

ΚΩΝΣΤ. Φ. ΣΚΟΚΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1917

ΕΤΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΗΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΩΝ
[ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ]

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ,, ΟΔΟΣ ΑΡΑΧΩΒΗΣ 8

1917

ΤΙΜΑΤΑΙ

Ἐν Ἑλλάδι

πρ. 5,50

Ἐν τῷ

Ἐξωτερικῷ

πρ. 6

24 | Ψμ. 24

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΗΛΩΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΑΚΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΥΣ
ΤΟΥ "ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ",

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου» ἐπὶ πολὺ ἐδίστασε, ἂν ἔπρεπε νὰ βυψοκινδυνεύσῃ ἢ ὄχι τὴν ἐκδοσὶν τοῦ ἀνά χειρὰς τόμου τοῦ 1917. Ἡ καταπληκτικὴ ἀφ' ἐνὸς υπερτίμησις τῶν ἐκδοτικῶν εἰδῶν, καὶ μάλιστα τοῦ τυπογραφικοῦ χάρτου ἀνελθόντος εἰς τὸ τριπλάσιον καὶ τετραπλάσιον τῆς πρῆγην ἀγοραίας ἀξίας του· ἐξ ἄλλου δὲ ὁ παντελὴς ἀποκλεισμὸς τῆς ἐν Τουρκίᾳ καταναλώσεως καὶ αἱ δυσχέρειαι τῆς κυκλοφορίας εἰς τὰ λοιπὰ ἐμπόλεμα μέρη, οὐ μόνον ἐξήτμισαν τὰ ἄλλως τε γλίσχρα ὑλικά κέρδη τοῦ βιβλίου, ἀλλὰ καὶ βεβαίως ἐπιφυλάσσουν ἐφέτος ζημίας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐκδοσις ἡμῶν, λόγῳ πολυτελείας, εἰκονογραφίσεως καὶ πρωτοτύπου λογοτεχνικῆς ὕλης, εἶνε ἡ δαπανηροτέρα τῶν ἐν Ἑλλάδι· ἐκάστοτε ἐμφανιζομένων φιλολογικῶν τοιούτων.

Μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Ἡμερολογίου», φρονούσα ὅτι μία τοιαύτη διακοπή, ἔστω καὶ δι' ἓν μόνον ἔτος, θὰ ἦτο ἐν εἶδος λιποταξίας, οἶονεὶ ἀρνήσις ἐνὸς ὑψηλοτέρου ἰδανικοῦ καὶ καθήκοντος πρὸς τε τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον καὶ τὴν Ἐθνικὴν Φιλολογίαν, ἣν ἐπὶ 32 ἔως τώρα ἔτη ἐξυπηρετεῖ μετ' ἀφοσιώσεως — προδίδει εἰς τὸ ἀχάριστον ὄντως ἔργον τῆς ἐφειτεινῆς ἐκδόσεως ἐν ἐπιγνώσει τῶν ζημιῶν, αἱ ὁποῖαι τὴν ἀναμένουν, καὶ ἂν ἀκόμη ἐξαντληθῇ ὅλον αὐτῆς τὸ tirage.

Πρὸς μικρὰν μόνον ἀνακούφισιν ἔκρινεν ἀπαραίτητον νὰ ἐλαττώσῃ κατὰ τι τὸ ποσὸν καὶ τὸν ὄγκον τοῦ ἐφετεινοῦ τόμου, χωρὶς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ μειωθῇ ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ ἀξία. Ἀπόδειξις, ὅτι εἰς τὸν τόμον τοῦτον, καίτοι μικρότερον — μικρὸν δηλαδὴ κατ' ἑκτασιν, διότι ἡ πικρότης τῶν στοιχείων τὸν καθιστᾷ διπλασίως περιεκτικὸν ἢ ἄλλα τοῦ ἰδίου σχήματος καὶ μεγέθους τεύχη — κατωρθώθη νὰ συγκεντρωθοῦν, πλὴν τῆς ἄλλης ἐπιλέκτου καὶ ἐπαγωγῆς ὕλης, ὑπὲρ τὰ 10 πρωτότυπα διηγήματα — ὅλη δηλαδὴ ἡ ἐπιδιωχθεῖσα συγκομιδὴ τοῦ ἔτους εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας.

Θὰ ἦτο δυνατόν βέβαια, ἀντὶ τῆς οἰκονομίας ταύτης, νὰ θυσιασθῇ εἰς τὸν ὄγκον ἢ πολυτέλεια καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία τοῦ βιβλίου. Πρῶστυχος χάρτης, ὀλιγώτεραι εἰκόνας, πρόχειρον συνονθύλευμα ὕλης ἀντὶ τῆς ἀδρῶς συγκομιζομένης πρωτοτύπου, πρὸς δὲ βιβλιοδεσία ὑποδεεστέρα θὰ ἔλυον κάπως τὸ ζήτημα. Ἀλλὰ τὸ μέτρον τοῦτο ἐθεώρησεν ὡς αὐτόχρημα ἐμπαιγμὸν καὶ ὕβριν πρὸς τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν καλαισθησίαν τῶν ἀναγνώστων καὶ ἀκραιφνῶν φίλων τοῦ **Ἡμερολογίου**.

Ἐῖθε νὰ λήξῃ ταχέως ἡ μεγάλη σπαρακτικὴ τραγωδία τοῦ πολέμου, νὰ εὐδοθοῦσι δὲ κατ' εὐχὴν τὰ ἔθνη καὶ ἡμῶν πράγματα, ὥστε ὁ προσεχὴς τόμος τοῦ 1918 νὰ ἐμφανισθῇ ὑπὸ εὐνοϊκωτέρας συνθήκας.

Ἀθήναι, 10 Νοεμβρίου 1916

ΚΑΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ		ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὠρ. 10 ἡ νύξ 14 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ὑδροχόον		Ἡμέρ. 28. Ἡ ἡμέρ. ὠρ. 11 ἡ νύξ 13 Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς Ἰχθύς	
1	K Περὶ τομῆ Βασιλείου τοῦ Μεγ.	1	T Τρύφωνος μάρτυρος.
2	Δ Προσεύχων τῶν Θεοφαν. Σιλβέστρου Πάπα Ρώμης.	2	Π Ἡ Ὑπαπαντῆ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
3	T Μαλαχίου Προφ. καὶ Γορδίου μ.	3	Π Συμεὼν τοῦ Θεοδοῦ καὶ Ἀννης τῆς Προφήτιδος.
4	T Ἡ Συναξίς τῶν 70 Ἀποστόλων.	4	Σ Ἰακώβου ὁσ. τοῦ Πηλουαῖου.
5	Π Παραμονὴ τῶν Θεοφανείων καὶ Θεοπέμπτου (Νηστεία).	5	K Τῆς Ἀπόκριως. Ἀγάθης μάρτυρος.
6	Π Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια.	6	Δ Βουκόλου ἐπ. Σμύρνης, Φωτίου Πατριάρχου Κων/πόλεως καὶ Ἰουλιανῶ.
7	Σ Ἡ Συναξίς τοῦ Προφ. Προδρ. καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου.	7	T Παρθενίου ἐπισκόπ. Λαμψάκου καὶ Κοσμᾶ ὁσίου.
8	K Κύρου τοῦ Ἀττικίου μάρτ., Δομνίκης τῆς ὁσίας.	8	T Θεοδώρου τοῦ Στρατηγ., Ζαχαρίου τοῦ προφ., Μαρθᾶς καὶ Μαρίας μαρτύρων.
9	Δ Πολυεύκτου μάρτ. καὶ Εὐστρατίου τοῦ θαυματουργοῦ.	9	Π Νικηφόρου μάρτυρος.
10	T Γρηγορίου ἐπισκόπ. Νύσσης καὶ Δομετιανῶ.	10	Π Χαράλαμπος ἱερομάρτυρος.
11	T Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου καὶ Ἁγασίου.	11	Σ Βλασίου ἱερομάρτ. καὶ Θεοδώρας τῆς βασιλίσσης.
12	Π Τατιανῆς μάρτυρος.	12	K Τῆς Τυρινῆς. Μελετίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας.
13	Π Ἐριμούλου καὶ Στρατονίκου μαρ.	13	Δ Μαρτινιανῶ ὁσ. καὶ Εὐλογίου.
14	Σ Τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ραϊθῶ ἀναίρεθέντων Πατέρων.	14	T Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. Θεοδώρου τοῦ Τυφῶνος.
15	K Παύλου τοῦ Θηβαίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου.	15	T Ὀνησίμου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐσεβίου.
16	Δ Προσκύνης τῆς τιμ. Ἀλύσεως τοῦ Ἀποστ. Πέτρου	16	Π Παμφίλου μάρτυρος.
17	T Τοῦ ὁσ. Ἀγναντίου τοῦ Μεγάλ.	17	Π Τῆς ἁγίας Μαρίνης.
18	T Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατριάρχων Ἀλεξανδρείας.	18	Σ Λέοντος Πάπα Ρώμης καὶ Ἀγαπῆ τοῦ ὁσίου.
19	Π Μακαρίου τοῦ Ἀγυπτίου καὶ Ἀρσενίου Κερκύρας.	19	K Τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀρχιπλου καὶ Φιλήμονος τῶν Ἀποστόλων.
20	Π Τοῦ ὁσ. καὶ Θεοφῶ. Εὐθύμιου τοῦ Μεγάλου.	20	Δ Λέοντος ἐπισκ. Κατάνης.
21	Σ Μαξίμου ὁσίου, Νεοφύτου καὶ Ἀγνῆς μάρτυρων.	21	T Τιμοθέου τοῦ ἐν Συμβόλοις, Εὐσταθίου πατριάρχ. Ἀντιοχ.
22	K Τοῦ Τελώνου καὶ Φαρσαίου. Ἀρχῆ Τριφιδίου. Τιμοθέου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἀναστασίου ὁσιομαρτ.	22	T Ἡ εὐρεσίς τῶν λειψάνων τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίω μαρτ. καὶ τῆς ἁγίας Ἀνδρούσης.
23	Δ Κλήμεντος ἱερ., Ἀγαθαγγέλ. μ.	23	Π Πολυκάρπου ἐπισκ. Σμύρνης.
24	T Ζένης τῆς ὁσίας, Ἐρμιόγενης, Μάμαντος.	24	Π Ἡ α' καὶ β' εὐρεσίς τῆς Τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
25	T Τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγ.	25	Σ Ταρσίου Κων/πόλεως καὶ τοῦ ἁγ. Ἀλεξάνδρου.
26	Π Ξενοφάντος ὁσ. καὶ Ἀνανίου.	26	K Β' τῶν Νηστείων. Πορφυρίου ἐπισκόπου Γάζης καὶ Φωτεινῆς μάρτ.
27	Π Ἀνακομιδῆ Λειψ. Ἰω. Χρυσοστ.	27	Δ Προκοπίου τοῦ ὁμολογητοῦ.
28	Σ Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Παλλαδίου.	28	T Βασιλείου ὁμολ. καὶ Νέστορος.
29	K Τοῦ Ἀσώτου. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψ. Γρηγορίου ἱερομ.		
30	Δ Τῶν 3 ἱερ. Βασιλ. τοῦ Μεγάλ., Γρηγ. Θεολ., Ἰωάν. Χρυσοστ.		
31	T Κύρου καὶ Ἰωάννου τῶν Ἀναγρ.		

ΜΑΡΤΙΟΣ		ΑΠΡΙΛΙΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 12 ἡ νύξ 12	Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 13 ἡ νύξ 11		
Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Κριόν		Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ταύρον	
1 Τ	Ἐδδόκίας ὁσιμ. καὶ Δομνίνης.	1 Σ	Μ. Σάββατον. Μαρίας ὁσ. τῆς Ἀλυπτίας.
2 Π	Ἡσυχίου τοῦ Συγγλητικοῦ καὶ Ἀνδρονίκου.	2 Κ	ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ. Τίτου ὁσίου τοῦ θαυματουργοῦ.
3 Π	Ἐυτροπίου μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.	3 Δ	Νικητα ἡγουμέν. Μηδικίου καὶ Ἰωσήφ ὕμνογράφου.
4 Σ	Γερασίμου ὁσ. τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ.	4 Τ	Γεωργίου τοῦ ἐν Μαλεῷ καὶ Πλάτωνος.
5 Κ	Τῆς Σταυροπροσκυνησεως. Κόνωνος μάρτυρος.	5 Τ	Κλαυδίου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
6 Δ	Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρτύρων.	6 Π	Ἐυτυχίου Κωνσταντινουπόλεως.
7 Τ	Τῶν ἐν Χερσῶνι ἱεροματύρων.	7 Π	Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Καλλιόπιου μάρτυρος καὶ Γεωργίου ἐπισκ. Μιτυλήνης.
8 Τ	Θεοφυλάκτου ἐπ. Νικομηδείας.	8 Σ	Ἡρωδίου τοῦ Ἀποστόλου.
9 Π	Τῶν ἁγίων 40 Μαρτύρων.	9 Κ	Τοῦ Θωμᾶ. Ἐπιφάνου μάρτ.
10 Π	Κοδράτου μάρ. καὶ Ἀναστασίας τῆς Πατρικίας.	10 Δ	Ἐρεντίου μάρτυρος.
11 Σ	Σωφρονίου Πατριάρχ. Ἱεροσολ.	11 Τ	Ἀντίπα ἐπισκ. Περγάμου.
12 Κ	Ἀτῶν Νηστειῶν. Θεοφάνους τοῦ ὁσ. καὶ Γρηγορίου Πάπα Ρώμης.	12 Τ	Βασιλείου ἐπισκόπου Παρίου.
13 Δ	Νικηφόρου Κων/λεως καὶ Χρηστίνης.	13 Π	Μαρτίνου Πάπα Ρώμης.
14 Τ	Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου.	14 Π	Ἀριστάρχου ἀποστόλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
15 Τ	Ἀγαπίου μάρτυρος καὶ Ἀριστοβούλου.	15 Σ	Κρήσκεντος μάρτυρος καὶ Λεωνίδου.
16 Π	Σαβίνου μάρ. καὶ Χριστοδούλου ἐν Πάτω.	16 Κ	Τῶν Μυροφόρων. Ἀγάπης, Εἰρήνης καὶ Χιονίας μαρτ.
17 Π	Ἀλεξίου ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ.	17 Δ	Συμεὸν τοῦ ἐν Περσίδι.
18 Σ	Κυρίλλου ἀρχιεπ. Ἱεροσολύμ.	18 Τ	Ἰωάννου ὁσίου καὶ Ἰωάννου νεομάρτ. τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.
19 Κ	Ἐτῶν Νηστειῶν. Χρυσάνθου καὶ Δαρείας μαρτ.	19 Τ	Παρθενίου ἱερομάρτυρος καὶ Τόνυφρος.
20 Δ	Τῶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγ. Σάββα ἀναρεθύντων ὁσ. Πατέρων.	20 Π	Θεοδοῦ τοῦ Τριμνᾶ.
21 Τ	Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.	21 Π	Ἰανουαρίου ἱερομ. καὶ Ἀλεξάνδρας τῆς βασιλείσης.
22 Τ	Βασιλείου ἱερομάρτυρος ἐπισκ. Ἀγκύρας.	22 Σ	Θεοδώρου τοῦ Συκετού.
23 Π	Νίκωνος ὁσιομάρτ. καὶ τῶν 199 μαθητῶν αὐτοῦ.	23 Κ	Τοῦ Παράλυτου. Τοῦ ἁγ. Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου.
24 Π	Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.	24 Δ	Ἐλισάβετ τῆς θαυματουργῆ καὶ Σάββα τοῦ στρατηλάτου.
25 Σ	Τοῦ Λαζάρου. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου (Ἰζῆθος κατάλυσις).	25 Τ	Τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου.
26 Κ	Τῶν Βατῶν. Ἡ Συναξίς τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.	26 Τ	Τῆς Μεσοπενητηκοστῆς. Βασιλέως ἐπισκ. Ἀμασειας.
27 Δ	Μ. Δευτέρα. Ματρώνης τῆς ἐν Θεσσαλονικῇ.	27 Π	Συμεὸν ἱερομάρτ. συγγενεὸς τοῦ Κυρίου.
28 Τ	Μ. Τρίτη. Παριωνος ὁσίου τοῦ νέου.	28 Π	Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτ., Μέμνονος τοῦ θαυματουργοῦ.
29 Τ	Μ. Τετάρτη. Μάρκου ἐπισκ. Ἀρεθουσίαν.	29 Σ	Ἰωάννου καὶ Σωσιπάτρου τῶν Ἀποστόλων.
30 Π	Μ. Πέμπτη. Ἰωάννου τοῦ Συγγραφ. τῆς Κλίμακος ὁσ. Ἀποστόλων.	30 Κ	Ἰακώβου τοῦ ἀποστ. ἀδελφοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
31 Π	Μ. Παρασκευή. Ὑπατίου ἱερ. ἐπ. Γαγγῶν καὶ Ἀκαίου.		

ΜΑΪΟΣ		ΙΟΥΝΙΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 14 ἡ νύξ 10	Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὥρ. 15 ἡ νύξ 9		
Ὁ Ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους		Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Καρκίνον	
1 Δ	Ἰερεμίου τοῦ προφήτου.	1 Π	Ἰουστίνου μάρτυρος τοῦ Φιλοσόφου.
2 Τ	Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψ. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.	2 Π	Νικηφόρου τοῦ ὁμολογητοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.
3 Τ	Τιμοθέου καὶ Μαύρας μαρτ.	3 Σ	Λουκιανοῦ μάρτ.
4 Π	Πελαγίας τῆς ὁσιομάρτυρος.	4 Κ	Μητροφάνους ἀρχιεπισκ. Κωνσταντινουπόλεως.
5 Π	Εἰρήνης τῆς μεγαλομάρτυρος.	5 Δ	Δοροθέου ἐπισκόπου.
6 Σ	Ἰῶβ τοῦ πολυθάλου.	6 Τ	Παριωνος τοῦ θαυματ.
7 Κ	Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἐν οὐρανοῖς φανεῖτος σημείου τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις.	7 Τ	Θεοδότου ἱερομονάχου τοῦ ἐν Ἀγκύρα.
8 Δ	Τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ἀρσενίου τοῦ Μεγ.	8 Π	Ἀνακομιδῆ τοῦ λειψάνου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου καὶ τῆς ἁγίας Καλλιόπης.
9 Τ	Ἡσαίου τοῦ προφήτου, Χριστοφύρου μάρτυρος.	9 Π	Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.
10 Τ	Σίμωνος Ἀποστ. τοῦ Ζηλωτοῦ.	10 Σ	Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης.
11 Π	Τῆς Ἀναλήψεως. Ἐγκαινία τῆς Κων/λεως καὶ Μωκίου ἱερομάρτυρος.	11 Κ	Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα τῶν Ἀποστόλων.
12 Π	Γερμανοῦ ἀρχιεπ. Κων/λεως καὶ Ἐπιφάνιου ἐπ. Κύπρου.	12 Δ	Ὀνουφρίου ἁγίου καὶ Πέτρου τοῦ ἁγίου.
13 Σ	Γλυκερίας μάρτ. καὶ Σεργίου.	13 Τ	Ἀκυλίνης μάρτ.
14 Κ	Τῶν ἁγίων Θεοφώρων Πατέρων τῆς ἐν Νίκαιᾳ Οἴκ. Συνόδου. Ἰσιδώρου μάρτ. τοῦ ἐν Χίω.	14 Τ	Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου καὶ Μεθοδίου ἀρχιεπισκόπ. Κωνσταντινουπόλεως.
15 Δ	Παχωμίου ὁσ. τοῦ Μεγάλου καὶ Ἀχιλλέως Λαρίσης.	15 Π	Ἀμῶς τοῦ προφήτου.
16 Τ	Θεοδώρου ὁσ. τοῦ Ἠγιασμένου.	16 Π	Τύχωνος ἐπισκ. Ἀμαθύντος.
17 Τ	Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουλίαν ἀποστ.	17 Σ	Ἰσαύρου, Μανουὴλ, Σεβέλ καὶ Ἰσμαὴλ μαρτ.
18 Π	Πέτρου καὶ Διονυσίου μαρτ.	18 Κ	Λεοντίου μάρτ. καὶ Θεοδούλου.
19 Π	Πατρικίου Προύσης ἱερομάρτ.	19 Δ	Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου, Παϊδίου τοῦ Μεγάλου.
20 Σ	Ψυχασάββατον. Θαλλελαίου μάρ.	20 Τ	Μεθοδίου ἐπισκ. Τατάρων.
21 Κ	Τῆς Πεντηκοστῆς. Τῶν ἁγ. Πατέρων τῆς ἐν Νίκαιᾳ Οἴκ. Συνόδου. Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης ἱσαποστόλων.	21 Τ	Ἰουλιανοῦ τοῦ Ταρσῶς.
22 Δ	Τῆς ἁγίας Τριάδος. Βασιλείου μάρτ.	22 Π	Ἐδουβίου ἱερομάρτ. ἐπισκόπου Σαμοσάτων.
23 Τ	Μιχαὴλ ἐπισκ. Συνάδων.	23 Π	Ἀγριππίνης μάρτυρος καὶ Ἀριστοκλέους.
24 Τ	Συμεὸν τοῦ ἐν Θαυμαστῷ ὄρει.	24 Σ	Τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρομοῦ καὶ Βασισταῦ Ἰωάννου.
25 Π	Ἡ γ' εὐρεσις τῆς τιμ. Κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ.	25 Κ	Φεβρωνίας ὁσιομάρτ.
26 Π	Κάρπου τοῦ Ἀποστόλου.	26 Δ	Δαβὶδ τοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ.
27 Σ	Ἐλλαδίου ἱερομάρτ.	27 Τ	Σαμψὼν τοῦ Ξενόδοχου.
28 Κ	Τῶν ἁγίων Πάντων. Ἐυτυχίου ἐπισκ. Μελιτινῆς.	28 Τ	Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων ἁγ. Αναργύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου.
29 Δ	Θεοδοσίας μάρτυρος.	29 Π	Τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.
30 Τ	Ἰσαὰκ ἐν τῆς Μον. Δαλμάτων.	30 Π	Ἡ Συναξίς τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων.
31 Τ	Ἐρμείου μάρτυρος.		

ΙΟΥΛΙΟΣ		ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	
Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 14 ἡ νύξ 10 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Λέοντα		Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 13 ἡ νύξ 11 Ὁ Ἥλιος εἰς τὴν Παρθένον	
1 Σ	Τὸν ἅγ. καὶ θρυματοῦ. Ἄναγ- γύφρον Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ.	1 Τ	Ἡ πρόδ. τοῦ Σταυροῦ. Μνήμη τῶν 7 Παιδῶν Μακαρίων τῆς μητρὸς αὐτῶν καὶ διδα- σκάλου τῶν.
2 Κ	Ἡ κατάθεσις τῆς τιμ. ἐσθ. τῆς Θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις.	2 Τ	Ἄνακομιδῆ τοῦ λειψ. τοῦ πρω- τομάρτ. Στεφάνου.
3 Δ	Ἰακίνθου μάρτυρος καὶ Διο- μήδους.	3 Π	Ἰσαακίου Δαλμάτου καὶ Φαῦ- στου τῶν ὁσίων.
4 Τ	Ἀνδρέου ἐπισκόπ. Κρήτης τοῦ Ἱεροσολυμίτου.	4 Π	Τῶν ἐν Ἐφέσῳ Ἁγίων ἑπτὰ Παιδῶν.
5 Τ	Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἄθῳ ὁσ. καὶ Λαμπαδοῦ τοῦ θαυματουργ.	5 Σ	Εὐαγγίου καὶ Νόνας μαρτ.
6 Π	Σισσῆ ὁσ. τοῦ Μεγάλου.	6 Κ	Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου Ἰησ. Χριστοῦ.
7 Π	Κυριακῆς μεγαλομ., Εὐαγγέλου.	7 Δ	Δομετίου ὁσιομάρτ. καὶ Ἀστε- ρίου.
8 Σ	Προκοπίου μεγαλομάρτυρος.	8 Τ	Αἰμιλιανοῦ ἐπισκ. Κυζίκου τοῦ ὁμολογ. καὶ Μύρωνος.
9 Κ	Παγκρατίου ἐπ. Ταυρομενίας.	9 Τ	Ματθία τοῦ Ἀποστόλου.
10 Δ	Τὸν ἐν Νικοπόλει τῆς Ἀρμε- νίας 45 Μαρτύρων.	10 Π	Λαυρεντίου μ. καὶ Ἰππολύτου.
11 Τ	Εὐφημίας μεγαλομάρτ. ὅτε τὸν ὄρον ἐπεκύρωσε.	11 Π	Εὐπλου μάρτ. τοῦ Διακόνου.
12 Τ	Πρόκλου καὶ Ἰλαρίου μαρτ., Βερενίκης μαρτ.	12 Σ	Φωτίου καὶ Ἀνικίτου μάρτ.
13 Π	Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ.	13 Κ	Μαξίμου τοῦ ὁμολογ. Εὐδοκίας, Εἰρήνης.
14 Π	Ἀκύλα τοῦ Ἀποστόλου καὶ Ἰω- σήφ Θεσσαλονίκης.	14 Δ	Μιχαίου τοῦ προφήτου.
15 Σ	Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης μαρτ.	15 Τ	Ἡ Κοίμησις τῆς Ὑπε- ραγίας Θεοτόκου.
16 Κ	Ἀθηνόγενους ἱερομάρτ.	16 Τ	Τοῦ ἁγίου Μανδηλοῦ ἤτοι ἡ ἀνακομιδῆ τῆς ἀγεροποιή- του εἰκόνας τοῦ Ἰησοῦ Χρι- στοῦ Διομήδου.
17 Δ	Μαρίνης τῆς μεγαλομάρτ.	17 Π	Μύρωνος καὶ Στρατόνων μαρτ.
18 Τ	Αἰμιλιανῶν καὶ Οὐαλεντίνης μ.	18 Π	Φλώρου καὶ Λαύρου μαρτ.
19 Τ	Μακοίνης καὶ Αἰου τῶν ὁσίων.	19 Σ	Ἀνδρέου τοῦ Στρατηλάτου μ.
20 Π	Τοῦ ἅγ. ἐνδόξου προφ. Ἠλιοῦ τοῦ Θεοβίτου.	20 Κ	Σαμουὴλ τοῦ προφ. καὶ τῶν ἐν Βίτῃ 37 μαρτύρων.
21 Π	Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν Σα- λόμ καὶ Ἰωάννου τοῦ συνα- σητοῦ αὐτοῦ.	21 Δ	Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου καὶ Βάσσης μάρτ.
22 Σ	Μαρίας Μυροφόρου τῆς Μαγδα- ληνῆς.	22 Τ	Ἀγαθόνικου μ. καὶ Εἰρηναίου.
23 Κ	Φωκᾶ ἱερομάρτ., καὶ Ἰζεκιήλ τοῦ προφήτου.	23 Τ	Λούλου μ. καὶ Καλλίνικου.
24 Λ	Χριστινῆς μεγαλομάρτυρος.	24 Π	Εὐτυχοῦς ἱερομάρτ.
25 Τ	Ἡ Κοίμησις τῆς ἁγ. Ἄννης.	25 Π	Τῶν ἀποστ. Βαρθολομαίου καὶ Τίτου ἐπισκ. Κρήτης.
26 Τ	Τῶν ἁγ. Παρασκευῆ καὶ Ἐρ- μολάου.	26 Σ	Ἀδριανῶν καὶ Ναταλίας μαρτ.
27 Π	Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. καὶ λαμα- τικού Παντελεήμονος.	27 Κ	Ποιμενος τοῦ ὁσίου.
28 Π	Προφύφου καὶ Νικάνωρος τῶν Ἀποστόλων.	28 Δ	Μουσῆως ὁσίου τοῦ Αἰθίοπος.
29 Σ	Καλλινίκου καὶ Θεοδότῃς μαρτ.	29 Τ	Ἡ ἀποτομή τῆς τιμ. Κεραλῆς τοῦ Προδρόμου (Νηστεία).
30 Κ	Σύλα, Σίλωνου, Κρησκεντος καὶ Ἀνδρονίκου τῶν Ἀπο- στόλων ἐκ τῶν 70.	30 Τ	Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου καὶ Παύ- λου ἀρχιεπ. Κων. πόλεως.
31 Δ	Εὐδοκίμου τοῦ Δικαίου.	31 Π	Ἡ κατάθεσις τῆς τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ		ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	
Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 12 ἡ νύξ 12 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ζυγὸν		Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 11 ἡ νύξ 13 Ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Σκορπιὸν	
1 Π	Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου. Συμεὼν τοῦ Στυλίου καὶ Σύναι, τῆς Θεοτόκου τῶν Μιασηθῶν.	1 Κ	Ἀνανίου τοῦ ἀποστ. καὶ Ρωμα- νοῦ τοῦ Μελοφδοῦ.
2 Σ	Μάμαντος μάρτ. καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.	2 Δ	Κυπριανῶν ἱερομάρτ. καὶ Ἰου- στίνης μάρτυρος.
3 Κ	Ἀνθίμου Νικομηδείας ἱερομ.	3 Τ	Διονυσίου ἱερομάρτ. τοῦ Ἀρεο- παγίτου.
4 Δ	Βαβύλα Ἀντιοχείας ἱερομ. καὶ Μουσῆως τοῦ προφ.	4 Τ	Ἱεροδότου ἐπισκ. Ἀθηνῶν.
5 Τ	Ζαχαρίου τοῦ προφ.	5 Π	Χαριτίνης μάρτ.
6 Τ	Ἡ ἄνάμν. θαύμ. τοῦ Ταξιάρχ. Μιχαὴλ ἐν Χώναις.	6 Π	Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου.
7 Π	Σώζοντος μάρτ.	7 Σ	Σεργίου καὶ Βάχου τῶν μαρτ. Πολυχερονίου.
8 Π	Τὸ Γενέθλιον τῆς Θεο- τόκου.	8 Κ	Πελαγίας τῆς ὁσίας.
9 Σ	Τῶν Θεοπατέρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης.	9 Δ	Ἰακώβου Ἀλφραίου τοῦ ἀποστ.
10 Κ	Μηνοδόρας, Μητροδόρας καὶ Νημοδόρας μαρτ.	10 Τ	Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου ἑνὸς τῶν ἑπτὰ διακόνων καὶ Θεο- φάνους τοῦ ὁσίου.
11 Δ	Θεοδόρας τῆς ὁσίας, Εὐστα- θίας μάρτ.	11 Τ	Πρόβου, Ταράχου καὶ Ἀνδρο- νίκου τῶν μαρτ.
12 Τ	Ἀδωνόμου ἱερομάρτ.	12 Π	Εὐλαμίου καὶ Εὐλαμπίας μαρ.
13 Τ	Τὰ ἅγ. τοῦ νοοῦ τῆς Ἀναστάσ. Κορηθίου Ἐκατ.	13 Π	Κάρπου, Παύλου, Ἀγαθόδο- των καὶ Ἀγαθωνίης μαρτ.
14 Π	Ἡ Ὑψωσις τοῦ τιμ. καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ.	14 Σ	Τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ' Οἴκ. Συνόδου.
15 Π	Νικήτα μάρτ. Φιλοθέου ὁσ.	15 Κ	Λουκιανῶν μάρτυρος.
16 Σ	Εὐφημίας μεγαλομάρτ.	16 Δ	Λογγίνου τοῦ ἐκατοντάρχου καὶ μάρτυρος.
17 Κ	Σοφίας μάρτ. καὶ τῶν θυγατέ- ρων αὐτῆς, Πιστεως, Ἐλπί- δος καὶ Ἀγάπης.	17 Τ	Ῥοσῆ τοῦ προφ. καὶ Ἀνδρέου τοῦ ὁσιομάρτ.
18 Δ	Εὐμενίου Ῥορθύνης τοῦ θαυμα- τουργοῦ, Ἀριάδνης μάρτ.	18 Τ	Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
19 Τ	Τροφίμου μάρτυρ., Σαββατίου Δορυμμένου.	19 Π	Ἰωὴλ τοῦ προφήτου. Οὐάρου μάρτυρος.
20 Τ	Εὐσταθίου μεγαλομάρτ.	20 Π	Ἀρτεμίου μεγαλομ., Σαββατίου ὁσ. τοῦ νέου.
21 Π	Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἰωνᾶ τοῦ προφ.	21 Σ	Ἰλαρίωνος τοῦ Μεγάλου.
22 Π	Φωκᾶ ἱερομ. ἐπισκ. Σινώπης.	22 Κ	Ἀβερκίου τοῦ θαυματουργοῦ.
23 Σ	Ἡ Σύλληψις τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Πο- λυξῆνης τῆς ὁσίας.	23 Δ	Ἰακώβου ἀποστόλ. τοῦ Ἀδελ- φθεοῦ α ἑπισκόπου Ἱερο- σολύμων.
24 Κ	Θεκλῆς τῆς πρωτομάρτ.	24 Τ	Ἀρεθᾶ μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
25 Δ	Εὐφροσύνης τῆς ὁσίας.	25 Τ	Μαριανοῦ καὶ Μαρτυρίου μαρ.
26 Τ	Ἡ Μετάστασις Ἰωάν. τοῦ Θεολ. καὶ Εὐαγγελιστοῦ.	26 Π	Τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτ. Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου.
27 Τ	Καλλιστράτου μάρτ.	27 Π	Νέστορος μάρτυρος.
28 Π	Χαρίτωνος τοῦ ὁμολογ. Βαροῦθ τοῦ προφ.	28 Σ	Στεφάνου τοῦ Σαβατίου.
29 Π	Κυριακοῦ τοῦ Ἀναχωρητοῦ.	29 Κ	Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας καὶ Ἀβραμίου τοῦ ὁσίου.
30 Σ	Γρηγορίου ἱερομάρτ. ἐπισκ. τῆς μεγάλης Ἀρμενίας.	30 Δ	Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας μαρτ.
		31 Τ	Στάχου, Ἀπελλοῦ, Ἀριστοβού- λου, Ἐπιμάχου, Ναρκισσοῦ.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1917

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
Ἡμέρ. 30. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 10 ἡ νύξ 14 <i>Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην</i>	Ἡμέρ. 31. Ἡ ἡμέρ. ὄρ. 9 ἡ νύξ 15 <i>Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Αἰγόκερον</i>
1 Τ Τῶν ἁγ. καὶ θαυματ. Ἀναργύ. Κοσμᾶ καὶ Λαμψανθοῦ.	1 Π Ναοὺμ τοῦ προφήτου. Φιλαρέ- του ὄσιου.
2 Π Ἀκινδύνου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτύρων.	2 Σ Ἀββακοὺμ τοῦ προφήτου.
3 Π Ἀκεψιμᾶ μάρτ.	3 Κ Σοφονίου τοῦ προφ. Ἀγγελικῆς Νεομάρτυρος.
4 Σ Ἰωαννίκου ὁσ. τοῦ Μεγάλου. Νικάνδρου.	4 Δ Βαρβάρας μεγαλομ. καὶ Ἰωάν. τοῦ Δαμασκηνοῦ.
5 Κ Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης μ.	5 Γ Σάββα τοῦ Ἁγίασμ. Διογένους.
6 Δ Παύλου ἀρχ. Κων/πόλεως τοῦ ὁμολογητοῦ.	6 Τ Νικολάου ἐπισκόπ. Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ.
7 Τ Τῶν ἐν Μελυτινῇ 33 μαρ. Δα- ζάρου ὁσ. τοῦ θαυματ.	7 Π Ἀμβροσίου ἐπ. Μεδιολάνων.
8 Τ Ἡ Σύναξις τοῦ Ἀρχιερατήγου Μιχαήλ.	8 Π Παταπίου τοῦ ὁσ. Σωσθένους ἀποστόλου.
9 Π Ὀνησίφορου καὶ Πορφυρίου μ.	9 Σ Ἡ σύλληψις τῆς Ἁγ. Ἄννης.
10 Π Τῶν ἐκ τῶν 70 ἀποστ. Ἀλυμπά, Ροδίωνος, Ἐράστου.	10 Κ Μηνᾶ, Ἐρμολόγου καὶ Ἐδωγρά- φου τῶν μαρτύρων.
11 Σ Μηνᾶ, Βικτωρος καὶ Βικεντίου μαρτ. Στεφανίδος μάρτ. καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου.	11 Δ Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου.
12 Κ Ἰωάννου τοῦ Ἐλεῆμονος καὶ Νεῖλου τοῦ ὄσιου.	12 Τ Σπυρίδωνος ἐπ. Ταρμυθούτου τοῦ θαυματουργοῦ.
13 Δ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.	13 Τ Ἐδσθρατίου καὶ Λουκίας μαρτ.
14 Τ Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου.	14 Π Θύρσου, Καλλινίκου, Φιλήμονος μαρτύρων.
15 Τ Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβιβου μαρτύρων.	15 Π Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος.
16 Π Ματθαίου τοῦ Ἐβανγελιστοῦ.	16 Σ Ἀγγαίου προφήτ., Θεοφανοῦς βασιλίσσης.
17 Π Γρηγορίου ἐπ. Νεοκαισαρείας.	17 Κ Δανιὴλ προφήτου καὶ τοῦ ἁγ. Διονυσίου τοῦ Ζακυν. ἀρχιεπ. Αἰγίνης.
18 Σ Πλάτωνος καὶ Ρωμανοῦ μαρτ.	18 Δ Σεβαστιανοῦ καὶ Ζωῆς μαρτ.
19 Κ Ἀβδίου τοῦ προφ. καὶ Βαρλαάμ μάρτυρος.	19 Γ Βονιφρατίου μάρτυρος. Ἀγλαίας ὁσίας.
20 Δ Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου καὶ Πρόκλου Κων/λεως.	20 Τ Ἰγνατίου ἱερομάρτυρ. τοῦ Θεο- φώρου.
21 Γ Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.	21 Π Ἰουλιανῆς καὶ Θεμιστοκλέους μαρτύρων.
22 Τ Φιλήμονος τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἀρχιπλου.	22 Π Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρ.
23 Π Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπ. Ἀκρα- γαντίνων καὶ Ἀμφιλοζίου ἐπ. Ἰκονίου.	23 Σ Τῶν ἐν Κρήτῃ 10 μαρτύρων.
24 Π Κλήμεντος Πάπα Ρώμης.	24 Κ Εὐγενίας ὁσιομάρτυρος.
25 Σ Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυρος, Μερχουρίου μάρτ.	25 Δ Ἡ κατὰ σάρκα Γέννησις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησ. Χριστοῦ. (Ἀγία τριήμε- ρος καὶ κατάλυσις).
26 Κ Ἀλυπίου καὶ Νικῶνος τῶν μάρ. καὶ μνήμη τοῦ ὁσ. Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγόνος.	26 Τ Ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου.
27 Δ Ἰακώβου μεγαλομ. τοῦ Πέρσου.	27 Τ Τοῦ ἁγ. Στεφάνου τοῦ Πρωτο- μάρτυρος.
28 Γ Στεφάνου ὁσιμ. τοῦ νέου.	28 Π Τῶν Ἁγίων Δισμυρίων μαρτ.
29 Γ Παραμόνου καὶ Φιλομένου μαρ. Ὀύβανου ἐπ. Μακεδονίας.	29 Π Τῶν ἐν Βηθλέεμ ἐπὶ τοῦ Ἡρώδ. ἀναιρεθ. 14,000 ἁγ. Νηπιων.
30 Π Τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.	30 Σ Ἀνυσίας ὁσιομάρτυρος τῆς ἐν Θεσσαλονικῇ.
	31 Κ Μελάνης τῆς ὁσίας.

ΒΡΟΧΗ ΑΝΘΕΡΝ
(*Ἐργον τοῦ Rosensegen)

Ἀποστέλλεται
ἐλεύθερον
 ταχυδ. τελῶν
ἀσημῶς
 καὶ ἐπι συντάσει
εἰς πάντα
 ἐμβάζοντα
 τὸ ἀντίτιμον
Πρὸς
 Τὸν Κύριον
 ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΝ
Ἀραζώρης 8
Εἰς Ἀθήνας

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

[Ἐρασιτέχνης τῆς πέννας ὁ κ. Κώστας Καριαβίτσας. Γράφει ἐνίοτε, χωρὶς ἀξιώσεις, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, καὶ μόνον πρὸς ἰδίαν τέχνην.

Ἀπὸ δεκαπενταετίας διαχειριστὴς τῆς ἐφημερίδος «Ἐστία», εἰς τὴν ὁποίαν, χειριστὴς οὐχ ἦττον δεξιὸς τοῦ καλάμου, ἔχει δημοσιεύσει ὑπὸ τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ ὀνόματός του Κ. Κ. πολλὰ διηγηματάκια καὶ χρονογραφήματα. Ἡ Ἀνάστασις μὲ τοὺς πεδαμμένους — Τὸ «Μνημόσυνο παληαδερχοῦ» — Ἡ Χαμένη κληρονομία — καὶ τὸ «Γρίμποδο» εἶνε ἀπὸ τὰ καλλίτερά του, γραμμένα μὲ πολλὴν δύναμιν, ἀρετὰ διὰ τὰ τοῦ παραχωρήσων μίαν μικρὰν τιμητικὴν γωνίαν εἰς τὴν λογοτεχνικὴν πινακοθήκην τοῦ Ἑθνικοῦ Ἡμερολογίου.]

Ο ΝΤΕΛΦΙΝΑΣ

- Ποιὸς ἔχει τὸ καλλίτερο ἄτι;
 - Ὁ Ντέλφινας!
 - Ποιὸς ἔχει τὰ ντουφέκια καὶ τὰ λαγωνικά τὰ ξακουσμένα;
 - Ποιὸς πολέμησε στοῦ Λάλα; Ποιὸς ἀφέντης; Ποιὸς λεβέντης;
 - Ποιὸς γιὰ ψύλλου πηδήμα βάνει φωτιά στὰ τόπια;
 - Ὁ Ντέλφινας! Ὁ Πέτρος ὁ Ντέλφινας!!
- Τὸ καθαυτό ἐπίθετό του ἦταν Βελῆς. Πέτρος Βελῆς. Μὰ ἀπὸ δέκα χρόνον ἀγόρι, σὺν περνοῦσε τὴν ἀγορὰ μὲ τὰ πλούσια χρυσὰ μαλλιά του καὶ τὸ σβέρκο τὸν ἄσπρο καὶ παχουλό, περπατῶντας μὲ περηφάνεια καὶ κουνήματα ἀφύσικα γιὰ τὴν ἡλικία του, οἱ χωριανοὶ τοῦ κόλλησαν τὸ παρατσούκλι.
- Γιὰ ἰδὲς ἐκεῖ! ἓνα *κοψίδι*, καὶ καμώνεται σὺν Ντέλφινας!
 - Ἀπὸ τότε τοῦμεινε, καί, ὅσο μεγάλωνε, τόσο καλλίτερα τοῦ ταίριαζε τὸ παρατσούκλι.
- Ὅταν ἔκλεισε ὁ Ντέλφινας τὰ δεκάξη του χρόνια, εἶχε τόση ἀνάπτυξι ἢ κορμοστασιά του, ποῦ φαινότανε ἄνδρας σωστός! Σὺν ἀντίρουζε κανεὶς τὸ κεφάλι μὲ τὰ χρυσόμαλλα καὶ τὸν λαμὸ τὸν παχουλό, κολλημένα σὲ στήθια χιονάτα καὶ μεστωμένα, ν' ἀναταράζωνται ἀνήσυχτα καὶ νευρικά, ἐνόμιζε πὼς βλέπει στὸ καὶδι σὺτὸ φερσίματα λεονταριοῦ.
- Ἀπὸ τότε ὁ Ντέλφινας ἔδειξε, μαζί μὲ τὴ λεβεντιά του, τὴν

σπιρτάδα και την νοικοκυρωσύνη του, την τόλμη και την παλληκαριά του.

Ἄρπαξε, με τὸ ἔτσι θέλω, τὰ γκέμια τοῦ νοικοκυριοῦ ἀπὸ τὸν πατέρα του, ἕνα φτωχονοικοκύρη, καὶ σὲ λίγα χρόνια ἔγινε μέγας καὶ πολὺς! Σταφίδες καὶ ἀμπέλια, λιβάδια καὶ πρόβατα, τὰ ἐδημιούργησε καὶ τὰ ἐπολλαπλασίασε με ἀπίστευτη ὀρμηὶ καὶ τόλμη, με τὸν κόπο του καὶ τὸ γιαταγάρι του.

Ὁ «Ντολιάς», τὸ καλλίτερο χιτήμα του, ἦταν ὀνομαστός σὲ πολλὲς ἐπαρχίες. Ἀπόστανε τὸ μάτι τοῦ ξένου νὰ βλέπῃ τὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος του. Ἐκεῖ ἀμπέλια, ἐκεῖ ληροστάσια, ἐκεῖ βαλμαδιά καὶ βορσί, ἐκεῖ λιβάδια ἀπέραντα, ἐκεῖ ὁ **βροντός** με τὰ κρῖνα νερά, ἐκεῖ τὸ λαγαδί με τὰ ὀνομαστά ψάρια του, ἐκεῖ καὶ τοῦ πολιοῦ τὸ γάλα.

* * *

Ὅσο μεγάλωνε ὁ Ντέλφινας, τόσο ἐπιδειχτικὰ γινόντανε καὶ τὰ χαρίσματα, με τὰ ὁποῖα ἡ φύσις πλοῦσια καὶ ἀφθονα τὸν προίκισε.

Τὰ κατορθώματά του, ἡ ὁμορφιά του, τὸ κορμί του τὸ λεβέντικο, ἡ παλληκαριά καὶ ἡ καλωσύνη του, τὰ πλοῦτη καὶ τὰ στολίδια του, ἔκαναν τοὺς χωρικοὺς νὰ τὸν παρονοιάζουν, ὅταν περνοῦσε καβαλλάρης στὸ ἄτι του τὸ περήφανο, με τὸν Ἄϊ Γιώργη τὸ στρατηλάτη ἢ τὸν Ἄκριτα τὸ Διγενῆ.

Ὁ γάμος τοῦ Ντέλφινου με τὴν κόρη τοῦ Δοιμάλα ἔχει μείνῃ ἀκόμη μὴ ὁλοκληρωθῆσιν ἐπὶ τὴν ἐπαρχία. Εἴκοσι δύο χρόνων αὐτός, δέκα ἔφρα ἡ Πετροῦλα, ἔκαναν τόσο ταιριαστό καὶ χαριτωμένο ζευγάρι, ποῦ στόμα δὲν βροῦθηκε νὰ εἰπῇ λόγο φθονερό.

Ἀπὸ βδομάδα ὁ Ντέλφινος εἶχε στείλῃ στὰ γειτονοχώρια κάφρα με ἀλέσματα, με σφαχτὰ καὶ με κρασιά ἀφθονα γιὰ νὰ γλεντήσουν οἱ χωρικοὶ στοὺς γάμους του.

Καὶ ἐγέννησαν καὶ τὸν ἐχθίθησαν ὅλοι με τὴν καρδιά τους.

Ἔτσι τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Ντέλφινου ἔγινε ἀληθινὸ σπίτι Ἀβραάμ. Ἐκανε παιδιά, ἀγγόνια, διγγόνια, καὶ αὐτός, πατριάρχης, ἀκμαϊότατος ὡς τὰ ὀδονταπέντε του χρόνια, κρατοῦσε πάντα ὁ ἴδιος τὰ γκέμια τοῦ νοικοκυριοῦ. Εἶτε ἀπὸ συνήθεια, εἶτε ἀπὸ ματαιοδοξία, δὲν ἄφινε κανένα ν' ἀνακατεῦθῃ σὲ τίποτε.

Ἐφθασε στὰ ἐνενηντα καὶ, σὰν νὰ μὴν πέρασε κοντὰ του καὶ τὸν ἀγγίξε καθόλου ὁ χρόνος, διατηροῦσε ἀκόμη τὸ ἀνάστημά του τὸ ἀλύγιστο καὶ τὸ γνύσιο, τὸ λεβέντικο, με τὸ φέσι στὸ κεφάλι λίγο ἀνάξερβα, ὅπως στὰ τρελλά, τὰ παιδιαστικά του τὰ χρόνια.

Ἐνα πρωὶ ὁμως, ξαφνικά, ἤρθε τὸ μεγάλο τὸ κακό.

Πέθανε ἡ Πετροῦλα!

Στὸ τρομερὸ ἀντίκρυσμα τῆς πεθαμμένης με τὴν κερένια ὄψη, ποῦ καὶ τότε ἔδειχνε τὸ ἀγγελικὸ χαμόγελο τῆς καλωσύνης τῆς, ὁ Ντέλφινος ἔπεσε στὰ γόνατα καὶ κάθησε δίπλα τῆς σταυροπόδι.

Με τὰ μάτια ἀνήσυχτα, ἀγγάλιαζε βιαστικὰ τὸ φέρετρο κ' ἐφαλοῦλε τῆς λαμπάδες ποῦ καίγανε δίπλα τῆς, τὰ μαλλιά τῆς τὸ ἀσημένια καὶ τὸ πρόσωπό τῆς τὸ ἀγνό, γιὰ νὰ σταματήσῃ περισσότερο στὰ χέρια τῆς τὰ σταυρωμένα, ποῦ στὰ λιπόσαρκα δάχτυλά τῆς ἐγνάλιζαν ἡ ἀρραβώνα καὶ τὸ μαποστάσι, τὸ προγονικὸ του κειμήλιο. Καὶ τότε, τὸ στήθος του ἀνάφερνε βιαστικὰ, σὰν νὰ ζόντευε νὰ τιναχθῇ στὸν ἀέρα, ἐνῶ σιγά-σιγά ἀνάδευε τὰ χεῖλη του κ' ἐμουρμούριζε παρακαλεστικά:

— Σήκω, Πετροῦλα! — Πετροῦλα μ' ἔλω!

Καὶ ρίχνοντας, σὲ λίγο, γύρω τὴν ματιά τους στοὺς ἄλλους ποῦ σιγόζλαιγαν, ἔλεγε χτυπώντας τὸ στήθος του:

— Ἐβδομήντα χρόνια μαζί! Ἐβδομήντα χρόνια!!

* * *

Στὴν κατάστασι ὁμως αὐτὴ ἔμεινε ὁ Ντέλφινος, ὡς ποῦ θάφανε τὴν Πετροῦλα.

Ἄμα γυρίσανε ἀπὸ τὴν κηδεῖα, ἔγινε ἀγνώριστος. Ἡ κυταρισμένη κορμοστασιά του, ποῦ γιὰ μιὰ στιγμή φάνηκε πὺς γεραίνιζε ἀπὸ τὸ βάρος τῆς συμφορᾶς, ἀναστηλώθηκε πάλι, σὰν τίποτε νὰ μὴν εἶχε συμβῆ. Ὅπως τὸ ἀστραπόβολο καίει τὴν τσίμα τοῦ πλάτανου τοῦ ἀγέραστου καὶ περνώνας τὸν κορμό, ἀφίνει ἀπείραχτα τὰ κλαδιά καὶ τὰ φύλλα του, ἔτσι καὶ ὁ θάνατος ἀφῆσε ἀνεγγίχτο τὸ κορμὶ τοῦ Ντέλφινου, μὰ τοῦ κορμιοῦ τισσε τὸ μυαλό.

Τὸ ἴδιο βράδυ ὁ Ντέλφινος ἔφαγε καὶ ἤπιε καὶ κουνέντιασε ὅπως πάντα, χωρὶς λέξι νὰ βγάλῃ γιὰ τὴν Πετροῦλα. Τὰ λόγια του ὁμως καὶ τὰ φροσιμάτα του ἔδειχναν πὺς κατὶ εἶχε σαλευθῆ μέσα του.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα πρωὶ ἔσκασε ἡ σφεντόνα!

Ἄμα ξύπνησε ὁ Ντέλφινος, ἔβαλε τὰ καλλιτέρά του ροῦχα, τὰ μείντανογέλεκα καὶ τῆς φέριμελες τῆς χρυσοκέντητες, τὰ κόκκινα τουζλοῦκια του, τὴ χιονάτη καὶ τσακιστὴ φουστανέλλα του καὶ τὸ σιλάχι με τὴν ἀσημοπιστόλα. Ὑστερα κατέβηκε στὸ περιβόλι, ἔκοψε βασιλικὸ, κρέμασε τὸ μεταξωτὸ μαντήλι φαρδὺ πλατὺ, ὅπως τὰ παλληκαράκια, στὴν ἀριστερῇ πλευρᾷ τῆς μέσης του, καὶ τράβηξε ἴσα στὸ κορφεῖο. Ἐκεῖ ὁμορφοσυγύρισε τὰ μαλλιά καὶ τὰ γένεια του, ἔστρωσε ἀγκίστρι τὸ μουστάκι του, τὴ βαφε με μαῖνῃ μαντέκα, καὶ κάθησε ἔξω στὸν καφενέ, ζώνοντας γνεψίματα φωτικὰ στὸ ἀντικρινὸ παρὰθυρο τῆς χήρας τῆς Κουφοπέτρινας.

Τὰ παιδιὰ του, ποῦ τὸν παράστεκαν ἀπόμερα, φοβισμένα γιὰ τὴν κατάστασι του, ἐζύγωσαν κάποτε νὰ τὸν πάρουν.

— Τί τροπὲς εἰν' αὐτές, πατέρα; Πάμε σίτι!

Ὁ Ντέλφινος ὁμως ἐσκύλιασε στὸ ἄκουσμα!

Σηκόθηκε ἀγριος, ἀφηνιασμένος, ἄρπαξε διὸ καρέκλες καὶ τοὺς τῆς ἔφερε κατακέφαλα, ἐνῶ συγχρόνως ἔβγαλε ἀπὸ τὸ σι-

λάχι την άσημοπιστόλα, και τρομερός, άληθινός Όλύμπιος ύψι-
βρομέτης, ήτον έτοιμος νά τους... κεραυνοβολήση.

— Μπαγάσικα! Σάς έκαψα!!

Αυτό ήμερόνυχτα ό Ντέλφινας δέν εξύγωσε στο σπίτι του.
Από τό κουρεϊτο στον καφενέ έξεροστάλιζε μέρα-νύχτα με γνε-
ψίματα κάτω άπ' τό παράθυρο τής χήρας.

Τήν τρίτη ήμέρα είχανε τό μνημόσυνο τής Πετρούλας, και
μέ άπό τής νυφάδες του έτόλμισε νά τον πλησιάση.

— Ντέλφινα, του είπε, σήμερα έχουμε τά τριμερα τής Πετρού-
λας. Έλα και σύ στο μνημόσυνο!

Γύρισε και τήν τήραξε με άπορία!

Η κρίσις, που τόσες ώρες κρατούσε τεντωμένα τά γεροντικά
νευρά του, άρχισε νά ύποχωρή, μά και νά έξαντλη συγχρόνως
τάς δυνάμεις του.

Ακούμησε στο μπράτσο τής νύφης του και τήν άκολούθησε
άρογοπατώντας, σάφαλο σωστό άπό τή μία στιγμή στην άλλη.

Σάν μπηκε στη σάλα και αντίκρυσε τον παπα και τό δίσκο
με τά κόλλυβα, στάθηκε σαν τρομαγμένος, έπέταξε βιαστικά τό
φρέσι του, έπιασε τό κεφάλι με τά δυό του χέρια και, πλέκοντας
τά δάχτυλά του στ' άσημόμαλλα, σωριάστηκε ξαφνικά δίπλα στο
δίσκο, αφήνοντας τήν τελευταία του πνοή με τόνομα εκείνης που
τ΄ήσανε μαζί έβδομηντά χρόνια.

— Πετρούλα, έχουμαι! — Πετρούλά μ' λέω!!

1916)

ΚΩΣΤΑΣ Δ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Άμοιβαίον Ξυλοκόπημα

Η Κόσταννα. — Και τί γίνεται, στην πίστι σου, σαν γυρίζη ό άνδρας
σου τά μεσάνυχτα μεθυσμένος;

Η Γιάννανα. — Τον τσακίζω στο ξύλο...

Η Κόσταννα. — Και ύστερα σαν ξεμεθύση;

Η Γιάννανα. — Ύστερα με τσακίζει εκείνος!

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΣΠΙΤΙ *

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΜΙΑ ΠΡΑΞΗ

[Είς τόν παρόντα τόμον άποθησαυρίζομεν τό Πατρικό Σπίτι, τό περι-
λάλητον μονόπρακτον δραμάτιον του συνεργάτου μας κ. Στεφάνου

Δάφνη. Ο φιλολογικός κόσμος γνωρίζει ήδη
ότι ύπό τό ψευδώνυμον τουτο κρύπτεται γνω-
στότατος ποιητής και συγγραφέυς, ό κ. Θρασ.
Ζωϊόπουλος, έργα του όποϊου πολλάς ητύ-
χησε νά δημοσιεύση τό Έθν. Ημερολόγιον.
Ο κ. Στέφ. Δάφνης, έξελισσόμενος με κατα-
πλήσσουν όντος γοργότητα εις πρώτης τά-
ξεως λογοτέχνην, βραβευθείς έπάξια εις δια-
φόρους διαγωνισμούς, προσέθετε άδράς σελι-
δας εις τήν Νεοελληνικήν Φιλολογίαν. Τό
Πατρικό Σπίτι είναι τό τελειότερον των
εργων του. Υποβλήθη εις τον τελευταϊον
διαγωνισμον τής Έταιρείας των Έλλήνων Θεατρικών Συγγρα-
φέων, εξακατηρίσθη ύπό τής Κριτικής Επιτροπής ως
σημηϊκός άριστον και έπιτυχές ήθογραμικός, Έλληνικώτατον τήν
μορφήν, ενγενές και πρωτότυπον κατά τό θέμα, δυνατόν, με άλη-
θείς και ζωντανούς χαρακτήρας. Ο Εισηγητής, έχαιρέσει τό
Πατρικό Σπίτι ως «την έμψάνησιν παράστασίς του εις τά
θεάτρα Ν. Φαλήρου». Η δέ κατ' έπανάληψιν παράστασίς του εις τά
θεάτρα Ν. Φαλήρου και Κυβέλης ήπήρξε πρώτης τάξεως
σημηϊκή έπιτυχία.]

Σ' έλεγχε ή πέτρα που κρατείς και
κίεϊ φωνή κι' ατήνη ΣΟΛΩΜΟΣ.

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

ΓΙΩΡΓΗΣ ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ
ΣΜΑΡΑΓΔΗ, γυναίκα του
ΑΣΗΜΙΝΑ, κόρη τους, 18 χρονών
ΤΑΣΗΣ, υϊός τους, 35 χρονών
ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ, ένα χωριάτόπουλο

Π. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ
ΑΝΝΑ ΒΚΟΥ
ΚΟΡΙΝ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ
Π. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ
ΡΟΥΣΟΣ

Η σκηνή σ' ένα Άρρολικό χωριό. Στην έποχή μας.

(Τό σπίτι του Γιώργη του Πικραμένου. Σάλα χωριάτικου σπιτιού,
μεγάλη, νοικοκυρεμένη, που χορημείται και για δωμάτιο λογασίας.
Ψάθα χάμον. Στόν τοίχο του βάνους καθέστρτης, σεκτασμένος με
τριανταφυλλί τοϋλι. Στά πλάγια του δυό γίγνινα κεφαλάκια ελαφιών.

* Έβραβεύθη στο Διαγωνισμό των Μονοπρακτων τής Έταιρείας των
Δραματικών Συγγραφέων Έτους 1915. Έπαύθη για πρώτη φορά στο θεά-
τρο του Ν. Φαλήρου στις 3 Αυγούστου 1915. Έπαιχθη δυό φορές στο
θεάτρον Κυβέλης στις 23 και 24 Ιουνίου 1916.

Στό τραπέζακι, πού ἀκουμπᾷ ὁ καθρέφτης, δυὸ γυαλίνα βάζα μὲ ξερὰ ἀγκάθια μέσα κι' ἓνα ρολόγι τοῦ παλιοῦ καιροῦ σταματημένο. Στους τοίχους διάφορες παλιές εἰκονογραφίες: «Ὁ Κολοκοιτρώνης συντρίβων τὰς στρατιάς τοῦ Δράμαλη» — «Ὁ Κουταλιανός καὶ ὁ Ἀράπης» — «Ὁ Χαοίλαος Τρικούπης» καὶ ἄλλες.

Μιά πόρτα δεξιὰ φέρονε στὸ δρόμο, μιὰ ἄλλη ἀριστερὰ στὶς ἄλλες κίμαρες. Τρίτη πόρτα στὸ βάθος, ἀνοίγεται στὸν κήπο τοῦ σπιτοῦ. Ἡ πόρτα αὐτὴ εἶνε μισανοιγμένη. Φαίνεται τὸ περβόλι ὃ ὅλη του τὴ χιονοποριτικὴ δόξα.

Οἱ ἐλιές στάζουν στὸ ἀπόδροχο. Μανορναλίζει ὁ ἐιλογημένος καρπὸς τους. Χρυσολάμπουν τὰ πορτοκάλια στὰ δέντρα τους. Σειοῦνται ἀλαφρὰ οἱ κλάδοι τῶν βάτων, φραχτὴς γύρω στὸ περβόλι. Καὶ μακριὰ, φόντο, τὰ βουνὰ μαντιέονται θαμπὰ στὴν ἀριὰ καταχνιὰ τοῦ κάμπου.

Ἡ Ἀσημῖνα ξαπλωμένη ἀναπνευστικὰ ὃ ἓνα μεντέρι κουθεντιάζει μὲ τὴ μάνα της. Κάθε τόσο βήχει ξερὰ καὶ τότε φέρονε τὴν παλάμη της στὸ στήθος. Ἡ Σμαραγδῆ, καθισμένη πλάγι της, σταυροπόδι, καλαμίζει στὴν ἀνέμη.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΣΜΑΡΑΓΔΗ, ΑΣΗΜΙΝΑ

Ἀσημ. (μειλαχολικὰ). Ὁ καχημένος ὁ πατέρας... Κι' ἔφυγε λυπημένος, ἔ;

Σμαρ. Ναι, βαρὶ λυπημένος. Ὅλη τὴ νύχτα δὲν μπόρεσε νὰ κλείσῃ μάτι. Ἀναστενάζε. Ἦτανε ἀπόξω κι' ἐκεῖνος ὁ ἀναθεματισμένος ὁ Μούργος κι' οὐρλιαζε ὁλόενα.

Ἀσημ. Τὸ παλιόσκυλο!.. τὸ κεφάλι του νὰ φαῖ...

Σμαρ. (Σταυροκοπιέται). Ὁ Θεὸς κ' ἡ Παναγιά νὰ μᾶς κυττάξῃ, παιδάκι μου. Δυὸ χρόνια τώρα δὲ μπορούμε νὰ δοῦμε προκοπὴ. Ξερό, χούρβαλο τ' ἀμπέλι, ἀναδροχὰ, πόλεμος. Βουτήχτηνε στὰ χρέη ὁ καφερός ὁ πατέρας σου... Κι' ὁ κουμπάρος, σκυλι μονάχο!

Ἀσημ. Τοῦγραφε πάλι: χιτς, μάννα, ἔ;

Σμαρ. Τοῦγραφε. «Τὰ λεφτά μου, λέει, κουμπάρε Γιώργη. Ὅπως νὰ κάνης. Ἐχω ἀνάγκη. Θὰ βάλω κρασιά. Οἱ φίλιές μας, φίλιές' μὴν ἀναγκαστῶ καὶ σοῦ κάνω κατασχεση...»

Ἀσημ. (ἀνακάθεται τρομαγμένη. Στήριζεται στοὺς ἀγκῶνες). Τί λές, μάννα!

Σμαρ. Νὰ σὲ χαρῶ, παιδάκι μου. Τὸ διάβασε ὁ παπᾶς τὸ γράμμα. «Τί νὰ κάνω, παπούλη;» Τράβα γιὰ τὴ χώρα, κύρ Γιώργη, παρακάλεσε τον, πάρε μιὰ ἀναβολή. Μὴ σοῦ κάνη κακό...» (μὲ θυμὸ) Ὁ θεομαίχτης! Κουμπάρο πού πήγε καὶ βρήκε, ἀλήθεια κι' ἀπ' ἀλήθεια...

Ἀσημ. Νάβλεπες, μάννα, τίς προάλλες, πού ἦρθε νὰ μᾶς γυρέψῃ τὸ τόκο. Πῶς ἐκύτταζε τὸ περβόλι, πῶς ἐσεργιάνιζε στὸν ἐλαιῶνα! Σὰ νοικοκύρης. Καὶ τὸ μάτι του, νάαα! τεντωμένο ἀπάνω τους, ρουφιᾶς!..

Σμαρ. Ἄμ, τί, κορίτσι μου. Ἐχουν αὐτοὶ Θεὸ μέσα τους; Λογὰ ριάζουν τίποτα; Νὰ γυθῶσουν κόσμο, νὰ φᾶνε.

(Διγόστιμη σιωπὴ).

Ἀπάνω στ' ἄλλα μᾶς ἦρθε κι' ἡ ἀρρώστια σου. Τὸ καταραμένο τὸ ποτάμι! Στοιχειό! Σοῦ φώναξα ἡ κακομοίρα: «Μὴν παίνης μέσα, Ἀσημῖνα, μὴν ξυπολιέσαι, μὴν τρέχῃς ἔξω μὲ τίς βροχές». Τίποτα ἐοῦ. (Τυροῖ τὴν ἀνέμη γρηγορὰ, θυμωμένα. Ἐπειτα ἀριὰ, στὰ δόντια της). Ξεροκέφαλα παιδιά, ἀρβανίτες!..

Ἀσημ. Μὴν θυμώνης, μάννα. Τί σοῦ φταίω γ' ὧ, ἂν ὁ... ἄλλος...

Σμαρ. (σταματᾷ τὸ καλάμισμα. Μὲ θυμὸ, πού δείχνει πῶς ἐκατάλαβε τὸ σφόλι της). Ποιὸς ἄλλος; Δὲν εἶνε κανένας ἄλλος. Δὲν ἔξρω κανένα ἄλλο... Στὴν κατάρτα!..

Ἀσημ. Βαρυκομίζεις, μάννα, κακομελετᾶς. (γυρίζει τὸ κεφάλι κατὰ τὴν πόρτα τοῦ περβολιοῦ) Στ' ἄγρια βουνά!.. Παιδί σου εἶνε κι' αὐτός...

Σμαρ. (πετιέται ὀρθή. Τὰ χέλια της τρέμουν). Ὅχι, δὲν εἶνε παιδί μου! Τὸ ξέγραφα. Τὸ ξερρίζωσ' ἀπὸ τὴν καρδιά μου. Λίγο καὶ νὰ καταραστῶ τὸ γάλα πού τοῦθωσα... Μᾶς ἐπότισε φαρμάκι ὄλους' κι' ἐσένα καὶ τὸν πατέρα σου. Τριάντα χρόνια δουλεύαμε γιὰ δαῦτον, στὰ χιόνια καὶ στὰ λιοπύρια. Κοψομεσιάστηκε ἀπάνω στ' ἀλέτρι ὁ πατέρας σου... Καὶ ξενοδουλεύτρα γίνηκα γ' ὧ. Νὰ ντύσουμε τὸν Τάση, νὰ θρέψουμε τὸν Τάση, νὰ στείλουμε στὴ χώρα τὸν Τάση... Νὰ μὴ γείνη χωριάτης καὶ ἐξωμάχος. Ὅλα γιὰ τὸ παιδί. Φτωχοὶ ἀνθρώποι ἐμεῖς καὶ τὸν βγάλαμε δικηγόρο. Τρία χρόνια στὴν Ἀθήνα μᾶς ἐβούλιαξε. Πουλήσαμε τὸ χωραφάκι τῆς Ἀκοβας, ἀποθηκέψαμε τὸν ἐλαιῶνα, σκληθώσαμε τ' ἀμπέλι, γονατίσαμε... (Σιωπή).

Ἀσημ. Κουράγιο, μάννα...

Σμαρ. Ναι, κουράγιο. Ἔτσι τοῦλεγα καὶ τοῦ ὄλιου τοῦ πατέρα σου: «Κουράγιο, Γιώργη, νὰ γίνη τὸ παιδί μας, νὰ μᾶς διαφαντέψῃ, νὰ σηκώσῃ τὴ γενιά...» (κουνεὶ τὸ κεφάλι) Κουράγιο, ὅσο νὰ μπουμὸς στὴ μαύρη γῆς... (σφουγγίζει τὰ μάτια της).

Ἀσημ. Μάννα μου, τί νὰ σοῦ πῶ κι' ἐγώ. Μεγάλος ὁ πόνος σου. Σκύθω καὶ τὸν προσκυνῶ... Μὰ μὴν καταρτίζαι τὸν Τάση. Μπορεὶ νὰ φταίῃ κ' ἡ γυναίκα του. Ποιὸς ἔξρει...

Σμαρ. Ἡ γυναίκα του; Καὶ πού τὴν εἶδες ἐοῦ τὴν γυναίκα του; Πού τὴν ἐγνωρίσαμε τὴ γυναίκα του; Ἐμεῖς ἔχουμε πέντε χρόνια νὰν τὸν δοῦμε. Τοῦ γράφουμε, τοῦ μνηνοῦμε, ἀπάντηση καμμιὰ. Τράνεψε πιὰ, βλέπεις, ὁ ἀνθρώπος, καὶ δὲν μᾶς καταδέχεται ἐμᾶς τοὺς παλιοχωριάτες... Παντρεύτηκε καὶ τὸ μάθαμε ἀπὸ τοὺς ξένους.

Ἀσημ. Ἀπὸ τὸ Δήμαρχο.

Σμαρ. Ναι. (ἀναστενάξει) Ἔ, ὁ καφερός ὁ γέρος, ντροπὴ πού τὴν πήρε. «Τὰ συχαρήκια μου, Γιώργη» τοῦ λέει. «Γιὰ τί καλό, Δήμαρχε;» «Γιὰ τὸ γάμο τοῦ Τάση, ἀδελφέ! Νόστιμη κοπέλλα' τὴν εἶδα στὸν Περαία, στὸ λιμάνι. Φεΐγανε γιὰ τὴν Εὐρώπη. Καὶ πλοῦσια, μεγάλο σῶϊ, ἐκατὸ χιλιάδες' μμμ!..» Ἐρχεται ζεματι-

σμένος στο σπίτι. «Τί ἔχεις, Γιώργη;» τοῦ λέω. «Τίποτα, γυναίκα. Στρώσε μου νά πέσω». Κι' ἔπεσε νηστικός. Καί τή νύχτα τά μεσάνυχτα...

Ἀσημ. Τί, μητέρα;

Σμαρ. Ἐκλαιγε ὁ πατέρας σου, Ἀσημίνα.

(Σιωπή. Ἡ Ἀσημίνα στανροκοιιέται. Ἀπέξω φτάνει τὸ κουνούρισμα τῶν κοπαδιῶν τοῦ περνοῦν καί οἱ φωνές τῶν βοσκῶν, ποὶ μαζεῖουν τὰ πρόβατα. Στὸ χινοποριάκιον ἀέρα τρέμει ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀργολικοῦ κάμπου).

Ἀσημ. Ὁ Θεὸς νὰν τὸν συχωρέση, μάννα μου...

Σμαρ. Ὁ Θεός! ἐγώ, ποτέ μου!

(Χτύποι στήν ἐξώπορτα)

(Ἡ Σμαραγδὴ σηκώνεται ἀνήσυχη, πηγαίνει στήν πόρτα).

Σμαρ. Ποῖος εἶνε;

Βασίλ. (ἀπόξω). Ἐγώ, θεία Σμαραγδή. Ἄνοιξε.

Ἀσημ. (σηκώνεται). Ὁ Βασιλάκης, καλέ, τῆς θεία - Μαργαρώς. Ἄνοιξε.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΣΜΑΡΑΓΔΗ, ΑΣΗΜΙΝΑ, ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

(Μπαίνει ὁ Βασιλάκης. Εἶνε ἓνα χωριατόπουλο 10-12 χρονῶ, ζωηρό, ἀνάμалλο, μὲ τσαχινίκα μάτια, ξυπόλυτο, μὲ μιὰ φοῦντα καλαμοῦ σὸ χέρι. Λαχανιάζει. Ἀγρόστημη σιωπή).

Βασίλ. Θειά - Σμαραγδή... ἓνας κύριος... ἓνας κύριος σὰς ζη-ζάει!... Ἦρθε τώρα δὲ μὲ τὸ σιδηρόδρομο...

Ἀσημ. (μὲ ἐκπλήξη). Ἐνας κύριος;! Ἐμᾶς;

Βασίλ. Νάι. Φηλός, λιγνός, καλοντυμένος, μὲ χρυσὴ καδένα...

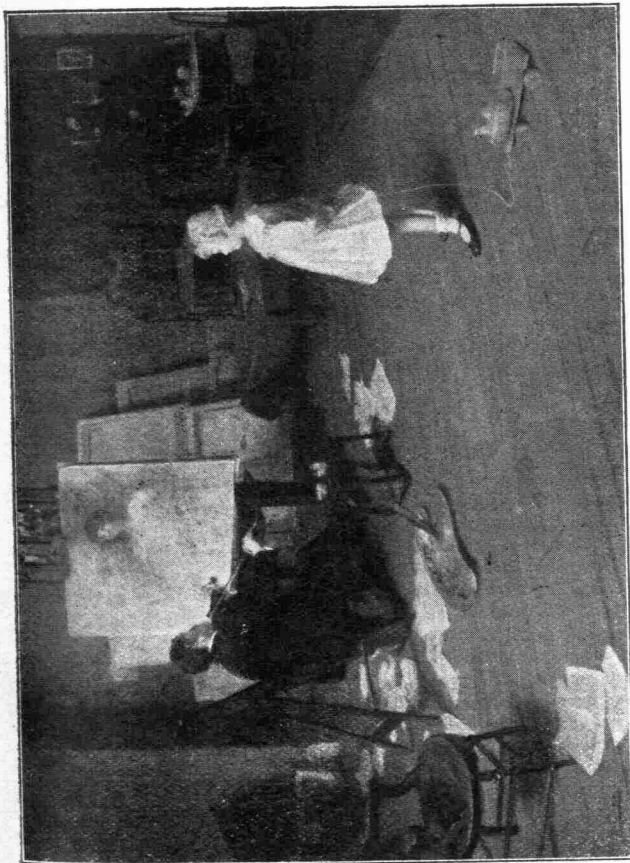
Ἐκάθισε στὸν καφενέ, στὸν πλάτανο. Ἦπια καφέ καί δὲ μιλοῦσε κανενός. Ἐμεις τὰ παιδιά μαζευτήκαμε γύρω καί τὸν κυττάγαμε. Στερνά μᾶς ρώτησε: «Ποῖός ξέρει τὸ σπίτι τοῦ Γιώργη τοῦ Πικραμένου; Νά πάη νὰ δῆ, εἶνε κανεὶς αὐτοῦ ἢ μὴ λείπουν στὰ χωράφια;» «Ἐγώ!» τοῦ φώναξα, «ἐγώ πάω. Εἶνε θείτσα μου ἡ κυρά - Σμαραγδή, ποὺ ἔχει τὸ Μοῦργο, καί τὴν κατοικοῦλα τὴν Κοκκίνο καί τὴν ἄλλη τὴν κατοικοῦλα τὴν... (χαμογελῶντας πειραχτικά, δείχνει) Ἀσημίνα...»

Ἀσημ. (χαμογελῶντας). Νά χαθῆς, παλιόπαιδο!

Βασίλ. ... καί τὸ περβόλι μὲ τὴ μεγάλη σουκιά στή μέση, καί τὸ ντουλάπι ποὺ εἶνε γεμάτο καρύδια καί σταφίδες...

Ἀσημ. Ἐλ' ἀπὸ δῶ, ξυπολιάρη. Πᾶμε σὸ ντουλάπι. (Τὸν πέρνει ἀπὸ τὸ χέρι καί βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ πόρτα).

Σμαρ. (μόνη· σιοχασιτικά). Ἐνας κύριος. Φηλός, λιγνός, καλοντυμένος, μὲ χρυσὴ καδένα... Ποῖός νᾶνε;... (ἀκουμπᾷ σὸ τραπέζι καί συλλογιέται). Ποῖός νᾶνε; (φέρνει τὴν παλάμη σὸ μέτωπο, σὰ νὰ ζητήη νὰ δώξη μιὰν ἐνοχλητικὴ σκέψη). Μήπως;... (τὴν πιάνει νευρική ἀνησυχία. Προχωρεῖ δυὸ βήματα). Μήπως;... (σηκώνοντας τὸ κεφάλι ζωηρά). Ὁχι! Ὁχι! δὲν εἶν' αὐτός! Δὲ μπορεῖ νᾶνε αὐτός!

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΙΣ. — (Ἔργον τοῦ Franz Hanfstaengl)

(*Ήουχώτερα, μὲ μικρὸ χαμόγελο*). Πῶς μπόρεσε νὰ πάη ὡς ἐκεῖ τὸ μυαλό μου... (*Κάθεται στὸ μεντέρι. Σκύβει, κρατεῖ τὸ κεφάλι. Σιωπὴ. Σὲ λίγο ὀρθώνεται ἀπότομα. Ἔνα τρεμουλιασμα ταράζει τὸ γεροντικὸ τῆς κορμῆ. Δυνατὰ:*) Ἄσχημίνα! Ἄσχημίνα!

Ἄσχημ. (μπαίνει γογγύσῃ, ξαφρισμένη). Τί εἶνε; Τί ἔχεις, μάννα; Σὲ καλὸ σου!.. (τῆς πιάνει τὰ χέρια). Πάνιασες. Κρυώσανε τὰ δάχτυλά σου...

Σμαρ. Πιὸς εἶν' αὐτός; Αὐτὸς ποὺ ἦρθε, ποὺ ζητάει νὰ μπῆ ὀπίτι μας;

Ἄσχημ. (μὲ ἀπορία). Ποῦ νὰ ξέρω, μάννα; Δὲ μοῦ εἶπε ὁ Βασιλάκης. Τοῦδῶσα λίγα καρύδια κι' ἔφυγε. Πάει νὰν τὸν φέρῃ...

Σμαρ. (ἀκολουθώντας τὴ σκέψη τῆς). Ἄν ἦταν ἐκεῖνος!...

Ἄσχημ. (σὰν ἀντίλαλος). Ἐκεῖνος;!.. (μὲ ξέσπασμα χαρᾶς, ὀρμαίνει κι' ἀγκαλιάζει τὴ μητέρα τῆς). Ἄχ, μαννοῦλά μου! ἢ καρδιά σου θὰ μιλῆς, ἢ καρδιά σου! Ἐκεῖνος θέινει. ἐκεῖνος!

Σμαρ. (σφίγγει μὲ τίς παλάμες τὸ στήθος. Μὲ πικρὴ φωνή). Ἐκεῖνος!..

(*Ἀκούγονται τρεῖς ξεροὶ χτύποι μπισουνοῦ στὴν πόρτα τοῦ δρόμου. Ἀνατριχιάζουν οἱ δύο γυναῖκες. Ἡ Ἄσχημὶν ἀνοίγει. Μπαίνει ὁ Τάσης*).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΣΜΑΡΑΓΔΗ, ΑΣΗΜΙΝΑ, ΤΑΣΗΣ

Τάσης (εἶν' ἕνας ἄντρας 35 χρονῶ, μὲ ντύσιμο ποὺ δείχνει τὸν ἄνθρωπο τοῦ καλοῦ κόσμου. Κομπὸς, γαντοφορεμένος, μελαχροινός, μὲ ἀνησυχὰ μάτια, μὲ ἀδρὸ μουστάκι, μὲ κινήσεις γογγύουσες καὶ νευρικές. Στέκεται γιὰ μιὰ στιγμή στὴ μπασιά). Καλημέσα σας!.. (στὴν Ἄσχημινα ποὺ στέκεται κοντὰ του). Καλημέρ', Ἄσχημίνα.

Ἄσχημ. (χύνεται, τὸν ἀγκαλιάζει, τὸν φιλεῖ, τὸν σφίγγει στὴν ἀγκαλιά τῆς, τοῦ δένει τίς κινήσεις:). Ἀδελφάκι μου! Ἀδελφάκι μου! Ἀδελφάκι μου!

Τάσης (κατορθώνει ν' ἀπαλλαγῆ. Προχωρεῖ στὴ Σμαραγδῆ, ποὺ ἀκουμιωμένη στὸ τραπέζι, τὸν κυττάζει ἄφωνη, οσισιομένη, σὰν ὑπνοβάτισσα. Ἀπλώνει τὸ χέρι του). Μητέρα...

Σμαρ. (κρατεῖ ἀκόμα τὴν ἴδια στάση καὶ μόνο τὰ μάτια τῆς πλανοῦνται ἀκόμα ἐρωτηματικά ἀπὸ τὸν Τάση στὴν Ἄσχημίνα).

Ἄσχημ. Μάννα, ὁ Τάσης! ὁ Τάσης μας... ἦρθε ὁ Τάσης!

Σμαρ. (σὰν ἀντίλαλος). Ναι... ἦρθε... (Σάφρον, σὰ νὰ ἔστηνησε, τινάζεται ἀπότομα, κάνει ἕνα βῆμα ἔμπρός, ὀρμαίνει καὶ τὸν ἀγκαλιάζει). Ὁ παιδί μου! παιδί μου! (τὸν ἀναγκάζει νὰ σκύψῃ τοῦ φιλεῖ τὸ μέτωπο, τὰ μάτια, τὰ μαλλιά, τὰ ροῦχα. Κλαίει). Ἀγαπημένο μου!..

Τάσης (ξερὰ). Μητέρα...

Σμαρ. Ἔλα ἔδω, κάθισε ἔδω... ἔδω, κοντὰ μου. (τὸν τραβᾷ στὸ μεντέρι, τὸν βάζει νὰ καθίσῃ πλάι τῆς, τοῦ κρατεῖ τὰ χέρια. Ἡ Ἄσχημίνα πέρνει ἕνα ξύλινο σκαμνάκι, κάθεται στὰ πόδια του, τοῦ κρατεῖ τὰ γόνατα. Οἱ δύο γυναῖκες τὸν κυττάζουν μὲ λατρεία).

Σμαρ. (λαχταριστὰ, γογγύσῃ). Παιδί μου! Πόσα χρόνια, πόσα χρόνια! Πῶς μεγάλωσες, πῶς ἄλλαξες, πῶς ὠμόρφηνες! Τί παλληκάρη!.. Μᾶς ἦρθες λοιπόν; μᾶς ἦρθες ἀπὸ τὴν ξενιτειά; εἶσαι μαζὶ μ'αὐτὸν; εἶσαι κοντὰ μ'αὐτὸν, δικὸς μ'αὐτὸν, παιδάκι μ'αὐτὸν, γιούκος μ'αὐτὸν, καρδιά μ'αὐτὸν. (κάνει νὰν τοῦ φιλήσῃ τὰ χέρια).

Τάσης (στενοχωρημένα). Μητέρα... (τραβᾷ τὰ χέρια. Λιγούστιμῃ σιωπῇ).

Ἄσχημ. (διαταχτικά). Λέγαμε πῶς μᾶς ἐξέγραφες πιά, Τάση, πῶς μᾶς ἀρνήθηκες. Τόσα χρόνια...

Τάσης. Ἄσχημίνα... ἔξερεις... δουλειές... σκοτούρες... ἔπειτα.

Ἄσχημ.... παντρεύτηκες.

Τάσης. Ναι... δηλαδή... ἔγινε ἔτσι γρήγορα, ξαφνικά σχεδὸν... δὲν πρόφτασα νὰ σὰς εἰδοποιήσω... θὰ σὰς πῶ ὕστερα, θὰ σὰς πῶ... (χτυπᾷ ἑλαφρὰ τὸ μέτωπό του). Ἀλήθεια, κύτταξε! Τί κάνει ὁ πατέρας, καλέ; Ποῦν' ὁ πατέρας;

Σμαρ. (κουνάει τὸ κεφάλι τῆς). Τί νὰ κάνῃ ὁ καφερός κι' αὐτός; Γεράματα, ἀρρώστειες, βάσανα... Ἐῖχαμε πολλὰ βάσανα, παιδι μου.

Τάσης Ποῦ εἶνε τώρα; Στὸ χωράφι;

Σμαρ. Ὅχι. Κατέβηκε στὴ χώρα. Πάει στὸν κουμπάρο τὸν Πετρίτη.

(Οἱ δύο γυναῖκες κυττάζονται).

Ἄσχημ. Τοῦ χρωστάμε, ἔξερεις, καί...

Σμαρ.... μᾶς φοβέρισε...

Ἄσχημ.... θὰν τὰ βγάλῃ στὸ σφυρί, λέει.

Σμαρ. Στενοχώριες, παιδί μου, στενοχώριες...

Τάσης (στορηγογυρίζει στὴ θέση του στενοχωρημένος, στορηγογυρίζει τὰ δάχτυλα. Γίνεται μᾶς στιγμή σιωπῇ. Ἐπειτα, θέλοντας νὰ ρεῖξῃ σ' ἄλλο δρόμο τὴν κουβέντα:). Γιὰ κύτταξε τὴν Ἄσχημίνα! Πῶς μεγάλωσε! Κοτζᾶμ κοπέλλα! Τῆς παντρεύεις...

(Ἡ Ἄσχημίνα κατεβάζει τὸ κεφάλι ντροπαλά).

Σμαρ. Ἄσχημίνα! τί κάθισαι; Δὲ φέρνεις νὰ καλωσορίσουμε τὸ παιδί; Φέρε γλυκὸ, κόψε ἕνα κυδῶνι...

Τάσης (ποῦ ἔλ' αὐτὰ τὸν στενοχωροῦν:). Ντς, Ντς, ἄφησε, μητέρα... Ἄσχημίνα, ἕνα ποτῆρι νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι, τίποτ' ἄλλο.

Σμαρ. Καί γλυκὸ, καί γλυκὸ!

(Ἡ Ἄσχημίνα φεύγει)

Τάσης (σηκώνεται, κάνει ἕνα γύρο στὸ δωμάτιο, κυττάζει τὰ διάφορα παλιά πράγματα, μὲ ὕφος ἑλαφρὰ εἰρωνικό, ποὺ προσπαθεῖ νὰ τὸ δείξῃ ἐγκάρδιο). Βρέεε, νά! τὸ σεντούκι μου! Νά! ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Κουταλιανός!.. Νά, καὶ τὰ λαφάρια μου τὰ γύφια! Νά, καὶ τὸ ρολοῖ τοῦ παπποῦ!.. (τὸ κυττάζει προσεχτικά). Μπᾶ! δὲ δουλεύει;

Σμαρ. (μελαγχολικά). Τώρα πιά; Δυὸ χρόνια. Σταμάτησε κι' αὐτό.

Τάσης (κυττάζει τὰ βάζα). Ἀγκαθίτα;

Σμαρ. Τᾶβαλε ὁ πατέρας σου, παιδί μου, εἶνε ἀπὸ τὸ χωράφι μ'αὐτὸν.

Τάσης (συλλογίζεται). "Α!..

Σμαρ. (χαμογελά). Γεράματα, παιδί μου, παραξενιές...

(*Η Άσμηίνα φέρνει το δίσκο*)

Άσμη. Τάση, λίγο βύσσινο. Έγώ τώκαμα, μονάχη μου, ά!..

Τάσης (πέρνει λίγο στην άκρη του κουταλιού).

Άσμη. Καλέ, πάρε κι' άλλο!

Σμαρ. Πάρε. Τάση μου, πάρε!

Άσμη. Ξένος είσαι, καλέ!

(*Ο Τάσης τραγουδίζει. Η Άσμηίνα φέρνει με το δίσκο.*)

Τάσης (ενώ σφουγγαρίζει με το παντήλι, ακολουθεί με το μπίτι την Άσμηίνα). Πώς ψήλωσε!..

Σμαρ. (μελαγχολικά). Το καϊμένο κι' αυτό... (κοννεί το κεφάλι.

Ρίχνει μια κορφή ματιά στην άριστερή πόρτα, έπειτα σκύβει στην

Τάση ευπιστευτικά, χαμηλώνοντας τη φωνή. Τον πιάνει από το

μπράσο:) Τόλαθες το γράμμα που σούστειλα, παιδί μου;

Τάσης (δισταχτικά). Ναι.

Σμαρ. "Ε, λοιπόν, έτσι είναι, όπως στάγραφα.

Τάσης. "Η Άσμηίνα:...

Σμαρ.... άρρωστη, παιδάκι μου! χτυπημένη. Έβη μήνες τώρα...

Κρύωσε στο ποτάμι... Βήχει:... νάξερεις τον καϊμό μας... "Όλο

γκούχου γκούχου τό πάει.

Τάσης (ζαρόνοντας τα φουόδια). Άλήθεια:

Σμαρ. Νά σέ χαρω, ματάκια μου. Την έλυωσαν οι πυρσοί. Τη

νύχτα καιει το κορμάκι της, και τό πρωί σηκώνεται μούσκεμα στον

ιδρώτα. Νάξερεις τον καϊμό μας... Κοντά στ' άλλα μας έτυχε

κι' αυτό. Κι' έχει: μιάν άδυναμία δ πατέρας σου στην Άσμηίνα' τρέ-

μει. Τις προάλλες την πήγε στη χώρα, νάν τη δοούν οι γιατροί. Σε

δυσό γιατρούς την πήγε και οι δυο τόν φοβίσκανε. Είναι άσχημα τό

κορίτσι. Τάση μου...

Τάσης Καλέ, δέ βαριέστε... τούς γιατρούς άκουτε τώρα, πφ!

ταρλατόνι...

Σμαρ. Θέλει: διατήρηση τό κορίτσι, τουπανε, θέλει κύτταγμα.

Νάν τό πάτε στην Άθήνα, νά μπη στό 'σοκομείο, τώρα, γρήγορα,

όσο είναι καιρός.

Τάσης (κατασφιάζει). Μμ...

Σμαρ. Μά ποδ λεφτά για τέτοια, παιδάκι μου. Έσκασε δ δόλιος

δ γέρος. Έγώ κρυφά κι' αντίκρυφα έβαλα τόν παπα και στάγραψε.

(*Τοδ πιάνει παρακαλεισά τα χέρια. Σιωπή.*) "Έτσι νά γίνη, Τάση

μου: Νάν τη διαφεντέψουμε την Άσμηίνα μας. Νάν την πάρης στην

Άθήνα, νά κάτση σπίτι σου λίγον καιρό, ν' άλλάξη τόν άέρα. Νά

ιδούμε τί θά πόνει κ' οι γιατροί, έ;

Τάσης (άναπεινία άποτομα). Μά τί λές, μητέρα;! Μποροδν νά

γίνουν αυτά:... Έγώ έχω τή γυναίκα μου, την κουριάδα μου

σπίτι, τά πεθερικά μου. Είναι άλλοι άνθρωποι αυτοί. (*Βηλαιίζει νευ-*

ρικόα). (*Μόνος:*) Νάν την πάρω στην Άθήνα! νόστιμο θάτανε. Μιά

άδελφή από τό χωριό, με τσμπέρι και με τσιτίνη φοστια. Ξραία

τριγούρα θάκανα στη Μαρή. Μμ! Θάβλεπες νεύρα. (*συλλογίζεται*).

Ήρπει νάν τό έμποδίσω με κάθε τρόπο.

Σμαρ. Πώς νά κάνουμε, Τάση μου:

Τάσης Πώς νά κάνετε, πώς νά κάνετε; Έέρω γώ πώς νά κά-

νετε; (*ήσυχώτερα*). Νάν την κρατήσετε 'δω. 'Έδω είναι δ καθαρός

άέρας, τά βουνά. Στην Άθήνα, πφ! "Άλλοι λένε νά στεί-

λουν τούς άρρωστους των στην έξοχή, κι' έσεις... Τέλος πάντων

έγώ τάμαθα δλ' αυτά και ήρθα νά σας βοηθήσω, όσο μπορώ... Νά!

(*βγάζει κάποιος θημομέρι τό πορτοφόλι του*) δέν κρατώ πολλά χρί-

ματ' άπάνω μου πάρε αυτό. (*της δίνει ένα χαρτονόμισμα*).

Σμαρ. (*με χαρά*). Έκατοστάριο! Έκατό δραχμές! (*κάνει νάν*

τοδ φίληση τα χέρια, εκείνος την έμποδίζει). Τάση μου, Τάση μου!

Καλό μου παιδί. (*με καμάρι*). Μωρέ καλά τώλεγα 'γώ. 'Ο Τάσης

μου είναι μάλαμα! (*πηγαινει στην άριστερή πόρτα*). Άσμηίνα, Άσ-

μηίνα! Τρέψε νά ιδής. (*πιάνει ή Άσμηίνα. Της δείχνει τό χαρτονό-*

μισμα). Κίττα 'δω! Είναι για σένα. Νά σοδ πάρουμε δυναμωτικά,

νά σέ κυττάξουμε.

Άσμη. (*με έκπληξη*). Έκατοστάριο! Άδελφούλη μου! (*όμοίει*

νάν τόν άγκαλιάση).

Τάσης (*έμποδίζοντας την*). Καλά, καλά. Δέν είν' ανάγκη...

Άσμη. Κατοστάριο! Θάν τό ζειζω σ' όλο τό χωριό. Νά σκά-

σουν οι όχτροί μας!

Σμαρ. Ναι, ναι! Νάν τό ιδή κι' εκσίν' ή Στάθανια, ή ποντικο-

μαμμή, νά πλαντάξη.

Άσμη. "Η φαρμακομύτα!

Τάσης (πρόκειντα τά λόγια της, ή φαφούτα, ή παλιόγρηα. (*πέ-*

ρνει τη φωνή της Στάθανιας) "Τι χαμπάρια από την Τάση, κυρά-

Γιφάριανα; Μμ, μάς ξέχασε πιά δ Τάσης. Κάνε παιδιά νά δής

καλό. Μμ..."

Άσμη. Άλήθεια, θά φξς μαζί μας, Τάση, έ;

Σμαρ. Καλέ, θέλει και ρώτημα: Θά σφάξουμε δυο κοκόρια.

Τάσης Ναι, ναι. Είχα σκοπό νά πάω στ' "Ανάπλι" έχω μιάν υπό-

θεση στο Έφρετσο. Μά δέν πειράζει, φεύγω μετά τό φαί... Κι' όσο

νά έτοιμάσετε σεις, θά πάω γά δω τό περδόλι. (*πέρνει τό κιατέλλο του*).

(*Βγαίνει από την πόρτα του βάνου*)

Άσμη. (*χοροπηδώντας*). Τι χαρά, μαννούλα μου, τι χαρά! "Ηρθ' δ

Τάσης μας, ήρθε τό παιδί μας!

Σμαρ. "Ο Θεός μάς τώστειλε, κορίτσι μου, δ Θεός! Μάς λυτή-

θηκε πιά.

Άσμη. Τόλαθε τό γράμμα που τοδ στείλαμε;

Σμαρ. "Αμέ! Γιατ' ήρθε λοιπόν;

Άσμη. Έέρω κι' έγώ... έλεγα... (*δισταχτικά*) μήπως είναι περα-

στικός... Έκσίν' ή δουλειά πούχει στ' "Ανάπλι..."

Σμαρ. (*με πεποιθηση*) "Όχι, έχι. Για μάς ήρθε, για μάς!

Άσμη. Δέ στάλεγα 'γώ, μάννα: Γράφτε τοδ Τάση, γράφτε τοδ

Τάση. Τιποτα σεις.

Σμαρ. 'Ο πατέρας σου, παιδί μου. Ούτε νάν τ' άκούσῃ δέν ἤθελε.
Άσμη. (μὲ θυμό). Γερροντίστικα πεισματα! Νά κόφουμε πιά τήν κλωστή! Χαρά 'ς το!

Σμαρ. Σά νά μήν εἶνε παιδί μας, αἶμα μας!
Άσμη. (χοροσηδῶ, χτυπᾷ τίς παλάμες) Τί χαρά μας, τί χαρά μας! Θά βουίξῃ τὸ χωριό, μαννοῦλα μου!.. (άκούγεται ὁ θόρυβος σουστας πὸν ἔρχεται ἀπὸ μακριά, τὸ ποδοβολητό καὶ τὸ κουνδοῦνι τοῦ ἀλόγου. Οἱ δύο γυναῖκες αὐτιάζονται).

Άσμη. Σουῖστα... 'Ο πατέρας ἄρχεται.
Σμαρ. Λές νάν' αὐτός;
('Ο κρότος παύει. Μιά μικρὴ σιωπὴ. Άνοιγεί ἡ πόρτα τοῦ δρόμου. Μπαίνει ὁ Γιώργης).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΜΑΡΑΓΔΗ, ΑΣΗΜΙΝΑ, ΓΙΩΡΓΗΣ, ἔπειτα ὁ ΤΑΣΗΣ

Γιώργης (ψηλός, λίγο σκυφτός, μὲ ὄψη ἀνθρώπου κακογερασμένου. Φορεῖ ελαφρὴ ἄσπρα κάπα, ἀπὸ τὸν ὄμο του κρέμεται ἐν' ἄσπρο-κόκκινο ταγάρι. Άκουμπᾷ σ' ἓνα χοιρὸ ῥαβδί. Συννεφιασμένος. Προχωρεῖ στὴ μέση τῆς κἀμαρας. Βγάζει τὸ σκούφο του, ξεκρεμᾷ τὸ ταγάρι, καὶ τὰ ρίχνει σὸ μετέρι. Οἱ δύο γυναῖκες τὸν κυττάζουν ἀμίλητες, χτυπημένες ἀπὸ τὸν βαρὸν ἦσκιό του).

Γιώργ. (κάθεται συλλογισμένος, σιωπηλός. Σὲ μιὰ στιγμή χτυπᾷ ἄξφρα τὴν παλάμη σὸ γόνατο).

Σμαρ. (δειλά). Τί ἀπόκαμες, Γιώργη;
Γιώργ. (κουνάει τὸ κεφάλι). Χαμένος κόπος...
Σμαρ. Τὸ σκυλί!

Γιώργ. Τὰ λεφτά του. Καὶ ποῦ νάν τᾶβρω; Πούλησα 'κείνο τὸ καλαμπόκι, πῆρα κάτι λίγα. (βγάξει ἀπὸ τὸν κόρφο του ἓνα σακκουλάκι, τὸ δείχνει) Ἐβγάλα νάν τοῦ δώσω ἑκατὸ δραχμές. Πάρ' τα, κουμπάρε, τοῦ λέω, γιὰ τὸν τόκο, καὶ βλέπουμε.

Άσμη. Ἐ;...
Γιώργ. Γέλασε. Τί νάν τὰ κάνω αὐτά, λέει! θέλω τὰ λεφτά μου, ἔλα. Ἐφτά χιλιάδες. Γιατί ἀλλοῦδες θά σοῦ στείλω τὸν κλητῆρα. Καὶ μοῦ γύρισε τίς πλάτες.

(Οἱ δύο γυναῖκες κροφουμποῦν καὶ κυττάζουν κατὰ τὸν κῆπο).

Άσμη. (ἀτολμα). Πατέρα... ξέρεις...

Γιώργ. Τί εἶνε;
Άσμη. Ἐρθε δ... (κομπιάζει).

Γιώργ. Μίλα λοιπόν!
Άσμη. (φοβισμένη). 'Ο σιδερόδρομος...

Γιώργ. Ἐ, καί;

Σμαρ. (ἀποφασιστικά). Ἐρθε ὁ Τάσης!

Γιώργ. (ὀρθώνεται, θυμωμένος). Ἐ; τί;!

Σμαρ. (παρακαλεστικά). Τὸ παιδί μας, Γιώργη, ἦρθε τὸ παιδί μας.

Γιώργ. (ξανακάθεται. Ξερά). Καλά.

Σμαρ. (μὲ κάποιον πῆσιμα). Τί καλά καὶ ξεκαλά. Δὲ στᾶλεγα

γώ; «Νάν τοῦ γράψουμε τοῦ Τάση, νάν τοῦ τὰ 'στορήσουμε ἔλα, νάν τοῦ στείλουμε τὴν Ἀσημίνα». Οὔτε νάν τ' άκούσης δέν ἤθελες. «Μὴν τοῦ γράψετε πιά. Σᾶς τὸκοφα τὸ κεφάλι!» Σκιᾶς!.. Ἄμ δὲ σ' άκουσα γώ. Ἐβγάλα τὸν Παπᾶ-Ντινο καὶ τοῦ τὰ 'στορήσῃ ἔλα μὲ τὸ νῆ καὶ μὲ τὸ σῆμα... Νάν τὸν δῆς... ἄντρας!

Άσμη. Σωστός ἀφέντης, πατέρα! Δικέρος! Μὲ τὸ σκληρό του, μὲ γάντια, μὲ χρυσὴ καθένα!..

Σμαρ. Ἀμὴ τί; Σωστός δικέρος!

Γιώργ. (μὲς στὰ δόντια του). Ἐ, μωρὲ γυναῖκες!..

Άσμη. Ἐγὼ θά πάω νά ετοιμάσω. Θά φτιάσω ἓνα πιλάφι γιὰ Σουλτάνους! (φεύγει χοροπηδώντας). Ἐρθε τ' ἀδερφάκι μου! Ἐρθε τ' ἀδερφάκι μου! Ἐρθε τ' ἀδερφάκι μου!..

Γιώργ. (πιάνει τὸ κεφάλι του στὶς παλάμες. Συλλογίζεται λίγο. Ἐπειτα σηκώνοντας τὸ κεφάλι:) Καί... τί σοῦ εἶπε;

Σμαρ. Γιατί πρᾶμμα;

Γιώργ. Μά... γιὰ τὴν Ἀσημίνα πρῶτα.

Σμαρ. Πά! Δέν ἔχει τίποτα, λέει. Τί ξέρουν οἱ γιατροὶ, οἱ... νά δῆς πὸς τοὺς εἶπε... οἱ ταρλατάνοι.

Γιώργ. (κουνεῖ τὸ κεφάλι. Χαμογελᾷ πικρά). Καὶ ξέρει αὐτός, ἔ;

Σμαρ. (περήφανα). Ἀμὴ;! Ὅλα τὰ ξέρει ὁ Τάσης μου. Ἐδῶ νά κάτση, λέει, ἐδῶ στὰ βουνά, στὸν καθαρόν ἄερα. Δέν ἔχει τίποτα. (χαμηλώνει τὴ φωνή, μυστηριώδικα). Καί... νά δῆς (γᾶχνει στὸν κόρφο τῆς, βγάξει τὸ χαρτονόμισμα, τὸ νιάζει σηκώνοντας τὸ ψηλά). Κόττα δῶ: «Κατοστάρικο! Πάρ' το, λέει, νά κυττάξεις τὴν Ἀσημίνα». Γάλα, κρέας, αὐγά, τὰ γιατρικά τῆς. Ἀμὴ τί; (θριαμβευτικά). Δὲ στᾶλεγα γώ, γέρο;

('Ο Γιώργης σηκώνεται, κάνει λίγα βήματα ἀπάνου-κάτου, ταραγμένος. Σὲ μιὰ στιγμή πέρνει τὸν κοῦκο του, κάνει νάν τὸν φορέσῃ, μὰ πάλι τὸν πετᾷ μὲ θυμό, σὸ τραπεζί. Στὰ δόντια:) Σχίτρί! Φτοῦ!

Σμαρ. Κῦττα καλά, Γιώργη. Μὴν κάνης τίποτα φασαρῖες, μὴν τὸν ἀποπάρης. Τώρα πιά, πᾶν' ἐκεῖνα. Περρασμένα-ἔξαρασμένα. Τὸ παιδί μας ἦρθε, ν' ἀνοιξοῦμε τὸ σπίτι μας, νά χαροῦμε.

Γιώργ. (πικρά). Ναι, νά χαροῦμε.

Σμαρ. Ἐμένα ἢ καρδιά μου ἀναγάλλιασε. Μιά πλάκα μοῦφυγε ἀπὸ δῶ. (Δείχνει τὸ στήθος τῆς). Λαμπρὴ σήμερα γιὰ τὸ φτωχικό μας. Χαριστῶ σε, Παναγιᾶ μου. (Σταυροκοπιέται).

Γιώργ. (ἠσυχότερα). Καί... γιὰ νά σοῦ πῶ: τίποτ' ἄλλο δὲ σοῦπε;

Σμαρ. Τί ἄλλο; Ἀκόμα δέν ἦρθε τὸ παιδί!

Γιώργ. Χμ... εἶσαι βέβαιη, πὸς ἦρθε γιὰ μᾶς, ἐπίτηδες;

Σμαρ. Μά, γιὰ ποιὸν ἄλλο;...

Γιώργ. Καλά, θά μάθω. (Μέσα του). Ἄς ρωτήσουμε τὴν Ἀσημίνα.

Σμαρ. Ἄκουσε δῶ: Ὁ Τάσης εἶνε κάτου σὸ περβόλι. Σὲ περίμενε. (Μὲ τόνο). Κῦτταξε καλά, Γιώργη! σοῦ τὸ ξαναλέω: μὴ μὲ πικράνης σήμερα. Περρασμένα-ἔξαρασμένα. Μὴν πῆς τίποτα τοῦ παιδιοῦ. Μὴν τὸν ἀποπάρης. Ἐγὼ θά πάω στὸν Ἀη-Βλάση ν' ἀνάψω ἓνα κερι κι' ἔφτασα. ('Ο Γιώργης βγαίνει ἀπ' ἀριστερά).

Σμαρ. (ψάχνοντας στο σιντάρι του τραπέζιου). Πού τάχω τὰ κεράκια μου, πού τάχω; (δὲ βροῖσκει). Φύρανε πιά καὶ τοῦτο τὸ μυαλό καὶ δὲ θυμάται. (μετὰ λίγη σκέψη). *Α, στὸ σεντοῦκι. (ἀνοίγει τὸ σεντοῦκι, πέρνει ἓνα κεράκι. Βάζει μιὰ μαντήλα στὸ κεφάλι). *Αη-Βλάση καὶ θαματοουργέ, πού μοῦφρερε τὸν ἥλιο στὸ σπιτάκι μου. (Δένει τὸ μαντήλι). Καὶ τώρα πᾶμε. (Κάνει δυὸ βήματα κατὰ τὴν οὐνόπορτα. Φάνοντας ἐκεῖ σταματᾷ σὰν καὶ νὰ ἔξχασε. Συναγροῖζει στὴν πόρτα τοῦ βάλθους. Δυνατά.) Τάση, Τάση! Ὁ πατέρας σου! *Ελα μέσα! Ἡ φωνὴ τοῦ Τάση (ἀπὸ τὸν κήπο). *Ἐφτασα, μητέρα. (Ἡ Σμαραγδὴ φεύγει).

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΑΣΗΣ, κί ἔπειτ' ἀπὸ λίγες στιγμὲς ὁ ΓΙΩΡΓΗΣ

Τάσης (μπαίνει ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ κήπου). Ὁ πατέρας μου; Ποῦ ἔντος; (ψάχνει μὲ τὸ μᾶτι. Φαίνεται οὐλλογομένος. Ακουμπᾷ στὸ τραπέζι καὶ φέρνει τὸ χέρι στὸ μέτωπο. Κυττάζει γύρω. Χαμηλόφωνα). Τὸ πατρικὸ μου σπίτι... Πόσες ἐνθύμησες: μιὰ ἑλάκερη ζωὴ. Καὶ... παράξενο πράγμα: Νοιώθω καὶ σήμερα. (σὰ νὰ θέλῃ νὰ διώξῃ τίς τέτοιες σκέψεις του, μὲ ἀνάλογη χειρονομία) *Ε... (δυνατά). Πατέρα! (Μπαίνει ὁ Γιώργης ἀπ' ἀριστερά, κυττάζοντας μὲ σημαντικό βλέμμα τὸ γιὸ του. Στὴν πρώτη στιγμή ὁ Τάσης ταράζεται καὶ μὲ μιὰν αὐτόματη κίνηση, βγάζει τὸ καπέλο. Οἱ δυὸ ἄντρες κυττάζουντα γιὰ λίγο σιωπηλοί).

Τάσης (ἀφίνει τὸ καπέλο· δειλά) Πατέρα μου... Πατέρα... (κάνει νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ).

Γιώργ. (ἤρεμα τὸν ἐμποδίζει). Καλὰ, καλὰ. (Διγόστιγμα σιωπῆ).

Τάσης (κατεβάζει τὰ μᾶτια. Γιὰ νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ δύσκολη θέση, πίνει μιὰ κουβέντα.) *Ἡμουνά κάτω... στὸν κήπο... Πῶς μεγάλωσαν τὰ δέντρα... ἡ μυγαλίτσα μου, οἱ ἐλιές... καὶ ἡ συκιὰ τοῦ πηγαδιοῦ, στοίχειωσες!

Γιώργ. Ναι, ναι... ὅλα στοίχειωσαν...

Τάσης *Ἀμ' οἱ κυθωνιές! Μερῶσκανε, βλέπω: καὶ κυθωνία!

Γιώργ. Τίς κέντρωσα...

Τάσης Πότε;

Γιώργ. Πρόπερσι.

Τάσης (πέρνοντας θάρρος). Μὰ τὰ πορτοκάλια λιγοστά. Ποῦ καὶ ποῦ: φτωχά...

Γιώργ. Τὸ χαλάει, βλέπεις. Τίς χτύπησε στ' ἄνθος. (ἤρεμα.) καὶ... νὰ σοῦ πῶ: πῶς μᾶς θυμήθηκες; Πῶς ἦταν αὐτό;

Τάσης ... Μοῦγραψε ἡ μητέρα καὶ...

Γιώργ. (σκόμποντας λίγο στὸν Τάση). Ἡρθες ἐπίτηδες, ἔ; γιὰ μᾶς;

Τάσης Βέβαια.

Γιώργ. (Ὁρθώνει τὸ κορμί. Στὸν ἥλιο πού μπαίνει ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ κήπου, ἡ σκιὰ του μεγαλώνεται). Φεύγτε!

Τάσης (ἀναπεινείται). Πατέρα!

ΕΙΣ ΣΚΕΨΕΙΣ. — (Ἔργον τοῦ Μπονστέν)

Γιώργ. Ψεύτη, λέω! Σκληρὴ ἄνθρωπε, χωρίς καρδιά! Ἄχαριστο παιδί! Τοὺς γονίους σου ἀρνήθηκες; τὰ σπλάχνα πού σ' ἐβγάλαν στὸ φῶς;! (κουνεὶ τὸ κεφάλι). Ἐ, κακὰ πού θάχης γεράματα!..

Τάσης (κάνει νὰ διαμαρτυρηθῆ).

Γιώργ. Σώπα! Θαμπώθηκες ἀπ' τὰ πλοῦτα κι' ἔδωκες τὴν ψυχὴ σου στὸ Σατανᾶ. Μάθε ὅμως ἀπὸ μένα τὸ χωριάτη τοῦτο: Μὰ τὴ γῆς πού τὴ σκάθω και τὴν ποτίζω μὲ τὸν ἰδρωτᾶ μου: κακὰ θάχης γεράματα! γιατί ἐκαίνεις πού καταφρονάει τοὺς γονίους του, σὲ κάθε ἀτιμία μπορεί νὰ γλυστρήσει, μέσα στὴ λάσπη νὰ μπῆ. Καὶ οὐ, ποὺς ξέρει...

Τάσης (ὀργισμένη, σφίγγοντας τὶς γροθιές). Πατέρα, μὲ βρίζεις καὶ...

Γιώργ. Ἄ, μὲ φοβερίζεις τώρα; Σφίγγεις τὶς γροθιές; (κουνεὶ τὸ κεφάλι). Καλὰ. (βγαίνει ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ κήπου).

Τάσης (ἀκουμπᾷ στὸ τραπέζι, χλωμὸς, σφουγγίζει τὸν ἰδρωτᾶ μὲ τὸ μαντήλι του. Πιητιά). Ἐινε φοβερό. (Κάθεται στὸ μεντέρι, κρατεῖ τὸ κεφάλι του μὲ τὸ χέρι, στηριγμένο στὸ γόνατο. Πέφτει σὲ βαθεῖα σιλλογή).

(Ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ κήπου φανερώνεται ὁ Γιώργης. Στὸν ὄμο του ἔχει ἓνα μεγάλο τοσκούρι. Στέκεται στὴ μπασιὰ και ὀρῖνει μιά κρύα ματιὰ στὸν Τάση. Αὐτὸς δὲν τὸν ἔχει ἀντιληφθῆ ἀκόμα' μὰ τὴ στιγμή πού ὁ γέρος, κατεβάζοντας τὸ τοσκούρι, τὸ ἀφήνει νὰ χτυπήσει στὴ γῆς, ὁ γνιὸς ἀνατρομάζει, πετιέται ὀρθὸς και ἀντικροῦζει τὸν ἀρματωμένον Ἐλεγο).

Τάσης (Παρεξηγώντας τοὺς σκοποὺς τοῦ πατέρα του, κάνει δύο βήματα πίσω).

Γιώργ. (προχωρεῖ στὴν πόρτα τοῦ δρόμου).

Τάσης Φεύγεις, πατέρα;

Γιώργ. Ναι.

Τάσης Δὲ θά φᾶς μαζί μας;

Γιώργ. Ὁχι. Πάω στὸ λόγγο γιὰ ξύλα. (σημαντικὰ) Χειμῶνας ἔρχεται, νὰ μὴ σβῶς' ἢ γωνιά μας... (κάνει νὰ ξεκινήσει πάλι).

Τάσης (μὲ ταραχή). Πατέρα!

Γιώργ. (γυρίζοντας ἀπότομα, νυχρά). Τί εἶνε;

Τάσης Θά... θά σὲ ξαναἰδῶ;

Γιώργ. (σηκώνει τοὺς ὄμους). Δὲν ξέρω. (Μιά στιγμή σιωπῆ. Ἐπειτα ὁ Γιώργης γυρίζει, κάνει δύο βήματα μπροστά, στέκεται ἀπικρὸν στὸ γνιὸ του, κατεβάζει ἀγὰ τὸ τοσκούρι και ἀκουμπᾷ μὲ τὰ δνὸ του χέρια σὰν σὲ ραβδί. Ἐπειτα βάζει τὸ χέρι στὸν κόρφο και ψάχνει. Βγάζει τὸ σακκούλακι. Τὸ ἀνοίγει, τὰ δάχτυλά του τρέμουν. Βγάζει ἓνα χαριτόμομο). Νά! Ἐνα κατωστάρικο. Πάρ' το!

Τάσης (πληδῆ πίσω). Πατέρα! Τ' εἶν' αὐτὰ πάλι; Τί κάνεις;!

Γιώργ. Τὰ λεφτά σου.

Τάσης Μὰ δὲν...

Γιώργ. (προσταχτικὰ:) Πάρ' τα σοῦ λέω και (βάζει τὸ δάχτυλο στὸ στόμα) τσιμουδιά! Μὴ μὰς ἀκούσουν οἱ γυναῖκες. (Τὸν ἀναμτροῦ)

μὲ τὸ μάτι). Κύτταξε τὸν ἀφέντη! Ἵστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια, ἀφοῦ μὰς τσάκισες τὰ γόνατα και μὰς βούτηξες στὰ χρέη, θυμήθηκες νὰ κοπιάσῃς στὸ φτωχικό μας, ἐσὺ, ὁ μεγάλος κύριος, νὰ μὰς ἐλεήσῃς. Ἦρθες μ' ἓνα πλάνο χαμόγελο και κατάφρες νὰ παῖξῃς ὀμορφα και μαστορικά τὸ μέρος σου...

Τάσης Μὰ, πατέρα... δὲν εἶν' ἔτσι, δὲν ξέρεις...

Γιώργ. Νὰ ξέρω τί; Ὁ,τι ξέρω, μού φτάνει. Ἦρθες ἐδῶ ἀπ' ἀνάγκη, φοβήθηκες μὴ σοῦ στελῶμε σπιτι σου τὴν Ἄσχημια κι' ἦρθες νὰν τὸ μπόδισῃς. Κι' ἔτσι καλόπιασες τὴ μάνα σου και τὴν ἀδερφή σου' δυὸ γυναῖκες ἀπλὲς και τίς γέλασες, δυὸ φαρμακωμένες καρδιές. Μὰ σήμερα ἡ ἐλπίδα μπῆκε μὲς στὴν ψυχὴ τους: Ἐνα ὄνειρο φώτισε τὴ σκοτεινὴ τους ζωὴ. Θέλω νὰ μείνουν μέσα στ' ὄνειρο αὐτό, ὅσο εἶνε βολετό. Μὰ ἐλεημοσύνη δὲν γυρεύω ἀπὸ κανένα: Τὴν περιμένω ἀπ' τὸ θεό! (δείχνει ψηλά). Ἄφέντη, πάρ' τὰ λεφτά σου, νά!..

Τάσης (κᾶπως θυμωμένος). Πατέρα, μὲ βρίζεις, σοῦ λέω!..

Γιώργ. (βάζει τὸ δάχτυλο στὸ στόμα' ὀρῖνει μιά ματιὰ στὴν ἀριστερὴ πόρτα). Σού! Μὴ φωνάζῃς. Καὶ (τὸν κνιτάει στὰ μάτια) πρόσεφε καλὰ: μὰ λέξῃ νὰ πῆς τῆς μάνας σου ἢ τῆς ἀδερφῆς σου, ἂν κἀνῃς πῶς τοὺς μαρτυρᾷς ὅ,τι ἔγινες ἔδῶ, (ἀγρια) μὰ τὴν πίστη μου, τὸ βλέπεις αὐτό; (δείχνει τὸ τοσκούρι) Σοῦ σπάω τὸ κεφάλι στὴ μέση! Πάρσ!

Τάσης (φοβισμένος, συντριμμένος, φέρνει μὲ μηχανικὴ κίνηση τὸ χαρτί και τὸ ζαρώνει σιγά-σιγά στὴ φουχτα του).

Γιώργ. (προχωρεῖ πρὸς τὴν πόρτα τοῦ δρόμου. Στέκεται μιά στιγμή σιλλογισμένος. Ἐπειτα γυρίζει. Ἀλλάζοντας τόνο. Μὲ βαθεῖα συγκίνηση:) Κι' ἐν' ἄλλο ἀκόμα: (ἀναστενάζει). Προτῆτερα σοῦ εἶπα κἀτὶ πού ἤτανε σὰν κατάρια. Ὁχι. Τὴν κέρνω πίσω. Ἄς μὴ σὲ παιδέψῃ ὁ θεός. Καλὰ γεράματα νάχῃς. Ἐσένα νὰ μὴ σ' ἀρνῆθῃ ποτέ τὸ παιδί σου, μὴ σὲ καταφρονέσῃ. Καὶ... (ἕνας ἰνγμός) καὶ τίποτ' ἄλλο. (Φοριώνεται πάλι τὸ τοσκούρι και φεύγει ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ δρόμου, σκυφτός, ἀγὰ-ἀγὰ).

Τάσης (κνιτάει θλιθερὰ κατὰ τὴν πόρτα. Ἐπειτα, ἀφήνει τὸ χαρτί νὰ πέσῃ, σκεπάζει τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χέρια και ξεσπᾷ σὲ ἰνγμούς). ὦ, Πατέρα... Πατέρα...

[Ἀὐλαῖα]

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς ἱατρὸν αὐτονοσηλευθέντα

Τὸν βλάκα! ἀρρώστησε, κι' ἀντὶ ἄλλον ἱατρὸν νὰ πάσῃ --
τὸν ἐαντὸ του θέλησε μονάχος νὰ κοιτάσῃ.

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΛΟΓΙΟΙ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ
ΕΝ ΤΩ ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΩ

[Εἰς τὴν Πανακοθήκην τοῦ Ἑθν. Ἡμερολογίου αὐτοδικαίως ἀνήκει μία μικρὰ τιμητικὴ θέσις εἰς τὸν ἐκ Κοιν/λεως νεαρὸν γελοιογράφον κ. Φ. Δημητριάδην, ὅστις ἐκόσμηε μέχρις ἐσχάτων τὰ αὐτῶν γελοιογραφικὰ φύλλα καὶ περιοδικὰ μὲ πλείστα ὅσα ἐπιτυχῆ σκίτσα ἐκ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Εἰς τὸ ἔμμετρον σατυρικὸν «Ἐμπρός», τὸ «Ἄνω Κάτω», τὰ εὐθυμογραφικὰ Ἡμερολόγια Σατανᾶς — «Περὶδρομος», κλπ. συνεισέφερον ἐκλεκτὴν καὶ ἀφθονὴν τὴν συνεργασίαν του. Τὸν παρουσιάζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἡμερολογίου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν κάτωθι σκίτσων, τὰ ὁποῖα ἐπιτήδεος ἐφιλοτέλενησε διὰ τὸ παρατιθέμενον χαρτίστατον ἠθογράφημα ὀφειλόμενον εἰς τὴν κομψὴν γραφίδα τοῦ ἐν Κοιν/λει ἐγκριτοῦ ποιητοῦ καὶ λογογράφου κ. Κ. Γ. Μακρίδου.]

ΤΟ ΠΡΟΙΚΟΚΑΛΕΣΜΑ

Ἡ Κοκώνα Μαργίτσα, ἀπ' τὰ Ἐξῆ Μάρμαρα, στεφάνωνε τὴν Κυριακὴ τὸν μονάκριθό της γιουὶ μὲ τὴν κόρη τῆς Κοκώνας Φρόσως ἀπ' τὸ Φανάρι

Ὅλα ἦσαν ἔτοιμα: ὁ κουμπάρος στὸν τόπο, τὰ κουφέτα παραγγελμένα, ἡ δὲ προῖκα στὴν ἐντέλεια.

Ἡ προῖκα στὴν ἐντέλεια; Μὰ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ ἐξακριβωθῆ καὶ ἀπὸ τὸ **ταράφι** τοῦ γαμπροῦ.

Τὴν σκέψιν αὐτὴν ἐνίσχυσαν καὶ ἡ δυὸ κουνιάδες τῆς Μαργίτσας, αἱ ὁποῖαι, μ' ὄλο τὸν ξετρελαμὸ ποῦ εἶχαν στὰ νειάτων, κατώρθωσαν νὰ μείνουν γεροντοκόριτσα. Καὶ τὰ γεροντοκόριτσα δὲν χωνεύουν τὰ νέα κοριτσία ποῦ παντρεύονται.

Ἔτσι λοιπὸν ἡ Μαργίτσα ὑπέδειξε στὴν οἰκογένειαν τῆς νύφης τὸ «προικοκάλεσμα». Ἡ πρότασις ἔγινεν ἀποδεχτὴ ἀπὸ τὴν συμπεθέραν καὶ ὠρίσθη ὡς ἡμέρα ἡ προπαραμονὴ τοῦ γάμου.

* *

Αὐστηρὰ ὡς ἀνακριτής, βλοσυρὰ ὡς τελωνοφύλαξ, ἐξεκίνησε ἡ Κοκώνα Μαργίτσα διὰ τὸ Φανάρι, ἔχουσα ἐκ δεξιῶν τὴν μίαν

κουνιάδα τῆς καὶ ἐξ εὐωνύμων τὴν ἄλλην — παρέδρους δικαστὰς τῆς **ἐντελείας** τῆς προικός.

Ἡ ὑποδοχὴ ὑπῆρξε θερμὴ. Φιλιά βροχηδὸν ἐκατέρωθεν καὶ κατοῖν ἐπίσημος παρουσίαις Μαργίτσας καὶ Σίας εἰς τὰς προσκεκλημένας φίλας καὶ γειτονίσσας τῆς Κοκώνα Φρόσως καὶ τῆς κόρης τῆς.

Ἦσαν δὲ ἐκεῖ συνηγμένα ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὸ ἄνθος τῆς Φαναριωτικῆς κοινωνίας: ἡ σύζυγος τοῦ ἀριστεροῦ δομεστίχου μετὰ τῆς ἑαυτῆς θυγατρὸς, ἡ ἀδελφὴ τοῦ μουχτάρη μετὰ τῆς μητρὸς τῆς Σεβαστίτσας, ἡ ἀνεψιὸς τοῦ Ἁγίου Ξηροκαμπίας, ἡ χήρα τοῦ Ἀρχοντος Παρασιτιζομένου μετὰ τὴν ἀδελφὴν τῆς, δυὸ διδασκάλισσαι ἀπ' τὸ Μουχλιό, καὶ ἄλλαι πολλαί, αἱ ὁποῖαι, πρὶν ἔλθουν τὰ συμπεθερικά, εἶδαν καὶ ἐξήτασαν κ' ἐθαύμασαν τὰ προικὰ καὶ τὰ ἦσαν ὅλα τακτικὰ χωρὶς κανένα «κουσοῦρι».

— Ἐ! μὰ ἀφοῦ τὰ ἦθρατε σεῖς τακτικὰ, περιττὸ ἦταν καὶ νᾶρθομε! εἶπεν ἡ Κοκώνα Μαργίτσα.

— Καλὲ πᾶ!.. Λόγος εἶν' αὐτὸς ποῦ λέγεται! εἶπεν ἡ Κοκώνα Φρόσως. Μπορεῖ ἐμεῖς νὰ τὰ νομίζομε σωστὰ κ' ἐκεῖνα νᾶχουμε ἕνα σωρὸ κουσοῦρια.... Ἐλάτε, ἐλάτε, νὰ τὰ σεργιανίσετε.

* *

Ἡ προῖκα ἦταν ἐκτεθειμένη στὸ ἐπάνω πάτωμα. Ἐν πρώτοις μία στοίβα μεγάλη-μεγάλῃ καὶ φουσκοπότη, ἀπὸ μαξιλάρια καὶ παπλώματα. Τὰ παπλώματα ἦσαν τέσσερα: τὰ δυὸ μπασμαδένια, τὸ τρίτον λαχουράκι, καὶ τὸ τέταρτο, τὸ «πιὸ καλό», ἀπὸ ἀτλάζι. Τὸ τελευταῖον, φυσικά, προσεῖλκυσε τὴν μεγαλειτέραν προσοχὴν καὶ ἔγινεν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ἐξετάσεως. Μαργίτσα καὶ κουνιάδες τὸ ἐψαυσαν ἀλληλοδιαδόχως, δοκιμάζουσαι τὴν ποιότητα τοῦ ὑφάσματος, τὸ ἔτριψαν μετὰ τῶν δακτύλων, τὸ ἐχαίδευσαν.

— Καλὸ ἀτλάζι μοιάζει.... Ἄρᾳ γε δουλεῦτήγες καὶ καλά; παρετήρησε ἡ Μαργίτσα, θέλουσα νὰ τὸ ἰδῆ καὶ ἀνοιγμένο.

— Σωστὴ μὰ ἔβδομάδα ἔβαλε ὁ χαλάτης γιὰ νὰ τὸ κἀνῃ. Ἄλλὰ χαλάλι του! Ἐκανε ἕνα σχέδιο ποῦ εἶνε τρέλα!

Τὸ πάπλωμα κατεβιβάσθη μετὰ πάσης εὐλαβείας ἀπὸ τὴν στοίβα καὶ ἐξεδιπλώθη.

— 'Ωραίο!... όραίο!... με 'γεια νά τό χαλάσουνε! Είπαν όλες.
— Καλό είνε... είπε και ή Μαργίτσα' μόνο ένα κουσου-
ράκι έχει.

— Ποιό, Μαργίτσα μου;
— 'Έχει όαφές στή μέση τ' ατλάζι του... και καμιά φορά
δέν περνά χρόνος κι' αρχίζουν τά τέτοια νά λιώνουν απ' τή
όαφή. Τώρα όλες τά κάνουν μονόφυλλα. Δέν τό ξέρατε αυτό;

— 'Όχι, νά σέ χαρώ!... 'Αλλά' ας έχουν τήν ύγείά τους, κι' ας
τά λιώσουν και προτήτερα.

— Αυτό είνε... ας έχουν τήν ύγείά τους.

Και ή συνοδεία έξεκίνησε προς τά τραπεζομάνηλα και τής
πετσέτες. Δυό λινά και δυό άλλα μανδαπολένια' μιá ντουζίνα
λινές πετσέτες, και μιá άλλη
από λευκό πανί για τήν κα-
θημερινήν χρήσιν.

— Λείπουν μόνον ή πε-
τσέτες τής κουζίνας, παρα-
τήρησεν ή Φρόσω, προλαμ-
βάνουσα νέαν παρατήρησιν
τής Μαργίτσας. 'Αλλά κι' αυ-
τές θά μάς έλθουν άπόψε
απ' τό Τσαρσί.

— Αυτό είνε τό όλιγώτε-
ρον, πού λείπει, Φρόσω μου.

— Και τί άλλο λείπει,
Μαργίτσα μου;

— 'Η μάγκες... όλα είνε
αμάγκωτα.

—... Λόγος είν' αυτός πού λέγεται!

— 'Έχεις δίκαιο. 'Αλλά' εκείνες γίνονται και ύστερα εύλο-
γημένη.

— Ναι, άμα τήν πατήσουν τά παιδιά, θα'ορη καιρό νά πιάση
κέντημα. 'Έτσι τάπαθε και μιá γειτόνισά μας κι' ακόμα όλα
τά τραπεζιακά της αμάγκωτα φυλάουν.

* * *

'Εν τῷ μεταξύ τά κορίτσια είχαν προχωρήσει και άρχισαν νά
θαυμάζουν τά φουστάνια τής νύφης, και ιδίως τό όλόμαυρο
«των επισκέψεων», πού ήταν από μεταξωτό και όλο νταντέλλες
απ' επάνω του όιχμένες. 'Ηλθαν και ή κουνιάδες, ήλθε και ή
Μαργίτσα.

— Νά ιδουμε σ' αυτό τί θα'ορης νά πής, ειπεν ή Φρόσω.

— Τό καλό-καλό. Αυτό, ναι. 'Ωραίο φουστάνι! Δέν έχει νά
'πῆ κανείς τίποτε... Και τί μεταξωτό είνε;

— Γκρεναντίνα... και 60 γρόσια τό μέτρο αν αγαπᾶς.

— 'Η τιμή δέν έχει νά κᾶνῃ. 'Υπάρχουν κι' άκριβιώτερες γκρε-

ναντίνες; άλλ' όλες είνε ένα πράγμα: σκάνουν πολύ γλήγορα.
Πού τ' άθάνατα εκείνα τά γκρά τής εποχής μας. Τώρα όλα
τέτοια, φεύτικα, τά κάνουν.

Είπε τό στοργυλό της και σ' αυτό ή πεθερά. Και άρχισε
νά εξετάζει τής όόμπες και τά ματινεδάκια.

— Αίτη εδῶ ή όόμπα θά είνε βέβαια ή καλή της.

— Ναι, πού θά τήν φορέση τή δεύτερη μέρα του γάμου.

— Καλούτσικη είνε... Μόνε... ή κορδέλλες της δέν μοιά-
ζουν όλομέταξες...

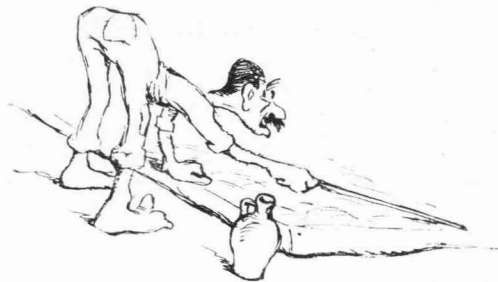
— 'Όλομέταξες, νά σέ χαρώ.

— 'Έτσι δείχνουν, μά έχουν και βαμβάκι μέσα... Γελαστήκατε.

— Κι' ό φιογγος πού δένει μπροστά, μού φαίνεται σαν κομ-
μάτι φτωχικός,
παρατήρησεν ή
μιá κουνιάδα.

— Και ή νταν-
τέλλες του λαι-
μού δέν πηγαί-
νουν στο χρώμα,
παρατήρησε και
ή άλλη.

— Και ή ουρά
ανάλογος με τό
μπόι τής νύφης
σαν κοντή πέφ-
τει, ειπε και πά-
λιν ή Μαργίτσα.

—... Σωστή μιá 'βδομάδα έβαλε ό χαλάτσος...

'Η Φρόσω άρχισε νά φουρκίζεται μ' αυτές τής παρατηρήσεις.
'Αλλά τό έπολιτεύετο. 'Τι νά κᾶνῃ; Για τό χατήρι τής κόρης της
έκανε τά πιερά γλυκά και τά κατάπινε.

'Η ποκαμίτες, και ιδία τά παντελόνια, εξητάσθησαν κατά
μῆκος και πλάτος κυριολεκτικῶς, τα κορίτσια περιωρίσθησαν
«από ντροπήν» εις τήν εξέτασιν μόνον των νταντελλών και τῶν
κεντημάτων. 'Η ύπανδρες όμως επεξέτεινον τās άνιχνεύσεις των
θαυραλέως και εις άλλας λεπτομερείας... 'Ηγέθη δέ ζωηρά
συζήτησις εἰς τά δενόμενα είνε τά «βολικώτερα» ή τά κουμπο-
νόμνα, ή τέλος τύπος μικτός κουμπονομένων και δανομένων.
'Η Κοκκώνα Φρόσω είχαν έλθει πιά «ώς τόν λαιμό». 'Ότε δέ και
μιá απ' τής κουνιάδες, απ' τά γεροντοκόριτσα, ήθέλησε νά απο-
παθη γνώμην επί του λεπτεπιλείπου τούτου ζητήματος, δέν
έβάσταξε πλειά, αλλά τής τόκοψε στοργυλά:

— 'Εσύ είσαι κορίτσι άκόμη και δέν ξέρεις από τέτοια...

* * *

'Ηταν ή πρώτη άψιμαχία μεταξύ των δύο στρατοπέδων των
συμπεθερικών. 'Η δεύτερα επέπρωτο νά συναφθῆ χρατερά επί

των καπελλίων. Τρία είπαν πώς θα έκαμαν και δέν είχαν εκεί παρά δύο μόνον, τὸ δὲ **καλὸ** — ὁ Θεὸς νὰ τὸ κάνη καλὸ! Κάτι κορδέλλες πρόστυχες! κάτι φτερά πτωχικά! Καὶ ἀντὶ πέντε, βάλανε μόνο τρία!

Ἡ γρίνια ὠξύνετο ὀλονέν. Ἡ καταγιγίς ἤρχισε νὰ μυκάται. Καὶ ὡς νὰ μὴν ἤρχουν τὰ σχόλια ἐπὶ τῶν προικιῶν, ἐπεξετάθησαν καὶ ἐπὶ τῶν φορεμάτων τῆς Κοκώνας Φρόσως. Ἦτο ἐκεῖ καὶ τὸ φουστάνι ποῦ θὰ ἐφοροῦσε στὸ γάμο. Τὸ εἶδαν, τὸ ἐξήτασαν καὶ δὲν ἔλειψαν νὰ τὸ σχολιάσουν καὶ αὐτὸ. Πῆρε δὲ τ' αὐτὶ τῆς Φρόσως καὶ μίαν κατ' ἰδίαν κουβένταν τῶν κουνιαδῶν:

— Ἀντὶ νὰ εἶνε **γκρά**, τῶκανε **ντρά**. Καὶ νὰ ἦτανε τούλάχι-

«... Ἠγέρθη δὲ ζωηρὰ συζητήσις ἐὰν τὰ δυνόμενα ἢ τὰ κουμπωνόμενα εἶνε τὰ *βολικώτερα*...»

στον ντρά τῆς προκοπῆς, στὸ διάβολο. Τὸ ἔκανε ὅμως θαμπό, σὰν νὰ ἠθέλε νὰ τὸ φορέση σὲ κηδεῖα.

Αὐτὸ ἦταν ἡ τελευταία σταγόν, διὰ νὰ ὑπερχειλισθῆ τὸ ποτήριον. Ἀλλὰ πάλιν ἡ Φρόσω, *καλὴ* καὶ ὑπομονητικὴ, συγκρατήθηκε. Κατὰ τὰ τραταμέντα ὅμως, ἐκεῖ ποῦ ἡ Κοκώνα Μαργίτσα ἀνακάτεψε περιφροντικὸν τὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ τῆς διὰ νὰ ῥοφήσῃ καὶ τὸν τελφε καὶ ἰδῆ στὸν πάτο τὴν τύχη τοῦ γυιοῦ τῆς, ἔξαφνα θυμῆθηκε... τὰ λουτρικά.

— Καὶ τὰ λουτρικά; Καλέ, ξεχάσαμε, στὴν φούρια μας, νὰ δοῦμε τὰ λουτρικά;

— Ἄ! ἐκεῖνα πιά ἀπὸ σᾶς θὰ τὰ ἰδοῦμε, Μαργίτσα μου.

— Πῶς ἀπὸ μᾶς;

— Καὶ καλά, δὲν ἔξερεις πῶς τὰ λουτρικά εἶνε τοῦ γαμπροῦ;

— Τοῦ γαμπροῦ τὰ λουτρικά; Ἄς κάνω τὸ σταυρὸ μου.

— Καλ' ἔλα στὰ σύγκαλά σου, Μαργίτσα μου.

Ζήτημα σπουδαῖο, ζήτημα ἀρχῆς, ζήτημα ἀρμοδιότητος!

Ἔσως ἢ Φαναριώτισσες συνετάχθησαν μὲ τὸ μέρος τῆς Φρόσως, πῶς τὰ λουτρικά εἶνε τοῦ γαμπροῦ.

— Καλέ, μὰ θέτε νὰ με πάρετε πῶς κατέβηκα ἀπ' τῆς Λύτρες καὶ δὲν ἔξερω τὸν κόσμον! ἀνεφώνησεν ἡ Μαργίτσα.

Καὶ ἡ συζήτησις, ἀνάψασα στὰ καλά, δὲν ἀργησὲ νὰ ἐκτραχυνθῆ. Εἶπαν αἱ μὲν, εἶπαν αἱ δέ, λόγια πιζορὰ ἀντηλλάγησαν, καὶ ὅταν πιά ἡ γλώσσης κουράστηκαν, ἡ Κοκώνα Μαργίτσα εἶπεν ἐν ὅλῃ τῇ πενθερικῇ τῆς σοβαρότητι καὶ τελεσιγραφικῶς:

— Νὰ σοῦ πῶ, Φρόσω μου: ἔξερεις πολὺ καλά πῶς στὰ δικά μας τὰ μέρη ὅλα εἶνε τῆς νύφης κ' ὁ γαμπρὸς δὲν σκοτιζεῖται γιὰ τίποτε. Βγάζει τὰ παπούτσια του καὶ μπαίνει στὸ σπίτι τῆς νύφης χωρὶς νὰ ἔχη μαζί του οὔτε παντοφλές. Ὅτι λοιπὸν ἡῦρα ἀπ' τοὺς γονεῖς μου, ἐκεῖνο θέλω νὰ γίνῃ καὶ στὸ παιδί μου. Παράβλεψα σὲ τόσα καὶ τόσα. Κάματε τὸ ἀτλαζέ-νιο πάπλωμα μὲ ῥαφήστῃ μέση καὶ δὲν εἶπα τίποτε. Ἀφήκατε ἀμάγκωτα τὰ τραπεζομάνηλα καὶ τῆς πετσέτες, χωρὶς νὰ καταδεχθῶ νὰ τὸ κάνω ζήτημα. Ἀντὶ τρία καπέλλα ποῦ ὑποσχεθήκατε, κάνατε δύο μόνον καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάνη καπέλλα. Ἀπ' ὅλες τῆς ῥόμπες σας καμμιά δὲν ἀξίζει, οὔτε μιά φτοχοπούλα θὰ κατεδέχετο νὰ τῆς φορέση. Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ τάφαγα καὶ τὰ κατάρπια γιὰτ' εἶμαι καλὴ. Ἀλλ' ὡς ἔδω καὶ μὴ παρέχει! Ἄσα! Ἄμα εἶσαι πολὺ καλὴ, σὲ καβαλλικεύουν κ' ὄλας. Τὸ νὰ λείψουν ἀπ' τῇ προῖκα τῆς κόρης σου τὰ λουτρικά, αὐτὸ δὲν θὰ τὸ παραδεχθῶ ποτέ. Λουτρικά ἀπὸ μᾶς ἢς περιμένετε. Ἔχετε ἀκόμα δύο μέρες νὰ φροντίσετε. Ἐκτός ἂν θέλῃς νὰ παντρέψῃς τὴν κόρη σου ἄλουστη.

— ὁ γαμπρὸς βγάζει τὰ παπούτσια του καὶ μπαίνει στὸ σπίτι τῆς νύφης...»

Καὶ λαβοῦσα ἡ Κοκώνα Μαργίτσα τὴ μιά κουνιαδα τῆς ἐκ δεξιῶν καὶ τὴν ἄλλην ἐξ εὐωνύμων εἶπε μὲ μισὸ στόμα ἕνα

άντιό και τές ἐπέστρεψε στά Ἐξη Μάρμαρα χολοσκασμένη
και κακασυγχυσμένη

— Καλλίτερα νάσπανα τὸ πόδι μου παρά νά πήγαινα! εἶπεν

— ... Καλλίτερα νάσπαζε τὸ πόδι μου παρά νά πήγαινα...

«ἐμπιστευτικῶς» και ἐν κοντολογία στής γειτόνισσες ποῦ τήν
περιμένανε στήν πόρτα.

Κ. Γ. ΜΑΚΡΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΞΕΝΟΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟΝ

ΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

Ἐλεγε τὸ Τριαντάφυλλο μὲ λόγια πιζοραμένα:

- « — Ἡ Μυῖα τί τὴν ἔδωκε τὴν ὀμορφιά ὃ ξιμένα;
ἀφοῦ σὸν κόσμο μίαν ἀγῆ γεννέμαι και πεθαίνω;
Με βρῖσκει ἡ κόρη ποῦ περῶ ἔς τὸς κήπους ἀνθιαμένο,
και με καρῶνει ἀλέπνια ἔς τὴν ἄσπρη τραχηλιά της;
μὲ πλέξ' ἡ ἄλλη λυγρή στολίδι σὶά μαλλιά της...
κι ὁποῖος περῶσι και μὲ ἰδῆ νά ζήσω δὲν μ' ἀγίνει! »
Και τὸ Σκονιῆζι τ' ἀκουσε κι ἀτόκρησι τοῦ δίνει:
- « — Κι' ἂν ζήσης μόνον μίαν ἀγῆ, τόση ζωὴ ποῦ φθαίνει
τριαντάφυλλο ποῦ ξῆ πολὺ τὴν ὀμορφιά του χάνει ».
Πικρὰ ἀλήθεια: ὅτι περῶ, γάση διπλῆ σκορπίζεν
νά ἦταν αἰώνια ἡ ὀμορφιά δὲν θ' ἄξιζε ὅτι ἀξίζει!

(Ἐκ τῶν τοῦ γάλλου
ποιητοῦ Abis)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΤΟ ΜΕΛΙ ΩΣ ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΩΣ ΦΑΡΜΑΚΟΝ

Τὸ μέλι γίνεται ἀπὸ τὸ νέκταρ, τὸ ὁποῖον εἶνε ὁ ἀρωματικὸς
χυμὸς, τὸ εὐώδες ἔλαιον, τὸ καλλίτερον μέρος, τὸ ὁποῖον
ὑπάρχει εἰς τὰ ἀνθή. Τὸ νέκταρ τοῦτο μεθ' ὑπομονῆς συλλέγουν
αἱ μέλισσαι, τὸ κατεργάζονται και τὸ μεταβάλλουν εἰς μέλι.

Τὸ μέλι ἀφομοιοῦται εὐκόλως, ἐπειδὴ ἀπεδείχθη ὅτι μεταβαί-
νει ἀμέσως ἀπὸ τοῦ στομάχου και τῶν ἐντέρων εἰς τὸ αἷμα και
μεταβάλλεται οὕτως ἀνευ κόπου εἰς δύναμιν, ἐνέργειαν και ἐργα-
σίαν. Μετρίως λαμβανόμενον εἶνε τροφή πολῦτιμος, ὑγιεινὴ και
θρεπτικὴ. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τόσον ἐξετιμᾶτο, ὥστε
ἐθεωροετο ὡς βάλαμον, ὡς τροφή θεία και ὡς δυνάμενον νά
διατηρῆ τὴν ρώμην τοῦ σώματος και τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύ-
ματος, διὸ και κατεῖχε ἔξοχον θεσιν εἰς τὰ ἐπίσημα συμπόσια.

Λαμβανόμενον ἐντὸς τοῦ γάλακτος ἡ κάλλιον ἐντὸς τοῦ καφφέ
και γάλακτος εἶνε ἑξαιρετον και προτιμότερον τῆς ξακχάρεως
και εἶνε ἀνεκτὸν και εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἀσθενεστάτους
στομάχους.

Κατὰ τὸ θέρος ἐν ποτὸν ἐξ ὕδατος και μέλιτος με τὴν προσ-
θήκην φλοιοῦ πορτοκαλλίου ἡ λεμονίου και ἐν ἐλλείψει τούτων
ὄξους ἡ κητρικοῦ ὄξεος, εἶνε ἑξαιρετον και ὑγιεινὸν δροσιστικόν.

Εἰς τὸ Βέλγιον διανέμεται εἰς τοὺς στρατιώτας μία μερὶς
μέλιτος.

Τεμάχιον ἄρτου μετὰ μέλιτος εἶνε καλὸν και θρεπτικόν.

Τὸ μέλι καθ' ἑαυτὸ ἀποτελεῖ γλυκύσμα, ὅπερ πρέπει νά προ-
τιμᾶται ἀπὸ τόσα γλυκύσματα και σκευασίας δυσκέπτους και
βλαβεράς. Ἐπηρεάζον τὴν ἐκκρίσιν τῶν γαστρικῶν ὑγρῶν βο-
θεῖ τὴν πέψιν θαυμασίως.

Εἶνε πολὺ κατάλληλον διὰ τὰ ἐξησθημένα ἄτομα και τὰ
παιδιά. Διάσημοι ἰατροὶ Ἀμερικανοί, Ἀγγλοὶ και Γερμανοὶ
κατατάσσουν τὸ μέλι μετὰξὺ τῶν καλλιτέρων και θρεπτικωτέ-
ρων τροφῶν, τὸ θεωροῦν ἀνώτερον ὄλων, ὡς πρὸς τὴν εὐκολίαν
τῆς πέψεως.

Ὁ ἰατρὸς Dubini ἐκφράζεται οὕτω: «Τὸ μέλι ἔχει ἐνέργειαν
βραδείαν, ἀλλὰ διαρκῶς σωτήριον, ἥτις, ὑποστηρίζουσα τὴν καὶ-

σιν ἐντός τοῦ ὄργανισμοῦ καὶ διανεμόμενα ῥώμην εἰς ὅλους τοὺς μῦς καὶ συγχρόως καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, δίδει δύναμιν εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐργάζεται ἀνυψοῦ τὴν ζωϊκὴν θερμότητα εἰς τοὺς γέροντας καὶ διατηρεῖ τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματος εἰς τὸν πολυάσχολον ἄνθρωπον καὶ εἰς τὸν λόγιον».

Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ὑγιεινῆς τὸ μέλι εἶνε ὠφελιμώτερον ἀπὸ τὴν ζάχαριν καὶ προτιμώτερον ἀπὸ αὐτὴν, ἕνεκα τῶν τονωτικῶν αὐτοῦ ἰδιοτήτων. Τοῦτο εἶνε προῖον ἐντελῶς γνήσιον, ἐνῶ ἡ ζάχαρις τοῦναντίον. Ἐσχάτως μάλιστα ἀνεκαλύφθη ὅτι εἰς τὰ μεγάλα Γερμανικὰ ἐργοστάσια διὰ τὴν λεύκανσιν τῆς ζαχαρώως μεταχειρίζονται γλωριούχον ψευδάργυρον, οὐσίαν βλαβερωτάτην καὶ ἀνθρωποκτόνον διὰ τὰ βρέφη, τὰ ὁποῖα τοῦναντίον ἐνδυναμοῦνται μὲ τὸ μέλι!

Μετὰ πόσης εὐκολίας θὰ ἐλάβανον τὰ βρέφη τὸ ὀρεκτικὸν μέλι ἀντὶ τοῦ ἐλαίου τοῦ ὀνίσκου, τοῦ τόσον δυσαρέστου καὶ ἀηδοῦς!

Ἴδου διατὶ εἰς τὰ ἄλλα κράτη γίνεται μεγάλη κατανάλωσις τοῦ μέλιτος δι' οἰκιακὴν χρῆσιν· τὸ προτιμοῦν ἀπὸ τὴν ζάχαριν.

Τὸ μέλι εἶνε ὠφελιμώτατον ὡς φάρμακον εἰς τὴν βραχνάδα, τὸν βήχα, τὸν κατάρρουν, τὴν βρογχίτιδα, τὴν δυσπεψίαν, τὰς ἀσθενείας τοῦ στήθους καὶ τὸ ἄσθμα. Εἶνε κατ' ἐξοχὴν μαλακτικὸν καὶ βοηθεῖ τὴν ἀπόχρεμψιν καὶ προσέτι εἶνε καθαρικὸν καὶ εἰδικὸν πρὸς καταπολέμησιν τῆς δυσκοιλιότητος, περιέχον μέρη μυρμηκικοῦ ὀξέος καὶ εἰσερχόμενον ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ αἷμα ζωογονεῖ τὴν κυκλοφορίαν του, δυναμώνει τὸν ἐγκέφαλον, ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ νικᾷ τὸ αἶσθημα τῆς κοπώσεως καὶ διὰ τοῦτο χρησιμεύει ἐξόχως ὡς ἐπανορθωτικὸν τῶν σωματικῶν δυνάμεων, ἕνεκα δὲ τοῦ γεγονότος τούτου θεωρεῖται ὡς φάρμακον κατὰ τῆς ἀϋπνίας.

Ἐχει καταπραϊντικὴν ἐνεργεῖαν ἀπλούμενον ἐπὶ τῶν ἐγκυμάτων. Εἶνε φάρμακον διὰ τὰ ξελαχιάσματα, καὶ ἂν ἀλειφθῇ ἐπ' αὐτῶν ἐπὶ τρεῖς ἑσπέρας, τὰ κόκκινα καὶ πρισιμένα μέρη καλλιτερεύουν εὐθύς.

Συμπεραίνομεν λοιπὸν ὅτι τὸ μέλι εἶνε φαγητὸν ὑγιεινόν. Εἶνε βάλαμον, ἀλοιφή καὶ φάρμακον εἰς πολλὰς νόσους.

Ο ΓΑΜΟΣ ΑΔΥΝΑΤΟΣ

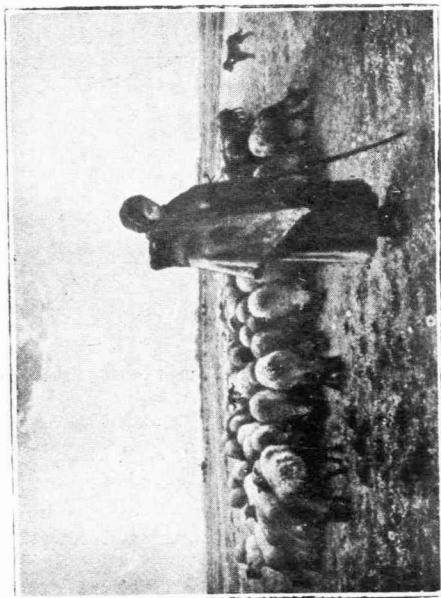
*Αὐτή, τῶν ἀδυνάτων νὰ τὸν παντρευθῇ,
ἂν δὲν πληρώσῃ πρῶτα οὐλα τὸν τὰ χρῆ·
κι' αὐτός, τῶν ἀδυνάτων νὰ ξεχρωθῇ,
ἂν πρῶτα δὲ τὴν πάρη σύζυγό του, λείει.*

(Σμύρνη)

ΛΑΙΑΙΟΣ ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ

...

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ

Η ΠΟΙΜΕΝΙΣ. — (Έργον τοῦ Millet)

ΚΙ' ΟΠΟΙΟΝ ΕΥΡΗ, Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

...

ΕΗΜΕΡΩΝΕ του "ΑΥ-Γεωργίου, κι' όλοι είχαμε χαρά και πανηγύρι στο σπίτι, πρώτα-πρώτα γιατί είταν ή γιορτή του στρατιώτη καθ'αλλάρη μας "Αγίου, που σκέπαζε με τ'α φτερά του άλλη γιορτή πλειό γλυκειά ακόμα, τήν όνομαστική γιορτή του Βασιλεία μας' δεύτερα, γιατί όλοι οι πιστικοί μας κι' όλοι οι ζευγίτες μας κι' οι βαλμάδες μας, κι' οι λοιποί υπηρέτες μας είχαν δηλώσει ότι θά έμεναν στήν δουλειή μας και δέν θά είχαμε να περάσωμε κάμμια συγκίνηση, γιατί κάθε "ΑΥ-Γεώργη και κάθε "ΑΥ-Δημήτρη που είταν νά ξερογιάσθη κανένας πιστικός μας, ή νά ξεμιστωθή κανένας ζευγίτης μας ή κανένας υπηρέτης μας, όλο τό Σπίτι είχε βαρεία λύπη, και δάκρυζε ό πατέρας μου, και δάκρυζε ή μάνα μου, κι' εγώ έκλαιγα που έχ'αναμε απ' άνανυσά μας έναν δουλευτή μας' τρίτα, γιατί είταν πασκαλόγιορτα ακόμα, ζύγωνε ή "Ανοιξη στήν ακμή της, φούντωναν τά δέντρα και τά κλαριά, δάσευαν και ψήλωναν τά χόρτα, άνοιγαν τά χιλιοχαριτωμένα, ώριόπλουμα και πολύχρωμα λουλούδια και φτερούγιζαν, τρελλά απ' τήν χαρά τους, πέρα-δ'όθε κι' άνω-κάτω διάφορα πουλιά και λαλούσαν όμορφα και προπάντων τ' άηθόνια κι' οι κοῦκοι, τά πλειό χαριτωμένα σύμβολα της πανώργης εποχής' και ακόμα, γιατί περιμέναμε νάρθουν κάτι πατρικοί φίλοι, "Αρβανίτες, για ν' άνανεώσωμε τήν παλιά φίλια με καινούργια βλαμιά, δηλαδή αδερφοποίηση.

Είταν νάρθουν οι βλαμγες του πατέρα μου "Αγος Βασιάρης από Βασιάρι, με τό παιδί του, τόν Βεζιζή' ό Σουλεϊμάν Μαρίνος από τό Λιμπόχοβο, με τό παιδί του, τόν Μοθρο' ό Γιάχος Μπούζης, από τό Μπούζι, με τό παιδί του, τό Ταφιλή' ό "Αμπουλ-μπέης Σελίμης, από τό Δέλβινο, με τό παιδί του τόν Μέμο' κι' ό "Αμπουλ-Ντέμος, από τούς Φιλιάτες, με τό παιδί του, τόν Τζαφέρη, όλοι ένας κι' ένας στήν τιμή, στήν μπέσσα και στήν γενιά—άφινω πλειά τήν

παλληκαριά και τά καλά φερσίματα. "Ο λόγος δέ που θάρχονταν όλοι αυτοί οι ξακουσμένοι μπέηδες κι' αγαδες με τά παιδιά τους εκείνη τήν ήμέρα, είταν ότι όλοι αυτοί είχαν άνταμωθή με τόν πατέρα μου στα Γιάννινα, πριν τήν Πασκαλιά, κι' είχαν ρίξει λαχνό σε ποιά σπίτι να μαζευτούν για τήν καινούργια τήν βλαμιά, κι' ό λαχνός πέπασε στο δικό μας.

"Ο πατέρας μου, γυρίζοντας από τήν εκκλησιά, παράγγειλε στο κοπάδι να του στείλουν δυό άρνιά και δυό κατσίκια, από τά πλειό διαλεχτά, άλλα για τό σουβλί, κι' άλλα για τό μαγείρεμα, χώρια τά γάλατα, τά τυριά, και τες γαλατοτυρόπητες, που θά έμπαιναν στο τραπέζι, γιατί, έξόν τούς φίλους, που περιμέναμε, θά παρακάθονταν στο τραπέζι: εκείνη τήν ήμέρα, σαν χρονάρα μέρα ποῦταν, κι' όλοι οι ξανασυμφωνημένοι πιστικοί, ζευγίτες, βαλμάδες κι' υπηρέτες του Σπιτιού, κατά τήν παλιά συνήθεια των παππούδων μας.

Πριν σφάξη ό πατέρας μου τ' άρνιά και τά κατσίκια, και τά γδάρη, (είταν φοβερός ό μακαρίτης σ' αυτό τό είδος της δουλειάς: μορούος να σφάξη δέκα κριάρια και να τά γδάρη σε μιá ώρα όλα!) είχαν φτάσει οι φίλοι οι "Αρβανίτες, που περιμέναμε, άλλοι καθάλλα σ' άλογα περήφανα κι' ώμορφοσελλωμένα, κι' άλλοι σ' άψυά χοντροκάπουλα μουλάρια, που ρέμπονταν κανείς να τά κυτάξη. "Η μάνα μου κι' εγώ τούς ύποδεχτήκαμε πρώτοι με τούς υπηρέτες και τούς ώδηγήσαμε με μεγάλες φιλοφροσύνες και τιμές στο μεγάλο τό δοξάτο. Τό είχαμε στρωμένο με χαλιά, που τά είχε φερέμενα ό πατέρας μου από τά βάθια της "Ανατολής.

Εγώ είμουν τότε δέκα έφτά χρονών παλληκαρι με πρώιμη σωματική ανάπτυξη και πολύ μεγάλη πνευματική για τά μισάγρια μέρη μας σ' εκείνη τήν εποχή. "Αλλά και τά παιδιά των φίλων δέν είταν μικρότερα μου στήν ήλικία, άλλ' είταν άγράμματα, παρακαλλόμενα με έμένα, γιατί μόνον άνάγνωση, γραφή κι' ελίγη αριθμητική γνώριζαν, κι' αυτά στήν δική μας τήν γλώσσα, τήν "Ελληνική, ένφ' εγώ είχα τελειωμένο, πές, τό γυμνάσιο, κι' εγνωρίζαν. έξόν από τά ελληνικά μου, και γαλλικά και άγγλικά και τούρκικα, πράγμα, που είταν εκείνη τήν εποχή σπάνιο στον τόπο μας-τόν λεγόμενον Καραμπεριά. "Εκείνα φορούσαν κάτασπρες πολυλάγκυλες φουστανέλλες, άσπρες φουσάτες, κι' άσπρες σκούφες στο κεφάλι, κόκκινα τελατινένια τσαρούχια στα ποδάρια, κόκκινο τελατινένιο σελάχι στήν μέση, όπου φάλιαζαν άπάνω ζευγάρι άσημένια πιστόλια, και πλεῦρα του σελαχιού, άπάνω στα νεφρά, κρέμονταν περίτεχνα δουλεμένες φλωροκαπισωμένες παλάσκες, κι' δλόγυρα στο τελατινένιο ζωνάρι, που συγκρατούσε τό σελάχι στήν μέση, άσημένιες τοκάδες πολύ ώμορφες, ένφ' εγώ φορούσα άπλά φράγκικα και φαίνομουν μπροστά τους ως τέλεια αντίθεσή τους.

"Ός που νάρθη ό πατέρας μου, που καταγινονταν ακόμα στήν έτοιμασία των σφαγαριών οι φίλοι με' έρωτούσαν διάφορα πράγματα-προπάντων πολιτικά, κι' έδειχναν κάποια έκπληξη για όσα τούς άπαντούσα εγώ, τό άμούστακο παιδί. "Επιτέλους, ήρθε κι' ό πατέ-

ρας μου, τούς έχαιρέτησε με σταυρωτά φιλήματα, φίλησε με πατρική αγάπη και τὰ παιδιά τους στά μάτια και κάθισε. Τότε ἐγὼ πῆρα τὰ πέντε παιδιά και βγήκαμε πέρα στην ἐκκλησιά με τὰ πολλά τὰ δέντρα και τούς πλατυούς τούς Ἰακίους. Ἐκεῖ γνωριστήκαμε καλύτερα, και μιλήσαμε γι' ἄρματα και γιὰ παλληκαριές. Ἔταν και τὰ πέντε παιδιά ἠθικά, κι' ἀναθρεμμένα μέσα στ' ἄρματα και στὲς ἔνδοξες οἰκογενειακὲς παραδόσεις και στην παλληκαριά. "Ὅλες μας ἡ δμιλίες στρεφογύριζαν ἀπάνω-ἀπάνω σ' ἡρωϊκά κατορθώματά μας, κι' ἐνῶ ἐγὼ δὲν ἔδειχνα κάμμιὰ περιέργεια και κἀνένα θαυμασμό γιὰ ὅσα κατορθώματά τους μοῦ διηγῶνταν, ἔξεναντίας αὐτοὶ ἐθαύμαζαν γιὰ ὅ,τι τούς διηγόμουν ἐγὼ πῶς μιά νύχτα κυνήγησα κάμμιὰ δεκαριά κλέφτες, ποῦ ἦρθαν νὰ μᾶς πατήσουν τὰ ποτάδια πῶς πέρασα τὸ ποτάμι θολὸ και καταίθασμένο ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη γιὰ νὰ γλυτώσω ἕναν, ποῦ κιντύνευε νὰ πνιγῇ πῶς ἐσκότωσα ἕναν λύκο λυσσιασμένον, ποῦ εἶχε ριχτῆ ἀπάνω μου νὰ με ξεσκίσῃ και πῶς πήγαίνα στὰ Γιάννινα γιὰ δυό-μισὴ ὧρες ἀπὸ ἐκεῖ, ποῦ στεκόμαστε, ἐνῶ ἡ ἀπόσταση εἶναι ἔξι ὧρες ἀκέρειες. Ἰστέρα ρίξαμε στὸ «σημάδι», πηδήξαμε «τὲς τρεῖς», και ρίξαμε «τὸ λιθάρι». Και στὰ τρία τ' ἀγωνίσματα δὲν ἔπεσα κάτω. Τότε γύρισε ἕνα παιδί ἀπὸ τὰ πέντε, ὁ Ταφίλης τοῦ Γιάχου Μπούζη, και μοῦ εἶπε συγκινητικά:

— Νὰ χαρῆς ὅ,τι ἀγαπᾷς! Πέταξε ἀπὸ πάνω σου αὐτὰ τὰ διαλοφράγκικα, γιατί δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω μ' αὐτὰ, και φόρεσε τὲς φουστανέλλες σου, σὰν κι' ἐμᾶς! Εἶν' ἕμαρτία νὰ μὴ φορᾷς φουστανέλλες!

Τὸ κατάλαβα κι' ἐγὼ ὅτι εἶμουν μιά μεγάλη ἀνορθογραφία ἀνάμεσα τους, και γυρίζοντας στὸ σπίτι, φόρεσα ἀμέσως τὲς φουστανέλλες μου και τούς ἔκανα νὰ εὐχαριστηθοῦν ὅσο δὲν μπορούσε νὰ γένη πλεϊότερο.

Σὲ λίγο στρώθηκε τὸ τραπέζι, πλούσιο σὲ φαγητά, σὲ πιωτὰ και σὲ καλὴ καρδιά κι' ἀγάπη, και καθίσαμε νὰ φᾶμε, λέγοντας τὲς συνηθισμένες εὐκὲς.

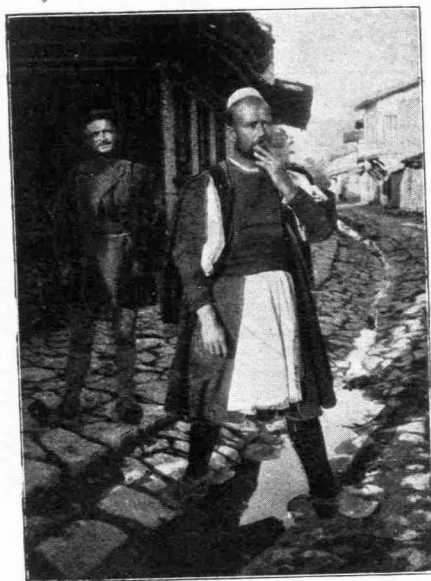
Ἰστέρα ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἔλαβε τὸν λόγο ὁ Ἄγιος Βασιάρης, ὡς γερωντότερος, κι' εἶπε:

— Οἱ πατερᾶδες μας εἶταν φίλοι ὄρκισμένοι στὸ αἷμα τους, και στην φιλία τους. Αὐτὴ τους τὴν φιλία τὴν ἔθωκαν σ' ἐμᾶς ὡς κληρονομιά μας, κι' ἐμεῖς ὄρκιστήκαμεν μπροστὰ τους με τὸ αἷμα μας και ζήσαμεν τόσον καιρὸ ἀγαπημένοι, σὰν ἀδέρφια. Σήμερα ἀξιωνόμαστε νὰ βάλουμε και τὰ παιδιά μας νὰ ὄρκιστοῦν μπροστὰ μας με τὸ αἷμα τους, ὅτι θὰ διατηρήσουν ἀλέρωτη τὴν πατρικὴ φιλία ὡς ποῦ νὰ πεθάνουν...

Ἐμεῖς τὰ παιδιά σηκωθήκαμε ἀμέσως ὀρθὰ και σταυρώσαμε τὰ χέρια.

Μᾶς ἐρώτησε ὁ πατέρας μου:

- Ὁρκίζεστε;
- Ὁρκιζόμεστε!

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ. — ΧΩΡΙΚΟΙ ΚΟΖΑΝΗΣ

Ἀπαντήσαμε καὶ οἱ ἔξη μ' ἓνα στόμα.

Ἀμέσως τότε ὁ Ἀθνούλ - Ντέμος ἔβγαλε ἀπὸ τὸ σελάχι του ἓνα μικρὸ καὶ μυτερὸ κοφτερὸ μαχαίρι καὶ ἄνοιξε τοῦ καθενὸς μας τὴν φλέβα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ, ἀκριβῶς ἐκεῖ ποῦ κλειεῖ ὁ ἀναγκώνιας ἀπὸ τὴν μέσα τὴν μεριά, καὶ ἐκίνησε τὸ αἱμᾶ μας. Τότε ἐτεντώσαμε ὅλοι μας τὰ αἱματομήνα χέρια μας ἀπάνω σὲ μιὰ ἀσπρη λεκάνη, ὅπου ἔσταξε τὸ αἷμα τοῦ καθενὸς μας, καὶ ἀνακατεύτηκαν μαζί καὶ τὰ ἔξη τὰ αἱμάτα καὶ ἔγειναν ἓνα. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἐγενήκαμε ἀδερφοποῖτο! — βλάμηδες. Οἱ γονεῖς μας μᾶς ἐφιλήσαν στὴν ἀράδα καὶ μᾶς εὐχήθηκαν τὸ «ἀσπρόσοποι» (φακε - μπάρδα). Τέλος, φιληγήκαμε καὶ ἑμεῖς συναμεταξύ μας, φιλήσαμε τὰ χέρια τῶν γονεῶν μας καὶ ἀνταλλάξαμε ἄρματα γιὰ ἐνθύμιο τῆς ὀρκωμοσίας μας.

— Τὸ γαῖμα! Τὸ γαῖμα!

Φώναξε ἡ μάνα μου.

Ὁ Γιάχος Μπούζης τῆς ἔδωκε τὴν λεκάνη μὲ τὸ αἷμα, καὶ ἡ μάνα μου τὸ ἔχουσε πηχτὸ - πηχτὸ, ὅπως εἶταν, καὶ κόκκινο - κόκκινο σ' ἓνα μεταξένιο μαντήλι, τὸ κομπόδεσε, καὶ ἀφοῦ σταυροκοπήθηκε, ἀνέδθηκε στὸ σκαμνί, γιὰ νὰ φτάσῃ, καὶ τ' ἀπόθεκε μέσα στὸ εἰκονοστάσι, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τ' Ἀΐ - Γεωργίου.

Ἦτοτε ἀπ' αὐτὴν τὴν τελετὴ τῆς βλαμιάς, πήραμε οἱ βλάμηδες τ' ἄρματά μας καὶ μεταβγήκαμε στὴν πλατεῖα τῆς ἐκκλησιάς, καθήσαμε στ' ἀγνάτια καὶ ἀρχίσαμε νὰ λέμε διάφορες ὀμιλίες.

Ἄπ' ὀμιλία σ' ὀμιλία μᾶς λέγει ὁ Μούρτος:

— Ἐέρετε πῶς γέγονταν βλάμηδες ἄλλον καιρὸ τὰ καλὰ παλλη-
κάρια;

— Ἐέρω (τοῦ εἶπα). Γέγονταν μὲ τὸν θάνατο στὴν μέση.

Οἱ ἄλλοι δὲν κατάλαβαν.

— Πῶς μὲ τὸν θάνατο στὴν μέση;

— Πῶς γέγονταν ἄλλον καιρὸ; Ἐρώτησαν.

— Μὲ τὸν θάνατο στὸ τεψί, ἀπάνω στ' ἀναμμένα κάρβουνα, στὴν μέση στὸ τραπέζι, σὰν ἄρνι τοῦ φόρου, καὶ οἱ βλάμηδες γύρα - γύρα τραγουδῶντας...

Τοὺς εἶπε ὁ Μούρτος, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ πάλι δὲν κατάλαβαν.

Τότε τοὺς ξανάειπε ὁ Μούρτος:

— Ὅπως γενήκαμε ἑμεῖς σήμερα βλάμηδες, ὡρ' ἀδέρφια! γένο-
νται καὶ οἱ μυλωνάδες!... Γέγονται καὶ ἡ γυναῖκες!

Τότε πετιέται ἀπάνω ὁ Σελίμης τοῦ Ἀθνούλ - μπέη καὶ μᾶς λέγει:

— Ἄν εἶν' ἔτσι, τότε ἐγὼ βγαίνω ἀπὸ τὴν σημερινὴ βλαμιά!

— Κι' ἑμεῖς βγαίνομε!

Εἶπαν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τέσσερα.

— Θέλετε λοιπόν, (τοὺς εἶπα ἐγὼ) νὰ γένομε βλάμηδες μὲ τὸν θάνατο στὴν μέση; Πρέπει, νὰ ξέρετε ὅτι ἓνας ἄπ' ὅλους μας θὰ σκοτωθῇ καὶ τὸ μόνο, ποῦ ἔχουν νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι, εἶναι νὰ τὸν κλάψουν σὰν ἀδερφὸ, μὲ τὲς φλοκάτες κατσιούλα.

Τότε ὁ Βεζῆς τοῦ Ἄγου εἶπε:

— Ὅποιος φοβάται τὸν παλιοθάνατο εἶναι γυναῖκα!

— Πάρ' τὸν λόγο σου πίσω! (τοῦ εἶπα) καὶ μὴν προσβάλλῃς ἔτσι τὲς μάννες μας καὶ τὲς ἀδελφές μας, καὶ τὲς γυναῖκες, ποῦ θὰ πά-
ρωμε αἷριο. Βλέπετε ἐκεῖνο ἐκεῖ πέρα τὸ βουνό; Ἐκεῖ ἐπολέμησε
στὰ 1854 ἡ γυναῖκα ἡ μάνα μου, μαζί καὶ ἄλλες γυναῖκες ἀπ' αὐτὰ
τὰ χωριά μου, μὲ τὸν Σουλεϊμάν Ταχίρη, δυὸ ἀκέριες ὥρες καὶ τὸν
τάκισαν... Κι' ἡ μάνα σου, ἂν βρίσκονταν στὴν θέση τῆς δικῆς
μου, τὸ ἴδιο θάκανε, εἶμαι βέβαιος...

— Ἐχεῖς δικίο (μοῦ εἶπε ὁ Βεζῆς). Συμπάθησέ με. Ἀλήθεια, ἡ
παλληκαριά δὲν ἔξερει ἄντρες καὶ γυναῖκες...

— Ἡ Ἰζαβέλλαῖνα καὶ ἡ Λένη τοῦ Μπότσιαρη (εἶπε ὁ Ἰζαφέρης
τοῦ Ἀθνούλ - μπέη Ντέμου) ὅπως λέν καὶ τ' ἀρβανίτικα τὰ τρα-
γοῦδια, καὶ ὅλες ἡ Σουλιώτισσες, δὲν πολέμησαν, σὰν ἄξια παλλη-
κάρια, καὶ δὲν σκότωσαν τόσοὺς δικούς μας Ἀρβανίτες τὸν καιρὸ,
ποῦ πολεμοῦσε τὸ Σούλι ὁ Ἀλῆ - πασιάζ;

Τότε ὁ Μέμος τοῦ Ἀθνούλ - μπέη Σελίμη, γιὰ νὰ μᾶς κόψῃ τὴν
παρέκδοση, μᾶς εἶπε:

— Γιατί χάνετε ἄδικα τὰ λόγια σας; Εἶπαμε ὅτι ἡ σημερινὴ
βλαμιά μας εἶναι ἀνάξια γιὰ μᾶς... εἶναι πρόστυχη... Τὴν κάνουν
ὅποιοι... θέλετε λοιπόν ἀντρεπωμένη βλαμιά, σὰν τοῦτη, ποῦ μᾶς
λέει ὁ Μούρτος καὶ ὁ φίλος μας ἔδῳ; (δαίχοντας ἐμένα) Ἐμπρὸς
νὰ τὴν κάνομε... Ὅποιος δὲν θέλει, μπορεῖ νὰ τραθηχῇ...

— Νὰ τραθηχῇ! εἶπε καὶ ὁ Ἰζαφέρης.

— Ἀνάλαβε τώρα σοῦ τὰ χρειαζούμενα (μοῦ εἶπε ὁ Βεζῆς τοῦ
Ἄγου Βασιάρη) γιὰ νὰ τελειώσῃ τὸ γληγορότερο αὐτὴ ἡ δουλειά!
Θέλω νὰ τὸν ἀντικρύσω μιὰ ὥρα γληγορότερα αὐτὸν τὸν παλιο-
θάνατο καὶ νὰ τοῦ δείξω ὅτι δὲν ἀχνίζω μπροστὰ του!

— Μὴν βρίζης τὸν θάνατο! (τοῦ εἶπε ὁ Μέμος) Νὰ μὴ σὲ κἀνῃ
καὶ τὰ κλείσης σήμερα μιὰ γιὰ πάντα!

— Σταθήτε ἔδῳ ἐσεῖς (τοὺς εἶπα) καὶ ἐγὼ φροντίζω γιὰ ὅλα.

Πετάχτηκε στὸ σμώτερο σπῆτι τοῦ χωριοῦ καὶ ἐφώναξα ἀπὸ τὴν
πλοκαριά τὴν νοικοκυρά:

— Χριστοδουλίνα! Χριστοδουλίνα!

— Ὅρασε!

Μοῦ ἀπολογήθηκε μιὰ φωνὴ καὶ βγήκε ἔξω ἡ Χριστοδουλίνα.

— Φέρε μου (τῆς εἶπα) ἀμέσως στ' ἀγνάτια τὸ στρόγγυλο τὸ
τραπέζι, καὶ ἓνα τεψί γεμάτο ἀναμμένα κάρβουνα. Γλήγορα!

Γύρισα πίσω στοὺς φίλους μου, καὶ σὲ λίγο ἦρθε ἓνα κορίτσι τῆς
Χριστοδουλίνας μὲ τὸ τραπέζι καὶ μὲ τὸ τεψί γεμάτο ἀναμμένα
κάρβουνα ἀπάνω στὸ τραπέζι.

— Τί τὰ θέλετε αὐτὰ ὅλα; μ' ἐρώτησε τὸ κορίτσι.

— Τὰ κάρβουνα (τῆς εἶπα) τὰ θέλομε ν' ἀνάψομε φωτιά, τὸ τεψί
νὰ βάλωμε τὰ σηκῶτα τοῦ ἀρνιοῦ, ποῦ θὰ σφάξομε σὲ λίγο, καὶ τὸ
τραπέζι, νὰ φάμε τὸ ἄρνι, ὅταν θὰ τὸ ψήσομε.

Φεύγοντας τὸ κορίτσι, καθήσαμε καὶ οἱ ἔξη γύρα στὸ τραπέζι.
ἔδωκε ὁ Μούρτος τὴν γεμισμένη πιστόλα του ἀπάνω στ' ἀναμμένα

κάρβουνα, κι' άρχισαμε νά στρέφωμε ζερβιά τὸ τεψί και νά τραγουδοῦμε τὸ ἐπιθανάτιο τραγοῦδι:

« Χαίροστε νά χαιρώμαι, μοῦρὲ παιδιά!
 « Κι' ὅποιον εὖρη ὁ θάνατος, ντουλμπέρια μου!
 « Ὅλοι νά τὸν κλάρωμε, μοῦρὲ παιδιά!
 « Σᾶν γλυκό μας ἀδελφό, ντουλμπέρια μου!
 « Μὲ λαυπάδες, μὲ κηριά, μοῦρὲ παιδιά!
 « Καί μὲ μουσκοθηματιά, ντουλμπέρια μου!
 « Καί τὰ μωρολόγια μας, μοῦρὲ παιδιά!
 « Νά γενοῦν τραγοῦδια του, ντουλμπέρια μου!
 « Νά τὰ λέγε στοὺς χορούς, μοῦρὲ παιδιά!
 « Τὴν Μεγάλη Πασακίλια, ντουλμπέρια μου!
 « Μὲ τὰ κόκκινα τ' αὐγά, μοῦρὲ παιδιά!
 « Τὰ κοριότια τὰ ὠμορφα, ντουλμπέρια μου!

Τὸ τεψί ἔφερε γύρα σὺν μύλος, τὸ τραγοῦδι ἐξακολουθοῦσε θλιβερό - θλιβερό κι' ἄγριο - ἄγριο. κι' ἡ πιστόλα δὲν ἔπαιρνε φωτιά ἀκόμα. Γιὰ μιὰ στιγμή ὑποθέσαμε ὅτι εἶταν ἄδεια, ἀλλ' ὡς ποῦ νά μᾶς περάση αὐτὴ ἡ ἰδέα, ἐνῶ βρισκόμαστε ἀγκαλιασμένοι μὲ τὸν θάνατο, ἀκούστηκε ἓνα τρομερό « κλάμμιμμι! » Ἡ πιστόλα πετάχτηκε ἔξω ἀπὸ τὸ τεψί, κι' ὁ θάνατος, μακροντυμένος, μ' ὀλόγυμνο σπαθί στό χέρι, καθάλλα σ' ἄφρατο μαῦρο ἄλογο, παρουσιάστηκε ἄγριος καί φοβερός μπροστά μου, κι' ἡ μύτη τοῦ σπαθιοῦ του μ' ἄγγιξε στό καλάμι τοῦ δεξιοῦ μου χειροῦ. Τὸ αἷμά μου ἄρχισε νά τρέχει, σὺν βρῦση, ἀπάνω στήν χιονάτη μου φουστανέλλα, κι' ἓνας φοβερός πόνος μοῦ γράπωσε τὸ κορμί.

Στὴν στιγμή ὁ Μοῦρτος ἔσκισε ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν κατακάθαρη φουστανέλλα του καί μοῦ ἔδεσε τὸ χέρι γιὰ νά σταματήσῃ τὸ αἷμα, κι' ὕστερα, ἀφοῦ ἀγκαλιαστήκαμε κι' ἐφιληθήκαμε ὄλοι γλυκά, ὄριστήκαμε αἰώνια φίλια ἀπάνω στό αἰματοστάλαχτο χέρι μου κι' ἔτσι γενήκαμε θανατικοὶ βλάμηδες!

(Σούλι, 5 Φλεβαριοῦ 1916)

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

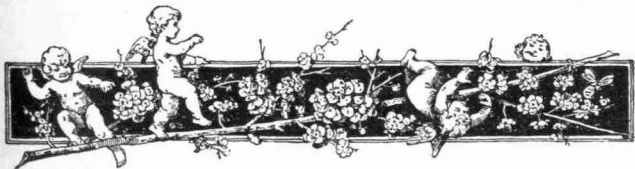
ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΣ ΓΕΩΡΓΟΣ

Παιμάδα και τόξα ἄφησε και τὸ βουκέντιο παίρνει
 ὁ κακὸς Ἔρως και σακκι σὸν ὄμο του φορεῖ,
 κι' ἀφοῦ δνὸ ταῦρους ἔξευρε ἔς ἓνα ζυγὸ βαρὺ,
 ἄρχισε μέσα σὴς βαθτεῖς τῆς ἀλλακίης νά σπέρη.
 Κι' ἀνέβλεψε κ' εἶπε τοῦ Διὸς: « Για βρέξε δίχως ἄλλο,
 μήπως εὐένα ἔς τ' ἄλετρο, βοῦ τῆς Εὐρώπης, βάλε! »

(Ἐκ τῶν τῶν Μόσχου)

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΑΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

[Ἡ Διεθύνσις τοῦ « Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου » κατέχεται ἔξ ἀισθημάτων εὐλόγου ὑπερηφανείας και ἀγαλλιᾶσεως περικουμοῦσα και τὸν ἐφετηνὸν αὐτοῦ τόμον δι' ἐνὸς τῶν ὠραιότερων καλλιτεχνημάτων, ἔξ ὧν ἔχει νά ἐπιδείξῃ ἡ Νεοελληνικὴ Διηγηματογραφία, και τὸ ὅποιον ἐξεπόνησεν ἐπιτήδης ὁ μοναδικὸς μας ἀριστοτέχνης και εἰσηγητῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναυτικοῦ Διηγημάτων κ. Κ. Ν. Ράδος, ἀποτίων οἰνεῖ τὴν ἐτησίαν πνευματικὴν του ὀφειλὴν εἰς τὸ ἡμέτερον ἔργον, ὅπερ ἀνεῦρε και ἐξέθερε και πτερέκασεν εἰς δημοφιλίαν τὸ ὑπέροχον διηγηματικὸν του τάλαντον. Αὐτὸ εἶνε ἀναντιστητόν, ὅτι ἡ « Ναὺς τοῦ Φαῦλου » και « Ἡ Κόρη τοῦ Πρωτοκάραβου » και « Ὁ πιλότος τοῦ Λάφ-Μπογᾶς » και « Ὁ πειρατῆς τῆς Γραμβούσης » και « Τὰ Κακαβούλια » και τὰ ἄλλα ἀριστοτεχνήματα, τὰ ὅποια κατέχουν ἐξαιρετικὴν θέσιν οὐ μόνον εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀλλὰ και τὴν Παγκόσμιον Διηγηματογραφίαν, δὲν θὰ προήρχοντο εἰς φῶς ἀνευ τῆς πειστικῆς ἡμῶν ἐπιμονῆς. Ὁ Ράδος θὰ ἔμενε πάντοτε ὁ ἥδῶς και ἀκριβολόγος ἱστορικός. Ἄλλ' ἡ Φιλολογία θὰ τὸν ἠγνοεῖ. Πρέπει δὲ νά ὀμολογήσωμεν ὅτι ὁ Ράδος ἀνταπέδωκεν ἡμῖν πολλαπλάσια τὰ τροφεῖα. Τὸ ἐφετηνὸν τὸν μάλιστα ἀριστοῦργημα, ἀναφερόμενον εἰς μίαν ἀπὸ τὰς καλλιτέρας σελίδας τῆς Ἱστορίας τῆς Κύπρου, προσθέτει ἓνα ἀκόμα ἀδάμαντα ἐπίτηλον εἰς τὴν σειράν τῶν Διηγημάτων του. Ὑπὸ τὴν μάγον και δημοσυγκινὴν του γραφίδα ὄλα πάλλον, κινῶνται, προσκίπνται κάλλος και ζῶην: πρόσωπα, πράγματα, ἡθῆ, ἔθιμα, σκηναί, χαρακτῆρες, ψυχολογία, πάθη, γλώσσα, διανοητικότης, ἦν ὅτι ἀποτελεῖ τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς κυπριακῆς τραγωδίας, ἣν παραδόδοιεν εἰς τὴν ἀτάλαντον τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου. Δεόν δὲ νά ἐκφράσωμεν δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν και πρὸς τὸν ἀγαπητὸν μας συνεργάτην κ. Γ. Ἄγ. Κωνσταντινίδην, τὸν ἀριστοτεχνήσαντα τὰ ἐν τῷ κειμένῳ στίχας, τὰ ὅποια ζωντανεύουν ἐπι κάλλον τὰς δραματικὰς ἐκείνας σελίδας τῆς Κύπρου] Κ. Φ. Σκ.

ΚΑΤΩ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟ!

(ἀνοιξιὰ ἀπὸ παλιὸ κοπιτιέρο) ¹

ΤΑ χίλια πεντακόσια ἑβδομήντα και τοῦ Ρηγανᾶ, μιὰ νύχτα μὲ τ' ἀσημένιο τὸ φεγγάρι σὲ βελουθένιο οὐρανὸ, νύχτα ποῦ μονάχα σὴς θάλασσάς μας θὲ νά ἔδῃ, και σὰ νησιά μας τὰ περήφανα, ποῦ χιλιάδες τόρα χρόνια ἀθάνατο τὸ Γένος ζῆ, δυὸ παλληκάρια τῆς Φαμαγούστας, ὁ Κωστής τοῦ Μαρτίγια κι' ὁ Ἀνδρέας Γιομενάς, πῆραν τὰ λαοῦτα νά πᾶν νά βγάλουν σὸ δῶμα τὴν

1) Ἐξήγησις ξενικῶν και λησμονημένων λέξεων εἰς τὸ τέλος.

Βενετοάνα με τὰ χρυσὰ μαλλιά, τὴν κόρη τοῦ καπετάνιου τῶν ἀρκεμπουζιέρων, ποῦ τὴν ἀγάπησε ὁ Ἄνδρέας καὶ τὸν ἀγάπησε.

Ἡ Φαμαγούστα τότε κι' ὅλο τὸ νησί, τὸ Ρέινο ντὶ Τοῦρκο, ὅπως ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς πεντάμορφης βασίλισσας, Κατερίνας Κορνάρου, τὸ λέγανε. ἦταν ἀκόμη στὰ χέρια τῶν Βενετσάνων. Ἀπὸ τῆς μαῦρης μέρας, ποῦ οἱ σκυλόφραγκοὶ ἤρταν τὴν Πόλι καὶ μοιράσανε τοὺς τόπους μας σὰ νάτανε βιὸ τῶν γονέων τους, μόνο οἱ Βενετσάνοι προκόψανε στὸ μερτικό τους· τὸ μεγαλῶσαν καὶ τὸ φυλάξαν ἀπὸ τοὺς Τοῦρκους, ποῦχαν περάσει τὰ Μπουγάζια καὶ ἐσχυθῆ ἀδάσταχοι ὡς τὴ Μπόανα καὶ πέρα στοὺς Νέμιτσους. Ἐέρανε οἱ Βενετσάνοι: τί ἀξίζαμε. Βάλαν στὰ κατεργὰ τους τοὺς γεμιτζήδες μας, στὸ στρατὸ τοῦς Χειμαριώταις καὶ τοὺς Μωραῖταις, καὶ παίρναν κοντοτιέρους τοὺς ἀρματολούς μας. Ἡ Σινιόρια ἔχτιζε παλάτια καὶ κάστρα νὰ δῆναι μεροκάματα στὴ φτώχεια τοὺς πλούσιους τοὺς τραβοῦσε μετὰ τὸ ὀφίτσια καὶ τὸ λήμπρο ντ' ὄρο. Καὶ στὸ θερησκευτικό κρατοῦσε τὸ χέρι τῶν φλάρων καὶ τοῦ Βατικάνου. Ἄ!, «Ποῖμο Βενετσάνοι εἰ ποῖ Κριστιάνοι.» Καὶ ἀλήθεια! τὸ χατήρι τῶν φλάρων δὲν ἦταν γιὰ νὰ γίνῃ. Τᾶχαμε χάσει ὅλα· μὰ ἴσα μ' ἔκει! Νὰ βγάλωμε τὸ τέμπλο, νὰ λειτουργήσῃ στῆ μητρόπολι κόκκινος καρδιναλῆς καθὼς τὴ τελευταία ὥρα στὴν Ἁγία-Σοφία, ἀνατριχίλα μου! Καλλίτερα ὁ θάνατος, καλλίτερα ὁ Τοῦρκος! Μὰ ὄξια τῆ Ἁγίῃ Θεῶ ἡ Ρεπούμπλικα τὰ βόλεθε, ἴσα καὶ μετὰ τὸ καλαντάρι μας. Μ' ὅλα ταῦτα ἢ γκρίνιες δὲ λείπανε ἀπ' τὴν Ἀμμόχωστο, ὅπως δὲ λείπανε ἀπὸ τὸν Χάνδακα, τὸ Τζάντε καὶ τοὺς Κορφοῦς. Ὅταν ὁ καπετάνιος τῶν ἀρκεμπουζιέρων ἔμαθε πὼς ἡ κόρη τοῦ Ἄνδραπαε σχισματικό, γίνθηκε σὰν τὸ ρόδι, καὶ πῆρε τὸ βούρδουλα.

— Φίλια ντὶ πούτα! τῆς λέει μπροστὰ στὴ μάνα της καὶ τῆς συγυρίζει: καὶ τῆς δυὸ, ποῦ ἡ φωναὶς τους ἀκούστηκαν στὸ παλάτι κι' ὁ προβεδιτόρος ἔστειλε τὸν γκόνφαλονιέρο καὶ τὸν φώναξε: «Μὰ κόζα τσέ, κάρο μίο; Ντραπήτε καὶ λίγο, δὲν εἴσαστε στὸ Μπερκαμάσκο!»

Προβεδιτόρος ἦτανε ὁ Μπραγαδίνος, θεὸς σχωρῆσ' τον. Ὅσο γιὰ τὸν βαρὸς ἦτανε ὁ γκοβερνατόρος στὴ Λευκωσία. — ἀπ' αὐτὸν μᾶς σιλλάβωσε ὁ Γαλά-Μουσταφᾶς, — τόσο χρυσὸς καὶ λαμπρὸς ὁ Μπραγαδίνος, πάντα μετὰ τὸν καλὸ τὸ λόγο, μετὰ τὸ χαμογέλο, μὰ καὶ μ' ἓνα μάτι ποῦ πήγαινε στὰ φυλλοκάρδια σου. Ἄκουγε προσεχτικὰ τὸν πόνο σου ἐσχώριζε τοὺς ἀληθινοὺς ἀπὸ τοὺς ψεύτικους. Ἐίχε βρῆ τὰ κάστρα σωροβαλιασμένα, ἕκατὸν πενήντα μονάχα φάντηδες, τὴν κλεψιά νὰ βασιλεῦῃ στὴ ντογάνα, στὸ μονιτσιπιο τοὺς σμπίρους νὰ δέρνουν καὶ νὰ γδύνουν τὸν κόσμο, τοὺς φραγκοπαπάδες νὰ θέλουν νὰ μᾶς πάρουν μετὰ τὸν Πάπα, τὸ λαὸ ψυχαγμένο, σηκωμένο σ' ἓνα ποδάρι. Μπαρκάρισε τοὺς φλάρους, φώναξε πίσω τὸν δεσπότη μας στὴ Φαμαγούστα, ἔβαλε στὸν φάλαγγα τὸν τελώνη, τέλος πάντων ἔβαλε τάξι. Μάζεψε στὸ τέλος δικούς καὶ ντόπιους καὶ τοὺς εἶπε:

— Ὅμοιοια, ἀδερφωσύνη, παιδιὰ! ὁ Τοῦρκος εἶναι κοντά. Τὸν

ξέρετε καλά τὸν Τοῦρκο; Κεφάλι δὲ θ' ἀφήσῃ ἀπάνω στῆς πλάταις μας, κι' ἄλλα χειρότερα. Κ' εἶναι κοντά. Ἡ Λατάκια εἶναι: σ' ἔδδο-μῆντα μίλια καὶ σὲ σαράντα ὁ κάθος Ἄνεμοῦρ.

Πῆρε μονάχος ἓνα καλάθι χῶμα στὸν ὦμο, μετὰ τὴ μεγάλη στολή, μετὰ τὴ χρυσὴ καδένα στὸ λαιμὸ καὶ μετὰ τὸ κόκκινο μαντέλο. Αὐτὸς μπροστὰ, ἡ πρεβεδοῦραϊνα, οἱ δυὸ δεσποτάδες, ὁ δικὸς μας καὶ ὁ ἄλλος, ὅλος ὁ κόσμος ἀπὸ κοντά, ἀνεβῆκαν στὰ κάστρα, σηκῶσαν τὰ χαλάματα, φιάξαν τὰ μεπεντίνα· τὰ κανόνια παστρεψτήκαν καὶ μπήκαν στὴ θέσι τους, κι' ὁ Μπραγαδίνος ἔφερε καὶ ἄλλα καινούρια ἀπ' τὴ Βενετιά. Ἐγραψε, ξανάγραψε, τοῦστειλαν ὀφικιαλοῦς ἄνοιξε τὸ στρατὸ στοὺς Ρωμηούς καὶ μπαῖναν φάντηδες καὶ καθαλλαραῖοι.

Αὐτὸς ἦταν ὁ Μπραγαδίνος. Ταπεινὰ στάθηκε μπροστὰ τοῦ ὁ καπετάνιος τῶν ἀρκεμπουζιέρων Πέπε Ματέο. Βαστοῦσε ἀκόμα τὸν βούρδουλα ποῦ εἶχε ξεσκονίσει τῆς πλάταις τῆς σινιόρας Τζινέβρας καὶ τῆς σινιόρας Λόλας, κ' ἔλεγε, κ' ἔλεγε.

— Μὰ, σινιὸρ μίο, τοῦ λέει κι' ὁ Προβεδιτόρος, δὲ βλέπω τὸ λόγο νὰ χολοσκάς ἐπειδὴ ἡ σινιόρια Ματέο ἀγαπάει ἓνα τζοβινότο τῆς Φαμαγούστας. Πῆρ μπάνο! Βλέπω πὼς ἡ κόρη καταλαθαίνει καλλίτερα ἀπὸ τὸν πατέρα τὴν πολιτικὴ τῆς Σερνίσιας!

Ὁ Ματέο σκανταλιστήκε. Ὁ Μπραγαδίνος τοῦρριξε μιὰ ματιά. Ὁ Πέπε μαζεύτηκε, ἔσκυψε τὸ κεφάλι, μὰ στὸ τέλος κάτι ἤῤε νὰ πῆ:

— Ἐτοςλέντσα, εἶναι σωστὸ νᾶρχονται οἱ καταδόροι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ μπαλιόνι μου, νὰ ντροπιάζουν τὸ σπίτι μου, νὰ γίνωμαι τὸ παραμυθὸ τῆς γειτονιάς:

— Σ' αὐτὸ ἔχεις δίκαιο, καπιτάνο, χαμογέλασε ὁ προβεδιτόρος καὶ φώναξε τὸν ἀρχηγὸ τῶν σμπίρων καὶ τῆς τρούπα-τζιβίβιας.

— Μὰ κόζα φά, τενέντε! Ὁ δρόμος βοῦζει κάθε βράδυ ἀπὸ τῆς καντάδας στὸ Σάν-Νικολό. Κόζα φά, κόζα φά! Νὰ τοὺς πιάσης καὶ νὰ μοῦ τοὺς φέρης ἔδω.

Σὰν νάχε ἐπιθυμία ὁ Μπραγαδίνος νὰ ἰδῆ τοὺς τζοβινότους, ποῦ κάνανε τόσο καλά τὴν πολιτικὴ τοῦ Ἄϊ-Μάρκου.

— Ἐτοςλέντσα, λέει ὁ ἀστυνόμος, εἶπα πολλαὶς φοραὶς νὰ τοὺς πιάσω· μὰ ἔξω κ' ἐγὼ, εἶναι παιδιὰ συγκλητικῶν καὶ λήμπρο ντ' ὄρο.

— Τάντο μέλιο! Νὰ μοῦ τοὺς φέρης ἔδω.

Ἐτσι λοιπὸν τὸ βράδυ, ὅταν πρῶτος ὁ Κωστής τοῦ Μαρτίχα ἔκανε νὰ βγῆ μετὰ τὸ λαοῦτο, εἶδε στὸ τερσέκι τέσσερις σμπίρους

Ἄνδρέας Γκομενάς καὶ Κωστής τοῦ Μαρτίχα

καρτέρι. Τραβήχτηκε στὸν ἴσκιό κ' ἔβλεπε ἀνάμεσα ἀπ' τὴν κολόνα καὶ τὸ κασόνι τῆς πόρτας. Μὰ ὁ Ἄνδρέας ἐρχότανε τὸν κατήφορο, κ' ὄλος ὁ νοῦς του στὴ Λόλα, δὲν τοῦς στοχάστηκε. Φράπ! τὸν γράπωσαν.

— Ντόθε βά, τζοβινότο!

Ἐκεῖ Ἄνδρέας τάχασε. Σήκωσαν τὸ μαντέλο του κ' ἤρταν τὸ λαοῦτο. Νά, εἶπαν, ὁ φίλος!

— Ἄρεστο, κανάγια!

Ἐκεῖ Ἐκωστής ἄφησε πίσω ἀπ' τὴν πόρτα τὸ λαοῦτο του καὶ βγήκε, μὰ πῶς νὰ βοηθήσῃ τὸ φίλο του ποῦ τραβοῦσαν οἱ σμπίροι.

— Βιένι κοά, τσιταδίνο, τοῦ ἴφωναξαν, ξέρεις τὸ νόμο; Θά συντροφέψῃς μὲ τὸν καποράλο αὐτὸν τὸν μαλσκαλτσόνο στὸ φρέσκο. Οἱ ἄλλοι τρεῖς θά περιμένωμε νὰ πιάσωμε καὶ τὸν ἄλλο κανταδόρο.

Καὶ ποῦ νὰ ξέρανε! Ἐσκίγησαν λοιπὸν δεξιά ὁ σμπίρος, ἀριστερὰ ὁ Ἐκωστής, στὴ μέση ὁ Ἄνδρέας. Στὴ πρωτοφυλακὴ ἤρτανε μονάχα τ' ἄλογα τῶν σμπίρων σελωμένα στὴν αὐλή. Ὁ σμπίρος πῆρε μιὰ βελέντζα καὶ τὴν ἔδωσε τοῦ Ἐκωστή νὰ πᾶν νὰ βάλουν τὸν Ἄνδρέα στὸ φρέσκο. Στὸ γύρο τῆς μάνδρας, ποῦ πηγαίναν στὴ φυλακὴ, ὁ δρόμος ἐρήμος, κοντοστάθῃ ὁ Ἐκωστής· δίνει μιὰ μὲ τὴ βελέντζα, κουκουλώνει τὸν σμπίρο, τὸν ρίχνει κάτω καὶ τὸν βάζουν στὰ πόδια. Πήδησαν τὴ μάνδρα, κρύφτηκαν στῆς θειαὶ τοῦ Ἄνδρέα. Ἄπ' τὴ σοφίτα εἶδανε τὸ σμπίρο νὰ τρέχῃ γιὰ νὰ φωνάξῃ τοῦς ἄλλους.

— Τοῦς φιάνωμε μιὰ δουλειά, λέει ὁ Ἐκωστής, τοῦς παίρνωμε τ' ἄλογα;

Πᾶνε τὸ κόρπο ντὶ γκοιάρδια, παίρνωμε σπαθιά, μουσκέτα, βάζουν τὰ μοριόνια στὸ κεφάλι, καθαλλικεύουν καὶ τρέχουν στὰ τέσσερα στὴ μπαριέτα. Φωνάζουν «ὄρδινο σουπεριόρε!» Οἱ φάντηδες — τὰ κουφά — κατεβάζουν τὴ γέφυρα κ' ἔδω πάν οἱ ἄλλοι.

Γύριζαν ὅλη τὴ νύχτα στὸ λόγγο χωρὶς σχέδιο, καὶ σιγὰ σιγὰ ξεχάσανε καὶ τὸ τί κάνανε καὶ τὸ τί τοῦς περίμενε. Ἀφῆκαν τὰ γκέμια στῆς καίτες τῶν ἀλόγων καὶ τοῦς πήγαιναν ὅπου ἤθελαν. Τὸ φεγγάρι ὅλο ψήλωνε· τὸ νερό, γαϊτάνι ἀσημένιο στὴ ρεμματιά, μουρμούριζε γλυκά, γλυκά· ἀνάμεσα στῆς ροδοθάφναις, τ' ἀηδόνια τὸ λέγανε ἀπὸ πάνω μέσ' στὰ δένδρα, στὰ πόδια τοῦ Τροῖλιου. Μαγικιὰ βραδυά. Ἄχ, νὰ μὴν ἔχουν τὰ λαοῦτα! Μὰ ἔχουν πάντα φωνὴ καὶ νεϊάτα! Πρῶτος τὸ λέει ὁ Ἄνδρέας:

Ἐκεῖ ὁλοὶ ἀγαπᾶνε τῆς Ροιμηαῖς κ' ἐγὼ μὰ Βενετοάνα!...

Ἐπειτα ὁ Ἐκωστής γιὰ νὰ καλοκαρδίσει τὸ φίλο του:

Τὰ φροῦδια σου, τὰ μάτια σου, ἢ κόξα τζ' ὁ λαμιός σου,

Αὐτὰ ναι ποῦ μὲ κάμωσι οκλάβο τζ' αὶ μισαρκόν σου,

Ἀνοιξε τῆς ἀγκάλαις σου, τζ' αὶ σφιζωγαλιασέ με,

Μὲ τὸ δαχτυλιδένο σου στόμα τζ' αὶ φιλήσέ με.

Βασιλιζιαν τζ' αὶ λαμαριν τζ' ἀθθὸν τοῦ γλυκανισοῦ

Ἐξωτας τὰ μάξερνε τζ' ἔκαμε τὸ χορμί σου.

Τοῦς πῆρε τὸ ξημέρωμα· τραγουδοῦσαν ἀκόμα. Βαρέσαν τ' ἄλογα κατὰ τὸ βουνό, νὰ πᾶν — τοῦς ἤρθ' ἡ ἰδέα — στοῦ πατέρ Ἀκούλα. Ζοῦσε μόνος κει πάνω στὰ βράχια τῆς Βίγλας, σὲ μιὰ κατασφαγὴ ποῦταν τρομάρα νὰν τὴ βλέπῃς. Ψηλά σὰν τὸν ἀητὸ εἶχε φιάξῃ τὴ φωλιά του. Κάτω στὴ χούνη σταλάζαν τὰ νερά κ' ἔτρεχαν ἀνάμεσα σὲ δυὸ σειραῖς πλατάνια ἀπὸ τ' ἄνοιγμα τῆς κλεισοῦρας φαίνονταν πέρα ἢ μεγάλη θάλασσα. Κάθε πρωτὸ ὁ καλόγερος κατέβαινε νὰ πῆν νερό στὴ χούφτα του καὶ νὰ μαζέψῃ χορτάρια.

— Καλῶς τὰ παιδιὰ, τοῦς εἶπε μὲ βαρῦ.

— Σοῦ φιλοῦμε τὸ χέρι.

Τοῦς κῦτταξε καλά.

— Σμπίροι γενήκατε;

— Ὅχι, μὰ ἔτσι κ' ἔτσι.

— Βρὲ θεσοκοτωμένοι! πῶς θὰν τὴ φιάξωμε αὐτὴ τὴ δουλειά! Τὸ λιγώτερο, νὰ σᾶς κρεμάσῃ ὁ Μπραγαδίνος.

Μὰ τὰ παιδιὰ ἦτανε τυχερά. Ὁ πατέρ Ἀκούλας, παλαιὸς πολεμιστῆς, κονδοτιέρος στὸν Πονέντε μὲ τὸν Κολέονε, ἀσκήτευσε τότε γιὰ τῆς ἁμαρτίας του. Οἱ χωριάταις τὸν εἶχαν ἄγιο· ὁ λόγος του ἦταν ἀστροπελέκι. Μποροῦσε νὰ σηκώσῃ ὅλη τὴ Μεσαρὰ στὸ ποδάρι. Διγάνι ψυχραμένος μὲ τοῦς Βενετοσάνους ἀπ' τὸν καιρὸ τ' ἀλουνοῦ προβεδιτόρου δὲν κατέβαινε πιά στὴν Ἀμμώχωστο. Ὁ Μπραγαδίνος εἶχε μάθει τί ἄξιζε, κ' εἶχε τρεῖς φοραὶς ἔξαστειλῆ τὸν γκονφαλονιέρο νὰ τοῦ φωνάξῃ. Δὲν πῆγε. Τώρα ὁμως τ' ἀποφάσισε γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Μαρτίχα καὶ τοῦ Γκομενά. Δὲ θέλω, εἶπε μέσα του, νὰ γίνῃ καμμιά ντροπὴ στὰ δυὸ τὰ καλλίτερα τὰ σπιτία μας.

— Βρὲ παληόπαιδα, τοῦς λέει, ἐλάτε κοντὰ· ὅτι σᾶς λέω θὰ κἀνετε. Θὰ μῶ μὲν ἄρχος στὰ κάστρα· θὰ κρυφθῆτε στὸ λόγγο ὡς ποὺ νάρθω νὰ σᾶς πάρω.

Πᾶσανε ἔξωρὶ στὸν ὕπνο· τὴν ἄλλη μέρα ξεκινήσανε ὅλοι μαζὶ γιὰ τὴ Φαμηγοῦστα.

Σκελετισμένοι ἦτανε κείνη τὴν ἡμέρα ὁ Μπραγαδίνος. Ἦτανε κακὰ μαντάτα. Ὁ Πιαλῆ-πασᾶς μ' ὀγδόντα κάτεργα γύριζε στὸ πέλαγο· μιὰ κρητικιὰ γαλέρα μόλις τοῦ ἔξφυγε κ' ἤρθε μὲ σπασμένη τὴν ἀντένα στὸ πόρτο. Βέρτζινε Σαντίσιμα! Τί ἔχομε νὰ γινοῦμε!

Ἐκεῖ ὁ Ἀκούλας ἔφτασε στὸ παλάτι, ὁ προβεδιτόρος εἶχε μαζέψῃ στὴν κονσοῦλτα τὸν στρατηγὸ, τὸν μηχανικό, τὸν φραγκοδεσποτὴ καὶ τὸ δικό μας τὸν σεβασμιώτατο.

— Δὲν ἔχω οὔτε δυὸ χιλιάδες Ἰταλοῦς· πῶς νὰ κρατήσω τὰ κάστρα; ἔλεγε ὁ στρατηγός· δόστε μου τοὐλάχιστον τέσσερες χιλιάδες ντόπιους καὶ τὸ διαφεντεύω.

Στρατηγός ἦτανε ὁ Ἀστὸρς Μπαλιόνε, λεοντάρη μονάχο.

Τὸν κῦτταξε ὁ προβεδιτόρος κ' ἀναστέναξε:

— Ποῦ νὰν τοῦς βρῶ, τζ'ενεράλε, τοῦ εἶπε· τὸ ἔξερεις πῶς ἡ ἔτσι-βελέντσα, ὁ γκοβερνατόρος, ἔκανε ὅτι χρειαζότανε γιὰ νὰ μᾶς φύγωμε ὅλοι οἱ Ροιμηοί.

— Ένας άνθρωπος μονάχα μπορεί νά μᾶς τοὺς ξαναφέρῃ, εἶπ' ὁ φραγκοδεσπότης. Ὁ πάτερ Ἀκύλας τῆς Βίγλας!

Ὁ προβεδιτόρος ἀνοίξε τὴν πόρτα καὶ φώναξε στὴν ἀντικάμερα:

— Ὁ καπετάν Σηλιώτης νά στείλῃ καβαλλαραίους νά μοῦ φέρουν τὸν πάτερ Ἀκύλα τῆς Βίγλας.

— Σούμπιτο! ἀποκρίθηκε ὁ γκονφαλονιέρος.

Ὁ καπετάν Μανώλης Σηλιώτης εἶχε ἔκατὸ Χειμαργιώταις. Διάλεξε τρεῖς, μὰ δὲν εἶχαν ἀκόμα σελῶσει κι' ὁ πάτερ Ἀκύλας ἔμπαινε στὸ παλάτι. Τρεῖς, τρεῖς, ἀνέθηκε τῆς σκάλας ὁ γκονφαλονιέρος νάν τὸ πῆ στὴ κονσοῦλτα. Ὅλοι τὸ πῆραν γιὰ καλὸ σημάδι: κι' ὁ προβεδιτόρος πέρασε στὸ γραφεῖο του.

Ὁ καλόγερος περήφανος στὴ λεβέντικη κορμοστασιά του, ἴσα μὲ 'κει πάνω, περίμενε ἀκίνητος. Ὁ Μπραγαδίνος, χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσῃ τί θέλει, τοῦ εἶπε πῶς οἱ Τούρκοι εἶναι κοντά. Ὁ καλόγερος ἀνοίξε μὲ τὰ δύο χέρια του τὸ ράσο του καὶ φάνηκε ὁ παλῆς του σκουριασμένος θώρακα καὶ τὸ βαρὺ σπαθὶ τοῦ κονδοτιέρου. (Ὁ Ἀκύλας τῶξερε πὺ μπροστά ἀπ' ἄλλους, πῶς ἔρχεται ὁ Τούρκος). Ὁ προβεδιτόρος τὸν ἀγκάλιασε — Πάδρε, τοῦ εἶπε, σὰς φταί-

ξαμε καὶ μᾶς φταίξατε. Νὰ τὰ ξεχάσωμε τώρα ὅλα γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Νάδῃς δῶ, νὰ μιλήσῃς στὸν κόσμο, νὰ μαζέψῃς τὰ παλληκάρια. Ἐξῆ χιλιάδες φανταρία βαστάει δὲ βαστάει: τὰ καστέλλια, ὡς που νὰ μᾶς στείλῃ βοήθεια ἢ Σινιορία. Ἄδάντι, Ἀκύλα, πῆρ λὰ κρότσος!

Ὁ καλόγερος ἔβαλε τὸ χέρι στὴν καρδιά.

— Θὰ κάνω ὅ,τι μπορέσω. Ὁ γκοβερνατόρος στὴ Λευκωσία καὶ ὁ δικός μας κόντε Ρόκας ὁ Ποδοκάτερος ἔκαναν τρόπο νὰ ψυχράνουν ὅλο τὸν κόσμο, κ' εἶναι χωριά ὅσν τὸ Λεφτάρι, ποῦ δέχτηκαν τὸν τακουὸν τοῦ Πιαλῆ.

— Τὸ Λεφτάρι: τὸ τιμώρησε ἓνας ἀπ' τοὺς δικούς σας, ὁ Δημή-

Ὁ καπετάν Σηλιώτης (Στρατιώτης)

τρῆς ὁ Λάσκαρης μὲ τὴν καβαλλαρία του. Λιθάρι: σὲ λιθάρι δὲν ἀπόμεινε κι' οὐτ' ἓνας Λεφταριώτης γιὰ σπορά.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπε ὁ καλόγερος. Κι' ἡμεῖς θὰ κάνωμε τὸ χρέος μας.

Χαιρέτησε πῶς θὰ φύγῃ, μὰ ξαναγύρισε.

— Ἐτσελέντσα, τοῦ λέει, θέλω νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ συχωρέσῃς τὰ παιδιὰ τοῦ Γκομενά καὶ τοῦ Μαρτίχα, τοὺς κανταδόρους, ἔσ-
ρετε, καὶ νὰ τοὺς πάρωμε ἀρκεμπουζιέρους.

— Νὰ τοὺς συχωρέσω καὶ νὰ τοὺς πάρωμε. Μὰ νὰ τοὺς δῶ. Σὲ μισὴ ὥρα ὁ πάτερ Ἀκύλας ξανάθε μὲ τὸν Ἀνδρέα καὶ μὲ τὸν Κωστῆ φοροῦσαν τ' ἄρματα καὶ φαίνονταν δύο καλοὶ σολδάτοι.

Ὁ Μπραγαδίνος ἔπιασε τὸ πηγούνι του. Τοὺς κῦτταξε ἀπ' τὴν κορφὴ στὰ νύχια.

— Βεργκονιάτε - βι! Ἐπρεπε νὰ σὰς στείλω δύο χρόνια, νὰ λάμνετε τὸ κουπί στὰ κάτεργα. Σὰς συχωρῶ γιὰ τὸ χατήρι τοῦ πάτερ Ἀκύλα. Πέστε μου μονάχα τί θὰ κάνετε, ὅταν ἔρθουν οἱ Τούρκοι!

Τὰ παιδιὰ καὶ τὰ δύο μαζὶ βάλαν στὸ σπαθὶ τὸ χέρι.

— Μπραβίσιμοι, εἶπε ὁ προβεδιτόρος χαρούμενος. Ἐστειλε καὶ φώναξε τὸν καπετάνιο τῶν Ἀρκεμπουζιέρων.

— Ματέο! νὰ σοῦ φιλήσουν τὸ χέρι καὶ νὰ τοὺς συχωρέσῃς. Ἀπὸ σήμερα εἶναι στὴ δούλεψι τῆς Ρεμπούπλικας. Θὰ τοὺς μάθῃς τὸ ἀρκεμποῦζι καὶ τὸ σπαθὶ. Στὸ χέρι τους εἶναι νὰ γίνωνουν σύντομα σερτζέντηδες καὶ παραπάνω. Ἐλα λοιπόν, μεταβολή, μᾶρς — καὶ στὴν καζάρμα.

Ὁ Πέπτε Ματέο ἔβαλε τὸνα χέρι στὸν ὦμο τοῦ Κωστῆ, τὸ ἄλλο στοῦ Ἀνδρέα καὶ οἱ τρεῖς μαζὶ κατέδηξαν καμαρωτά, χτυπώντας τὰ σπαθιά καὶ τὰ σπηρούνια, τὴ μαρμαρένια σκάλα τοῦ παλατιοῦ τῶν Λουζιγιάν. Ὁ καλόγερος στὸ συνανα-
μεταῦ πῆγε καὶ πῆρε τὸ ραβδί του, πούχε ἀφήσει κάτω στοὺς βαρδιάνους, κ' ἔλεγε νὰ βγῆ τὸ ταχύ στὴς ρούγαις τῆς Φαμαγού-
στας καὶ στὰ χωριά τῆς Μεσαράς καὶ τῆς Κάρπασο γιὰ τὴν Κύπρο καὶ τὴ Χριστιανωσύνη!

* * *

Ὡς τόσο ἡ σινιόρα Τζινέβρα Ματέο ἀφοῦ μιζήκαψε μιά ὥρα κι' ἄλλη μιά πέρασε γενεαὶς δεκατέσσεραὶς τὸν ἄνδρα τῆς «κουὲλ κρουδέλο εἰς ἰνουμάνο τζενιτόρε» ποῦ τοῦ ἔπρεπε μιά ἀρκοῦδα κι' ἔχι γυναικὰ ἀπὸ τὸ Ριάλτο, κλείστηκε μὲ τὴν κόρη τῆς στὴν κἀμαρὰ τῆς νὰ κάνουν τὴν τουαλέτα τους. Μιά Βενετσάνα ἤθελε τρεῖς ὥραις, τὸ ἐλάχιστο, νὰ συγυρισθῆ γιὰ τὸν περίπατο καὶ

Ἀρκεμπουζιέρος

πέντε γιά τόν μπάλο. Ἡ ἀλήθεια πῶς ἦ ντόναις τῆς Βενετιάς ἦταν ὄμορφες, καί ἀπ' τῆς πιό ὄμορφαις ἢ σινιόραις Ματέο. Ὅταν ἦ Δόλα, δεκοχτῶ χρονῶν ἀκόμη κοπέλλα, ἀνασκήκωνε γύρω στό κεφάλι τῆς γυρλάντα τῆς χρυσαῖς πλεξίδαις τῆς στά μαργαριτάρια καί κρεμοῦς τό σερῆτι μετὰ τὰ μωξάικα στ' ἀφρόπλαστά τῆς στήθια, κι' ἔβαζε τόν χρυσοκέννητο κοντό κορσέ καί κύματα τῆς νταντέλλαις ἴσα μετὰ τὰ μυτερά γοθάκια τῆς καί πήγαινε στήν πόρτα τῆς Δεμησσό, ὅλοι ρωτοῦσανε μὴν ξαναγύρισε στήν Κύπρο ἢ Ἀφροδίτη. Στήν πόρτα τῆς Δεμησσό τὴν εἶδε μιὰ Κυριακή κι' ὁ Ἀνδρέας Γκομενάς καί τρελλάθηκε· μὰ κι' αὐτὴ τὸν εἶδε, καί χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ κι' ἡ ἴδια, τοῦ χαμογέλασε σὰν νὰν τὸν ἤξερε ἀπὸ καιρὸ τὸν ἀσκή μετὰ τὰ γλυκὰ μαῦρα μάτια, τὰ τριανταφυλλένια τὰ μάγουλα καί τῆ λεβέντικη κορμοστασιά.

Στὴ Βενετιά ἡ Δόλα ἦταν μικρὴ· μὰ τότε ὁ καπετὰν Πέπε εἶχε ἱστορία μετὰ τὴν ὄμορφη τῆς γυναίκας του. Οἱ κομπανιόνι ντε λα Σκιάτσα δὲν τὴν ἄφαιναν ἤσυχη, μὰ εἶναι ἀλήθεια πῶς τὴν γλυτώσανε κι' ἀπὸ χειρότερα. Ὁ Πέπε Ματέο ἦταν τότε καπιτάνος τοῦ φουσατοῦ στό κάτεργο «Μπεατρίτς». Πῆρε κει μέσα σὲ μεγάλη ὑπόληψη ἔναν ἀργκουζίνου, ποῦ ἤτανε ἀπάνω στοὺς καταργαρέων· τὸν λέγανε Πασκουάλε. Τὸ χέρι του δὲν κουραζότανε τὸν κερατὶ νὰ κατεβάξῃ τὸν βούρδουλα στῆς γυναικὲς πλάταις τῶν καταργαρέων.

— Νά, ἀργκουζίνος μιὰ φορά! ἔλεγε ὁ Πέπε, κι' ὅταν βγήκε ὄξω τὸ φουσατο, τὸν πῆρε τενέντι. Ἀκόμη δὲν εἶχε παστρευτὴ ἀπὸ τῆς βρώμας τῆς τσοῦρμας καί σήκωσε τὰ μάτια του στὴ σινιόρα Τζινέβρα. Τὸ καρναβάλι, ποῦ στὴ Βενετιά γίνεται τοῦ Κουτρούλη ὁ γάμος, ἀπλωσε καί χέρι, καμώθηκε πῶς δὲ γνώρισε τὴν κυρά ποῦ ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴ μάσκα, ἂν κι' εἶχε τῆς ἄρμας τοῦ Ματέο στά μανίκια τῆς, καί τὴν ἀγκάλιασε μέσ' στὴν πιανοσέτα ὁ μπαντιόσι! Ἐφαγε μιὰ μετὰ τὴ βέντουλα στά μούτρα.

— Λάθρο, τραδιτόρε, μπυρμπάντε, μαλσκαλτσόνε, ἄζινε, μπαγιόκο, ἀσασίνο, ρουφιάνο ντί τσιγκαρέλλε! Τώρα θὰ ἰδῆς τί θὰ σοῦ κάνω!

Ἐτρεψε στὸν ἄντρα τῆς. Ὁ Πέπε ἔγινε θηρίο, μὰ ἔκανε τὸ λάθος νὰ μὴν τὸν σκοτώσῃ. Τοῦδωκε μιὰ μετὰ τὸ καμοτσίκι στά μούτρα καί τὸν ἔδγαλε ἀπὸ τὴν κομπανία.

Ὁ Πασκουάλε πήγε καί κρύφτηκε κι' εἶπε μέσα του: «θὰ σὰς φάω». Τὴν ἄλλη νύχτα βγήκε στὴ ρίβα δὲ Σκιατόνι καί συμφώνησε τρεῖς μπράβους. Ἐκάμε ἓνα φοβερό σχέδιο. Ὁ Πασκουάλε εἶχε κάνει σκλάβος, τὸν εἶχαν πάρει οἱ Μπαρμπαρέσι, κι' ἤξερε πῶς ὁ Χαΐρεδιν Μπαρμπαρόσας, ὁ Οὐλόυτς-Ἀλῆς Φαρτάς, ὁ Τζακφέρ πασῆς, ὁ Μεχμέτ-Σιρόκος, ὅλοι ἦσαν μπροστὰ χριστιανοὶ σκλάβοι, καταργαρέοι κι' αὐτοὶ, μούτησαν κι' ἔγιναν στὴν Τουρκία μεγάλοι καί τρανοὶ. Ὁ Χαΐρεδιν, ἔλεγε, δὲν μπόρεσε νὰ πάῃ τὴν ὀραία Γουζάγα στό χαρέμι τοῦ σουλτάνου, θὰ πάω ἐγὼ τὸ κορίτσι τοῦ Πέπε. Ἐνα σμπάρο δυὸ τρυγόνια. Νά βγάλω τὸ ἄχι τοι μετὰ τὸν Πέπε καί νὰν τοῦ ἀνοιξουν τῆς πόρταις στό Σταιμπούλ. Ἐτσι κι' εἶσι δὲν μπο-

ροῦσε νὰ μείνῃ πιὰ στὴ Βενετιά. Μὰ δὲν τὰ κατάφερε καλά. Τὴν ὄρα ποῦ πολεμοῦσαν νὰ πατήσουν τὸ σπίτι τοῦ Ματέο καί νὰ πάρουν τὴ μικρὴ τὴ Δόλα, πέρασ' ἀπὸ κάτω ἡ γόνδολα τῶν κομπανιόνων ντε λα Σκιάτσα ποῦ γύριζαν ἀπ' τὸ γλέντι τῆς Τζουδέκας. Ἄκουσαν τὸ νταβατοῦρι, ἀνέβηκαν ἀπάνω, τράβηξαν τὰ σπαθιά καί σκοτώσαν τοὺς μπράβους· μὰ ὁ Πασκουάλε ξεγλύστρησε. Τρέξαν στό Ἀρσενάλε, ρίξαν τὸ κανόνι. Ἀλέρτα! Ὅλοι οἱ σμπίροι πετάχτηκαν ὄξω, ὅλη ἡ Βενετιά ἀνέβηκε. Πιάναν ὅποιον φτάναν, τὸν Πασκουάλε μόνο δὲν ἔπιασαν. Πήδησε σὲ μιὰ παληγόβαρκα στό σκοτάδι, πέρασε τὴ λαγούνα καί βγήκε στὴ στεργιά. Ἦτανε Φριου-

λάνος· τοῦ κάνανε πλάταις στό Φριούλ καί πέρασε στό Σεμπένικο, στό Σπαλάτο, κι' ἔπειτα τὸν καθάλλικεψε ὁ ὄξαποδῶ στό σθέρο καί πήγε στό Μπόσνα-Σαράϊ κι' ἔγινε Τοῦρκος. Μὲ καιρὸ ἦτανε στὴν Πόλι. Δὲν εἶχε τὸ κλειδί, ποῦθελε, στά χέρια του, τὴ Δόλα—γιὰ νὰ τὴν χαρίσῃ ὀνταλίκοσκα τοῦ Σουλτάνου· μὰ ἤξερε τὰ μυστικά τοῦ Ἀρσενάλε, τὸ πῶς καί τὸ τί τῶν γαλερῶν τῆς Βενετιάς, τὸ ποῦ πονοῦσε τὴ Σινιόρια. Ἐλεγε στοὺς Τοῦρκους:—Τί καθόσαστε! Δυὸ μηνῶν δουλειὰ εἶναι ἡ Χιός καί ἡ Κύπρος. Νομιζετε πῶς εἶναι; Μάλτα;

Γνώρισε ὅλους στὴν Πόλι· φουμάριζε ναργιλὲ μετὰ τοὺς τζορμπατζήδες τῶν Γενιτάρων κι' ἔγινε τσαούσης τοῦ Καλά-Μουσταφά. Ξύρισε τὸ μουστάκι του, ἄφησε τὸ γένι του καί μετὰ ψεύτικο ὄνομα, Φρανκαδίλλας, ἔμπαινε στό παλάτι τοῦ Βαίλου.

Τὸν κάνανε ἀγά, ἄκουγε τί λέγανε καί τάλεγε τοῦ Μουσταφά. Τὸν κάνανε ἀγά, μπεῖν, Σπουντουροῦ-μπένης. Τότε ἔγινε φιλι-κλειδί μετὰ τὸν Ἐβραῖο τὸν Μικέξ—Γιοζέφ Νάζη—ποῦ κι' αὐτὸς ἦτανε φιλι-κλειδί μετὰ τὸν Σουλτάν-Σελίμ καί λένε καί χειρότερα, —ὦ ντροπαῖς, —καί τοῦβαλε τὴν ἰδέα νὰ γίνῃ τῆς Κύπρου βασιλεῖας. Στοῦ Βαίλου, ἔμαθε πῶς πήγε Προβεδιτόρος στὴν Ἀρμόχωστο ὁ Μπραγαδίνος καί πῆρε κοντὰ τὸν Πέπε. Πήδησε ἴσα μετὰ κει πάνω ἀπ' τὴ χαρὰ του.

—Καλὰ σ' ἔχω, σινιόρ-μίο! Αὐτὴ τὴ φορά θὰ ἰδοῦμε ἂν μοῦ γλυτώσουν ἢ ντόναις.

Τρελλάθηκε σὰν ἔμαθε πῶς ὁ Σουλτάνος εἶπε τὸ ἔμπρός. Ὁ Πασκουάλε ἦταν ποῦθελε τὸ περιφημο φερμάνι τοῦ Σελίμ: «Ἐμεῖς, σουλτάν Σελίμ, Ὁσμανλῆς, Μέγας αὐτοκράτορ τῶν Τουρκῶν, βασιλεὺς τῶν βασιλείων, κύριος τῶν κυριῶν, βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀφέντης τοῦ ἐπιγείου παραδείσου, σκιὰ τοῦ Θεοῦ, ζητῶ ἀπὸ σένα, Βενετικῆ Ρεμπούπλικα, τὸ Βασίλειο τῆς Κύπρου. Νά μοῦ τὸ δώσης φιλικῶς, εἴτε μὴ, θὰ σοῦ τὸ πάρω»

Κομπανιόνι δε-λα-Σκιάτσα

» με τή βία. Κι' ἄς προσέξῃ τὸ Κράτος σου νὰ μὴν ἐρεθίσῃ τὸ τρο-
» μερὸ σπαθί μου. Μὴ θαρρῆς στὸ πολὺ χρυσάφι σου. Θὰ σὰς κάνω
» στάχτη. Προσέξτε μὴν ἀνάψτε τὴν ὀργή μου!» Κίτρινοι ἀπ' τὸ
θυμὸ τους στὸ Παλάτιο Δουκάει οἱ Δέκα, τὸ σενατό, οἱ νόμιπλοι,
ἄκουσαν τὸ αὐθαδέστατο αὐτὸ γράμμα κι' ἔτακούσης τὸ σουλτά-
» νου, ποῦ τῶφερε, παρ' ὀλίγο νὰ πάῃ ἀπὸ σπαθί, ἂν ὁ Δόγης δὲν τὸν
ἔβγαζε ἀπ' τὴν πίσω πόρτα. Ὡς τόσο ἡ θάλασσα ἀνάμεσα Μπου-
» θρουμι, Ρόδο καὶ Λερισσὸ μαύρισε ἀπὸ τοῦρκα καράδια. Τὸ πρῶτο
ἄσκέρι τοῦ Λαλᾶ - Μουσταφᾶ ἔκανε ντισμπάρκο στὴς Ἀλυκαῖς καὶ
στὴ Λάρνακα καὶ πῆγε νὰ ζῶσῃ τὴ Λευκωσία. Καμμία βοήθεια δὲν
ἔρχότανε ἀπ' τὴ Βενετία. Τὸν δεῦτερο τράκο δῶσαν στὴ Κυρήνεια
πέρα ἀπ' τὸ Δίκωμο καὶ τὸ Καζάφανι, τὸν τρίτο καὶ τελειωτικὸ
φυλάγαν γιὰ τὴν ἄμοιρη τὴν Ἀρμόχωστο.

Ἔνας χωριῶτης πέρασε μὲς' στὰ κάστρα τῆς Φαμα-
» γούστας, πῆγε στὸ Πέπε, κι' ἔβγαλ' ἀπ' τὸ ταγάρι του
ἕνα γράμμα. Τὸ διαβάσανε. Ἦτανε τοῦ σατανᾶ τοῦ
Πασκουάλε:

» Πέπε Ματέο, μοῦ γλυτώσατε στὴ Βενετία, μὰ δὲ
» θὰ μοῦ γλυτώσατε στὴ Φαμαγούστα. Θὰ σοῦ ἀργάσω
» τὸ μοῦτρο μ' ἀναμμένο σίδηρο' θὰ ὄγῃς πῶς ἀξίζεις:
» περισσότερο ἀπ' τὸ καμοταίκι σου. Τὴ σινοῖρα Γζινέ-
» δρα, ἀφοῦ δὲν μὲ θέλει ζιγκισμπέο, θὰ τὴν πάρω
» σκλάβο νὰ μοῦ παστρέψῃ τὸν χαλέ. κ' ἡ Δόλα θὰ
» πάῃ ὄνταλίσσα μὲ τῆς χανοῦμ στὸ σαράϊ. Στὸ δρ-
» κίζομαι. Αὐτὰ γιὰ τὸ παρόν, γκράν κοροῦτο, καὶ
» καλαῖς ἀντάμωσις!

» Σηοντιουλοῦ - μετης, οἶς τῆς βουσιουκιᾶς
» παϊοῦνας, ποτὲ Πασκουάλε».

Πασκουάλε

Ἦς τόσο ἀκόμα Τοῦρκοι δὲν εἶχανε φανῆ μπροστά
στὴν Ἀρμόχωστο. Ἐπεσε - δὲν ἔπεσε ἡ Λευκωσία, ὁ
Μπραγαδίνος δὲν εἶχε εἶδῃσι' οἱ Τοῦρκοι τὴν εἶχαν
μπλοκάρε: ἀπ' ὄλας τῆς μεριάς. Ἀξάφανα, ἕνα πρωτὶ, ἀκούνε
ἀπ' ὄξω ἀπ' τὴν πίσω πόρτα τῆς Λερισσῶ, ταρα - τατά, ταρα - τατά!

— Σακραμέντο ντὶ ντίο! Τοῦρκικη τρουμπέτα!

Ἄλλοι πεταχτήκαν ἀπάνω στὰ καστέλλια' μαύρισαν τὰ μπεντένια
ἀπ' τὸν κόσμο. Διακόσιοι σπαχῆδες, ἕνας καλλίτερος ἀπ' τὸν ἄλλον
φαινόntonταν κάτω στὸν κάμπο, μοροῦδες νὰ τοὺς μετρήσῃς.
Ἔνας ἔμιρῃς μὲ τὸ σιδερένιο κράνος τυλιγμένο στὸ σαρίκι, τ' ἄσπερ
μπουνοῦζι, ἀναρριγμένο στὸ θώρακα, ποῦ λαμποκοποῦσε στὸν ἥλιο,
ζύγωσε στὸ χαντάκι, πῆδῃσε κάτω ἀπ' τ' ἀράπικο τὸ ἄτι, ἐμπῆξε
στὴ γῆ ἕνα κοντάρι μ' ἕνα ἀνθρωπινὸ κεφάλι ἀπάνω, ξαναπῆδῃσε
στ' ἄλλο, ἔκανε νόημα στὸν τρουμπιετήρη καὶ 'κείνος βάρωσε
» παραδοθῆτε!» Κανέννας δὲ μίλησε, δὲν οἰστίγησε στὰ μπεντένια. Ὁ
ἔμιρῃς τράδῃξε τότε ἀπ' τὸ χέρι του τ' ἀτσάλενο λεπιδωτὸ γάντι
του, τὸ στριφογύρισε στὸν ἀέρα καὶ τοὺς τῶρριξε μὲ δύναμι. Ἦψε

στὸ μουράγιο κ' ἔπεσε στὸ νερὸ στὸ χαντάκι. «Γκιαουῦρδες!»
μοῦγκρισε καὶ γύρισε σιγὰ σιγὰ καὶ περήφανα στοὺς καθάλας
» ραῖους τοῦ' σὲ λίγο χάθησαν ὄλοι μὲς' τὸ μπουχὸ. Τότε ἄνοιξε
ἡ πόρτα τῆς Λερισσῶ καὶ βγήκε ἀπ' τὴν Ἀρμόχωστο ὁ Τεῖσο-
» λος, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς, ζύγωσε τὸ κοντάρι ποῦχε τὸ χρι-
» στιανικὸ κεφάλι: ἀπάνω, τὸ πῆρε μὲ σεβασμὸ μὲς' στὸ χρυσο-
» κέντητο μαντέλο του καὶ γύρισε στὴν Ἀρμόχωστο. Ὁ κόσμος
ἄνοιγε νὰ περάσῃ, ἀμίλητοι, πνοῆ δὲν ἄκουγες. Ἦτανε τὸ κεφάλι
τοῦ Νικολοῦ Δάνδολο, τοῦ γκουβερνάτορα τῆς Κύπρου. Ἡ Λευ-
» κωσία εἶχε πέσει.

Ἦς τόσο καθέννας μὲς' στὴν Ἀρμόχωστο ἐτοιμάστηκε γιὰ τὸν
» πόλεμο. Ὁ Πέπε φόρεσε τὰ καλλίτερα ἄρματά του κ' ἔβγαλε τοὺς
ἀρκεμπουζιέρους στὴ γραμμῆ, νὰν τοὺς ὄγῃ ὁ Ἀστὸρς Μπαλιόνε.
Ἦ στρατηγὸς πέρασε, ξαναπέρασε μπροστά τους εὐχαριστιμένος
κ' ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ Πέπε. Ὁ Κωστής κι' ὁ Ἀνδρέας ἦτανε στὴν
» πρώτη γραμμῆ, Ὁ Ἀνδρέας μὲ κόκκινο, κίτρινο, μαβί, τὰ χρώματα
τῆς Δόλας στὸ μπράτσο, ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ βραχιολέτο.

Τρεῖς χιλιάδες ἦτανε τότε οἱ Ἴταλοι, τέσσερις χιλιάδες οἱ Γραι-
» κοί. Μὰ οἱ Τοῦρκοι ἦτανε δέκα φορὰς τόσοι' καὶ τὰ κάστρα ὅμως
τῆς Φαμαγούστας ἦταν ἀπάτητα, τὰ πιὸ τεχνικὰ καὶ τὰ πιὸ δυνατὰ
στὸν κόσμο.

Ἦ Μπραγαδίνος ἐμάζεψε ὄλο τὸ λαὸ μπροστά στὸ παλάτι, λαί-
» κους καὶ κληρικους, ὀρθόδοξους καὶ λατίνους. Ἐκεῖ κάνανε μιὰ
» μεγάλη λειτουργία, ὄλος ὁ κόσμος πεσμένος στὰ γόνατα, καὶ στὸ
» τέλος ὁ Μπραγαδίνος ἄνοιξε τὰ χέρια καὶ γύρισε στὸ λαὸ καὶ
τοῦλεγε «μαζί σου ὡς τὸ τέλος!» Τότε ὁ ἀρχιστρατηγὸς Ἀστὸρς
Μπαλιόνε, ποῦ δὲν εἶχε δεῦτερο στὴν παλληκαριά, πῆγε κ' ἔπεσε
» γονατιστὸς μπροστά στὸ θυσιαστήριο καὶ παρακάλοισε τὸ Χριστὸ
καὶ τὴν Παναγιά μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια κι' ὄλος ὁ κόσμος
ἔκλαιγε. Πῆδῃσε ἔπειτα ὀλόρθος, ἔβγαλε τὸ σπαθί καὶ φώναξε ὄλους
» νὰ ὀρκοθῶν. Ἀπ' τὴν πλατεία τότε, ἀπ' τὰ μπαλιόνια, ἀπὸ τὰ
» παράθωρα σηκώθηκε μιὰ βοή, ὄλη ἡ Φαμαγούστα φώναξε, καθέννας
στὴ γλῶσσα του: «νίκη ἢ θάνατος», «βιτόρια οὐ λά μόντε!» Ἀξά-
» φανα ἔπαψε ἡ ὄχλαχόη, ὄλα τὰ μάτια γύρισαν κατὰ τὸ βασίλειμα
τοῦ ἡλίου στὴν ἄκρη τῆς πλατείας. Ἐρχότανε ὁ καλόγερος. Ὁ κό-
» σμος ἄνοιγε στὸ πέρασμά του κι' ὁ πάτερ Ἀκύλας ἦρθε βιαστικὰ
στὸ στρατηγὸ καὶ τοῦεψε στ' αὐτί. Ἀμέσως ὁ Ἀστὸρς καθάλλικεψε,
» πῆρε χίλιους διακόσιους ἀρκεμπουζιέρους, τοὺς καλλίτερους, μισὰ
» Ρωμηούς, μισὰ Ἴταλιάνους καὶ τοὺς διακόσιους Ἀρβανίταις τοῦ
καπετὰν Σπηλιώτη καθάλλα καὶ βγήκε στὸ Σανοφῆρε ἕξῃ μίλια
» ἀπ' τὰ κάστρα. Τρεῖς χιλιάδες διαλεχτοὶ Γενίτσαροι καὶ Ἀκιντζή-
» δες εἶχαν κάνει χωσιά, μὰ οἱ χωριάταις τοὺς ξεσκέπασαν καὶ τῶπαν
τοῦ πάτερ Ἀκύλα. Ἦταν τὸ πρῶτο τράκο κι' ὁ Ἀστὸρς τοὺς τόσ-
» κους πέφτοντας ἀνέλπιστα ἀπάνω τους. Ὁ Ἀκύλας ξαναθυμήθηκε
τὰ νεῖατά του, ὁ Ἀνδρέας χτυποῦσε σὰν τραλλός, ἀληθινὸς ἦρωας.
Σὰν κατακάθησε ἡ ἀντάρα, ὁ καπετὰν Ματέο, ποῦταν ἀληθινός

στρατιώτης, τὸν φίλησε τὸ κούτελο καὶ τράδηξε μονάχος τῆς κορδέλλαις ἀπ' τὸ βραχιολέτο νὰ φαίνονται τὰ χρώματα τῆς Λόλας του στὸ μπράτσο τοῦ ἀγαπημένου της.

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα ἔδρα τὰ τούρκικα στρατεύματα ζυγῶσαν τὴν Ἀμμόχωστο, ὁ Λαλᾶ-Μουσταφᾶς μπροστὰ, νύχτα καὶ μέρα πόλεμος. Ἡ φλόγαις κι' ὁ καπνὸς ἀνέβαιναν στὰ οὐράνια. Ὅλα τὰ περιβόλια τῆς Φαμαγούστας, ἀληθινὸς παράδεισος, καίγανε. Ἄλλοῦ βάζαν φωτιά οἱ Τούρκοι, κι' ἄλλοῦ οἱ ἴδιοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴν τ' ἀφήσουν στοὺς Τούρκους. Στὸ συναμαξαζὺ ὁ Λαλᾶ-Μουσταφᾶς ἔφερε ὄλο τὸ κουμάντο τῆς πολιορκίας ἀπ' τὴ Λευκωσία, λουμπάρδες, κανόνια, κοφίνια καὶ τὰ μάζεψε στοῦ Ἀδὰμ τὸ Μῆλο. Πάλι ὁ Ἀκύλας τώμαθε ἀπ' τοὺς χωριάταις. Ὁ Ἀστόρς Μπαλιόνε

Λαλᾶ-Μουσταφᾶς

μάζεψε ὄλη τὴν καθάλλαρία, ἡπειρώτικη καὶ ἰταλική, ἔπесе ἀπάνω σὰν ἀστραπή, οἱ Τουρκαλάδες πᾶθανε τὴ νύχτα τοῦ Μάμαλη. Ἄλλὰ μ' ἓνα μῆνα ἤρθαν κι' ἄλλοι Τούρκοι, ὄλη ἡ Ἀνατολή, καὶ κάτεργα, φούσταις καὶ γαλιώταις στὰ Βαρῶσια καὶ χτίσανε μπαταρίας ἀντίκρου στὸ Ἀρσενάλι, στὴ βρύσι τοῦ Ἀῦ-Γιωργίου, στὴν Ἁγία Βαρβάρα καὶ στὸ Κρεμμύδι καὶ πολεμοῦσαν νὰ χαλάσουν καὶ τὸν πύργο τῆς πόρτας τῆς Δεμησσό. Μὰ κι' οἱ Ἀμμοχωστιανοὶ οἱ φουκαράδες εἶχαν ποῦ καὶ ποῦ καμμιὰ χαρά. Στὸ κακὸ τῆς Λευκωσίας ἡ ἀρβανίτικη καθάλλαρία ξέκοψε σὲ καιρὸ κι' ἔφυγε στὸ βουνό. Τώρα ὁ καπετάνιος τῆς Πέτρος Ροντάκης μὲ τὸν Πλέσσα, τὸν Λυκούρη, τὸν Δημήτρη τὸ Λάσκαρη ποῦσφαξε τὸ Λεφτάρι, κι' ὄλους τοὺς καθάλλαραίους πέρασαν ἀνάμεσα στὸ τούρκικο στρατόπεδο κι' ἤρθαν στὴ Φαμαγούστα. Χτύπησαν ἡ καμπάναις κι' ὄλος ὁ κόσμος βγήκε μὲ τὸ «καλῶς ὄριος». Τὴν ἄλλη ξαναβγήκε ὁ Μπαλιόνε καὶ τοὺς ξανάσπασε τοὺς Τούρκους. Σὲ κάμποσαις μέραις ἤρθε στὸ λιμάνι ὁ Κρητικὸς ὁ Φασαθόνης μὲ μιὰ μεγάλη γαλέρα μὲ μπάλαις καὶ μπαρούτι, ἔπειτα ὁ Μάρκος ὁ Κυρίνης βύθισε πολλὰ τούρκικα κάτεργα, κι' ἔβγαλε θρόφιμα, κι' ὄλοι λέγανε πῶς θάρρη ὄλη ἡ χριστιανικὴ ἀρμάτα, ἡ γαλέραις τοῦ Πάπα, τῆς Βενετίας καὶ τῆς Σπᾶνίας, ἀλλὰ ποῦ! Βάστα, καὶ μὲν Ἀμμόχωστο!

Μὰ ἀπὸ τῆς πολλαῖς στέλνει ὁ Μουσταφᾶς τοὺς πιὸ τρανοὺς, ποῦχε πιάσει στὴ Λευκωσία, τὸν ντόπιο κόντε Ποδοκάτερο καὶ τὸν Σουζομίνη, λασπομένους, κουρελιασμένους, μὲ τῆς ἀλυσίδες στὰ ποδάρια, νὰ ποῦν στὴν Ἀμμόχωστο νὰ παραδοθῇ. Ὁ Μπραγαδίνος, ὁ Ἀστόρς, τοὺς πῆραν στὴν ἀγκαλιά τους καὶ θέλαν νὰ τοὺς κρατήσουν. Μὰ ὁ Ποδοκάτερος εἶχε τὴν φαμίλια του στὰ χέρια τοῦ Μουσταφᾶ. Γύρισε πίσω καὶ τοῦ εἶπε: «Πασᾶ, ὄχι, δὲν τὴν δίνουν τὴ Φαμαγούστα». Τὸν ἔσφαξε ὁ ἀντίχριστος σὰν τὸ

τραγὶ μπροστὰ στὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του. Πῆρε ἔπειτα ὄλους τοὺς Γεντίσαρους καὶ τοὺς Ἀτζεμη-Ὀγλάν μὲ τὸ καιροσίκι στὸ χέρι κι' ἔπесе στὰ κάστρα νὰν τὰ πάρη. Μὰ πάλι ὁ Ἀστόρς καὶ ὁ Μπραγαδίνος τοὺς γύρισαν πίσω μὲ σπαομένα τὰ κεφάλια.

Ἄλλὰ πάλι ἡ θάλασσα γέμισε πανιά. Εἶναι ὁ καινούριος καποῦδαν-πασᾶς Ἀλῆς, παιδί εικοσιτέσσερο χρονῶν, ὄλο φούρια τοῦ πολέμου καὶ παλληκαριά. Ἄλλα καρᾶτια φέρνουν οἱ μπηῆδες τῆς Ρόδου, τοῦ Νεγροπόντε, τοῦ Ἀλτζεριοῦ, βγάζουν ὄξι τὸν Περτέβ-πασᾶ μὲ καινούρια πεζούρα. Ἀθάνατη Ἀμμόχωστο, στέκεις περήφανη μὲ τὸ μικρὸ σου ἀσκέρι σ' ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες πεζοὺς καὶ καθάλλαραίους, σὲ διακόσια πενήντα καρᾶτια μὲ ὄγδοντα χιλιάδες γκαλιοντζήδες, σὲ τόσα κανόνια!

Οἱ Τούρκοι τώρα σκάδουν, σκάδουν νύχτα καὶ μέρα, βουνὰ σηκώνουν τὸ χῶμα καὶ σφίγγουν μὲ μπαταρίας καὶ χανδάνια τὰ κατακαυμένα τὰ κάστρα μας. Εἶναι ὁ διακόσια μέτρα ἀπὸ τὰ μουράγια. Σαρᾶντα χιλιάδες τσαπατόροι δουλεύουν. Μὰ ὁ Ἀστόρς εἶναι παντοῦ. Ἀνθρωπος ὄμως εἶναι κι' αὐτός, κουράστηκε, πέφτει ἄρρωστος. Μιὰ μπάλα τρυπάει τὸν τοῖχο, ἀπάνω ἀπ' τὸ κρεβάτι του δὲν παθαίνει τίποτα. Τὸν πᾶνε στὸ παλιὸ παλάτι. Ἡ μπόμπαις τὸ βουλιάζουσε δὲ παθαίνει τίποτα. Τὸν πᾶνε στὸ Ἀρσενάλι ἡ μπόμπαις σκάει στὴ μεγάλη λουνέτα ὁ Ἀστόρς χάνει μονάχα τὴ μπρέτα, ποῦ φοροῦσε στὸ κεφάλι. Μιὰ βοή σηκώνεται: σ' ὄλο τὸ στρατόπεδο: «τὸ βόλι δὲν πιάνει τὸ στρατηγὸ!» Σηκώνεται ἀπ' τὸ κρεβάτι. Βγάξει τὸν Πέπε καὶ τὸν Ροντάκη ἀπ' τὴν πόρτα τῆς Δεμησσό. Πέφτουν ἀπάνω στὸν Περτέβ, τὸν τσακίσανε, τὸν διώξαν, μὰ μονάχα ὁ Πέπε, ὁ Ἀκύλας, ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Κωστής γύρισανε πίσω. Ὁ Μπραγαδίνος τοὺς ἔκανε γκονφαλονιέρους τοῦ Ἁγίου Μάρκου.

Οἱ πασᾶδες ὡς τόσο στήνουν ἑβδομήντα τέσσερα καινούρια κανόνια, τρυπάει γαλιάραις ἴσα μὲ τὸ μεγάλο χανδάνι τοῦ κάστρου, φιλνώνουν φωληαῖς ἀντίκρου στὰ παραπέτα καὶ βάζουν μέσα τοὺς πιὸ καλοὺς ἀρκεμπουζιέρους τους. Κανένας πιά λουμπαρδιέρους τῆς Φαμαγούστας δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ στὰ μασγάλια νὰ κουμαντάρη τὰ κανόνια. Ἐτσι γερμίζουν χῶμα τὸ χαντάκι, σπᾶνε μὲ τῆς μπάλαις τὰ μουράγια καὶ μαζεύουν εἴκοσι χιλιάδες Γεντίσαρους, Ἀζάμπ καὶ Ἀτζεμη-Ὀγλάν νὰ περάσουν. Ὁ Ἀστόρς προφθαίνει εἰν' ἐκεῖ, τοὺς σπρᾶχνει πίσω ἔπειτα τραβιέται φέμματα καὶ διακόσια κυριωτάκια σπαίρνουν τὸν τόπο γρανάταις. Χίλιοι διακόσιοι τουρκαλάδες ξαπλώνονται νεκροί. Πίσω! φωνάζει ὁ Μουσταφᾶς. Ἡ τρουμπέταις βαροῦν πίσω! Τὸ βράδυ ἀκούεται κρότος φοβερός κατὰ τὴν Τραμουντάνα. Οἱ Τούρκοι τίναξαν στὸν ἀέρα τὸ μεγάλο μπασιόνι. Ὁ Τιέπολος γελάστηκε νόμιζε πῶς τὰ νερά θὰ χυθοῦν μόνα τους στὸ μεγάλο χαντάκι εὐθὺς καθὼς θάσπαζε ἡ μίνα, κι' οἱ Τούρκοι δὲ θὰ μπορούσαν νὰ περάσουν μὰ λογάριζε χωρὶς τὴν ἐμπνᾶδα τοῦ μεγάλου μηχανικόου τοῦ σουλτάνου, ποῦδρε τὴν στεγνὴ γαλιάρια, τοῦ Χαφίτζ-μπεη. Τὰ νερά δὲν μπῆκαν οἱ Τούρκοι πέρα-

σαν. Μά νά, πετάει, έρχεται ὁ Ἀστόρς. Διακόσοι Κυπριώταις, παιδιά τῆς Μεσαράς, μέ κουλεβρινάις στά χέρια, γέμισαν τοὺς Τούρκους σμιδράλια, τοὺς έσπρωξαν πέρα. Οἱ πύργοι τῶν χριστιανῶν ὁμοῦ πέφτουν, ἕνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλον· οἱ χριστιανοὶ ἀκούραστοι σηκώνουν καινούρια μπιστιόνια, καινούριας τάμπαις. Τὴν ἄλλη νύχτα ἢ πόρτα τῆς Λεμησόοις πηδαίει στὸν ἀέρα, λάκκοι ἀνοίγουν, σπίτια γκρεμίζου, διακόσοι στρατιωτικὰς θάβονται κάτω ἀπ' τῆς πέτραις. Ὁ Ἀστόρς τρέχει· οἱ Τούρκοι εἶναι ποταμός. Ζητάει βοήθεια τοῦ Μπραγαδίνου, μὰ καὶ κείνος παλεύει σ' ἄλλη πόρτα. Κεῖνη τῆ στιγμῆ ὁ δεσπότης βγαίνει ἀπ' τὸν Ἀΐ-Νικόλα με τὸ σταυρὸ στὸ χέρι. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ ἀκόμα, πέφτουν ἀπάνω στοὺς Τούρκους. Οἱ Ὀσμανλῆδες τσακίζου.

Ὁ γέρο-Μουσταφᾶς ἄφρισε· χτυπάει στὰ μοῦτρα με τὸ ραβδί ἴσα με πασάδες καὶ τζορμπατζῆδες. Κιοπέκια! Βγάξει κι' ἄλλα κανόνια ἀπὸ τὰ καράβια. Βροχὴ πέφτουν ἢ μπόμπαις, τὰ μουράγια γκρεμίζου, τὰ σπίτια καίονται, ἢ γλῶσσαις τῆς φωτιάς γλύφουν τὴν ἄτυχη Ἀμμόχωστο ἀπ' οὐλαίς τῆς πάντας. Τέσσερις μονάχα ἐκκλησίαις καὶ εἰκοστέσσερα σπίτια στέκουν ἀκόμα ὄρθια. Οἱ στρατιωτὲς τοῦ Μπραγαδίνου λιγοστεύουν σὲ τέσσερις χιλιάδες· ἄλλὰ εἰκοστέσσερις χιλιάδες τοῦ Μουσταφᾶ εἶναι· ξαπλωμένοι νεκροί. Οἱ χριστιανοὶ δὲν μποροῦν πιά νὰ πολεμήσουν με τὰ κανόνια·

Ἀστόρς Μπαλιόνε

νὰ φιάνουν ἕνα τετράδιπλο λαγοῦμι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ κάστρα καὶ περιμένου. Τῆς 30 τοῦ θεριστῆ ὁ Ἀστόρς μετᾶλαβε τ' ἄχραντα μυστήρια κ' ἐπῆγε κ' ἐστάθηκε ἐκεῖ, ποῦ ἦταν πρὶν ἢ πόρτα τῆς Λεμησόοις. Τέσσερις κολώναις Τουρκῶν ἦρθαν κατ' ἀπάνω, Ἀρβανίταις, Χαλντοῦνηδες, Γενίτσαροι, ὁ σερασκέρης ὁ ἴδιος καθάλλα. Μπαίνουν μέσα, πολεμοὺν στοὺς δρόμους. Ὁ Ἀστόρς βγάξει τὸ σπαθί: «Βενετσιάνοι, Γραικοὶ, μαζὶ μου γιὰ τὸ Σταυρὸ!» Πέφτει σὰν τρελλὸς ἀπάνω· τοὺς ξανακπρόχουν ὄξω. Ἐπειτα τοὺς γελάει πάλι, χτυπάει ὑποχώρησι. Τραβηθόνται, οἱ Τούρκοι ξαναμπάνουν. Ἄναθε! μονάχος τὸ φυτίλι, ἢ τετράδιπλη μίνα παίρνει φωτιά· ἢ γῆ ἀνασηκίώνεται· σύννεφο ὁ μαῦρος καπνὸς τὰ κουκουλώνει· δλα· δὲν μπορείς νὰ πάρης ἀνάσα: βρέχει χῶμα, πέτραις, ῥύλα, αἷμα· τρεῖς χιλιάδες Τούρκοι μένου νεκροί. Ἡ ὀπισθοφυλακὴ τους κόβεται καὶ κλίνεται στὸ μαχαλᾶ τῆς Νισίκας. Κάτω οἱ φάντηδες τοὺς περνοῦν στὸ σπαθί καὶ στὸ στυλέτο· ἀπὸ πάνω ἢ γυναῖκες τοὺς τελειώνουν με πέτραις, με κεραιμῖδια, με γλάστραις, με πλάκαις, με τὰ σιδερένια στρίποδα τῶν κρεβατιῶν. Ρουθοῦν· δὲν ἔμεινε.

Ὁ Μουσταφᾶς γύρισε στὸ τσαντήρι του. Ἐτριξε τὰ δόντια του,

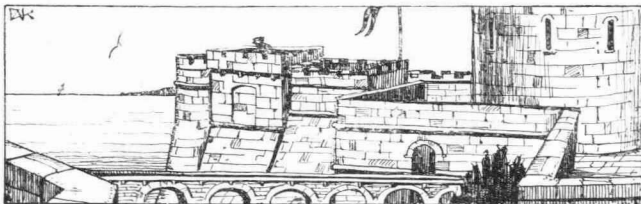
δάγκανε τὰ χέρια του, ἔδωκε διαταγὴ νὰ θάψουν ὅλους τοὺς αἰχμαλώτους στῆ γῆ ὡς τὸ λαιμὸ, καὶ τὸ ἄλλο μεσημέρι ξανάρχισαν τὸν πόλεμο. Οἱ Γενίτσαροι παίρνουν τέσσερες μπαταριάς· ὁ Μπαλιόνε, ὁ Μπραγαδίνος, ὁ Τιέπολος τοὺς ξαναρχίζουν ὄξω· μὰ εἶναι τὸ τέλος, ἢ Ἀμμόχωστο γέρνει. Ὁ Ἀστόρς Μπαλιόνε γυρθεῖ νὰ σκοτωθῆ. Βλέπει ἕνα Τούρκο νὰ κουνᾷ περγελαστὰ μιά σημαία παρμένη ἀπ' τὴ Λευκωσία. Πηδαίει ἀπάνω του· με μιά σταθιὰ τοῦ παίρνει τὸ κεφάλι, τοῦ παίρνει τῆ σημαία. Τούρκοι καὶ Χριστιανοὶ στάθηκαν, κατεδάσαν τ' ἄρματα, νὰ δοῦνε αὐτὸ τὸ λεοντάρι. Ἐφερε τῆ σημαία στὸν Μπραγαδίνου, «Ὅχι, στρατηγέ, τοῦ λέει ἐκεῖνος, ἐσένα σοῦ πρέπει, σὺ εἶσαι σήμερα ὁ σημαιοφόρος τοῦ Ἁγίου Μάρκου!» Κεῖνη τὴν ἡμέρα καὶ τὰ παιδιὰ ἦρθαν νὰ πολεμήσουν.

Στὸ σπῆτι ὡς τόσο τοῦ Ματέο ἢ σινιόραις λυῶναν σὰν τὸ κερὶ. Ἡ μπόμπαις εἶχαν γκρεμίσαι ἢ ἢ Τζινέβρα με τὴ Λόλα, καθόντουσαν στὸ ὑπόγειο. Ἡ ἀφρόπλασταις Βενετσιάναις τρώγανε τότε κριθαρένιο ψωμί καὶ πάλιν ἔταν τὸ εἶχανε. Τὰ τριαντάφυλλα εἶχαν φύγει ἀπὸ τὸ πρόσωπό τους, τὰ μάγουλά τους εἶχαν μπῆ μέσα καὶ τὰ μάτια τους φαίνονταν πῶς μεγάλα καὶ πῶς ὄρατα ἀκόμα. Πήγαιναν μονάχαίς στῆ βρύση νὰ φέρουν νερὸ, ἢ ὀρθονάντα ἦταν στὸ πόλεμο με τὸν Πέπε καὶ ἢ ψυχοκόρη τους εἶχε σκοτωθῆ. Ἡ πρεσβούραϊνα Μπραγαδίνου τῆς νοιαζώτανε, ἔστειλε κ' ἐρωτοῦσε· μὰ τί μπορούσε νὰν τοὺς κἀνῆ κι' αὐτῆ. Ἡ Λόλα συλλογιζότανε τὸν πᾶν τῆς καὶ τὸν Ἀνδρέα. Μπούμ! μπούμ! ἀκουγότανε ἔλοένα τὸ κανόνι καὶ κάθε φορὰ ἀνατριχίαιζε τὸ κακόμοιρο τὸ κορίτσι. Τώρα εἶχε μάθει πῶς οἱ δικοὶ τῆς ἦτανε στὸ τρίτο μπιστιόνι Ὀστρια. Ἐκεῖ πραγματικῶς ἦτανε ὁ Ματέο, ὁ Κωστής, ὁ Ἀνδρέας, ὁ πάτερ Ἀκύλας, κ' ἐκεῖ εἶχαν τραβήξει πληγωμένον στὸν ὄμο καὶ στὸ ποδάρι τὸν στρατηγὸ Ἀστόρς. Τούθενε ὁ γιατρός κ' ὁ καλόγερος τῆς πληγαίς, ἔταν βλέπει ἄξαφνα τοὺς χριστιανούς ν' ἀφίνουν τόπο. Χιλιάδες πάλι ἔρχονταν οἱ ἀντιχριστοὶ με τῆς φωναίς: «Για γαζῆ, για σεδιδ!» Νίκη ἢ θάνατος! Μπροστά οἱ Δερδισσηδες καθάλλα, ἀπὸ κοντὰ τρεῖς σειραῖς Γενίτσαροι με τῆς πίκαις χαμηλά, ὁ Γαλλ-Μουσταφᾶς με τὸ θαμασκι στὸ χέρι. Ὁ Ἀστόρς ξεφύγει σὰν ἀστραπὴ ἀπ' τὰ χέρια τοῦ γιατροῦ, πέφτει ἀπάνω σ' ἕνα Δερδισῆ, τὸν γκρεμίζει ἀπ' τ' ἄλογο, πηδαίει ἀπάνω, τρέχει στὸ κοντινὸ μπιστιόνι. Οἱ Τούρκοι· στὸ συναναμεταξὺ μπῆχαν στῆ νιάπια τοῦ Ματέο, τοῦ σκοτώνουν τοὺς περισσότερους ἀρκεμπουζιέρους· ὁ Ἀνδρέας, ὁ Κωστής καὶ ὁ καλόγερος τοὺς κρατοῦν με τὰ σπαθὰ στὰ χέρια. Ὁ Ἀστόρς ὁμοῦ βγάξει τῆ φρουρὰ ἀπ' τὸ ἄλλο μπιστιόνι, πέφτει στὴν οὐρὰ τῶν Τούρκων, τοὺς χτυπάει ἀπ' τὸ πλάτ, τοὺς κάνει σαλάτα. Πηδαίει ἔπειτα ἀπάνω στὸ μπεντένι καὶ φωνάζει: «Προσοχῆ, παιδιὰ, στῆ μίνα!» Τρίτη φορὰ γελάστηκαν οἱ Τουρκαλάδες, σκορπίζου, πέφτουν μπρούμυτα μες τὸ χαντάκι, οἱ Χριστιανοὶ τοὺς κοπανᾶνε ἀπὸ πάνω.

Ἄγρυπνοι ἀπάνω στὰ καστέλλια, χωρὶς βοήθεια, ὀχτακόσοι Ἴταλοὶ, δυὸ χιλιάδες Ἕλληνας, νησιτικοὶ, διψασμένοι, αὐτοὶ εἶχαν ἀπο-

μείνει μονάχα. 'Ο Μπραγαδίνος, ὁ Τιέπολο, ὁ Μπαλιόνε, τέσσερες ἑδομάδες ἔχουν νὰ βγάλουν τὰ ρούχα καὶ τῆς μπόταις τους. 'Ο Μουσταφᾶς δίνει λογαριασμό τοῦ Σουλτάνου. Εἰκοσιεῖξ ἡμεροῦσια χωρὶς ἀποτέλεσμα, ἐξῆντα χιλιάδες σκοτωμένοι. 'Ο Σελίμ τοῦ γράφει: «Σακίν, Δαλά, (γιατ' ἦταν λαλᾶς του), ἦ τὴν 'Αμμόχωστο ἦ τὸ κεφάλι σου!»

Ἐνδεκα μῆνες κρατήσαν οἱ Χριστιανοί. 'Ο πάπας ὁ Πίος, πραγματικὸς χριστιανὸς καὶ πραγματικὸς πατριάρχης, νὰ πούμε τὴν ἀλήθεια, ἔνωσε τοὺς χριστιανοὺς κ' ἔκανε τὴ Σάντα - Λίγκουα κ' ἡ χριστιανικὴ ἀρμάτα ἤρθε ὡς τὴν Κρήτη' μὰ μαλώσανε, ἦτανε πολλὰ κεφάλια, τοὺς πῆρε κ' ἡ πανοῦκλα καὶ σκορπίσανε. Ἡ 'Αμμόχωστο ἄρχισε νὰ ψυχομαχᾷ. Στὸ μπασιόνι τοῦ Ματέο μιά μπόμπα ἔσπασε τὴ δραγονέρα καὶ μείναν χωρὶς νερό, ἄρχισαν νὰ

Τὰ κάστρα τῆς 'Αμμοχώστου

καίωται τὰ σωθικά τους, οἱ ἀρκεμπουζιέροι ὁ ἕνας βοήθοσε τὸν ἄλλο νὰ γεμίσουν τὰ τουφέκια καὶ τὰ χέρια τους ἔτρεμαν, μὰ κανένας δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὴ θέσι του. Ἐνα παιδί ποῦ κατέβαινε ἀπ' τὰ κάστρα, πέρασ' ἀπ' τὸ σπίτι τοῦ Ματέο, κ' ἔλεγε σ' ἕνα ἄλλο πιὸ μεγάλο: «τρία τοσκίνα νὰ πᾶς ἕνα γκουθᾶ νερό στὸ τρίτο μπασιόνι' ἔσπασε ἡ δραγονέρα, ἔχουν δυὸ μέραις νὰ πιθύνε!» Τ' ἄκουσε ἡ Λόλα, ἀρπάζει ἕνα λαγίни, βγαίνει ὄξω ξεμᾶλλιαστη σὰν τρελλή. Ἡ μάννα τῆς τὴν κατάλαθε, βλέπει πῶς πάει στὸ θάνατο, θέλει νὰ τὴν κρατήσῃ, κλαίει, τὴν παρακαλεῖ κείνη σπρώχνει τὴ μάννα τῆς, τὴ ρίχνει κάτω καὶ φεύγει. Πάει: στὴ μιά βρύση, στὴν ἄλλη' νερὸ δὲν ἔχει. Ἐνας ἔβρατος τῆς λέει: δός μου τὸ χρυσὸ σου σταυρὸ μὲ τὸ μπριλάντι νὰ σοῦ δώσω ἀπ' τὸ πηγάδι μου. Τὸν βγάζει ἀπ' τὸ λαϊμό τῆς, ἦταν ἀπ' τὸ νομό τῆς, καὶ τὸν δίνει' γεμίζει τὸ λαγίни καὶ τρέχει μὲσ' ἐτὰ χαλάσματα, ξεσχίζει τὰ πόδια τῆς, ματώνει τοὺς ἀγκῶνας τῆς, μὰ ὄλο τραβαίει μπροστά. Ἄλλα πῶς ν' ἀνέβῃ στὰ καστέλλια; Ἡ σκάλας εἶναι γκρεμισμένας' πέφτει μέσα σ' ἕνα σωρὸ πέτρας καὶ πάτερα' κάνει ν' ἀνέβῃ, γλυστράει' ἕνα καρφὶ ξεσχίζει τὸ χέρι τῆς, μὰ δὲν ἀφίνει τὸ σταμνί. Ξαναρχίζει ν' ἀνεβαίνει, βγαίνει ἀπάνω, βρῖσκει τὸ μονοπάτι ποῦ πάει στὸ κάστρο, τὴν κλειστή γαλαρία ποῦ πάει: στὴν ντάπια τοῦ πατέρα τῆς

σέρνεται, περπατάει: στὰ τέσσερα, μὰ δὲν ἀφίνει τὸ λαγίни' προχωρεῖ, φθάνει, ἀλλὰ τ' αὐτιά τῆς βουβζουν, τὰ μάτια τῆς θαμπώνουν. Μὰ τοὺς βλέπει: ἐπὶ τέλους, νὰ τους ἔκει, αὐτοὶ εἶναι! Πέφτει λιγοθυμισμένη, τὸ σταμνί κυλάει ἀπ' τὰ χέρια τῆς. 'Ο Ματέο παίρνει στὴν ἀγκυλιὰ τὸ κορίτσι του, ὁ καλόγερος ἀνοίγει τὴν σάμνα, μὰ ποὶός λογαριάζει νὰ πιῇ; Χύνει: στὴ χούφτα του καὶ ραντίζει τὸ πρόσωπό τῆς ποῦχε γίνε: σὰν τὸ φλουρί. 'Ο Ἄνδρέας γονατιστὸς τρέβει τὰ χέρια τῆς μισολιγοθυμισμένος κ' αὐτός. Ἡ Λόλα ἀνοίγει τὰ μάτια τῆς, τοὺς κυττάζει μὲ τὸ ἀγγελικὸ τῆς χαμόγελο, τοὺς δείχνει τὸ λαγίни, τοὺς λέει: νὰ πιθύνε. Πραγματικῶς ἦτανε καιρὸς. Ἄλλὰ ταμποῦρλα, τρουμπέταις ἀκούονται, τὸ κανόνι ξαναρχίζει, οἱ Τοῦρκοι εἶναι κοντὰ, μιά μπάλα χτυπάει: στὸ παραπέτο, ἡ πέτρας ἤρθανε ἴσα μ' ἔκει, πούχαν τὴ Λόλα ξεπλωμένη, στὸ μέσα πεζούλι.

— Ντιὸ μίο, λέει ὁ Ματέο, τὸ κορίτσι δὲν μπορεῖ νὰ μὲνῃ ἔδῳ.

'Ο καλόγερος τὴν παίρνει: στὰ χέρια σὰν τὸ πούπουλο, πηδαίει ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ χαλάσματα, κατεβαίνει: στὴ Φαμαγούστα καὶ τὴν πάει στὴ μάννα τῆς. Σὲ μισὴ ὥρα ὁ καλόγερος ἦταν πίσω. Μὲ μιά ματιά του ἤσυχάζει τὸν Πίπε, τὸν δυστυχισμένο τὸν Ἄνδρέα καὶ ξαναπαίρνει τὴ θέσι του στὸ μασαγάλι. Οἱ Τοῦρκοι ἔμωσ τώρα εἶναι ἀνεθασμένοι παντοῦ καὶ μονάχα τὸ μπασιόνι τοῦ Ματέο δὲν ἔχουν ἀκόμη πατήσει. Ξαναχτυποῦν ἡ τρουμπέταις καὶ τὰ ταμποῦρλα' μ' αὐτὴ τὴ φωνά: «πάφτε τὴ φωτιά!» Ἄλλοίμονο! Ἡ 'Αμμόχωστο ἔβαλε κάτω τ' ἄρματα! 'Ο Μπραγαδίνος εἶδε πῶς εἶχε χαθῆ κάθε ἐλπίδα, πῶς οὐ λίγο θάμπαιναν οἱ Τοῦρκοι: νὰ περάσουν στὸ σπαθὶ χιλιάδες γυναικοπαῖδα καὶ γέροντες. Σφιχτήκε ἡ καρδιά του. Θὰ ὑπογράψῃ.

— Ὅχι, φώναζε ὁ Ἀστόρς Μπαλιόνε, μὴν παραδίνης, πάλι θὰ μᾶς σφάξουν. Ἄφηνε νὰ πεθάνωμε μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι!

Μὰ οἱ πρόκριτοι νομίζουν πῶς θὰ γλυτώσουν τὰ γυναικοπαῖδα κ' ὁ Μπραγαδίνος ὑπόγραψε. 'Ο Μουσταφᾶς ὀρκίζεται: νὰ περάσῃ ὄλους τοὺς στρατιωτικὸς στὴν Κρήτη, ἐλεύθερους καὶ μὲ τοῦ πολέμου τῆς τιμαίς, ὑπόσχεται οὔτε τρίχα χριστιανοῦ νὰ μὴν πάθῃ. Ἐτοιμάζεται νὰ δεχθῆ μὲ παράτα τὸν γενναῖο Προβεδιτόρο, στήνει ἕνα τσαντήρι ὄλο λαχούρι, γιὰ νὰ σερβίρῃ τὸν καφέ. Τέσσερες ἀδύοστος τὴν ἀγγὴ ἄρχισε τὸ μπαρκάρισμα' στίς πέντε ὁ Μπραγαδίνος στὰ κόκκινα, ὁ Ἀστόρς μὲ τὴν περικεφαλαία μὲ τ' ἄσπρα φτερά, ὁ Τιέπολος, ὁ Σηλιώτης, ὁ Ροντάκης, ὄλο: οἱ ἀρχηγοὶ κα-

Λόλα καὶ Τζινέθρα Ματέο

βάλλα, ή τρουμπέταις μπροστά, κίνησαν με σφιγμένη καρδιά να χαιρετήσουν τον νικητή πριν μπαρκάρουν. Οι Γενίτσαροι στή γραμμή τους χαιρετάνε και τους δοξάζουν για την παλληκαριά τους. 'Ο Λαλά - Μουσταφάς τους δέχεται με μεγάλας τιμαίς, καθίζει κοντά του τον Μπραγαδίνο, του χαϊδεύει τα χέρια, το μιλεί για τ' άνδραγαθήματά του. Τόν δραγουμάνο τόν έκανε ο Σφουντουρλού - μπέης, ο αποστάτης Πασκουάλε. "Άξαφνα γυρίζει και λέει το Μπραγαδίνο:

— 'Έτσιλέντα, ο Βεζύρης ρωτάει: είναι σίγουρα τα καράβια μας στον Χάνδαρα, ποθ θα βγάλουν το στρατό σας ή θάν τα πιάση ή Σινιορα και δε θα βάλω τά δίνη πιά;

'Ο Μπραγαδίνος κιτρίνισε, κατάλαβε πως είχε να κάνη με άτιμους ανθρώπους. 'Αποκρίθηκε πως ή Σερνίσια Ρεπούμπλικα δεν είναι κουρσάρος, και άπορει ν' άκούη τέτοια λόγια. 'Από λόγο όμως

Μπραγαδίνος

σε λόγο ο Μουσταφάς κάνει πως θυμώνει, χτυπάει το πόδι του, βάζει το χέρι στο γιαταγάκι, ζητάει λόγο για τους αιχμάλωτους που τάχατε έσφαξε ο προβεδιτόρος, και κάνει νόημα το Σφουντουρλού. ποθ ο άρνησίθρησκος τό περίμενε. Μπαίνουν άπ' δλαις τής πόρταις οι άκιντζήδες στο τσαντήρι, πιάνουν τους στρατηγούς και τους άλλουσένουν. Χτυπούν τον Μπραγαδίνο με τής βέργαις, του παίρνουν το κόκκινο μαντέλο κι' ο Μουσταφάς τό πατάει με τα πόδια του. Τόν ντύνουν μ' ένα τσουβάλι, τόν βάζουν να κουβαλάη λάσπη, το χώνουν καθάλλιναις στο στόμα, τόν δένουν σ' ένα παλούκι

και το χαράζουν το τομάρι του με το ξυράφι, το γυμνώνουν τα πιανά και τόν δένουν με τό καμοτσίκι, το σπάζουν τα δόντια, το κόβουν τη μύτη, το κόβουν τ' αυτιά, το ξεριζώνουν τα νύχια, χέρια και ποδάρια. 'Ο Μουσταφάς το λέει:

— «'Εφέντημ, δεν έρχεται ο Χριστός σου να σε γλυτώση;»

'Η Φαμαγούστα τόρα είναι άνοιχτή τα παλληκαρία δεν είναι πιά κει να την διαφεντέψουν. Κλεισμένους, προδομένους, μέσο' ρτά καράβια δεν τους πηγαίνουν στη Κρήτη, σύμφωνα με τής συνθήκαις, αλλά στην Πόλι να τους ντροπίσουν και να τους βίξουν στα μπουντρούμια. 'Ο Μουσταφάς μπαίνει καθάλλα στη Μητρόπολι, κάθεται άπάνω στην 'Αγία Τράπεζα, φέρνουν τον Μπραγαδίνο.

— «Σκύλε, το λέει, σε καταδικάζω να σε γδάρουν ζωντανό, για το τούρκικο αίμα που έχυσες».

Τόν πιάνουν τότε οι μπόγγδες και σιγά, σιγά με τα μαχαίρια το καταιδάζουν το τομάρι. 'Ο Μαρχ - Αντώνιος Μπραγαδίνος δεν κλαίει, δεν φωνάζει, δε βρίζει τους φονηράδες του, μα ούτε

τους παρακαλεί. Παρακαλάει μονάχα με χαμηλή φωνή, ψιθυριστά, τον Θεό:

— «Μνήσθητί μου, Κύριε, όταν έλθης εν τη βασιλεία Σου!»

'Όταν οι μπόγγδες έφθασαν στη μέση του, άφησ' ένα βογγητό κι' έκλεισε τα μάτια του για πάντα. Τόν ξεγέδαρσαν νεκρο δλόκληρο, μαλάκωσαν το τομάρι του στο ξύδι, το γέμισαν άχυρο, τόν έστησαν στο καλτσέτο μιανης γαλέρας' οι γκαλιοντζήδες χόρευαν άπό κάτω και τάχατε τόν προσκυνούσαν σε κάθε γύρο. 'Ο Μουσταφάς τόν έστειλε στο Σουλτάνο, κι' αυτός τόν έβαλε στο κλουβί και τόν έστησε στο μπάνιο, ποθ κοιμότανε ή τσούρμα των χριστιανών κατεργαρέων, ποθ λάμνανε στα κάτεργά του για να τούς τρομάξη. Μα όλη ή τσούρμα έπεσε και τόν προσκυνούσε σαν άγιο ως καθώς ήτανε. Είπε και άπόειδε και με τη δίφα πούχε για το χρυσάφι, πούλησε άκριβά άκριβά το λειψάνο του στη Βενετιά, ο σουλτάν Σελίμ ο Β', έλ - Μεστά, ο μεθύστακας, όπως τούμενε τόνομα.

Πό τυχεροί τουλάχιστον ο 'Αστόρς και οι άλλοι στρατηγοί. Τους πήραν το κεφάλι την ίδια μέρα. 'Αλλά, Θάνατε, δεν μπορούσες να γίνης μάλα ή σπαθί, να πάρης με τιμή τη ζωή ενός 'Αστόρς, όταν έπεφτε σαν λεοντάρι μέσα στής λόγγαις του έχθρου; 'Ητον άνάγκη να τόν παραδώσης στους μπόγγδες; 'Αίντε, γέρο Χάρο, δεν μόρεσες ν' ανέθης παρά πάνω άπ' το Καρά - Μουσταφά! Τέλος πάντων τάστειλαν και των στρατηγών τα κεφάλια ψογάει το Σελίμ, κι' ο στρατός χύμηξε τόρα άπάνω στους δύστυχους 'Αρμωχωσιανούς. «Τό λόγο ποθ δίνει ένας Μουλίμ σ' ένα Καφιό δεν είναι ποτέ ύποχρεωτικός», λέει το κιτάπι και τό θυμήθηκε ο Μουσταφάς. Χύθηκαν λοιπόν σαν τα λυσσασμένα τα σκυλιά στους δρόμους, μπροστά ένας Μαμελούκος έσερνε δεμένο με μιά τριχιά άπ' το άλογο του τον καπετάν 'Ανδρέα Σπηλιώτη. 'Ο ήρωας ξεφύχησε μπροστά στον 'Άγιο Νικόλα. 'Αξιωματικοί και στρατιώταις άνακατωμένοι: φώναζαν, τραγουδούσαν, χορεύανε, σκότωναν, άτιμαζαν κορίτσια και παιδιά μπροστά στους γονέους τους. Οι άγάδες διάλεξαν τής καλλίτεραις κοπέλλαις και τής φόρτωσαν σε τέσσερα καράβια να τής πάν στα χαρέμια και τα καράβια τ' άράξαν στής 'Αλυκαίς.

Στο καταχρεμισμένο μπασιτόνι το Μάτεο, κοιμένο και ξεμόναχο, κανέναν δεν ανέθηκε να τούς πη πως ο Μπραγαδίνος έδωσε τα κλειδιά' τους νομίζαν και σκοτωμένους. Περίμεναν μιά, δυό, τρεις 'μέρες' είδαν τούρκικα μπαίράκια σ' όλα τα μπεντένια γύρω' έπειτα άκουσαν την άντάρα, τής φωναίς, κι' είδαν τής φωτιαίς μέσα στην 'Αρμώχωστο κι' είπαν: «πάει, οι Τούρκοι μπήκαν μέσα!» Σε λίγο πραγματικώς είδαν χιλιάδες στρατό να πλημμυρίση ως τη ρίξα των κάστρων άπό μέσα και πολλοί άνεβαίναν στο μέρος τους.

— Μας πήραν τής πλάταις, ειπε ο Μάτεο, νίψου κι' αποφάγαμε!

— 'Ελάτε μαζί μου, λέει ο καλόγερος, στον κάμπο δεν βλέπω τίτα στρατεύματα' μπήκαν δλοι μέσο' στη Φαμαγούστα για το πλιάτικο. Να κατέθωμε και να περάσωμε τον κάμπο, ν' ανέθωμε στη

Βίγλα τή δική μου κι' από κει στήν Κάρπασο, νά μπαρκάρωμε. Πάει πιά ή Κύπρο! Πάμε στήν Κρήτη πούναι ή άρμάτα νά πολεμήσωμε άκόμη τόν άντίχριστο όσο έχομε πνοή.

Έβγαλε τό χαίμαλί του και μοιράστηκε τό Τιμό ξύλο, πούχε μέσα, μέ τόν Ματέο, τόν Κωστή και τόν Άνδρέα. Κάναν τό σταυρό τους, κατεβήκαν τό χαντάκι, σκαφαλώσαν άντίχικρι κι' άφήξαν γιά πάντα τήν Άμμόχωστο. Όταν φθάσαν στή Βίγλα, ό καλόγερος

Ο καλόγερος

έστειλε δυό μπιστικούς του νά 'δούν πώς μπορούν νά βγάλουν τής γυναίκης άπ' τήν Άμμόχωστο κι' άν γλυτώσαν. Οι χωριάται γύρισαν τήν άλλη μέρα και τούπαν πώς είναι σίγουρο πώς τής σινιόραις Ματέο τής πήραν τής δύστυχαις στά καρδιά στής Άλκυαις, πούχουν όλαις τής κυράδες γιά τά χαρέμια κι' ότι γλήγορα τά καρδία θά σαλπάρουν γιά τήν Πόλι. Κατεβήκαν λοιπόν στής Άλκυαις μαζί μέ τους χωριάται νά ιδούν τί θά κάνουν. Τά καρδία ήταν θεμένα πλευρό μέ πλευρό, τά τέσσερα στή γραμμή, άραχμένα άρόδο κι' ένα γύρω βαρδαφελούκαις. Άξαφνα οσί-στης τό στερέωμα, μαύρισε και κοκκίνισε ό ούρανός κι' ό καπνός σκέπασε γής και πέλαγος, τά τέσσερα γαλιόνια είχαν πηδήσει στόν άέρα. «Μνήσθητί μου, Κύριε» τ' ήταν εκείνο! Τρία λεπτά έδρεχε κορμιά και μαδερία. Μαθεύτηκε άργότερα πώς ήταν ή κόρη του Συγκλητικού, ή πιό ώμορφη και πιό καλή Έλληνοπούλα τής Λευκωσίας, πούθαλε τή φωτιά. «Η πατρίδα μας κομ-» μάτια, ή έλευθερία χαμένη, ή άτιμία μας περι-» μένει στό σαράι, τί νάν τή κάνωμε τή ζωή!» είπε. Είδε ένα Τούρκο τοπτοσή νά μπαίνει στής μπαρούταις, κι' αύτή από πίσω. «Βοήθα, Άγία Βαρβάρα μου», λέει, και ρίχνει τό φυτίλι σ' ένα

βαρέλι. Τά τέσσερα καρδία σαλτάραν μαζί, χιλιαίς χριστιαναις, Ρωμηαίς και Βενετσάναις, και δυό χιλιάδες Τούρκοι χαθήκανε στή φωτιά και στά κύματα. Οι δικόι μας γύρισαν στή Βίγλα ό καλόγερος στο δρόμο έψελνε τά νεκρώσιμα ό Ματέο και ό Άνδρέας κλαιγανε και σταυροκοπιόντουσαν, κι' ό Κωστής τούς ψευτοπαρηγορούσε:

— Μά ειδαν οι χωριάται μέ τά μάτια τους, πώς ή σινιόραις ήταν μέσα;

* * *

Η καταστροφή τής Φαμαγούστας άνατάραξε τή χριστιανωσύνη. Ειδαν πιά τό σπαθί από πάνω άπ' τό κεφάλι τους τό αίμα των μαρτύρων φώναζε έκδίκηση! Τά καρδία, οι στρατιώτες, μαζωμέ-νοι στή Μεσσήνα, βγήκαν αύτή τή φορά μέ άλλαις έλιπίδες, γιατί

είχε βρεθί ό άρχηγός. Δόν Χουάν δε Άούστρια, ό πρίντζιπας τής Σπάνιας, του βασιλέα Φίλιππα ό άδελφός. Ό πάπα - Πίος τότειτε έλληνικά στόν Άγιο Πέτρο, μπροστά σέ χιλιάδες κόσμο, πούταν συναγμένος: «Εγένετο άνθρωπος άπεσταλμένος παρα Θεού, όνομα αυτθ Ιωάννης!» Δύοι κι' Άνατολή οι Χριστιανοί τινάχτηκαν άπάνω κι' αύτή ή κατακαυμένη ή Ρωμηροσύνη, σκλαβωμένη, ρη-μαχμένη, βγήκε άπ' τή σκοτεινία της. Οι άρματολοι πιάσαν πάλι τά δερβένια, ό Μωρηάς έτοιμος καθός πάντα. Στή Κρήτη, στούς Κορφούς, στο Τζάντε, στή Κεφαλλονιά οι Έλληνες άρματώσαν έθελοντικά, γαλέραις σ' όλα τά πόρτα μας τραγουδούσαν:

Φανίοι θέλω νά γενώ στο στόμα τής Μεσοτίας,
Νά φέγγω όνειας διαθή ή πρίντζιας τής Σπάνιας!

Όξω τά μικρά, διακόσιαις έννηθ γαλέραις φουντάραν τήν άγκυρα στούς Κορφούς κι' έπειτα στούς Ναυαρίνους. Έκει έσμιξε

τήν άρμάτα και ή «Ιουδείθ», ζακωθι-νά γαλέρα, καπετάνιος Μαρίνος Σιγού-ρος, σόπρα - κόμιτος. Έλαμπ' άπ' τά πίπολα και τό καλτσέτο ως τή μπατα-ρία της' είχε στά κουτιά τούς καλλί-τερος τρατολόγους, μά ή ραμπάτα της ήταν άδεια, δέν είχε φανταρία. Ό Τζεναράς δά μάρ τής Βενετίας, Σεμπα-στιαν Βενιέρος, διάταξε νά πάρη άπ' τό γκαλιόν, πούφερε τούς άρκεμπουζιέ-ρους άπ' τόν Χάνδακα. Σ' αύτό τό γκα-λιόν ήταν κι' ό Άκύλας, ό Ματέο, ό Γκομενάς κι' ό Μαρτίνας, πούχαν πε-ράσει στή Κρήτη έπειτα άπ' τής Φαμα-γούστας και των Άλυκων τό κακό. Ό καπταν Σιγούρος έκανε τό Ματέο άρχηγό του φουσατού και τούς άλλους τούς έκανε τενέντηδες. Όλαις τής ήμέ-ρας ξανοίγανε, κόσαν βόλταις, ρίχναν στο σημάδι, κι' όλαις τής ήμέραις ή ραλέ τούς έθαζε σινιάλο «μπράβο Τζάντε!» Μέ τήν πρώτη μπουνάτσα σαλπάρησαν όλοι μαζί, ή

Μαρίνος Σιγούρος

ή γαλέραις πηγαίαν σαν τής σάιταις. Άνέβηκαν ως τή Κεφαλλονιά, πήραν βόλτα τά Κουρτσολάρια, πέρασαν τό κάδο - Σκρόφαις και 'θωκαν στόν κόρφο. Άξαφνα ή βάρδιας φωνάζουν: «άλέρτα!» Ό Τούρκος είχε φανή' έρχότανε από τόν Έπαχτο. Η ραλέ σήκωσε σινιάλο «τ' άρματα στήν κου-βέρτα!» Άρχισαν νά κουβαλοϋν τής μπάλαις, νά φιάνουν τά μπα-στιάνια. Οι μούτσοι θηλυκώνουνε τό θώρακα των όφικκιαίων. Ό καλόγερος τράβηξε άπ' τό ταγάρι του ένα ζευγάρι ποδήματα από κείνα που οι Σπανιόλοι τά λέν έσπαδορίλλας, μέ σχοινένιας σόλαις,

νά μή γλυστράνε στής καμπουριασταίς και άλειμμένας κουβέρταις τῶν κατέργων, ξετύλιξε ἀπό τό πετοί ένα έσπαδόν, μεγάλο δικοπο σπαθί, ποῦ τὸ κρατοῦνε και μετὰ δύο χέρια και 'πῆγε στήν πλήρη νά περιμένῃ τὸν τράκο. Ὁ Πέπε Ματέο ἔκανε νόημα στὸν Μαρτίχα και στὸν Γκομενά, νά περάσουν στὸν τροχὸ τὰ σπαθί τους, κι' ἀνέθηκε στή ραμπάτα. Ἡρθε κοντὰ του κι' ὁ σπρακόμιτος ὁ Σιγοῦρος και τὰ μιλοῦσαν. Νά κ' ἡ παντιέρα τῆς Σάντα-Λίγουας, ποῦ ἀνέθηκε στή ρεάλε, ὅλο ἄσπρο μετὰξι: και χρυσὸ κρόσι γύρωφ' φαίνεται ζωγραφισμένος ἀπ' τὴν καλὴ ὁ Χριστὸς σταυρωμένος, κι' ἀπ' τὴν ἄλλη ἡ ἄρμας τοῦ Πάπα, τῆς Σπάνιας, τῆς Μάλτας και τῆς Βενετίας. "Ὅλοι ξεσκοῦφωτοι κάνουν τὸ σταυρὸ τους, φωνάζουν ζήτω ἀπ' ὅλα τὰ κάτεργα. Ὁ ἔχθρος ὁλοένα ζύγανε.

"Ἀρχις νά ρίχνῃ" οἱ χριστιανοὶ εἶχαν διαταγὴ νά μή ρίξουν ἀκόμα.

"Ἐνα γροῦπο, τέσσερα τούρκικα, μιὰ μεγάλη γαλέρα και τρεῖς γαλιώταις ἀρμένιζαν κατὰ τὸ μέρος τῆς «Ἰουδεῖθ».

— Εἶναι ἡ πατρόνα, λέει ὁ Σιγοῦρος χαρούμενος· ἔχομε καλὸ μερτικό.

Στὴ λέξι πατρόνα φτερούγισ' ἡ καρδιά τοῦ Ματέο, σάν νάτανε περιστέρι νά πετάξῃ.

— Εἶναι ἡ γαλέρα τοῦ Σφουντουρλοῦ, εἶπε μέσα του, τοῦ τρισκατάρατου τοῦ Πασκουάλε!

"Ἡ λίνεα ἦταν τότε μονάχα τετρακόσια μέτρα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ὅλοι οἱ ἀρχεμπουζιέροι γεμίσανε κι' ἀνάφαν τὰ φυτίλια. Ἡ τρουμπέταις χτυπήσανε στή ρεάλε και στής καπιτάναις μιὰ λάμψι στεφάνωσε τῆς γραμμαῖς τῶν Χριστιανῶν. Χίλια διακόσια κανόνια πέσανε με μιὰς· περάσανε ἀκόμη λίγαις στιγμαῖς, τὰ κουπιά ἀφροκοποῦσαν, εἰκοσι χιλιάδες ἀρχεμπουζία βροντήσανε και τὰ κάτεργα τρακάρανε" Ἡ «Ἰουδεῖθ» δίνει τῆς πατρόνας, ἀλλ' αὐτὴ τῆς ξεφύγει· τὸ ζακωθινὸ κάτεργο πέφτει ἀπάνω σὲ μιὰ

Κατεργάτης

γαλιώτα και τὴ βουλιάξει· ξαναγυρίζει και δίνει πάλι τοῦ Σφουντουρλοῦ, τοῦ χῶνει τὴν πλήρη ἴσα μετὰ τὸ τέταρτο πάγκο· κουπιά και κορμιά σαλτάρανε ὡς τὰ μισὰ τῆς κολόμπας. Οἱ Γραικοὶ ρίχνουν τ' ἀγκουρέτα και κρατᾶνε τὴ τούρκικη γαλέρα. "Ἀβάνι! φωνάζει στὸ φουσατό ὁ Ματέο. Πρῶτος πηδάει ὁ καλόγερος" οἱ ἀρχεμπουζιέροι· τοῦ κάνουν πλάτη κι' ἀνεβαίνει στή ραμπάτα. Στὴ λώνεται στὴ μέση στοὺς Γενίσαρους, τοὺς περνοῦσ' ἕνα κεφάλι. Στριφογυρίζει δεξιὰ κι' ἀριστερὰ τὸ εσπαδόν, θερίζει γύρωφ' κεφάλια, λές κ' ἦταν δρέπανο· ὅσοι μεῖναν ζωντανοὶ, πήδησαν στή κουρσία, ἡ ραμπάτα πάστρεψε. "Ἀνεβαίνουν οἱ ἀρχεμπουζιέροι· κ' ἔχουν μιὰ σπαλιόρα στοὺς Γενίσαρους, ποῦ τραβῶντουσαν στή πρύμη. Οἱ κατεργαροὶ τῆς τούρκικης γαλέρας παρατᾶνε τὰ κουπιά, σηκώνονται στοὺς μπάγκους και μπιίζουν τῆς φωναίς: «Χριστιανοί, σιάμο

Χριστιανοί!» οἱ πιὸ δυνατοὶ σπάνε τῆς ἄλυσίδαις τους και πέφτουν μετὰ δόντια ἀπάνω στοὺς Τούρκους. Ὁ Ματέο κι' ὁ Γκομενάς φτάνουν στὴ πρύμη, κι' ἀνεβαίνουν στὸ ταμπερνάκουλο. Ὁ Πασκουάλε πάγωσε νά 'δῆ τὸν παλῆ τοῦ ἀρχηγῶ ν' ἀρχεται σάν τὸν ἀπτό ἀπάνω του' τούρριξε μετὰ τὸ μουσκέτο, μὰ δὲν τὸν πήρε· ἔβαλε τὸ χαντζάρι· στὸ χέρι, μὰ τὸ σπαθί εἶναι μακρύτερο. Ὁ Ματέο τὸν χτυπάει στὸ κεφάλι και τοῦ ρίχνει τὸ κράνος μετὰ τὸ τουρμπάνι. Φάνηκε ἡ κοσιδα και τὸ ξυρισμένο κεφάλι τοῦ ἀποστατή.

— Ἰνφάμι ρενεγκάτο! τοῦ λέει ὁ Ματέο. Κρούει μετὰ τὸ σπαθί και τοῦ παίρνει τὸ κεφάλι. Πλάφ! ἔπεσε στὴ θάλασσα. Πρὶν βυθίσῃ, φάνηκε νά κυττάξῃ τὸν οὐρανὸ μετὰ τοῦ Σατανὰ τὸ χαμόγελο. Ὁ Ἄνδρέας ἀνέθηκε στὸ σαντάρδο, κατέβασε τὴν τούρκικη σημαία, τὴν ἔδεσε σ' ἕνα σχοινί και τὴν ἔριξε στὴ θάλασσα ἀπ' τὴ πρύμη. "Ἔτσι τὸ κάνουν σ' ὅλα τὰ κάτεργα ποῦ παίρναν τῶν Τούρκων. Ἡ χριστιανικαὶς γαλέραις τραβοῦσαν τῆς τούρκικαις, κ' ἡ τούρκικαις τῆς παντιέρας των μέσ' ἔστο νερό. Ὁ καλόγερος ὡς τόσο ἀφοῦ ρήμαξε τοὺς Γενίσαρους, ἔπεσε κι' αὐτὸς βαρῶα πληγωμένος στὰ χέρια τοῦ Κωστή. Τὸν καταβάσανε κάτω και φέραν τὸ γιατρό. Οἱ φάντηδες σκοτώσανε τὸν τούρκο τὸν Ἀργουζίνο, τοῦ πήρανε τὰ κλειδιά, ξεκλειδώσανε τὰ λουκέτα, βγάζανε τῆς ἄλυσίδες ἀπὸ τὰ ποδιάρια τῶν κατεργαρέων και τοὺς ξεκλοῦσανε ἀπὸ τοὺς μπάγκους. "Ἐνας εσπαλιέρος Βενετσάνος, σάν ἐλευθερώθηκε, πλησιάζει τὸν Ματέο, σάν ἀρχηγῶ τοῦ φουσατοῦ, και τοῦ λέει:

— Καπετάνο, εἶναι μιὰ κοπέλλα βενετσάνα μέσα. Ὁ ρεῖς, ποῦ σκότωσε, τὴν ἔχει κλειδωμένη κάτω, ζῆ δὲ ζῆ, ἐγὼ τῆς πῆγαινα φαί, μὰ και ὁ Τούρκος μπροστά.

Τὰκ ἔκανε ἡ καρδιά τοῦ Ματέο. Κατεβαίνουν μετὰ τὸν Ἄνδρέα και μετὰ τὸν εσπαλιέρο, σπάνε τὴν πόρτα τῆς διαπέντας, φάχνουν στὰ σκοτάδια, πιάνουν ἕνα φουστάνι, κορμί, τὴν τραβᾶνε στὸ φῶς. "Ἡ Λόλα Ματέο! Μόλις ἔπαιρνε τὴν ἀναπνοὴ τῆς. Ὁ καθαρὸς ἀέρας τῆ σνεφέρε. Ἀνακάθησε και τοὺς ἐγνώρισε.

— Μιὸ πᾶρθε... Ἄνδρέα... εἶπε μετὰ ἀσθενικὴ φωνὴ και τὰ δάκρυα τρέξαν ἀπ' τὰ μάτια τῆς...

Ὁ Σφουντουρλοῦ εἶχε κρατήσει τὸ λόγο του. "Ἐπσοε στὰ πόδια τοῦ Μουσταφᾶ νάν τοῦ δώσῃ τῆς δυὸ Ματέο, ποῦ τῆς εἶχαν μετὰ τῆς ἄλλαις κυράδαις στὰ τέσσερα καράβια γιὰ τὴ Σταμποῦλ στής Ἄλυκαις και τῆς ἔθγαλ' ἔξω λίγαις ὥραις, πρὶν τὰ τινάξῃ στὸν ἀέρα ἡ κόρη τοῦ Σουλτανικοῦ. Τῆς πήρε στήν πατρόνα κ' ἔβαλε τὴ Τζινέβρα νά σκουπίξῃ τὸν χαλέ· τὴ Λόλα τὴν ἔκλεισε στὴ διαπέντα, νά τὴν πᾶχ νά τὴν χάριση στὸ σαράϊ, ἂν δὲν τὴν τρώγαν τὰ ποτιτικά. Εἶχε καιρὸ στὴν Πόλι· νάν τὴν πλύνῃ και νά τὴν συγυρίση. "Ἐπειτα γύρισε τὸ νοῦ του στὴ Τζινέβρα. "Ἄ, τότε περήφανη σινιόρα εἶσαι· στὰ χέρια τοῦ ποπολάρου τοῦ Πασκουάλε!.. Τὴν γύρε ἀκουμπημένη στὸ παραπέτο κ' ἔκλαιε. Προχώρησε κι' ἄνοιξε τὰ χέρια του νά τὴν ἀγκαλιάσῃ. Τοῦ ἔφευγε ἀνέθηκε στὸ φιλαρέτο, τὸν κυττάξε περιφρονητικά κι' ἔπεσε στὴ θάλασσα...

‘Ο Ματέο και ὁ Γκομενάς γονατιστοὶ εὐχαρίστησαν τὸ Θεό, ὅτι τοὺς χάρισε τοῦλάχιστο τὴ Λόλα. Ἐπειτα ὁ Πέπε σηκώθηκε, πήρε τὴ Λόλα καὶ τὴν ἔβριξε στὴν ἀγκαλιά τοῦ Ἀνδρέα.

— Μὲ τὴν εὐχὴ μου! τοὺς εἶπε:

Ἀνεθάρκανε ὅλοι μαζί στὸ ταπεινὰκούλο, ποῦ ψυχρομάχαγε ὁ Ἀκούλας. Ὁ καλόγερος ἀνοίξε τὰ μάτια του, κατάλαβε, χαμογέλασε, σήκωσε μὲ κόπο τὸ χέρι του καὶ βλόγησε τὸν Ἀνδρέα καὶ τὴν Λόλα. Κεῖνη τὴ στιγμή ὁ Σιγοῦρος, ἀνεδασμέως στὸ καλτσέτο τῆς «Λουθεῖθ», νὰ βλέπη μονάχος του τὰ σινιάλα τῆς ρεάλε, φώναξε δυνατὰ μὲ τὴν τρόμπα μαρίνα «Νίκη τοῦ Σταυροῦ!» Ἀπ’ ὅλα τὰ κάτεργα ἀνέθηκαν σὲ λίγο χιλιάδες φωναὶς «Νίκη! νίκη! Ἐθίβα δὸν Χουὰν ντὶ Σπάνια, ἐθίβα λά Σάντα Λίγυα!» Ὁ καλόγερος ἀνασηκώθηκε, ἔκανε τὸ σταυρὸ του καὶ εἶπε: «Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδῶξασται ἐν ἰσχύϊ!» ἔπειτα φώναξε κοντὰ του τὸν Μαρτίχα καὶ τὸν Γκομενά, τοὺς ἔπιασε τὰ χέρια καὶ τοὺς εἶπε «σὰς ἀφίνω τὴν καλὴν ὑγεία!...» Ἐγείρε στὸ προσκέφαλο, μὰ σὲ λίγο ἄρχισε τὰ παραμιλητὰ κ’ ἔκει ποῦ δὲν τὸ περιμένανε, τινάχτηκε ὀλόρθος.

— Μαρτίχα, Γκομενά, φώναξε, τὸ σπαθὶ μου, παιδιά! Ἐμπρός! Κάτω στὴν Κύπρο, στὴν Ἀρμάχωστο! νὰ ξαναπάρωμε τὰ κάστρα!

Ἐκανε ἔτσι: σὰ νὰ τραβοῦσε τὸ σπαθὶ καὶ μπουπ! βρόντησε κάτω ἀνάσκελα, πρὶν προφθάσουν νὰν τὸν πιάσουν καὶ ἐψύχθησε.

Δώδεκα ἀρκεμπουζέροι σήκωσαν στὸ φορετὸ τὸ βαρὺ κορμί του καὶ τὸν πέρασανε στὴ ζακωνθινὰ γαλέρα. Ὁ Σιγοῦρος χαμῆλως τῆς ἀντέταξε του, πήρε κάτω τῆς φιάμολας κ’ ἔβριξε πέντε φοραὶς μὲ τὸ κανόνι τῆς κουρσίας.

(Μύκονος, Ἰούλιος 1916)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ν. ΡΑΔΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Δὲν μ’ ἀρέσουν αἱ ὑποσημειώσεις: διασποῦν τὴν συνέχειαν τῆς ἀναγνώσεως, παραλύνουν τὴν ἐνότητα τῆς ἐντυπώσεως. Ἀλλὰ τέλος πάντων, ὅταν τὸ διήγημα ἀνέγεται εἰς μίαν μακρὴν ἐποχὴν, ἔχει λησσηνημένην γλῶσσαν, ὅπου καὶ παράμυθα, τὰ ὅποια μὰς ἀφίταν ζῶντος, ὁ ἀναγνώστης δὲν τὰ ἤξευρε καὶ δύσκολον καὶ μακρὸν νὰ τ’ ἀναζητῇ εἰς παλαιὰ βιβλία. Οἰκονομῶ τὸ πρᾶγμα φίττον ἐδῶ μαζί τὰ δυσκολώτερα τῶν ὄσων περιέχουν αἱ ἀνωτέρω σελίδες καὶ θὰ ἐξήγουν αἱ ὑποσημειώσεις: Κοντατιέροι εἶναι οἱ μισθοῦ τολεμιστὰ ἀπὸ τὸν μεσσιῶνα κ’ ἐδῶ στὴν Ἰταλίαν. Γεμιτζήδες, οἱ ναῦται, ἰδίως ἀμενιστὰ καὶ οἰκιστὰ εἰς τὰ τουρκικὰ σκάφη. Σινιορία, ἡ κυβέρνησις τῆς Ἑνετίας. Τὸ λίμπρο ντ’ ὄρο τὸ ξεῦρε. Ἡ Ἀρμάχωστος εἶναι ἡ Φαμαγούστα κ’ ἡ Φαμαγούστα ἡ Ἀρμάχωστος. Ἀρκεμπουζέροι ἀπ’ τὸ ἀρκεμπουτὶ, τὸ βαρὺ τουφέκι τους, τὸ πρῶτο τουφέκι μὲ θραυλλίδα! Προβεδιτόρος ὁ Ἑνετὸς ἀρμιστής. Γκονφαλονιέρος, σημαιοφόρος καὶ διαγγελεύς.

Φάντης, ὁ πεζὸς, φανταρία τὸ λέμε ἀκόμα. Ντογάνα τὸ τελεινόν. Μουνιτάπιο δημαρχεῖον. Σμπίροι, οἱ ἀστυνομικοὶ. Μπεντένια, ἐπάξεις. Τρούπα-Γεζίβια, πολιτοφυλακὴ. Σερενίσια, Γαληνοτάτη, ἡ Ἑνετικὴ Δημοκρατία. Τενέντες, ὑπαρχηγός. Τσιταδίγος, ὁσός. Μαλσακαλτσόνε, παστράκι ὑποκεμένο. Κόρο ντὶ γκουάρδια, ἡ πρωτοφυλακὴ. Μοριόνι, κινῶνος, ἕνα εἶδος. Μίσταρκος, ὁ μισθοφόρος, ὑπηρετής. Κάτεργο ἡ γαλέρα καὶ γαλέρα τὸ κάτεργο. Κατεργαροὶ, οἱ κοπηλάται, ἀλλοσοδεμένοι στοὺς ἀπάγκους, ὅλοι μαζί τσοῦμα. Κρότσε ὁ σταυρός. Οἱ κομπανιῶνοι δε-λα Σκάλτσα, ἡ χρυσὴ νεολαία τῆς Ἑνετίας: φοροῦσαν τῆς κάλτσας ὡς ἀπάνω, τὴ μὴ διαφορετικὸ χρώμα ἀπ’ τὴν ἄλλη, τρεῖς χειρότεροι ἀπ’ τοὺς μουλειεαδέρους τοῦ Παρισίου. Ἀργουζίνος, δεσποφυλάς, ἀρχηγός τῆς τσοῦμας στὸ κάτεργο. Συγκισμπέο, ὁ ἀγαπητικὸς τῆς παντρεμένης στὴν Ἑντία. Πατρόνα, ἡ ὑποναυαχίς τῶν γαλερῶν σὲ Χριστιανούς καὶ Τούρκους. Μπαστιόνε, ὁ προμαχών. Γκαλιοντζήδες, τὰ πληρώματα τοῦ τουρκικοῦ στόλου. Λουμπαδιέρος, μπαμπαδιέρος. Τολτσής, πυροβολητής. Κουλεθρίνα, χονδρὸ τουφέκι, περιτοῦ τὸ τρομπόνι. Μπάνιο, ἡ φυλακὴ. Ταμπερνάκουλο, τὸ ἐπίστεγο, τὸ πῶο τῆς γαλέρας. Ἐσαλιέροι, οἱ πρῶτοι ἀπὸ τὴν πρῶμην κοπηλάται. Βάιλος, ὁ πρέσβης τῆς Σινιορίας στὴν Πόλι. Ρεάλε, ἡ ἀρχιναυαχίς. Κουρσία, ὁ διάδρομος ποῦ χωρίζει εἰς δύο τοὺς μπάγκους τῶν κατεργαρέων. Ἦ ἄλλα τὰ ξεῦρετε.

Ἡ ἀπίστευτὴ παλληκαριά τοῦ Ἀστόρος Μπαλιόνος δὲν εἶναι τῆς φαντασίας τοῦ συγγραφέως, οὔτε τὸ μαρτύριον τοῦ Μπαγαδίνου, οὔτε ὁ ἠρωϊσμός τῆς Ἀρμιχόστου.

K. N. P.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ

ΟΙ ΑΔΙΑΚΡΙΤΟΙ

Ἐἶς τὸ Παρίσι εἶχε μεταβῆ ἕνας Ἕλληνας, πολὺ γνωστός εἰς τὰς Ἀθήνας — ὅπου καὶ ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος εἶνε γνωστός. Ὅταν ἐφευγεν, ἀπεχαίρησεν ἕνα σωματιόριον του:

— Φεύγω, ἀδερφέ, πηγαῖνω νὰ ξαναγίνω ἄνθρωπος. Ἐδῶ μέσα δὲν εἶμαι οὔτε μυῖγα. Μὲ περιφρονοῦν καὶ τὰ γκαρσόνια πῶ! στὸ διάβολο. Στὰς Ἀθήνας τοῦλάχιστον σὲ χαίρειτον πηνίττα ἄνθρωποι. Ἐδῶ βυθίζεσαι ἐντελῶς...

— Ὅταν πᾶς καὶ ἀρχίσουν νὰ σὲ χαίρειτον, θὰ μετανοήσης, εἶπεν ὁ ἄλλος. Εἰς τοὺς τόπους, ὅπου σὲ γνωρίζουν, εἶσαι αἰχμάλωτος. Δὲν μπορεῖς νὰ κινήθης οὔτε δεξιὰ οὔτε ἀριστερᾶ, ἀν δὲν ὑπολογίσης καὶ τὴν ἐντύπωσιν ποῦ θὰ κάμῃ τὸ κίνημα σου εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀδύνατον νὰ φορέσης τὸ παλῆό σου τὸ καπέλλο καὶ νὰ βγῆς ἔξω. Πρέπει νὰ εἶνε καινούριο. Ὁλόκληρος δὲ πρέπει νὰ εἶσαι καινούριος, σηνηοθητήμένος, παρσασκευασμένος, συγγεγραμμένος ἐπίτηδες πρὸς ἰκανοποίησιν τῶν θεατῶν. Τέλος ν’ ἀκολουθήσῃ καὶ τὸν δεκάλογον τοῦ Μωυσεῶς. Ἐδῶ ἀπεναντίας εἶσαι ἀπληθλαγμένος ἀπὸ τὰ δευτὰ ταῦτα.

Δὲν σὲ ξέρει κανεὶς, ἀλλὰ καὶ δὲν σὲ ἐνοχλεῖ κανεὶς. Εἶτε τὴν εἶθειαν εἶτε τὴν σχολίαν θέλεις νὰ βαδίσης, ἐλευθερὸς εἶσαι νὰ τὸ κάμῃς. Ὅλοι οἱ διαβάται πηγαῖνω τὸν δρόμον των: οὐδεὶς

σὲ βλέπει, οὐδεὶς σὲ ἀκούει· εἶνε ὅλοι τυφλοὶ «τὰ τ' ὄτα τὸν τενοῦν τὰ τ' ὄμματα» καὶ διὰ τὰ προτερήματά σου καὶ διὰ τὰ ἐλαττώματά σου. Ἐν Ἀθήναις γνωρίζουν ποὺ ράβασαι, τί μισθὸν ἔχεις, ποῖαν δυσάρεστον λέξιν ἀντήλλαξες χθὲς μετὴν γυναῖκα σου, ἐὰν οἱ κωλικοὶ τοῦ τέκνου σου προήλθον ἀπὸ τὸ νερὸ ἢ ἀπὸ τὰ φρούτα, τί ἐνοίκιον πληρώνεις, ποῦ πηγαίνεις. Ἐδῶ καὶ ἂν τὰ δημοσιεύσεις ὅλα ταῦτα εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ «Χρόνου», θὰ τὰ ἀγνοοῦν. Σ' ἐρώτησε κανεὶς ποῖα ἦτο ἡ φοραῖα κυρία μετὴν ὁποῖαν τὸ αὐτοκίνητον σ' ἐπήγαινε εἰς τὸ δάσος τῆς Βουλώνης; Ἐν Ἑλλάδι τοῦτο θὰ εἶχε τηλεγραφηθῆ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ θὰ συνεκαλεῖτο ἡ Βουλὴ. Τί παραπονεῖσαι λοιπόν; Ἐδῶ εἶσαι σκνίπα, ἀλλὰ σκνίπα ἐλευθέρη. Ἐν Ἀθήναις εἶσαι ἐλέφας, ἀλλ' ἐντὸς κλωθοῦ, ἔξωθεν τοῦ ὁποίου περνοῦν ὅλοι καὶ σοῦ πειράζου τὴν προβοσκίδα.

— Ἔχεις δίκαιον... εἶπεν ὁ ἄλλος ἀφοῦ ἐσκέφθη ὀλίγον. Καὶ ὅμως, τί τὰ θέλεις, ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀδύνατος. Πηγαίνω νὰ ξαναγίνω ἐλέφας.

Καὶ ἀνεχώρησε. Ἄλλ' ἔχω τὴν ἰδεάν ὅτι, μόλις προσπαθῆσιν ἐν Ἀθήναις νὰ βῆξῃ καὶ παρουσιασθοῦν ἐνώπιόν του οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐφημερίδων, ὅπως τὸν ἐρωτήσουν διὰ τὰ αἷτια τοῦ διαβήματος, θὰ νοσταλγήσῃ αὐτὸν τὸν ὠκεανὸν ἐδῶ τὸν ἀπαίσιον καὶ ὑπέροχον διὰ τὴν ἀδιαφορίαν του.

Αἱ μεγάλα κοινωνία ἀγνοοῦν τὸ ἄτομον. Αἱ μικραὶ κοινωνία τοῦ κάμινον καθημερινῶς ἀνατομίαν. Αἱ μεγάλα κοινωνία εἶνε ἀδιάφοροι κατ' ἀνάγκην, αἱ μικραὶ ἀδιάκριτοι κατ' ἀνάγκην.

Εἶπομεν κατ' ἀνάγκην, διὰ νὰ μὴ κάμωμεν λάθος. Πραγματικῶς ὁ πολιτισμὸς ἀπαιτεῖ νὰ κυττάξῃς τὸν πλησίον σου μόνον ὅταν πρόκειται νὰ τοῦ κάμῃς καλόν, καὶ νὰ μὴ τὸν κυττάξῃς ἀπλῶς διότι εἶσαι περιέργος. Τοῦτο εἶνε τὸ γνῶρισμα μίᾶς πολιτισμένης κοινωνίας. Ἀλλὰ εἶνε καὶ τὸ γνῶρισμα τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει; Ὁ ἄνθρωπος εἶνε διακριτικὸς ἢ ἀδιάκριτος; Κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα ὁ ἄνθρωπος, λαμβανόμενος ὡς μονάς, εἶνε ἀδιάκριτος. Ἀπόδειξις δὲ εἶνε, ὅτι καὶ εἰς τὰς μεγάλας κοινωνίας ἂν ψάξῃς, ἀλιεῖς εὐκόλως ἀδιακριτοὺς.

Ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται τέλειον ζῷον. Ἀλλὰ τελειότερον εἶνε τὸ μουλάρι, ὡς ἐφωδιασμένην μετὰ δύο πεταῖα, τὰ ὁποῖα τὸν ἐμποδίζουν νὰ κυττάξῃ ἐκεῖ ποῦ δὲν πρέπει.

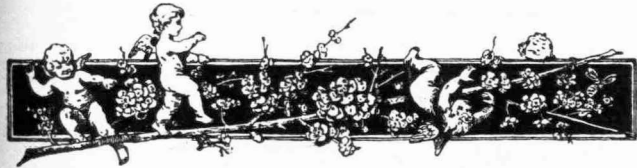
[Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν τοῦ]

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Εἰς πτωχικὴν κηδεῖαν ἱατροῦ

ΣΑΝ πέθανε, δὲν βροῦθησαν νὰ τὸν ξεβγάλουν φίλου
 ὁλους, ὁ ἀθεόφοβος, τοὺς εἶχεν ἀποστείλει!...

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΝ-ΑΡΜΕ

Εἶνε προφανές ὅτι ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν κοσμεῖται ὀλονέν καὶ ἐξωραϊσσεται διὰ πλείστων μεγαλοπρεπῶν κτιρίων, δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν, εὐλόγως διεκδικήσασα τὰ σκήπτρα τῆς ὑπεροχῆς ἀνά τὴν Ἀνατολήν. Ἡ ἐσχάτως δὲ ἐφαρμοζομένη θαυμασία μέθοδος τῆς ἐκ Μπετόν-Αρμε οἰκοδομικῆς, ἡ ἐπιτρέπουσα πολυώροφα στερεὰ καὶ πολυτελῆ μέγαρα, μέλλει ὁσονούπω νὰ τῆ προσδώσῃ ἔσφιν εὐρωπαϊκῆς ὄντως μεγαλοπόλεως. Εἰς τὴν πρόσδον αὐτὴν συντελεῖ βεβαίως, πλὴν τῶν πλουτολογικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὄρων, καὶ ἡ ἐπιτεκτος τάξις μορφωμένων ἀρχιτεκτόνων, μηχανικῶν καὶ ἐργοληπτῶν, ἐν οἷς — κατὰ χρονολογικὸν καθῆκον — δεόν νὰ ἐξάρωμεν καὶ τὸ Μηχανικὸν καὶ Ἐργοληπτικὸν Γραφεῖον τοῦ κ. Πάνου Καπερώνης, τὸ ἐκτελέσαν πλείστα μέχρις οὗδε οἰκοδομικὰ καὶ τεχνικὰ ἔργα, διὰ τὰ ὁποῖα δικαιούται νὰ σεμνύνεται. Ὁ κ. Καπερώνης, διπλωματοῦχος πολιτικὸς μηχανικὸς τῆς ἐν Παρισίοις Ἑθνικῆς Σχολῆς τῶν Ponts et Chaussées, ἐργασθεὶς κατ' ἀρχάς, μετὰ τὴν ἐκείθεν ἐπανάδοσόν του, ἐπὶ τετραετίαν ὡς τμηματάρχης μηχανικὸς τῆς ὁδοποιίας παρὰ τῆ Διήμηφ Ἀθηναίων, ἀφ' οὗτο ὑστερον, τῆ 1900, ἔδρασε τὸ εὐφύμως γνωστὸν Γραφεῖον του κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Εὐρώπῃ, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ οἰεράν ἐπιτυχῶν ἐκτελέσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ Πάγκειον, τὸ

Πάνος Καπερώνης

κ. Καπερώνης, διπλωματοῦχος πολιτικὸς μηχανικὸς τῆς ἐν Παρισίοις Ἑθνικῆς Σχολῆς τῶν Ponts et Chaussées, ἐργασθεὶς κατ' ἀρχάς, μετὰ τὴν ἐκείθεν ἐπανάδοσόν του, ἐπὶ τετραετίαν ὡς τμηματάρχης μηχανικὸς τῆς ὁδοποιίας παρὰ τῆ Διήμηφ Ἀθηναίων, ἀφ' οὗτο ὑστερον, τῆ 1900, ἔδρασε τὸ εὐφύμως γνωστὸν Γραφεῖον του κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Εὐρώπῃ, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ οἰεράν ἐπιτυχῶν ἐκτελέσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ Πάγκειον, τὸ

Ἀρσάκειον, τὸ Ἔθν. Τυπογραφεῖον, τὰ μέγαρα Θεολογία, Ρετσίνα, Μαραγκοῦ, Δεμερτζή, καὶ πλεῖστα ἄλλα.

Ἄλλ' ὁ κ. Καπερώνης, μόλις ἤρχισε νὰ εἰσάγεται καὶ ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν Εὐρώπῃ εὐρύτατα διαδιδόμενη *Νεοοικοδομική*, ἣτοι ἡ ἐκ Μπετόν-Ἀρμέ κατασκευὴ οἰκοδομικῶν καὶ τεχνικῶν ἔργων, προσίδε ὅτι τὸ ὑπέροχον τοῦτο σύστημα θὰ ἀντικαταστήσῃ βαθμηδὸν τὰς τέως μεθόδους τῆς συνήθους οἰκοδομικῆς, ὡς συνδυάζον ἀσυναγώνιστα πλεονεκτήματα οἰκονομίας, ἀντοχῆς καὶ ταχύτητος περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ἣτοι τὸ ἀφλεκτον ἀπὸ τοῦ πυρός, τὸ ἀντισεισμικόν, τὴν ἀντίστασιν κατὰ τῶν βιαιῶν κλονισμῶν, τὸ ὑγιεινὸν διὰ τὸ ἀνεπίδεκτον ὑγρασίας καὶ δὴ συνοικισμῶν ἐξ ἐντόμων, τὴν μεγάλην οἰκονομίαν χώρου διὰ τὰ θαπανηρὰ μάλιστα οἰκόπεδα, τὸ ἀδιανέραςτον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, τὸ δυσθερμαγωγόν καὶ ἐπομένως ἀνεπηρέαστον ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ πλεῖστα ἄλλα προτερήματα. Οὕτως, ὁ κ. Καπερώνης ἐσπευσεν ἐκ τῶν πρώτων εἰς Ἱταλίαν καὶ Ἐλβετίαν, ὅπως σπουδάζῃ τὸ σύστημα τοῦτο, εἶτα δὲ ἀπέστειλε καὶ ἓνα τῶν ἐργοληγῶν του εἰς Λωζάνην καὶ Τεργέστην, ὅστις ἐργάσθη ἐπιτήδεος εἰς μεγάλα γραφεῖα Καθηγητῶν Μηχανικῶν. Μεθ' ὃ ἴδρυσεν ἐν τῇ Γραφείῳ του Νέον Τμήμα «Μελετῶν καὶ Ἐκτελέσεων Ἔργων ἐκ Μπετόν-Ἀρμέ», τὸ ὅποιον, ἐντός διετίας καὶ μόνον, ἐξετέλεσεν ἔργα ἀξίας πλεόν τοῦ ἑκατομμυρίου, ἐν οἷς τὸ Ἐθνικὸν Χημειστῶν, τὸ μέγα Θέατρον «Ἀττικόν», τὴν μεγάλην οἰκίαν Καλλιμασιώτῃ, κλπ.

Μὲ τοιαῦτα ἐφόδια καὶ ἐγγυήσεις τὸ Γραφεῖον τοῦ κ. Καπερώνης κατέστη ἀπαράμιλλος εἰδικότης διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἐκ Μπετόν-Ἀρμέ. Κεκτημένον δὲ μεγάλῃν παρακαταθήκην ὕλικῶν καὶ συντηροῦν ἐπιλεκτον προσωπικὸν ἐκ βοηθῶν, δικαίως διαπρέπει διὰ τὴν ταχύτητα, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἀμεμπτον καὶ εὐσυνειδήτον ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων του, συνιστῶμενον καὶ παρὰ ξένων ἀκόμα μηχανικῶν, ὡς συνέβη διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Θεάτρου «Ὀλύμπια», διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων τοῦ ὁποῖου — μὴ πραγματοποιηθέντων δι' ἄλλους ἀνεξαρτήτους λόγους — τὸ ἐκπονήσαν αὐτὰ Μέγα Τεχνικὸν Γραφεῖον τῆς Γενεύης εἶχε συστήσει πρὸς τοὺς ἰδιοκτῆτας νὰ ἐμπιστευθοῦν εἰς τὴν εἰδικότητα τοῦ κ. Καπερώνης.

ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ

— Εἶνε καλὴ ἡ γυναῖκα σου; — Εἶνε κακιὰ ἡ γυναῖκα σου; — Ἄχ! ὄχι! — Ἄχ! ὄχι!
 Εἶν' ὄχνητρα μὰ πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ; Εἶν' ἄγγελος μὰ πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ; μ' ὄλο τὸ φοβερὸ φαρμάκι πῶχει, μ' ὄλα τὰ κάλλη καὶ τῆς χάρες πῶχει, δυστυχημένους! ἄχ, τὴν ἀγαπῶ. δυστυχημένους! δὲν τὴν ἀγαπῶ.

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟΝ

Η ΦΡΟΣΥΝΗ

— Σ' αὐτὴν τὴν κάμαρα μπορεῖτε νὰ κοιμηθῆτε καὶ οἱ ἐπτά, μὰς εἶπεν ὁ ἰδιοκτῆτης ἐνός σπιτιοῦ τῆς Φιλιππιάδος μιὰ νύχτα ποῦ ἐπτά ἀκριβῶς στρατιῶται καὶ πολιταὶ ἐγυρίζαμε γιὰ δωμάτιο.

— Μὰ θὰ σκάσωμε!... διεμαρτυρήθη κάποιος.

— Δὲν ὑπάρχει φόβος, ἐτόνισεν ὁ νοικοκύρης. Τὸ δωμάτιον ἀερίζεται λαμπρὰ...

Καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶχε δίκην. Ὅταν ἐστρωθήκαμε ἐκεῖ, ἐπάνω σὲ φορεῖα, σὲ κροεββάτια ἢ καὶ γάμω στὸ πάτωμα, ἀντελήφθημεν ὅτι ὁ ἀέρας εὗρισκε τρόπον νὰ μπαῖνῃ ἀπὸ παντοῦ, ἀπὸ τὴν πόρτα, ἀπὸ τὰ παράθυρα, ἀπὸ τὸ ταβάνι. Τὸ πρῶν ἐσυμφωνήσαμεν ὅλοι, ὅτι ὁ καταυλισμὸς μας ἦτον ἀξιοζήλευτος.

— Ἀρκεῖ νὰ βροῦμε κάποιον γιὰ νὰ συγγορίζῃ, εἶπεν ὁ ἰδιοτροπώτερος ὄλων μας.

— Ψάξε, ἂν δὲν βαρυνέσαι, ἀπήντησεν ἄλλος.

Καὶ ἡ στιχομυθία ἐσταμάτησεν ἐκεῖ.

Ὁ ἰδιοτροπος δὲν ἔλασε τὸ θάρρος του. Ἐβγήκεν, ἐμάζευσεν ὅσες πληροφορίες τοῦ ἐχρειαζόντο, ἐκτύπησε πόρτες, ἐπρότεινε χρήματα καὶ ὕστερ' ἀπὸ μιὰν ὥρα κατέφθασεν ἀκολουθοῦμενος

ἀκολουθοῦμενος ἀπὸ ἓνα ὄν τ' ὄνομα Φροσύνη

από ένα ὄν, τὸ ὁποῖον ἤκουεν εἰς τὸ ὄνομα Φροσύνη. Τὸ ἴδν ἐκρατοῦσε μίαν σκούπα καὶ ἤρχετο προφανῶς νὰ βάλῃ σὲ τάξιν τὸν πρόχειρον αὐτὸν ἰθάλαμον, τὸν ὁποῖον, λόγῳ τοῦ λαμπροῦ ἀειρισμοῦ του, εἴχαμε προφθάσει νὰ ἐπονομάσωμεν Ναὸν τοῦ Αἰόλου.

Ἰδιὰ νύκτα τοῦ ἔγυρξαμε γιὰ δωμάτιο

Ἄλλὰ Ἐκεῖνος — συγκεκριμένως «ὁ Θανά'ης» — εἶχε θεωρήσει, φαίνεται, ὅτι τὸ νὰ βαρεθῇ κανεὶς μίαν γυναῖκα, ἔστω καὶ τὴν ἰδικήν του, εἶνε σπουδαῖος λόγος διὰ νὰ πάρῃ τὸ καπέλλο του — τὸ καλπάκι του ἐπὶ τοῦ προκειμένου — καὶ νὰ μὴ γυρίσῃ πειά.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἡ Φροσύνη μᾶς εἶπεν, ὅτι εἶχε ξεχάσει τὸν Θανάση ὀριστικῶς. Τὴν τρίτην, ὅτι σκέπτεται νὰ ξαναπαντρευθῇ. Τὴν τετάρτην, ὅτι προτιμοῦσε νὰ μὴ πάρῃ πλέον ἄνθρω-

* *

Τί ἦτο ἡ Φροσύνη; Κουασιμόδος, γένους μάλλον θηλυκοῦ, μεταξὺ εἰκόσι καὶ σαράντα ἐτῶν, μὲ αὐτιά γίγαντος, μάτια μικροῦ παιδιοῦ καὶ χεῖλη Ἄραπη. Κοντὴ καὶ σκυφτή, ἀντὶ νὰ περπατᾷ, ἐκολοῦσε σχεδὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ πλέον ἦτο, καὶ θὰ εἶνε φευ! ἀκόμη, φλύαρη, χήρα καὶ ἐρωτολήπη. Προτοῦ κινήσῃ κἂν τὴν σκούπα, ἐπρόλαβε νὰ μᾶς διηγηθῇ, ὅτι ὁ ἄντρας της, «ὁ κακορροϊζτικός» τὴν εἶχεν ἀφήσει, ἀπλῶς διότι τὴν ἐβαρέθηκε.

— Δίχ'ς ἀφ' ὀμῆ, ἀφέντη... προσέθετεν ἡ Φροσύνη.

πον τοῦ τόπου. Τὴν πέμπτην, ὅτι «τώρα βέβαι' εἶν' πόλεμος καὶ ποῖός ἔχει τ' νοῦ τ' γιὰ γάμου», ἀλλὰ ὅτι θὰ ἐδέχετο νὰ μνηστευθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ νὰ στεφανωθῇ ἀργότερα.

Τὰς ἡμεπισήμες αὐτὰς προτάσεις δὲν διηθύνεν ἐναντίον ἑνὸς καὶ μόνοῦ. Ἡ Φροσύνη ἀπέβλεπεν εἰς ὄλους μας, ἢ ἀκριβέστερον εἰς ἓνα ὁποιοῦνδήποτε ἀπὸ ἡμᾶς. Τέλος πάντων ἀπεφάσισε νὰ μᾶς βολιδοσκοπήσῃ μὲ τὴν σειράν. Καὶ ἀφοῦ οἱ ἔξ προηγουμένοι ἠρνήθησαν, διὰ τὸν ἓνα ἢ διὰ τὸν ἄλλον λόγον, ἓνα πρωτὶ, τὴν ὥρα ποῦ ἐσιγύριζε, ἀφήσε τὴν σκούπα κατὰ γῆς, ἔσιαξε τὴν ποδιά της, ἐφήρμοσε καλά τὸ σεμπερι της καὶ μ' ἐρώτησε:

— Μὴ παῖόν'ς;

— Τί θές νὰ πῆς, Φροσύνη;

— Ἄν μὴ παῖόν'ς γ'ναίξ'ς λιέω. Ἐχου κί προῖκα κί εἶμι κί ἀπὸ σπῖτ'. Τριάντα πρόβατα κί δέκα κόττες θὰ πάρ' ὁποῖος μὲ πάρ'... Μὲ παῖόν'ς;...

— Ἄν εἶχες τριάντα ἓνα πρόβατα καὶ ἔντεκα κόττες, κἀτι μποροῦσε νὰ γείνη.

Ἔστερ' ἀπὸ δυὸ ἐβδομάδες ἡ Φροσύνη μ' ἐπληροφοροῦσε γελαστή:

— Ἡ προβατίνα μας εἶν' ἐτοιμόγεννη, ἀφέντη, κί ἀγόρασα μιὰ κόττ'...

Ἄλλ' ἔως ὅτου τὰ τριάντα πρόβατα γείνουσιν τριάντα ἓνα, εἶχα μετασταθμεύσει εἰς τῆς Μοῦλες καὶ τὸ συνοικέσιον... ἑναύαγχε με διὰ λόγους καθαροῦς κτηνοτροφικοῦς.

A. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ

Ε Π Ι Τ Υ Μ Β Ι Ο

— ΠΑΡΘΕΝΑ ἀγνή, στὸν τάφο μου τὸν ἔρμιο ἂν σταματήσης, ὁ λογισμὸς σου χαρπὸς στὴ μνήμη μου ἄς πετάξῃ, μὲ τῆς Ἀγάπης τὸ κρασί τὴν πλάκα νὰ ραντίσης, δάκρυ ἀπ' τὰ μάτια σου γιὰ μὲ δὲν θέλω νὰ σταλάξῃ. Τὸ μαῦρο χῶμα στόλισε μὲ τ' ἄνθη τῆς ζωῆς, ἐγὼ ἤμουν ψάλτης τοῦ Ἐρωτα, τῆς ζωῆς τραγουδιστής.

(Ἀθήνα, 1910)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Μ' ἐπληροφοροῦσε γελαστή...

Ο ΚΟΦΟΠΟΔΑΡΟΣ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Στὴν ἀκομή καὶ ποιη-
ματικῇ μου ἀδελφού.
Βασίλειη Σ. Μαιωσίτη.

ΣΤΟΝ τόπο μας εἶχαμε δύο δασκάλους, τὸν δάσκαλο τὸν Πήττα καὶ τὸν δάσκαλο τὸν Κοφοπόδαρο.

Ἄλλα βέβαια ἦτανε τὰ πραγματικά τους ὀνόματα, ἂν ὅμως δὲν τοὺς ἔλεγες μὲ αὐτὰ τὰ παρανόμια, ἦταν ἀδύνατο νὰ τοὺς εἴρῃς.

Ὁ Πήττας, ποῦ ἦταν ἐντόπιος, ἐλέγονταν Ἀριστείδης Παπασημάκης τοῦ Κοφοπόδαρου, ποῦ ἦταν ξένος, ἴσως καὶ νὰ μὴν ἔμαθα ποτέ τὸ ὄνομα ὀπωδῆποτε αὐτῆ τῆ στιγμῇ δὲν τὸ θυμοῦμαι ἴσως ἀρθότερα νὰ τὸ θυμῶθω.

Ὁ δάσκαλος ὁ Πήττας, ὁ καὶ διευθυντὴς τοῦ σχολείου μας, ἦτανε σωστός ἀφεντάνθρωπος ἢ μεσόκοπος, εὖπορος πολὺ, κοντόχονδρος, κοιλαράς, καλοθερμεμένος καὶ καλονδυμένος, κρατοῦσε πάντα ἕνα χονδρόκοκκο χειρμπαρένιο κομπολόγι, καὶ μιλοῦσε ἀργά-ἀργά καὶ ἐπιβλητικά. Ἦτανε ὅμως πολὺ τεμπέλῃς καὶ ἀπὸ γράμματα, ὅπως ἔλεγαν, δὲν ἤξερε πολλά ὀλλάχιστον ἀκουγα τὸ μακαρίτη τὸν πατέρα μου νὰ λέγῃ συχνά:

— Μπορεὶ νάναί θεός ὁ Πήττας, μὰ τὰ γράμματα τὰ ξέρομε ὅμοια.

Πήττα τὸν εἶχαν βγάλῃ, γιατί καὶ στὰ ἄλλα του ἦτανε καλοφαγάς, πρὸ πάντων ὅμως ἀγαποῦσε τίς πῆττες καὶ ὄχι μόνον νὰ τίς τρώῃ τοῦ ἄρρεος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιστατῇ ὁ ἴδιος στὸ φτιάσιμο, καὶ νὰ τίς περιγράψῃ ἔπειτα μὲ τόση σοβαρότητα, κάνοντας καὶ διάφορες χειρονομίες, σὰν νὰ μιλοῦσε γιὰ τὸ νόμο τῆς παγκοσμίου ἔλξεως, καὶ μὲ τόση λιχουδιά, ὥστε ἔλεγες πῶς τίς γεύεται ἄλλῃ μιά φορά.

Ὁ δεύτερος δάσκαλος, ὁ Κοφοπόδαρος, κατάνοταν ἀπὸ κάποιο χωριὸ τῆς Ἠπείρου γι' αὐτὸ, ἂν καὶ εἶχε χρόνια πολλὰ στὸν τόπο μας, διατηροῦσε ἀκόμα τὴν ἠπειρωτικὴν προφορά του «σ'λιέου» «χαλικάσά μου» κ.τ.τ.

Ἦτανε ὑπερβολικά ψηλός καὶ ἀδύνατος σὰν βέγγα, ἀξούριστος πάντα καὶ κακοντυμένος σὰν ζητιάνος, ὁ τελειότερος δὲ τύπος τοῦ φιλαργύρου, ἀφωρισμένος, ἐξηγταβελόνης, ὅπως τὸν ἐλέγαμε με-

ταῦ μας, ὅταν μᾶς ἔδερνε γιατί καὶ ἔδερνε ἀλύπητα. Καὶ τὸ παρανόμα του δὲ «Κοφοπόδαρος» στὴ φιλαργυρία του τὸ χρεωστοῦσε.

Μιά φορά, καθὼς λέγανε, γελάστηκε κι' ἀγόρασε ἕνα ζευγάρι ἀκριβὰ στιβάλια ἄλλὰ ὕστερα τὸ μετάνοιωσε καὶ τὰ πῆγε πίσω, ὁ τσαγκάρης ὅμως δὲν τὰ δέχθηκε αὐτὸς τότε, ὁ ἀφιλότιμος, τί σοφίσθηκε, γιὰ νὰ τοῦ βαστάξουν περισσότερη! Ἐκάμε τάχα πῶς πάτησε κάποιο γυαλί καὶ τοῦκοψε τὸ ποδάρι ἑτύλιξε μὲ κουρέλια τὸ ἕνα του ποδάρι καὶ περιπατοῦσε ἔτσι, ὅσο ποῦ χάλασε τὸ ἕνα στιβάλι τότε τύλιξε τὸ ἄλλο ποδάρι μὲ τὰ κουρέλια, καὶ φόρεσε τὸ ἄλλο στιβάλι. Ἦτανε ὅμως ὁ Κοφοπόδαρος ἐργατικώτατος, καὶ στὰ γράμματα δὲν τῶθγαίαν οὔτε οἱ καθηγηταί.

Καὶ πάντα διάβαζε βιβλία δὲν ἀγόραζε, ἀλλὰ ὅταν ἐμάθαινε πῶς εἶχε κάνει βιβλία, τὸν ἐπλησίαζε, τὸν ἐκολάκευε, τὰ δανείζονταν καὶ τὰ διάβαζε τὰ φύλαγε δὲ μὴ στάξῃ καὶ μὴ βρέξῃ καὶ τὰ ξανάδινε. Πρὸ πάντων ἐδανείζονταν ἀπὸ τὸν Πήττα, ποῦ εἶχε κληρονομίαν μιά μεγάλη βιβλιοθήκη ἀπὸ ἕνα θεῖο τῆς γυναικὸς του, ἱεροφιλόσοφον ὁ Πήττας ὅμως δὲν ἀδειαζε ἀπὸ τὰ γλέντια καὶ τὴν πρέφα νὰ τάνοιξῃ, καὶ ὅλα τὰ ξεκοκάλιασε ὁ Κοφοπόδαρος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου ἔλεγε:

— Μπορεὶ νάχῃ ὅλα τὰ κακὰ τοῦ κόσμου ὁ Κοφοπόδαρος, ἀπὸ γράμματα ὅμως εἶναι τίττα τὸ τομάρι του.

Αὐτὸ δὲ τὸ καταλαβαίναμε ὡς καὶ μεῖς, ποῦ ἤμαστε παιδιά καὶ τὸ καταλάβαμε ἀκόμα καλύτερα, ὅταν εἶδαμε τὸν Πήττα νὰ πάρῃ τὸν Κοφοπόδαρο δάσκαλο στὸ κορίτσι του, τὴν Κοῦλα.

Ἡ Κοῦλα αὐτῆ ἦτανε τὸ μοναχὸ παιδί τοῦ δασκάλου τοῦ Πήττα, ἕνα ξανθὸ καὶ ἀσθενικὸ πλάσματάκι, μὲ κάτι ματάκια βαθυγάλαζα σὰν μενεζέδες, γεμάτη ἀπὸ κλωσὴν καὶ γλύκα, καὶ κάτι ματόκλαδα μακρὰ καὶ σὰν μεταξωτά.

Ὁ πατέρας της, δὲν ξεῦρω γιὰ ποιὸ λόγο, δὲν τὴν ἔδανε στὸ σχολεῖο τὸν κοριτσιῶν, ἀλλὰ τὴν ἔφερεν στὸ δικὸ μας. Κ' ἦτανε στὸ σχολεῖο μας ἀληθινὴ χαρὰ κι' εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἢ μικρῆ Κοῦλα.

Ἄν καὶ βλέπαμε τὴν προτίμησι ποῦ τῆς ἔκανε καὶ ὁ πατέρας της καὶ ὁ Κοφοπόδαρος, κάνεις μας δὲν ἐξήλεψε τὸ βρίσκαμε πολὺ φυσικὸ νὰ τὴν ἀγαπᾷ ὡς κι' αὐτὸς ὁ ἀφωρισμένος, ἀφοῦ κανεὶς δὲν ἐγνώρισε τὴν Κοῦλα χωρὶς νὰ τὴν ἀγαπήσῃ, οὔτε γέρος οὔτε νέος οὔτε ἀρσενικὸς οὔτε θηλικὸς.

Πόσες ἀταξίες καὶ πόσα μικροκακουγγήματα συνηθισμένα στὰ παιδιά θὰ κάναμε, ἂν δὲν φοβώμαστε μὴν κάμωμε τὴν Κοῦλα νὰ κλάψῃ! γιατί καὶ ἔκλαιε τὸ σκασμένο μὲ τὸ τίποτε.

Τὸ Χοῦνινη νὰ σταυρώναμε; αὐτῆ ἔκλαιε σὲ κάνενα σκυλί νὰ θέλαμε νὰ θέσωμε τενεκέ «γιὰ νὰ πάῃ στὸ δῆμαρχό του;» κλάυματα ἢ Κοῦλα: «μὴ, μὴ τὸ καῦμένο!» Γιὰ κάνενα κονδύλι ἢ γραμματόσημο νὰ μαλῶναμε, στὴ μέση ἢ Κοῦλα μὲ τὰ δάκρυα.

— Νά! πάρτε τὰ μάλιά μου καὶ μὴ μαλῶνατε.

Ἡ Κοῦλα σκόρπιζε τριγύρω της, σὰν ἀχιτίδες, τὴν ἡμερότητα καὶ τὸν ἱποποτισμὸ ἀκόμα καὶ στὰ χειρότερα ἀγγίματα τοῦ σχολεῖου

μας, ως και στον Κώστα τόν Παρέολα, που άλλοτε δὲν ἄφηνε γάτα νὰ μὴν γδάρῃ γιὰ νὰ κἀμῃ τὸ τομάρι τῆς ντέλας.

Ἀπὸ τὴν τρίτη ὁμοῦς τάξι ἡ Κοῦλα ἔφυγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο μας· ἄλλοι λέγανε πὼς ἀρρώστησε καὶ γι' αὐτὸ, καὶ ἄλλοι πὼς μεγάλωσε καὶ θὰ τὴν παντρεύανε· ἀλλὰ καὶ ποῦ ἔφυγε, τί; ἅμα ἔδωκε συμ- μαθητὴ τῆς ἀπὸ μακρὰ, ἄφηνε κάθε συντροφιά κι' ἔτρεχε νὰ τὸν κρᾶξῃ μὲ τὸ νόμμά του, νὰ τὸν φιλέψῃ ὅτι εἶχε, νὰ τὸν ῥωτήσῃ γιὰ δὺα τὰ ἄλλα παιδιὰ, νὰ κλάψῃ ἂν μάθαινε πὼς κἀνένα ἀρρώστησε ἢ πὼς τῷδεῖρε σκληρὰ ὁ Κοφοπόδαρος.

Αὐτὸς ὁμοῦς ὁ σκληρὸς δαρμὸς ὁ τόσο ἄλλοτε συνηθισμένος, ὅσο πῆγαινε καὶ γίνονταν ἀραιότερος· τὸ εἶχαμε παρατηρήσῃ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἡ Κοῦλα ἦλθε στὸ σχολεῖο μας, ὅτι ὁ ἀφωρισμένος ὁ Κοφοπόδαρος ποτὲ δὲν ἔδερνε παιδί μπροστὰ τῆς· ἐμάνιαζε, ἐσκύ- λιαζε, δάγκανε τὰ δάχτυλά του, μὰ χέρι ἀπάνω σὲ παιδί δὲν ἄπλωνε μπροστὰ στὴν Κοῦλα. Μὰ καὶ ὕστερα, ποῦ ὁ πατέρας τῆς τὸν πῆρε δάσκαλο τῆς Κοῦλας στὸ σπίτι, τὸ ξύλο στὸ σχολεῖο μας ἔπεφτε πολὺ ἀραιότερα· ὅταν μάλιστα ὁ δαρμένος μαθητὴς τῆς κρινε νὰ εἶρῃ τὴν Κοῦλα στὸ δρόμο καὶ νὰ τῆς τὸ πῆ, δύσκολο ἦτανε νὰ τῆς ξαναφᾶῃ ἀπὸ τὸν Κοφοπόδαρο.

Ἐννοεῖται ὅτι ἅμα τὸ καταλάβαινε αὐτὸ, λίγοι ἦτανε τόσο δειλοὶ ἢ τόσο ἄτυχοι ὥστε νὰ μὴν κἀμουν στὴν Κοῦλα τὰ παράπονά τους.

Ἄλλὰ δὲν εἶχε ἀλλάξῃ μοναχὰ ἴς αὐτὸ ὁ τρόπος τοῦ Κοφοπόδα- ρου. Αὐτὸς, παιδί μου, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ γίνηκε ἰδιαιτέρως δάσκα- λος τῆς Κοῦλας καὶ τὴν ἔδωκε κάποτε καὶ περίπατο, γίνηκε ἄλλος ἄνθρωπος. Θαῦμα θαυμάτων! μετρίασε καὶ τὴ φιλαργυρία του καὶ τὴν κακοπέρασί του· ντύνονταν, ποδώνονταν, ἔπιασε ἕνα σπίτι ὑπο- φερτὸ, ἔτρωγε, πλύνονταν, ξυρίζονταν, κάθονταν ἀκόμα καὶ στὸ μεγάλο καφενεῖο ποῦ ἦταν ἀπάναντι στὸ σπίτι τοῦ Πήττα. Ὅλοι κἀνανε τὸ σταυρὸ τους γιὰ τὴ μεταβολή. Αὐτὸς, ὅταν τοῦκᾶναν καμμιά σχετικὴ ἐρώτησι, ἀπαντοῦσε:

— Αἱ! παιδί μου, γήρασα, θέλω λίγη καλοπόρεφι, χαλασιά μου· δόξα σοι ὁ Θεὸς ἔβαλα καὶ δυὸ παραδάκια στὴν πάντα γιὰ τὰ τε- λευταία μου· λέω, ἄς ζήσω κι' ἐγὼ ἄν ἄνθρωπος.

Ἀπὸ κάθε ἄλλη ὁμοῦς μεταβολή περισσότερο ἐθαυμάζαμε τὴ μεταβολή στὴν ἔκφρασι τοῦ προσώπου του.

Θυμοῦμαι μὰ μέρα — ἐγὼ τότε ἤμουνα στὸ γυμνάσιο — ποῦ τὸ εἶχαμε σάσῃ κανόνι καὶ πῆγαμε στὰ Ἡρῶνα νὰ παίξωμε τὸ κλέ- φτικο· κἀνομι ἔτσι καὶ βλέπομε τὸν Κοφοπόδαρο μὲ τὴν Κοῦλα· ἦτανε τώρα ἡ Κοῦλα γυναικοῦλα σωστή· ἀδύνατη πάντα, ἀλλὰ σχηματισμένη μὲ μακρύτερα φουστάνια, μὲ σηκωμένα τὰ ξανθὰ τῆς μαλλιά καὶ μ' ἕνα καπέλλο φάθινο μὲ ἕνα μεγάλο στάχυ ποῦ τῆς πῆγαινε πολὺ ὀμμορφα.

Στέκονταν ἐμπρὸς στὸ ἀγαλμα τοῦ Βύρωνος καὶ ὁ Κοφοπόδαρος κρατοῦσε ἕνα βιβλίο στὸ χέρι· καὶ κατὶ τῆς ἔλεγε μὲ ζωνηρότητα.

— Μωρέ! ὁ Κοφοπόδαρος μὲ τὴν Κοῦλα· εἶπαμε ὅλοι· «πᾶμε νὰ τόνε σταυρώσωμε.

Ὁ δὲ Ἀνδρέας, ἕνας μεγάλος συμμαθητὴς μας, ποῦ εἶχε ἔλθῃ ἀπὸ τὸ γυμνάσιο τῶν Πατρῶν, προχωρημένος πολὺ στὴν κακία, εἶπε:

— Ἐγὼ, μωρὲ παιδιά, στοὶχηματίζω πὼς ὁ Κοφοπόδαρος τάχει φκιασμένα μὲ τὴν Κοῦλα.

Ἐπῆγαμε νὰ τὸν πνίξωμε ὄλοι, ὅσοι τὴ γνωρίζαμε τὴν Κοῦλα ἀπὸ μικρὰ· ἕνας μάλιστα, ποῦ ἦτανε καὶ λίγο συγγενὴς τῆς, ἠθέ- λησε νὰ τὸν βαρέσῃ, ἀλλὰ ἡμεῖς τὸν ἐμποδίσσαμε.

Ὡς τόσο πλησιάσαμε μὲ διάθεσι νὰ περᾶξωμε τὸν Κοφοπόδαρο.

Ὅταν ὁμοῦς σταθήκαμε τριγύρω, ἡ Κοῦλα σήκωσε τὰ μενεξεδένια ματάκια τῆς, καὶ μὲ τὴ γλυκειὰ τῆς φωνίτσα καὶ τὸ ἀγγελικὸ τῆς χαμόγελο, μᾶς εἶπε:

— Καλημέρα, παιδιά· καθήστε νὰκούσετε καὶ σεις· καὶ ῥώτησε τὸ δάσκαλό τῆς:

— Νὰ μείνουν;

— Γιατὶ νὰ μὴ μείνουν! εἶπε ὁ Κοφοπόδαρος· ἀφοῦ θέλῃς ἐσύ!

— Ἐγὼ νὰ μὴ θέλω! — εἶπε ἡ Κοῦλα — γιὰ τοὺς συμμαθητάς μου, ποῦ μάγαποῦσαν τόσο!

— Κι' ἀλήθεια σ' ἀγαποῦσαμε, Κοῦλα· εἶπαν οἱ μεγαλύτεροι.

— Τὸ ξέρω· εἶπε ἡ Κοῦλα.

Κάθε διάθεσι γιὰ πείραγμα μᾶς ἔφυγε τότε, καὶ σταθήκαμε νὰκούσωμε. Τῆς διηγούνταν τὸ βίο τοῦ Βύρωνος, ὅσα δηλ.: ἔπρεπε νὰ τῆς διηγῆθῃ· γιατί ἔπειτα ποῦ κι' ἐγὼ τὰ ἐδιάβασα, εἶδα πὼς πολλὰ ὁ Κοφοπόδαρος εἶχε παραλείψῃ τότε.

Τῆς εἶπε γιὰ τὴν ἀριστοκρατικὴ του καταγωγὴ, τὴν ὀμμορφιά του, τὸ ἐλάττωμα τῆς κουτσυμάρας ποῦ εἶχε, γιὰ τὴν ἐξυπνάδα του, τὴ μεγαλοφυχία του, τὰ ὠραῖα του αἰσθήματα πρὸς τοὺς ἀδυ- νάτους, πρὸ πάντων γιὰ τὴν ἀγάπῃ του πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἀπόφασί ποῦ ἔλαβε νὰ ἔλθῃ νὰ πολεμήσῃ στὸν ἄγωνα τῆς, καὶ ἀφήνοντας τὰ καλά τοῦ Θεοῦ ποῦ εἶχε στὴν Ἀγγλία, νὰ κακοπα- θῆσῃ στὴν πατρίδα μας, ποῦ ἀκόμα τότε εὑρίσκονταν σχεδὸν στὴ βερβαρότητα.

Τῆς ἀνᾶφερε καὶ κάποιο στίχο τοῦ Σολωμοῦ, νομίζω, ποῦ λέει:

*Ποῦ θὰ πάῃ; βοῦνὰ καὶ λόγγοι
καὶ λαγκάδια ἠχολόγοι·
ποῦ θὰ πάῃ; στὸ Μεσολόγγι,
κι' ἄλλοι ἄς μὴ ζηλοφθοροῦν·*

καὶ τέλος τῆς ἔκαμε μὴ συγκινητικὴ περιγραφή τῶν τελευταίων στιγμῶν του καὶ ὅτι πεθαίνοντας ἔκραξεν· «Ἄδα μου, κόρη μου, Ἑλλάς μου». Τότε ἀνοίξε τὸ βιβλίο καὶ τῆς ἐδιάβασε μερικὲς στρο- φές ἀπὸ τὸ Μαζέππα, τὴ Νύμφη τῆς Ἀβύδου, τὴν πολιορκία τῆς Κορίνθου, καὶ ἀπὸ τὸ δεύτερο ἔσμα τοῦ Τσιλ-Ἀρόλδου.

Τὰ μάτια τῆς Κοῦλας ἔτρεχαν σὰ βρῦσι· ἡμεῖς τὸν ἀκούγαμε ἐστατικοί. Ὅσο ὀμμορφα πράγματα καὶ τόσο ὀμμορφα εἰπωμένα, ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Κοφοπόδαρου!

Ἄλλὰ καὶ τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο, εἶτανε τάχα τὸ ἴδιο ποῦ εἶχαμε

γνωρίση στο δημοτικό σχολείο, ρυπαρό, στρυφνό, ταπεινό, ανθρωπομίσητο! Τώρα τό βλέπαμε όχι μοναχά καθαρό, αλλά και έξευγεμισμένο και εξυψωμένο, με μάτια άστραφτερά, γεμάτα από αγάπη και ένθουσιασμό, σάν κάτι θαύμα νά τό είχε μεταμορφώση.

Και θυμήθηκα τά πονηρά λόγια του 'Ανδρέα και είπα μέσα μου :

— Μωρέ, μήν τύχη κι' ό Κοφοπόδαρος αγαπάη πράγματι τήν Κούλα ! 'Αλλά άμέσως έσοκέφθηκα :

— 'Ο Κοφοπόδαρος δέν είναι τρελλός.

Γιατί ήξευρα τότε μόνον τή μία μορφή τής αγάπης, εκείνη που μόνη ξεύρει ό νέος, τήν ταπεινότερη.

"Όταν έτελειώσε, χαιρετήσαμε με σεβασμό και φύγαμε.

— Στο καλό παιδιά — μάς είπε ό Κοφοπόδαρος — μά άλλη φορά νά μή τό σκάτε κανόνι.

— Τι ; κανόνι τό σκάσατε ; έρώτησε με εκπληξι και αύστηρότητα ή Κούλα.

'Ημεϊς έσκύψαμε τά κεφάλια μας.

— 'Α ! άλλη φορά νά μήν τό κάμετε, παιδιά, γιατί δέν θά σάς αγαπώ.

'Επύγαμε βιαστικοί, χωρίς νά μιλήσωμε. Καμμιά συμβουλή, καμμιά τιμωρία των καθηγητών μας δέν θάπιανε τόσον τόπο, όσον ή μαλακή εκείνη φοβέρα του μικρού αυτού κοριτσιού.

* * *

'Ός τόσο ή Κούλα μεγάλωνε και ήρθε ώρα που έγινε τής πανδρειάς και ήτανε, κατά τή γενική έμολογία, ή καλύτερη νύφη του τόπου μας. Καμμιά δέν είχε τή χάρη της, τή μόρφωσί της, τήν κλωσύνη της. Για τήν προίκα της, άλλοι έλεγαν πώς ήταν μεγάλη, γιατί είχε κι' από τή μάνα της κι' από τόν ιατροφιλόσοφο' άλλοι όμως έλεγαν πώς ό Πήττας τά είχε φάη στα γλέντια και τής έδινε μικρά πράγματα.

Μολοντούτο γίνονταν λόγος : πότε πώς παίρνει τό δεινά γιατρό, πότε τό δεινά δικηγόρο ή δικαστή' έλεγαν και πώς θάπαιρνε τό γυιό του δημάρχου μας, που ήτανε πλούσιος και λεβέντης και προωρίζονταν για βουλευτής του τόπου μας. Και κανένας δέν εύρισκε πώς αυτό πήγαινε πολύ για τήν κόρη του δασκάλου του Πήττα.

'Αλλο όμως ήτανε τό τυχερό της. Τόν καιρό εκείνον έγινε μία μεγάλη μεταβολή στον τόπο μας και 'ς όλη τήν 'Ελλάδα. Καταργήθηκε ή δημοτική άστυνομία και γίνθηκε ή στρατιωτική.

Σέ μάς έστειλαν για άστυνομό έναν υπολοχαγό, Θρασύβουλο τόν έλεγαν' ήτανε ένας νέος ψηλός, μαυροδέματος, με ζμυρφο μουστάκι, που άμέσως τόν έσυμπάθησαν όλοι για τή λεβεντία του και τούς καλούς του τρόπους. 'Αργότερα, μαζί με τή συμπάθεια ήλθε και ή εκτίμησις και σχεδόν ό θαυμασμός για τās πράξεις του.

Είχαμε τόν καιρό εκείνον στον τόπο μας μία μεγάλη πληγή — τούς νταήδες, τούς κουτσαβάκηδες, όπως τούς έλεγαν εις τās 'Αθήνας' ήτανε παιδιά τής κατωτέρας, μερικοί και τής μεσαίας τάξεως,

διεφθαρμένα και άεργά, που δέν άφηναν σε ήσυχία τούς νοικοκυραίους' κόττες έκλεφταν, μαγαζιά άνοιγαν, καυγάδες έκαναν μεταξύ τους και με τήν εξουσία, πολίτες φιλησούχους έδερναν, γυναίκες πείραζαν, στον επιτάφιο τρομοκρατούσαν τόν κόσμο με τά χαλκούνια και με τά μαχαίρια άκόμα — και τί δέν έκαναν !

Και κάνεις δέν ειμπορούσε νά τους βάλη χέρι' ό κοσμάκης ό φιλησούχος τούς άπόφευγε και τούς κολάκευε' ή άστυνομία ή τούς φοβούταν ή τά μοιράζονταν μαζί τους.

'Ο Θρασύβουλος, μόλις ήρθε, κατάλαβε τήν κατάστασι και με γενναϊότητα και με δραστηριότητα που δέν τήν είχαμε ιδη ποτέ, έβάλληκε νά τούς ρημάξη. Μόνος του έτρεχε μέρα - νύχτα, άφοβα έμπαινε στους καυγάδες τους, με τό χέρι του τούς ξαρμάτωνε, τούς έπαιρνε στη φυλακή και τούς έδερνε άλύπητα.

Σέ λίγο είδε ό κόσμος τούς λύκους αυτούς νά γίνουιν άρνιά' είδε νταήδες νά γυρίζουν στους δρόμους με κασίκες και νά πωλούν γάλα, άλλους νά πήςουν άλάτι, άλλους άμπουνε σε μαγαζιά ή νά γίνουιν ειρηνικοί φαράδες.

Δύο όμως, τά κεφάλια, έμειναν ακόμα άνακαθάμαστοι' ήτανε καλύτερων κάπως οικογενειών παιδιά, ήτανε και παλληκάρια, δέν ήτανε και κλέφτες συστηματικοί και δέν έδιναν άφορμή στον άστυνομό νά τούς βάλη στο χέρι του. Περιφέρονταν ως τόσο στην άγορά με τό νταϊδικό ύφος των, τίς λερές των φουστανέλλες και τά καθαρά φαρδομάνικα πουκάμισα, με τό άριστερό χέρι στο μανικοκόπι, τό σελάχι' στη μέση, τίς κεντητές σκούφιες τους και με μία βεργούλα στο χέρι.

'Ο ένας είχε παρανόμι Κλήτορας, γιατί μία φορά είχε κάμη κλητήρας τής άστυνομίας' ό άλλος έλέγονταν Κώστας τής Μάνθνας και ήτανε σάν πρωτοπαλλήκαρο του Κλήτορα.

Είχε έρθη όμως, ως φαίνεται, και αυτών ή ώρα' και άφορμή γίνηκε μία πήττα του δασκάλου, του Πήττα.

'Ητανε τυρινές και ό δάσκαλος μετά τή λειτουργία κατέβηκε στο καφενείο των ναυτικών νά καπνισή τό ναργιλέ του.

'Εκει εύρε τή συνηθισμένη παρέα του και άρχισε νά περιγράφη τά φαγητά, που είχε για σήμερα' τά περιέγραφε με τή συνήθη του ζωηρότητα, ή όποια έφθασε στο κατακόρυφο, όταν άρχισε τήν περιγραφή τής πήττας.

— Πάω, που λές, καπετάν - Χαράλαμπε, στο Βαλαχά και του λέω 'θέλω σιμιγδάλι πρώτης ποιότητος' — τό πάω στη δασκάλα και τής λέω νά «πλάσης τά φύλλα φιλά, νά γίνουιν σάν τσιγαρόχαρτο' πάρε και από κείνη τήν τσαντίλα, που μάς έστειλε ό κουμπάρος μας ό Σαρρός' βάλε και δυό ντουζίνες αυγά». «Δυό ντουζίνες ! » λέει' «κειό θά γίνην σάν παντεσπάνι ! » «'Εκείνο που σου λέω έγω'».

'Ελεγε και δέν άπόσωνε ό δάσκαλος ό Πήττας. "Υστερα εκύτταξε τό 'ρολόγι του και είπε στον Κοφοπόδαρο που κάθονταν κοντά του σιωπώντας, ίσως γευόμενος με τή φαντασία τήν περιφημη πήττα, ίσως σκεπτόμενος και τίποτε ευγενικότερα.

— Αϊ! πᾶμε, δάσκαλε, νὰ βίξουμε καὶ στὸ φούρνο μιά ματιά; γιατί αὐτὸς ἔχει κατάρρα νὰ τὶς καίη.

— Πᾶμε.

— Αἶ, μαστρο - Κολιέ, ψήθηκε;

— Τώρα! δασκαλέ μου' εἶναι μισή ὥρα ποῦ τὴν πήρε τὸ παιδί.

— Μπᾶ! ἔκαμε ὁ Πήττας' ποιὸ παιδί;

— "Ἐνα παιδί ποῦ ἔστειλες ἢ ἀφεντιά σου' μάλιστα ἤθελε νὰ μοῦ πληρώσῃ καὶ τὰ ψηστικά' ἀλλὰ δὲν τὰ πήρα, γιατί ξέρω πῶς ἢ ἀφεντιά σου πληρώνεις μὲ τὸ μῆνα.

— 'Αλτάνη, 'Αλτάνη' ἐφώνηξε ἀπὸ τῆ σκάλα ὁ Πήττας πηγαίνοντας στὸ σπίτι του. 'Αλτάνη, ποιὸν ἔστειλες γιὰ τὴν πῆττα;

— 'Ἐγώ, δάσκαλέ μου; κἀνένανε' δὲν εἶπες πῶς θὰ φροντίσῃς ἢ ἀφεντιά σου;

— "ὦ! κακὸ πῶπαθα! εἶπε ὁ Πήττας — χτυπώντας τὰ γόνατά του — οὔτε τὴν ὀσμὴν τῆς δὲν θὰ αἰσθανθῶ! κατεπειγόντως στὸν ἀστυνόμο.

'Ἡ κύρ - 'Αλτάνη ἐβγήκε στὸ παράθυρο καὶ φώναξε:

— Τάμαθες, κυρὰ Στέλιαινα, τὰ τρομερὰ μαντάτα, καθὼς ἀναφορά τὴν πῆττα μας; κάποιος μαῦρο - νταῆς τὴν ἀπήγαγε καὶ οὔτε τὴν ὀσφύν τῆς δὲν αἰστανθήκαμε' τώρα πάει ὁ δάσκαλος καταπεῖγον στὸν ἀστυνόμο γιὰ νὰ τὸν συλλήψῃ!

Γιατί ἡ κύρ - 'Αλτάνη ἢ Πήτταινα, ἐνῶ ἦτανε σὲ ὅλα τῆς σωστῆ γυναικα, εἶχε τὴν ἀδυναμία νὰ τὰ λέῃ ἑλληνικά.

— 'Ἐννοια σας, φίλε μου, εἶπε ὁ ἀστυνόμος ὁ Θρασύβουλος, ὅταν ἄκουσε τὴν ἱστορία τῆς πῆττας' ἔννοια σας' πηγαίνετε στὸ σπίτι σας νὰ φάτε, καὶ ὅσο νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά τῆς πῆττας, θὰ τὴν ἔχετε.

'Ὁ Πήττας ἔτρωγε καὶ τὸν ἔτρωγε. "Ἄδικα ἢ φαρόσουπα εἶχε ἕνα δάχτυλο πάχος καὶ οἱ τσιποῦρες εἶχανε κάτασπρα τάντερα τους ἀπὸ τὸ ξύγκι. "Ἄδικα ἢ κύρ - 'Αλτάνη ἔλεγε: «αὐτὸ νάναι ὄλο τὸ κακὸ, δάσκαλέ μου' μὴ σε κλετιζέσαι κ' ἐγώ θὰ σοῦ φκιάσω τὸ βράδυ καλύτερη». "Ἄδικα ἢ Κοῦλα, μὲ τὴν ἀδιόρθωτη καλωσύνη τῆς καὶ μὲ λίγη εἰρωνεία γιὰ τὴ λιχουδιά τοῦ πατέρα τῆς, ἔλεγε:

— Αἶ! πατέρα μου! κάποιος, ποῦ θὰ πεινοῖσε, θὰ τὴν ἐπῆρε.

'Ὁ δάσκαλος παρηγοροῦνταν μόνον μὲ τὴν ἐλπίδα νὰκούσῃ βήματα στὴ σκάλα, καὶ τέντωνε ταυτιά του καὶ φύσαγε καὶ μάσσαγε ἀργά - ἀργά.

Τὰ βήματα τέλος ἀκούσθηκαν βαρειά, καὶ ἡ πῆττα ἢ ἐρατεινὴ παρουσιάσθηκε στὴ ἀγκαλιὰ ἐνὸς ἀγριοχωροφύλακα, ἐλαττωμένη μόνον κατὰ ἕνα φελλί. 'Ὁ Πήττας πετάχθηκε ἀμέσως καὶ γιὰ μιά στιγμή ἐφάνηκε πῶς ἔμελλε νὰ φιλήσῃ τὴν πῆττα καὶ νὰ φάῃ τὸ χωροφύλακα.

— Εἶπε ὁ κύριος ἀστυνόμος, ἂν θὰ υποβάλετε μήνυσιν κατὰ τοῦ κλέπτου, εἶναι ὁ Κώστας τῆς Μάνθαινας ἢ Μανθόπουλος, ἐρώτησε ὁ χωροφύλακας.

— Μά, ἀφοῦ μᾶς τὴν ἔδωκε, τί μήνυσιν θὰ υποβάλλῃ; εἶπε ἡ Κοῦλα.

— Κομμάτια νὰ γένῃ ὁ παληάνθρωπος! εἶπε ὁ Πήττας. 'Ὁ κύριος

ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΑΚΤΗΝ
("Ἐργον τῆς Virginie Demont-Breton)

ἀστυνόμος είναι κάτω; πές του πῶς τὸν παρακαλῶ νὰ ἐλθῆ νὰ πάρῃ ἓνα μεζέ.

— Δὲν καταβαίνεις μόνος σου, χριστιανέ;

Παρατήρησες σωστά ἡ κύρ - Ἀλτάνη καὶ ὁ δάσκαλος τὴν ἄκουσε. Ὃταν ἀνέβηκαν ἀπάνω, ὁ ἀστυνόμος χαιρέτησε μὲ εὐγένεια, ἀλλὰ καὶ ἀφέλεια πολλή, καὶ χαμογελῶντας διγγήθηκε πῶς ἐπίασε τὸν κλέφτη, τὴν ὥρα ποῦ ἔτρωγε τὸ πρῶτο φελλί.

Ἄ κύρ - Πήττας καὶ ἡ κύρ - Ἀλτάνη τὸν ἐγέμισαν ἀπὸ εὐχαριστήσεις, ἐνῶ ἡ Κοῦλα τὸν προσέφερε πῆττα καὶ κρασί.

Ἄ Ὁρασύβουλος ἀνοίξε τὰ μάτια του καὶ τὴν ἐκύτταξε καλά.

Τὴν εἶχε ἰδῆ βέβαια καὶ στοῦ δρόμο καὶ στοῦ παρὰθυρο καὶ στὴν ἐκκλησία! ἀλλὰ ἡ Κοῦλα δὲν ἦταν ἀπὸ κείνες τὶς ὁμορφιές ποῦ χτυποῦν ἀμέσως στὰ μάτια? ἦταν κομποστέχνημα, ποῦ ὅσο τὸ σπούδαζες, τόσο τοῦ ἀνακάλυπτες ὁμορφιές.

— Νὰ φυλάξῃς καὶ τοῦ δασκάλου σου κἀνένα φελλί, Κοῦλα, εἶπε ὁ Πήττας. Ὁ ἀνόητος! ἐπειδὴ μὲ εἶδε συγχυμένον, δὲν ἦλθε νὰ φάμε.

— Καὶ χωρὶς νὰ μοῦ τῶλεγε, πατέρα, θὰ τοῦ φύλαγα.

— Τὸ ξέρω δὲ πῶς τοῦ ἔχεις ἀδυναμία, εἶπε ὁ Πήττας καλοκαρδισμένος καὶ μασσῶντας μὲ τὰ δυὸ του μάγουλα.

— Αἱ! ὀσβντάς εἶν' αὐτός? ἴσῃσον πῶς τὸ λέτε σεῖς οἱ γραμματισμένοι! ἐπρόσθεσε γυρίζοντας πρὸς τὸν ἀστυνόμο ἡ κύρ - Ἀλτάνη.

— Ποίος εἶναι ὁ δάσκαλός σας, δεσποινίς; ἠρώτησε ὁ Ὁρασύβουλος.

— Ἐ! μάτια! πρόλαβε νὰπαντήσῃ ἡ κύρ - Ἀλτάνη? ἐκείνος ὁ γέρος, ὁ Κοφοπόδαρος ποῦ λένε? ἔτσι γελᾷ με μὲ τὴν Κοῦλα? ἐστὶ τὸ λέμε.

* *

Ἄπὸ τὴν ἱστορικὴ ἐκείνη ἡμέρα τῆς πῆττας ὁ Ὁρασύβουλος συνδέθηκε μὲ τὸ σπίτι τοῦ δασκάλου τοῦ Πήττας.

Κάθε Κυριακὴ μετὰ τὴν ἐκκλησία ἀφῆνε κάθε ὑπηρεσία καὶ κάθε συντροφιά, γιὰ νὰ κάμῃ τὴν ἐπισκεψί του. Τὶς πρῶτες ἡμέρας ἐφαίνονταν καὶ τὸ θαυμασιό του γιὰ τὴν Κοῦλα καὶ ζητοῦσε καὶ πληροφορίες? ὕστερα ἔπαυσε καὶ τὰ δυὸ, ἀλλ' ὄχι καὶ τὰς ἐπισκέψεις.

Ἡ κοινωνία ἄρχισε νὰ τὸ παρατηρῇ καὶ νὰ λέῃ τὸ κοντό της καὶ τὸ μακρὸ της, γιὰ τὸν καιρὸ ἐκείνον στὸν τόπο μας, ὅποιος εἶχε μεγάλο κορίτσι, δὲν ἔμπαινε εὐκολα ξένον ἄνθρωπο στοῦ σπιτοῦ τῶρα μαθαίνω, πῶς γίνεται τὸ ἐναντιον.

— Μοῦ φαίνεται, ἔλεγε, πῶς ὁ Κώστας τῆς Μάνθαινας πῆγε νὰ κάμῃ κλεψιά καὶ ἔκαμε προξενιά.

Ἄ Ὁ Κώστας τῆς Μάνθαινας ὡς τόσο δὲν ἐφάνηκε πειὰ «τὸν εἶχε κάμῃ οιοσοῦν» ὁ ἀστυνόμος ὁ ἀχάριστος.

Τώρα ἀπὸ τοὺς νταγῆδες δὲν ἔμεινε παρὰ ὁ Κλήτορας? ὁ Ὁρασύβουλος τὸν εἶχε στοῦ μάτι, ἀλλὰ σπουδαία ἀφορμὴ δὲν εὑρίσκει νὰ τὸν βάλῃ καὶ στοῦ χέρι. Ἦλθε ὁμως καὶ αὐτοῦ ἡ ὥρα.

Ἦτανε μεγαλοδόξαδο. Μία ἀσχηρὰ διαταγὴ τοῦ ἀστυνόμου εἶχε ἀπαγορεύσῃ γιὰ τὸν ἐπιτάφιο τὰ χαλκούνια, τὶς σαλιόρες,

ἀκόμα καὶ τὶς τρακατροῦκες μέσα στὸν κόσμο. Μόνον τὰ βεγγαλικὰ φῶτα ἐπιτρέπονταν. Ἡ διαταγὴ ἔγινε σεβαστή. γιὰ τὴν ἔξουραν ὄλοι πῶς ὁ Ὁρασύβουλος δὲν ἐχωράτευσ.

Τὸ ξημέρωμα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου οἱ ἐπιτάφιοι τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος καὶ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ὠραία στολισμένοι μὲ λουλοῦδια καὶ μὲ χρωματιστὰ φαναράκια, ξεκίνησαν ἀπὸ τὶς ἐκκλησίας των, ὁ ἓνας κοντὰ τὸν ἄλλον, γιὰ τὰ Ἡρῶα. Οἱ γυναῖκες, ἀσφαλισμένες τῶρα, ἀκολούθησαν μὲ τὸ σωρὸ. Ὁ κύρ - Πήττας καὶ ἡ κύρ - Ἀλτάνη ἀκολούθησαν τὸν ἐπιτάφιο τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, τῆς ἐνορίας των, ἔχοντας στὴ μέση τὴν Κοῦλα.

Ἀδυνατισμένη λιγάκι ἡ ὠραία νῆα ἀπὸ τὴ νηστεία καὶ τὴν κακοσύνητα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, μὲ τὸ ξανθὸ κεφαλάκι της τυλιγμένο σὲ μιὰ μεταξωτὴ σάρπα, μὲ τὸ πρόσωπό της κᾶπως ὠχρὸ, ἐφαίνονταν στοῦ φῶς τῆς λαμπάδας της σὰν κάτι αἰθέριο, σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ ἄσπρα λουλοῦδια, μὲ τὰ ὀποῖα ἡ ἴδια εἶχε στολισῆ τὸν ἐπιτάφιο τῆς ἐνορίας της. Κρίμα ποῦ ὁ Ὁρασύβουλος ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ ἀκολουθῇ μὲ μεγάλη στολὴ τὸν ἐπιτάφιο τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος, τῆς μητροπόλεως, καὶ δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὴν ἰδῇ.

Βαθία κατανυχτικὴ ἦταν ἡ ψαλμωδία καὶ τὰ «Κύριε ἐλέησον» στὴν ἡσυχία ἐκείνη. Ὁ οὐρανὸς ἐγαλάκτωνε, καὶ τὰστέρια σβύνονταν ἓνα ἓνα, ἐνῶ οἱ ἐπιτάφιοι περνοῦσαν ἀπὸ τὴν ἁγία Παρασκευῆ, τῆς ὁποίας ὁ ἐπιτάφιος ἀκολούθησε τὸν ἁγίου Παντελεήμονος, προσθέτοντας τὸν καλλιφώνο χορὸ του.

Ἄχ! τί γαλήνη, τί τρυφερότης ἐπικρατοῦσε τὸ ἀνοιξιὰτικο ἐκείνο ξημέρωμα μέσα σὲ κείνη τὴν ὑψηλὴ λιτανεία!

Ἄξαφνα ἀκούσθηκε ἓνας τρομερὸς συριγμὸς καὶ ἓνα φεῖδι ἀπὸ φωτιά ἐφάνηκε νὰ γυρίζῃ ἀπειλητικὸ τρίγυρω ἀπὸ τὸν ἐπιτάφιο τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος. Οἱ ψάλτες ἐσώπησαν, οἱ γυναῖκες ἐδγαλαν τὶς φωνές καὶ σκορπισθήκαν.

Τὸ φλογερὸ φεῖδι ἐστένευε τοὺς κύκλους του, τοὺς ἐστένευε περισσότερο γύρω ἀπὸ τὸ ξανθὸ κεφαλάκι τῆς Κοῦλας.

Ἄ Ὁ Κλήτορας ὁ ἀπαίσιος, μ' ἓνα τρομερὸ χαλκούνι στοῦ χέρι, ποῦ συγκλονίζε ὄλο τὸ σῆμα του, ἐδικιοῦνταν ἔτσι τὸν ἀστυνόμο, τὸ δῶκτῃ τῆς βίας του, καὶ τὸν ἐταπεινῶνε στοῦ πρόσωπο ἐκείνης, ποῦ ὄλος ὁ κόσμος ἤξευρε γι' ἀγαπημένη του.

Ἡ σάρπα της ἐπίασε φωτιά? ὁ κύρ - Πήττας ἔκραξε βοήθεια? ἡ κύρ - Ἀλτάνη ἐφώναζε σὰν δαιμονισμένη? ἡ νῆα ἐλιγοθύμισε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα της, καὶ ὁ Κλήτορας ἐγύρισε νὰ φύγῃ. Ἄλλὰ δυὸ σιδερένια χέρια τὸν ἐσφίξαν ἀπὸ πίσω καὶ τὸν παρέλυσαν. Τὸ φλογερὸ φεῖδι ἐφυγε ἀπὸ τὸ χέρι του καὶ σέφνονταν κατὰ γῆς, ἐσφινόντας τὴ φλόγα του. Ὃταν ἡ Κοῦλα, ἀπάνω στοῦ γυναικωνίτη τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἀνοίξε τὰ ματάκια της, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ποῦ εἶδε μπροστά της ἦταν ὁ Ὁρασύβουλος.

— Ἐπαθες τίποτε; ἐπαθες τίποτε; τὴ ῥωτοῦσε μὲ ἀγωνία.

— Ὅχι, τίποτε? ὁ εὐχαριστῶ? εἶπε ἡ νῆα καὶ ἄπλωσε τὰ δυὸ της χεράκια, τὰ ὀποῖα ἐκείνος ἔσφιξε στὶς ἀνδρικές του παλάμες.

— Μή τόν δειρῆς' εἶπε ἡ Κοῦλα.

Μιλούσαν καί οἱ δυό σέ ἐνικό, χωρίς καλὰ νά τό ἐννοοῦν.

— Δέν τόν δέρνω, ἀφοῦ τό θέλῃς' ἄλλωστε... ἄλλωστε — ἐπρόσθεσε μέ διαταγμό — καί... τοῦ εἶμαι εὐγνώμων.

Ἐσώπασαν.

Τά μαῦρα μάτια καί τὰ μενεξεδένια συναντήθηκαν γιά μιὰ στιγμή, καί αὐτή τή στιγμή τὰ εἶπαν ὅλα ὅσα εἶχαν νά ποῦν' τὰ εἶπαν ἐκεῖ μέσα στήν ἐκκλησιά, μπροστά στόν κόσμο, ὁ ὁποῖος ὡς τόσο εἶχε αὐτιά γιά νάκούῃ καί μάτια γιά νά βλέπῃ. Ἀλλά εἶχε καί στόμα γιά νά μιλῇ.

Καί μίλιος πράγματι πολύ καί ἐξακολούθησε τόσο νά μιλῇ καί νά λέῃ, πῶς ὁ Θερασύβουλος καί ἡ Κοῦλα ἀγαπιώτανε, ὥστε κανεῖς δέν παραξενεύθηκε, ὅταν ἕνα πρωί Κυριακάτικο εἶδαμε στήν «Αἰτωλία» τὰ δυό ὀνόματα ἐνωμένα καί μιὰ στήλη δλόκληρη νά λέῃ ἐπαίνους γιά τό μνηστήρα, ἐγκώμια γιά τή μνηστή ἀτελείωτα.

Καί κανεῖς μας δέν εἶχε ἀντίρρηση: σέ ὅλα αὐτά· μόνον καί γεροντοκόριτσα, ὅταν ἐθεβακίωθηκαν, εἶπαν:

— Ἄκουε μαρή; ἡ Κοῦλα ἀπό τώρα πανδρειά! τί, γυιέ μου, κουτονόπανα τοὺς κάμανε τοὺς γάμους! μπᾶ-μπᾶ-μπᾶ!

Οἱ ἐπίσημοι ἀρραβῶνες ἔγιναν λίγες μέρες ἀργότερα, σέ στενό κύκλο, γιατί ὁ γαμβρός εἶχε κάποιο μακρυνὸ πένθος.

Ἄσσοι παρευρέθησαν στοὺς ἀρραβῶνας, μᾶς εἶπαν πῶς ὁ Θερασύβουλος δέν πατοῦσε στή γῆ, ἀλλά ἡ Κοῦλα εἶδεχνε περισσότερη συγκίνηση παρά χαρά.

Ἄ Κοφοπόδαρος ἦτανε παράξενος' πότε χαίρονταν σάν τρελλός καί πότε μαζέονταν σέ μιὰ γωνιά, ἔφερνε τό κεφάλι στό στήθος καί φαίνονταν ἀπορροφημένος σέ κάποια σκέψη ὀδυνηρά.

Ἄ Κοῦλα ἄφηνε τότε ὅλους καί πῆγαινε νά τοῦ μιλήσῃ' κι' αὐτὸς ἐφαίνονταν σάν νά ξυπνοῦσε ἀπὸ κακὸ ὄνειρο.

— Αἱ! δάσκαλε — τοῦ εἶπε μιὰ ἀπὸ αὐτὲς τίς φορές ὁ Θερασύβουλος — γέλα λιγάκι, γιατί ἡ μαθήτριά σου δὲ μπορεί νά χαρῆ χωρίς ἐσέ. Ἄ πρῶτος τῆς ἔρωτας, βλέπεις!

Ἄ Κοῦλα τοῦ ἔριξε ἕνα βλέμμα παραπονηρικό, ὁ δὲ Κοφοπόδαρος ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα τὰ ἔκοψε θάλασσα. Ἐπίε τόσο πολύ, ποῦ στό τέλος τὸν ἐπῆραν ἀνασηκωτὰ καί τὸν ἐπῆγαν σέ μιὰ κάμαρη νά κοιμηθῇ.

Τὴν ἐπαμένη Κυριακὴ τὸ ζευγάρι πρωτοβῆγῃε μαζί περίπατο' μπροστά ὁ Θερασύβουλος καί ἡ Κοῦλα, πίσω ἡ κύρ - Ἄλτάνη καί ὁ Κοφοπόδαρος. Ἄ κύρ - Πῆττας δέν ἄφησε τὴν πρέφα του. «Ἐχει τὸν ψυχοπατέρα τῆς», εἶλεγε. Ἄ κόσμος ἐβγαίνει νά τοὺς καμαρώσῃ' οἱ ἄνδρες ἔλεξαν στοὺς νέους:

— Νά, μέσ' στὰ στραβά σας, παφήσατε τέτοιο κορίτσι νά σᾶς τό πάρουν ἀπὸ τὰ χέρια σας.

Οἱ γργῆς ἔλεξαν:

— Ἄ αὐγερινός καί ἡ πούλια, γυιέ μου! κακὸ μάτι νά μὴ τοὺς ἰδῇ.

Τὰ γεροντοκόριτσα ἔλεξαν:

— Μαρή! πῶς ἦτανε ἔτσι ἡ Κοῦλα; πεθαμμένη κι' ἄθαφτη' μπᾶς καί δέν τὸν ἤθελε τὸν ἀστυνόμο;

— Λές, καυμένη, νάγάπαγε τὸν Κοφοπόδαρο;

— Ἄ Θεός νά σέ φυλάῃ ἀπὸ τέτοιες μοῖμες!

Ἄ κείνοι ὡς τόσο ζοῦσαν στάστέρια.

Τί χάρι ποῦ εἶχαν οἱ παπαροῦνες καί τὰ χαμόμηλα στὰ χωράφια! Πῶς μοσχοβολοῦσαν τᾶγρια κρίνα στὴ βεμματιά! Τί ὀμορφη ποῦ ἦταν ἡ λίμνη, ἀσημωμένη ἀπὸ τὸ φαγγάρι! Πῶς καθρεφτιζόνταν στὰ νερά τῆς ὁ οὐρανός καί διπλασίαζε τὰστέρια του γιά νά τοὺς βλέπῃ μέ περισσότερα μάτια!

Ἄστερα τὸν περίπατο τοὺς συνώδεε μόνος ὁ Κοφοπόδαρος, γιατί ἡ κύρ - Ἄλτάνη ἐπιστατοῦσε τίς ράφρες τῶν προικιῶν.

— Προχωρήστε, παιδιά μου, τοὺς ἔλεγε, ὅταν ἐφθαναν στὸν Ἄνεμόμυλο' προχωρήστε καί σᾶς περιμένω' τὸν κόσμο ὅλον τὸν ἔχετε μαζί σας.

— Καί σὺ εἶσαι μέσα στὸν κόσμο μας' τοῦ ἔλεγεν ἡ Κοῦλα.

— Μὴ βιασθῆτε, σᾶς περιμένω' ἀπαντοῦσεν ὁ γέροντας καί κουραμένος κάθονταν στὸν Ἄνεμόμυλο, καί τὸ βλέμμα του τοὺς ἀκολουθοῦσε ὡσότου ἔπαυαν νά φαίνονται.

Τότε ἔκανε δυό - τρεῖς φορές ἕνα κίνημα μέ τὴν πλάτη του σάν νά ἔλεγε.

— Καί τότε, ποῖόν τάχα νάχῃ σκοπὸ ἡ ζωῆ μου!

* * *

Ἄσσοι ἔγιναν αἱ ἐξετάσεις τοῦ σχολείου του, ὁ Κοφοπόδαρος ἐδήλωσε στοὺς φίλους του ὅτι εἶχε σκοπὸ νά ταξιδεύσῃ στὴν Ἄπειρο, στὸ χωριό του, νά ἰδῇ ποιὸς ζῆ καί ποιὸς πέθανε ἀπὸ τοὺς δικούς του.

Σαράντα χρόνια σχεδὸν εἶχε στὸν τόπο μας, καί ἔχι μόνον ποτὲ δέν εἶχε ταξιδεύσῃ, ἀλλὰ καί ποτὲ δέν εἶχεν ἀναφέρει γιά τὴν οἰκογένειά του καί ἴσως ποτὲ δέν εἶχε λάβῃ γράμμα τους' τώρα ὅμως τὸ εἶχε ἀποφασισμένο καί χαμένες ἐπῆγαν ὅλες αἱ παρακλήσεις τῶν Πητταίων καί τῆς Κούλας ἀκόμα, νά μείνῃ — νά μείνῃ, γιά νά γίνῃ ὁ γάμος καί ἔπειτα ἐφευγε. Ἄ Κοφοπόδαρος δέν ἄλλαξε γνώμη.

— Εἶμαι — ἔλεγε — μέ τῶνα ποδᾶρι στό λάκκο' θέλω, πρὶν πεθάνω, νά ξαναἰδῶ τὸν τόπο ὅπου γεννήθηκα.

Ἄσσοι ἔτυχε νά παρευρεθοῦν στὸ σταθμὸ τῆς ὥρα ποῦ ἐφευγε καί τὸν ἐσπροβόδαιναν οἱ φίλοι του, εἶπαν πῶς τῆς Κούλας τὰ μάτια ἔτρεχαν σάν ποτάμι καί τοῦ γέρου δασκάλου τῆς ἡ φωνὴ εἶχε κοπῆ στὸ λάρυγγα.

Κατὰ τὸν Αὐγούστο ἔγινε καί ὁ γάμος τῆς Κούλας μέ τὸ Θερασύβουλο, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ μεταξὺ εἶχε προβιασθῆ σέ λοχαγὸ καί εἶχε εἰθῆσι πῶς τοποθετεῖται στὰς Πάτρας.

Ἄ κύρ - Ἄλτάνη τὸ πῆρε κατὰκαρδα πῶς θάποχωρίζονταν τὴν κόρη τῆς, τὴ μόνη χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ τῆς' ὁ Πῆττας ὅμως τὴν παρηγοροῦσε μέ τὴν ἐλπίδα πῶς θά πῆγαιναν συχνά, συχνά θάρχονταν

καί ἡ Κοῦλα καί πῶς στό τέλος, ἅμα ἔπαιρνε τή σύνταξι του, μποροῦσαν καί νά κατοικήσουν στάς Πάτρας.

Ἡ γάμος ἔγινε βασιλικός ἤλθαν καί οἱ συμπεθεροί ἀπό τήν Ἀνδραβίδα, ὁ πεθερός ἕνας ἀφεντανθρωπος μωραίτης μέ κοντή φουστανέλλα καί μέ χρυσή φέρμελη, ἡ πεθερά μιᾶ τετραπέρατη μωραίτισσα πλατύστηθη, λουσάτη, γλεντζοῦ πρώτης τάξεως· καί οἱ δυό ἐρωτεύθηκαν ἀμέσως τή νύφη τους καί δέν ἐχόρταιναν νά τήν βλέπουν καί νά τήν χαϊδεύουν. Βιολιά καί νταούλια στό γάμο· χοροί ἑλληνικοί καί εὐρωπαϊκοί γιά τούς νέους. Ὁ Πήττας ἔβαλε ἕνα ζουρνά στό ἕνα αὐτί καί ἕναν στό ἄλλο καί ἔκανε σάν εἰκοσι χρονῶν παιδί.

Ἡ Κοῦλα εἶχε γίνη ὁμορφη νύφη μέ τό ἄσπρο πέπλο καί τὰ ἀνθη τῆς λειμονιάς, ἀλλά ἦταν ὠχρή ἀπό τή συγκίνησι.

— Ἀγγί — φώναξε ὁ Πήττας — ποῦ εἶσαι, καϊμένε Κοφοπόδαρε, νά χορτάσης φαί καί γλέντι γιά ὅλη σου τή ζωή!

— Ἀχ! εἶπε ἡ Κοῦλα, μοῦ μού φαίνεται ἡ χαρά μου, Θρασύβουλε, ποῦ λείπει ὁ ἄμιρος αὐτός. Ἄν εἶμαι σήμερα ἄνθρωπος καί ἂν σάρεω λιγάκι, σαυτόν τό χρεωστώ.

— Μοῦ φαίνεται ὅμως, εἶπεν ὁ Θρασύβουλος, πῶς κι' αὐτός, ἂν ἔγινεν ἄνθρωπος, σέ σένα τό χρεωστεῖ.

— Ἀλήθεια εἶναι καί αὐτό, εἶπε ἡ Κοῦλα· ὅλοι γίνονται καλύπεροι κοντά μου.

— Γιατί ὅλοι σ' ἐρωτεύονται, γυναικοῦλα μου· εἶπε ὁ Θρασύβουλος· καί τῆς ἔσφιξε τό χέρι ἐκεῖ ποῦ κάθονταν στόν καναπέ τόσο ὁποῦ πόνεσε καί φώναξε λιγάκι.

— Χάγγι — φώναξε ὁ Πήττας — παληόπαιδα, ἀπό τώρα ἀρχίσατε ἔλα κοντά, μωρ' Ἀλτάνη, νά σοῦ πῶ 'ς τ' αὐτί.

— Μπα, πα — ἔλεγε ἡ κύρ - Ἀλτάνη — ὄσω φωτῶν ἔγινε ὁ σύζυγός μου· μήν πίνης ἄλλο, χριστιανέ.

Ὅταν τούς κατεψώδωσαν καί τό καρδί σήκωσε ἄγκυρα, ἡ Κοῦλα δέ μποροῦσε νά ξεκολληθῆ ἀπό τήν ἀγκαλιά τῆς μάνας της.

— Μαννοῦλα μου, μαννοῦλα μου — ἔλεγε — νά μοῦ γράφετε κάθε μέρα, νά βάνης τόν πατέρα μου νά μοῦ γράφῃ· καί νάρθης, νάρθης, μαννοῦλα μου, νά μέ ἰδῆς· μήν ἀργήσης νάρθης· καί τό δάσκαλό μου τόν ἄμιρο μὴν τόν ἀφήσετε ἐρημον· στόν κόσμο δέν ἔχει ἄλλον ἀπό μένα κι' αὐτός· μοῦ τό ὑπόσχεσαι, μαννοῦλα μου;

— Ναί, παιδί μου, ναί, Κοῦλα μου, ναί νά σέ χαρῶ, καμάρι μου, μοναχοκόρη μου· ἔλεγε ἡ κύρ - Ἀλτάνη τόσο συγκινημένη, ποῦ δέν εἶπε κἀνένα ἑλληνικό.

* *

— Ἡ Κοῦλα, φίλε μου, θριαμβεύει στάς Πάτρας· μᾶς ἔλεγε στό καφενεῖο, ὕστερα ἀπό λίγον καιρό, ἕνας ἀπό τήν παρέα μας, ποῦ εἶχε γυρίσῃ ἀπό τὰς Πάτρας.

— Πολύ φυσικό· εἶπε ἄλλος· οὐρανια μάτια σάν χάνδρες δέν θά εἶχαν ἰδῆ ποτέ.

— Ὅχι μόνον γιά τὰ μάτια της, φίλε μου, καί γιά τήν ὁμορφιά της, ἀλλά καί γιά τή σεμνότητά της, τήν ἀγαθότητα, τή νοικοκυρωσύνη, ἀκόμα καί γιά τή μόρφωσί της· «μωρὲ ποῦ στήν ὀργή, μὲ ἔλεγε ἕνας Πατρινός ποῦ τήν εἶχε γνωρίσῃ, ποῦ ἔμαθε αὐτή τόσα ὁμορφα πράγματα μέσα στό χωριό σας, χωρὶς νά θέλω νά σας προσβάλω»· τοῦ εἶπα γιά τόν Κοφοπόδαρο...

— Μωρὲ ἀλήθεια, εἶπε ὁ ἄλλος· εἶδατε τόν Κοφοπόδαρο; ὦ! χάλια! ἔμαθα πῶς τὸν ἔπαυσαν κι' ἀπὸ τῆ θείου του, ἂν καί δέν ἔχει ἀνάγκη τὸ παληόσκυλο· ποῖός ξέρεῖ τί μετοχές ἔχει στήν Ἑθνική!

Πράγματι ὁ Κοφοπόδαρος εἶχε γυρίσῃ ἀπὸ τὸ χωριό του ἡ ἀπὸ ὅπου εἶχε πάη! γιατί κἀνεῖς δέν εἶτανε βέβαιος γι' αὐτό. Ἄλλὰ ἐγύρισε σωστὸ ἐρείπιον· καμπουριασμένος, κουρελιασμένος, σάν σκελετός καί σάν μωσπόλαθος· γύριζε σάν τήν ἀδικη κατάρη τριγύρῃ ἀπὸ τὸ σχολεῖο, στὰ ἀπόκεντρα, στήν ἐξοχή, καί σπανιώτατα στὰ κέντρα. Δέν τοῦ ἔκανε πειὰ ὀρεῖ· οὔτε νά καθήσῃ ποθενα οὔτε νά διαβάσῃ.

Εἶχε γίνη νευρικός, ἰδιότροπος, γκρινιάρης μέ τὸν κόσμο ὅλον. Οἱ νταήδες, ποῦ μέ τήν ἀναχώρησι τοῦ φοβεροῦ ἀστυνόμου μας εἶχαν ξαναμαζευθῆ, καί κοντὰ στοὺς νταήδες καί οἱ ἄλλοι ποῦ δέν εἶχαν μέσον νά περνοῦν τήν ὥρα τους, τοῦθγαναν ζάντζες· τοῦ φώναζαν «δάσκαλε, δάσκαλε», κι' ὅταν αὐτός γύριζε, ἔκαναν τὸν ἀδιάφορο. Αὐτός ἔδριζε, βλασφημοῦσε, κυνηγοῦσε τὰ παιδιά μέ τό βραδί του, ἔπεφτε, σηκώνονταν κι' ἔφευγε στὶς ἐρημιές.

Μιά μέρα κἀποιος τὸν ἐρώτησε ἔτσι γιά κουθέντα:

- Εἶχες κἀνένα γράμμα ἀπὸ τήν Κοῦλα, δάσκαλε;
- Ναί, εἶχα· ἀπάντησε μέ κἀποια στενοχώρια.
- Τί σοῦ γράφει; εἶναι καλά;
- Καλά, εὐχαριστῶ· εἶπε ὁ Κοφοπόδαρος καί ἔφυγε.

Κατὰ σατανική σύμπτωσι ἄλλος παρέκει τοῦ ἔκαμε τήν ἴδια ἐρώτησι· ὁ γέροντας ἀπάντησε μέ κάποια ἀπότομη νευρικότητα· κἀποιος ἀπὸ τούς παρόντας ἐγέλασε καί τὸν ξαναερώτησε:

- Εἶχες κἀνένα γράμμα ἀπὸ τήν Κοῦλα, δάσκαλε;
- Ὁ δάσκαλος ἔφυγε βλασφημῶντας. Αὐτὸ ἔφθασε γιά νά τὸν βγάλουν τῆ ζάντζα, καί ἐπειδὴ ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τήν οἰκογένεια τοῦ Πήττα δέν ἤθελαν νά ἀναφέρουν ὄνομα, τοῦλεγα μόνον:
- Εἶχες κἀνένα γράμμα, δάσκαλε; καί αὐτός ἔφευγε σάν νά τὸν κυνηγοῦσαν. Τόσο ἔφθασε γιά νά περάσῃ γιά παλαβός.

Ἀπὸ τότε κἀνεῖς δέν τὸν ξαναεῖδε στὰ κέντρα· στήν ἀρχὴ πῆγαινε στὰ Ἡρῶα καί κάθονταν ὀλημερίς· ἐπειδὴ ὁμοῦ δέν ἔπαιρνε τίποτε ἀπὸ τὸ καφενεῖο, ὁ καφετζής, γιά νά τὸν ξεφορτωθῆ, τὸν ῥώτησε δυό-τρὶς φορές:

- Εἶχες κἀνένα γράμμα, δάσκαλε; καί τὸν ξενόησε.
- Τὸ ἴδιο τοῦκαμαν καί στό Βελούχι· καί στόν Ἀνεμόμυλο· τὸ μόνον του καταφύγιον ἔμεινε ἡ Μάννα καί ὁ Ἀϊ-Λάζαρος, ὅπου δέν ἐπήγαινε κόσμος.

Ὡς τόσο μιὰ μέρα ξαφνισθήκαμε ποῦ τὸν εἶδαμε σχετικῶς κα-

λονδυμένον νάρθη μέσα ἔς ἓνα φαρμακεῖο ποῦ συχνάζαμε. Εἶχε τόση σοβαρότητα, ποῦ δὲν τὸν ἐπειράξαμε. Πῆγε κατ' ἐθεϊαν σὲ μιὰ γωνία, ὅπου κάθονταν ὁ συμβολαιογράφος μας, ἕνας γέρος φημισμένος γιὰ τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν τιμωότητά του, ποῦ ὄλοι τὸν ἐκραζα «μπάρμπα - Γιαννακό» γιατί καὶ οἱ γεροντότεροι γέροντα τὸν θυμοῦνταν.

— Πότε θὰ εἶσαι στοῦ γραφεῖο σου, μπάρμπα - Γιαννακό; ἐρώ-
τησε ὁ Κοφοπόδαρος.

— Στῆς δύο, δάσκαλε.

— Θέλω νὰ σ' εἶρω μόνον.

— Μὲ βρίσκες.

— Χαίρετε.

Ἐνας τὸν ἠρώτησε τότε:

— Διαθήκη θὰ κάμης, δάσκαλε; Ἐκεῖνος ἐθύμωσε καὶ τὸν ἔδρισε. Ἐγελάσαμε καὶ τὸν ἐρώτησε καὶ δεύτερος τὸ ἴδιο. Καὶ ὅταν τὸ βραδάκι τὸν εἶθαν νὰ καταβαίνει ἀπὸ τὴν σαραβαλιασμένη σκάλα τοῦ μπάρμπα - Γιαννακοῦ, τὸν ἠρώτησαν πάλι: :

— Ἐκαμες τὴ διαθήκη σου, δάσκαλε;

Αὐτὸς ἀπάντησε μὲ μιὰ αἰσχρολογία καὶ ἔφυγε.

Καὶ χάθηκε πειὰ δριστηκῶς ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ κόσμου.

Λημονήθηκε σιγὰ σιγὰ καὶ τότε μόνον τὸν ξαναθυμηθήκαμε, ὅταν ἀκούσαμε τὴν καμπάνα τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος νὰ χτυπᾷ λυπητερά καὶ ῥωτήσαμε καὶ μάθαμε πῶς πέθανε ὁ δάσκαλος ὁ Κοφοπόδαρος. Τότε γίνθηκε πολλὴ κουβέντα γι' αὐτόν, παρὰ πολλὴ ξανάλεγε ὁ καθένας ὅσα ἤξερε καὶ μάθαινε καὶ ἄλλα.

Τότε μάθαμε καὶ τὰ τελευταῖα του. Ὁ δάσκαλος ὁ Πήττας στὴν ἀρχὴ τὸν εἶχε παραμελήσει μὲ ὅλη τὴν ὑπόχρεσι, ποῦ εἶχε δώση στὴν κόρη τῆς ἡ κύρ - Ἀλτάνη: εἶπε ποῦ εἶχε βαρεθῆ ἔτσι γιατί καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἔφυγε ἡ Κούλα τὰ εἶχε ρίξει λιγάκι· εἶπε καὶ ἀπὸ προφύλαξι, γιατί ἀνακάτωναν τὸ ὄνομα τῆς κόρης του τόσο ἀνόητα· εἶπε ἀκόμα καὶ γιατί ὑπῆρχε γνῶμη, πῶς μὲ ὅλη του τὴ φιλαργυρία ὁ Κοφοπόδαρος δὲν εἶχε καὶ πολὺν παρὰ γιατί καὶ δὲν φαίνονταν νάχη πουθενὰ τοκισμένα, οὔτε καὶ νὰ ἐξαργυρώνη ποτὲ τοκομερίδιο φάνηκε.

Γιὰ ἓνα ἢ γιὰ ἄλλο τέλος πάντων ὁ κύρ - Πήττας καὶ ἡ κύρ - Ἀλτάνη εἶχαν ἀρνηθῆ τὸ δάσκαλο τῆς κόρης των.

Ὅταν ὁμως ἔπεσε ἄρρωστος, φαίνεται ὅτι τὴν γραφᾶν στὴν Κούλα, ἢ ὅποια ἐν τῷ μεταξύ εἶχε πᾶν στὴν Τρίπολι, ὅπου ὁ ἄνδρας τῆς ἔγινε διευθυντῆς τῆς ἀστυνομίας.

Ἡ Κούλα ποιὸς ξέρει τί ἔγραψε, καὶ τότε ἡ κύρ - Ἀλτάνη ἀποφάσισε καὶ πῆγε μιὰ μέρα στὴν τρώγλη του. Τὸν ἦρε παταμένον σὺν σκυλὶ σὲ μιὰ ψάθα καὶ σχεδὸν ἀναίσθητον· μιὰ γρηὶ ποῦ ἔμπαινε κάποτε καὶ τὸν ἐψυχοπονιόντανε, τὸν ἐκούνησε καὶ ἀνοῖξε τὰ μάτια του· ἄλλ' ἅμα εἶδε τὴν κύρ - Ἀλτάνη, τὰ ξανάκλεισε.

— Δάσκαλε, δάσκαλε· τοῦ εἶπε ἡ κύρ - Ἀλτάνη· ἀκουσε ἐθῶ, δάσκαλέ μου· ἡ Κούλα μας μᾶς γράφει: ἀλλοιῶς νὰ μὴν κάμωμε

παρὰ νὰ σὲ πάρωμε στοῦ σπίτι νὰ σὲ περιποιηθοῦμε, σὺν νᾶσωνα πατέρας τῆς· θάρχόντανε, λέει, χωρὶς ἄλλο ἢ ἴδια, ἄλλὰ εἶναι ὀλίγοι ἔγκιοι, ἐτοιμόγεννη ὅπου λέμε· καὶ οἱ γιατροὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν τὴν ἀφήνουν νὰ μπῆ στοῦ σιδηρόδρομο· ἔλα, δάσκαλέ μου, ἐτοιμάσου νὰ σὲ πάρωμε στοῦ σπίτι μὲ μιὰν ἄμαξα· πῆγε ὁ Ἀριστείδης νὰ τὴ φέρῃ· ἔλα, ἀφοῦ τὸ λέει ἡ Κούλα.

Ὁ ἄρρωστος ἀνοῖξε πλατεῖα τὰ μάτια του καὶ τὴν ἐκύτταξε, σὺν νὰ μὴν ἀκουγε, σὺν νὰ μὴν καταλάβαινε, σὺν νὰ μὴν ἐπίσταυε.

— Ἐλα, δάσκαλέ μου, ἐξακολούθησε ἡ κύρ - Ἀλτάνη· νά! κύτταξε καὶ τὸ γράμμα τῆς Κούλας τῆς ἀγαπημένης σου· νά, διάβασέ το.

Ὁ ἄθλιος ἀνασηκώθηκε καὶ φάνηκε τὸ κουρδελιασμένο σακκάκι του καὶ τὸ ρυπαρὸ πουκάμισό του, καὶ μιὰ βρώμα ἀναδόθηκε ποῦ ἔκαμε τὴν κύρ - Ἀλτάνη νὰ τραβηχθῆ λιγάκι. Ἐξήγησε φηλαφητὰ τὰ γυαλιά του, τὰ φόρεσε μὲ τρεμάμενα χέρια, γύρισε τὸ γράμμα δεξιὰ ἀριστερά καὶ ὑστερα ἄρχισε νὰ τὸ διαβάξῃ λέξι πρὸς λέξι.

Τὰ θεοπά καὶ τῆρὰ μάτια του ἐλαμψαν γιὰ μιὰ στιγμή καὶ τὰ δάκρυά του ἀφθονα ἄρχισαν νὰ ποτίζουν τὰ ξαρωμένα μάγουλά του καὶ τὰ ρυπαρὰ γένετα του.

Στάθηκε λίγο, καὶ ὑστερα τρέμοντας ἀνασηκώθηκε, γύρισε πρὸς ἓνα εἰκονισματάκι ποῦ εἶχε, τὸ Χριστὸ μὲ τὸν ἀκάνθινον στέφανον, γονάτιος τρέμοντας πάντα, καὶ κάνοντας τὸ σταυρὸ του, εἶπε μὲ φωνὴ σβυσμένη:

— Θεὲ μου, σὲ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους δίνεις καὶ καλὰ καὶ κακὰ· σὲ μένα ἔδωκες περισσότερα καλὰ παρὰ κακὰ· τὸ βλέπω αὐτὴ τὴ στιγμή. Σὲ παρακαλῶ, Χριστέ μου, ὅσα κακὰ ἔχεις νὰ δώσης ἔς αὐτή, ρίξε τα στὸ κεφάλι μου, Χριστέ μου, στὸ κεφάλι μου.

Καὶ σωριάστηκε. Ἡ ἄμαξα ποῦ ἔφερε ὁ κύρ - Πήττας, τὸν ἐπῆρε σχεδὸν ἀναίσθητον καὶ μόνον ποῦ ἡ κηδεῖα του ἔγινεν ἀπὸ τὸ σπίτι του· κηδεῖα πράγματι καλὴ.

Ἀργότερα ὁ Πήττας τοῦ ἔφκιασε καὶ ἓνα μνημα σιμενῶ, ἀλλὰ ἄνευ, καὶ ἐξάρραξαν στὴν πλάκα τὸ ὄνομα του καὶ τὴν ἡμέραν τὸ θανάτου του. (Κύτταξε· οὔτε αὐτὴ τὴ στιγμή δὲν θυμοῦμαι τὸ ὄλοιο του τὸ ἐπώνυμο· τὸ βαπτιστικὸ του ἦτανε Σωτήρης). Τέσσαρες ρίξεις δενδρολίθιανο φυτεμένες στὶς γωνίες τοῦ τάφου, φούντωσαν καὶ σχεδὸν ἐσκέπασαν τὴν πλάκα.

Αὐὸ - τρεῖς ἡμέρες ὑστερα ἀπὸ τὴν κηδεῖα του ἀνοῖχθηκε ἡ διαθήκη του στὸ πρωτοδικεῖο, καὶ κάμπσοις κόσμος ἐπῆγε ἀπὸ περιέργεια. Ἀφῆνε κατὶ στὸν ἅγιο - Παντελεήμονα, κατὶ στὴ γειτόνισσα ποῦ τὸν περιποιούνταν, μικρὰ ποσὰ σὲ κατὶ μακρουδία συγγενεῖς του ἀπὸ τὸ Καπέσοβο, νομίζω, τῆς Ἡπείρου, καὶ τέλος ἔλεγε:

«... Εἰς τὸ ὑπόλοιπον τῆς περιουσίας μου, ἀνερχόμενον εἰς τριάκοντα (ἀριθ. 30) μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐγκαθιστῶ γενικὴν καὶ ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ κληρονόμον τὴν μονογενῆ θυγατέρα τοῦ συνδέλου μου κ. Ἀριστείδου Παπασημάκη, (μεθ' οὗ ἐπὶ τεσσαράκοντα σχεδὸν ἐτη συνυπῆρτσα ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ) κυρίαν Βασιλικὴν Ἐρασιβοῦλου Β***· λοχαγοῦ, τὴν

μόνη στοργήν, τήν μόνην χαράν, τὸ μόνον φῶς εἰς τὸν θλιβερόν ζόφον τῆς ζωῆς μου...»

Ὁ κόσμος εἶπε «θεὸς σχωρέστονε», ἂν καὶ εὗρισκε πῶς ἔπρεπε νὰ φήσῃ περισσότερα στὸν ἅγιο Παντελεήμονα.

Ὁ κύρ - Πήττας ἐδάκρυζε μὲ τὰ μάτια καὶ γελοῦσε μὲ τὸ ὑπόλοιπο πρόσωπό του.

Ἀλλὰ πόσα τάχα αἰσθήματα στὴν ἀγγελία αὐτή, νὰ ἐπικύμισαν τῇ λεπτῇ, τὴν εὐγενικῇ, τὴν τρυφερῇ καὶ στοργικῇ καρδίᾳ τῆς Κούλας, καὶ πόσα δάκρυα νὰ πλημύρησαν τὰ μάτια τὰ μενεξεδένια μὲ τὰ μεταξωτὰ ματόκλαδα!

* *

Τώρα ἔχει πεθάνῃ καὶ ὁ δάσκαλος ὁ Πήττας καὶ ἡ κύρ - Ἀλτάνη, καὶ στὸ σπίτι τους κατοικεῖ μιά μακρυνὴ συγγενισσά των. Ὁ Θρασύδουλος εἶναι συνταγματάρχης ἢ ἀντισυνταγματάρχης. Ἡ Κούλα ἔχει μισὴ ντουζίνα παιδιά καὶ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὸ λέει Σωτήρη.

Κάθε καλοκαίρι ἔρχεται μὲ κάποια ἀπὸ τὰ παιδιά της καὶ σπανιότερα μὲ τὸν ἄνδρα της στὴν πατρίδα της καὶ κάνει μνημόσυνο στὸν Ἀϊ- Λάζαρο γιὰ τοὺς νεκροὺς της.

Καὶ πάντα περνᾷ ἀπὸ ἓνα ἄσχημο μνῆμα, σκεπασμένο μὲ δενδρολίθινο, στέκεται λίγη ὥρα κυττάζοντας τῇ χορταριασμένη πλάκα, καὶ ὕστερα λέει στὰ παιδάκια της:

— Ἐδῶ, παιδιά μου, εἶναι θαμμένοι ἓνας ἄμοιρος, ποῦ ἀγωνίσθηκε καὶ στερήθηκε ἔς ὄλην του τῇ ζωῇ γιὰ σὰς* πέστε «θεὸς σχωρέστονε».

— Θεὸς σχωρέστονε! λένε τὰ παιδιά καὶ κόβουν ἀπὸ ἓνα κλωνάρι δενδρολίθινο.

Ἡ Κούλα σφργγίζει δυὸ χονδρὰ δάκρυα ποῦ ἀναβλύζουν στὰ μάτια της, τὰ γηρασμένα κάπως τώρα, ἀλλὰ πάντα ἡμέρα καὶ γλυκὰ. Δὲν εἶχεσε ἄδικα κι' ὁ Κοφοπόδαρος.

(Ἐν Μακεδ. τῆς Νιγρίτας 26-31 Μαρτίου 1916)

A. ΤΡΑΥΑΝΤΩΝΗΣ

ΤΟ ΑΦΘΑΣΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΜΟΙΟΖΟΥΝΕ κάποιοι στοχασμοὶ σὰν κύματα ἀφρισμένα, ποῦ ἄθλια ναυάγια φέρουνε σὲ μιὰν ἀκρογιαλιά...

Καίμοι καὶ πόθοι τῆς ζωῆς καὶ μίση ἀγριεμένα σθένουν πρὶν φτάσουν στὴς ψυχῆς τὴν ἡρεμὴ ἀμμουδιά. Καὶ μὲ λιχνίζει ὀλιθερὴ ἄρονονία. — ὦ! μὴ νομίσῃς τέτοιο τραγοῦδι πῶς μπορεῖς σὲ στίχους νὰ τὸ κλείσῃς.

(Ἀθήνα, 1914)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ἡ ἈΡΠΑΓῆ ΤΩΝ ΣΑΒΙΝΩΝ*

Τῷ φίλῳ κ. Γεωργ. Δομοστίνῳ

ΕΙΝΕ μεγάλην κτηματικὴν περιουσίαν ἐκείνον τὸν καιρὸ ὁ κύρ Γιάννης Βαλωνίτης, ἀμπέλια, χωράφια, περιβόλια, μάνδρες καὶ ἦταν ὁ πρῶτος νοικοκύρης τοῦ νησιοῦ, ἄρχοντας τοῦ τόπου. Ἐκτός ἀπὸ τοὺς δουλευτάδες, ποῦ εἶχε χρονιάρχικους, ὅταν ἦταν καιρὸς νὰ ζυγαρίσῃ, νὰ σπεῖρῃ καὶ νὰ θερίσῃ τὰ χωράφια του, νὰ σκάψῃ, νὰ σκαλίσῃ, νὰ κλαδέψῃ καὶ νὰ τρυγήσῃ τ' ἀμπέλια του, ἐμίσθωνε ἀργάτες πολλοὺς, παραπολλοὺς καὶ γυναῖκες καὶ κορίτσια γιὰ τὸ θέρισμα. Ἄν ἤθελε νὰ κάμῃ ἴσοδεῖα ἀπὸ καυσόξυλα ἔκαμνε καλεστικούς καὶ καθέννας ποῦ εἶχε μουλάρι ἢ γαϊδουρί, τὴν ὀρισμένην μέρα, αὐγῇ-αὐγῇ, ἤθελε ἔρθει στ' ἀρχοντικὸ τοῦ κύρ Γιάννη καὶ ὄλοι μαζί οἱ καλεστικοὶ ἐξεκινούσαν γιὰ τὴν δάσος καὶ τὸ βράδυ, ποῦ ἤθελε ἐπιστρέψουν νὰ ξεφορτώσουν τὰ ζῶα καὶ στοιβάξουν τὰ ξύλα στὸ παράσπιτο, ἤθελε καθήσουν σὲ πλοῦσιο τραπέζι, νὰ φάγουν καὶ νὰ πιουν στὴν ὑγειὰ τῶν νοικοκυραίων. Αὐτὴ ἦταν ἡ πληρωμῇ. Δὲν ἤξεύρω ἂν αὐτὴ ἡ συνήθεια τῶν καλεστικῶν ἐπικρατεῖ ἴσαμε σήμερα στὸ νησί μου, γιὰτὶ λέπω χρόνια, ἀλλὰ ἦταν ὄραία ἡ συνήθεια αὐτή. Ἡμποροῖσε κάθε κτηματίας νὰ παίρνῃ

* ΣΗΜ. — Ἡ ἱστορία ποῦ περιγράφω ἀνάγεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σωτηρίου ἔτους 1800, ἴσως ὅμως καὶ προηγουμένως. Μοῦ τὴν εἶχε διηγηθῆ πρὸ πολλῶν χρόνων ἡ γιαγιά μου καὶ τὴν ἐθυμόμουν αὐτὴν παραμῦθι. Πέρσει ὅμως ἔγινε νὰ γνωρισθῶ μὲ ἓνα ψαριανὸν πλοίαρχον, τὸν κ. Καλ., ὁ ὁποῖος, ὅταν τοῦ εἶπα πῶς εἶμαι σκωτιανός, μοῦ διηγήθη ὡς συμβάν αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, ἡ ὁποία εἶχε ἀρχίσαι πλέον νὰ σβένεται εἰς τὴν μνήμην μου καὶ ἀπεράσισα νὰ τὴν γράψω, διότι μοῦ ἐφάνη ὅτι ἀξίζει τὸν κόπον, ἂν ὄχι δι' ἄλλο, ἀλλὰ διὰ τὸ περίεργον αὐτῆς. Ὑπόλαβον ὅμως καὶ συνέγεια (καὶ λυποῦμαι ποῦ δὲν ἔχω πρόχειρα τὰ ἐπίσημα δοκουμενὰ νὰ τὰ ἐπαληθεύσω) ἡ ἐξῆς:

Ὅλιγα χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὴν μερικὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν, οἱ ψαριανοὶ, ποῦ δὲν ἠμποροῦσαν πλέον νὰ παραμένουν εἰς τὸ κατεστραμμένον ἡσπικὸ νησάκι των καὶ ἤθελαν ν' ἀναπνεύουν καὶ αὐτοὶ τὴν ἀφρὴν τῆς Ἐλευθερίας, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ὁποίας τόσον ἠγωνίσθησαν, ἐξητοῦσαν ἀσύλων κανένα λιμένα τῆς Ἐλευθερίας πατρίδος, διὰ νὰ μεταναστεύσουν

καλεστικούς: και στο φύτευμα και στο σκάψιμο των κτημάτων και στη σοδειά των ξύλων και εις άλλας γεωργικές εργασίας με μόνην αμοιβήν τον καλόν λόγον του νοικοκύρη και πλουσιοπάροχον γεῦμα.

«Ἦτο Ἰούλιος μήνας. Ὁ κύρ Γιάννης Βαλωνίτης εἶχε κάλεσμα στο θέρος. Καμμιά τριανταριά κορίτσια ἀπὸ 16 ἕως 25 χρονῶν,

... ὁ Γιάννης τοῦ Γιαλοῦ ἔβαλε τὰ κλάμματα ...

ἐϋπνησαν αὐγὴ-αὐγὴ και με τὰ κοφτερά τους δρεπάνια στὸν ὦμο ἐκίνησαν γιὰ τὰ χωράφια τοῦ κύρ Γιάννη νὰ θερίσουν τὰ σπαρτά

και πρωτιστως ἀπετάθησαν πρὸς τὰς Ἀρχάς τῆς Σκύρου, με τὸ θάρρος τῆς συμπεριεῖας βέβαια, κ' ἐζήτησαν νὰ τοὺς παραχωρηθῇ ὁ πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νήσου εὐρὺς και ἀσφαλὴς λιμὴν τῆς Καλαμίτσας, πρὸς συνοικισμὸν. Καίτοι δὲν ἤμπορὸν νὰ παραδεχθῶ, ὅτι οἱ συμπατριῶταί μου ἐμνησικακῶν κατὰ τῶν ψαριανῶν διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῶν κοριτσιῶν των, ἐν τούτοις δικαίως ἢ ἀδίκως ἠρηγήθησαν διαρρηθῆν νὰ δεχθῶν τοὺς ψαριανοὺς εἰς τὸ νησί των.

Σημειωτέον ἀκόμη και τὸ ἐξῆς: ὅτι ἡ ἀφίξεις τῶν σκυριανῶν κοριτσιῶν εἰς τὰ Ψαρά ἐγένειν ἀφορμὴ νὰ παραλάβουν αἱ ψαριανὰ τὸ σκυριανὸν ἐνδυμα και τὸ σκούφομά των, τὰ ὁποῖα και διατηροῦν και μέχρι σήμερον, ἐξ οὗ και πιστοποιεῖται τὸ γεγονός τῆς ἀρπαγῆς.

A. Γ. Κ.

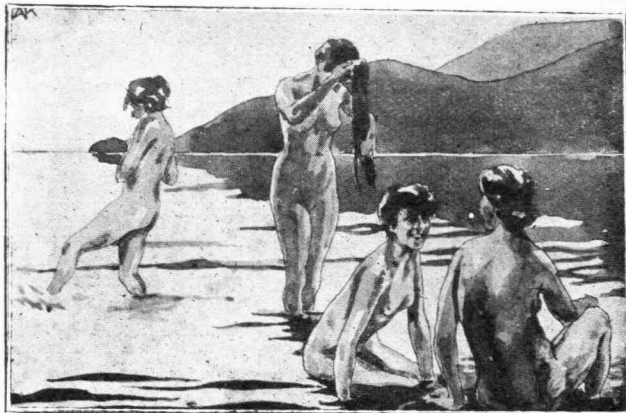
του. Οἱ ἄνδρες ποὺ συνώδευαν τὶς γυναῖκες: γονεῖς, σύζυγοι, ἀδέρφια και συγγενεῖς των ἀπέμειναν στο μεγαλύτερο κτήμα, ποὺ ἦσαν τρία-τέσσερα ἀλώνια και μία μεγάλη ἀποθήκη γιὰ τὸν καρπὸ και τὰ ἄχυρα, μισὴ ὥρα πρὸ μακρυνὰ ἀπὸ δυὸ ἄλλα χωράφια ποὺ ἔπρεπε νὰ θερίσουν τὰ κορίτσια, και ἔστειλαν μαζί τους, τάχα γιὰ νὰ τὶς φυλάγῃ, τὸ Γιάννη τοῦ Γιαλοῦ, ἕνα ἡλθιο παλληκάρι, ἕνα κρεμανταλά, ὡς ἐκεῖ ἀπάνω, ποὺ ἦταν τὸ παίγνιο και ἡ διασκέδασις δλου τοῦ νησιοῦ. Μπρὸς ὁ Γιάννης τοῦ Γιαλοῦ, μ' ἕνα καλάμι στὸν ὦμο γιὰ τουφέκι, και πίσω τὰ κορίτσια φθάσανε στο πρῶτο χωράφι κ' ἔκατσαν νὰ ξεκουρασθοῦν ἀπὸ τὸ δρόμο και νὰ κολατισσοῦν. Ἔδωσαν και τοῦ Γιάννη τοῦ Γιαλοῦ ἕνα ξεροκόμματο ἀπὸ κριθινο ψωμί και τοῦ εἶπαν νὰ κάτση ἀπὸ κάτω ἀπὸ μίαν ἀγριαχλαδιὰ και νὰ τὶς φυλάγῃ. Ἀλλὰ ὁ Γιάννης τοῦ Γιαλοῦ ἔδειξε διαθέσι πῶς ἤθελε νὰ φύγῃ και τότε ἡ ζωηρότερη ἀπὸ τὰ κορίτσια, ἡ Καλὴ τοῦ Κώστα, ἔκοψε μιά βαμβακερὴ κλωστή και τὸν ἔδεσε ἀπὸ τὴν ἀχλαδιὰ.

— «Στάσου νὰ σὲ δέσω ἐγὼ νὰ μὴ μπορῆς νὰ φύγῃς!» τοῦ εἶπε.

Και ὁ Γιάννης τοῦ Γιαλοῦ ἔβαλε τὰ κλάμματα πρὸς μεγάλην θυμηδιαν τῶν κοριτσιῶν. Ἀφοῦ ἐπρογεματίσαν, ἐφόρεσαν τ' ἀσπρομάντυλα στο κεφάλι των κ' ἐμπήκαν τὰ κορίτσια ζωηρά και εὐθυμα στο χωράφι με τὰ πλούσια σπαρτά και ἄρχισαν νὰ θερίζουν με τραγούδια, ποὺ ἀντηχοῦσαν στὰ γύρω βουνά. Κοντὰ τὸ μεσημέρι οὔτε στάχυ δὲν εἶχε ἀπομείνει ἄλόρθο· τὸ ξανθὸ χωράφι ἔμοιαζε τώρα σὰν κουρεμένη κεφαλή. Ἀφήσαν τὰ δρεπάνια τους κάτω ἀπὸ τὴν ἀχλαδιὰ και ῥοδοκόκκινες ἀπὸ τὸ λιοπύρι· ἐκάθησαν στὸν ἀραιὸ τοῦ δένδρου ἤσκιο νὰ ξεκουρασθοῦν και νὰ γευματίσουν, ὅταν ἡ Καλὴ τοῦ Κώστα ἐπρότεινε νὰ μὴ φάγουν ἐκεῖ, παρὰ μιά και καλὴ νὰ πάνε στο ἄλλο χωράφι, ποὺ ἦταν κοντὰ στη θάλασσα, νὰ κολυμπήσουν, νὰ θροσιθοῦν στο γιαλὸ και ἀφοῦ γευματίσουν, νὰ καθήσουν κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη βαλανιδιὰ, ποὺ ἔχει ἤσκιο πυκνὸ και ν' ἀναπαυθοῦν. Ἡ πρότασις ἐγένε δεκτὴ με χαρὰ και λέγοντας και κάνοντας, ἔλυσαν τὸ Γιάννη τοῦ Γιαλοῦ ἀπὸ τὸ δένδρο, ἐπήραν τὰ δρεπάνια και τὰ καλάθια με τὸ φαγί των κ' ἐπροχώρησαν νὰ πάνε στο χωράφι, ποὺ ἦταν κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιὰ. Στὴ μέση τοῦ χωραφιοῦ ἦταν μιά μεγάλη βαλανιδιὰ, ποὺ στὸν ἤσκιο τῆς ἀποκάτω μποροῦσαν νὰ χωρέσουν περισσότεροι ἀπὸ ἑκατὸ ἀνομάτοι. Ἀπόθεσαν τὰ καλάθια και τὰ δρεπάνια των κοντὰ στη ρίζα τῆς βαλανιδιᾶς, ἔδωσαν πάλι τὸ Γιάννη τοῦ Γιαλοῦ με μιά κλωστή ἀπὸ ἕνα χαμόκλαδο γιὰ νὰ μὴ φύγῃ και πάχ στο γιαλὸ ποὺ θὰ πήγαιναν αὐταίς, με χοροπηδῆματα ἔφθασαν στὴν ἐρημὴ ἀκρογιαλιὰ και ἀφοῦ ἐκύτταξαν δεξιὰ και ἀριστερὰ μὴν παραφυλάγῃ κανένα ἀδιάντροπο μάτι, ἐγδύθησαν γλήγορα-γλήγορα και σὰν νεραῖδες, με βήματα γοργὰ και φοβισμένα ἔπεσαν στὰ κρυσταλλένια νερὰ τοῦ γιαλοῦ.

Ἡ θάλασσα τοῦ κόλπου, ἀστραφτερὴ σὰν καθρέπτῃς, ἀκίνητη σὰν ἀπὸ λάδι, δὲν ἄφινε οὔτε ἕνα κυματάκι νὰ ἑσπλωθῇ στὴν πλα-

τειά άμμουδιά. Και μόνο από τόν άριστερό κάτω μιá βαθυγάλαξη λουριδα άρχιζε νά άπλώνεται και νά μακραίνει ζως τά μισά του κόρφου για νά σβύση κι' ατή παρέκει στην άπανεμιά, που έκανε τó άντικρυ του κόρφου ξερονήσι. Τó λεπτό και δροσερό άεράκι, που έφυσούσε έξω στο πέλαγο, έφθανε κάπου με έλαφρές σπιλάδες ζως τήν άμμουδιά, έρρυτιζώνε πότε και πότε τήν ήρεμη επιφάνεια του νερού και ανέμιζεν έλαφρά τά δλόξανθα και τά μαύρα, χυμένα στις πλατές μαλλιιά τών κοριτσιών. Μιά-μιá που έγδύνετο, έτύλιγε τά ρούχα της, τ' άπόθετε στην άμμο και δειλά-δειλά έπροχωρούσε στην άκτή δλόγυμνη σαν νεράϊδα· κ' έπειτα, όταν έφθανε στην όχηθη,

... Έβλεπες σώματα λευκά σαν άγάλματα από άρχαία μάμαρα...

με παιγνιδάρικα κινήματα, σκυμμένη λίγο από ντροπή για τή γυμνότητά της, έκανε γλήγορα-γλήγορα τó σταυρό της, έπαιρνε ύστερα νερό με τó χέρι κ' έδρεχε τις άμασχάλας της, και με δυό τολμηρά πηδήματα έπεφτε στο διάφανο νερό. "Έβλεπες σώματα μελαχροινά, έβλεπες λευκά σαν άγάλματα από άρχαία μάμαρα σώματα, έβλεπες κορμοστασιές χωρίς ψεγάδι κι' έλεγες: που ήσαν κρυμμένες τόσαις καλλοναίς;... "Όταν έπεσαν όλαις στη θάλασσα κ' έσκορπίσθηκαν έδω κ' εκεί, άρχισαν νά παίζουσι: έδιναν γροθιές στο νερό, έδρεχεν ή μιá τήν άλλη, έσηκώνοντο δλόρθεσ και ξαναβουτούσαν πάλι, έφώναζαν, έγελούσαν, έκτυπούσαν τά χέρια τους, έχασαν κάθε φόβο μήν τις ίδη κανείς και δέν έφρόντιζαν παρά πώς να γελάσουν, πώς νά διασκεδάσουν περισσότερο. "Η διασκεδάσις ατή τις έκαμε νά ξεχάσουν και φαγι' και άνάπαυσι και μισή ώρα

πλέον έξακολουθούσε τó γλέντι, όταν ή μεγαλύτερη άπ' όλαις τις ένθύμιζε πώς ήταν πιá καιρός νά βγούνε' τά κορίτσια όμως ειχαν ξετρελαθή και με τις πολλές φωναις τής Καλής του Κώστα άπεφάσαν τέλος ν' αφήσουν τó νερό. "Έν τούτοις ή πρώταις που βγήκαν, άρχισαν νά ρίχνουν άμμο άπάνω σ' εκείναις που έβγαίνουν κατόπι και τις άνάγκαζαν νά ξαναβουτούν στη θάλασσα, για νά φύγη άπ' επάνω των ή άμμος. "Άλλαις φωναίς, άλλα γέλια, ως που ή Καλή τις ειπε πώς δέν θά έμνε καιρός νά φάνε και ν' άναπαυθούν' κ' έτσι μία-μιá άρχισε νά βγαίνει, ένψ από πάνω από τά άγαλματένια σώματά των έπεφταν ή σταλαματιές σαν χονδρά διαμάντια. Τέλος έντύθηκαν και όλαις μαζί, χεροπιασμέναις, εύθυμες και τραγουδώντας ξεκίνησαν προς τή βαλανιδια. "Υστερα από τόν κόπο του θερισμού και τά τρελά παιγνιδία των στη θάλασσα, με μεγάλη όρεξι έφαγαν τó φτωχικό τους γεύμα και ύστερ' άπ' αυτό, κάθε μιá εκεί που βρέθηκε έγειρε και άπεκοιμήθη. "Ένα λεπτό άεράκι τώρα έφυσούσε επάνωθέ τους και ανέμιζε έλαφρά τις άκρες των λευκών μαντηλιών τους κ' έδρόσιζε τά ροδόκρινα πρόσωπά τους.

"Ο Γιάννης του Γιαλού, που παραμόνευε παραπέρα, δεμένος άκόμη από τó χαμόκλαδο με τήν κλωστή, άμα άντελήφθη πώς τά κορίτσια κοιμούνται, έσηκώθη νά βεβαιωθή και με τó σήκωμα έκόπη ή κλωστή που ήταν δεμένος! "Έστράφη κ' εκύτταξε, έσυρε τó πόδι του, τó ειδη έλεύθερο και έμεινε κατάπληκτος. "Ο έλαφρός κρότος από τó σπάσιμο τής κλωστής και τó άνατίναγμα του ζηρού θάμνου του έφάνησαν σαν βροντή με κεραυνό, ένόμιος πώς ειχε κάμει έγκλημα κ' έσηκώθη στά νύχια τών ποδαριών του, κατατρομαγμένος και με γουρλωμένα μάτια, νά ιδη άν δέν έπήρε ειδησι κανείς' και άφου έπίεσθη, πώς όλαις ή γυναίκες κοιμώνταν, στην άρχή με σιγανά βήματα, έπειτα με πηδήματα σαν τής άρκούδας, άρχισε νά τρέχη προς τήν άκρογιαλιά. Προτού φθάση άκόμη στην άμμουδιά, τρέχοντας εξήγησε νά βγάλη τή βράκα του, αλλά τó πόδι του έμπερδούθηκε στο πουζούσι του βρακιού, και σκουντουφλά και πέφτε: φαρδός πλατύς άπάνω σέ κάτι ξεράγκαθα. Του ήρθε νά βάλη τις φωνές, αλλά δ φόβος μή τόν νοιώσουν τά κορίτσια και τόν ξαναδέσουν, τόν έκαμε νά μη βγάλη μιλιá και άρχισε νά βγάνη τ' άγκάθια που του ειχαν μπηχθή στα γυμνά του κανιά. Σκυμμένος καθώς ήτον δέν ειδη με σκαμπαβιά, που ειχε πλησιάσει στο γιαλό, παρά όταν έσηκώθηκε από χάμω κ' έξεκίνησε τρέχοντας, αντίκρυσε άνθρωπους ξένους και άγνωστους και από τήν τρομάρα του έσηκωσε ψηλά τά χέρια κ' έστάθη μονομιás και τούς έβλεπε με γουρλωμένα μάτια σαν νά έβλεπε τούς έξαπεθό. Οι άνδρες τής σκαμπαβιάς, δ ένας πίσω από τόν άλλον, επήδησαν στην άμμο και δ άρχηγός των, άμα ειδη τόν Γιάννη του Γιαλού, που έστέκετο σέ κείνην τήν κατάστασι, μισόγυμνος και τρεμουλιασμένος, έβαλε τά γέλια:

— "Έλα δώ, μωρέ, του φωνάζει, έλα δώ!

"Ο Γιάννης του Γιαλού, τρέμοντας σαν τó φύλλο, έπλησίασε τόν άρχηγό.

— Πού είνε, μωρέ, τὰ κορίτσια, πού κολουπούσαν ἐδῶ και λίγη ὥρα; ἐρώτησεν ὁ ἀρχηγός με θυμό.

Ἡ γλώσσα τοῦ Γιάννη εἶχε θεθῆ και δὲ μπορούσε νὰ βγάλῃ λέξι ἀπὸ τὸν τρόμο του.

— Μίλιε, μωρέ, μὴ φοβάσαι, δὲ σοῦ κάνω τίποτε, — εἶπεν ὁ ἀρχηγός των με μαλακίωτηρ φωνή; — Πῶς σὲ λένε;

• Τρέχοντας ἐζήτησε νὰ βγάλῃ τὴ βράκα του... •

Ἐο Γιάννης τοῦ Γιαλοῦ ἐπῆρε θάρρος ἀπὸ τὸν καλύτερο τρόπο τοῦ καπετάνιου και κατέρωθως νὰ μιλήσῃ μέσα στὰ δόντια του.

— Γιάννη...

— Πές μου, λοιπόν, Γιάννη μας, τί γενήκαν τὰ κορίτσια πού ἦταν ἐδῶ κ' ἐκολουπούσαν; ἐρώτησε ἄλλη μιὰ φορὰ ὁ ἀρχηγός.

— Ἀπὸ κάτω ἀπὸ κείνη δὴ τὴν βαλανιδιά εἶνε ξαπλωμέναις... εἶπε ὁ Γιάννης τοῦ Γιαλοῦ με πολὺ κόπον.

* *

Ἄλλη ξαπλωμένη, ἄλλη με τὸ πλάγι και κάθε μιὰ με ἰδιαίτηρ στασι, ἀνεμιζόμεναις ἀπὸ τὸ θροσερὸ ἀεράκι τοῦ πελάγους και

νανουριζόμεναις ἀπὸ τὸν ἐλαφρὸ ψέθυρο τῶν φύλλων τῆς βαλανιδιάς, ροδοκόκκινες ὄλαις, ἐκοιμῶντο στὸν ἥσιο ξένοιαστες.

Πρώτη ἐξύπνησε ἡ Καλὴ τοῦ Κώστα ἀπὸ ἓνα θόρυβο, πού ἄκουσε γύρω. Ἐπροσηκώθη και ἀκούμπησε τὸν ἀγκώνα της ἐπάνω στὴν πέτρα, πού εἶχε γιὰ προσκεφάλι της, και με τρομαγμένα μάτια ἐκύτταξε ὀλόγυρά της. Δώδεκα ἄνδρες ἀρματωμένοι με γιαταγάνια

• Παναγία μου! ἐφώναξεν ἡ Καλὴ τοῦ Κώστα κ' ἐπετάχθη ἐπάνω... •

και τρομπόνια εἶχαν πιάσει ὅλα τὰ πόστα κ' ἐπρόβαλλαν τὰ κεφάλια των ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ γύρω στάχυα ἄγριοι και φοβεροί.

— Παναγία μου! — ἔβαλε μιὰ κραυγὴ ἡ Καλὴ τοῦ Κώστα κ' ἐπετάχθη ἐπάνω. Στὴν κραυγὴ της ὅλα τὰ κορίτσια ἐξύπνησαν ἔντρομα και στὴ στιγμὴ εὐρέθησαν ὀλόρθα; ἀλλά, στὸν ἴδιο καιρό, και οἱ ἐπιδρομεῖς ὤρμησαν ἀπὸ τὰ κρησφύγετά των και τὰ ἐπερικύκλωσαν.

— Μὴ φοβάσθε, κορίτσια! εἶπε με σοβαρότητα ὁ ἀρχηγός, ἓνας ἄνδρας ἡλικιωμένος με φαρὰ χονδρὰ μουστάκια, ἡ θέα τοῦ ὀποίου ἐνέπνεεν ἐμπιστοσύνη. — Μὴν τρομάζετε, δὲν θὰ σᾶς πειράξῃ κανεὶς.

Μὲ δση ὁμως γλυκύτητα και ἂν ἐπροσπάθησε νὰ τὰ εἰπῇ αὐτὰ ὁ

ἀρχηγός, τὰ κορίτσια εἶχαν βάλει πιά τῖς φωναῖς καί τὰ κλάματα καί δὲ μπορούσαν νὰ κρατηθοῦν. Μερικὰ ἐδοκίμασαν νὰ ὀρμήσουν διὰ νὰ διασπάρουν τὴν κύκλωσιν, ἀλλὰ ἀμείλικτοι οἱ ἄνδρες τ' ἀνεχαίτισαν, χωρὶς νὰ βάλουν ὅμως καί χέρι ἀπάνω των. Καί, σάν τ' ἀγγίγια στό δάσος, ποῦ πιάνει πυρκαϊά, καί προσπαθοῦν νὰ εἰδρουν διέξοδο γιά νὰ σωθοῦν, ἐτσι καί τὰ κορίτσια ἔτρεχαν ἀλλόφρονα, πότε σέ μιὰ διεύθυνσι, πότε στήν ἄλλη πασχίζοντα νὰ ξεφύγουν. Ἡ

Μέσα δὲ δυό στίχους ποῦ ἐσχημάτισαν τὰ ἔνοπλα παλληκάρια . . .

ἀνθρωπινῶς ὅμως ἀλυσιδα σιγά-σιγά τὰ περιέσφιξε μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε ἐμαζεύθησαν ὅλα γύρω-γύρω στὸν κορμὸ τῆς βαλκανιδιάς καί χωρὶς ἀντίστασι πλέον, ἔπεσαν στὰ γόνατα καί ἄρχισαν μὲ δάκρυα στὰ μάτια νὰ ἱκετεύουν τοὺς ἐπιδρομεῖς νὰ τὰ λυπηθοῦν καί νὰ μὴ τὰ βλάψουν. Ἄφου καί πάλιν ὁ ἀρχηγός τὰ ἐθεδαίωσε, πῶς δὲν ἔχουν νὰ πάθουν τίποτε, καί τῖς ἐμέτρησε μὲ τὸ βλέμμα του, ἐστράφη πρὸς τὴν μεγαλύτεραν, τὴν Καλὴν τοῦ Κώστα, καί τῆς εἶπε μὲ ἐπίσημον καί προφητικὸν τόνον:

— Ἄκουσε, σὺ κοπέλλα μου, καί βάλε το καλὰ στό νοῦ σου:

Τὰ κορίτσια ἀπ' ἐδῶ μᾶς χρειάζονται, γιατί ἔχουμε μεγάλη ἔλλειψι ἀπὸ γυναῖκες στὰ Ψαρά, καί θὰ τὰ πάρουμε θέλουν δὲ θέλουν. . . Νά, τὰ καρδιά μας στὸ λιμάνι, ποῦ στέκονται στὰ πανιά καί μᾶς περιμένουν νὰ τοὺς τὰ πᾶμε. Κανεὶς δὲν θ' ἀγγίξῃ χέρι ἀπάνω τους, καί ὅταν φθάσωμε στὰ Ψαρά θὰ τὰ παντρέψωμ' ἐκεῖ καί θὰ πάρουν τοὺς καλύτερους νηούς ποῦ ἔχει ὁ τόπος μας καί θὰ γείνουν ἢ καλύτεραι νοικοκυράδες τοῦ νησιῦ μας. Ἄνοιξε τ' αὐτιά σου κ' ἄκουσε αὐτὰ ποῦ θὰ σοῦ πῶ: ἅμα ἰδῆς τὰ καρδιά καί σηκωθοῦν στὰ πανιά, θὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ καί θὰ πᾶς νὰ εἰδοποιήσης τοὺς γονεῖους καί τοὺς συγγενεῖς τῶν κοριτσιῶν καί νὰ τοὺς πῆς νὰ μὴν ἀνησχοῦν διόλου, πῶς τὰ παιδιὰ των δὲν θὰ πάθουν κακό, πῶς δὲν θὰ τὰ χάσουν, καί ὅποτε θελήσουν,μποροῦν νὰ ἔρχονται στὰ Ψαρά — μακρὰ δὲν εἶνε — νὰ τὰ βλέπουν καί θὰ εὐχαριστηθοῦν ποῦ θὰ ταῦρουν ἀποκαταστημένα καί εὐτυχημένα!

Καί ἀποταθεῖς στὰ κορίτσια:

— Καμμιά ἀντίστασις σας, κορίτσια, δὲν θὰ σᾶς ὠφελήσῃ, γιατί ἔχομε ἀπόφασι καί στὰ χέρια, ἂν γείνη ἀνάγκη, νὰ σᾶς σηκώσωμε. Λοιπόν, καιρὸ δὲν ἔχομε νὰ χάνωμε, γιατί ἂν πάρουν εἰδησι οἱ δικοὶ σας καί θελήσουν νὰ μᾶς ἐμποδίσουν, εἶνε φόβος μὴ χυθῆ αἷμα, κ' αὐτὸ δὲν τὸ θέμε ἡμεῖς.

Τὰ κορίτσια ἄρχισαν τοὺς λυγμούς καί τὰ κλάματα καί δὲν ἐκουνοῦσαν ἀπὸ τῆ θέσι τους. Βλέποντας αὐτὰ ὁ ἀρχηγός, ἔκαμε στοὺς ἄνδρες ἓνα ἀπότομο κίνημα μὲ τὴν κεφαλὴ του πρὸς τὸ μέρος τῶν καρδιῶν καί μὲ φωνὴ πιὸ δυνατὴ καί πιὸ αὐστηρὰ εἶπε στὰ κορίτσια ν' ἀφήσουν τῆς κλάψαις, γιατί δὲν ἔχει καιρὸ νὰ χάνῃ ἄδικα καί τότε ἀπὸ τὸν ὄμιλο τῶν κοριτσιῶν μιὰ ὄρφανὴ ἀπὸ πατέρα καί μάνα, ἔκαμε τὴν ἀρχὴ καί ἀπεσπᾶσθη, καί μὲ τρεμουλιαστὸ βῆμα ἐπροχώρησε πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀκρογιαλιάς. Δειλὰ-δειλὰ ἔπειτα καί, σκουπίζοντας μὲ τῖς ποδιές των τὰ μάτια, ἀκολούθησαν σάν ἀρνάκια καί ἡ ἄλλαις, μέσα σὲ δυό στίχους ποῦ ἐσχημάτισαν τὰ ἔνοπλα παλληκάρια, καί ὄλοι μαζί ἐξεκίνησαν . . .

* *

Ὅταν μετὰ μιὰ ὥρα οἱ θεριστάδες ἐφθασαν λαχανιασμένοι στὴν ἀκρογιαλιά, ἀπὸ τὴν ὅποιαν εἶχαν φτερωγίσει διὰ παντός τὰ ὄρατα κορίτσια τοῦ νησιῶ των, τὰ πρῶτα ψαριὰνὰ καρδιάκια ἦσαν πλέον ἀνοιγμένα στὸ πέλαγος μακρὰ, μακρὰ . . .

(1916)

ΑΓΑΘΟΚΑΝΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Εἰς ἀνυπόφορον ψεύτην

Τόσους ψευτιὲς μᾶς πούλησες καί τόσα παραμύθια
ποῦ ψέμμα ἡμοιάζει ἂν γελασθῆς νὰ πῆς καί κἄποια ἀλήθεια!

ΣΑΤΑΝΑΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ "ΕΞΗΝΤΑΔΥΩΤΟΥ,"

Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΚΥΡΑ-ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΠΑΠΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἡ ἡμέρα ἢ 11ῃ ἢ 12ῃ Ὀκτωβρίου 1862, ἀκριβῶς δὲν δύναμαι νὰ ὀρίσω, διότι γράφω ἀπὸ μνήμης, ἥτις ἦδη ἐγήρασε καὶ αὐτὴ ἄγουσα ἔκτοτε τὸ 54 ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς. Τότε εὐρισκόμην εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ 21ου ἔτους τῆς ἡλικίας μου, δηλαδὴ τὰ πρόθυρα τῆς παραδείσου. Εὐρισκόμην εἰς Κόρινθον μετὰ τοῦ ἀειμνήστου καὶ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἀνδρός, τοῦ Μιλτιάδου Κανελλοπούλου, ἀδελφοῦ τοῦ ἄλλου θαυμαστοῦ ἀνδρός "Ἡλία Κανελλοπούλου καὶ τοῦ νῦν ζώντος, ἰσαδέλφου φίλου μου "Αλεξίου Κανελλοπούλου, εὐρισκόμην, λέγω, εἰς Κόρινθον, ὅπου ἀπεστάλημεν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τότε τῆς Ἐπαναστάσεως ἀοιδίου Δημ. Βούλγαρη ὅπως ἐπαναστήσωμεν τὴν Κόρινθον. Ἐν τινι φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος « τῶν Ἀθηῶν τοῦ ἔτους 1912 ἀφηγήθη τὰ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης τῆς Κορίνθου. Συντελεσθεῖσης καὶ ἐκεῖ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐπανήλθομεν εἰς Ἀθήνας τὴν 12 νομῖζω Ὀκτωβρίου.

Ἡ πρωτεύουσα ἦτο πλήρης ζωῆς καὶ χαρᾶς καὶ κινήσεως παρεκτροπαί ἐλάχιστοι ἐγένοντο καὶ αὐταὶ παρὰ ἐνθουσιωδῶν στρατιωτικῶν, ὁρμώντων νὰ δεῖξωσι τὴν ἐλευθερίαν των ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, τῆς ὀπωσδήποτε πιεστικῆς καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν των δῆθεν, καὶ τοῦτο ὅμως διὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας μόνον. Ἐν τούτοις εἰς τὰ στόματα τῆς νεολαίας τοῦ 62 ἐφέρετο τὸ ὄνομα τῆς Κυρά-Καλλιόπης καὶ ὄχι Κυρίας Καλλιόπης, ὅπως τὴν ὄνομασε κάποτε ὁ φίλιτός μου Θεοδ. Βιλλανίτης. Εἶνε γνωστὸν ὅποιον γόητρον ἴσκει ἡ μοναδικὴ διὰ τὴν εὐφρίαν τῆς, τὴν ἐνεργητικότητά καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ἐκείνην δέσποινα, ἣν ἐστόλιζε εὐρεῖα μάθησις, ἐκφραστικὴ φυσιογνωμία καὶ θέλωσα ὁμιλία, δύναμαι εἰπεῖν εὐλογητῶς. Ὁμοφώνως τότε ἡ ἐπαναστατικὴ, στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ νεολαία, ἡ παντοδύναμος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐζήτησε ἀπὸ τὴν Προσωρινὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀποστείλῃ εἰς Ναύπλιον τὸν ἀτιμοδρόμονα διὰ νὰ μεταφέρῃ εἰς

Ἀθήνας τὴν ἐξοχὸν γυναῖκα καὶ ἐπαναστάτριαν ἄλλ' ἢ Κυβερνησις εἶχεν ἤδη, νομίζω, προλάβει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς νεολαίας. Τέλος τὴν 12 ἢ τὴν 13 Ὀκτωβρίου 1862 ἠγγέλθη ἐκ Πειραιῶς ὅτι ἡ Κυρά-Καλλιόπη ἐφθασεν εἰς Πειραιᾶ, ὅπου ὄλαι αἰ ἄμαξαι τῶν Ἀθηῶν κατήλθον πλήρεις κόσμου πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ἐξοχοῦ δεσποίνης. Ἡ νεολαία ἀεφάσισε ὅπως τὸ μὲν ἐν μέρος αὐτῆς κατέλθῃ εἰς Πειραιᾶ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς, τὸ δ' ἄλλο νὰ τὴν ἀναμείνῃ καὶ ὑποδεχθῇ ἐν Ἀθήναις, ὡς κατάλληλον δὲ μέρος εἶρε τὸ ἐξωθεν τοῦ Καφενείου τῆς Ὠραίας Ἑλλάδος, τοῦ περιφήμου διὰ τὴν ἱστορίαν του καφενείου ἐκείνου. Παρετάχθησαν λοιπὸν ἀναμένοντες ἐξωθεν τοῦ καφενείου εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ Αἰόλου καὶ Ἐρμού οἱ ταχθέντες πρὸς ὑποδοχὴν ἐπαναστάται νεοί: Ἀναστάσιος Γεννάδιος, Ἀριστείδης Γλαράκης, Ὀδυσσεὺς Ἰάλεμος, Ἀριστείδης Δόσιος ἀπολυθεὶς τῶν φυλακῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τὴν 10-11 Ὀκτωβρίου, ἀδελφοὶ Κανελλοπούλοι, Ἀχιλεὺς Παράσχος, Ἅγιος Κλεομένης, Δημοσθένης Μητσάκης, Νικόλ. Γεννάδης, Ἄλκιβ. Σεραφεῖμ καὶ πλείστοι ἄλλοι νεοί, ἡ στρατιωτικὴ νεολαία, ἥς τὰ ὀλίγα ἐπιζῶντα μέλη τιμῶν ἤδη τὸν στρατὸν μας ἐν τῷ βαθμῷ τοῦ ὑποστρατήγου μεταξὺ τούτων παριστάμην καὶ ἐγώ, ὁ νεώτατος πάντων, ἐξ ἀρχῆς μὲν μετασχὼν τῶν συνομοσιῶν, ἀλλὰ κερδίσας τοὺς χρυσοὺς ἐπαναστατικούς πτεριστήρας μου ἐν τῇ ἐπαναστάσει τῆς Χαλκίδος τοῦ Φεβρουαρίου 1862, περὶ ἧς οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐγραφέτι, ἀγνωστοὺ ἐπομένους διατελούσης, καὶ περὶ ἧς κάμμιναν ἡμέραν θὰ ἀφηγηθῶ πῶς ἐτελέσθη καὶ πῶς ἀπέτυχε.

Τὴν ἀφιχθεῖσαν λοιπὸν ἄμαξαν τὴν φέρουσαν τὴν Κυρά-Καλλιόπην, ἡ ἐξωθεν τῆς Ὠραίας Ἑλλάδος ἀναμένονσα νεολαία ἐκράτισεν, ἵνα προσφωνήσῃ τις ἐξ ἡμῶν τὴν ἀφιχθεῖσαν μεγάλην ἐπαναστάτριαν.

Ἄλλ' ὁ Γλαράκης καὶ ὁ Ἰάλεμος, καὶ οἱ ἄλλοι οἵτινες ἐτέρποντο νὰ με **στανρώνουν**, κατὰ τὸ διη λεγόμενον, καὶ διὰ νὰ διασκεδάσουν, φαίνεται, μαζί μου, με ἔβιασαν νὰ προσφωνήσω ἐγὼ τὴν ἔκτακτον δέσποινα. Μὴ δυνάμενος νὰ ἀρνηθῶ, καθόσον ἡ ὥρα μάλιστα ἐπέειγεν, ἀνέβην τὸ σκαλοπατὶ τῆς ἀμάξης, βλέπων θολὰ καὶ μὴ ἐννοῶν ποῦ εὐρίσκομαι, πότε ὄχρων καὶ πότε κοκινίζων, ἰδρώνων καὶ ξεῖδρώνων, καίτοι ἐν ἀσυνειδησίᾳ σχεδὸν διατελῶν τοῦ μεγέθους τῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ ἥχιστα λαλῶν. Τί εἶπον, ποίας ἀνοησίας ἐγέννησε τὸ νεαρώτατο κεφάλι μου δὲν ἐνθυμοῦμαι καθόλου· τοῦτο μόνον ἐνθυμοῦμαι, ὅτι με στόφον καὶ ὕψος καλλιτέρας τύχης κατέληξα νὰ τὴν ἀποκαλέσω Madame Roland! Ὁμηρικὸς γέλως μετὰ συγκεραστικῶν χειροχορηγημάτων διεδέχθησαν τὸν Δημοσθένειον λόγον μου, ἡ δ' ἀγαθὴ δέσποινα, ἐπαριστηθεῖσα καὶ θαυμάσασα τὴν ἀναιδῆ τόλμην μου, ἐκλυπεν ἀπὸ τῆς ἀμάξης, ἀπὸ τῆς θύρας τῆς ὁποίας τὴ προσεφώνουν, καὶ με ἐφύλησε.

Ἐκτοτε δὲν ἐδίσταζε ἡ ἀγαθὴ γυνὴ νὰ ἀλληλογραφεῖ μετ' ἐμοῦ,

μάλιστα όταν υπηρετούν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Δικαιοσύνης, ἐξαιτουμένη τὴν συνδρομὴν μου ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν πράξεων, πρὸ πάντων ὑπὲρ τῶν καταδίκων, οὓς ἐλυπεῖτο, καὶ ὧν ἠγωνίζετο νὰ ἐλαφρύνῃ τὴν θέσιν.

Μοὶ σώζονται ἀκόμη ὀλίγα ἐπιστολαὶ τῆς ἀγαθῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξόχου δεσποίνης, ἃς ὡς θησαυρὸν πολύτιμον διαφυλάττω.

Ἐν Κιάτῳ (Κορινθίας) κατὰ μῆνα Ἰούλιον 1916

A. N. ΠΕΤΣΑΛΗΣ

ΤΑ ΕΡΗΜΟΚΛΗΣΙΑ

Εἶνε στὰ ἐρημοκλήσια, ποῦ γκρεμίζουνε,
θλιμμένες Παναγιές, χλωμές εἰκόνες,
καὶ μοναχὰ ἀγαποῦνε τ' ἀγριολούλουδα:
κοινάκια, κυκλαμιές, πλάγια, ἀνεμῶνες.

Θυματηράκια ἀγροτικά κ' ἐφήμερα,
ὡς που ἡ θερμὴ εὐλάβεια τὰ μαράνη,
τὴν ἀνθινὴ τους τὴν ἡνυχὴ σκορπίζουνε,
ψυχομαχῶντας, 'ς αἴθλο λιθάνι.

Τὰ δάκρυα του, ὅποιος πάει μ' ἀγριολούλουδα,
στὸ πρῶτο ἄγγυμά του, ἀνοίγει ἡ πόρτα,
ποῦ ὀλόγυρα ἢ φωλιὰς τὴν ἐπλουμίσανε,
τῆς λησιμονίᾳς τὴν κέντησαν τὰ χόρτα.

Ἀνοίγει ἡ πόρτα εἶσι, ποῦ συνειθισε
νὰ τὴν ἀνοίγῃ μόνον ὁ ἀγέρας,
σάμπως νὰ τὴν ἀνοίγῃ ἡ Παναγιά
μὲ τὴν ἀνησυχία γλυκεῖας μητέρας.

Χαροκαμένης γρηῃς, ποῦ τὴ λησιμόνησαν
στὸ ἔρμο φτωχικό της, καὶ προσμένει
κάποιους, νὰρθοῦνε πέρα ἀπὸ μιὰ θάλασσα
αἰώνια, σκοτεινὴ, φουρτονιασμένη...

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟ τινων ἡμερῶν εἶχαμεν κηδεύσει τὴν νεαρὰν καὶ ὠραίαν
σύζυγον τοῦ γέροντος διευθυντοῦ τοῦ ταχυδρομείου μας
Γλυκοπιπέρη. Ἀφοῦ τὴν παρεχόσαμεν, διηθνήθημεν εἰς τὸ
ταχυδρομικὸν παράρτημα, νὰ τὴν «μνημονεύσωμεν», κατὰ τὴν
συνήθειαν τῶν προγόνων καὶ πατέρων μας.

Ὅταν ἔφεραν τῆς τηγανίτης, ὁ γέρω-χηριὸς εἶπε μὲ πικρὰ
δάκρυα:

— Ἡ τηγανίτης εἶνε εἶσι ῥοδοκόκκινες, σὰν τὴ μακαρίτισσα.
Εὐμορφες σὰν ἐκεῖνη! Θαρρεῖς πῶς βλέπεις τὰ μάγουλά της!
— Ἀλήθεια, εἶπαμεν ὅλοι ἐκ συμφώνου, ἡ γυναῖκα σας ἦτο
πραγματικῶς ὠραία... Γυναῖκα πρώτης ποιότητος!

— Ναί... ὅποιος τὴν ἔβλεπε, τὴν ἐθαύμαζε... Ἀλλὰ, κύριοι,
τί τὰ θέλετε, ἐγὼ τὴν ἀγαποῦσα ὄχι διὰ τὴν καλλονὴν της καὶ
τὸν καλὸν της χαρακτήρα. Αὐτὰ εἶνε ιδιότητες ἐμφυτοὶ εἰς ὅλην
τὴν γυναικίαν φύσιν καὶ τὰ ἀπαντὰ κανεὶς ἀρετὰ συχνὰ εἰς
τὸν κόσμον. Τὴν ἀγαποῦσα γιὰ ἄλλην ιδιότητα τῆς ψυχῆς.
Παραδείγματος χάριν, ἀγαποῦσα τὴν μακαρίτισσα, ποῦ ὁ θεὸς
νὰ ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν της, διότι ἦτο πιστὴ σύζυγος. Πιστὴ εἰς
ἐμένα τὸν ἐξηντάρη, ἂν καὶ ἐκεῖνη μόλις ἦτο εἴκοσι χρόνων.
Πιστὴ σ' ἐμένα τὸ γέρο!

Ὁ διάκος, ὅστις συνέτρωγε μαζί μας, μὲ εὐγλωττον μούγκρι-
σμα καὶ ξηρόβηχα ἐξέφρασε τὴν ἀμφιβολίαν του.

— Δὲν τὸ πιστεύετε λοιπὸν; τὸν ἠρώτησεν ὁ χηριὸς.

— Ὅχι πῶς δὲν τὸ πιστεύω, εἶπε ταραγμένος ὁ διάκος, — μὰ
εἶσι... Σήμερα ἀρέσουν κάπως στῆς νέες γυναῖκες... τὰ ἰαν-
τεβοῦ, τὰ ξυνά...

— Ἀμφιβάλλετε, καὶ ὅμως ἐγὼ θὰ σᾶς τὸ ἀποδείξω! Τὴν πί-
στιν της κρατοῦσα μὲ διάφορα μέσα, σὰν νὰ εἰποῦμεν, στρατηγί-
κῆς φύσεως, ἕνα εἶδος ὀχυρωματικῆς. Μὲ τὴ συμπεριφορὰ μου
καὶ τὸν πονηρὸ χαρακτήρα μου, ἡ γυναῖκα μου δὲν μποροῦσε

νά με άπατήση σέ καμιά περίστασι. Μεταχειριζόμενον τήν πονηριά πρός διαφύλαξιν τῆς συζυγικῆς μου κοίτης. Ξέρω καί λόγια συνθηματικά, καί μόλις τά εἶπώ — πάει, τελείωσε, μορῶά νά κοιμῶμαι ἤσυχος . . .

— Καί τί λόγια εἶνε αὐτά;

— Ἄπλούστατα. Διέδοσα εἰς ὄλη τήν πόλι μιὰ κακή φήμη, ἡ ὁποία σᾶς εἶνε ἀρκετά γνωστή. Εἰς τόν καθένα ἔλεγα: « Ἡ γυναῖκα μου Ἐλενίτσα ἔχει ἀθεμίτους σχέσεις μέ τόν ἀστυνόμον μας Νταῆ ». Αὐτό ἔφθανε. Ποίος νά τολμήσῃ νά τῆς κάμῃ κόρτε ποῦ ἔτρεμε τὸ θυμὸ τοῦ ἀστυνόμου. Μόλις τήν ἔβλεπαν ἀπὸ μακρῶά, ἐπαιρναν δρόμο καί τραβοῦσαν ἀπ' ἄλλου, γιά νά μή περάσῃ τίποτε ἀπὸ τόν νοῦν τοῦ Νταῆ. Χε-χε-χε. Καί πραγματικῶς, ὅποιος θά τάβαζε μέ αὐτόν, δέν θάμενε διόλου εὐχαριστημένος· πέντε πρωτόκολλα θά τοῦκαμνε ἐπὶ παραβάσει τῶν ὑγειονομικῶν διατάξεων. Ἄν ἔβλεπε ἔξαφνα τῆ γάτα σου νά περπατῆ ἔξω ἀπὸ τήν αὐλή, στό δρόμο, θά σοῦκαμνε πρωτόκολλο, σάν νά ἦτο κανένα γουροῦνι.

— Λοιπόν ἡ γυναῖκα σας δέ ζοῦσε μέ τόν ἀστυνόμο; ἠρωτήσαμεν μέ ἔκπληξιν, παρατεινόντες κάθε λέξιν.

— Ὅχι, ἦτο πονηριά μου . . . χε-χε . . . Αἶ, λοιπόν, καλὰ τήν ἔφκιασα σέ σᾶς τῆ νεολαία; Αὐτό δᾶ ἴσα-ἴσα . . .

Παρήλθον τρία λεπτά σιωπῆς. Ἐκαθήμεθα σιωπῶντες καί συλλογίζόμενοι μέ πικριαν καί ἐντροπήν ὅτι μέ τόνση πονηριά μᾶς ἠπάτησε αὐτός ὁ χονδρός, κοκκινομύτης γέρος. Αἴφνης ὁ διάκος ἐμουρμούρισε:

— Ἄχ! ἔννοια σου! δέ θά τὸ φέρῃ ὁ διάβολος νά ξαναπαντρευθῆς!

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἄντ. Τζέχοφ)

ΚΑΝ. Σ. ΚΟΚΟΛΗΣ

Σ Ε Π Ε Ρ Β Ο Λ Ι

*Μέσα σέ περβόλι κυρολεμονιές,
καί τὰ κίτρα κόβουν τρεῖς ὠμορφονῆς.*

Καί τραγοῦδι ἡ πρώτη ἀρχινάει γινκό.

— « Στάσον, κάνει ἡ ἄλλη, σάλπιγγα ἀγροικῶ ».

— « Ὁ καλός μου φεύγει, ἡ στεγνή λαλεῖ,
πάει νά πολεμήσῃ στήν Ἀνατολή.

*Ἐ τῆν καρδιά μου θάξῃ, πίσω ἄν ξαναρθῆ,
τὰ πικρά μου δάκρυα ἄν μου σκοτωθῆ.*

(Κατά τὸ γαλλικόν)

ΑΛΕΞ ΠΑΛΛΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ο Ι Δ Α Κ Τ Υ Λ Ι Ο Ι

Ἡ χρῆσις τῶν δακτυλίων, ἔχουσα τὴν ἀρχήν τῆς εἰς τοὺς μυθικούς χρόνους, φαίνεται ὅτι μετεδόθη ἐξ Ἀσίας εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, πρῶτοι τοὺς μετεχειρίσθησαν ἐν Εὐρώπῃ.

Κατὰ τὰς ἀγιογραφικὰς παραδόσεις ὁ Φαραῶ, περιβαλὼν τὸν Ἰωσήφ μέ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν Αἰγύπτῳ, ἔδωκεν αὐτῷ καί τὸν δακτύλιόν του. Ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως οἱ δακτύλιοι φέρονται ὡς ἐν τῶν κοσμημάτων τοῦ Ἄαρῶν καί τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Ἡ Ἰουδίθ, πορευομένη ὅπως ἀποπέσει τὸν Ὀλοφέρνην, εἶχε πλήρεις δακτυλίων τοὺς δακτύλους αὐτῆς.

Ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ ὡς ἀραβῶνες χρησιμεύοντες δακτύλιοι ἦσαν σιδηροί. Οἱ πρεσβευταὶ παρὰ Ῥωμαίους ὡς σημεῖον τῆς ἀρχῆς τῶν ἐφόρων χρυσοῦν δακτύλιον εἰς τὸν μέσον δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἱπτεῖς ἐφόρουν χρυσοῦν δακτύλιον. οἱ δὲ θριαμβέοντες στρατηγοί, εἰσερχόμενοι εἰς Ῥώμην, ἔφερον, πλὴν χρυσοῦ στεφάνου περὶ τὴν κεφαλὴν, καί σιδηροῦν εἰς τὴν χεῖρα δακτύλιον. Κατὰ τὸν Πλίνιον, οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ ἀνδραγαθήσαντες ἐδικαιοῦντο νά κοσμήσῃ τὰς χεῖρας τῶν μέ χρυσοῦς δακτυλίου. Οἱ Καρχηδόνιοι, μεθ' ἐκάστην μάχην, ἤς ἠθελον μετασχεῖ, προσέθετον καί ἀνά ἓνα δακτύλιον.

Ἰσχυρίζονται τινεῖς ὅτι ὁ κύριος σκοπός, δι' ὃν τὸ πρῶτον οἱ ἀνθρωποι μετεχειρίσθησαν δακτυλίους, ἦτο νά σφραγίσωσι τὰ διάφορα αὐτῶν ἔγγραφα, καί μάλιστα τὰς ἐπιστολάς τῶν. Τοῦτο φαίνεται ἀληθές, διότι ἡ συνήθεια τοῦ νά ἔχῃ ἐκάστη οικογένεια τὰ οἰκόσημά τῆς γεγλυμμένα ἐπὶ δακτυλιολίθου εἶνε ἀρχαιοτάτη.

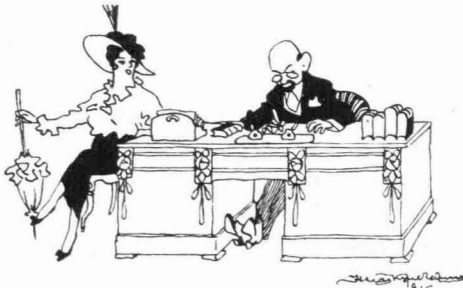
Ὀνομαστὸς ὑπῆρξεν ὁ δακτυλιολίθος τοῦ Σαμίου Πολυκράτους. Ἦτο τόνση εὐτυχῆς ὁ Πολυκράτης, ὥστε φοβούμενος τὸν φθόνον τῶν Θεῶν ἐπὶ τούτῳ, ἔρριπεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸν πολύτιμον δακτύλιόν του. Ἄλλ' ἄλιεύς τις, ἀγρεύσας μέγαν ἰχθύν, ἐπώλησε τοῦτον εἰς τὸν μάγειρον τοῦ τυράννου, οὗτος δὲ εἶρεν ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ ἰχθύος τὸν δακτυλιολίθον.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἐγράφον εἰς τοὺς δακτυλίους τῶν ἰχθύων, διότι, ὡς γνωστόν, ὁ ἰχθύς ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ Σωτήρος, ἕνεκα τῶν γραμμῶν **ΙΧΘΥΣ**, ἅτινα εἶνε τὰ ἀρχικά τῶν λέξεων **ΙΗΣΟΥΣ, ΧΡΙΣΤΟΣ, ΘΕΟΣ, ΥΙΟΣ, ΣΩΤΗΡ.**

Διασημώτατος δακτύλιος ἦτο ὁ τοῦ Γύγου, περὶ οὗ ὁ Πλάτων λέγει ὅτι ἦτο ποιμὴν τοῦ βασιλέως τῆς Λυδίας, γενομένης δέ ποτε βροχῆς καὶ σεισμοῦ συνέβη νὰ σχισθῇ ἡ γῆ καὶ νὰ γίνῃ χάσμα εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο. Ἴδὼν τοῦτο ὁ Γύγης καὶ θαυμάσας κατέβη καὶ εἶδε πολλὰ ἀξιοθαύμαστα καὶ νεκρὸν ὑπερμεγέθη ἐντὸς μεγίστου χαλκοῦ ἵππου. Εἶχε δὲ ὁ νεκρὸς χρυσοῦν δακτύλιον. Ὁ Γύγης παραλαβὼν αὐτὸν καὶ θέσας εἰς τὸν δακτύλιον καὶ στρέψας τὴν σφενδόνην (πέτραν) εἰς τὰ ἔσω τῆς χειρός, ἐξῆλθεν. Ἐπανελθὼν ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων ποιμένων παρετήρησεν ὅτι οὗτοι ὠμίλουν περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ ἀπόντος, ἕως οὗ οὗτος, ἐπιψηλαφῶν τὸν δακτύλιον, ἔστρεψεν ἔξω τὴν σφενδόνην αὐτοῦ, ὁπότε ἐνόησε τὴν μαγικὴν δύναμιν τοῦ δακτυλίου. Ὅταν ἔστρεφε πρὸς τὰ ἔσω τὴν σφενδόνην αὐτοῦ, ἐγένετο ἀφανής.

Ὁ χρυσοῦς δακτύλιος ἦτο ἐν πολλῇ χρήσει εἰς τὰς μαγείας τῶν μέσων αἰώνων.

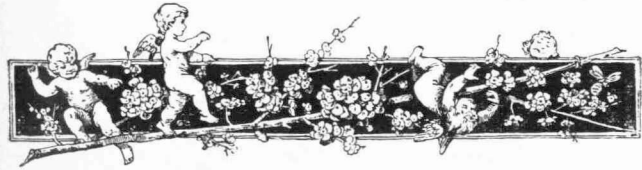
Ἐνίστε μεταχειρίζονται μαγνητισμένους δακτυλίους, οἵτινες λέγεται ὅτι προφυλάττουσιν ἀπὸ τῆς κεφαλαλγίας, ἢ σιδηροῦς εἰς τινα μέρη, ὡς ἀλεξιτήριον κατὰ τῆς λύσης. Ὑπάρχουν δὲ κατὰ χώρας καὶ παντοῖαι ἄλλαι συνήθειαι καὶ δεισιδαιμονίαι ἀποβλέπουσαι εἰς τὸ περιεργότατον, ἀρχαιότατον καὶ ἱστορικώτατον τοῦτο κόσμημα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀδράνεια γλώσσης

Ἡ πελαῖς. — Μοῦ εἶπατε, γιαντρε, νὰ βγάλω τὴ γλώσσα μου νὰ τὴν ἰδῆτε, καὶ ἔως τώρα δὲν τὴν ἐκιντᾶζατε...

Ὁ ἰατρός. — Βέβαια, σὰς εἶπα! νὰ τὴν ἔχετε ἔξω ἔως δτου προφθάσω καὶ σὰς γράψω τὴν συνταγὴν μὲ ἡσυχία...

ΡΟΒΕΡΤΟΥ ΜΠΡΑΚΟ

ΕΤΕΡΩ, ΜΗ ΠΟΙΗΣΗΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟΣ *

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

Ο ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ, Ο ΕΝΩΜΟΤΑΡΧΗΣ ΜΑΛΑΜΟΝΕ,
Ο ΑΣΤΥΦΥΛΑΞ ΦΑΣΑΝΙΝΙ, ΟΣΚΑΡ ΤΖΕΝΤΙΛΕΤΤΙ, Η ΚΥΡΙΑ ΒΕΤΤΑ

Σὲ μιὰν ἐλαοχηκὴν κωμόπολι.

[Εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἀστυνόμου. Τραπεζί, καρέκλες κλπ.]

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ο ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ, Ο ΕΝΩΜΟΤΑΡΧΗΣ, Ο ΑΣΤΥΦΥΛΑΞ

(Ὁ ἀστυνόμος κάθεται ἰσὸ γραφεῖόν του, ἴβανος καὶ ἀταρχειός.
Ἐμπρὸς του, ὄρθιος, ὁ ἐνωμοτάρχης Μαλαμόνε καὶ ὁ ἀστυφύλαξ Φασανίνι, ὁ πρῶτος παρὴς πολὺ, μὲ μεγάλα μουστάκια καὶ πικρὰ φρούδια, ὁ ἄλλος ἀδύνατος, κοκκαλιώσης, στανός).

Ἀστυν. (πρὸς ἀμφοτέροισ) Ἐξακολουθήστε, λοιπόν, σὰς ἀκοῦω...

Ἐνωμ. Κατὰ τὰς ἐνδεκα, ἔτυχε νὰ περνώ ἀπ' τὸν δρόμον ἔκεινο.

Ἀστυν. Τάκουσ' αὐτό παρακάτω!

Ἐνωμ. Κι' εὐρισκόμενυ καμμιά σαρανταριά βήματα ἀπ' τὸν τόπον τοῦ δυστυχήματος.

Ἀστυν. Τί δυστυχήματος;

Ἐνωμ. Ποῦ ἔπεσ' αὐτός ἐ ἄνθρωπος ἀπὸ ψηλά, ἀπ' τὸν τοῖχο!

* ΣΗΜ. Τὸ Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον ἀποβλέπον πρωτίστως εἰς τὴν ὕσιν οἷόν τε πιστοτέρην ἐξεκάνεισιν τῆς ἐν Ἑλλάδι φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ζωῆς, στανίως διαθέτει τὸν ὅλινον ἄλλως τε χώρον αὐτοῦ εἰς μεταφράσεις ἐκ τῆς ξένης φιλολογίας καὶ μόνον διὰν πρόκηται περὶ ἐργῶν ἀναμφισβήτητος ὠραίων. Ἐκ τῆς καθιερωθείσης ἀρχῆς ταύτης, παραθέτομεν τὸ ἔλ' ὄμιν δραμάτων, ἐν ἀπὸ τὰ ἀριστοτεχνικὰ καὶ τοῦ διεθνούς δραματολογίου, τοῦ ὁποίου ἡ ἀριστοτεχνικὴ μετάφρασις, ὀφειλομένη εἰς τὸν γνωστὸν λογοτέχνην κ. Ριχ. Σ. Παρίσην, ἀποδίδει πλήρη τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πρωτοτύπου.

Ἄστυν. Ἐτρεξες ἀμέσως, μόλις ἄκουσες τὸν γδοῦπο;
Ἔνωμ. «Γδοῦπο»: (καθ' ἑαυτὸν) Τί θέλει νὰ εἰπῆ; (πρὸς τὸν ἀστυνόμον) Δὲν ἔγνωσά!
Ἄστυν. Τί δὲν ἔγνωσες;
Ἔνωμ. (μὲ κομικὴν σπουδαιοφάνειαν) Τὸν... πῶς τὸν εἶπατε;... τὸν «γδοῦπο»...
Ἄστυν. Τὸν κρότο, βλάκα, τὸ πέσιμο... δὲν ἄκουσες νὰ πέφτη ἄνθρωπος;
Ἔνωμ. Καὶ κατὰ παραπάνω, κύρ-ἀστυνόμ' ἄκουσα καὶ εἶδα! μὰ ὅσο γιὰ «γδοῦπο» δὲν ἤμπορῶ νὰ εἰπῶ τίποτα...
Ἄστυν. Ζῆσο!
Ἔνωμ. «Ζῆσο εἶσαι!» ἔτσι εἶπα κι' ἐγὼ, ἀκριβῶς, τοῦ ἀστυφύλακος Φασανίνι, ποῦ δὲν εὐρέθηκεν, ὀλίγον ἐνωρίτερα, εἰς τὸ σημεῖον ἀκριβῶς, ὅπου ἔπεσον ὁ ἄνθρωπος. Ὁ καλὸς σκοπὸς προβλέπει μερικὰ πράγματα κι' ὁ Φασανίνι ἦτον, ἀκριβῶς, χθὲς τὸ βράδυ, σκοπὸς 'στὸ δρόμο, ποῦ περνᾷ ἀπ' τὸν κηπὸ σας.
Ἄστυν. Ἐτρεξε κι' αὐτὸς μαζί σου;
Ἄστυφ. Ἐτρεξα, προτῆτερ' ἀπ' αὐτόν!
Ἄστυν. Ἐξακολούθησ' ἐνωμοτάρχα!
Ἔνωμ. Μάλιστα, κύρ-ἀστυνόμ.
Ἄστυν. Τί σκέφθηκες, ἅμα εἶδες ἕναν ἄνθρωπο νὰ πέφτη ἀπ' τὸν τοῖχο, ποῦ χωρίζει τὸν δρόμον ἀπ' τὸν κηπὸ τοῦ σπιτιοῦ μου;
Ἔνωμ. Σκέφθηκ' ἀμέσως, πῶς ἦτον ἄνθρωπος, ποῦ ἔπεφτ' ἀπὸ τὸν κηπὸ τοῦ κύρ-ἀστυνόμου.
Ἄστυν. Δὲν ἦτον φανερό πῶς γιὰ νὰ πέφτη ἀπ' τὸν τοῖχο, ἤθελε νὰ φύγη κρυφά;
Ἔνωμ. Ἄ, βέβαια! Ἐτρεξα, λοιπόν, χωρὶς νὰ χάσω καιρὸ, καὶ τὸν ἐρώτησα τί ἤθελε, ποῦ ἔδρανε, τέτοιαν ὄραν ἀπὸ τὸν κηπὸ τοῦ κύρ-ἀστυνόμου...
Ἄστυν. Κι' αὐτὸς τάχασε;
Ἔνωμ. (μετὰ σκέψην) Δὲν ἔβρω' ἦτον ἀκόμη πεσμένος χάμω...
Ἄστυν. Τί σοῦ ἀπάντησε;
Ἔνωμ. (μετὰ σκέψην) «Ὦχ! ἔσπασα ἕνα πλευρό!» Τότε τοῦ εἶπα «εἰσαι κλέφτης!» κι' αὐτὸς μοῦ εἶπε «ναί! εἶμαι!» καὶ τοῦ εἶπα: «Σὲ συλλαμβάνω» καὶ μοῦ εἶπε «Δικαίωμά σου!»
Ἄστυν. Δὲν ἀντιστάθηκε;
Ἔνωμ. Ὦ, κύρ-ἀστυνόμ. ἄφησε καὶ τὸν πιάσαμε, σὺν τζέντιλεμαν. Ἄλλως τ' ἐγὼ καὶ ὁ Φασανίνι τοῦ φερθήκαμ' εὐγενικά: τὸν ἀρπάξαμ' ἀπ' τὸ σθέρκο καὶ τὸν ἤγαγαμ' 'στὸ φράσκα!
Ἄστυν. Καὶ 'στὸ δρόμο, πῶς ἐφαινόταν;
Ἔνωμ. Τί ἔγνωσες;
Ἄστυν. Θεέ μου, ἔγνωσά, πῶς ἐπήγαμε;
Ἔνωμ. Ξέρω κι' ἐγὼ;
Ἄστυν. Βλάκα! σ' ἐρωτῶ γιὰ τὸ ὄφος του (εἰρωνικά) Τὴν πρώτην φορά, δὲν τὸ ἀντελήφθηκες; γιὰτί ἦτον ἀκόμα, πεσμένος χάμω' μήπως καὶ 'στὸ δρόμο ἐπήγαμε... πεσμένος;

Ἔνωμ. Ἄ! ὄσφ γι' αὐτὸ, νὰ σὰς πῶ: 'στὸ δρόμο, πήγαμε... κουτσαίνοντας!
Ἄστυν. Ὄσφ! τί ζῆσο! Κ' ἐσύ, Φασανίνι, ἔχεις τίποτ' ἄλλο νὰ προσθέσης;
Ἄστυφ. Ἐγὼ ἔτρεξα προτῆτερ' ἀπ' τὸν κύριον ἐνωμοτάρχη!
Ἔνωμ. Ψέμματα!
Ἄστυφ. (δυνατώτερα) Ἐγὼ ἔτρεξα προτῆτερα!
Ἄστυν. Ἀρκεῖ! ὁ ἐνωμοτάρχης ἔχει δίκιο, γιὰτί εἶν'... ἀνωτέρως σου! Δὲν ἔχεις τίποτ' ἄλλο νὰ προσθέσης;
Ἄστυφ. Αὐτὸ μόνον. (Καθ' ἑαυτὸν) Κι' ὅμως ἐγὼ ἔτρεξα προτῆτερα!
Ἄστυν. Εἶν' ἀνάγκη (γράφει, βιαστικά, ἕνα μιλλίετο) νὰ μάθω τί μοῦ ἔκλεψ' αὐτὸς ὁ παληάνθρωπος. Φασανίνι, τὸ μιλλιέτ' αὐτὸ (τοῦ τὸ δίνει) νὰ τὸ πᾶς 'στὸ σπίτι μου, ἀμέσως.
Ἄστυφ. (φεύγει, μουμουρίζων ἀκόμη). Ἐγὼ ἔτρεξα, προτῆτερα!
Ἄστυν. Διάβολε! Λωποδύτης, ποῦ πηγαίνει νὰ κλέψῃ 'στὸ σπίτι τ' ἀστυνόμου, πρέπει, χωρὶς ἄλλο, νὰ ἦνε πολὺ κουτὸς! Τί λές, καὶ σύ, Μαλαμόνε;
Ἔνωμ. Μιὰ φορά, συνέδη καὶ 'σέ μένα κατὰ παρόμοιο, κύρ-ἀστυνόμ' κἀποιοι, χωρὶς νὰ φοβηθῆ, ποῦ ἦμουν ἐνωμοτάρχης, μοῦ κλεψ' ἕνα μαντήλι ἀπ' τὴν τσέπη!
Ἄστυν. Τί βλάκας!
Ἔνωμ. Αὐτὸς;
Ἄστυν. Ὅχι, σύ.
Ἔνωμ. (εἰς προσοχὴν). Σωστά! ὅποιος ἀφήνει νὰ τὸν κλέθουν εἶναι... βλάκας!
Ἄστυν. (στενοχωρημένος). Μαλαμόνε, εἰσάγαγε τὸν κρατούμενον! (Ἀνασκοπεῖ τὰ γεγονότα). Βέβαια, κατὰ τὰς ἐνδεκα, τὸ βράδυ, γυρίζω πάντα 'στὸ σπίτι' ὁ κλέφτης φοβάται καὶ φεύγει ἀπὸ τὸν τοῖχο' ἀφίνει νὰ τὸν συλλάθουν γιὰτί ἔχει ἕνα πλευρὸ σπασμένο καὶ 'στὸ δρόμο πηγαίνει κουτσαίνοντας, σωστά' μαζί' μου κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰ βάλῃ!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ο ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ, Ο ΕΝΩΜΟΤΑΡΧΗΣ καὶ ΟΣΚΑΡ

Ἔνωμ. (Εἰσέρχεται, τραβῶν ἀπὸ τὸ χεῖρ τὸν Ὀσκάρ Τζεντιλέτι, ὄρατον νέον, ὡς 30 ἐτῶν, ντυμένον πολὺ οἶκ). Ὅριστε, ὁ κλέφτης!
Ὀσκάρ. Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ με τραβᾶς, ἔτσι.
Ἄστυν. (μὲ εὐγένεια). Προχωρήστε...
Ὀσκάρ (ἐλαφρὰ κοιτοαῖνον, προχωρεῖ καὶ ὑποκλίνεται). Δουλόγος σας, ἱππότα!...
Ἄστυν. (αὐταρσέως, ἱκανοποιημένος). Πῶς γνωρίζετε ὅτι εἶμαι «ἱππότης»;
Ὀσκάρ. Τὸ διαβάζω εἰς τὸ μέτωπόν σας!
Ἄστυν. Εὐχαριστῶ. (Τὸν παρατηρεῖ, προσεκτικά, ἀπ' τὴν κορφή

ὡς τὰ νύχια καὶ φωνάζει τὸν ἐνομοιάοχη). Μαλαμόνε, ἔλα ἴδω
(ὁ ἐνομοιάοχος πλησιάζει) ἀκουσε... (στ' αὐτή). Εἰσαι βέβαιος, ὅτι
μοῦ φερεις, ἔδω, τὸν κλέφτη, ποῦ συνέλαβες, χθές τὸ βράδυ;

Ἔνωμ. Μ' ἐνομίζατε ἱκανὸ νὰ σὰς φέρω ἄλλον ἀντ' ἄλλου;

Ἄστυν. Ὅχι· ἀλλὰ μ' αὐτὰ τὰ ρούχα... μ' αὐτὸ τὸ πρόσωπο...
μ' αὐτό...

Ἔνωμ. Φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐγκληματίας, κύρ-ἀστυνόμει!

Ἄστυν. Νομίζεις πῶς φαίνεται, ἔτσι εὐκολα; Ἄν εἶν' ἔτσι, (ἐτοι-
μάσει νὰ ροῦαίη) ἄς προχωρήσωμε ἵστὴν ἐξέτασι. (Πρὸς τὸν Ὁσκάρ,
ἀποτόμως). Τ' ὄνομά σου!

Ὁσκάρ. Ὁσκάρ Τζεντιλέττι!

Ἄστυν. Πόσων ἐτῶν;

Ὁσκάρ. Τριάντα!

Ἄστυν. (σιγὰ πρὸς τὸν ἐνομοιάοχη). Μαλαμόνε, δὲν φαίνεται
γιά λωποδύτης!

Ἔνωμ. (μὲ πεποιθῆναι). Ἀπεναντίας, κύρ-ἀστυνόμει, ὀλοφάνερα!

Ἄστυν. Ἡ κατοικία σου;

Ὁσκάρ. Ἦ, ὁδὸς Σάν-Πετρόνιο, πρῶτο πάτωμα, θύρα δεξιᾶ.

Ἄστυν. Ἐπάγγελμα;

Ὁσκάρ. Λωποδύτης!

Ἄστυν. (καθ' ἑαυτὸν). Μπράβο εἰλικρίνεια! (μ' ἀηδία). Ὡστε
ἀφιέρωσες τὴ ζωὴ σου...

Ὁσκάρ. Στὴ... λωποδυτική!

Ἄστυν. (ἀποτόμως). Ντροπή!

Ὁσκάρ (μ' ἄκραν λεπιότητα). Συγγνώμη, ἱππότα· λάβετε τὴν
καλωσύνην νὰ μὴν ἐκτίθεσθε σὲ κρίσεις. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ καθε-
νὸς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κλίσι, ποῦ θὰ δείξῃ. Σεῖς εἶχατε κλίσι
γι' ἀστυνόμος κι' ἐγὼ γιά λωποδύτης· κι' αὐτὴ τὴ στιγμή εἶμαι
πολύ εὐχαριστημένος, ποῦ βρίσκομαι τέτοιος!

Ἄστυν. (ἐν ἀμηχανίᾳ). Πολύ καλά... κάθησε, κάθησε, σὲ παρα-
καλῶ, ἀφῆσ' τὸ καπέλλο σου!

Ὁσκάρ (ζάθεται, ἀφήνων τὸ καπέλλο του). Γιὰ νὰ σὰς εὐχα-
ριστήσω!

Ἄστυν. Ὡστε... ὁμολογεῖς... ὁμολογεῖς ὅτι, χθές τὸ βράδυ,
ἐμπήκεις ἵστὸν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ μου, γιά...

Ὁσκάρ (βιασικᾶ)... γιά νὰ κλέψω!

Ἄστυν. Ἀλλά...

Ὁσκάρ. Θέτετε ἐν ἀμφιδόλῳ τὴν ὁμολογίαν μου;

Ἄστυν. Κάθε ἄλλο! Ἀλλά, νὰ τί ἤθελα νὰ σοῦ εἶπῶ: πῶς σοῦ
κατέδηκε ἵστὸν νου νὰ κλέψῃς ἵστὸ σπίτι μου, ἵστὸ σπίτι τοῦ ἀστυ-
νόμου...

Ὁσκάρ (μὲ μειοφροσύνην). Ἔχω, βλέπετε, εἰδικότητα ἵστὸς
δημοσίους ὑπαλλήλους!

Ἄστυν. Σὲ συγγαίρω! μὲ συγχωρεῖς, ποῦ σ' ἐνοχλῶ μὲ τέτοιες
ἐρωτήσεις· ἀλλά, ξέρεις, ἂν ἐγὼ δὲν σ' ἐρωτοῦσα, σὺ... δὲν θὰ
μ' ἀπαντοῦσες!... Λοιπὸν, πῶς-κατώρθωσες καὶ ἵμπήκεις ἵστὸν κῆπο!

ΤΙ ΕΙΝΕ Η ΑΛΗΘΕΙΑ:

Όσκάρ. 'Απλούστατα' κατώρθωσα νά μή με προσέξη ὁ σκοπός, γιατί 'κοιμῶταν' ἐπήδησα τόν τοῖχο 'στό χαμηλότερο μέρος καί...'

Άστυν. 'Ακούς, Μαλαμόνε;

Ένωμ. 'Ακούω, κύρ-άστυνόμει!

Άστυν. 'Ο σκοπός ἐκοιμῶταν!

Ένωμ. Κύριε, άστυνόμει, ὁ σκοπός, ποῦ ἐκοιμῶταν, ἦτον ὁ άστυ-φύλαξ Φασανίνι!

Άστυν. Τό ξέρω' σιωπή τώρα. (Πρός τόν Όσκάρ). Κι' ἄν δέν ἦμαι πολὺ ἀδιάκριτος, πές μου γιατί, όταν ἐφευγες, ἐπήδησες ἀπ' τὸ ψηλότερο μέρος τοῦ τοίχου;

Όσκάρ. Δέν ἐσκόπευα, βέβαια, νά πέσω' ἀλλά δέν ἤξευρα καλὰ τὸν κῆπο' πρώτη φορά, βλέπετε, ποῦ ἔμπαινα καί σκοτάδι. 'Έκει, ποῦ ἔτρεχα, ἔκανα λάθος στό δρόμο' (ἀκουσίως του) ἄλλη φορά, θά ἦμαι προσεκτικώτερος... ἔχι, συγγνώμην' ὁ λόγος τὸ λέει!

Άστυν. (σηκώνεται καὶ πλησιάζει τόν Όσκάρ). Ἐέρεις, πῶς μ' ὄλον τόν ὀφειλόμενον σ' ἕναν εὐγενή λωποδύτη σεβασμό, ἔχω καθήκον νά σέ εἰδοποιήσω, ὅτι ἡ Δικαιοσύνη θά λάβῃ ὅλα τὰ μέτρα της, γιὰ νά μήν σοῦ δοθῇ ἄλλη τέτοια εὐκαιρία!

Όσκάρ. Σύμφωνος, κύριε άστυνόμει. Λοιπόν, 'στὸν κῆπον ἔμπηκα γιὰ νά κλέψω!

Άστυν. Λαμπρά! (με' οἰκειότητα κάθεται κοιτὰ του). Κι' ἀπὸ τὸν κῆπο, θά πέρασες 'στη' σάλα μου!

Όσκάρ. 'Ακριβῶς, σ' ἐκεῖνο τὸ θαυμάσιο τούρικο σαλονάκι, με' τὰ πλούσια χαλιά, τὰ ὄραϊα ντιβανάκια καί τὸ μικροσκοπικόν ἐκεῖνο χρηματοκιβώτιο!

Άστυν. Εἶδες τί κομψό ποῦ εἶναι; τ' ἀγόρασα 'στην' 'Έκθεσι τῶν Παρισίων.

Όσκάρ. 'Αμ! ἐκεῖνα τὰ θαυμάσια μιμιπελό! 'Έκτακτο σαλο-νάκι!

Άστυν. (μετριοφρόνως). Αἱ, δέν εἶναι κι' ἄσχημο' θέλει ὅμως ἀκόμη μερικά πράγματα' εἶν' ἀνάγκη νά ξεδέψω ἀκόμη γι' αὐτό. Κι' ἄν με τιμήσης, ἀργότερα... ἔχι, ἤθελα νά εἰπῶ, ἄν δέν με κλέψης ἄλλη φορά...'

Όσκάρ (ζοηρῶς). 'Εγὼ ἔκλεψ' αὐτὴ τὴ φορά, ἱππότα, ἔκλεψα!

Άστυν. Τ' ὁμολογεῖς λοιπόν;

Όσκάρ. 'Ακριβῶς!

Άστυν. (μετὰ νῆμα πρὸς τόν ἐνωμοτόχορην). Τόση τὸ καλλίτερο! Πές μου, τώρα, καί τί ἔκλεψες; Χρήματα;

Όσκάρ. 'Όχι!

Άστυν. Κοσμήματα;

Όσκάρ. Οὔτε!

Άστυν. Χαλιά, καρέκλες, τί;

Όσκάρ. 'Όχι, ἔχι!

Άστυν. (με' θυμό). Τότε, τί διάβολο, ἔκλεψες;

Όσκάρ. 'Αλήθεια! τί διάβολο, ἔκλεψα;

Άστυν. 'Ισως ἐπεχείρησες νά κλέψης καί δέν τὸ κατώρθωσες.

Όσκάρ. 'Έτσι θά ἦνε!

Άστυν. (με' οἰκειότητα). Καί ξέρεις γιατί δέν τὸ κατώρθωσες;

Όσκάρ. 'Όχι!

Άστυν. Δέν τὸ κατώρθωσες, διότι, κατὰ τῆς ἔνδεκα!..

Ένωμ. ... ἔτυχε νά περνώ ἀπ' τὸ δρόμον ἐκεῖνο!..

Άστυν. Σιωπή, Μαλαμόνε' δέν εἶν' αὐτός ὁ λόγος. Δέν τὸ κα-τώρθωσες, διότι, κατὰ τὰς ἔνδεκα, ἄκουσες κάποιον κρότο!

Όσκάρ (τιναζόμενος). 'Έχτες δίκχο!

Άστυν. (ὕπερφάνως). 'Ημουν ἐγώ!

Όσκάρ. 'Ιππότα, σὰς ὀρκίζομαι, 'στη' τιμὴ μου, ὅτι ἤρθατ' ἀπάνω 'στὴν' ὄρα!

Άστυν. 'Όστε ἀνακαλεῖς τὴν ὁμολογία σου;

Όσκάρ. Τὴν ἀνακαλῶ!

Άστυν. (θραιμβεντικῶς, ἐπιστρέφει 'στο' γραφεῖο του). Καί, τώρα, Μαλαμόνε, τὸ καθήκόν μας. 'Βρεῖνῃς τὸν κρατούμενον!

Όσκάρ. Μ' ἔφαξαν χθές!

Άστυν. Μαλαμόνε, ἤθρατε μαχαίρι 'πάνω του;

Ένωμ. 'Όχι, κύριε άστυνόμει!

Άστυν. 'Αλλά ὄπλα;

Ένωμ. Μόνον ἕνα... κουτὶ σπέρτα!

Άστυν. Τοῦ φάξατ' ὅλες τῆς τσέπες; Κατασχέσατε τίποτα χαρ-τιά ἢ ἄλλα ἀντικείμενα;

Ένωμ. Δέν κατέσχον τίποτε, κύρ-άστυνόμει, διότι δέν τῆς ἔφαξα ὄλες!

Άστυν. 'Όστε πρέπει νά γίνῃ δευτέρα, λεπτομερῆς, ἔρευνα...'

Ένωμ. (πλησιάζει τόν Όσκάρ).

Όσκάρ (με' θυμό). Σὰς βεβαίῳ, ἱππότα, πῶς ἂν εἶχα τίποτα ποῦ νά ἐνδιέφερε τὴ δικαιοσύνη, θά τὸ κατέθετα. Μοῦ φαίνεται περιττὴ αὐτὴ ἡ ἔρευνα!

Άστυν. 'Η ἔρευνα γίνεται, πάντοτε, γιὰ νά μή βρισκεται τίποτα. Μαλαμόνε, φάξε τον! ('Ο ἐνωμοτόχορς ἀρχίζει νά τὸν ψάχνῃ).

Όσκάρ (ἀνθιστάμενος). Μά ἔχι, δέν θά γίν' αὐτό (προσπαθεῖ νά ξεφύγῃ).

Άστυν. (αὐστηρῶς). 'Αφῆστε νά σὰς ψάξῃ. 'Η ἐξουσία πρέπει ν' ἀσκήσῃ ὅλα τὰ δικαιώματά της.

Όσκάρ (ἐναντιούμενος). Μά... γαργαλιέμαι!

Ένωμ. (ζώντει τὰ χεῖμα του στῆς τσέπες, πατιοῦ). Σιωπή, πα-ληάνθρωπε!

Όσκάρ. 'Ω, ὦ! γαργαλιέμαι!

Ένωμ. (βγάζει ἕνα-ἕνα τὰ διάφορα πράγματα). Κύριε άστυνόμει, ἕνα ὀρολόγι ρεμοντουάρ, ἡ καθένα του, ἡ σπιρτοθήκη, ἡ ταμπά-κέρα χωρὶς τσιγάρα... ἕνα μαντήλι, ποῦ μυρίζει μόσχο (τὸ τείνει πρὸς τὸν άστυνόμει, ὁ ὁποῖος τὸ μυρίζει).

Όσκάρ. Φθάνει! Φθάνει!

Ένωμ. Πάψε! (Ψάχνει ἀκούη). 'Ένα πορτοφόλι παραφουσκω-μένο (τὸ ἐγχειρίζει εἰς τὸν άστυνόμει).

Όσκαρ (ὠχρότατος καθ' ἑαυτόν). Πάσι, ἔγινε τὸ κακὸ!

Ἄστυν. Τίποτ' ἄλλο;

Ἐνωμ. Τίποτα!

Ἄστυν. Ἄς τὰ ἐξετάσωμε. (Παρατηρεῖ τ' ὄρολόγι, τὴν καθένα, τὴ σπιροθήκη, τὸ μαντήλι, τὴ ταμπακέρα καὶ ψιθουρίζει). Ρωλὸὺ ρεμοντουάρ, καθένα... (Ἐπει' ἀνοίγει τὸ πορτοφόλι καὶ προσέχει στὸ περιεχόμενον, ἐνῶ ὁ Όσκαρ ἀρχίζει νὰ τὰ χάνη. Βγάζει ἀπὸ τὸ φάκελλο μιὰ φωτογραφία, τὴν κοιτάζει καὶ φρονιάζει χειρονομῶν ταῦτοχρόνος). Ἡ φωτογραφία τῆς γυναίκας μου!

Ἐνωμ. (βλέπων τὴν συγκίνησίν του). Ὁ κύριος ἀστυνόμος ἤρην ἴσως τὰ πιστήρια τοῦ ἐγκλήματος;

Ἄστυν. (μανιώδης, κρατῶν τὸ κεφάλι του μὲ τὰ χέρια). Ναι, ναι!

Ἐνωμ. Κύριε ἀστυνόμ!

Ἄστυν. (ἀνακινῶν τὴν ψυχραμίαν του). Πήγαιν', ἐνωμοτάρχα· δὲν σέ χρειάζομαι!

Ἐνωμ. (φειγῶν). Φαίνεται θὰ ἦνε κόσμημα μεγάλης ἀξίας.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ο ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ, ΟΣΚΑΡ

Όσκαρ (ἀκίνητος, κοιτάζων τὸ πάτωμα)...

Ἄστυν. (κατεβάζει τὰ χέρια ἀπὸ τὸ κεφάλι του, μετὰ μικρὰν σιγήν, ἀξιολοπετῶς καὶ ἀποφασιστικῶς). Κύριε, αὐτὴ εἶναι ἡ φωτογραφία τῆς γυναίκας μου!

Όσκαρ. Ὅχι! δὲν εἶναι!

Ἄστυν. Δὲν θὰ μοῦ μάθης ἐσὺ τῇ γυναϊκά μου!

Όσκαρ. Τότε, αὐτὴ θὰ ἦνε! Τὴν ἔκλεψα! δὲν σὰς τὸ εἶπα καὶ πρῖν; καὶ πάλιν, σὰς παρακαλῶ, νὰ πιστέψετε πῶς εἶμαι λωποδύτης!

Ἄστυν. Ἄς τελειώσωμεν. Ἔχει καὶ ἀφιέρωσι, ποῦ σέ διαφεύδε: «Εἰς τὸν ἀγαπητόν μου Όσκαρ. — Βέττα» καὶ, παρακάτω, «Ὁρα 10 1/2 μ. μ. 25 Ὀκτωβρίου 1913» ἡ χθεσινὴ δηλαδὴ ἡμερομηνία! (ἐξακολουθεῖ νὰ διαβάζη). Προλιόντιο τοῦ ἔρωτός μας! Φρίκη! (πιάνει τὰ μαλλιά του!)

Όσκαρ. Μά, μὴν ἀπελπίζεσθ' ἔτσι. Ἐνας μικρὸς πρόλογος!

Ἄστυν. Βλέπετε λοιπόν, κύριε, πῶς δὲν εἶσθε λωποδύτης (πειροφητικῶς), ἀλλὰ κοινός, κοινότατος ἄνθρωπος, ὅπως τόσοι ἄλλοι.

Όσκαρ (ἀπαρηγόρητος). Δυστυχία μου!

Ἄστυν. Κι' ἐγὼ, δὲν εἶμαι ὁ ἀστυνόμος (πειροφητικῶς) εἰμ' ἕνας σύζυγος, ὅπως τόσοι ἄλλοι! (μετὰ σιγήν) Πάρτε τὰ πράγματά σας, κύριε! (Τοῦ τὰ δίνει). Αὐτὴ ἡ φωτογραφία θὰ μ' ἀρκέση μόνο γιὰ νὰ κάμω τῇ γυναϊκά μου νὰ κοκκινίσῃ (τὴν βάζει στὸ φάκελλο καὶ ἔπειτα τὴν τσέπη τοῦ σακακιοῦ του). Θὰ φανῶ ἀμείλικτος.

Όσκαρ. Κύριε, εἶσθε μάρτυς ὅτι ἐπροσπάθησα, μὲ κάθε τρόπο, νὰ τὴν σώσω. Πέστε τῆς το. Μὴ θελήσετε νὰ φανῶ ἄνανδρος!

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΗΝΗ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

ΑΓΓΟΤΙΚΗ ΕΙΚΩΝ. (Ἐργὸν τοῦ R. Rousseau Decelle)

Ἄστυν. (εὐγενῶς). ὦ! μὴν ἀμφιδάλλετε, ἐφερθήκατε σάν τε-
λειος ἱππότης.

Ὀσκάρ. Εὐχαριστῶ, ἱππότη!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ο ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ, ΟΣΚΑΡ, Η κ. ΒΕΤΤΑ, ΑΣΤΥΦΥΛΑΞ

Ἄστυφ. (ἀπ' ἔξω) Ἐπιτρέπεται;

Ἄστυν. Ἐμπρός.

Ἄστυφ. Ἐδοσα, κύριε ἀστυνόμω, τὸ μυλλιέτο ἴστα χέρια τῆς
κυρίας σας καὶ ἦλθ' ἐδῶ, μόνη τῆς!

Ὀσκάρ. Αὐτή;

Ἄστυν. Πές τῆς νῆρθη μέσα. (Ὁ ἀστυφύλαξ φεύγει).

Βέττα (εἰσερχεται, φροσικώτατα). Ἦλθα μόνη μου, γιὰ νά... (ἐκ-
πλήττειται καὶ ἀποθαροῦνται καθ' ἑαυτήν). Ὁ Ὀσκάρ... (πρὸς τὸν
ἀστυνόμω, προσπαθοῦσα νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἐντίπωση τῆς). Ἦρθα
ἀμέσως μόνη μου, γιὰ νά...

Ἄστυν. (συγκρατῶν τὸν θυμὸν του)... γιὰ νά μοῦ δώσης τὰς
ἐξηγήσεις, ποῦ ζητοῦσα...

Βέττα... γιὰ τὴν κλοπὴ τοῦ σπιτιοῦ μας' μοῦ φαίνεται πῶς
ἔτσι μοῦγραφες... μὰ πότε, πῶς; δὲν ἐννοῶ. Τὸ σπίτι τὸ ἔφερα
ἄνω-κάτω δὲν λείπει τίποτ', ἀπολύτως.

Ἄστυν. Ἀπολύτως τίποτα; Μοναδικό! Κλέφτης μπῆκε ἴστό
σπίτι μας, πρὸ τῶν 10^{1/2} καὶ ἐνθ' ἔφερω ἔπεισ' ἀπ' τὸν τοίχο καὶ
ἔσπασε...

Βέττα (ἀγωνιώσασα). Ἔσπασε; Τί ἔσπασε;

Ἄστυν. Τίποτα καὶ συνελήφθη, ἦθελα νά 'πῶ!

Βέττα. Ὅστε στ' ἀλήθεια μπῆκε κλέφτης;

Ἄστυν. Δὲν εἶν' ἔτσι, Ὀσκάρ Τζεντιλέττι; Δὲν ὠμολόγησες πῶς
εἶσαι κλέφτης;

Ὀσκάρ. Μάλιστα, ἱππότη. (Ἡ Βέττα χαμογελᾷ, εὐγνωμόνως).

Ἄστυν. Κ' ἐν τούτοις, ἀπὸ τὸ σπίτι μας δὲν λείπει τίποτ' ἀπο-
λύτως. Ἀπ' ἐναντίας, ποῖός ξέρεσι! ἂν ἔφαχνες, καλλίτερα, ἴσως
νά εὕρισκες καὶ τίποτα περισσότερο!

Βέττα. Περιέργω.

Ἄστυν. Περιεργότατο μ' ἄκουσε, γυναίκα, καὶ κατὶ ἄλλω, ἀκόμη
πεῖσὸ παράξενο: Ἐφαξα τὸν κλέφτη... καὶ ἦθρα, ἴσθην τσέπη του,
τῆ φωτογραφία σου. (Βιαστικά, βιάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του μιὰ φωτο-
γραφία καὶ τὴν περῶ).

Βέττα (μαζεύει τὴ φωτογραφία καὶ μόλις τὴ βλέπει, ἐμψυχώνεται
ἀμέσως): Ἡ φωτογραφία τῆς ὑπηρετριάς μας!

Ἄστυν. (μανιωμένος καὶ ζαλισμένος καθ' ἑαυτόν). Κατάρτα ἔκανα
λῆθος καὶ τί λῆθος!

Βέττα (ἀνακίωσα τὸ θάρος τῆς). Μ' ἀφιέρωσι, μάλιστα... καὶ
τί ἀφιέρωσι! (διαβάσει) «Τοῦ ἀγαπητοῦ μου Κου-κού. — Τερεζίνα».

Ἄστυν. (προσποιοῦμενος ἐκπληξῆς). «Κου-κού!»

Βέττα. Κουκού.

Ὀσκάρ. Κου-κού.

Βέττα. Αἱ! τώρα ἐννοῶ. (Μὲ κακεντρέχειαν). Ὁ κύριος... πῶς
ονομάζεται; ἄς εἶναι, ὁ κύριος Κου-κού εἶναι κλέφτης, ἀλλὰ
καρδιοκλέφτης... παίρνει μόνον τὰ μυαλὰ τῶν δουλικῶν!

Ὀσκάρ (εὐχαριστημένος καθ' ἑαυτόν). Θαυμάσια!

Ἄστυν. (μανιώδης, πρὸς τὴν Βέτταν). Ἀφῆστε τ' αὐτὰ, κυρία!
Ἡ φωτογραφία, ποῦ εὐρέθη ἀπάνω του εἶναι (ψάχνει τῆς τσέπες
του)...

Βέττα (σοβαρά). Παρακαλῶ, ἂν ἔχῃς τὴ φωτογραφία τῆς ὑπηρε-
τριάς μας, χωρὶς νὰ τὴν ἡῦρες ἴσθην τσέπη τοῦ ἀγαπητικοῦ τῆς,
τότε ὁ ἀγαπητός τῆς «Κου-κού» δὲν θὰ εἶν' ὁ κύριος (δείχνει τὸν
Ὀσκάρ), ἀλλὰ σὺ. Καὶ τότε δὲν μένει παρά ν' ἀφήσης σὺ ἐλευ-
θερο τὸν κύριο κι' ἐγὼ νὰ διώξω τὴν ὑπηρετρία!

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Ο ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ, ΟΣΚΑΡ, ΒΕΤΤΑ, Ο ΕΝΩΜΟΤΑΡΧΗΣ

κι' ἔπειτα Ο ΑΣΤΥΦΥΛΑΞ

Ἄστυν. (δαγκώνει τὰ χεῖλη του, χιτωᾷ τὸ κουνδοῦνι. Ὁ ἐνωμο-
τάρχης παρονοιάζεται). Μαλαμόνε! ἄφησ' ἐλεύθερο τὸν κύριο!

Ἐνωμ. Τὸν λωποδύτη;

Ἄστυν. Ναί' εἶν' ἄθῃος!

Ἐνωμ. (πλησιάζει τὸν Ὀσκάρ καὶ τοῦ σφίγγει τὸ χέρι)! Τὰ συ-
χαρητήριά μου.

Ὀσκάρ (πρὸς τὸν Μαλαμόνε). Εὐχαριστῶ καλλίτερα ὅμως θὰ
ἦτον νὰ κυτῆς τὴ δουλειά σου, ἔταν, κατὰ τῆς ἔνδεκα τὸ βράδυ,
ἔχῃς ἐρωτική συνέντευξη μὲ κάποια Τερεζίνα, κοντὰ ἴστον κήπο
τοῦ ἀστυνόμου!

Ἐνωμ. (οἰκονομῶς, πολὺ συγκνημένος). Μήπως εἶπατε ἴστον κύριο
ἀστυνόμω, πῶς μὲ εἶδατε;

Ὀσκάρ. Φυσικά. (Καθ' ἑαυτόν) Τώρα, σὰς διορθῶναι καὶ τοὺς
δύο. (Πρὸς τὸν Μαλαμόνε). Περιμένε ν' ἀπολογηθῆς!

Ἐνωμ. (μὲ θάρρος). Κύριε ἀστυνόμω...

Ἄστυν. (ἀφηρημένος σηκώνεται ἀπ' τὴ καρέκλα του). Τί τρέχει;

Ἐνωμ. Κατὰ τῆς ἔνδεκα ἢ ὥρα, δὲν ἔπερνοῦσ' ἀπ' ἐκεῖνον
τὸν δρόμο!

Ἄστυν. (ἐνοχληθεὶς). Δὲν μ' ἐνδιαφέρει πειὰ αὐτὴ ἢ ἱστορία!

Ἐνωμ. Μά, ἐγὼ ὄφειλμ' ν' ἀπολογηθῶ!

Ἄστυν. Ὄψφ! ἀπολογήσου λοιπόν, ἀλλὰ σύντομα!

Ἐνωμ. Μιλοῦσαμ' οἱ δύο μας, εἶν' ἀλήθεια. Αὐτὴ ὅμως ἦτον
ἀπὸ μέσα κι' ἐγὼ ἀπ' ἔξω!

Ἄστυν. Ποιά;

Ἐνωμ. Ἡ Τερεζίνα!

Ἄστυν. (ἀνατριχιάζων). Ἡ Τερεζίνα;

Ἐνωμ. (εἰς προσοχὴν, μὲ τὸ χέρι εἰς τὸ γείτον τοῦ πλιγκίου).

Κύριε αστυνόμε, ἡ ἀγάπη εἶναι πρᾶγμα φυσικό· εἶμαι νέος, εἶναι νέα· κι' οἱ δυὸ νέοι, βλέπόμεσθε, ἄρρεσεν ὁ ἕνας τῆς ἄλλης, ἐκουθεντιάσαμ', ἀγαπηθήκαμε!

Βέττα. Τί ὄρατα! Ὁ ἐνωμοτάρχης ἀντραστίης τοῦ κ. «Κοῦ-κού».

Ἄστυν. Ἔτσι, λοιπόν, Μαλαμόνε, ἐκτελεῖς τὴν ὑπηρεσίαν σου, τὸ βράδυ; Ψεύδῃσαι εἰς τὸν αστυνόμον, ψευδομαρτυρεῖς, ἀτιμάζεις τὴν στολήν τοῦ ἐνωμοτάρχου. Ἡ διαγωγή σου εἶναι σκανδαλώδης. (Χτυπᾷ τὸ κονδοῦνι. Εἰσέρχεται ὁ ἀστυφύλαξ). Φασανίνι, βάλε φυλακὴν τὸν ἐνωμοτάρχη.

Ἄστυνφ. Μαζὶ μὲ τὸν λωποδύτην;

Ἄστυν. Ὅχι (καθ' ἑαυτόν). Δὲν ξέρω τί νὰ τὸν κάνω αὐτόν!

Ἄστυνφ. (πρὸς τὸν Μαλαμόνε). Ἐνωμοτάρχα Μαλαμόνε, ἐν ὄνοματι τοῦ νόμου, ἀκολουθήσε με!

Ἐνωμ. (ἐγγειοῖζων, τραγικά, τὸ σπαθί του). Τερεζίνα, τὰ πάντα διὰ σέ. (Εἰς νεῦμα τοῦ Φασανίνι, ἀποχωρεῖ, μὲ τὸ κεφάλι κάτω καὶ τὰ χεῖρα σταυρωμένα).

Ἄστυνφ. (συνοδεύων, ποιμπωδῶς). Ἐγὼ ἔτρεξα προτήτερ' ἀπ' αὐτόν!

Ὅσκαρ (εὐγενέσταια, σφίγγει τὸ χεῖρι τοῦ ἀστυνόμου). Ἰππότα. συγγνώμην διὰ τὴν ἐνόχλησιν.

Ἄστυν. (χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, τὸν συνοδεύει μέχρι τῆς θύρας). Ὁ, τίποτα, τίποτα!

Ὅσκαρ. Πολύ εὐτυχής, ποῦ σὰς ἐγνώρισα!

Ἄστυν. Κι' ἐγὼ ἐπίσης.

Ὅσκαρ. Ὁρβουάρ.

Ἄστυν. Ὁρβουάρ. (Ὁ Ὅσκαρ ἐξέρχεται).

[Ἀδελαία]

(Διασκευῆ)

ΡΙΧΑΡΔΟΣ Σ. ΠΑΡΙΣΗΣ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΛΥΡΑ

Α Μ Ο Ρ Δ Ε Ι

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ νὰ χτίσουν μιὰ Ἐκκλησίαν

Μαζὶ μὲ τόσας ἄλλες μέσ' στὴ πόλιν·

Γιὰ τὸν Καλὸ Θεὸ μὲ προθυμίαν

Τὸ χοῦμα τους στοὺς δίσκους ῥίζαν ὄλοι.

Τοῦ Ἀγνώστου μεγαλόπρεπο παλάτι,

Ἡ Ἐκκλησία χτίστηκε μεγάλη·

Μά, στὸ μαρμαρίνὸ τῆς σκαλοπατί,

Ζητάει τοῦ κάκου ἢ Φτώχεια μιὰν ἀγκάλην!..

Φεβρουάριος 1915)

A. M. N. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

...

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

ΟΙ ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΙ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ

ἘΝ ἸΣΤΑ τὸν 2ον καὶ 3ον μ. Χ. αἰῶνα ἤκμασεν ἡ ἐκ Λήμνου καταγομένη οἰκογένεια τῶν Φιλοστράτων, ἡ ὅποια παρέσχε τὸ μοναδικὸν ἀληθῶς φαινόμενον τῆς ἐμφανίσεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τεσσάρων μελῶν αὐτῆς, πάντων διατρεπῶν φιλοσόφων καὶ συγγραφέων.

Ὁ **πρῶτος Φιλόστρατος** ἦτο υἱὸς Βήρου καὶ ἔζησε κατὰ τὸν 2ον μ. Χ. αἰῶνα, πιθανότατα ἐπὶ τοῦ Ρωμαίου Αὐτοκράτορος Νέρβα. Δυστυχῶς πολλὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ δὲν ἔχομεν, τοῦτο μόνον γινώσκοντες ὅτι ὑπῆρξε σοφιστῆς διάσημος, ἐξασκήσας τὸ ἔργον τοῦτο ἐν Ἀθήναις, ἐνθα κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἡ ἀναγεννηθεῖσα σοφιστικὴ ἐπιστήμη διετέλει ἐν πλήρει ἀκμῇ. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ διεσώθη μέχρις ἡμῶν ὁ διάλογος «Νέρων», θεωρούμενος μέχρι τινὸς ὡς ἔργον τοῦ Λουκιανοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ, ἀπερ' ἀποδίδονται εἰς αὐτόν, ἄλλα μὲν ἀπωλέσθησαν, ἄλλα δὲ πιθανῶς ἀνήκουσιν εἰς τὸν τρίτον Φιλοστρατον. Τὸ διασωθὲν συγγραμμάτιον μετὰ περισσῆς καλλιτείας καὶ εὐφυΐας γεγραμμένον περιέχει διάλογον τοῦ Λημνίου Μενεζράτου πρὸς τὸν στωϊκὸν φιλόσοφον Μουσαῖον Ροῦφον περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Νέρωνος μελετηθείσης τομῆς τοῦ Ἴσθμου τῆς Κορίνθου.

Ὁ υἱὸς αὐτοῦ **Φλάβιος Φιλόστρατος** ὑπῆρξε κατὰ πολὺ ὑπερέτερος τοῦ πατρὸς καὶ ἐγένετο ἐκ τῶν διατρεπεστέρων σοφιστῶν τῶν χρόνων ἐκείνων. Σπουδάσας κατ' ἀρχὰς παρὰ τῷ ἰδίῳ πατρὶ, ἤκουσεν ἔπειτα μαθήματα καὶ παρ' ἄλλων διασημῶν σοφιστῶν: τοῦ Πρόκλου, Ἀντιπάτρου καὶ Ἰπποδρόμου· διελθὼν δὲ πάντα τὰ στάδια τῆς ἐπιστήμης, ἐδίδαξε πρῶτον ἐν Ἀθήναις, εἶτα δὲ μετέβη εἰς Ρώμην, ὅπου τῇ συστάσει τοῦ φίλου καὶ διδασκάλου του Ἀντιπάρχου, παιδαγωγοῦ τῶν τέκνων τοῦ τότε Αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου ἐγνώρισεν αὐτὸν καὶ συνεδέθη στενῶς πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, καταταχθεὶς εἰς τὴν

χορείαν τῶν ρητόρων, σοφιστῶν καὶ λοιπῶν διαπρεπῶν ἀνδρῶν, ἧς ἐκόσμηε τὴν αἰλὴν τῆς αὐτοκρατείας Ἰουλίας Δόμνης.

Συγγράμματα τοῦ Φιλοστράτου τούτου ἀναμφισβητήτως ἀνηκόντα αὐτῷ εἶναι οἱ «Βίοι Σοφιστῶν» καὶ «Τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον» ὅπερ συνέγραψεν ἐντολῇ τῆς Αὐτοκρατείας, ἥτις ἔτρεφε μεγίστην ὑπόληψιν εἰς τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. τῆς ὁποίας, ὅπως καὶ τῆς Ἰνδικῆς, ἐνθερμος ὁπαδὸς ὑπῆρξεν ὁ Ἀπολλώνιος. Οὗτος ἠκμασεν ἕνα περίουτον αἰῶνα πρὸ τοῦ Φιλοστράτου καὶ περιηγήθη τὴν Ἄνω Ἀνατολὴν καὶ ἔλαβε γνῶσιν τῆς θεοσοφίας τῶν Μαγῶν καὶ Βραχμάνων, ἀπέλαυε δὲ φήμην ἁγίου καὶ θαυματουργοῦ καὶ ἤξιούτο θείας τιμῆς, περὶ τούτου δὲ μαρτυρεῖ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ Σεβῆρος ἔσθησε μετὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ Ὁρφέως ἐν τῷ ἱερῷ τῶν Λατῆρων.

Τὸ ἕτερον τῶν ἔργων τοῦ Φιλοστράτου οἱ «Βίοι Σοφιστῶν» εἶναι ἀσυγκρίτως μειζονος σημασίας, καθόσον ἐν τούτῳ ἀφιγείται τὸν βίον τῶν ἀρχαιότερων καὶ συγχρόνων αὐτῷ σοφιστῶν, εἶναι δὲ πράγματι ἡ μόνη καὶ σπουδαιότατη πηγὴ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς σοφιστικῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἐκ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων τοῦ Λημνίου φιλοσόφου, τοῦ «Ἡρωικοῦ», ἐν τῷ ὁποίῳ ἐνδιατρίβει περὶ τῶν Ὀμηρικῶν ἡρώων, τοῦ «Γυμναστικοῦ», δι' οὗ θέλει νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἔνεκα τῆς ἀκολασίας ἀποχανωθέντας τότε νέους τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν γυμναστικὴν, καὶ τῶν «Ἐπιστολῶν», αἵτινες εἶναι 73 τὸν ἀριθμὸν, τὰ μὲν δύο πρῶτα πιθανώτατα ἀνήκουσιν εἰς τὸν Φιλόστρατον, ἐκ δὲ τοῦ τρίτου μόνον ἐπιστολαὶ τινες φαίνεται ὅτι εἶναι ἔργον αὐτοῦ, προσδιάζουσαι εἰς τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ ὄρον του. Ὁ Φώτιος ἐξαίρει τὰ συγγράμματα τοῦ Φιλοστράτου λέγων ὅτι εἶναι «τὴν φράσιν ἐπίχαρις τε καὶ ἀφοριστικὸς καὶ βρῦων γλυκύτητος καὶ τῷ ἀρχαϊσμῷ καὶ ταῖς καινοπρεπεστεραῖς τῶν συντάξεων ἐμφυλοτιμούμενος».

Γαμβρός τούτου κατὰ τὸν Σουΐδαν ἐγένετο ὁ τρίτος Φιλόστρατος, υἱὸς τοῦ Νερβιανοῦ καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Φλ. Φιλοστράτου, γεννηθεὶς περὶ τὰ τέλη τοῦ 2ου αἰῶνος μ. Χ. καὶ ἀκολουθήσας τὸ ἐπάγγελμα τῶν προγόνων, εἰς τὸ ὁποῖον διεκρίθη διδάσκων ἐν Ἀθήναις. Πόσον ἐξετιμᾶτο ὁ ἀνὴρ δεικνύει ἡ εἰδήσις ὅτι ἐν ἡλικίᾳ 24 ἐτῶν ἔτυχε παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Καρακάλλα (211-217) ἀτέλειαν λειτουργειῶν ἥτις ἀσυδοσίαν καὶ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ παντὸς φόρου. Οὐδὲν ἄλλο περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ γινώσκωμεν, εἰμὴ ὅτι τὰ τελευταῖα του ἔτη διήγαγεν ἐν Λήμνῳ, ὅπου ἀπέθανε καὶ ἐτάφη.

Ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ τὸ μόνον περιωπθὲν εἶναι αἱ «Εἰκόνες», παρουσιάζουσαι ὅλους ἰδιαιτέρον εἶδος τῆς σοφιστικῆς, ἥτις μετὰ τῶν ἄλλων μέσον ἀσκήσεως ὡς ἔσχορον προγύμνασμα ἐθεώρει καὶ τὴν περιγραφὴν εἰκόνων καὶ ἔργων τέχνης καθόλου, περιέχει δὲ τὸ ἔργον τοῦτο θαυμασίαν περιγραφὴν 64 εἰκόνων λαμπρᾶς ἐν Νεαπόλει πινακοθήκης.

Τοῦ Φιλοστράτου τούτου ἔγγονος καὶ τελευταῖος ἐκ τῶν διαπρεπῶτων ἐν τῇ φιλοσοφικῇ ταύτῃ οἰκογενεῖᾳ εἶναι **Φιλόστρατος ὁ τέταρτος**, τοῦ ὁποίου διεσώθη συγγραμμάτων, ἐπιγραφόμενον ἐπίσης «Εἰκόνες», ἐν ᾧ ὁ συγγραφεὺς ἠθέλησε νὰ μιμηθῇ τὸν πάππον, ἀλλ' ὑπολείπεται αὐτοῦ οὐ μόνον διότι ἡ περιγραφὴ δὲν χωρεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς δεξιότητος, ἀλλὰ καὶ διότι δὲν παρέχει τὴν ἀληθινὴν ἐντύπωσιν πιστῆς καὶ ἀκριβοῦς περιγραφῆς ὁπωσδήποτε ὁμως καὶ τὸ ἔργον τοῦτο δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητον καὶ καταδεικνύει ὅτι καὶ οὗτος εἶχε τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τοὺς Φιλοστράτους συγγραφικὴν ἰδιοφυίαν.

Τοσαῦτα εἶναι ὅσα γινώσκωμεν περὶ τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης οἰκογενείας τῶν Λημνίων Φιλοστράτων, τῶν ὁποίων αἱ συγγραφαι δὲν περιέχουσι σοφιστικὸν κόμπον καὶ κενότητα φράσεων, ὡς συνήθως συνέβαινε παρὰ τοῖς σοφισταῖς, ἀλλ' ἐγκλείουσι σπουδαίας καὶ πολυτίμους εἰδήσεις, ἐνδιαφερούσας πάντα ἐπιθυμούντα νὰ νοήσῃ ἐπακριβῶς τὸν βίον τῶν χρόνων ἐκείνων. Δυστυχῶς τὰ πλείεστα τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν κατεστράφησαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ μόνων τῶν περισσθεθέντων κρῖνων τις, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ θαυμάσῃ τὸ μακρὸν καὶ περισπούδαστον φιλολογικὸν ἔργον τῆς οἰκογενείας τῶν Φιλοστράτων, συντελεσθὲν καθ' ἣν μάλιστα ἐποχὴν ἡ Ἑλλάς εὕρισκετο ἐν πλήρει παρακμῇ καὶ καταπτώσει.

Ἐν Ἀθήναις, Ἰουνίους 1916

ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Σ. ΚΑΡΑΒΙΑΣ

Κοπλιμέντο εἰς γεροντοκόρη

Δεσποτὶς Ἡελαγία. — Εἰς τοὺς χοροὺς ἡμπορῶ νὰ πηγαῖνω λατρεῖ;
Ἰατροῦ. — Νὰ σὰς πῶ, σεῖς ἔχετε ἀνάγκη νὰ κινήσθε, γιατί ἡ ἀκνησία σὰς βλάπτει. Καλλίτερα νὰ τοὺς ἀποφεύγετε.

ΞΕΝΑΙΣ ΕΝΝΟΙΑΙΣ *

Ἐὐρος καὶ ὁ Νότος μάλωσαν. Τοὺς ἔβαλε ὁ Ζεὺς, θαρρῶ, νρ
μαλώσουν, γιὰ νὰ διασκεδάξῃ, ὅταν ἦταν εἰρήνη κάτω στὴ γῆ.
Μάλωσαν, ἀγρίεψαν, δοκίμασαν ἀκόμα μιὰ φορά τὴ δύναμι
τους τὴ θεϊκή, καὶ ὅταν εἶδαν πῶς κ' οἱ δυὸ εἶνε παντοδύναμοι,
χαμογέλασαν — ἐνοιώσαν οἱ ναῦται τὸ χαμόγελό τους — καὶ
πέρασαν ὁ καθένας τὸν δρόμο του.

**

Στὸ δάσος τὸ παρθένο, τὰ δένδρα ἤσυχα ἔγερναν μὲ ἀγάπη
τὰ βαρεὰ κλαδιά τους τὸ ἕνα ἐπάνω στὸ ἄλλο καὶ ἐπλεκαν
πλεμάτι ποῦ δὲν τὸ διαπερνοῦσε τοῦ ἡλίου ἀκτίνα. Ἀδέλφια
τὰ δένδρα, στὴν ἐρημιὰ καὶ τὴν ξενητεία, κάθε κλαδάκι τους
φιλοξενοῦσε καὶ μιὰ φωλίτσα ἀγάτης, καὶ τὰ πουλάκια γλυκο-
κελαδοῦσαν πρωτὶ-βράδυ. Μὰ ἔξαφνα ἐξέσπασε στὸ δάσος τοῦ
Εὐρου καὶ τοῦ Νότου ὁ πόλεμος.

Τὰ ἤσυχα κλαδιά, τὰ φιλικὰ γερμένα ποῦ τὰ θαρροῦσες σὲ
λήθαργο, ζωντάνεψαν, ἀγρίεψαν, θέριεψαν, καὶ ἐκατόγχειρο τὸ
κάθε δένδρο, ἐπεφτε ἐπάνω στὸ πλαγινό του, τὸ ἀγκάλιαζε γιὰ
νὰ τὸ ξεριζώσῃ, ἔσπταν τὰ κλαδιά, γκρεμοῦσαν ἢ φωληές
τῆς ἀγάτης, ἔκλειαν τὰ πουλάκια παραπονεμένα γιὰ τὴ φωληὰ
καὶ τ' ἀνήλικά τους τ' ἄφτερα.

Ἡ γῆ κάτω γέμισε ἀπὸ φύλλα, ἢ ἔμμορφες κορφές φαλά-
κρῶσαν, ἄγρια μουγκροίματα ἀγρίεψαν τὸ δάσος.

Τὰ θεριά ἐφενγαν τρομαγμένα. Καὶ τὰ δέντρα τὰ θεριεμένα,
πιὸ θεριά ἀπ' τὰ θεριά, ἔπεφταν μὲ πιὸ πολλὴ λύσσα ἐπάνω
στοὺς προαιώνιους γείτονες καὶ ξεσποῦσαν καὶ ἔσπταν καὶ
ἔξεδρασαν ἀλύπητα. Δύο τριῶν δένδρων σείσθησαν ἢ ὄριζες
κ' ἔπεσαν κατάχαμα, μὲ ἄγρια βροντή.

**

Καὶ ἔξαφνα, στὸ χαμόγελο τῶν ἀνέμων, ἠουχία... Τὰ κλαδιά
σταμάτησαν τὸ καταστρεπτικὸ τους ἔργο, τὰ δένδρα τεντώθη-
καν φαλακρά καὶ ἄσχημα, μόνο ἕνας ἐλαφρὸς τρῶμος τὰ κλό-

* Τὸ διηγηματικὸ αὐτὸ τῆς ἀληθομονήτου Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου,
εἶνε ἐκ τῶν μετὰ θάνατον εὐρεθέντων καὶ δοθέντων πρὸς δημοσίευσιν.

νιζε ἀκόμα. Ἄν ἡ γῆ δὲν ἦταν σκεπασμένη ἀπὸ φύλλα καὶ
φωληές καὶ κλαδιά καὶ δένδρα μεγάλα, κανεὶς δὲν θὰ ἔλεγε
πῶς ἐγινε τόσο μεγάλο κακό... Τόσον ἀδελφωμένα ἔγερναν τὰ
δένδρα, τὸ ἕνα ἐπάνω στ' ἄλλο, τῆς πληγωμένες κορφὰς τους.

**

Τὰ θεριά ξαναἤλθαν πάλι, καὶ ῥώτησαν ἕνα λιοντάρι:
— Μαλώνουμε, ἀδέλφια, καὶ μεῖς... μὰ... τοὐλάχιστον γιὰ
τὴν τροφή... γιὰ τὸ νερό... γιὰ τὴ ζωὴ μας... Τὰ δέντρα
γιὰτὶ μαλώνουνε καὶ σκοτώνονται;... Κρίμα ἔς αὐτὰ τὰ κατα-
πράσινα σκιερὰ στολίδια τοῦ δάσους!.. Λύπη μὲ πιάνει νὰ τὰ
βλέπω πεθαμμένα...

Καὶ μιὰ ἀλεπού εἶπε στὸ βασιλέα σεμνά-σεμνά:
— Βασιλέα μου, κάθεσαι στὸ δάσος πάντα: μὰ ἐγὼ ἢ σκλάβο
σου ἢ ταπεινὴ κατεβαίνω καὶ κάτω στὸν κόσμο, καὶ ξέρω...
Ξέρω... ἀπ' τῆς συνήθειαις τῶν ἀνθρώπων, πῶς ἡ λύσσα εἶνε
πιὸ ἄσβεστη, καὶ ἡ ὀρμὴ πιὸ μεγάλη, ὅταν πολεμᾷς γιὰ αἰτία
ποῦ δὲν ξέρεις... ὅταν ἄλλοι σὲ βάλουν νὰ πολεμήσῃς... Τώρα
στ' ἀψηλὰ μάλωσαν ὁ Εὐρος καὶ ὁ Νότος καὶ κανένα κακὸ
δὲν ἔπαθαν... Μὰ τὸ δάσος τὸ παρθένο, τὸ καταψυγίό μας,
παρ' ὀλίγον νὰ ξεριζωθῇ σύσσωμο γιὰ ξένες ἐννοίες...

— Ἀλήθεια, γιὰ ξένες ἐννοίες, εἶπαν τὰ θεριά μὲ ἄπορία.

† ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

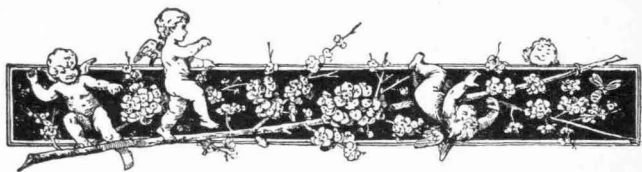
ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

ΞΕΡΕΙΣ κάποιες ζωγραφιές
—δειλιγὰ καὶ ξημερώματα—
ποῦρθαν πρώιμες βροχές
καὶ τοὺς σβύσανε τὰ χρώματα:

Ὁ μικροῦτσικος θεός,
τὸ παιδί τοῦ Ἀπριλομάη,
μέσ' στὰ λούλουδα γυρτὸς
τῆς ζωγράφισε καὶ πάει.

Καὶ σὰν ἦρθε νὰ τῆς βρῇ
Στὸ βουνὸ καὶ στ' ἀκρογιάλι,
ὁ καῦμός μου τοῦ μιλεῖ:
Γιὰ ζωγράφισέ τες πάλι.

Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ο ΑΠΡΟΣΔΟΚΗΤΟΣ ΣΩΤΗΡ

ΑΠΟΤΕ, κατά τόν Ἑλληνοτουρκικόν πόλεμον, μέρος τοῦ στρατοῦ μας εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὀπισθοχωρήσῃ μερικά χιλιομέτρα, ὅπως δυνηθῆ τὴν ἐπαύριον καὶ δώσῃ τὸ κτύπημα εὐστοχώτερον. Καὶ εὐρέθη ἐπίσης εἰς τὴν σκληρὰν ἀνάγκην νὰ ἀφίσῃ ἐκτεθειμένον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ φυλακεῖον. Ἐὰν μέχρι τῆς ἐπιούσης δὲν παρετηρεῖτο, ὅπερ ἀδύνατον, θὰ ἐσώζετο, διότι θεωρεῖτο βεβαία ἡ ἀνακατάληψις τοῦ ἐγκαταλειφθέντος ἐδάφους· ἄλλως, ἦτο χαμένον!

Εἰς τὸν πόλεμον, ἄλλως τε ἡ θυσία ὀλίγων ἀνδρῶν ὅταν ἡ ἀνάγκη τὸ ἀπαιτεῖ, δὲν ἔχει καὶ πολλὴν σημασίαν.

Εἰς τὸ φυλακεῖον τοῦτο εὗρισκοντο δώδεκα ἐν ὄλῃ ἄνδρες, καὶ ἓνα παιδάκι· ὀκταετῆς περίπου.

Τὸν μικρὸν εἶχεν ἀνεύρει μίαν ἡμέραν εἰς τὰ περίξ ἓνας ἐκ τῶν στρατιωτῶν, ἡμιθανὲς ἐκ τῆς κοπώσεως, ἡμίγυμνον καὶ κλαῖον.

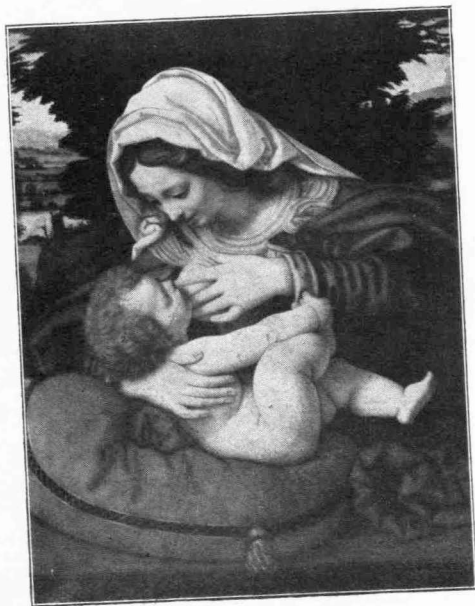
— Γιατί κλαῖς, μικρὲ; τὸν ἠρώτησε· τί ἐπαθες καὶ εἶσαι σ' αὐτὰ τὰ χάλια;

— Θέλω τὴ μάνα μου, ἀπήντησε μὲ δυνατώτερα κλάμματα τὸ δυστυχές. Ἀπόστασα πιά νὰ τρέχω καὶ νὰ τοὺς φωνάζω. Δὲν βρισκω κανένα! Δὲν μ' ἀκούει κανένας!

Καὶ ἐκάθησε κάτω ὀλολύζον, ἐνῶ τὰ γυμνά μέλη του ἔτρεμον ἐκ τοῦ ψύχους.

Συγκινηθεὶς ὁ στρατιώτης, τὸ ἐσήκωσεν εἰς τὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ ἔφερε στὸ φυλακεῖον, ὅπου τὸ ἐπεριποιήθησαν μὲ μητρικὴν ἀγάπην. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ μικρὸς Φῶτος ἔγινε τὸ χαϊδεμμένο παιδί τοῦ μικροῦ ἀποσπάσματος. Ὅλοι τὸ ἀγαποῦσαν καὶ ὅλοι προσεπάθον νὰ τὸ παρηγορήσουν.

Τὸ ἄμοιρον. Ἦταν καὶ αὐτὸ ἓνα ἀπὸ τὰ ἄπειρα θύματα τῆς τουρκικῆς θηριωδίας.

ΤΟ ΘΗΛΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΡΕΦΟΥΣ

Μίαν νύκτα σκοτεινήν, ἀντάρται τουρκαλθανοί, εἰσέβαλον εἰς τὸ ἥσυχον χωριὸν τοῦ διψασμένου δι' αἷμα χριστιανικόν. Ἐσφαζόν, ἐλεηλάτησαν, καὶ εἰς τὸ τέλος ἔβαλαν φωτιά παντοῦ. Καὶ ἔντρος ὀλίγων ὥρων, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὠραίου μικροῦ χωριοῦ, δὲν ἀπέμειναν παρά ἐρείπια καπνίζοντα.

Τὸ δυστυχισμένον μικρὸν, ποῦ ὄς ἐκ θαύματος εἶχε διασωθῆ ἀπὸ τὴν τρομερὰν ἐκείνην καταστροφὴν, διηγείτο μὲ φρίκην, πῶς ἐξῆ-πνισεν τρομαγμένον ἀπὸ τὰ ἄγρια ξεφωνητὰ, πῶς ἐπετάχθη ἔξω τῆς καλύδης γυμνὸν καὶ παραζαλλισμένον, καὶ πῶς ἄρχισε νὰ τρέχῃ μὲ ὀλην τὴν δύναμιν ποῦ τοῦ ἔδιδεν ὁ τρόμος, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ καὶ αὐτὸ ποῦ πηγαίνει. Ὅταν ἐβγήκεν ἀρκετὰ ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸν, ἐστάθη μίαν στιγμὴν λαχνασιασμένον καὶ ἐκύτταξε πίσω του. Φλόγες τεράστιες ἐκοκκίνιζαν ἀπ᾿ αἰθρία τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ ἔκαμαν νὰ ξαναρχίσῃ πάλι τὸ ἀπελπισμένον τρέξιμόν του τρελόν ἀπὸ φόβον. Ἐνόστο ἐστέκετο ὀλίγον καὶ ἐφώνησε τοὺς δικούς του, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἀπήντα εἰς τὰς σπαρακτικὰς φωνάς του.

Δύο μερόνικτα περιεπλανᾶτο μέσα στὸ δάσος μὲ καταξοχισμένα τὰ πόδια του, τὰ χέρια του, τὸ πρόσωπό του, ἕως δτου τὸ εὔρε ὁ ἀγαθὸς στρατιώτης καὶ τὸ ἐσυμμάζευσεν στὸ φυλακεῖο.

Τὸ ἔσωσεν τότε διὰ ν' ἀποθάνῃ ὧρα, τίς οἶδε μὲ ποῖον θάνατον!

Μήπως οἱ στρατιῶται τοῦ τακτικοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ εἶνε εὐσπλαχνικώτεροι ἀπὸ τοὺς τουρκαλθανούς;

* *

— Παιδιά, εἶπεν ὁ δεκανεὺς ἀποσπασματάρχης, τύπος παλληκαριοῦ βουνισιοῦ, πρὸς τοὺς στρατιώτας του ὅπου κι' ἂν εἶνε, θὰ ἔλθῃ ὁ ἔχθρὸς καὶ θὰ μᾶς διατάξῃ νὰ παραδοθῶμε. Ἀλλὰ οἱ Ἕλλη-νες δὲν παραδίδονται ἔτσι εὐκόλῃ θὰ προτιμήσομε ν' ἀποθάνωμε ὅλοι μᾶς, ἀφοῦ πρῶτα πουλήσομε ἀκριβὰ τὴ ζωὴ μας! Κρυμμέ-νοι πίσω ἀπ' τὰ παράθυρα θὰ ξεκάνωμε ὅσους μπορέσομε καὶ θὰ πέσομε τουλάχιστον σὰν λεβέντες! Αἶ; τί λέτε; Σύμφωνοι;

— Ζήτω! ἐφώνησαν μαζί! καὶ οἱ ἔνδεκα γενναῖοι.

— Ναί! ἀλλὰ πρέπει πρῶτα, σὰν καλοὶ χριστιανοί, νὰ ἐξομολογη-θῶμε καὶ νὰ μεταλάβωμε, γιὰ νὰ παραδώσομε καθαρῇ τῇ ψυχῇ μας στὸ Θεόν... Πάνο! σὺ ποῦ ἔχεις φτερά στὰ πόδια, τρέξε γρήγορα, σὰν ἄστραπὴ, νὰ μᾶς φέρῃς τὸν παπὰ ἀπὸ τὸ χωριὸν, ἐδῶθε κοντὰ.

Ὁ διαταχθεὶς στρατιώτης ἔφυγε δραματῶς, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἐπέστρεψε μὲ ἓνα σεβάμιον ἱερέα, ποῦ ἔφερεν τὸ Ἅγιον Δισκο-πότηρον.

Ὁ παπὰς ἔψαλε κατανοκτικὴν δέησιν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν κινδυνευόντων ἀνθρώπων, κατόπιν ἐξομολόγησεν ἓνα ἕκαστον χωρι-στά, καὶ ἐπρόφερε μὲ συγκίνησιν τὸ: «Μετὰ φόβον θεοῦ πιστεῶς καὶ ἀγάπης προσέλθετε!»

Ἦτο βαθεῖα κατανοκτικὸν τὸ θέαμα τῶν ρωμαλέων ἐκείνων παλληκαριῶν ποῦ ἐτοιμάζοντο μὲ τόσην γαλήνην διὰ τὸν ὠρατὸν θάνατον. Ἀλλ' ὅσον ἤρεμοι καὶ ἂν ἦσαν, κατὰ τὴν ἱεράν στιγμὴν

τῆς θείας μεταλήψεως δὲν ἤμποροῦσαν νὰ συγκρατήσουν ἐντελῶς τὴν συγκίνησιν των.

Τελευταίος ἐκοινώνησε καὶ ὁ μικρὸς ὁ Φῶτος ποῦ ἔβλεπε σα-στιασμένους ὀλην αὐτὴν τὴν κατανοκτικὴν σκηνήν, κ' ἐρωτοῦσε: «ἂν εἶνε ταχεῖα Λαμπρὴ ποῦ μεταλαβαίνουνε!» Ποῦ νὰ φαντασθῆ τὸν τρομερὸν κίνδυνον ποῦ ἐπετρούγιζε γύρω των!

Ὁ ἱερεὺς ἐτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ, ὅταν ἔξαφνα ἀπὸ τὸ ἀντι-κρονὸν ὄψωμα ἐφάνη ἀνιχνευτικὸν ἀπόσπασμα τουρκῶν ἱππέων.

Ἰδοὺ ὅτι ἐφθασεν ἡ μοιραία ὥρα!

— Γρήγορα, παπᾶ μου, νὰ φεύγῃς, εἶπεν ὁ δεκανεὺς. Μὴ χάνῃς οὔτε στιγμὴν. Πάρε κι' αὐτὸ τὸ μικρὸν μαζί σου, γιὰτ' εἶνε ἀδικον νὰ χαθῆ κοντὰ σ' ἐμᾶς; Ὁ ἱερεὺς ὁμως ἐδίσταξε νὰ φύγῃ.

Νὰ φύγῃ! Ἀλλ' ὁ ἔχθρὸς ἐπήρχετο δραματῶς καὶ ἂν τὸν κατέ-φθανε, ὄχι μόνον διέτρεχε αὐτὸς τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱερά σκευῆ, τὰ ὁποῖα μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερε, θὰ ὑβρίζοντο κατὰ τὸν αἰσχροτέρον τρόπον.

— Ἄφρησέ τα ἐδῶ, τοῦ εἶπαν οἱ στρατιῶται, καὶ μεῖς τὰ κρύ-βουμε ἀπὸ τοὺς ἀντίχριστους!

Δὲν ὑπῆρχε ἄλλη λύσις. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπέισθη ν' ἀφίσχῃ ἐκεῖ τὰ σκευῆ τῆς θείας μεταλήψεως καὶ νὰ φύγῃ μετὰ τοῦ Φώτου. Ἀλλ' ὁ μικρὸς μὲ κανένα τρόπον δὲν ἤθελε ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τοὺς σω-τήρας του καὶ ὁ ἱερεὺς ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ μόνος του.

Ὅλα αὐτὰ συνέβησαν εἰς τὸ διαστήμα ὀλίγων δευτερολέπτων.

Φεύγων ὁ ἱερεὺς τοὺς ἠλόγησε ψιθυρίζων μὲ δάκρυα:

— Ὁ Θεὸς μαζί σας! Ὁ Θεὸς εἶνε μεγάλος, τέκνα μου. Ἐχετε εἰς Αὐτὸν τὰς ἐλπίδας σας!

* *

Κατάλειστοι ἐντὸς τοῦ φυλακειοῦ οἱ ὀλίγοι ἠρωεῖς μας περιμέ-νουν τὸν θάνατον, ἀποφασισμένοι νὰ μετρηθοῦν μαζί του γενναίως. Οἱ τουρκοὶ ἱππεῖς ἐπιπίπτουν μὲ ὄρμην.

Ἐφαίνοντο βιαζόμενοι νὰ τελειώνουν μὲ τὸ φυλακεῖον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τώρα μόλις ἀπέχουν περὶ τὰ τριακόσια βήματα.

Ἀλλὰ τότε συνέβη κάτι ἀπροσδόκητον, κάτι ἐκπληκτικόν!

Ἐίδαν τὸν ἐπὶ κεφαλῆς ἀξιωματικὸν νὰ σταματήσῃ ἐπὶ τινα δευ-τερόλεπτα καὶ κατόπιν νὰ διβῆ διαταγὴν νὰ στραφοῦν δεξιὰ.

Καὶ οἱ ἀνιχνευταὶ ἱππεῖς, ἀφοῦ ἔκαμαν στροφὴν, ἐρρίφθησαν πλα-γίως, δπόθεν μετ' ὀλίγων ἐξηφανίσθησαν!

Τί συνέβη λοιπόν; Διὰ ποῖου θαύματος ἐσώθη τὸ μικρὸν ἀπό-σπασμα ἐκ τοῦ βεβαίου ὀλέθρου;

Οἱ ἄνδρες ἐκύτταζαν μὲ ἀπορίαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ ἐσταυρο-κοποῦντο, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσουν τὸ μυστήριον.

Αἰφνης ἤκουσαν θόρυβον ἐπὶ τῆς στέγης.

— Ποῖος εἶν' ἐκεῖ ἐπάνω λοιπόν;

Ὁ Φῶτος! Ὁ Φῶτος, ποῦ μὲ τὴν παιδικὴν του ξηνοιασιά, ὅταν εἶδε τὸν ἱερέα νὰ φεύγῃ καὶ τοὺς στρατιώτας νὰ ταμπουρώων-

ται, τοῦ ἤλθε ἡ ὄρεξις νὰ παύσῃ. Καὶ ἐνῶ ἐκείνοι ἠτοιμάζοντο νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν θάνατον, αὐτὸς ἐσκέπτετο νὰ εὕρῃ μέσον διασκέδασεως.

Καὶ τὸ εὔρε εἰς τὸ κόκκινον ὑφασμα, ποῦ ἦτο σκεπασμένον τὸ ἄγιον Δισκοπότηρον! Τί ὠραίαν σημαίαν θὰ ἔκανε μ' αὐτό! Ἀπαράλλακτον ὡς ἐκείνη ποῦ εἶχε ἡ Δημαρχία στὸ χωριὸ του!

Καὶ διαφυγὼν τὴν προσοχὴν τῶν μεγάλων, κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ κρυφίως διὰ τινος ὀπισθίας θύρας καὶ νὰ σκαρφαλώσῃ εἰς τὴν στέγην.

Ἐκεὶ στερεώσας τὸ κόκκινον ὑφασμα ἐπὶ τινος πασσάλου, τὸ ἐστύλωσε εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ στεγάσματος.

Καὶ ὅταν εἶδε τὴν σημαίαν νὰ κυματίζει υπερήφανα ἐκεῖ ἐπάνω, ἔβγαλε τὸ φεσάκι του, καὶ τὸ κουνούσε μετ' ἐνθουσιασμόν εἰς τὸν ἄερα.

Ἴδού λοιπὸν πῶς ἐξηγεῖτο τὸ ἀνεξήγητον!

Ὁ τούρκος ἀξωματικός θὰ ἐξέλαβε ἀναμφιβόλως τὸ ἀνεμίζον ἐρυθρὸν ὑφασμα ὡς σημαίαν τουρκικὴν, τὸν δὲ φεσφοροῦντα μικρόν, ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως ἴσως, ἀντὶ Τούρκου στρατιώτου, καὶ νομίσας ὅτι τὸ φυλακίον εἶχεν ἤδη παραδοθῆ εἰς ἄλλο τμήμα στρατοῦ, ἐθεώρησε περιττὴν τὴν περαιτέρω ἀργοπορίαν καὶ ἔδωσε τὴν περίφημον διαταγὴν τῆς πρὸς τὰ δεξιὰ στραφῆς!

Εἶχε δίκαιον ὁ ἱερεὺς! Τῷ ἔντι μεγάλος, πολὺ μεγάλος ὁ Θεός!

(Ἀθήναι, 10 Ἰουνίου 1916)

ΜΑΡΙΑ Π. ΣΤΑΜΑΤΕΛΛΟΥ

Ἐγνωτικὸν . . . πρὸ τοῦ ὕπνου!

Ἡ ἄρρωστη. — Καὶ ποῦ ὦρα, γιατίέ μου, πρέπει νὰ παίρνω τὸ ἐλνωτικό;

Ὁ ἰατρός. — Μὰ . . . γιὰ πλιὸ σίγουρα, καλλίτερα νὰ τὸ παίρνετε ἐνα τέταρτο ποῖν . . . ἀποκοιμηθῆτε . . .

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 1917 — ΚΛΗΡΩΣΕΙΣ ΕΞ

ΔΡΑΧΜΑΙ 1.200,000 ΚΕΡΔΗ

Καθ' ἐκάστην κλήρωσιν Ἐκδίδονται 100,000 γραμμάτια ἀξίας δραχ. 400,000 Παρέχονται κέρδη εἰς 2,000 γραμ. ἀξ. » 200,000

Ἐκαστον ἀκέραιον γραμματίον τιμᾶται δραχ. 4, δυνάμενον νὰ διαιεθῆ εἰς τέσσαρα τέταρτα γραμματίου τιμώμενα 1 δραχμῆς.

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ

Κέρδη	Δραχμαὶ	Ἐν ὄλῳ
1 ἀξ.	80,000	80,000
2 ἀξ.	20,000	20,000
1 ἀπὸ	2,500	5,000
6 ἀπὸ	1,000	6,000
15 ἀπὸ	400	6,000
25 ἀπὸ	200	5,000
1950 ἀπὸ	40	78,000
2,000		200,000

Ἡ πρώτη κλήρωσις γενήσεται τῇ τελευταίᾳ Κυριακῇ 26 Φεβρουαρίου (11 Μαρτίου) 1916, ἡ δευτέρα τῇ 30 Ἀπριλίου (13 Μαΐου) 1916, ἡ τρίτη τῇ 25 Ἰουνίου (8 Ἰουλίου) 1916, ἡ τετάρτη τῇ 24 Σεπτεμβρίου (7 Ὀκτωβρίου) 1916, ἡ πέμπτη τῇ 26 Νοεμβρίου (9 Δεκεμβρίου) 1916, καὶ ἡ ἕκτη τῇ 31 Δεκεμβρίου 1916 (13 Ἰανουαρίου 1917).

Δι' ἐκάστην τῶν κληρώσεων ἐκδίδονται ἴδια ἀκέραια γραμμάτια, πωλούμενα ἀντὶ τεσσάρων δραχμῶν, ἰσχύοντα δι' ὀλόκληρον τὸ κέρδος, καὶ δυνάμενα νὰ διαιεθῶσιν εἰς τέταρτα γραμματίου, τιμώμενα ἀντὶ μίας δραχμῆς ἕκαστον καὶ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς τὸ τέταρτον τοῦ κέρδους.

Ἀμοιβαί, ὧν δὲν ἐξητήθη ἡ πληρωμὴ ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς κληρώσεως, παραγράφονται ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου.

Εἰς τοὺς ἀγοράζοντας πρὸς μεταπώλησιν διὰ μίας ἐπὶ προκαταβολῆς τοῦ τιμήματος, κατόπιν εἰδικῆς μετὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν συμφωνίας, γραμμάτια ἢ τμήματα γραμματίου ἀξίας δέκα χιλιάδων δραχμῶν, παρέχεται ἑκπτώσις ἐπὶ τοῦ τιμήματος αὐτῶν 15 τοῖς 0/0, εἰς δὲ μὴν, παρέχεται ἑκπτώσις ἐπὶ τοῦ τιμήματος αὐτῶν 15 τοῖς 0/0, εἰς δὲ μὴν, παρέχεται ἑκπτώσις ἐπὶ τοῦ τιμήματος αὐτῶν 15 τοῖς 0/0, εἰς δὲ μὴν, παρέχεται ἑκπτώσις ἐπὶ τοῦ τιμήματος αὐτῶν 15 τοῖς 0/0, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, τοὺς ἐπιτετραμένους τὴν πώλησιν γραμματίων καὶ τμημάτων γραμματίου, παρέχεται ἑκπτώσις 5 τοῖς 0/0.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 15/28 Νοεμβρίου 1916.

Ὁ Διευθυντής

Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΤΑΝ ὁ Σόλων, ὁ σοφὸς νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων, ἠρωτήθη κάποτε ἂν ὄντως ἔγραψε τοὺς ἀρίστους νόμους διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἀπήντησεν:

— Ἐγραψα τοὺς ἀρίστους ἐξ ὅσων ἠδύνατο νὰ δεχθῶσιν.

* *

Λέγεται ὅτι βασιλεὺς τις τοῦ Πόντου τῆς Μικρασίας ἐν τῷ Εὐξείνῳ, ἀκούσας τόσα πολλὰ διὰ τὸν περιλάλητον μέλανα ζωμόν τῶν Σπαρτιατῶν, ὃν ἐπροτίμων καὶ τοῦ κρέατος, ἠθέλησε νὰ τὸν δοκιμάσῃ, πρὸς τοῦτο δὲ ἐκάλεσε μάγειρον ἐκ Λακωνίας πρὸς παρασκευὴν. Ὅταν ὁμοῦς ἔφαγεν ἐξ αὐτοῦ, ἐμόρφασε ζωηρῶς ἐξ ἀπαρεσκευίας. Ἄλλ' ὁ μάγειρος τῷ εἶπεν:

— Ὁ βασιλεῦ, τὸν ζωμόν τοῦτον πρέπει νὰ τρώγῃ τις, ἀφοῦ λουσθῇ εἰς τὸν Εὐρώταν.

* *

Ἡρώτα ξένος τις τὸν Σπαρτιάτην Γεράδα νὰ πῶς τιμωροῦσι τοὺς μοιχοὺς οἱ νόμοι τῆς Σπάρτης.

— Ἄλλ' ἐν Σπάρτῃ οὐδεὶς γίνεται μοιχός, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

— Ἄλλ' ἂν γίνῃ; ἐπέμενεν ἐρωτῶν ὁ ξένος.

— Πληρώνει ταῦρον μέγαν, ὅστις, κύπτων ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου πίνει εἰς τὸν Εὐρώταν, εἶπεν ὁ Γεράδας. Καὶ ὁ ξένος θαυμάσας:

— Καὶ πῶς γίνεται βουὸς τόσον μέγας; ἠρώτησεν.

— Καὶ πῶς γίνεται μοιχός εἰς τὴν Σπάρτην; ἀπήντησεν ὁ Γεράδας γελῶν.

* *

Κατοικὸς τις τῆς Ἀττικῆς περιπατῶν τὰς Λακωνικὰς μαχαίρας διὰ τὴν μικρότητά των, ἔλεγεν ὅτι τόσοσιν εἶνε μικραὶ, ὅστε οἱ θαυματοποιοὶ εὐκόλως καταπίνουσιν αὐτὰς εἰς τὸ θέατρον.

— Καὶ ὁμοῦς, εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἄγις, δι' αὐτῶν ἀριστα φθάνομεν τοὺς ἐχθρούς.

* *

Ἡρώτησαν ποτὲ τὸν Λυκοῦργον διατί καθιέρωσε τόσοσιν λιτὰς, μικρὰς καὶ εὐτελεῖς τὰς θυσίας.

— Διὰ νὰ μὴ παύωμεν ποτὲ τιμῶντες τοὺς Θεοὺς! ἀπήντησε.

* *

Ῥήτωρ τις Ἀθηναῖος κατηγορεῖ τοὺς Λακεδαιμονίους ὡς ἀμαθεῖς.

— Ὅρθῶς λέγεις, τῷ ἀπεκρίθη, ὁ Πλειστώναξ, διότι μόνον ἡμεῖς ἐκ τῶν Ἑλλήνων οὐδὲν κακὸν ἐμάθομεν ἀπὸ σᾶς.

* *

Ἄσθενήσαντος ποτὲ τοῦ Πομπηίου ὁ ἰατρὸς αὐτοῦ διέταξε νὰ φάγη κίχλην. Ἄλλ' οἱ οἰκέται τοῦ ἀσθενοῦς παρετήρησαν ὅτι ἐν ὥρᾳ θέρους ἦτο ἀδύνατον νὰ εὔρουν κίχλην ἄλλου, παρὰ μόνον εἰς τοὺς πλουσίους ὀρνιθῶνας τοῦ Λουκούλλου. Ἄλλ' ὁ Πομπηῖος ἀπηγόρευσε νὰ ἐπεροπτικῶς νὰ τὴν λάβωσιν ἐκεῖθεν:

— Τί λοιπόν; εἶπεν εἰς τὸν ἰατρὸν· Ἄν ὁ Λούκουλλος δὲν ἐτρέφα, ὁ Πομπηῖος δὲν θὰ ἔζη;

* *

Κάποτε ὁ Ἀλέξανδρος ἔγραψεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ τῷ πέμψωσι ναυτικὴν βοήθειαν ἐκ τριήρων. Οἱ ὁῦτορες ἠναντιοῦντο, ἡ δὲ Βουλὴ προσεκάλει τὸν Φωκίωνα νὰ ὁμιλήσῃ.

— Ἡ γνώμη μου εἶνε, ἀπεφάνθη ὁ συνετὸς Φωκίων, ὅτι ὀφείλετε ἢ νὰ νικᾶτε διὰ τῶν ὀπλῶν ἢ νὰ εἰσθε φίλοι τῶν νικητῶν.

* *

Ὁ Ἀντίπατρος, κυριαρχῶν τῶν Ἀθηνῶν, ἔλεγεν ὅτι, δύο φίλους ἔχων ἐν Ἀθήναις, τὸν Φωκίωνα καὶ τὸν Δημάδην, τὸν μὲν Δημάδην δὲν κατόρθωσε νὰ χορέσῃ δίδων δῶρα καὶ χορήματα ἀφθονά, τὸν δὲ Φωκίωνα νὰ πείσῃ νὰ δεχθῇ τὴν ἐλαχίστην δωρεάν. Ὅταν δὲ ἐζήτησε ποτὲ ἀπὸ τὸν Φωκίωνα νὰ συντελέσῃ διὰ τῆς προσωπικῆς του ἐπιρροῆς εἰς τὸ νὰ γίνῃ τι ἐκ τῶν μὴ πρεπόντων:

— Δὲν εἶνε δυνατόν ὁ Ἀντίπατρος νὰ μὲ ἔχη φίλον συγχρότως καὶ κόλακα, ἀπήντησεν ὁ Φωκίων.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς φιλάργυρον αὐτοκληρονόμον

Τὸν κατεργάσῃ! σκάρωσε διαθέτη ποῖν πεθάνῃ,
κ' ἔχει γιὰ κληρονόμον τὸν τὸν ἐαυτὸν κάνει.

ΣΑΤΑΝΑΣ

Ο ΠΟΝΟΣ ΕΝΩΝΕΙ*

ΕΙΣ ΔΥΟ ΕΙΚΟΝΑΣ

ΕΛΕΝΗ ἔτων 32. — ΜΑΡΙΑ ἔτων 14. — ΠΑΥΛΟΣ ἔτων 35.

Ἐποχὴ σύγχρονος. Μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας εἰκόνας πίπτει ἡ ἀβλαΐα διὰ μερικὰς στιγμὰς.

ΕΙΚΩΝ ΠΡΩΤΗ

[Τραπεζαρία στὸ σπίτι τοῦ Παύλου, στὴν Σιδίβη. Ἀριστοεῶ τοῦ θεατοῦ τσαμπουρτά. Δεξιᾷ κούφωμα πόρτας σκεπασμένο μὲ κουρτίνα. Στὸ βάθος παράθυρο μὲ σιδερένιο κιγκλιδίωμα, ποῦ βλέπει πρὸς τὸ δρόμο. Πολλὰ ἄνθη σὲ βάζα. Τὸ τραπέζι εἶνε στρωμένο στὴ μέση. Μία κηδάρα καὶ ἓνα τελάρο ἐργοχειροῦ εἶνε πάνω σὲ δύο καρέκλες. Ἡμέρα καλοκαιρινή, ἀπόγευμα.]

...

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΛΕΝΗ, ΜΑΡΙΑ, ΠΑΥΛΟΣ

(Ἐτελείωσαν τὸ δεῖπνο. Ὁ Παῦλος καθισμένος ἀριστοεῶ καπνίζει καὶ πίνει ἓνα κονιάκ χωρὶς νὰ κιντήσῃ τὴν Ἐλένη καὶ χωρὶς νὰ προσέξῃ στὴν πολυλογία τῆς Μαρίας. Ἡ Ἐλένη καθισμένη δεξιᾷ, ληψιμὲν καὶ κατσομφιασμένη, γυρίζει σχεδὸν τῆς πλάτες στὸν ἄνδρα τῆς. Ἡ Μαρία ἀπέναντι τῶν θεατῶν, διασκεδάζει καθαρῶς ἄκουσα φροῦτα καὶ γυρεῖ μετ' αὐτῶν τὴν πολυλογία τῆς νὰ δώσῃ ζωηρότητα στὴ σκηνὴ καὶ ἀπομακρύνῃ τὰ σύννεφα, τὰ ὁποῖα ἀπειλοῦν καταγίγα διὰ τὸν ἄνδρόν.)

Μαρία. Ἐξοχα τὰ πορτοκάλια... Ἐσφυλιζονται μὲ τὸ τίποτε!.. θές μιὰ φέτα, μαμᾶ; (Ἡ Ἐλένη δὲν ἀπαντᾷ). Καὶ σὺ, μπαμπᾶ;... (ὡς ἄνω) Καλὰ. Θὰ φάω μονάχη μου ὅλο τὸ πορτοκάλι. Μοῦ κακοφαίνεται πῶς ἦταν τὸ χονδρότερο. (Σιωπὴ μιᾶ στιγμῆς κιντήσοντας τοὺς γονεῖς τῆς). Ποῦ εἶν' ὁ γάτος; θέλω νὰ τοῦ δώσω αὐτὲς τῆς

Φίλιππε κίους Σκόζο.

* ΣΗΜ. — Σοῦ διάλεξα ἓνα ἀληθινὸν διαμαντάκι ἐφέτος. Σύντομο, ἀπλό, κλεῖ μέσα τὸν βίη τὴ δύναμι τοῦ Ἰσπανικοῦ ἡλιου κ' ὅλο τὸ πάθος τῆς Ἀγδαλουσίας ψυχῆς. Οἱ ἀδελφοὶ Κουιντέρο ποῦ τὸ ἔγραψαν εἶνε γνωστοὶ σ' ὅλο τὸν κόσμον ὅπου τὰ ἔργα των θαυμαστικῶς παίζονται. Καὶ στὴν

ἄκρας τοῦ τυριοῦ!.. Ἄς ἰδοῦμε ἀν ἀκούσῃ τοῦλάχιστο ἐκείνος... (κραῖζει τὸν γάτο) Ψίτ! Ψίτ! Ζοζό!.. Τίποτε!.. Οὐτ' ὁ γάτος! Ἔινε μέρες κακομοιριασμένες!.. Θάναι στὰ κεραμίδια... (Νέα διακοπή) Μπαμπά, ἄκουσες τὸ γυιὸ τοῦ Γρηγόρη νὰ τραγουδᾷ; Στὶς γιορτές χθές τὴ νύχτα δὲν μιλοῦσαν παρά γι' αὐτόν... Κανένας δὲν πρόσεχε σ' ἐκείνους ποῦ τραγουδοῦσαν πρὶν ἀπ' αὐτόν... Κι' ὅταν τέλος παρουσιάστηκε ἐκείνος... σὲ βεβαιώνω, μπαμπά, πῶς ἐγὼ καὶ ἡ Καρμενοῦτα ἐσπασαμε στὰ γέλια... Ἄμα γύρευε τῆς ψηλῆς νότεις ἐκοκκίνιζες σὰν γάλος... Ἐμοιάζει σὰν ἐκείνες τῆς φοδσκες ποῦ παίζουν τὰ παιδιὰ... Μοῦρχόταν διαθέσεις νὰ τὸν τοιπήσω μὲ μιὰ βελόνα... γιὰ νὰ ἰδῶ ἀν σπάξῃ... Ἦταν ἡ καλύτερη διασκεδάσις τῆς βραδείας. (Σηκώνεται καὶ πηγαίνει ἀπὸ τὸν ἕναν στὸν ἄλλον). Ἐγὼ ἐχόρεφα μὲ τὴν Ἐλθίρα ποῦ ἔχει τὴν ἡλικία μου... ὄχι... εἶνε ἕνα χρόνο μεγαλύτερη... Ἄλλως τε, ἐχόρεφαν ὄλοι... ἀκόμη καὶ ἡ Μικασέλα... ἀγκαλιὰ καὶ ὁ ἄνδρας τῆς ἀπέθανε μὲν πρὸ μηνός... Ἴσως νὰ χορεύῃ ἀπὸ τὴν λύπη τῆς... Ἄλλὰ στὴν ταρατσα ὅμως ὄλοι τὴν κατηγοροῦσαν... Ἐλεγαν πῶς τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας, ἀναγκάστηκε νὰ βάλῃ στὸ σάκκο τῆς ἕνα κρεμμύδι... γιὰ νὰ μπορῇ νὰ κλαίῃ κάπου-κάπου... Τὴν κιθάρα τὴν ἔπαιζε ὁ Μπαρτολίτο, ὁ τυφλὸς ποῦ εἶνε πάντα ἐδῶ κάτω στὴ γωνιά τοῦ δρόμου... Ὁ κακόμοιρος! Εὐχαριστήθηκα γι' αὐτό! Κι' ἐκείνους ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος ποῦ μὲ βρήκε ἐκεῖ... Δὲν ἔχεις ἰδέα, μαμὰ, πόσο μ' ἀγαπᾷ! Ὅταν εἰσίμασε σ' αὐτόν, μοῦ εἶπε: «Μαρίκα μου, ἀν δὲν ἦμιον τυφλός... καὶ ἀν μ' ἀγαποῦσε... θὰ σ' ἐπαιρνα γυναῖκα μου». Κι' ἐγὼ τοῦ ἀποκριθῆκα: «Μ' ἀν δὲν ἦσουν τυφλός... δὲν θὰ σοῦ ἄρσασα... γιατί εἶμαι ἀσχημη!» Ἄλλὰ κείνος μοῦπε πῶς δὲν τὸ πιστεύει... γιατί φαίνεται ἀπὸ τὴ φωνή... Λιγάκι ἔπειτα ἐθύμωσα μ' ἕνα χονδρόν ποῦ ἤθελε νὰ τὸν μεθύσῃ... Ἦταν ἕνας ἀπὸ κείνους τοὺς ἡλίθιους τύπους ποῦ πιστεύουν πῶς ἔχουν πολὺ πνεῦμα... ἐνῶ ἀπεναντίας δὲν ἔχουν κουκούττα... Ὅλοι ὅσοι ἦσαν μπροστὰ ἐθώσαν δικηο σ' ἐμένα κι' ἐπῆραν στὸ μεζὲ ἐκείνον τὸν ἡλίθιο μοιχηρόν: Ὁ ἕνας τὸν φτοῖσε: «Εἶνε ἀλήθεια πῶς σὲ πουλοῦν μὲ τὴν ὄκα»; Ὁ ἄλλος: «Παρτόν, πόσες θέσεις πληρώνεις στὸ τράμ»; Ἐνας τρίτος: «Πόσο χωράει τὸ βαρέλι σου»; Καὶ πάει λέοντας... Ἐκείνος, χαμένος, τῶκοψε λάσπη! Κι' ἕνας, σὰν τὸν εἶδε νὰ τρέχῃ, τοῦ φώναξε: «Μοῦ δανειζεις τὸ παντελόνι σου γιὰ νὰ κουκουλώσω τῆς γκαζομηχανῆς τῆς χώρας;...» (Καθ' ἐαυτὴν ἀπελιπιομένη) Δὲν ἔπαρχει τρόπος νὰ τοὺς κάμω νὰ γελάσουν σήμερα... οὔτε κι' ἀν ἰδοῦν τὸν καμπούρη τὸ νεκροθάφτη μὲ τὴ μεγάλη μύτη! (Ὁ Παῦλος

Ἑλλάδα ἐπαίχθησαν ἡ Εὐθυμες ψυχές των μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν. Ἐκεῖνο ἰδίως ποῦ χαρακτηρεῖται τὰ ἔργα τῶν ἀδελφῶν Κουντιέρο εἶνε ἡ ψυχολογία τῶν ἡρώων των καὶ ἡ φόρμα. Ἐνῶ κατ' ἐπιφάνειαν φαίνονται ἀπλά καὶ τὰ δύο αὐτὰ, ἐν τοῖτοις κατορθοῦν νὰ προξενοῦν μίαν ἀνταραχίλα ποῦ μόνῃ ἡ ἀληθινή ἀναπαράστασις τῆς ζωῆς εἶνε δυνατὴ νὰ δώσῃ.

Ἄθῆνα, Ἰουλίου 1916

Κώστας Καρυοφύλας

σηκώνεται καὶ χωρὶς νὰ κυττάξῃ οὔτε τὴν Μαρία οὔτε τὴν Ἐλένη φεύγει ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν θύραν).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΜΑΡΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗ

(Ἀκολουθεῖ μὲ τὸ βλέμμα τὸν Παῦλον. Μόλις ἐξαφανισθῇ, παίρνει τὴν κόρη τῆς καὶ τῆς σκελεάζει τὸ πρόσωπο μὲ φιλιὰ). Ἐλα δῶ, παιδί μου, ἀγαπημένη μου, ποῦ εἶσαι γιματὴ δημοφειῆς καὶ πνεῦμα!

Μαρία. Μαμὰ!

Ἐλένη. Παιδί τῆς καρδιάς μου! Ἄφροσέ με νὰ σὲ χορτάσω!.. Ἄφρες νὰ σοῦ φάω τὸ πρόσωπο!

Μαρία. Φάτο, καλέ, δικό σου εἶνε!

Ἐλένη (τὴν φιλεῖ μὲ παραφορὰν). Πάρε! Πάρε! Πάρε!.. Πόσο εἶσαι ὠραία!.. Πάρε κι' ἄλλα!.. Ἀναγκαζοῦν νὰ κρατηθῶ ὅσο ἦταν ἐδῶ ὁ πατέρας σου!

Μαρία. Γιατί;

Ἐλένη. Δὲν εἶδες τί μούτρα εἶχε σήμερα;

Μαρία. Μὰ πότε λοιπὸν θὰ τελειώσουν αὐτὰ τὰ μαλώματα;

Ἐλένη. Ποτὲ πειά, δυστυχῶς! Ἐχάσαμε τὴν ἀμοιβαία ἀγάπη!

Μαρία. Ἐγὼ ὅμως ὄχι!

Ἐλένη. Ἐγὼ ναί! Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἀνοιξε αὐτὸ τὸ μαγαζι, ἐτελείωσε γιὰ μένα... Εἶνε θαῦμα ποῦ ἐρχεται ἀκόμη γιὰ γεῦμα καὶ δεῖπνο!.. Περνάει μέρα νύχτα ἐκεῖ κάτω! Ἡ δουλειές, λέει ἐκείνος!.. Ἄλλὰ ξέρω ἐγὼ τί συμβαίνει!.. Ἄν δὲν ἦσουν ἐσύ, Μαρία μου, ὁ πατέρας σου δὲν θὰ πατοῦσε πιά τὸ πόδι του ἐδῶ μέσα... νὰ ἦσαι βέβαιη!.. Εἶνε ἀλήθεια πῶς ἀν δὲν ἦσουν ἐσύ, οὔτε καὶ ἐγὼ δὲν θάμνα στιγμὴ ἐδῶ μέσα!.. Στὸ ὀρκίζομαι στὴν ἀγάπη ποῦ σοῦχω!

Μαρία. Μὴν τὸ λές, μαμὰ! Ἐγὼ βασανίζομαι τόσο νὰ σὰς ἐνώσω...

Ἐλένη. Περισσότερο ἐνωμένοι ἀπ' ὅτι εἶμαστε ἄλλη φορὰ... Ἄλλὰ ἔπειτα... Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω ποιά μεταβολὴ ἐγένιχε στὴν καρδιά τοῦ πατέρα σου... Ἡ μάλλον τὸ ξέρω, δυστυχῶς... Τὸν ἐδάσκαναν... καὶ ἐβαρέθηκε νὰ μὲ βλέπῃ. Ἄλλὰ κανένας δὲν κουράζεται νὰ βλέπῃ τὰ πρόσωπα ποῦ ἀγαπᾷ... Κουράζεσαι ἐσύ, Μαρία μου, νὰ μὲ βλέπῃς; Κουράζομαι τάχα ἐγὼ νὰ σὲ κυττάξω, φῶς τῶν ματιῶν μου; Ὁχι!.. ὄχι!.. ὄχι!.. (φιλιώντας τὴν).

Μαρία. Φαίνεται πῶς ὄχι!

Ἐλένη. Ἐσύ, ὅταν εἶσαι στὸ σχολεῖο, τί ἐπιθυμεῖς;

Μαρία. Νὰ φύγω ἀπὸ κεῖ μέσα!

Ἐλένη. Τὸ καταλαβαίνω αὐτό. Ἄλλὰ γιατί;

Μαρία. Γιὰ νὰ μὴ βλέπω τὴ δασκάλα ποῦ μοιάζει σὰν χαλκομανία!

Ἐλένη (φιλιώντας τὴν πάλι). Τί χαριτωμένη ποῦ σ' ἔκαμε ὁ Θεός! Κι' ὄχι γιὰ νὰ μὲ ἰδῆς;

Μαρία. Ώρατα! Αυτό είναι άλλο πράγμα! Αυτό δεν μπορεί να συγκριθῆ!.. Μεταξὺ ἐσὲ καὶ τῆς δασκάλας!.. Ἄν ἦσουν ἐσὺ ἢ δασκάλα, μαμάκα μου, γιὰ νὰ σὲ βλέπω θὰ περνοῦσα ὅλη τὴ ζωὴ μου στὸ σχολεῖο... Ὅταν βγῶ, τρέχω, τρέχω! Καὶ σὰν φθάσω στὴ γωνιά, ἐδῶ κάτω, φωνάζω στὸ Μπαρτολέτο νὰ παίξῃ τὴν κιθάρα, γιὰ νὰ σὲ κάμῃ νὰ προβάλῃς στὸ παράθυρο καὶ σὲ ἰδῶ μερικὸς στιγμὲς προητέρα καὶ σοῦ στείλω ἓνα φιλὶ ἀπὸ μακρὰ!

Ἐλένη. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μ' ἐμένα. Ὅσο βρίσκεσαι σιμὰ μου, αἰσθάνομαι μιὰ μεγάλη γαλήνη, μιὰ δυνατὴ ἀνακούφιση. Ἄλλὰ μὲ μόλις φύγῃς, δὲν ζῶ παρά μονάχα περιμένοντάς σε! Προβαίνω στὸ παράθυρο γιὰ νὰ ἰδῶ ποῦ φεύγεις. Καὶ κάθε φορὰ ποῦ γυρίζεις τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὲ κυττάξῃς, μοῦ φαίνεται ὅτι ἀκόμη καὶ ὁ οὐρανὸς μὲ κυττάζει! Κι' ὅταν τὰ μάτια μου δὲν σὲ διακρίνουν πεῖα, τότε σ' ἀκολουθῶ μὲ τὸ νοῦ: «Νά την, λέω, ἔστρηψε τὴ γωνιά... Θὰ ἔφθασε τώρα στὸ σχολεῖο... Τώρα εἶνε τὸ μάθημα τῆς Γαλλικῆς... Τώρα παίζει... Εἶνε τέσσαρες ἢ ὧρα... σὲ λίγο θὰ εἶνε ἐδῶ... Ὁ Μπαρτολέτο παίζει τὴν κιθάρα... εἶνε ἢ προειδοποιεῖ!... Νά την!...» Καὶ τρέχω στὸ παράθυρο, νὰ... ἔρχομαι σὲ προῦπάντησί σου στὸν ἐξώστη... σὰν νὰ μοῦ ἔλειπες ἀπὸ χρόνια!..

Μαρία. Λοιπὸν, ἄκου, μαμά! Σοῦ προτείνω ἓνα πράγμα.

Ἐλένη. Ἄς ἀκούσωμε!

Μαρία. Γιὰ νὰ μὴ βασανίζεσαι ἔτσι, δὲν θὰ ἦταν καλλίτερα νὰ μὴ ξαναπάω στὸ σχολεῖο; Τώρα πεῖα εἶμαι μεγάλη!

Ἐλένη. Ἄ! Κατεργάρα!.. Κι' ὅμως δέχομαι. Ἄλλ' ὑπὸ ἓνα ὄρον... Δὲν θὰ μ' ἀποχωρισθῆς ποτέ... ποτέ!

Μαρία. Σύμφωνας... Ἄν θῆς μάλιστα, ραφτόμαστε κι' ἀπὸ τὰ φουστάνια.

Ἐλένη. Νὰ ραφτοῦμε ὄχι!.. γιατί ἔτσι θὰ εἶταν μιὰ ἔνωση διὰ τῆς βίας... Πρέπει νὰ μείνουν πάντα ἐνωμένες... ἀλλὰ χωρὶς βράψιμο... (μένει σκεπτικῆ μερικὲς στιγμὲς) Ἄκου, Μαρίκα μου. Ἄν πάω νὰ ζήσω στὸ σπίτι τῆς μητέρας μου... τῆς νόνας σου... θάρθῃς μαζί μου;

Μαρία. Κι' ὁ μπαμπᾶς ὄχι;

Ἐλένη. Ὁ μπαμπᾶς ὄχι... Θάρχόσουν; (Ἡ Μαρία δὲν ἀπαντᾷ)

Ἄγαπᾶς περισσότερο τὸ μπαμπᾶ σου ἀπὸ μένα;

Μαρία. Ὁχι.

Ἐλένη. Λοιπὸν... θάρθῃς; (Ἡ Μαρία ἀρνεῖται μὲ κίνησι τοῦ κεφαλοῦ) Ὁχι;... Θὰ μείνῃς μὲ τὸ μπαμπᾶ σου;

Μαρία (ἀρνούμενη πάλι). Καὶ μὲ τοὺς δυὸ μαζί... πάντοτε! (τὴν ἀγκαλιάζει).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΑΙ ΑΝΩ ΚΑΙ ΠΑΓΛΟΣ

Παῦλος (φορεῖ τὸ καπέλο του. Ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν θύραν). Μαρία, δὸς μου ἓνα φιλὶ, γιὰ νὰ φύγῃ!

Μαρία (χωρὶς ν' ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν μητέρα της). Ἄπο τώρα;

Παῦλος. Ναι!

Ἐλένη. Βέβαια! Ἐδῶ φοβάται μήπως τοῦ πέσῃ τὸ σπίτι στὸ κεφάλι!

Παῦλος. Δὲν μιλῶ μαζί σου, ἐκατάλαβες;... Κάμε μου τὴ χάρι νὰ σωπάσῃς... γιατί ἡ φωνή σου μ' ἐνοχλεῖ σὰν κουνούπι...

Μαρία (πηγαίνει νὰ τὸν φιλήσῃ). Εἶσαι κακὸς μὲ τὴ μαμά!

Ἐλένη. Αυτό συμβαίνει ὅταν κανεὶς στενοχωρεῖται σ' ἓνα μέρος.

Παῦλος. Οὔτε ν' ἀναπνεύσω δὲν μπορῶ ἐδῶ!

Ἐλένη. Πήγαινε τότες ἔξω, στὸ δρόμο, ἐκεῖ θὰ βρῆς πολὺν ἀέρα... Φύλαξε τὴν ὄρεξί σου γιὰ κείνη τὴν ἄλλη!..

Παῦλος (συγκρατούμενος). Πάλι καυγᾶ γυρνεῖς; Μὰ δὲν θὰ σοῦ κάνω αὐτὴ τὴ χάρι!

Ἐλένη. Ἐσὺ νὰ κάνῃς σ' ἐμένα χάρι; Αυτό θὰ ἦταν θαῦμα!

Παῦλος. Καὶ ὁ καιρὸς τῶν θαυμάτων πέρασε... Δὸς μου ἓνα φιλὶ, Μαρία... (Ἡ Μαρία μὲν ἀκίνητη καὶ ὁ Παῦλος σκεῖται γιὰ νὰ τῆς δόσῃ ἐκείνος ἓνα φιλὶ).

Ἐλένη. Καθάρισε πρώτα τὸ στόμα σου!

Παῦλος. Γιατί;

Ἐλένη. Γιὰ νὰ φιλήσῃς τὴν κόρη μου!

Παῦλος. Τὴν κόρη σου; Τὴ δική μου, ἂν ἀγαπᾶς!

Μαρία. Τὴν κόρη καὶ τῶν δυὸ σας. Θὰ μαλώστε καὶ γι' αὐτὸ ἄκοῦς;

Παῦλος (ἀφοῦ τὴν φιλήσῃ). Συνόδεσέ με εἰς τὴν ἐξώπορτα, Μαρία. Τοῦλάχιστο γιὰ λίγες στιγμὲς θὰ μείνῃς μαζί μου κι' ὄχι μὲ τὴ μητέρα σου!

Ἐλένη. Νομίζεις, ἀνόητε! Ἄλλὰ μ' ἐμὲ ἢ Μαρία μένει πάντα.

Παῦλος. Εἶνε δυσάρεστο, ξέρεις! Γιατί ὅλα κολλοῦν ἐκτός ἀπὸ τὴν ἐμμορφιά!

Ἐλένη. Γι' αὐτὸ προητέρα σοῦ ἔλεγα νὰ μὴ τὴν φιλήσῃς!

Παῦλος. Ἐλένη!

Μαρία. Πᾶμε, μπαμπᾶ, πᾶμε! (οὐρνοσα αὐτὸν) Ἄφρησέ την!

Παῦλος. Ἐβγεις δίκιο, κόρη μου! Ἡ καλλίτερη δουλειὰ εἶνε νὰ τὴν ἀφήσωμε! (διευθυνόμενος στὴν θύραν μαζί μὲ τὴν Μαρίαν, τὴν ὁποίαν κρατεῖ ἀγκαλιασμένην). Τώρα πεῖα εἶνε ἡ μόνη δυνατὴ λύσις! Κάθε κατεργάρης στὸν μπάγκο του!

Ἐλένη. Ώρατα! Καθένας στὴ δουλειὰ του.

Παῦλος. Ἄν δὲν ἦταν αὐτὸ τὸ πλάσμα στὴ μέση!

Μαρία. Πᾶμε, μπαμπᾶ, πᾶμε!

Παῦλος. Πᾶμε, ἀγαπητὴ μου Μαρία! Ἄν δὲν ἦσουν ἐσὺ!..

Μαρία. (μὲ θλίβῃν) Δὲν θὰ κατορθώσω λοιπὸν νὰ σᾶς ἐνώσω; Κι' ἂν δὲν τὸ καταφέρω ἐγὼ, ποῖς ποτέ θὰ μπορέσῃ; (ἐξέσχωται).

Ἐλένη. (ὅταν ἐξέλθουν) Κάθε μέρα γίνεται χειρότερος! Κάθε μέρα μακραίνει περισσότερο ἀπὸ μέ... καὶ ἐγὼ ἀπὸ κεινον... Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ στραβωθῇ ἡ κακὴ γυναῖκα ποῦ μᾶς ἐχώρισε!..

(Πιπτεῖ ἡ αἰλαία. Μετὰ τινος στιγμῆς — ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπέσει ποτὲ ἀμέσως — ἀκούεται ὁ Μπαρτιολέτο νὰ τραγουδᾷ συνοδευόμενος μὲ τὴν κιθάρα ἕνα θλιβερότατο τραγοῦδι ποῦ μιλεῖ γὰρ πόνο καὶ δάκρυα. Ὁ ἠθοποιὸς μπορεῖ νὰ διαλέξῃ ἕνα οἰοδύποιε γνωστὸ σχετικὸ τραγονάκι. Ὅταν τελειώσῃ τὸ τραγοῦδι, ἐξακολουθεῖ γιὰ λίγο ἀκόμη τὸ ἀκομπανιάρισμα τῆς κιθάρας. Ἐπειτα ξανασηκώνεται ἡ αἰλαία).

ΕΙΚΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ

[Ἡ ἴδια σκηνὴ μ' ἐλαφρὰς τροποποιήσεις. Τὰ βάζα χωρὶς λουλούδια. Τὸ τραπέζι στρωμένο μὲ δυὸ μονάχα σεβίτια. Ἡ κιθάρα καὶ τὸ τελάρο τοῦ κεντήματος ἐξηφανίσθησαν. Εἶνε ἡμέρα.]

ΣΚΗΝΗ ΜΟΝΑΔΙΚΗ'

ΕΛΕΝΗ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΣ

(Ἀφοῦ πιάσει ἡ μουσικὴ, σηκώνεται ἡ αἰλαία. Ἡ σκηνὴ ὅμως μένει ἀδειανὴ μερικὲς στιγμῆς. Ἐπειτα μπαίνουν καὶ οἱ δυὸ ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν θύραν, τυμμένοι μὲ βαρὺ πένθος καὶ κρατοῦμενοι ἀπὸ τὴ μέση. Ἐκείνη γέρονε ἐπάνω στὸν ὄμο του. Σιαματοῦν κυττάζοντας τὸ τραπέζι μὲ βαθειὰ κατῆφεια. Ἐπειτα προχωροῦν καὶ κάθονται οἰωπηλοί, καθένας στὴ θέσι ποῦ κατεῖχε στὴν προηγουμένη εἰκόνα. Κάθονται καὶ ξεσποῦν σὲ κλάματα).

Ἐλένη. Δὲν μπορῶ νὰ συνειθίσω, Παῦλο! Δὲν μπορῶ νὰ συνειθίσω τὴν ἔλλειψί τῆς!

Παῦλος. Τί τρομερὴ τιμωρία, Ἐλένη! Ποίος μᾶς τὴν ἔρπαξε:

Ἐλένη. Μαρία μου!

Παῦλος. Νὰ καθώμαστε στὸ τραπέζι, χωρὶς νὰ τὴ βλέπουμε!

Ἐλένη. Καὶ χωρὶς νὰ τὴν ἀκούμε νὰ πολυλογῇ διηγῶντας τὰ συμβάντα τοῦ σχολείου τῆς... Ἔλα σιμὰ μου, Παῦλο. Ἐγὼ θὲν τρώω!

Παῦλος. Οὔτε κι' ἐγώ!

Ἐλένη. Ἔλα δῶ. Ὡστε ἂν ὁ ἄγγελός μας μπορεῖ νὰ μᾶς διακρίνῃ, νὰ μᾶς βλέπῃ ἐνωμένους ὅπως τὸ ἐπιθυμοῦσε.

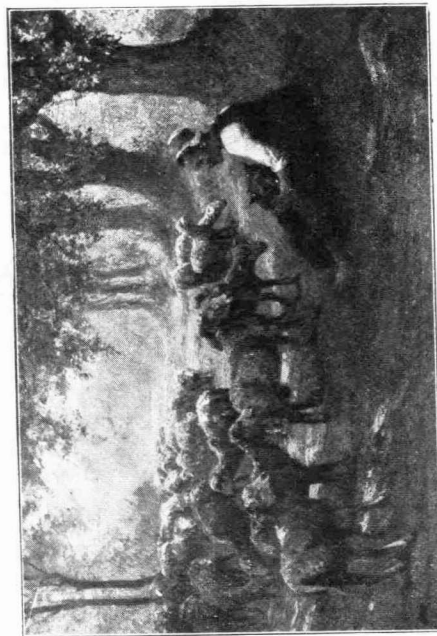
Παῦλος (ὕλακοῦσας). Ναι, ναι... νὰ μᾶς βλέπῃ ἐνωμένους. Θυμάσαι πόσες φορὲς εἶπαμε: «Ἄν δὲν ἦταν ἡ Μαρία... θὰ εἶχαμε χωρίσει.»

Ἐλένη. Μὴ μοῦ τὸ θυμίζῃς, σὲ παρακαλῶ...

Παῦλος. Κι' ἡ Μαρία θὲν ὑπάρχει; πειὰ... μᾶς ἔφυγε γιὰ πάντα. Καὶ βλέπεις πῶς εἶμαστε ἐνωμένοι; Ἔλα σιμὰ μου... σιμώτερα... ἀκόμη...

Ἐλένη (πλησιάζουσα σ' αὐτὸν μ' ἀγάπην). Ὁ πόνος ἐνώνει σφιχτά, Παῦλο! Ὅλο αὐτὸ μοῦ φαίνεται σὰν ὄνειρο!..

Παῦλος. Μακάρι νάταν ὄνειρο... καὶ νὰ ξυπνοῦσαμε μ' ἐκείνην σιμὰ μᾶς...

ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ

Ἐλένη. Ἡ ιδέα πῶς δὲν θὰ τὴν ἰδῶ πειὰ μὲ κάνει νὰ τρελαθῶ!.. Κι' αὐτὲς εἶνε ἢ τρομερώτερες ὥρες, ὅταν ἐγύριζε ἀπὸ τὸ σχολεῖο κι' ὁ Μπαρτολέτο μού τὴν ἀνῆγγελλε μὲ τὴν κιθάρα του... καὶ τὸ πρῶτο φιλὶ τὸ δίναιε ἀπ' αὐτὸ τὸ παράθυρο... Παιδάκι μου!

Παῦλος. Καὶ τὸ πρῶτ; Ἐυνοῦσα πάντοτε μὲ τὸ τραγοῦδι της... μὲ τὸ τρέμιθ τῆς ἐδῶ κι' ἔκει τὸ σπῆτι... Τώρα κανεῖς δὲν μὲ ἐμπνῶ... Εἶνε ἀλλήθεια πῶς δὲν ἔχω πειὰ ἀνάγκη, γιατί τὰ δάκρυα δὲν μὲ ἀφήνουν νὰ κοιμηθῶ... (Μένουν ἄφωνοι μιά στιγμῆ).

Ἐλένη (παρηγορούμενη μὲ ἄλλος ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τῆς κόρης της). Θυμάσαι, Παῦλο, ὅταν τῆς πέφταν τὰ μαλλιά πάνω στο πρόσωπο κι' ἔκανε ἔτσι (μιμεῖται τὴν κίνησι) κουνῶντας τὸ κεφάλι γιὰ νὰ τὰ βίξῃ πίσω, χωρὶς νὰ τὰ ἐγγίση.

Παῦλος. Ἦταν τόσο δική της ἢ κίνησι αὐτή... τόσο χαρακτηριστική!.. Κι' ὁμως, περίεργο, ἐγὼ τῆ θυμοῦμαι συχνότερα μὲ δυὸ μεγάλες βελόνες στὸ στόμα, ὅπως μιά φορὰ ποῦ ἦλθε σ' ἐσένα γιὰ νὰ τῆς σκαλώσης μιά κορδέλα... κι' ἐγὼ τὴν μάλωσα γιατί φοβήθηκα μήπως τῆς καταπιῇ...

Ἐλένη. Ἐγὼ τὴν βλέπω κάθε στιγμῆ σὲ διάφορους τρόπους: ἀλλὰ κυρίως ὅταν περνοῦσε ἀπ' τὴν βεράντα, μόνη, μὲ τὸ ποτιστήρι στὸ χέρι γιὰ νὰ δροσίση τὰ λουλούδια της... Ἄχ! πόσο θὰ τὴν κλαίω κι' αὐτά!

Παῦλος. Ἄκου! Μὰ μέρα μ' ἔκαμε νὰ θυμῶσω καὶ τὴν κτύπησα... ἔλαφρά... σχεδόν σὰν χάδι. Κι' ὁμως ὅταν συλλογιζομαι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, τώρα ποῦ μὰς πῆθανε, μοῦ φαίνεται ὅτι τὰ χτυπήματα ἐκεῖνα βαροῦν σὰν σφυρὶ στὴν καρδιά μου!

Ἐλένη. Ἐνα παρόμοιο μαρᾶκι ἔχω κι' ἐγὼ μὲς τὴν ψυχὴ μου!.. Μὰ μέρα... μοῦ φαίνεται πῶς ἦταν ἢ γιορτὴ τῆς νόννας... μοῦ ζήτησε κάτι... κι' ἐγὼ δὲν τῆς τὸ ἔκανα... Ἄρχισε νὰ κλαίη... κι' ἐκλάψε ὅλη νύχτα... Καὶ τώρα δὲν μπορῶ νὰ θυμηθῶ τί μοῦ ζήτησε τότε... Καὶ βασανίζομαι καὶ παρακαλῶ τὸ θεὸ νὰ μὲ κάμῃ νὰ θυμηθῶ τί ἤθελε τὸ παιδάκι μου... γιὰ νὰ τρέξω νὰ τ' ἀγοράσω... ἔστω κι' ἂν δαπανήσω ὅλη τὴν περιουσία μου!..

Παῦλος. Καὶ γιατί νὰ τ' ἀγοράσης τώρα; Γιὰ ποῖο σκοπὸ;

Ἐλένη. Ἀλήθεια! Γιὰ ποῖο σκοπὸ; (Κλαίουν ἐν σιωπῇ ἀγκαλιζόμενοι). Χθὲς τὸ πρῶτ — ἔκλειε ἕνας μῆνας ἀπὸ τὴν σφοδρά μας — ἀποκοιμήθηκα γιὰ μιά στιγμῆ ἐδῶ σιμὰ σ' αὐτὸ τὸ τραπέζι, γιατί δὲν εἶχα κλείσει μὰτι ὅλη νύχτα... Κι' ὄνειρεύθηκα ἐκεῖνην... Ἐκφῶν μοῦ παρουσιάσθηκε εὐθύμη, γελῶντας πολὺ, μ' ἔκείνο τὸ γέλιο της ποῦ φαινόταν σὰν ἀνατολὴ ἡλίου, καὶ μοῦ εἶπε: «Μὴν κλαῖς, μαμά, δὲν βλέπεις πῶς γελῶ ἐγὼ; Δὲν καταλαβαίνεις ὅτι αὐτὸ ἦταν ἕνα στρατήγημα γιὰ νὰ σὰς ἐνώσω; Δὲν εἶμαι πεθαμμένη! Θάρθῶ πάλι! Θὰ ξαναγυρίσω!..» Φτωχέ μου ἄγγελε!.. Αὐτὴ ἦταν ἡ μονομανία της... τὸ ἰδανικὸ της... νὰ μὰς ἐνώσῃ πάλι...

Παῦλος. Καὶ τὸ κατάφερε!

Ἐλένη. Τὴν ἔβλεπα μπροστά μου, ὅπως τὴν ἡμέρα ποῦ τὴν

ἐπῆγαμε νὰ φωτογραφηθῆ! Μὲ τὸ γαλάζιο φορεματάκι, τὰ κόκκινα ῥόδα, τὰ χτενάκια στὰ δλόμαυρα μαλλιά της, τ' ἀνοιχτὰ γοβάκια της, τὴν πολὺχρωμὴν μαντήλα της...

Παῦλος. Ποῦ τὴν ἔχεις ἀλήθεια αὐτὴ τὴ μαντήλα;

Ἐλένη. Στ' ἀρμάρι, μ' ὅλα τὰ βουχαλάκια της!

Παῦλος. Τρεῖς φορές μονάχα τὴ μεταχειρίσθηκε...

Ἐλένη. Τρεῖς φορές μονάχα!

Παῦλος. Ἦταν ἢ χαρὰ μου ὅταν τὴ φοροῦσε! Ἐμοιαζε μὲ διαλεχτὸ μπουκέτο ποῦ περπατοῦσε!

Ἐλένη. Ἦταν πραγματικῶς ἕνα λουλοῦδι ἢ Μαρία μας!.. Τί χρώμα! Τί μάτια! Τί μαλλιά! Δὲν εἶνε ἄλλα κορίτσια στὸν κόσμο ὁμορφα σὰν αὐτήν!..

Παῦλος. Πῶς νὰ συνειθίσω... πῶς;... Ὅλα ἐδῶ μέσα εἶνε γεμάτα ἀπὸ ἐκεῖνην, ὅλα μιλοῦν γι' αὐτήν... Τὸ πιστεῖσαι ὅτι σήμερα τὸ πρῶτ, ἐνῶ τυνόμενον, τῆς φώναξα μὲ τ' ὄνομά της; Μαρία!

Ἐλένη. Ἐγὼ τὴν ἔχω φωνάξῃ πολλές φορές!

Παῦλος. Καὶ μοῦ φάνηκε πῶς μ' ἀποκρίθη ἀπ' τὴν βεράντα!

Ἐλένη. Κι' ἐγὼ ἐδοκίμασα πολλές φορές αὐτὴ τὴν ἀπάτη!.. Κι' ἔμεινα σὰν ἀπολιθωμένη... τὸ αἷμα πάγωσε στὴς φλέβες μου... κι' ἡ καρδιά μου μὲ ὀρμητὴ χτυποῦσε!

Παῦλος. Καὶ νὰ γελᾷ; Δὲν σοῦ συνέβη ποτὲ ν' ἀκούσης τὸ γέλιο της;

Ἐλένη. Τὴν ἀκούω καὶ τὴν βλέπω! Θυμάσαι ποῦ δὲν μποροῦσε πλεὰ νὰ κρατηθῆ σὰν τὴν ἐπιαναν τὰ γέλια;... Μὰ μέρα... τὴ Μεγάλῃ βδομάδᾳ... πόσο γελάσαμε μαζὶ!.. (κλαίοντας καὶ γελώντας στὸν ἴδιο καιρὸ, ὅσο ἐξακολουθεῖ αὐτὴ ἢ διήγησι) «— Μαρία, τὴν ἐρώτησα, εἶδες τὸ χτενάκι μου;» Κι' ἐκεῖνη ἄρχισε νὰ γελᾷ: «Μὰ γιατί γελᾷς, παιδί; Μήπως τῶρηφες;» Κι' ἐκεῖνη ἐκουλουριάζετο ἀπὸ τὰ γέλια. Κι' ἐγὼ δὲν μποροῦσα νὰ κρατηθῶ... ἦταν κολλητικὸ... κι' ἐγελούσα μὲ τὴν καρδιά μου, χωρὶς ὁμως νὰ πάφω νὰ τὴν ρωτῶ: «Καὶ τὸ χτενάκι μου, παιδί, τὸ χτενάκι μου;» Σάφου κατάλαβα πῶς τῶχα στὸ κεφάλι μου!.. Καὶ τότε γελάσαμε σὰν τρελλές κι' ἡ δυὸ... (Παραδίνεται σὲ δυνατὸ κλάμμα. Ὁ Παῦλος τῆς γαῖδει τὰ μαλλιά κλαίοντας σιωπηλὰ κι' αὐτός. Ἐκφῶν ἀκούεται εὐθύμως ἡχος ἀπὸ τὴν κιθάρα τοῦ Μπαρτολέτο. Κι' οἱ δυὸ ἀνατηδοῦν ὀλόθροι μὲ τρομαχτικὴ χαρὰ, νομίζοντας πῶς ἡ Μαρία ἐγύριζε ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Ἡ φρεναλιὰ διαρκεῖ μονάχα μιά στιγμῆ, ἐνῶ τρέχουν πρὸς τὸ παράθυρο γιὰ νὰ ἰδοῦν τὴν κόρη των).

Ἐλένη. Νά τὴν!

Παῦλος. Ἐκεῖνη εἶνε!

(Ἡ τρομαχτικὴ συναίσθησι τῆς πραγματικότητος τοῖς σταματᾷ. Ἡ κιθάρα ἐξακολουθεῖ νὰ παίζῃ ἕως τὸ τέλος).

Ἐλένη. Ποῦ τρέχουμε;

Παῦλος. Θέ μου! Τί εἶν' αὐτὸ;

Ἐλένη. Πάψε τὴν κιθάρα, Μπαρτολέτο! Μὴν παίζῃς ἄλλο! Ἡ Μαρία δὲν ξαναγυρίζει πειὰ!

Παῦλος. Ποτέ παιά... ποτέ!.. Κι' ὁμως ἤμαστε ἐνωμένοι!
Ἐλένη. "Ὅπως ἐκείνη μᾶς ἤθελε!.. (κλαίει στήν ἀγκαλιά ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου).

[Πέφτει ἡ αὐλαία]

(Μετάφρασις)

ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ

ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ

Ἔτσι μεγάλο, ἀρχοντικό, κατάμαυρο, βαρῦ,
 πίσω ἀπ' τὸν τοῖχο, ποῦ ὄργωσε κάποιον κισσοῦ ἢ λατορεία,
 τὴν ὥρα ποῦ τὸ σήμαντρο βαρεῖ,
 σιὰ δειλινὰ μοῦ ὀρθώνεσαι τοῦ Γενναριοῦ τὰ κρῶα
 ἔτσι μεγάλο, ἀρχοντικό, κατάμαυρο, βαρῦ.

Κι' ὁ πόνος μου στὰ μάτια μου σὲ πλάθει πειὸ τρανὸ,
 ὡ τῶν πικρῶν συλλογισμῶν γιγάντιο κυπαρίσσι.

Τὴ σκέψη μου στὰ κλώνια σου πλανῶ,
 πῶχον πουλιά πικρολάλα τῆς συμφορᾶς θρηνήσῃ,
 κι' ὁ πόνος μου στὰ μάτια μου σὲ πλάθει πειὸ τρανὸ.

Γυρτὸ σὸ κάθε φίλημα ποῦ στέλνει σου ὁ βορηᾶς,
 ἀναμετρᾶς στὸν ἴσκιό σου ζοῆς ποῦ ἔχουν περᾶσῃ.

Ἀν εἶνε μιὰ σταλιά παρηγοριάς,
 τάχα σὰν γέλασμα κι' αὐτὸ στὴ νεκρομένη πλάση,
 σὰν σκύθης μὲ τὸ φίλημα ποῦ στέλνει σου ὁ βορηᾶς;

Γιὰ μένα ὁμως, ποῦ πάντοτε τῆς νύχτες μὲ θεωρεῖς,
 νὰ μὲ κρατοῦνε ξαγροπνο δίπλα στὴ λάμπα οἱ πόνοι,
 εἶν' ὁ θλιμμένος ἴσκιος σου βαρὺς
 καὶ στὴν καρδιά μου πειὸ βαθεῖα τὴν πίκρα μου ὀιζώνει
 τῆς νύχτες, ποῦ σὰ φάντασμα πελώριο μὲ θεωρεῖς.

Μ' ἀπόψε — ὦ νύχτα διάφανη μὲ χάρια γαλανά! —
 ἀπόψε, ποῦ θ' ἀναλυθοῦν τάσημα ἀπ' τὸ φεγγάρι
 καὶ — πέπλοι μίᾶς Νεραΐδας — σιὰ βουνά
 τὰ χιόνια ὀνειροῦν δλόγλυνη χλωμάδα θᾶχρον πάρη
 καὶ τᾶστροφῶς θὰ ξεψυχᾶ σὲ χάρια γαλανά.

ὦ, ἀπόψε, κυπαρίσσι μου, κι' ὁ πόνος μου θὰ βγῆ,
 νὰ τυλιχθῆ καὶ ν' ἀνεβῆ ὡς στὴν κορφὴ σου ἀπάνω,
 κι' ὡς νὰ ἑοδίσῃ ἀνάλαφα ἢ ἀνήγ,
 στοῦ ἀπειροῦ τὸ μυστήριο θὰ ξεψυχῆ τὸ πλάνο
 σὰν ἓνα μῦθο ὁ πόνος μου, ποῦ ἀπάνω σου θὰ βγῆ.

(Ἄθῆναι)

ΣΤΕΛΙΟΣ Γ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΕΣ

ΣΤΡΑΒΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ΝΑ, τὸ πατόρι, ἀντίκρυ ἀπὸ τὴ χώρα. Ἥλιος καλοκαιριά-
 τικὸς· ἀστραφετέρᾳ νερά, ἴδια λωμμένα ἀσήμια δλόγυρα,
 κι' ἀλαφροσέρνον τὸ πατόρι. Κ' ἤρθε αὐτό, χωρὶς νὰ ρίξῃ
 ἀγκυρα, καὶ μ' ἓναν κρατημένο δρόμο, ποῦ λὲς εἶν' ἀπ' τοῦ νε-
 ροῦ τὸ ρέμα καὶ τὸ χάρδι, κι' ὄχι ἀπὸ δικῆ του ὀρμη, κ' ἤρθε
 μαλακά καὶ σιγοστάθῃκε στοῦ λιμανιοῦ τὴ μπούκα. Ἀντίκρυ-
 ἢ χώρα ἀνοίγεται, δεξιὰ κι' ἀριστερὰ ἀπ' τὸ ἔρημο λιμάνι· τὸ
 μακροῦλὸ τῆς τ' ἄπλωμα, λευκόσκορο, μοιάζει σὰ δύο φτεροῦ-
 γες θαλασσοπουλιοῦ, ποῦ ἰσοζυγιάζονται, καὶ ποῦ δὲν τρέμουν.
 Καὶ μοιάζει ἡ χώρα σὰ νεκρὴ σ' ἐκείνον ποῦ θεωρεῖ μαζί τὴ
 φτώχεια καὶ τὴν ἐρημιά τῆς.

Στοῦ λιμανιοῦ τὴν τάπια μοναχὰ λίγες ψυχές, στὸν καφφεῖνὲ
 καὶ γύρω, ξεχωρίζονται· ἀγναντεύουν τοῦ πατοριοῦ τὸν ἐρχομό,
 τὸ μόνο ποῦ τοὺς χαλαεῖ κάθε βδομάδα τὴ βάρυπνη γαλήνη.
 Στὸ πατόρι μιὰ βάρκα μοναχὴ ἔχει πιάσι, κ' ἐνῶ ἀπὸ τὸ κατὰ-
 στρωμα χαιρόνται πολλοὶ τὴν ὁμορφὴ τῆς χώρας ὄψη, μὲ τῆς
 πευκόστρωτες πλαγιές ἀπάνω, μὲ τὰ μεγάλα σπίτια, τὰ κλει-
 στά, καὶ τ' ἀνηφορικά σοκάκια τ' ἀδεια, κανεῖς ὁμως δὲν ἀντι-
 κρούζεται στοῦ πατοριοῦ τὴ σκάλα νὰ προβαίνει.

Τὸ πατόρι ἔφερε τὸ κατὰμαυρο πλευρό του κ' ἔκλεισε τοῦ
 λιμανιοῦ τὴ μπούκα, τὴν δλόστενη. Ἀκούγονται ἤσυγες μιλιές
 τῶν ταξειδιώτων, καὶ τοῦ βαρκάρη ἢ βαρετῆ φωνή, μονότονη
 ἀντηχεῖ μέσ' τὴν πλατεῖα γαλήνη.

— Ἄλλος γιὰ ὄξω, εἶπα! Εἶναι κανένας ἄλλος γιὰ τὴ χώρα;

Κάνει κι' ἀστεῖα ὁ ἄνθρωπος. Μὰ νὰ, προβαίνουνε στὴ σκάλα
 δυὸ γυναικες· καὶ σιγὰ, ἢ μιὰ κρατούμενη ἀπ' τὴν ἄλλη, κατε-
 θαίνουν, καὶ δίνει χέρι ἀργὸ ὁ βαρκάρης, καὶ βοηθεῖ, κ' ὕστερα
 πιάνει τὰ κουτιά.

Καὶ νὰ, σὲ λίγο διπλαρώσανε στὴν ἀποβάθρα τὴν παλιά. Μὰ
 τώρα, κι' ἀπὸ πρὶν, οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἀγναντεύουν ἀπὸ πάνω,
 παλιοὶ ναυτικοί, καπεταναῖοι τοῦ Πολέμου μὲ σύνταξὴ ὅσο γιὰ
 τὸ ξερὸ ψομί, ἔχουν ἀνησυχίση.

— Ποιές νάν' αὐτές; ρωτᾶνε.

Κι' ὅσο ἡ βάρκα ζύγωνε, κι' ὡς ποῦ ἦρθε κι' ἀκούμπησε στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἀγκαλιά, τὰ κοιμισμένα τους μυαλά ζυπνᾶνε, καὶ κάτω σὰ θυμοῦ κέντημα τὰ κυριεύει. Κατεβαίνουν, ἦσχοι στοῦ φανεροῦ, μὲ τὴ θαλασσινὴ βαρειὰν ἐπιβολή τους, ποῦ τοὺς κάνει νὰ μὴ δείχνουν ἀκαιρὴ περιεργεῖα.

Ἡ μαντίλα τῆς γριᾶς γυναικας, σφιχτὰ δεμένη σὰ στεφάνι γύρω στοῦ πρόσωπο μὲ τὴν αὐστηρὴν εἰδῆ, κρύβοντας τ' ἄφτιά καὶ τὸ σαγόνι, θάκανε νὰ γνωρίσουν τὴ γυναῖκα, ποῦ θάτανε γνωστὴ καὶ ντόπια τοῦ νησιοῦ, ὅπως τὸδειχνε ὁ κεφαλόδεσμος τῆς· μὰ ἡ ἄλλη, ποῦμοιαζε γιὰ δούλα, καὶ φοροῦσε τὴ μαντίλα ἔσενικά, σκέπαζε τὴ γριὰ μὲ τὸ κορμί τῆς.

*Ἄξαφνα κάποιο ψιθυρο ἔτρεξε ἀνάμεσα σ' ὄλους τοὺς περίεργους, καὶ τὸν ἴδιο λόγο σιγαλλάζον ἕνας μὲ τὸν ἄλλο.

— Βρέ, εἶν' ἡ Καπετάνισσα, ἡ κυρὰ Κοντύλω!

— Βρέ, τί ξαφνικό! Καὶ πῶς αὐτό;

— Τριάντα χρόνια ἔχει νὰ πατήση στοὺς νησί.

Ἡ προεστὴ γυναῖκα, ὀρθὴ στὴν ἀποβάθρα, κι' ἀκουμπώντας στοῦ ραβδί γερά, μὲ μάτια λαμπερὰ κι' ὀλόμαυρα, μὲ φρύδια κάτωστρα δασυὰ, βλέπει γοργὰ τριγύρω. Λίγο πειὸ πίσω, ντροπαλὴ, βασιτώντας κάποια πράματα, στέκεται ἡ δούλα, γυναῖκα καὶ τοῦτῃ στοῦ ἴδιο ψηλοῦ ἀνάστημα μὲ τὴν κυρὰ τῆς, κάπου τριαντάρα, ἀδέξια κόρη ἀσκηνομημένη.

— Ποῦ εἶσαι, Δεσποινιώ; βαριὰ ρωτᾶει ἡ προεστὴ γυναῖκα. Πῆρες ὅλα τὰ πράματα;

— Τὰ πῆρα, κυρὰ! ἀπαντᾶει ἡ δούλα μὲ τὴ ρουμελιώτικὴ τῆς προφορὰ.

— Πᾶμε, ἔλα!

— Κυρὰ Καπετάνισσα, καλῶς μᾶς ἦρθες!

Ἠρόθαλε μπρὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἕνας ὁ πειὸ γέρος, σοβαρός, μὰ καὶ χαρούμενος. Μὲ γνωρίζεις ἔμένα;

— Τί κάνεις, καπτὰ-Λάμπρο-Θωδορῆ; . . . Τοῦ λόγου του δὲν εἶν' ὁ Κολαντρέας — τί κάνεις, Νικολό; Δὲ μὲ γνωρίζεις;

— Προσκυνῶ τὴν ἀφεντεῖά σας, καὶ καλῶς ὄρισατε! Τὸ νησι δὲ θὰ σᾶς γνωρίσῃ πειὰ!

— Ναί, μὰ γὼ ὄλους σᾶς θυμοῦμαι! . . . νὰ αὐτὸς εἶν' ὁ Μητρογιάννης τοῦ Κολαούζου ὁ σύγαμπρος. Τί κάνεις;

Ταραχὴ τρανὴ πέφτει σ' ὄλους τοὺς γέρους. Ὅλοι ξεσκουφωτοὶ σκυθουν καὶ τὴ χαιρετοῦν ἄλλοι δακρυζοῦν, ἄλλοι σαστισμένοι μένουν, καὶ δὲν ξέρον ἂν πρέπει κι' αὐτοὶ νὰ δώσουν χερί στη σεβαστὴ γυναῖκα.

— Νὰ κοπιᾶστε σπιτί, κυρὰ συμπεθέρα! λέει ὁ Θωδορῆς μὲ βιά — τρέγτε, βρὲ εἶς παιδιὰ, νὰ πῆτε στὴ γυναῖκα μου· ἦρθε ἡ κυρὰ Κοντύλω, ἡ Καπετάνισσά μας!

Ξέρει ὁ Λάμπρο-Θωδορῆς πῶς στοὺς νησι δὲν ἔχει πιά στενὴ συγγενολογία ἡ κυρὰ Κοντύλω· συμπεθεριές ὁμως πολλές, καὶ

θέλει πρῶτος νὰ λάβῃ τὴ χαρὰ νὰ τὴ φιλοξενήσῃ, γιὰτὶ σὲ λίγο θὰ τοῦ τὴ φιλονικήσῃ ὅλη ἡ χώρα, ὅση μένει ἀκόμα ζωντανή. . . Πάλι, διακριτικός, μήτε καὶ συλλογιέται νὰ ρωτήσῃ τὸ γιὰτὶ καὶ πῶς θυμῆθηκε τὸν τόπο τῆς ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια ἡ σεβαστὴ γυναῖκα.

Ἡ συνοδιὰ ἀνηφόρισε, κ' ἔστρηψε ἕνα σοκάκι λίγος λαὸς τρέχει ἀπὸ κοντά. Τὰ σπιτία γύρω εἶναι κλειστά. Κάπου ἀνοίγει καμμιὰ πόρτα χαμηλὴ, καὶ καμμιὰ δειλὴ γυναῖκα ξεπροβάλλει καὶ κυτᾶεις, ἀκούοντας βήματα βαριὰ στὰ γλιστερὰ τὰ καλντιρίμια. Τὰ σπιτία τὰ περισσότερα εἶναι δίπατα, ψηλά, μὲ κήπους, μὲ κορακοσυκιές τριγύρω. Ὅσα κατοικημένα, ἔχουνε μοναχὰ τὸ κάτω πάτωμα ἀσβεστόχριστο ἴσαμε ὅξω στοῦ δρόμου τὰ λιθάρια· καὶ πολλὰ χαροκαμένα, μαύρους ἔχουν τοὺς τοίχους καὶ τ' αὐλόστρωτα ἴσα μὲ τὸ δρόμο πάλι. Μὰ τὰ πειὸ πολλὰ εἶναι κατᾶκλειστα, μὲ ξεφλουδισμένους τοίχους, μὲ παρᾶθυρα χωρὶς φύλλα, καρφαμένα.

Χλωμῆ, ἀμίλητη μένει ἡ γριὰ, κι' ὄλοι τριγύρω. Κ' ἔτσι ἡ συνοδιὰ προδίνει.

* * *

Τὸ πρῶτ' κρυφὰ, καὶ πρὶν τὸ νοιώσῃ ἡ φαμιλιὰ τοῦ Λάμπρο-Θωδορῆ, κατέβηκε ἀπ' τὸν κῆπο ἡ Καπετάνισσα ἡ Κοντύλω, τοῦ περίφημου θαλασσομάχου κόρη μοναχῆ, στρατηγοῦ Ρουμελιώτῃ ἀναδεχτῆ, χήρα ναυάρχου μὲ φτωχικὴ σύνταξη.

— Πᾶμε γλήγορα, μωρὴ Δέσπω, θὰ πλακώσῃ κόσμος σήμερα στοῦ Θωδορῆ, κι' ἀπ' αὔριο θ' ἀρχίσουν τὰ τραπέζια σ' ἄλλα σπιτία· γιὰτὶ μὴν κυτᾶς, ἂν εἶναι ὄλη φτωχοί, μ' ἀγαπᾶνε, μωρῆ, μ' ἀγαπᾶνε!

Πῆραν τὸ δρομὶ τοῦ κήπου καὶ βγήκαν ἀπὸ τὴν πισώπορτα. Ἦξερε ἡ γριὰ καλὰ τὰ σπιτία, μάλιστα τὰ γύρα στοῦ δικό τῆς, τὸ κλειστὸ καὶ τὸ ρημαδιακό τῆς. Μὲ τὴ Δέσπω τὴ Ρουμελιωτοπούλα ἀπὸ κοντά, καὶ μὲ τὸ ραβδί τῆς, τραβοῦσε γιὰ τὸ σπιτί τῆς.

— Ἐλα, μωρῆ, κάμε πειὸ γλήγορα! ἔλεγε ἐνῶ φυσοῦσε· ἔλα, δῶσε μου τὸ χερί σου· δὲν ξέρω γιὰτὶ δὲ μπορῶ νὰ περπατήσω σήμερα· θάνα ἀπὸ τὸ ταξεῖδι. . . Μπᾶ! πόσο μου φαίνονται μικρὰ τὰ σπιτία — νά, τὸ Μεγαπαναϊκό. . . νὰ τοῦ. . . αὐτὸς ἦταν ὀχτρός μας, θιὸς χωρὲς τον! ἰὶ ἀνήφορος· πόσο κουράστικα, ἄχ, ἐγὼ ποῦ μιὰ φορὰ ἐδῶ ἔτρεχα καὶ πετοῦσα. . . Κύτα, χάλασε τὸ καλντιρίμι· τόχανε στρωμένο οἱ δικοί μου. Νά, καὶ τοῦ Γιάννη-Λάζαρου ἔπεσε τὸ σπιτί. . . μὰ ποιά νάν' αὐτὴ ποῦ φάνηκε στὴν πόρτα; Ὅλοι ξεκληρίστηκαν — ποιά νάναί τάχα; Καμμιὰ παλιὰ τους δούλα. . . καλὴ μέρα, κυρὰ, πῶς σὲ λένε:

— Βενετιά, κυρὰ μου. . .

— Τίνος γυναῖκα εἶσαι σύ;

— Τοῦ Μήτρου Κουτσοδόνη.

— Νύφη τοῦ Μήτρο-Λάζαρου; Τί κάνει αὐτός;
 — Πέθανε ὁ μακαρίτης; τονε γνώρισες, κυρά μου;
 — Ἄν τονε γνώρισα — εἶχε μερδικό στο καράβι μας; συμπέ-
 θερός μας...

— Ποιά εἶσαι, κυρά μου, ἢ ἀφεντειά σου;
 — Ποιά εἶμαι... ἄχ... Νά, φτάσαμε, μωρή Δέσπω, βλέπεις
 αὐτή τὴν πόρτα τὴν τρανή;

— Χριστὸς καὶ Παναγιά! Ὦθάν ἢ κυρά Κοντύλω, ἢ Ναυαρχί-
 ξίνα θάβαι, ἢ Καπετάνισσα! ἔκανε ἢ φτωχὴ γυναῖκα μοναχὴ της.
 Στο ψήλωμα τοῦ δρόμου, ποῦ σωνότανε 'κει, μ' αὐλόθυρα
 τετράγωνη, μ' ἓναν τρανὸ χάλκινο χαλκᾶ, μισανοιχτὴ καρτε-
 ροῦσε. Μὲ γερὸ χέρι ἐσπρωξέ ἡ Δέσπω, μὰ ἡ πόρτα δὲν ἐσκουξέ,
 δὲν ἀντιστάθηκε, σὰ σκουριασμένη ποῦπρεπε.

— Κῦτάξε, εἶπε ἡ γριά, ἐδῶ συγχομαίνουν ἀνθρώποι, θὰ
 τόχουνε ρημάξη τὸ καφὸσπιτο... κ' ἐγὼ θαρροῦσα κάτι θάμενε...
 κ' ὁ δρόμος μέσα πατημένος!

Ἐκαμε πρώτα τὸ σταυρό της, σὰ νάμπαινε σ' ἐκκλησιά,
 κ' ὕστερα ποοχώρεσε. Ἀπὸ τὰ δυὸ πλευρὰ πεζοῦλι βαστοῦσε,
 κ' ἀπάνου σ' αὐτὸ ἀπὸ μιά σειρά πέτρινες κολῶνες, ποῦ θὰ
 κρατοῦσαν κάποια ἰσκιωσιά. Τώρα οὔτε τὰ ξύλα τῆς σκάρας
 ἀπομείναν. Κι' ὁ κῆπος πίσω ἀπ' τῆς κολῶνες, ἀπ' τῆς δυὸ με-
 ριές, ὅλος ἦταν ἄδειος; τὰ κούτσουρα μονάχα ἀπ' τῆς ἀμυγδα-
 λιές φυλάγανε σκοπὸ 'κει πέρα.

Στὸ βάθος αὐτοῦ τοῦ διάδρομου ἄρχιζε πλατεῖα σκάλα, ἀπὸ
 ποῦρι κ' αὐτὴ, ὅλο χνουδάτο πράσινο, μὲ κάγκελα βαριά στὰ
 πλάγια, κ' ἔφερχε στὸ σπῆτι. Ἡ Καπετάνισσα ἀλαλη, μὲ βρῦσες
 ἀνοιχτὲς τὰ μάτια, εἶν' ἔτοιμη νὰ βάλῃ πόδι καὶ τὴ σκάλα
 ν' ἀνεβῆ. Μά, νά, μιά γυναῖκα βαστώντας ἓνα χάλκινο σιννὶ
 κ' ἓνα σταμνὶ στὸ χέρι, εἶχε προβάλλῃ ἀπ' τὴν αὐλόθυρα καὶ
 προχωροῦσε ἄπορη γιὰ κείνο ποῦ θαροῦσε.

— Ποῦ πᾶς τοῦ λόγου σου; Τί θές ἐδῶ; κ' ἔκαμε κατ' αὐτὴν
 ἡ Καπετάνισσα μὲ τὸ ραβδί της.

— Γιὰ νερό! εἶπε, πάω στὴ στέρνα.

Ἀλήθεια... θυμήθηκε τὴ στέρνα τοῦ σπιτιοῦ, ποῦ δροσιζό-
 τανε κόσμος καὶ κοσμάκης ἓναν καιρό. Ἀναστενάξει λοιπὸν
 ἀκόμα τὸ καφὸσπιτο κάνει αὐτὸ τὸ καλὸ στὸ φτωχόκοσμο! Πρὶν
 ἀφήσῃ τὴ γυναῖκα νὰ περάσῃ κατὰ τὴν πिसαυλὴ, προχώρεσε
 αὐτὴ πρώτη.

— Ἐλα, Δεσποινιά! εἶπε; θέλω νὰ 'δῶ τὴ στέρνα!

Ἀπ' τὴν αὐλὴ περάσανε στὸ σκοτεινὸ ἰσόγειο, γερὸ σὰν κά-
 στορο ἀκόμα, καὶ χωρὶς σοβὰ βρεθήκανε σὲ χώρισμα ἄδειο,
 ταρτασμένο καταγῆς. Ἀπ' τὰ γυμὰ παράθυρα τὸ φῶς περ-
 νοῦσε, κ' ἀπὸ ἓνα σ' ἄλλο χώρισμα ἔφτανε θαμπό, κ' ἔεφατε
 στῆς στέρνας τ' ἀνοιγμα, ἀνοιχτὸ σὰ στόμα πηγαδιοῦ στὴ μέση.

— Ρίξε τὸ σιννὶ σου! εἶπε ἡ γριά προσταχτικὰ στὴ γυναῖκα
 πᾶρε νερό!

Πίσω ἀπ' αὐτὴ ἔκαμε ἡ γριά σημάδι στὴ Δέσπω νὰ σω-
 παίη, σὰ νάτανε ν' ἀκούσῃ κάτι σημαντικό. Χτύπησε κάτου
 τὸ σιννὶ, κ' ἀντήχησαν οἱ θόλοι ἀπ' τὸ νερὸ ποῦ ξύπνησε καὶ
 θορυβοῦσε.

— Ἄκους; εἶπε στὴ Δέσπω μ' ἓναν τόνο μυστικό, καὶ βλέ-
 πανε τὰ μάτια της μέσ' τὸ σκοτάδι; χρόνια καὶ χρόνια ἔχει
 συναχτὴ 'δῶ πέρα τὸ νερὸ, καὶ μένει ἀστέρυτο. Πᾶμε τώρα,
 ἔλα! Ἐδῶ ἐρχόμαστε κορίτσια καὶ τὰ λέγαμε, γύρω στὴ στέρνα.
 Ἐλα νὸ δῆς καὶ τὸν παλιὸ μας φοῦρνο. Πόσες ψυχές, καὶ πόσα
 τσοῦμα φάγανε ψωμὶ ἀπ' αὐτόν... ἄχ, ἀλοίμονο!

Εἶχε πέση ὅλος ὁ φοῦρνος, καὶ τὰ τοῦβλα του ὅλα κάτου
 εἶχανε σκορπιστῆ. Κανεὶς δὲν εἶχε βρεθῆ νὰ τὰ πάρῃ... τί νὰ
 τὰ κάμη κιόλα; Ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια σπῆτι καινούργιο δὲν εἶχε
 σηκωθῆ ἀνάμεσα στ' ἄλλα, τὰ ἔρημα. Ἐτσι ἀπόνα σ' ἄλλο χῶ-
 ρισμα βγήκανε στὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ περιβολιοῦ, καὶ σὲ λίγο
 βρεθήκανε πάλι στὴ μεγάλη σκάλα.

Κι' ἀρχίσανε νὰ τὴν ἀνεβαίνουν.

Τὸ κεφαλόσκαλο ψηλά, ὅλο στρωμένο μὲ μεγάλες πλάκες
 πώρινες, εἶχε στῆς σκιμαῖδες τοῦ ἀγριολούλουδα καὶ χόρτα φυ-
 τρωμένα, σὰν κηπάρι ποῦ ξαργιερνε ἀπὸ χρόνια; κ' ἦταν αὐτὸ
 τόσο πλατὺ, ποῦ θὰ μπορούσε χορὸς ἐκεῖ πέρα νὰ στηθῇ
 κ' ἔπιανε τὸ πλάτος τοῦ μεσανοῦ σπιτιοῦ, κ' ὕστερ' ἀκολουθοῦσε,
 σὰ μπαλκόνι ἀτέλειωτο; τῆς δυὸ πλευρὲς του, κ' ἔτσι ὅλο ἔκανε
 ἓνα λιακωτὸ μαζὺ ὅση κ' ἡ πρόσσψη αὐτοῦ τοῦ πύργου, παλα-
 τιοῦ σωστότερα.

Σταθήκανε στὴ θύρα ἔμπρὸς τὴν τοξωτῆ. Μὲ μιά ματιὰ ἀλαλη
 τὴ μέτρησε ἀπὸ πάνω ὡς κάτου ἡ Καπετάνισσα; φούσκανε τὸ
 στήθος της ἀπ' τὴ λαχτάρα καὶ τὸ κουραστικὸ τ' ἀνέβασμα.
 Ἦτανε καρυδένια ἡ θύρα, ἀπλὴ βαρειά, χωρὶς στολισματα, καὶ
 μοναχὰ μ' ἓνα παράξενο κεφάλι Ἀράπη μπρούτζινο γιὰ χτυ-
 πητήρι.

— Ποῦ εἶναι τὸ κλειδί; εἶπε μὲ φωνὴ πιγμένη, κ' ἔφαρχε
 στὴν τσέπη της βαθιά.

Τὸ κλειδί ἦτανε βαρὺ, κ' αὐτὸ μπρούτζινο, καὶ σκουριασμένο.
 Πολλὴν ὥρα οἱ δυὸ τους πάλαιψαν 'κει ὡς ποῦ ν' ἀνοίξουν.
 Κάτου στὴν αὐλὴ, στὸν πάτο τῆς σκάλας, γυναῖκες εἶχανε μα-
 ζευτῆ μὲ τ' ἀγγεῖά τους, κ' ἡ ἀπορία τους ἦτανε στὰ μάτια τους
 ζωγραφιστῆ. Τέλος ἀνοίξε ἡ θύρα.

— Σώπα, καὶ κανεὶς δὲν ἔχει μπῆ! εἶπε ἡ Καπετάνισσα; θὰ
 τὸ βροῦμε ὅπως τ' ἀφήσαμε ἀπὸ τότε... Ἀγκαλιά, καὶ τί θὰ
 βροῦμε — ἄχ, ἀλοίμονο!

Μπήκανε σ' ἓνα πλατὺ τετράγωνο δωμάτιο; γωνιά τρανὴ στὸ
 βάθος μὲ τὸ σκέπασμά της χτισμένο μέσ' τὸν τοῖχο, ὅλη ξεφτι-

σμένῃ· οὐτε στάχτης σημάδι πειὰ δὲν ἔδειχνε. Τὸ πάτωμα ὄλο καρυδένιο ἀπὸ χοντρὸ σανίδι· χαρμαμάδες ἀνάμεσα πλατειές, κ' ἀνέβαινε ἀπὸ κάτου, βαθὺ κ' ἀπόκουφο, τῆς στέγνας τὸ μουγκὸ ἀνατάραμα σὰ θεριοῦ ἀλυσσοδεμένου. Ζωγραφισμένοι οἱ τοῖχοι, καὶ τὸ ταβάνι σκαλιστό, καὶ χρυσομένο ἀνάμεσα στά βυσιναῖα σκαλισμάτα. Ἐπιπλο κανένα· μούγλα μύριζε· καὶ τὸ πάτωμα γεμάτο χῶμα ἀπ' τὰ χαλάσματα τοῦ ταβανιοῦ ποῦ χάζεσκανε πυκνά. Παράπλευρα τέσσερες πόρτες φέρναν ἀπὸ κεί σ' ἄλλα δωμάτια.

Τραβήξε ἡ γριά ἴσα στή μιὰ ἀπ' αὐτές, κ' ἀπὸ κεί περνωῶντας σ' ἄλλη, βρέθηκε τέλος πρὸς τὴν πίσω τοῦ σπιτιοῦ πλευρά. τὴν ἀνατολική. Ὀλάνυχτα ἦταν ἐκεῖ πέρα τὰ παράθυρα, τζάμι κανένα, καὶ τὸ φῶς τῆς θάμπωσε τῆς δυὸ γυναίκες. Ἐνα κομμὸ βενετζιάνικο βαρὺ, ἄδειο βέβαια, καὶ καναδυὸ παλιὲς καρέκλες. Ἔσυρε τὴ μιὰ μὲ τὸ στασιὸ ἢ Καπετάνισσα καὶ κάθισε στὴ μέση· ὄξω, ἀντίκρου ἀνηφορίζαν ἄλλα σπίτια ἀπανωτά, κατάκλειστα τὰ περισσότερα.

— Νά, ἐδῶ ἦταν τοῦ παποῦ ἡ κάμαρη! ψιθύρισε· κ' ἄξαφνα τινάχτηκε: Κύτα, μωρὴ Δέσπω, εἶπε μὲ φωνὴ σὰ νάτανε χαρούμενη· κύτα ἐκεῖ, βλέπεις τὸ σπίτι στὴν κορφὴ τῆς ράχης, τὸ πειὸ ψηλὸ, μὲ τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα καὶ τὴ γαρουφαλιά στὴ γλάστρα... νά, καὶ μιὰ γυναίκα! Βλέπεις; Εἶναι τὸ πατρογονικό, τὸ πρώτο μας τὸ σπίτι· καθόνταν οἱ δικοί μου ἐδῶ κ' ἕκατόν πενήντα χρόνια. Ἔτσι τᾶχτιζαν τὰ σπίτια τότε, μακριὰ ἀπ' τὴ θάλασσα, γιὰ τοὺς πειράτες. Ἦταν οἱ δικοί μου πρώτοι ποῦ ἤρθαν καὶ κατοίκησαν ἐδῶ. Ὑστερα ἡ χώρα πύκνωσε, καὶ κατέθηκε ὁ παλποῦς στὴ χώρα — ἔχουμε κ' ἄλλο ἕνα σπίτι πειὸ μακριὰ ἀποδῶ. — Κ' ἔκαμε ὁ πατέρας χρήματα πολλὰ ὕστερα, κ' ἔχτισε αὐτὸ ποῦ βλέπεις. Ὅλα, ξυλική, σίδερα, κεραμίδια, χρώματα, καὶ τοὺς τεχνίτες τὰ κούβαλινε ἀπ' τὴ Βενετία... Ἀχ, αἰόλιμονο!

Εἶχε ἀνασηκωθῆ, καὶ ξανακάθισε. Σώπαινε τώρα τὸ φῶς κατάματα τὴ χτυποῦσε. Θαμπώθηκε, ἔκλεισε τὰ μάτια καὶ γιὰ κάμποσο ἔδειξε ν' ἀποκοιμήθηκε. Τὴν ἄφησε τότε ἡ Δέσπω ἤσυχη, κ' ἄρχισε νὰ γυρίζῃ τ' ἄλλα τὰ δωμάτια· κ' ἐκεῖ, ἄξαφνα, ἀκουσε μιὰ τρομερὴ φωνή.

— Δέσπω!

Ἐτρεξε στὴν κυρά της καὶ τὴ βρῆκε ὀρθή, μὲ πρόσωπο ἀλαγμένο, κάνοντας σὰν τρελλή.

— Πῶς μ' ἄφησες ὀλομόναχη, μωρὴ κουρούνα; Ξύπνησα, καὶ καθὸς βρέθηκα ἔδω μέσα, μοῦ φάνηκε πῶς ἤμουνα σ' ἐκεῖνα τὰ χρόνια... ἄκουσα καὶ τὰ βήματά σου, κ' εἶπα ἦτανε κανεὶς ἀπ' τοὺς δικούς μου...

— Κ' ἐγώ, κυρά, ἄκουσα τὴ φωνή σου νὰ μὲ κράξῃς, καὶ πῆγα νὰ πεθάνω ἀπ' τὴν τρομάρα μου. Πῶς λαβάτωσα ἡ ζουρλή! Τὴν ἔβαλε ἡ Δέσπω τὴ γριά καὶ ξανακάθισε, καὶ τὴν ἄκουγε

ΦΥΓΗ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ. — (Εἰκόνες ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης)

νά σιγομιλή εκεί σά νά νειρευόταν. Ἔδειξε αὐτὴ μὲ τὸ χέρι πάλι τὸ σπῖτι τὸ ψηλὸ, χωρὶς καὶ νά τὸ βλέπη. Κ' εἶπε:

— Τώρα αὐτὸ τὸ χαίρονται οἱ παλιοὶ μας δούλοι, τῶχαμε δώση προῖκα στὴ μακαρίτισσα τῆ Μαρουσοῦ ἅμα τὴν παντρέψαμε μὲ τὸ λοστρόμο τοῦ καραβιοῦ μας. Ἐγὼ ἦμουν ἀκόμα ἀνύπαντρη· θυμοῦμαι τὸ γάμο σά νά'ναι χτεσινός. Τώρα αὐτοὶ κάμναν ἀγγόνια πλήθος, ὅλοι ναυτικοί, καὶ πορευόταν καλά, μαθαίνο. Ἐρχονται καμμιά φορὰ στὴν Ἀθήνα μὲ κανένα χάρισμα· δὲ μὲ λησμονοῦν, ἄς εἶναι καλά. Θὰ χαροῦνε πολὺ πού'ρθα, ἂν μείνω δ'ὼ μάλιστα...

- Τοὺς ξέρω, δὲν τοὺς ξέρω ἴγώ, κυρά;
- Πῶς δὲν τοὺς ξέρεις, εἰν' ἐκείνος ὁ κρεμανταλάς...
- Ὁ Ραφαλιάς, ποῦ γύρευε νά μὲ πάρῃ!

Κ' ἡ Δέσπω ἀναστéναξε.

— Naί, ἦσουν ἀτυχὴ κ' ἐσὺ, καίμηνι... γύρευε προῖκα αὐτός· εἶχε δίκιο, χωρὶς προῖκα...

Ἡ φωνὴ τῆς ἔγινε πεῖθ βαθεῖα τώρα.

- Μὰ ἔχει ὁ Θεός... αὐτὸς θὰ σὲ προικίσῃ, Δεσποινιώ μου...
- Ἔχει ὁ Θεός, μὰ γιὰ μένα, τὴ δόλια, δὲν ἔχει!
- Μὴν τὸ λές αὐτό, Δέσπω! Ἔχε ὑπομονή...
- Μὰ ὡς πότε, τόσα χρόνια μου τὸ λές, κυρά...
- Naί, ἡ ἀλήθεια εἶναι, σ' ἀδίκησα κ' ἐγὼ μικρὴ σὲ πῆρα, δώδεκα χρονῶ, νά σὲ παντρέψω, κ' εἶσαι τώρα, πόσο—εἰκοσιοχτῶ;

Ἔκαμε νά μιλήσῃ ἡ Δέσπω, μὰ ἀντικόπηκε.

— Ἀφῆσε κ' ἐμένα ὁ μακαρίτης ὅπως ξέρεις· ἀνοιχοχέρης ὅσο ζοῦσε, πάει κ' ἡ προῖκα μου, κ' αὐτὸ τὸ ρημάδι, ἦθελε κ' αὐτὸ νά τὸ πουλήσῃ, μὰ ποιὸς τῷπαιρνε...

— Τί, δὲν ἀξίζει τίποτα, κυρά; Τέτοιο παλάτι!

— Πῶς δὲν ἀξίζει! Αὐτὸ εἶν' ὁ θησαυρός μας τώρα, κακομοῖρα! Ἐδῶ θ' ἀφήσω ἴγώ τὰ κόκκαλα, ἅμα κ' ἐσὺ μὲ παρατήσῃς...

— Ὅχι, κυρά, ἐγὼ θὰ μείνω ἀντάμα σου, ἂν ἀγαπᾷς κ' ἡ ἀφεντειά σου... μὰ τί σπῖτι! Καὶ πόσες κάμαρες! Δὲν ἦρθες μέσα νά τὸ ἰδῆς, κυρά!

— Τὸ δικὸ μου σπῖτι, μωρὴ κουτή, θὰ μοῦ δεῖξῃς ἐσὺ; Δὲν τὸ ξέρω; Δὲ γεννήθηκα, ἀνατράφηκα, παντρεύτηκα σ' αὐτό; εἶπε ἡ γριὰ μὲ νευρικὸ γέλιο μαζὶ καὶ παράπονο.

— Ἐγὼ, τί νά σοῦ πῶ, κυρά, σιιάχτηκα ἔκει μέσα. Ἡῦρα καὶ μιὰ παράξενη κάμαρη μὲ λίγα σκαλάκια, μπηκα μέσα, εἶναι σάν κάμαρη μέσα σ' ἄλλη κάμαρη, κ' ἄλλη πεῖθ μικρὴ παραμέσα, κ' ἄλλη, κ' ὕστερα ντουλάπια, ντουλαπᾶκια ἀπὸ τῆς δυὸ μεριῆς— μὰ τ' εἶν' αὐτό, κυρά;

— Εἶν' ἡ μεσάντρα! εἶπε ξαφνισμένη ἡ Κατετάνισσα· πᾶμε νά τὴ δοῦμε γλήγορα— ὄχι, στάσου! Ἔλα ν' ἀκούσῃς πρώτα!

Εἶχ' ἕνα κέφι, κ' ἔκανε σά νά ξανάνειωσε. Κάθισε πάλι κ' ἔβαλε καὶ τὴ Δέσπω κοντά τῆς νά καθίσῃ. Κι' ἀκούγε τούτῃ ἡ δόλια.

Τί τὴν ὠφελούσαν ὅλ' αὐτὰ; Εἶχε αὐτὴ νά λαβαίνη ἀπ' τὴ γριὰ· τόσους μιστοὺς, τὴν προῖκα τῆς. Καὶ τώρα θ' ἀκούγε γιὰ περασμένα· μὰ κάθισε, ἀποφασισμένη κ' ἄκαρδη, ν' ἀκούσῃ.

— Στραβοὶ χρόνοι! ἔλεγε ἡ γριὰ Κοντύλω· νά, βλέπεις, σ' αὐτὴ τὴν κάμαρη κοιμῶταν ὁ παπούς· ἀπὸ κάτου ἀπ' τὸ κρεβάτι του εἶν' ὁ κρυψῶνας, βλέπεις τὴν κλειδαριὰ στὸ πάτωμα, τὸν καταρράχτη, πῶς τὸ λέτε σεῖς;

— Ἔτσι τὸ λέμε, κυρά.

— Ἦτανε φιλάργυρος πολὺ, κ' ἅμα εἶχε ἀνάγκη, ἄνοιγε τὸν καταρράχτη σιγὰ (κλειδωνότανε μέσα πρώτα), καὶ κατέβαινε· ἀπὸ κάτου εἶν' ὁ κρυψῶνας· ἐκεῖ φύλαγε τὰ τάλλαρα— πολλὰ! Κατέβαινε...

— Κ' ἔπαιρνε ὅσα ἤθελε; Νά κυτάξουμε κ' ἐμεῖς, κυρά!

— Σῶπα, μὴ λές κουτὲς κουβέντες! Ὁ κρυψῶνας ἀδειασε ἀπὸ χρῶνια, καὶ δὲν ξαναγίωσε— μὴ λές κουτὲς κουβέντες... ἄχ, ἀλοῖμονο!

Σοβαρεύτηκε. Μὰ ἄξαφνα γλυκάθηκε πάλι ἡ ὄψη τῆς· γέλασε, κ' ἀντήχησε στεγνὸ τὸ γέλιο τῆς στὸ κοφρὸ σπῖτι.

— Μιὰ μέρα ἐγὼ καὶ κάποιες ἄλλες ξαδερφοῦλες προκομμένες, ἡ Μεροσίνη κ' ἡ Μεταξωτὴ, κλέψαμε τὸ κλειδὸ ἀπ' τὸ γέρο, καὶ τοῦ πήραμε πενήντα τάλλαρα, θυμοῦμαι— ναί, πενήντα ἦτανε... Θέλαμε νά βάλουμε κ' ἐμεῖς μερδικὸ στὴ σερμαγιά· ὕστερα, εἶδαμε, ἦτανε γρουσουζιά γιὰ τὸ ταξειδί, καὶ τὰ ξαναβάλαμε στὸν τόπο τους.

— Τ' εἶναι *σερμαγιά*, κερά;

— Δὲν ξέρεις τ' εἶναι *σερμαγιά*;— στραβοὶ χρόνοι, στραβοὶ, μὰ ποῦν' τοῦ πάλι; Τὸ καράβι μας— εἶχαμε τρία— ἦταν ἔτοιμο γιὰ τὸ ταξειδί· τρακόσα κομμάτια εἶχε τὸ νησί μας. Νάβλεπες τὴν ἄνοιξη, ἄστραφτε κάθε μέρα ἡ θάλασσα, μπροστά στὴ χώρα, ἀπ' τὰ καράβια ποῦ ἀρμένιζαν περιμένοντας τοὺς καπετάνιους νά κινήσῃς. Λοιπὸν τὸ βράδυ, θυμοῦμαι, στὸ τραπέζι εἶπε ὁ πατέρας: «Ἐσὺ, γυναῖκα, τί θὰ βάλῃς σερμαγιά;— Ὅγδοντα τάλλαρα.— Ἐσὺ, Κοντύλω, βάλε κ' ἐσὺ!— Δὲν ἔχω ἴγώ, πᾶτερα (εἶπα ἴγώ).— Βάλε κ' ἐσὺ, σὲ κρενιτιάρω ἴγώ, βάλε πεντακόσια τάλλαρα, ἄλλα τόσα ἡ μάνα σου, ἄς βάλουμε καὶ τῆς Μαρουσοῦς (τῆς δούλας μας) ἄλλα κατό». Ἔβαλε καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ.

Ἔτσι τὸ κάνανε, γιὰ γούρι, τότε· βάναν οἱ ἄντρες ἀπὸ χιλιάδες τάλλαρα, βάνανε κ' οἱ γυναῖκες.

Τὸ πρῶτ', θυμῶμαι, σηκωθήκαμε χωρὶς· ἔφτασε ὁ λοστρόμος μὲ τοὺς ναῦτες· μῆχε ἡ μάνα στὴ μεσάντρα μὲ τῆς δούλες, ἔβγαλε ἀπ' τὸ πεῖθ βαθὺ ντουλάπι τῆς σακκοῦλες μὲ τὰ τάλλαρα, εἶκοσι χιλιάδες— ὅλη ἡ σερμαγιά. Τάβαλε ὁ λοστρόμος στὰ ζεμπῖλια, οἱ ναῦτες τὰ περάσανε στὴς μαναβέλες, καὶ τὰ φορτωθήκαν καὶ κινήσανε· καὶ μπροστά ὁ λοστρόμος, ἀρματωμένος, κ' ἀπὸ πίσω ἔκινε στὴ γραμμὴ, τραβήξανε γιὰ τὸ καράβι.

Τὸ ταξεῖδι βαστοῦσε μῆνες· ἀγοράζανε σιτάρι στὴ Μαύρη θάλασσα, περνοῦσαν ἀπὸ τὸ νησί, ἀφίναν ὅσο χρειάζοτανε γιὰ τὸ σπίτι — κ' ἴσα γιὰ τὴ Μαροῦλια! Καὶ γυρίζανε μὲ διπλά τάλ-
λαρα· τὰ βάνανε μὲς' τὰ ζεμπιλία πάλι μὲ τῆς μαναβέλες φορ-
τωμένοι, καὶ μπροστά ὁ λαστρόμος ἀρματομένος — καὶ τάπαυε
ἢ μητέρα καὶ τὰ κρυθε μὲς' τὴ μεσάντρα.

Καὶ τί δὲν εἶχε μέσα αὐτὴ! Ἐκεῖ φυλάγαμε τὰ ροῦχα, τὰ δια-
μαντικά, καὶ τὰ προικιά μου. Ἐκεῖ τῆς σάρκας καὶ τῆς ντυμα-
σιᾶς τὰ ροῦχα, καὶ τὸ καθετὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ σπιτιοῦ μας. Μὰ
εἶχαμε καὶ τὸ κελλάρι κάτου... ἄχ, στραβοὶ χρόνοι — μακαρι-
σμένοι! Δὲ θὰ ξαναρθῆτε! Τοῦ κάκου πειά!... Πᾶμε τώρα στὴ
μεσάντρα, γλήγορα!

Μπαίνοντας, ἐκλαιγε ἢ γιὰ Κοντύλω μ' ἕναν τρόπο, χωρὶς
ἀναφυλλητά, ποῦ τὴν ξαλάφρωνε ἀπὸ τὰ πικρὰ τὰ περασμένα.
Τὶ τῆς θύμιζε αὐτὴ ἢ κάμαρη· ἐκεῖ εἶχε γεννηθῆ· ἐκεῖ εἶδε τὸν
πατέρα της νὰ ξεψυχᾷ... Νά, κ' ἢ μεσάντρα· δυὸ σκαλάκια
ξύλινα, κ' ἄλλα δυὸ ἀπὸ μέσα κατεβάζανε στὸ βάθος της. Γύρω
ὄλο χωρίσματα, μικρὰ μεγάλα, ντουλάτια ἀπὸ καρῦδι καὶ συρ-
τάρια, μαῦρα, σκονισμένα, ὅλα ἀνοιχτά, ξεκλειδωτά.

— Νά μπῶ μέσα, κυρά; ρωτᾷει ἢ Δέσπω.

— Ἐμπά, μὰ τί νὰ κάμης — ναι, ἔμπά, κ' ἐγὼ θὰ κάθωμαι ἔδῳ
στὸ σκαλοπάτι, καὶ θὰ σοῦ δείχνω νὰ, αὐτοῦ δεξιὰ εἶχαμε τὰ
λινὰ μας, ποῖο πέρα εἶχαμε τὰ χοντρικὰ σκεπάσματα· ὕστερα
εἶχα γὼ τὰ δικὰ μου... ἀνοιξε πειὸ μέσα, δὲν εἶν' ἕνα συρτάρι;
Αὐτοῦ ἐγὼ φύλαγα τὰ χρυσαφικά μου. Πειὸ κάτου ἦτανε τῆς
μάννας τὰ χωρίσματα, κ' ἄριστερὰ τοῦ πατέρα τὰ ροῦχα, τ' ἄρ-
ματα... κύτα πειὸ κάτου...

— Ἐνα βαθὺ ντουλάτι...

— Ὑστερα;

— Ἄλλο πειὸ μικρὸ, κ' ἄλλο, κ' ἄλλο... νὰ κ' ἕνα κρυφὸ
συρτάρι...

— Κύτα πειὸ χαμηλά, σπρῶξε μὲ τὸ γόνα σου, ἀκοῦς καμμιά
βουή; Τράβα μὲ τὰ δυὸ σου χέρια... αὐτοῦ φυλάγαμε...

— Παναγιὰ μου, τ' εἶν' αὐτό;

Βγήκε ἢ Δέσπω βαστώντας μιὰ βαρεῖα σακκούλα.

— Στάσου, μωρὴ σκύλα, τ' εἶν' αὐτό; — τάλλαρα! Εἶν' ἀπὸ
τὴ σερμαγιὰ λησμονημένα. Ἄχ, ἀλοίμονο! Τότε ποῦ φύγαμε
γιὰ τὴν Ἀθήνα, οὔτε κυτάξαμε... Χίλια τάλλαρα, τὰ γνωρίζω
γὼ ἀπὸ τὴ σακκούλα!

— Τί παράξενο, κυρά!

— Θάμα θεοῦ εἶναι!

— Γιὰ μένα, κυρά, τὴ δόλια· καλὰ τὸλεγε, ἔχει ὁ Θεός...

— Βλέπεις, κυρούνα, ποῦ σοῦ τόλεγα; Δὲ σοῦλεγα ἔχει ὁ
θεός; Αὐτὸς μᾶς φώτισε νάρθοῦμε. Ἄχ, κ' ἐδῶ πειὰ θ' ἀφή-
σοῦμε τὰ κόκκαλα· δὲ θὰ μεταποτίσω γὼ ἀπὸ ἔδῳ ὅσο νὰ
πεθάνω!

— Κ' ἐγὼ, κυρά, ἐδῶ θὰ μείνω;

— Κ' ἐσύ, μωρὴ, τί, δὲ σ' ἀρέσει τὸ νησί μας, τὸ βλοημένο;

— Βλέπεις αὐτὸ τί φύλαγε γιὰ μᾶς;

— Ἦτανε γιὰ τὴν προῖκα μου, κυρά...

— Ἄ, ὄχι! Ἡ προῖκα σου — κατὶ πολὺ βιάζεσαι!

— Τί, κυρά, δὲ θὰ μοῦ δώσης...

— Ὅσα σοῦ χρωστάω, τρελλή; Τόσα καὶ περισσότερα... μὰ
ὄχι! Αὐτὰ εἶν' ἅγια χρήματα, κανεὶς δὲ θὰ τὰ γγίξῃ... εἶν' ἀπὸ
τὴ σερμαγιὰ! Ὅχι... στάσου νὰ τὸ μετρήσω πρῶτα... τρεῖς
κλείσε καλὰ τὴν πόρτα... τί παλαβὴ εἶμαι! Ποιόνε φοβώμαστε,
μωρὴ, στὸ σπίτι μας; Αὐτὸ μᾶς καρτεροῦσε τόσα χρόνια, καὶ τὰ
φύλαξε. Στάσου ἐσὺ αὐτοῦ στὸ σκαλοπάτι, κ' ἄνοιξε τὴν ποδιά
σου· μέτρα, ἕνα, δυὸ, τρία... κύτα, κύτα· εἶναι τὰ ἴδια σὰν
ἐκεῖνα, ὅλα τάλλαρα σπαθᾶτα, κολωνᾶτα, καὶ σκουφᾶτα· Μεξι-
κάνικα, Μαρία-Τερέζες καὶ Σπανιόλικα, κύτα, μωρὴ, κύτα...

— Κυτῶτα, κυρά, μὰ δὲ μ' ἀφίνει νὰ τ' ἀγγίξω.

— Σώπα, εἶν' ἅγια πράματα, εἶν' ἀπὸ τὴ σερμαγιὰ... τώρα
νὰ μὴ μιλήσης, νὰ τὰ βάλῃς πάλι ἐκεῖ ποῦ τὰβρες, καὶ νὰ
κλείσης. Καὶ νὰ πιάσης νὰ σκουπίσης ὕστερα! Θὰ παραγγέ-
λοιμε νάρθοῦνε τὰ πράματά μας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα! Τώρα κάπου
θὰ βροῦμε κάνα παλιοκρέβατο, κάνα πιᾶτο καὶ μαχαιροπή-
ρονο. Θὰ πάρουμε δανεικὰ ὅσο νάρθοῦνε τὰ δικὰ μας. Καὶ θὰ
γράφουμε νάρθοῦνε γρήγορα! Καὶ θ' ἀρχίσουμε ἔδῳ ἄλλῃ ζωὴ
νὰ ζοῦμε. Ἄχ, θὰ δῆς, μωρὴ, τί ώραῖα θὰ περάσοῦμε! Θὰ σὲ
παντρέψω κιόλα — θὰ σοῦ δώσω τὸ Ραφαλιᾶ, μωρὴ τρελλή,
καὶ πενταξόσα τάλλαρα — σοῦ φτάνουνε; Θέλεις πειὸ πολλά;
Καλὰ — ὄχι ὅμως ἀπὸ τοῦτα· εἶν' ἅγια πράματα, θὰ τὰ στείλω
γὼ στὴν τράπεζα ἀμανέτι καὶ θὰ πάρω ἄλλα καινούρια νὰ
σοῦ δώσω... Ἐγὼ τ' ἄλλα πάλι τί νὰ τὰ κάμω, δὲ μοῦ χρειά-
ζονται· μοῦ φτάνει ἢ σύνταξή μου. Θὰ τὰ φυλάξω ὅμως...
ἄκου, μωρὴ κουτή, καὶ θὰ διορθώσω καὶ τὸ σπίτι, καὶ τὸν
κῆπο καὶ θὰ ζήσω ἔδῳ... ὅσο νὰ πεθάνω... Ὑστερα πειὰ
κ' ἐγὼ δὲν ξέρω τί θὰ γίνουν...

Ἐκλαιγε καὶ γελοῦσε. Κ' ἢ Δέσπω ἀνησυχοῦσε μὴν τρελλά-
θηκε. Μὰ ἔβλεπε τὸ σπίτι γύρω σὰ δικὸ της τώρα.

Ἀθήνα, 31 Γεναριοῦ 1916

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Εἰς ἀξιωματικὸν κουραμπιέν

Εὐδαίμων! τὸν σκοπὸν τοῦ ζῆν κατώρθωσες νὰ μάθης·
βάρος δὲν φέρεις στὴν ζωὴν κανέν, ἐκτός... τῆς σπάθης!

ΕΩΣΦΟΡΟΣ

ΝΕΟΝ ΜΕΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΟΥ ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΟΥ
ΣΠΗΛΙΟΥ ΧΑΡΑΜΗ

27 — ΟΔΟΣ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ — 27

(*Εναντι τῆς παλαιᾶς Κλινικῆς του: *Ὁδὸς Πειραιῶς 20)

*Α! τὸ φῶς ποῦ σὲ στολίζει
Σὰν Ἡλίου φεγγαβολὴ
Καὶ μακροῦθεν σπινθηρίζει
Δὲν εἶναι ὄχι, ἀπὸ τῆ γῆ.
Κι' ὄλα γύρω σου εἶναι φῶς.
Σολωμός.

ΜΟΝΟΝ οἱ ἐκ τοῦ «Γύμου τῆς ἐλευθερίας» ὑπέροχοι αὐτοὶ στίχοι τοῦ μεγάλου μας Ἑθνικοῦ ποιητοῦ θά ἠδύναντο νὰ ζωγραφίσουν ἀκριβῶς τὴν ἐκ τῆς θέας τῆς Νέας Ὀφθαλμολογικῆς Κλινικῆς τοῦ διαπρεποῦς μας Ὀφθαλμολόγου κ. Σπήλιου Χαράμη ἐντύπως.

Ἡ χειρουργικὴ τε καὶ θεραπευτικὴ δεινότης τοῦ κ. Χαράμη εἶναι ἤδη γνωστὴ ἀπὸ 20ετίας, ὥστε νὰ μὴν ἔχη πλέον ἀνάγκην νέων διὰ τοῦ τύπου ἐγκωμίων. Ὅ,τι ὅμως εἶναι ἤδη καινοφανές καὶ ἔξοχον, χρῆζον ἀνάγκην παρουσιάσεως ἐνώπιον ὀλοκληροῦ τοῦ Πανελληνίου, εἶναι ἡ ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον παρασκευαζομένη καὶ νῦν ἐν ἐνεργείᾳ οὐσα ἐκλαμπρος εἰς φῶς καὶ εἰς εὐμάρειαν Νέα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μενάνδρου 27 Ὀφθαλμολογικὴ Κλινικὴ αὐτοῦ.

Κατάλευκος εἶναι ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς. Μὲ στολὴν διακοσμον, δλόκληρος. Μὲ εὐμάρειαν ἐπιστημονικὴν μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν, ὑπερτέραν οἰουδήποτε ὁμοίου κλάδου ἰδρύματος καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Μὲ τέσσαρας ὀρίζοντας καὶ μὲ φῶς ἐξ ὄλων τῶν πλευρῶν τῆς, ὥστε νὰ ἦναι πανταχοῦθεν ἠλιόλουστος, ὑπενθυμιζοῦσα εἰς ἀκέραιον τοὺς ὡς ἄνω στίχους τοῦ Σολωμοῦ,

εἶδος - καὶ ἡ Κλινικὴ αὐτὴ - λαμπροφόρου ἐν μικρογραφίᾳ Ἐλευθερίας. Ἐλευθερίας ὀράσεως καὶ φωτός καὶ οἴστρου.

* *

Ἐκατοντάδας χιλιάδων δραχμῶν — παρ' ὅλην τὴν φοβεράν ἔλλειψιν τῶν μέσων καὶ τὴν φοβερωτέραν ἀκρίβειαν αὐτῶν — διέθεσεν ὁ κ. Χαράμης πρὸς σύμπηξιν αὐτῆς. Καὶ ἡ ἐπιτυχία ἐπεδράβευσεν ἄθε του προσπάθειαν. Καὶ ἡ θέλησις κατενίκησεν κάθε ἐμπόδιον. Ὅλα ἐν αὐτῇ ἀστράπτουν. Οἱ τοίχοί τῆς — λακὲ ὄλοι — ἀπαστράπτουν πανταχοῦθεν σὰν καθρέπται. Τὰ δάπεδά τῆς ὄλα ἀπὸ ξυλόλιθον. Αἱ ὀροφαί τῆς, ἀπὸ λακὲ ἐπίσης, κατάστιλπνοι, σὰν ἐξωτικοὶ φαντάζουν κρύσταλλοι παραμυθένιου παλατιοῦ. Μὲ λουτήρας, μὲ ἀποχωρητήρια ἀναπαυτικώτατα, μὲ μαγειρεῖα εὐμαρέστατα, μὲ ἀνεμιστήρας, μὲ ἠλεκτρικοὺς κώδωνας καὶ ἠλεκτρικὸν φῶς εἰς ὄλα τὰ πατώματα, μὲ ἀφθονίαν ὕδατων ἐξασφαλισθέντων δι' ὄλους ἰδιαιτέρων ὑδραυλικῶν ἐργασιῶν.

Βεράνται καὶ ἐξῶσται ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν κοσμοῦν τὸ ἔδρυμα πρὸς ἀναφυχὴν τῶν ἀσθενῶν. Αἱ θύραι τοῦ ὄλοι εἶναι μὲ κρυστάλλους βαρυτίμους, διασκορπιζοῦσαι ἐπαλλήλως, σὰν τόσοι χεῖμαρροι, τὸ φῶς. Εἰς τὸ χειρουργεῖόν του τρεῖς κλίθαινοι διατίθενται ἀνετώτατα διὰ θερμὴν καὶ ξηρὴν θερμοκρασίαν καὶ ἀσηψίαν καὶ διὰ τὰς σχετικὰς κατὰ πᾶσαν ἐγγχειρήσιν ἀπολυμάνσεις. Κρυστάλλινοι θῆκαι προβάλλονται πανταχοῦ πρὸς προσφύλαξιν τῶν ἐργαλείων. Νιπτῆρες ἀφθονοὶ διὰ πλύσεις τῶν χειρῶν. Καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἐνα ὀφθαλμολογικὸν χειρουργεῖον θά ἠδύνατο νὰ ἀναδείξῃ τελειότατον καὶ εἰς ὄλον τὸ ὕψος τῶν μέχρι τοῦδε προόδων τῆς Ἐπιστήμης.

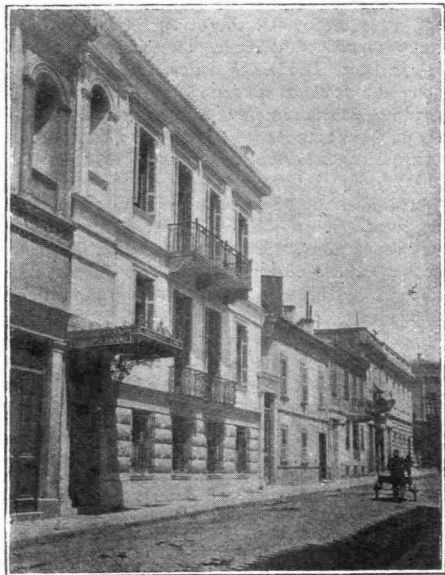
Θάλαμος ἰδιαιτέρως διὰ τὰς ὀφθαλμοσκοπήσεις ὀρίσθη, ἰδιαιτέρως κεχρωματισμένος. Οἱ δὲ διὰ τοὺς νοσηλευσμένους θάλαμοι εἶνε ὄλοι ἀνετοὶ, εὐάεροι, εὐῆλιοι καὶ δι' ὄλα τὰ βαλάντια, ἀπὸ τῶν πλουσιωτέρων μέχρι τῶν ἀπορωτέρων. Τούτων δὲ ἄλλος μὲν εἶναι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος καθωσιωμένος. Ἄλλος δὲ εἰς τὸ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. Ἄλλος στολισμένος μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἐνδόξου Βασιλέως μας Κωνσταντίνου τοῦ ΙΒ'. Ἄλλος μὲ τὸ τοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ ὀφθαλμολόγου καὶ διδασκάλου τοῦ κ. Χαράμη Φωτεινοῦ Παναῖ. Τὸ ὄλον δὲ ἔδρυμα, ἀφισρωμένον εἰς τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν.

* *

Ἐπὶ τοιαύτας συνθήκας συγκεκροτημένη ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μενάνδρου ἀριθ. 27 Νέα Ὀφθαλμολ. Κλινικὴ τοῦ κ. Χαράμη, καὶ ὑπὸ τὴν σιδαρὰν αὐτοῦ διεύθυνσιν, δὲν ἀμφιδέλλομεν ὅτι θ' ἀποδώσῃ ἐν τε τῇ Ἐπιστήμῃ καὶ τῇ Θεραπευτικῇ καρποὺς ὑπερτέρους κατὰ πολὺ τῶν οὗς μέχρι σήμερον ἀπέδωκεν ἡ παλαιὰ αὐτοῦ ἐν Ἀθῆ-

ναις Ὀφθαλμολ. Κλινική καὶ ἡ ἐν Πειραιεὶ. Αἴτινες, ἐκ τῶν ἐν αὐταῖς, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς των, ἐπισήμως τηρουμένων σχετικῶν βιβλίων, βεβαιοῦται ὅτι παρουσίασαν τὴν ἐξῆς διὰ τὰ ὀφθαλμολογικά μας χρονικά μοναδικὴν κίνησιν: Ἄσθενῶν μὲν καθόλου καὶ εἰς τὰς δύο Κλινικάς αὐτὰς 45,700, ἐγχειρισθέντων δέ, 6,454.

Λοιπόν, καὶ ἡ νέα Κλινική του, ἡ ἔχουσα ὄλον τὸ Σολωμικόν

Τὸ νέον ἴδρυμα τῆς Ὀφθαλμολογικῆς Κλινικῆς κ. Σπήλιου Χαραμῆ

φῶς μέσα τῆς, ἡ γεμάτη ἀπὸ τὸ φυσικῶς ἐλεύθερον πνεῦμα τοῦ Διευθυντοῦ τῆς, Διευθυντοῦ Ὑδραίου, ἡ ἄσπιλος, καὶ συμβολικῶς καὶ πραγματικῶς, καθ' ὅλα τὰ σημεῖα, ἡ ἐκ Θεοῦ ἢ ἐκ συμπτώσεως καταπλημμυρομένη πανταχόθεν, καὶ ἔσω καὶ ἔξω, ἀπὸ φῶς, ἀντανακλῶσα ὄλην τὴν θαυματουργὸν δύναμιν τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς, γνωρίζοντος πῶς νὰ χαρίξῃ φῶς, πῶς νὰ γεμίξῃ ἀπὸ φῶς, πῶς νὰ φωταγωγῇ καὶ νὰ πλάτῃ φῶς εἰς τὰ πάσχοντα ἢ πονεμένα ματάκια τῶν ἀσθενῶν τοῦ κόσμου — καὶ ἡ νέα, λέγομεν, Κλινική του

αὐτή, ὑπὸ νέον οὕτω ἄστερισμόν δρῶσα, θέλει ἀνταποκριθῆ εἰς ὄλην τὴν ἱερότητα τοῦ προορισμοῦ τῆς, ὄν μετὰ τῆς δαφιλείας καὶ πλούτου ἐπιστημονικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς χειρουργικῆς θειότητος, ἐτάχθη, νὰ ὑπηρετήσῃ παρ' ἡμῖν ὁ διαπρεπῆς μας ὀφθαλμολόγος κ. Σπήλιος Χαραμῆς.

ΣΕΛΙΣ ΕΡΩΤΟΣ

(Ἔργον τοῦ Louis Gossin)

...

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ!..

Ι άστραπές λάμπανε κάθε τόσο σά ματιές της άγριας νύχτας και ό άνεμος άκουγότανε νά βογγάη, νά ουρλιάζει και κάποτε νά κλαίη σά μωρό άπαισιο, μωρό δαιμονας...

Στόν άγριο κρότο ενός κεραυνού, πού σά στύλος συντριμμένος έπεφτε, ή παρέα σταμάτησε την κουβέντα της. Ό ζιτρινος άνθρωπος, πού καθότανε στή γωνιά, άκούστηκε νά λέη:

— Τί κακιά νύχτα!..

— Τί κακιά και κακιά!.. του ειπε ό φαράς: έχω 'δη έγώ τρεις φορές χειρότερες! Μωρέ, δέν ανάβεις τό φώς!.. Έ, διάολε, σά σκοτεινά θά μās έχεις;

— Τώρα δά νύχτωσε!.. Μην κάνης έτσι!.. Νά, τ' ανάβω!..

Και ό γέρο Μήτρος βάζοντας μία καρέκλα άνέβηκε και άναψε την καπνισμένη λάμπα του.

"Ένα φως νυσταγμένο, σά ματιά μισοζοιμισμένου ανθρώπου, άπλώθηκε.

— Έτσι ντέ!

— Έλα, για πάφτε τώρα, νά μās τελειώση την κουβέντα του!.. Λέγε, Μαρκάκα!..

Ό Μαρκάκας άφησε τό τοιμπούκι του, πού ειχε σβύσει, στο τραπέζι, εχάιδεψε τά γένεια του και άρχισε:

— ... Που λέτε, και μεγάλοι κρατούσαμε την ίδια φιλία. Ό ένας θά ζητούσε τον άλλον, άμα δέν ειχε δουλειά, για νά πāμε μαζί στον καφενέ νά τå πούμε και νά παίξουμε χαρτιά. Πολλές φορές έπινε μαζί μου και κρασί. Και τό όουφούσε, μå την αλήθεια, και πιο πολν από μένα, πού ειχα βγάλει όνομα για κρασοπατέρας!

— Βρε Μανώλη, μου έλεγε όταν ητανε στα κέφια του, μå τον Μωαμέτη αν δε σέχω σαν κιατόν!..

Μια μέρα ξαφνικά μās έρχεται μια ειδησι στο χωριό. Οι χριστιανοί ειχανε χτυπηθι με τοις τούρκους κι' ανοιξαν τό ντουφέκι!..

Άρχισανε τότε τά κρυφομιλήματα, μια ταραγή. Οι τούρκοι χωριστήκανε εϋθως απ' τους χριστιανούς και οι χριστιανοί απ' τους τούρκους! Μόνο έγώ πηγα με τον Άλη στον καφενέ. Δέν ητανε πολλοί μέσα ητανε σχεδόν έρημος. Που άλλες φορές! Ό καφετζής, χριστιανός, ειδα νά μου όίχνη μια άγρια ματιά σαν νά ειχα κάνει η νά έκανα κανένα κακό μεγάλο. Στη ματιά εκείνη έπάγωσα.

— Τί έχεις και δε μιλās με 'ρωτå ό Άλης. Μη δέν εισαι καλά;

— Δέν είμαι τόσο καλά, του απήντησα: κατι έχω!..

— Νå πās νå πλαγιάσης! μου λέει.

Άπ' έξω και κάτω από ένα πλατάμι ειχα 'δη νå κάθεται ό παπα-Κυριάκος... ένας παπās βλογοκοιμμένος, μαϋρος!.. Έτσι σå νå τον βλέπω!.. βλογοκοιμμένος, μένα ασπράδι στο άριστερό του μάτι!.. και κακός!.. όσο παίρνει!.. και δε γελοϋσε ποτέ του!.. Δοιπόν, άμα βγήκαμε με τον Άλη, τον άκούω νά με φωνάζη. Πήγα κοντά. Δίπλα του ητανε ένας λαϊκός, πού δέν τον ηξερα και φούμερνε άργιλέ.

— Δε μου λές, Μανώλη, μου λέει ό παπās: εισαι χριστιανός η τούρκος;...

— Τί λόγια εινε αυτά, δέσποτα; του λέω: χριστιανός και χριστιανός είμαι!.. Τό ξερείς!..

— Τούρκος η Έλληνας;... πάλι με ρωτå αυτός και με κνταζε με τό ένα μάτι του. πούβγαζε σπίθες!..

— Τό ρωτās;... Έλληνας σωστός!.. του λέω γώ.

— Έ, άφου εισαι χριστιανός και Έλληνας, τί διαόλο θέλεις με τον Τούρκο;... μου κάνει άγρια.

— Εινε φίλος μου!..

— Φίλος σου!.. Δέν ύπάρχει, μωρέ, φιλία μπρός στην πατριδα!.. Στο διάολο η φιλία!.. Σκυλι εινε κιατός όπως κ' οι άλλοι!.. Αυτό πού σου λέω νå τό σκεφτής!..

Έφυγα. Ό Άλης, πού με περιέμενε πιο κάτω, με ρώτησε τί με ηθελε ό παπās. Πρώτη φορά δέν του ειπα την αλήθεια ύστερα από τόσα χρόνια.

Τό βράδυ ηρθε στο σπίτι ένας θειος μου και με φώναζε.

— Ό παπα-Κυριάκος σε θέλει! μου λέει.

Με πήρε και πήγαμε σένα σπίτι, όχι του παπα, και τον βρήκαμε 'κει. Άρχισε και 'κει νå μου λέη τå ίδια και χίλια δυο άλλα: πόσα κακά μās έκαναν οι Τούρκοι, για την πατριδα μας, πός ητανε μεγάλη, όμοραία, κιατόι την καταστρέψανε, και ένα σορό άλλα!..

**

Κοιμώμωνα βαθειά και χωρίς νå βλέπω όνειρο, όταν άκούω ν' ανοιγή με βία η πόρτα και νå με φωνάζουνε δυο φορές.

— Μανώλη, Μανώλη!..

Η φωνή του Άλη.

Πετιέμαι άπάνω. Ήτανε ξεμερώματα. Ή πόρτα κλεισμένη. Κυττάζω έξω. Κανείς. Κάνω τὸ σταυρό μου καὶ ντύνομαι.

“Άμα βγήκα έξω, δὲ θάχα κάνει δέκα πέντε βήματα, βλέπω τὸ θεῖο μου, τὸν ἀδελφό τῆς μάννας μου νὰ ἔρχεται.

— Ποῦ πᾶς; μὲ ρωτᾷ.

— Γιὰ ἔξω!.. τοῦ λέω.

— Χωρὶς τουφεκὶ θὰ πᾶς;... Πάρε τὸ τουφεκὶ σου, τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω!.. Ὡρα τὴν ὥρα δὲ ξέρει κανεὶς τί θὰ συμβῆῖ καὶ δῶ!..

Πῆγα πάλι μέσα καὶ πῆρα τὸ τουφεκὶ μου καὶ βγήκα έξω.

— Άκου δῶ, μοῦ λέει ὁ θεῖος μου, ποῦ μὲ εἶχε συνοδεύσει λίγο τὰ μάτια σου τέσσερα!.. Καὶ ὅσο μπορεῖς νωρὶς!..

Καὶ μοῦ ἔδωσε καὶ κάτι ἄλλες συμβουλές.

Πῆρα τὸ δρόμο μόνος. Καὶ ἦταν ἀνοιξη. Τὰ χωράφια κοκκίνιζαν ἀπ' τὶς παπαροῦνες καὶ ὁ ἀέρας μοσχοβολοῦσε ἀπ' τ' ἀγριολούλουδα. Θυμᾶμαι καὶ πῶς στὰ χόρτα κρέμονταν σάν διαμαντόπετρας ὄλο σταλαγματιές νερὸ, γιὰτὶ εἶχε ψυχάλισι τὴ νύχτα.

“Άνθρωπος δὲν φαινότανε έξω. Άλλ' ἴσα, ἴσα εἶχε γεμίσει ὁ τόπος ἀπὸ κοπάδια κοράκων, ποῦ γυρῖζανε στὰ ὑψώματα, κατέβαιναν στὰ χωράφια. Τόσα πολλὰ δὲν εἶχα δῆ ἄλλη φερά. Εἶχα ὅμως ἀκούσει ἀπὸ μέρες, πῶς πολλὰ κοράκια εἶχαν περᾶ γύρω ἀπ' τὰ χωριά μας, καὶ τῶχανε γιὰ πολὺ κακὸ σημάδι!..

“Ένα ἀπ' αὐτὰ, θυμᾶμαι, κατέβηκε χαμηλά-χαμηλά καὶ πέρασε κοντά, κοντά μου καὶ καθὼς περνοῦσε ἔκρωξε δυνατὰ.

Δὲ μᾶρεσε αὐτό.

— Άς ἔχω τὸ νοῦ μου!.. εἶπα. Καὶ ἄρχισα νὰ προσέχω πολὺ.

Πάνω σὲνα ὑψωμα, ποῦ εἶνε καὶ μιὰ ἐκκλησίτσα, εἶδε ἕνα γέρο νὰ στέκεται!..

“Έφθανα κοντά, ὅταν ξαφνικὰ δυὸ τουφεκιές πέσανε πίσω 'κει.

— Πιαστήκανε, πιαστήκανε!.. ἀκούω τὸ γέρο καὶ φωνάζει καὶ σήκωνε τὰ χέρια του.

— Τρέξε, μωρέ, κάνει σὲ μένα τρέξε καὶ βάραι τὸν σκυλάπιστο!.. Άπ' ἐκεῖ, ἀπ' ἐκεῖ!..

Πηδοῦσα χαντάκια, ἀνέβαινα σωροὺς χῶμα, γλυστροῦσα. Ήθελα νὰ φθάσω γρήγορα. Καὶ ἄκουγα, ὅσο πλησίαζα, φωνές, βλαστήμιες, καὶ ἀπὸ ψηλὰ τὴ φωνὴ τοῦ γέρου νὰ μοῦ λέη ἀδιάκοπα:

— Τρέξε, μωρέ, τρέξε!.. σκότωσε τὸ σκυλάπιστο!..

Καθὼς ἔστριψα τὸ ὑψωμα, βλέπω δυὸ ἀνθρώπους νὰ παλεύουνε γύρω ἀπὸ μιὰ ἐλῆα. “Ένας χριστιανὸς καὶ ἕνας τοῦρκος, ὁ Άλῆς!..

“Ο Άλῆς κρατοῦσε καὶ ἕνα τουφεκὶ στὰ χέρια του, ποῦ, καθὼς ἔμαθα κατόπι, τὸ εἶχε πάρει ἀπ' τὸ χριστιανό. Τὸ πρόσωπο τοῦ χριστιανοῦ ἦτανε ματωμένο!..

— Μανώλη, Μανώλη!.. Γιὰ ἔλα δῶ: μοῦ φωνάζει ὁ Άλῆς, ἄμα μὲ εἶδε.

“Έγὼ πάω κοντά του καὶ σηκώνω τὸ ὄπλο μου καὶ τᾶδειάζω στὸ στήθος του!..”

“Ο Μαρκάκας σόπασε. Πῆρε τὸ τσιμποῦκι του καὶ τὸ χτύπησε στὸ τραπέζι γιὰ νὰ βγάλῃ τὸν καπνὸ καὶ τὴ στάχτη!..

— Τὸν σκότωσες; ρώτησε ὁ ψαράς, ποῦχε τὸ πρόσωπο σάν πετρόψαρο.

— Άμ' τί!.. Πάει!..

— Τὸ φίλο σου, μωρέ, σκότωσες; τὸν ἀδελφικό σου φίλο;...!

— Ναι, τὸν σκότωσα!.. Καὶ γιὰτὶ νὰ μὴν τὸν σκοτώσω;... Μπροστὰ στὴν πατρίδα ὄλα!..

“Ο ψαράς κινήθηκε στὸ κᾶθισμά του, τὰ μάτια τὰ γουρλωμένα ἀγριέψανε· κάτι θέλησε νὰ πῆ, ποῦ τὸ αἰσθάνθηκε νὰ ταράζε-ται στὸ νοῦ του, μὰ δὲν μπόρεσε.

! — Πατρίδα, πατρίδα!.. μουρμούρισε καὶ ἔρριξε μιὰ ἄγρια ματιὰ στὸν Μαρκάκα, ποῦ σκυφτὰ γέμιζε τὸ τσιμποῦκι του.

“Η βροχὴ ἄρχισε πάλι νὰ χτυπᾷ τὰ γυαλιὰ δυνατὰ καὶ πάλι ὁ ἄνεμος ἀκούστηκε νὰ οὐρλιάζῃ, νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ κλαίῃ κάποτε σὰ μωρὸ ἀπαίσιο, μωρὸ δαίμονας!..

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΓΥΝΑΙΚΑ

*Ξεκίνησ' ἀπ' τὰ βᾶθη τῶν αἰῶνων,
μὲ τὴν ἔδρα στὸν ὄμο ταπεινὴ Ρεβέκκα,
στὴ δῖρα σου ἔγεια νὰ πῆς κι' ἐμπρός σου
στέχω συμβολικὴ Γυναῖκα.*

*Ἐσὺ τοῦ νοῦ τὰ θεῖα τὰ δῶρα
μοῦ σκόρπισες στὰ πόδια καὶ στὰ χέρια
κι' ἄστραψε ὁ πόνος τῆς ψυχῆς σου μάτια,
ὅπως στὴ σκοτεινὴ νύχτα τ' ἀστέρη.*

*Μὲ τὴν ἔδρα στὸν ὄμο ἀκολουθῶ σε
καὶ μὲ τῆς βιβλικῆς γυναῖκας τὴν ἀπλότη.
Κάμε ἀπὸ τὸ φῶς νὰ φέγγῃ μον τὸ βῆμα
κι' ἀπ' τὴ σοφὴ χαρὰ μου ἡ νεότη.*

*“Ἐτοι μᾶς τῶραφεν ἡ Μοῖρα πάντα:
Μέσα στὴν Πλάση διὰδρα τρισαγία —
ἐσὺ τοῦ νοῦ νὰ μοῦ σκορπᾷς τὰ δῶρα,
κι' ἐγὼ σὴ δῖρα σου νὰ γέροω τὴν ἔδρα.*

(1916)

ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΔΑΦΝΗ

ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΣ

(ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ)

[Εισέρχεται ἡ *Κικὴ* κρατοῦσα εἰς τὴν δεξιᾶν ἀνοικτὸν γράμμα. Εἶνε νέα 28 ἐτῶν, εὐμορφη, μὲ χάριν φιλάρεσκον καὶ ἐρωτοτρόπον εἰς τὸ βᾶδισμα, τὰς χειρονομίας, τὰς στάσεις ποῦ λαμβάνει. Μὲ μάτια λάμποντα ἀπὸ ἐπιθυμίας. Φορεῖ κομμὴν ἑνδυμασίαν περιπάτου.]

Κικὴ (ἀκκιζομένη, ἀφοῦ ἔροισεν ἐν τελευταίῳ ἀκόμη βλέμμα εἰς τὴν ἐπιστολήν).

Γιὰ ἄς τὸ σκεφθῶ λίγο καλλιτέρα!.. Ὁ Τάκης μοῦ γράφει καὶ μὲ παρακαλεῖ νὰ πάω, λέει, στὴν γκαρσονιέρα του, ποῦ ἔχει, νὰ μοῦ πῆ λέει, κάτι πολὺ σοβαρὸ καὶ σπουδαῖο... καὶ τὸν μ' ἐνδιαφέρει, λέει!.. (μειδιῶσα καὶ κινῶσα ἐκφραστικῶς τὴν κεφαλήν). Χμ!.. τὸν κατεργάρι!.. τὸν παραλυμένο!.. Ἄμ' σὲ ξέρω δά, κύριε Τάκη, τί εἶδους σπουδαίας ἀνακινώσεις καὶ δοσοληψίας ἔχεις μὲ τὴς γυναῖκες!.. (μορφάζει ἐιρωνικῶς) Τάχα μου!.. ἔχει νὰ μοῦ πῆ!.. Νὰ σὲ χαρῶ, ματάκια μου!.. (μὲ γέλιο προσποιημένο) Χᾶ, γᾶ, γᾶ!.. (ἀλλάσσει ἔσφρος καὶ τόνον φωνῆς ἐπὶ τὸ σοβαρότερον) Μπᾶ! τὸν ἀναιδέστατον!.. Μὰ τί μ' ἐνόμισεν ὁ ἀνόητος; Γιὰ ποιά μ' ἐπῆρε;... Γιὰ καμιὰ ἴσως ἀπ' ἐκείνες ποῦχουν τὰ μυαλά ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ κατέλλο τους;... (ιστανοῶναι τὰ χέρια εἰς ἐκφρασιν ἀπορίας καὶ ὀργῆς) Ὅριστε!.. πὼς σὰς φαίνεται;... Μὰ εἶναι δηλαδὴ νὰ δαιμονίζεται κανένας μὲ τὴν αὐθάδεια μερικῶν νέων!... Ἄκουτ' ἐκεῖ, ἀδιακρισία!... (σφίγγει τοὺς γρόνθους χειρῶν μὲ θυμὸν) Ἔτσι μοῦρχεται!.. (ειρωνικῶς) Ἄμ' δέ!.. ἤσφρε νὰ παίξῃ!.. (ἵσταται πρὸς στιγμὴν κινῶσα ἀπειλητικῶς τὴν κεφαλήν) Φεῖδι κολοβὸ ποῦ σ' ἔφαγε, καϊμένη Τάχη, ἂν τυχόν σου πέρασε ἡ ἰδέα... πὼς... (ἀνατινασσομένη ἔξαφρα καὶ περιτρέχουσα ἐν νευρικῇ βίᾳ τὴν σκηρῆν) Ἄ!.. ὄχι!.. ὄχι!.. Δὲν ἐπιτρέπω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου οὔτε καὶ

νὰ τὸ φαντασθῶ!.. Τρέμω, σὰς ὀρκίζομαι, καὶ νὰ διανοηθῶ ἀκόμη τέτοια κακοήθεια!.. (μετὰ μικρὰν σιγὴν διατρέχει τὰς πρώτας γραμμὰς τῆς ἐπιστολῆς) Μὰ πὼς λοιπὸν ἔλαβε τὸ θάρρος νὰ μοῦ γράψῃ ἔτσι;... Εἶμαι νὰ παλαβῶσω!.. (φέρει τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον ὡς διὰ νὰ ἀνακαλέσῃ τὰς ἀναμνήσεις τῆς) Ἄααα!.. μήπως ἄρα γε;... Ἄ! αὐτὸ θὰ εἶνε δίχως ἄλλο... ἐπειδὴ προχθές, εἰς τὸ σαλόνι τῆς Λιλῆς, μοῦθε — ἔτσι, γιὰ γούστο, ρουτ passer le temps — μοῦθε καὶ τοῦτα, μὲ οικειότητα, δύο τρία ἀνοικτὰ λογάκια... αὐτὸς, φαίνεται... ποῖος ξέρει... θὰ τὰ πῆρε ἴσως διαφορετικὰ... καί... Μπᾶ! τὸν ἀρχεῖον, τὸν ξεστοίποτον!.. (μὲ ἔσφρος ἀδυστηρὸν καὶ ἀποφθεγματικόν) Νά! γι' αὐτὸ ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ εἶνε προσεκτικὴ, ν' ἀκριβοζυγίξῃ κάθε λέξι τῆς καὶ κάθε τῆς κίνημα, ὅταν μιλῇ μὲ τοὺς ἄνδρας!.. (χαϊδευομένη) κ' ἐγὼ ἡ καϊμένη νὰ τοῦ μιλῶ μὲ τόση ἀθωότητα!.. Ἄχ! αὐτὴ ἡ ἀθωότης εἶνε ποῦ μᾶς γαρδακώνει ἐμᾶς τῆς γυναῖκες!.. Ὅριστε τώρα!.. Νὰ πάω, λέει, νὰ μοῦ πῆ!.. Ἄμ' δέν!.. Μακρὰ ποῦ ξημέρωσε, ἔξυπνε κύριε Τάκη!.. Αὐτὰ νὰ τὰ πουλᾶς ἄλλου, νὰ σὲ χαρῶ!.. Ἐκεῖ ποῦ περνοῦν!.. Ἐν πρώτοις, φίλε μου, ἕνας νέος ὅπως πρέπει ποτὲ δὲν προσκαλεῖ μίαν ἐντιμον κυρίαν εἰς τὸ δωμάτιόν του... ἔτσι μάλιστα, ἀποτόμως, χωρὶς τοῦλάχιστον νὰ τῆς φανερώσῃ πρῶτα τὸ θέμα τῆς ἀνακινώσεως!.. Καὶ δεύτερον, ἔστω... ἄς ὑποθέσω γιὰ μίαν στιγμὴ πὼς ἔμορχει νὰ γίνῃ... Μὰ ἂν τὸ μάθῃ ὁ ἄνδρας μου;... (Κατευναζομένη) Ἄλλὰ θὰ μοῦ πῆς, ὁ Ζαχαρίας μου δὲν εἶνε διόλου ζηλότυπος... χαχ, ἂ! χαχ, ἂ! Αὐτὸ δὰ μοῦλειπε νᾶχουμε καὶ ζήλειες!.. (μετὰ τινα σκέψιν) Οὐφ... ἀλήθεια... Ἐγὼ μίαν φοῦρα καὶ μ' αὐτὸν τὸν Ζαχαρία!.. Ἄκουε, καλέ, νὰ μὴ μὲ ζηλεύῃ διόλου!.. Τί τάχα; δὲν τὸ ἀξίζω;... Αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία του μὲ πληγώνει κάπως... καὶ βέβαια, ἕνας ἄνδρας ποῦ δὲν κρυφοζηλεύει λιγάκι τὴν γυναῖκα του, ὅταν μάλιστα εἶνε κ' ἔμορφη... δὲν τὸ λέω γιὰ μένα... ἂ! μτᾶ!.. μιλῶ γενικῶς — θὰ πῆ πὼς καρρὶ δὲν τοῦ καίγεται, πὼς δὲν τὴν ἀγατᾶ!.. Νά, ἔτσι μερικοὶ ἄνδρες χαλοῦν τῆς γυναῖκες τους... Ἄ! ὄχι! ὄχι! Εἶμαι ὑπὲρ τῆς ζηλοτυπίας!.. Ἡ ζηλοτυπία εἶνε ἐν εἶδος ἐνόπλου φρουρᾶς διὰ τὴν γυναῖκα... (μὲ αὐταρσέκειαν) Καὶ καλὰ νὰ τύχῃ ἡ γυναῖκα νὰ ἦνε ἀδυστηρὰ καὶ νὰ ξέρῃ νὰ προφυλάξῃ τὸν ἑαυτὸν τῆς... Μὰ ἂν συμβῆ νὰ ἦνε λίγο ἀδύνατον χαρακτῆρος, λίγο ἐλαφροῦσα;... (δυσφοροῦσα) Οὐφ! τί μὲ μέλλει ἐμένα γιὰ τῆς ἄλλες; Φθάνει ποῦ ἐγὼ ξέρω καλὰ τὰ καθήκοντά μου... (Κάθεται παρὰ τὴν στοργγύλην εἰς τὸ

—... Μὰ ἂν τὸ μάθῃ ὁ ἄνδρας μου;...

μέσον τραπέζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζει τὸν ἀγκῶνα, κρατοῦσα ἐν τῇ παλάμῃ τὴν κεφαλὴν. Φαίνεται σκεπτική καὶ ἀνήσυχος. Μετὰ τινος στιγμῆς ἐγείρεται βίαιως). Οὐφφφ!... μοῦ ἔρχεται σάν ζάλη... (ἀσβεσμένη διὰ τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἀπατιέουσα βαρῶς) ἄχ! δὲν εἶμαι καλά... πρέπει νὰ ἐβγῶ λίγο ἔξω, νὰ πάρω ἀέρα... (κινεῖται πρὸς τὸ βάθος) ποῦ ἔχω τὸ καπέλλο μου;... (ἐπαναστασιαστικῶς ἀποτόμως πρὸς τὰ ἔξω τῆς οἰκῆς) Ἄ! ὄχι!... ὄχι!... Σήμερα ἴσα-ἴσα δὲν πρέπει νὰ κάμω βῆμα ἀπὸ 'δῶ. Ὅχι! Δὲν θέλω οὔτε εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ἀκόμα νὰ δώσω τὴν παραμιζρὰν ὑποψίαν!... (Σανακάζεται πλησίον τῆς τραπέζης. Ἐβνε στενοχωρημένη): Ἄλλά... εἶμαι ὅμως περιέργη, σὰν τί νὰ με

Φαίνεται σκεπτική καὶ ἀνήσυχος

θέλη τάχα ὁ Τάκης; (ἐγείρεται νευρική) Ὡς τόσο ἡ περιέργεια εἶνε πολὺ κακὸς πειρασμός!... παραδείγμα ἢ προμάμημα ἢ ἔβρα!... ἢ ἀνόητη... Μὲ τὸ νὰ ἦνε φιλοπεριεργή, ἐδάγκασε τὸν ἀτηγορευμένον καρπὸν καὶ... τὴν πῆρε ὁ Διάβολος!... (Σκέπτεται συνδεύουσα διὰ χειρονομίων τὰς σκέψεις τῆς. Μετὰ τινος στιγμῆς) Ἐχει, λέει, νὰ μοῦ ἐμπιστευθῇ κάτι πολὺ σοβαρόν!... Πφφ! χα, χα, χα! (Κάθεται) Αὐτὰ, ἀξιώτιμος κύριε Τάκη, τὰ λένε εἰς τὸν κλήδονα! (Σηκώνεται. Ὁρῶν καὶ με ὕψος ὀητορικόν). Καὶ γιατί, παρακαλῶ, κύριε, δὲν ἔρχεσαι νὰ μοῦ τὸ πῆς ἐδῶ, εἰς τὸ συζυγικόν μου ἀσυλον, καθαρά καὶ ξάστερα, σὰν τίμιος νέος!... Ἀἴ! Γιατί; (με θυμὸν κτωπῶσα μετὰ τὸ τακουράκι τῆς τῷ ἔδαφος) Μίλα λοιπόν, κύριε, αἴ! Γιατί; Ἄν ἦσουν εἰλικρινῆς καὶ ἀθῶος, θὰ ἦρχεσο ἐδῶ, ἐμπρὸς εἰς τὸν ἄνδρα μου... Μάλιστα! ἄμ! τί ἐνόμισες, αἴ; (Ἐξαιτιομένη) Ἄ! ἔπρεπε νὰ ἦταν ἐδῶ τώρα, νὰ τοῦ τὰ ψάλλω ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια... νὰ τοῦ δεῖξω ἐγὼ!... τὸν ἔλεεινόν! (Ὡς στενοχωρημένη) Ἄ! ὄχι! Οὔτε νὰ τολμήσῃ νὰ ἐμφανισθῇ ἐμπρὸς μου! (Κάθεται σολογοισμένη) Μὰ ἂν πάλιν τὸν ὑποπτευομαι ἄδικα, χωρὶς νὰ ἦναι ἔνοχος; (μετ' ὀλίγον) Περιέργον! Τί νὰ με θέλῃ; Μήπως...; Ἐ. Διάβολε! Μήπως σκοπεύει νὰ μοῦ κάμῃ καμμιά πρόταση γιὰ τὴ Ῥήνα, τὴν ἐξαδέλφη τοῦ Ζαχαρία;... Χμμ!... Τώρα θυμάμαι πῶς σὰν νὰ μοῦ ἀνέφερε τὸ ὄνομα τῆς Ῥήνας... Λέτε νὰ τὴν νοστιμεύεται;... Ἀλήθεια, αὐτὸ θὰ ἦταν ἀπὸ τ' ἄγραφα!... Τὴν καυμένη τὴ Ῥήνα!... Πῶς τὴ συμπαθῶ! καὶ πῶς θὰ ἤθελα νὰ ἀποκατασταθῇ!... Μμμ!... τί νὰ σοῦ κάνω,

Ῥήνα μου; Δὲν μπορῶ πάλι γιὰ τὸ χατήρι σου νὰ ὀψοκινδυνεύσω τὴν ἀξιοπρέπειά μου καὶ νὰ τρέχω μέρα-μεσημερὶ στοῦ Τάκη! Γιὰ σκέψου το καὶ μόνη σου, κορίτσι μου! Δὲν ἔχω διέξοδο;... Μὰ λές, καυμένη, νᾶχ καμμιά τέτοια καλὴ ἰδέα γιὰ σένα ὁ Τάκης;... Ὁ Θεὸς νὰ δόσῃ... Ῥήνα μου!... (μετὰ τινος σκέψην σηκώνεται) Ἄ! μπᾶ!... Αὐτός;... Δὲν βαρεῖσαι! Καλέ, Ῥηνούλα μου, αὐτὸς θὰ μᾶς πῆρε καὶ τῆς δύο χωρὶς ἄλλο γιὰ τίποτε ἀλαφρόμυαλες, πῶς τὸν ξέρεи!... Τί λές ἐκεῖ! Μ' αὐτὸ τὸ πλευρὸ νὰ κοιμᾶσαι, κύριε Τάκη! (ἐιρωνικῶς) Ἦσυγᾶστε, παρακαλῶ!... γιατί νὰ περᾶσθε;... Μὴ λαμβάνετε τὸν κόπον! Χᾶχ, ἄ! χᾶχ!... Μὰ εἶνε, δηλαδή, γιὰ γέλια αὐτοὶ οἱ ἄνδρες! (Σανακάζεται) Δὲν λέω βέβαια πῶς ἔχει νὰ κλονισθῇ ἡ ἠθική μου, ἂν ἐπιγίαινα στοῦ Τάκη... (ἀποφθεγματικῶς καὶ με στόμφορον). Ἀλλοίμονον, ἂν ἡ τιμὴ μᾶς γυναικὸς ἦτον τόσο εὐθραστον πράγμα, ὥστε νὰ σβύνῃ σάν φουσκάλιδα σαπουνοῦ μόλις ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν με ἓνα ἄνδρα. Κολοκῦθια! (Σηκώνεται. Με νευρικὰς χειρονομίας). Αὐτὰ εἶνε σεμνοτυφίαι τῆς παλαιᾶς Σχολῆς!... Φθάνει νὰ θέλῃ ἡ γυναῖκα νὰ φυλάξῃ τὴν τιμὴν τῆς! Καὶ σὲ χίλιους ἄνδρες μᾶς νὰ εὔρεθῇ δὲν θὰ τολμήσῃ κανένας νὰ τὴν περᾶσῇ!... Ἄμ' ἔννοια σου δά, κύριε Τάκη, καὶ ἂν δυσπιστῶ εἰς τὴν τιμιότητά μου, ἔχω ὅμως ἀγράδαντον πεποιθήσιν εἰς τὴν ἰδικὴν μου!... (μετὰ σκέψην ὀλίγων στιγμῶν καθήμενῃ) Ἐξ ἄλλου ὅμως συλλογίζομαι καὶ τοῦτο; μήπως με θέλει νὰ μοῦ μιλήσῃ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Πίπυ, τοῦ ἐξαδέλφου μου; Δὲν εἶνε καὶ παραξένο... Σὰν νὰ μοῦ ἔρριξε, νομίζω, προχθὲς κάτι πορνύτους... πῶς... ἔχει πολὺ φίλο τὸν Πρόεδρο τοῦ Δικαστηρίου; Ἀλήθεια, ἂν με θέλῃ νὰ μοῦ πῇ γιὰ τὴ δίκη τοῦ Πίπυ καὶ αἴριο με τύπτει ἡ συνείδησις πῶς δὲν ἔτρεξα νὰ τοῦ τελειώσω τὴ δουλειά του μετὰ τὸν Τάκη; Δὲν θὰ εἶνε κρῖμα καὶ ἄδικο νὰ τὸν πάρω στὸ λαίμῳ μου τὸν καυμένο τὸν Πίπυ! (Μετ' ὀλίγον ἀλλάσσει ἔκφρασιν: σουφρώνει τὰ χεῖρά τῆς συνοφροῦται) σηκώνεται θυμωμένη) Καλέ τί κάθομαι καὶ σκέπτομαι!... Νὰ περιμένω ἀπὸ τὸν Τάκη, ἓνα ξεμυαλισμένο, γιὰ ὑπόθεσι ποῦ δὲν τὸν ἐνδιαφέρει... Ἀπὸ ποῦ κ' ὡς ποῦ!... Ὅχι!... Ὅχι!... Εἶμαι βεβαία, πῶς ἡ πρόσκλησις του ὑποκρύπτει κάποια ἐνοχον σκέψιν... Ὡ! βέβαια!... Μπᾶ, τὸν αὐθάδη!... τὸν ἔλεεινόν!... τὸν ἀνάγωγόν! Νὰ τολμήσῃ ὁ ἀναισχυγντος, νὰ... Ἄ! ἔπρεπε νὰ εἶμαι τώρα ἐκεῖ... ἄ! ὄχι, ὄχι... ἔπρεπε νὰ τὸν εἶχα τώρα ἐδῶ, ἐνώπιόν μου, νὰ τοῦ δεῖξω τοῦ μαζαρά!... νὰ τὸν μάθω νὰ σέβεται τῆς γυναικῆς ποῦ δὲν τοῦ

Ἄ! γιατί; μίλα λοιπόν, κύριε, αἴ!

πέφτουν στο μερδικό του!.. 'Ακουτ' εκεί τόλμη! Νά με γνωρίση πρώτη και μόνη φορά σ'tης Λιλῆς και νά... (με εξαγριωμένον ὄφρος) Αὐτό εἶνε ἀσέβεια!.. εἶνε ὕβρις!.. Καὶ πρέπει νά τοῦ ζητήσω λόγον... Μάλιστα, θά τὰ μαρτυρήσω εἰς τὸν Ζαχαρία, νά πάη νά τοῦ ζητήση ἱκανοποίησιν! Βέβαια!.. (ὡς μεταμεληθεῖσα) Ὁχι! ὄχι!.. (με ἐκφρασιν οἰκτον) ἄς μὴ βάλω στὰ αἵματα τὸν καῦμένον τὸν Ζαχαρία!... Τί φταίει αὐτός!... 'Ἐπειτα θά γίνῃ και σκάνδαλον... (σκέπτεται) Καὶ ὁμως δὲν

« Διορθώνει λεπτομερείας τοῦ κενίσματός της... »

πρέπει νά τὸν ἀφίσω ἔτσι... ὄχι! Πρέπει νά τὸν τιμωρήσω!.. (ἐξαπτομένη βαθιηδόν) πρέπει νά τὸν ἐκδικηθῶ διὰ τὴν προσβολήν!.. νά τὸν βάλω εἰς τὴν θέσιν του, τὸν ἀνάγωγον!.. Ναι, μάλιστα!.. αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἀξιοπρέπεια μου... νά πάω με ὄλον τὸ πάρος, με ὄλον τὸ ἀγέρωγον ποῦ μοῦ ἐμπνέει ἡ ἠθική μου, νά ἔμβω εἰς τὸ δωμάτιόν του και νά τὸν λούσω πατόχορφα!.. (ἀποφασιστικῶς) Μάλιστα!.. Αὐτὴ ἡ τιμωρία τοῦ χρειάζεται! Καὶ ἀμέσως! Τώρα! 'Ἐμπρός!.. (περιορέχουσα τὴν σκηνὴν και ἀναζητοῦσα) ποῦ εἶνε τὸ καπέλλο μου;... ποῦ ἔβαλα τὰ γάντια μου;... (σταματοῦσα πρὸ τοῦ καθρέπτον ἀποτόμως διὰ τὰ κνιπαχθῆ πρὸς σιγὴν) ποῦ εἶνε ἡ ὀμπρέλλα μου;... πρέπει νά πάρω τὴν ὀμπρέλλα γιὰ κάθε ἐνδεχόμενον! 'Ἐμπρός! Τώρα εὐθύς, πρὶν μοῦ περάσῃ ὁ θυμός!.. Τί ὥρα εἶνε; πιστεύω νά τὸν προφθάσω... (ἐξάγει τὸ ὁρολόγιόν της) 'Α! μεσ' στὴν ὥρα! (Ὁρῶν πρὸς τὴν θύραν, ἀλλ' εὐθύς στρέφεται ἀποτόμως) νά πάρῃ ἡ ὄργη! Μὲ τὴ βία μου ξέχασα τὸ σπουδαιότερο!.. (πλησιάζει εἰς τὴν τοιναῖα της, ἀνοίγει ἕνα φιαλίδιον με ἄρωμα, ὅπτει μερικὰς σταγόνας εἰς τὸ ἀνοῖγμα τοῦ κόλλου της, εἶτα χίνει ἐπὶ τῆς παλάμης της και τριβεί τὰς χεῖρας). Θά ἔλθω, κύριε Τάκη! και... ἀλλοίμονό σου, κακομοίρη, ἂν ἐσκέφθης δι' ἐμὲ καμμίαν κακοθήειαν!.. (ἀναστελλομένη, πλησιάζει πρὸς τὸν καθρέπτην, ὅπου διενθετεῖ φιλαρέσκως τὴν κόμην της) Θά σὲ ζάμω ποῦ νά μὴν ἔχῃς μούτρα νά ξεμυτίσης ἐμπρός μου!.. (κινεῖται νά ἐξέλθῃ, ἀλλὰ ξαναγυρίζει στὸν καθρέπτη ὅπου διορθώνει λεπτομερείας τοῦ κενίσματος της. Μὲ ἠπιώτερον τόνον): 'Ἐκτός ἂν πράγματι ἀποδειχθῆς

ἀθῶος!.. (ἐξαπτομένη αἰφνιδίως) εἰ δὲ μὴ!.. (Τοῖζουσα τοὺς ὀδόντας και χειρονομοῦσα ἀπειλητικῶς) νά σχίσῃ ἡ γῆ και νά σὲ καταπιῇ, ἄθλιε, κακοηθέστατε!...

('Ἐξέρχεται με δομῆν, ὀπτιουσα τελευταῖον πλάγιον βλέμμα εἰς τὸν καθρέπτην, και ἀφοῦ ἐκτίταξε σιγμηδόν τὸ ὄλοϊ της).

ΚΑΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΙ

«Ὁ! Τί νοθροὶ και ἄξεστοὶ και ἀπειροκαλοὶ ἦσαν οἱ παλαιοὶ προπάτορες ποῦ τὸ χωριὸ ἐκτίσαν σὲ τοῦτο τὸ παρῆμερο και πυκνοφυτευμένο κι' ἀπόκορημο κατάροαχο νά βοίσκειται κομμμένο, πέρ' ἀπ' τὸν λειβαδόκαμπο, κι' ἀπὸ τὸ δροῖο χῶρια ποῦ φέρονε ἀπ' τὰ Γιάντινα πρὸς τὰ κεφαλοχώρια! Καὶ τὴν καθάρια μαζονὴν και μονομὲνῃ βρῦσι με τὸ περίφημο νερὸ τὴν ἔχουνε ἀφίση σ' ἐκείνον τὸν ξερότοπο, χωρὶς γὰρ νά φροντίσουν, με δένδρα και με φυλλοσιούς τὸ μέρος νά στολίσουν, ποῦ ὀλημερὶς ἀπ' τὸ χωριὸ νέες, γρηῆς, κοπέλλες συγροπηγαίνουν και σιωρὰ γυμίζουσι τὴς βαρῆλες.

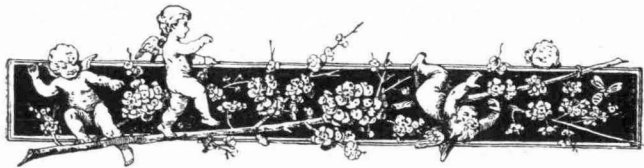
Μὰ ἡ νεολαία τοῦ χωριοῦ με ζῆλο και με γνῶσι ἀνέλαβε τὸ ἄτοπον αὐτὸ νά διορθώσῃ.

Δένδρα σκιερὰ ἐφύτευσαν στὰ γυμνομένα μέρη ποῦ πάντα ἥλιος ἢ βορρῆ ἢ πάρεσὸ ἀγέρι ἀλύπητα τὰ ἔδεονε. Μὰ ἐκεῖ σίτες πρασιναδες με πρόσφασι ν' ἀναπαυθοῦν ἐσχόνταν οἱ ἀγάδες, κι' ἐκτίταζαν με ἀναίδεια και προστεχνιά μεγάλη, ἂν ἔχῃ μαδρα μῖατα ἢ μιά, πόδια μικρὰ ἢ ἄλλη ἀπ' τὴς γυναικες τοῦ χωριοῦ, ποῦ γιὰ νερὸ πηγαῖναν κι' ὅσες γυμίζαν γλήγορα τὴς ἄλλαις προιμείαν. Κι' οἱ δημογέροντες εὐθύς, ἀφοῦ τὸ πρᾶγμα τοῦσαν, γιὰ νά μὴ γίνῃ φρονικὸ τὰ δένδρα ξεροζῶσαν, κι' ἔμεν' ἡ βρῦσι ἀδενδρη, γυμνὴ και πέτρα μόνη κι' ἀνδρας κανεὶς ὅπως και πρὶν, ποτε του δὲν ζυγῶνε.

Τὶ γνωστικοὶ και φρόνιμοὶ και πρακτικοὶ ποῦ ἦσαν οἱ παλαιοὶ προπάτορες ποῦ τὸ χωριὸ ἐκτίσαν.

(Ἀπὸ τὰ 'Ἡπειρωτικά)

ΙΩΑΝ. ΑΛ. ΧΑΡΙΣΙΑΔΗΣ

Η ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ*

...

ΠΟ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Ἕλληνες ἐμερίμων οὐ μόνον περὶ τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς εὐξείας τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ὑγιεινῆς τοῦ περιβάλλοντος, τῆς ὑγιεινῆς τῆς κατοικίας καὶ γενικώτερον τῆς πόλεως, ὡς καὶ περὶ τῆς ὑγιεινῆς τοῦ κλίματος ἐπιδράσεως. Ἐν αὐτῇ ἐτι τῇ προϊστορικῇ Κνωσῶν βλέπομεν τό περίφημον ἀνάκτορον παρουσιάζον ἀσκεπεῖς αὐλάς πρὸς ἀερισμόν καὶ φωτισμόν τῶν ἐσωθῆ τῆς προσόψεως θυματίων. Ἄλλὰ καὶ εἰς τὸν Ὀμηρικόν οἶκον ἐάν ἀνατρέξωμεν, καὶ εἰς τὸν Μυκηναϊκὸν πολιτισμόν καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου χρόνους, παρατηροῦμεν ὅτι μεγάλη ἀπεδίδοτο σημασία εἰς τὸν ἀερισμόν τῆς κατοικίας. Αἱ διάφοροι αὐλαὶ, αἱ πρὸ τῆς κυρίας οἰκοδομῆς, αἱ στοαὶ αἰτνες ἦσαν ὑπαίθρια διαμερίσματα, καὶ αἱ ἐπίπεδοι στέγαι, ἐφ' ὧν περιπάτουσαν καὶ ἐκοιμῶντο ἐνίοτε, ἐσκοποῦν τὸν ἀφθονον ἀερισμόν, πρὸς δὲ καὶ τὴν ἐπὶ μακρότερον ὅσον τό δυνατόν χρόνον ἐν τῇ ὑπαίθρῳ διαμονήν. Ἄλλὰ καὶ κῆποι θαυμάσιοι ἀναφέρονται: ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου προσηρτημένοι εἰς τὰς οἰκίας, χρησιμεύοντες πρὸς τέρψιν, καλλιέργειαν ὀπωροφόρων καὶ ὑγιεινὴν τῶν κατοίκων διαμονήν, ὡς βλέπομεν εἰς τὴν περιγραφήν τῶν κήπων τοῦ Ἀλκινόου, τοῦ Λαέρτου καὶ τοῦ ἄντρου τῆς Καλυψοῦς. Καὶ ἀνθῶνες δὲ καὶ πρασιαὶ ἀναφέρονται: εἰς τὸ ἀνώτατον τοῦ κήπου μέρος, ὡς εἰς τὸν παραδείσον τοῦ Ἀλκινόου (Ὁδ. Η, 127), ἀρθευόμεναι ἀπὸ διαυγεῖς κρήνας — «ἀγλαῶν τῶν Θεῶν δῶρον», διότι ἔκτοτε τό ὕδωρ ἐθεωρεῖτο πολύτιμον στοιχεῖον ὑγιεινῆς.

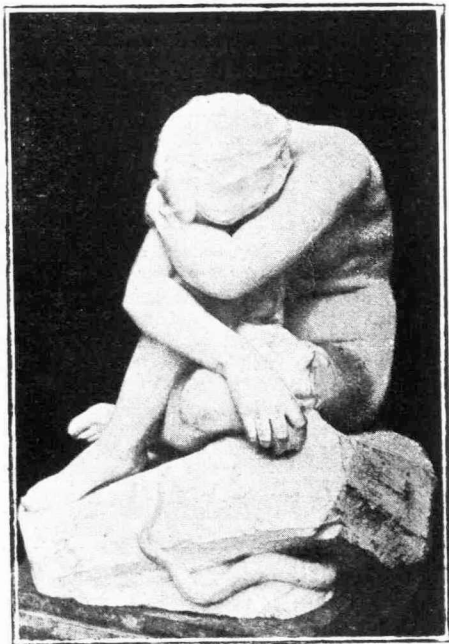
* ΣΗΜ. — Τὸ σύντομον τοῦτο δημοσίευμα εἶνε περίληψις ἐκτενεστεῶς καὶ ἀναλυτικώτερας μελέτης, ἣν ἐξεπόνησεν ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαπρεπὴς ἱατρὸς κυρία Ἀγγελικὴ Παναγιωτάτου, τῆς ὁποίας ἡ φήμη καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ πρωτότυπος ἐργασία κατέστησαν ἤδη γνωσταὶ εἰς τὰ εὐρωπαϊκά κέντρα. Ἡ περίληψις αὕτη ἐγένετο ἀποκλειστικῶς διὰ τὸν ἀνὰ χεῖρας τόμον τοῦ Ἡμερολογίου, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκφράζομεν θερμὰς εὐχαριστίας.

Καὶ ἐν Ἀθήναις αἱ οἰκίαι δὲν διέφερον πολὺ ὡς πρὸς τὴν διάταξιν τῶν Ὀμηρικῶν. Ἡ αὐλὴ τοῦ ἀνδρώϊου ἐλέγετο καὶ περιστόλιον ὡς ἐκ τῶν γύρω στοῶν, ἐξ ὧν ἡ κατὰ τὴν εἴσοδον καὶ κατακτινὴ αὐτῆς ἐλέγετο πρόστοον. Καὶ περὶ τὴν αὐλὴν τοῦ γυναικωνίτου κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς ἴσαντο στοαί. Ὅπισθεν δὲ τῶν ἱστώνων, ὅπου δηλ. ὑφαίνον καὶ εἰργάζοντο, ὑπῆρχεν ἡ κηπαία θύρα, ἥτοι ἡ φέρουσα πρὸς τὸν κῆπον. Ἄλλὰ καὶ εἰς πολὺ μεταγενεστέραν ἐποχὴν ὁ Λουκιανὸς δίδει τελείαν παραστατικὴν τῆς ὑγιεινῆς τοῦ ἐλληνικοῦ οἴκου εἰκόνα, καὶ τὸν ἀληθῆ τύπον τῆς φιλοσοφικῆς φράσεως τοῦ Περικλέους: «Φιλοκαλοῦμεν μετ' εὐτελείας». Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ οἶκος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο ἀπηλλαγμένος τῆς ἀλαζόνος πολυτελείας καὶ τῆς τρυφλότητος τῶν Περσῶν, ἀλλὰ συνάμα ἐξησφάλιζε τὴν εὐζωίαν. Ὡς καλλίστη δὲ διεύθυνσις τοῦ οἴκου ἐθεωρεῖτο ἡ πρὸς ἀνατολάς, ὡς καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὑγιεινολόγων, ὥστε ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου νὰ πληροῦται τῶν ζωογόνων αὐτοῦ ἀκτίνων. Τὰ παράθυρα ἰνοίγοντο πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, ὥστε νὰ σχηματίζονται τὰ εὐεργετικά βρῦματα πρὸς καθαρισμόν καὶ ἐξυγιάνειν τῆς ἀτμοσφαιράς.

Ἄλλὰ καὶ περὶ τῆς Ὑγιεινῆς τῆς πόλεως οὐχ ἦττον ἐμερίμων οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δημουργοί. Πανάρχαια ὑδραυλικά τῆς Ἑλλάδος ἔργα ἀπεδίδοτο εἰς μυθικοὺς ἢ ἀρχαιοτάτους τεχνίτας. Εἰς τὰς προϊστορικὰς Μυκήνας ἀνεκαλύφθησαν πηλαί, ὕδραγωγεῖα πρὸς ὕδρευσιν τῆς πόλεως, καὶ ὑπόνομοι. Καὶ δεξιμενίαν εἶχεν ἡ Ἀκρόπολις, ἐξ ὧν ὕδρευετο. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν «Ἀθηναίων Πολιτείᾳ» ἀναφέρει: ὅτι ὑπῆρχον ἀνὰ πέντε ἀστυνόμοι ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ ἐντεταλμένοι τὴν αὐστηράν ἐπίβλεψιν τῆς μεταφορᾶς τῶν κόπρων ἐξω τῶν τοιχῶν τῆς πόλεως. Ἐφρόντιζον ἐπίσης περὶ τῆς παροχευέσεως τῶν ἀκαθάρτων ὑδάτων ἀπαγορεύοντες τοὺς μετεώρους ὀχετοὺς, δι' ὧν θὰ ἐμολύνετο ἡ πόλις ἐκ τῶν σηπτικῶν οὐσιῶν τῶν ἀκαθάρτων ὑγρῶν. Εἰς τὴν ὑγιεινὴν τῆς πόλεως, καθὰ ἀναφέρει ὁ Πλάτων, ἀπαραίτητα ἦσαν τὰ γυμναστήρια καὶ τὰ θεομὰ λουτρά, ἅτινα σημειωτέον ὅτι ἦσαν δημόσια, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ἡ σημερινὴ τάσις πρὸς ἱδρυσιν δημοσίων λουτρῶνων εἶνε ἀντιγραφή τῆς μεγάλῃς ἐκείνης ἐποχῆς.

Κατὰ τὸν Γκρότε, τὸν μέγαν ἱστορικόν τῆς Ἀγγλίας, ἐκ πολλῶν τεκμηρίων εἰκάζεται: ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἦτο ἀσυγκρίτως ὑγιεινότερα τῆς σημερινῆς, διότι καὶ ἡ χώρα φιλοπονότερον ἐγεωργεῖτο, αἱ δὲ πόλεις μετὰ μείζονος διφκοῦντο ἐπιμελείας καὶ ἀφθονίαν εἶχον ὑδάτων, τοῦθ' ὅπερ προσεπιμαρτυρεῖ ὅτι ἡ φύτεια καὶ ἡ βλάστησις ἦτο πλουσιωτέρα. Κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἡ πέριξ τῶν Ἀθηνῶν χώρα ἦτο κατάφυτος, ἀφού ὁ στρατός τῶν Πελοποννησίων ἐπιδραμῶν εἰς Ἀττικὴν ἐθῆου αὐτὴν κατακόπτων τὰ δένδρα. Ἄλλὰ καὶ ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι ὁ Σύλλας κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν κατέκοπτε διὰ μηχανημάτων τὰ δένδρα ἐπισπεύσων τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως.

Ὁ Πλάτων πολλὴν ἀποδίδει σημασίαν εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ

Η ΕΥΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

("Έργον τοῦ E. Dagonet)

κλίματος οὐ μόνον ἐπὶ τὸν σωματικὸν ὀργανισμόν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν μὲρψωσιν τοῦ ἥθους καὶ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν. Καὶ ὁ Λουκιανὸς εἰς τὸ περὶ «Μακροβίου» κεφάλαιον ἠμιλεῖ περὶ τοῦ ἐδάφους ὡς παράγοντος εὐεξίας καὶ μακροβιότητος. Ἀλλὰ μήπως ὁ Ἱπποκράτης δὲν ἀποδίδει ἐπὶ τῆς ζωηρότητος ἢ τῆς νοηρότητος τοῦ πνεύματος ὑγιεινὴν ἐπίδρασιν εἰς τε τὸ κλίμα καὶ τὴν ὑγιεινὴν ἢ νοσώδη κατάστασιν τῆς γῆς, ἣν τόσῳ σφῶδς ἐκθέτει εἰς τὴν «περὶ ἀέρων, ὕδατων καὶ τόπων» συγγραφῆν του; Ἡ παρατήρησις τοῦ μεγάλου διδασκάλου κυροῦται καὶ σήμερον ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης. Γνωστὸν πόσον αἱ ἐλώδεις καὶ ὑγραὶ τοῦ ἐδάφους καταστάσεις καθιστῶσι νοθερὸν τὸ πνεῦμα καὶ ἀσθενικὸν τὸν ὀργανισμόν. Ὁ Ἱπποκράτης ἀποδίδει εἰς τὴν κράσιν τῶν ἔθρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οἱ Ἀσianoὶ εἶνε ἀθυρότεροι καὶ ἀπολεμώτεροι τῶν Εὐρωπαϊῶν φρονεῖ ὅτι τὸ εὐμετάβολον τῶν ἔθρῶν τοῦ ἔτους καὶ ἡ συχνὴ τῶν στοιχείων ἀνωμαλία συμβάλλονται εἰς μετίζονα τῶν σωματίων σκληραγωγίαν καὶ τῆς διανοίας ζωηρότητα. Μετὰ τὸν Ἱπποκράτην, καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐφιλοσόφησε περὶ τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Καὶ ὁ Πολύβιος παρατηρεῖ ὅτι οἱ χαρακτῆρες καὶ ἡ διανοητικὴ ποιότης τῶν λαῶν παράγεται ἐκ τοῦ κλίματος, δεχόμενος ὁμως ὅτι δύναται ἡ τέχνη νὰ ἀντιδράσῃ πρὸς τὴν φύσιν. Περὶ δὲ τῶν Ἀθηνησῶν ὁ ἀπὸ σικηνῆς φιλόσοφος Εὐριπίδης, θέλων νὰ δεῖξῃ ὅτι ὁ δημιουργὸς τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἀθηνησῶν εἶνε ἡ εὐκρασία τῶν ἔθρῶν τοῦ ἔτους, ἐμυθολόγησεν ὅτι ἐν τῇ Ἀττικῇ ἡ ξανθὴ Ἀρμονία ἔτεκε τὰς ἑννέα Μούσας.

Καὶ τὸ ἱερόν ὄσος, τὸ ὁποῖον περιέβαλλε τὰ «Ἀσκληπιεῖα», δηλαδὴ τὰ ἀεροθεραπευτήρια τῶν ἀρχαίων, τί ἄλλο ἢ τὸν ἐξυγιασμόν τοῦ περιβάλλοντος ἐσκόπει ὑπὸ τὸ μυστηριώδες τοῦ ἱεροῦ σύμβολον: Ὁ Διόδωρος, περιγράφων τὴν κατὰ τῶν Συρακουσῶν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηνησῶν, ἀναφέρει ὅτι τὸ στρατόπεδον τούτων προσεβλήθη ὑπὸ λοιμώδους νόσου ὡς ἐκ τοῦ ἐγγύς ἐλώδους ἐδάφους. Ὁ δὲ Ἡρόδοτος, ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν ὑγιεστάτοι ἔνεκα τῆς ἐπίδρασεως τῶν ἔθρῶν τοῦ ἔτους, αἱ ὁποῖαι δὲν μεταβάλλονται ἐνκόλως, προσθέτει ὁμως ὅτι καὶ ἡ διαίτα συντελεῖ εἰς τοῦτο. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἔτι οἱ Ἴωνες, οἱ ἰδρύσαντες τὸ Πανιώνιον, κατήφικον κάλλιστον τόπον ὡς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰς ἔθρας τοῦ ἔτους. Ὁ δὲ Εὐριπίδης, θαυμάζων τὴν διαύγειαν τῆς ἀττικῆς ἀτμοσφαιρας λέγει: (ἐν Μηδ. 824) ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐχὶ δι' αἴρος, ἀλλὰ διὰ λαμπροτάτου αἰθέρος περιπατοῦντες καρποῦνται κλεινοτάτης σοφίας.

Ἐρεχθεῖδα τὸ παλαιὸν ὄλιθιο
καὶ θεῶν παῖδες μακάρον, ἱερῶς
χώρας ἀπορθήτοι τ' ἀποφερόμενοι
κλεινοτάτην σοφίαν, αἰεὶ διὰ λαμπροτάτων
βαίνοντες ἀβρῶς αἰθέρος, ἐνθα τοῖθ' ἄγνας
ἐννέα Πιερίδας μούσας λέγοναι
ξανθὴν ἁμοισίαν φητοῦσαι.

Ἄλλα καὶ ὁ Σταγειρίτης μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ παρατηρητικότητος καὶ βαθυνοίας ἀποφαίνεται ὅτι τὰ εἰς ψυχροῦς τόπους καὶ τὰ περὶ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντα ἔθνη εἶνε μὲν πλήρη θυμοῦ, ὅμως πτωχότερα νοῦ καὶ τέχνης. Τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀσίαν ἔχουσι μὲν νοῦν καὶ τέχνην, ὅμως εἶνε ἄθυμα. Τὸ δὲ γένος τῶν Ἑλλήνων, ὡς μεσοῦσι κατὰ τοὺς τόπους, οὕτω μετέχει ἀμφοτέρων.

Ἡ ἐπιθρᾶσις ὅθεν τοῦ κλίματος ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἢ ὅποια δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς βεβαία, παρατηρήθη καὶ ἐμελετήθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ἄλλ' εἶνε πιθανόν ὅτι ἡ φυλὴ, ἢ κατοικήσασα τὴν γραφικὴν ἡμῶν πατρίδα, ἦτο καὶ ἀρχικῶς κατὰ τὴν ὑπέροχον, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι καὶ ἄλλοι λαοὶ κατοικήσαντες ἐπὶ αἰῶνας τὴν αὐτὴν χώραν ἐβελτιώθησαν μὲν κατὰ τι, ἀλλὰ δὲν προσέλαθον τὸν ἐκλεκτὸν ἑλληνικὸν τύπον. Δὲν εἶναι δὲ τωχαίον τὸ ὅτι οἱ παροικοῦντες εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας λαοὶ διέμειναν βάρβαραι καὶ ἐπολιτίσθησαν τόσον μόνον, καθ' ὅσον ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτῶν ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες εἶχον ὡς κατ' ἐξοχὴν περιβάλλον τὸ ὑπαίθριον, ἔνθα διητῶντο τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου, ὡς τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἀρχαῖον θέατρον, τοῦ ὁποίου τὰ δράματα ἐδιδάσκοντο ἐν ὑπαίθρῳ, ἔτι δὲ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου καὶ τὰ Δικαστήρια, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τῶν φιλοσόφων διδασκαλία, ἢ ὅποια ἐγένετο ὑπὸ τὴν πεφημισμένην πλάτανον. Ἐπ' αὐτὴν καθήμενος ὁ Σωκράτης ἐπὶ χλόης πυκνῆς καὶ πλησίον διαυγοῦς πηγῆς παρὰ τὸν Ἰλισσόν, διτύπως τὰ βαθύτατα καὶ ἀθάνατα τῆς φιλοσοφίας ἀποφθέγματα, τὰ ὅποια, ἀποκρυσταλλωθέντα ἀπὸ τὴν ὑπέροχον Πλατωνικὴν γραφὴν, ἐκυριάρχησαν τῶν αἰῶνων.

(Ἀλεξάνδρεια, 1916)

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Τὸ τὰ δόξαι εἶνε μία πράξις καλὴ· ἀλλὰ τὸ νὰ δαρείσῃς εἶνε μία κακὴ ὑπόθεσις.

*

Δύο περιπτώσεις ἀπομακρύνουν ἀπ' ἡμῶν τοὺς φίλους μας: ἡ εὐτυχία τῶν, ἢ ὅποια δὲν ἔχει χρεῖαν ἡμῶν, καὶ ἡ δυστυχία μας, ἥτις δυνατὸν νὰ ἐξῆ ἀνάγκην ἐκείνων.

*

Τὸ γῆρας εἶνε εἶδος τρωάνου ἀπαγορεύοντος τὰς ἡδονὰς τῆς ρεθῆτος ἐπὶ ποιῆ θανάτου.

*

Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ κάμῃ καλὸν εἰς τὸν πλησίον του, ἐξώδευε τὸ ἐν τέταρτον τῶν ὄσων ἐξοδεύει διὰ νὰ κάμῃ κακὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, δὲν θὰ ὑπέρχε πτωχεία εἰς τὸν κόσμον.

...

ΣΤΟΝ ΕΒΡΑΙΟ

Πατέρας, ἢ μητέρα, ὁ γυῖος κι' ἡ μεγάλη ἀδερφή μιλούσανε στὸ πλαῖνὸ δωμάτιο· μιλούσανε σιγά, νὰ μὴν ἀκούῃ ἡ ἀρρωστη— ἡ δεύτερη— ποῦ ἦταν ξαπλωμένη στὸ κρεβάτι τῆς καὶ δὲν κοιμόταν, μόνο κάπου-κάπου ξερόθηκε, βαθεῖα, κούφια, σὰν ἀπὸ μιὰ σπηλιὰ, καὶ στὸ τέλος πέταγ' ἕνα φτύμα, χάμου στὰ σανίδια.

— Χάμου ἔφτυσε πάλι!

— Νὰ πάρ' ὁ διάολος!...

— Κεῖνο τὸ βρωμόστομα πειὰ!...

Μουμουρίζαν ἀπὸ μέσα οἱ γεροὶ ποῦ ἀγαποῦσαν τὴ ζωὴ τους καὶ φοβοῦντο νὰ μὴν κολλήσουνε χτηζιά.

Ἡ μητέρα σηκωνότανε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, μισοάνοιγε τὴ θύρα, ἐμπαινε στὴν κάμαρα τῆς ἀρρωστης, τὴν κίτταγε ἀπὸ μακρὰ, τὴ ρώταγε μὴ θέλῃ νερὸ νὰ βρέξῃ τὸ στεγνὸ λαυγγί τῆς, ποῦ μέσα τῆς εἶχε σβύσει πειὰ ἢ φωνή, τῆς ἔλεγε νὰ σκεπαστῇ. Ἐκείνη, βυθισμένη, ἔκων' ἕνα ὄχι μὲ τὸ ξεραγκαλιὸ καὶ κατακίτρινο, σὰν κερένιο, χέρι τῆς, μὲ ἕνα νόημα ἀπελπισμένου ποῦ ὅλα τὰ βαρέθηκε, κι' ἡ μάνα γύριζε πάλι στοὺς ἄλλους, κι' ἔλεινε καλὰ τὴ θύρα.

Ἡ Ἀννέττα πέθαινε σιγά-σιγά, μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, ὅπως πεθαίνουνε τὰ νέα κορμιά, ἀπὸ τὴν κακοῦργα ἀρρωσטיα, κι' ὁ χάρος χαίρεται νὰ τὰ βασανίξῃ πριν τὰ πάρῃ. Ἐνα χρόνον ἦταν κατὰκοιτῆ· δυὸ ἀδέρφια τῆς εἶχανε πεθάνει ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρρωσטיα· τώρα ἦταν ἡ σειρά τῆς ὑστερα, θεὸς φυλάξοι, θαρχόταν καὶ τῶν ἄλλων ἢ σειρά. Κι' ὅσο μπορούσαν ἐφυλάγοντο. Ὁ μικρότερος κι' ἡ πειὸ μεγάλη ποτὲ δὲν μπαίγανε στὴν ἀρρωστη· γι' αὐτοὺς εἶχε πειὰ πεθάνει. Ἐκείνη τῶνοιωθε πὼς τὴν περιφρονούσανε καὶ ποτὲ δὲ ρωτοῦσε γιὰ κανένα. Οὔτε γύρευε τίποτα, οὔτε ἤθελε νὰ τὴν περιποιηθῆναι. Μὲ τὸ στανεῖο ἄπλωτο κι' ἔβαινε τὸ φλυτζάνι μὲ τὸ γάλα— ἕνα σπασμένο μεγάλο φλυτζάνι δίχως χέρι, ποῦ τὸ εἶχαν γιὰ τὴν ἀρρωστη— ἀπὸ τὴν καρέκλα ποῦ ἦταν δίπλα στὸ προσκέφαλό τῆς. Τὴν εἶχαν ἀφήσει στὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, γιὰ νὰ μὴν πᾶνε κοντὰ τῆς. Τὸ κρεβάτι τῆς ἦτανε παλιό, μὲ στραβὰ πόδια, κεῖνο τὸ ἴδιο ποῦ

εΐχανε πεθάνει και τ' άλλα δυό παιδιά. Ήκεΐτετο άπάνου σ' ένα άχροόστρωμα ξεκοιλιασμένο και βουλιαγμένο στη μέση, δίχως σεντόνι από κάτω, και για σκέπασμα είχε ένα κουρελιασμένο παληοτραπεζομάνηλο, μήνες άπλυτο, μαυροϊδερό από τή βροΐμα. Τό κεφάλι της, με τά πεταμένα κόκκαλα και τά άχτένιστα μαλλιά άκουμπούσε σ' ένα άντυτο προσέκεφαλο γεμισμένο από κουρέλια και λερωμένο από τή λύδα τών μαλλιών. Ήτσι Ξαπλωμένη, με ένα χλιομπλωμένο νυχτικό, ξεσκισμένο στους άγκώνες και στά στήθια, άπάνου στο παληοκρεββάτο, φαινόταν ή Άννέττα σάν ένας μεγάλος σωρός από κουρέλια, μαζεμένος σέ μιάν άκρη, έτοιμος για πέταμα.

Κι' ενΰ ή άρρωστη, με τό μάτι στηλωμένο στο παράθυρο, όπου ΐμπαινε τό τελευταίο γλωμό φώς της συννεφιασμένης φθινοπωρινής ήμέρας, περιμένε με μιάν άδύνατη έλπίδα, νά ξεμερώση ή άλλη μέρα, ίσως γείνη πειό καλά, ίσως άνοιΐξη ό λαϊμός της, ίσως λιγοστήψη ό βήχας, στο πλαϊνό δωμάτιο, τά λέγανε οί άλλοι, σιγανά, σάν κλέφτικα :

— Δέν τό άναπαύει πειά ό θεός, νά ήσυχάση...
— Ή... κι' αυτό θά γείνη... Λίγη ύπομονή...
— Μας φάγανε πειά τά ΐξοδα. Σάν πόσα νά είνε τώρα τουΐ γιατρού; Ήλεγε ή μητέρα.

— Μά... πέρασαν τις διακόσιες πενήντα... Ήλεγε ό πατέρας άνασπενάζοντας.

— Όρίστε!... Και τουΐ φαρμακοποιού;

— Καμιιά ΐξηνηταρία...!

— Μ' αυτά πουΐ τούχεις δώσει άπέναντι;

— Μπά! Ήταν οδοντοπατέντε.

— Και τουΐ γαλατά κάτω είκοσι, είκοσι πέντε δραχμές...

— Πότε μαζεΐτηκανε πάλι;

— Άμ από πότε ΐχεις νά τόν πληρώσης; από τό δεκαπεντάγουστο; τό ΐξάσες;

Ή μεγάλη κόρη είπε, αφήνοντας τό ράψιμο :

— Δέν βλέπεις πουΐ δε μπορώ νά κάνω ένα φουστάνι, ένα χρονό τώρα και κάθουμαι κλεισμένη.

— Άμ εγώ ΐχω καπέλλο; ΐχω παπούτσα; πετάχθηκε ό γυιός.

Κατέβασαν τά κεφάλια τους.

— Ή! λίγη ύπομονή άκόμη; τί νά κάνουμε; τί μπορούμε νά κάνουμε; γραφτό μας ΐταν κι' αυτό; είπε ό πατέρας.

Κούνησαν τά κεφάλια τους με φούρκα. Ό γυιός άναστέναξε άνυπόμονα; ή άδερφή ΐσκυψε πάλι στο ραψιμό της με σουφρωμένα φρούδια; ή μητέρα κύτταξε από τήν κλειδαρόστρυπα.

Ήνα βογγητό είχε βγή από τήν άρρωστη, κι' ένα βήξιμο παράξενο, δύσκολο, διαρκές, σάν νά πνιγότανε σέ φλέγματα. Ύστερα, άπότομα, σωπάσαν όλα.

Ή μητέρα μισοάνοιξε τή θύρα.

— Κλείσε, κλείσε! Φωνάζανε οί άλλοι βιαστικά.

Μπήκε μέσα στην άρρωστη. Σέ λίγο ΐρχεται, βιαστικά, με μιάν λάμψη στά μάτια.

— Ζωή σέ λόγου μας; τελείωσε! είπε σιγανά.

Ό γυιός κι' ή άδερφή του σηκώθηκαν άπάνου κι' οί δυό μαζί.

— Πάει; ρώτησαν με μεγάλη περιέργεια.

— Πάει.

— Ή! γεννηθήτω τό θέλημα τουΐ θεού! είπε ό πατέρας, κι' ΐσηκώθηκε κι' αυτός κάνοντας τό σταυρό του.

Ή μητέρα τριγύρισε λίγες στιγμές μέσα στοΐ δωμάτιο δίχως νά ΐξρη τί νά κάνη. Τά παιδιά κυτάχθηκαν.

— Τώρα;

— Ή! τώρα, ήσυχία και... θάρρος.

Μαζεΐθηκαν στην θύρα και με νευτωμένους λαϊμούς, κύτταξαν μέσα στοΐ νεκροθάλαμο, όπου ή πεθαμμένη, πειό μαυροκίτρινη άκόμη, με τά χέρια συμμαζεμένα στα στήθια της άπάνου, κουλουριασμένη μέσα στα κουρέλια της, είχε μείνει, με μάτια βαθυλά, μισόκλειστα, σά νυσταγμένα, άπάνου στην τελευταία άγωνία της νά πάρη άέρα, πουΐ πνιγότανε.

Μιά νεκροφόρα και δυό-τρια άμάξια πήγανε τό πρωΐ τήν πεθαμμένη στον τάφο.

Τήν άλλ' ήμέρα στη σάλα, ή μητέρα κι' ή άδερφή, μαυροφόρες, άκούγανε άμίλητες, σλλογισμένες, με τό μαντήλι στοΐ χέρι, τά λόγια της παρηγοριάς πουΐ τους λέγαν ή γειτόνισσες.

Ή κάμαρα της πεθαμμένης ΐτανε θεόκλειστη. Μέσα, ό πατέρας κι' ό άδερφός, ΐστέκοντο από πάνω από τόν Ήβραίο, πουΐ τόν είχαν φωνάξει νά πάρη ό,τι ΐτανε της Άννέττας. Ό Ήβραίος ΐτανε γονατισμένος μπροστά σ' ένα μπαούλο άνοιχτό κι' ένα-ένα ΐβγαζε από μέσα ό,τι είχε: ένα φουστάνι διπλωμένο, μιάν άσπρη, μπλουζα κεντημένη, ένα κουτί με νταντέλλες, ένα άλλο με χενάκια, φουρκέττες, βέλο, ένα κουτάκι με πούντρα, ένα άσπρόρορροχο, άλλο άσπρόρορροχο, άλλο, ώμορφοσιδερωμένα και διπλωμένα, μιάν τριανταφυλλιά πλατεία κορδέλλα, ένα μισοφόρι, ένα μάλλινο πλεκτό σαλάκι κρέμ, ύστερα ένα παληό καπέλλο ψάθινο με ΐξεθωριασμένα τριαντάφυλλα, φορεμένο ως τρία καλοκαίρια, ένα μπουκαλάκι μυρωδιά, άλλο μπουκαλάκι, ό,τι είχε βάλει μόνη της ή άρρωστη, τήν τελευταία φορά πουΐ σιγύρισε τά μπουκαλάκι της, κι' ύστερα ΐπεσε για πάντα.

Ό Ήβραίος ΐβγαζε ένα-ένα πράγμα, με προσοχή, τό κυτάξε καλά, τώθαλε κατά μέρος, δίχως νά πετάξη τίποτα. Ύστερα τά ΐξανάλε πάλι όλα στοΐ σεντόνι, σηκώθηκε και είπε :

— Τί άλλο είναι;

— Νά, όλα αυτά που βλέπεις, λέει ο αδερφός.

Και τούδειξε τὸ κρεβάτι μὲ τὰ σανίδια καὶ τὸ στρώμα, τὸ τραπέζι μὲ τὸν καθρέφτη, τὸ περιτυλιγμένο μ' ἕνα ξεθωριασμένο τουλί οὐρανί, πού τὸ εἶχε τουαλέττα της, κάτι κάδρα κεντημένα ἐργόχειρά της, ἕνα παλιὸ χαλάκι, μιὰ παλιὰ καρέκλα, τὸ ποτήρι, τὸ καμινέτο καὶ τὰ μπουκάλια μὲ τὰ γιατρικά, πού εἶχαν ἀπομείνει στὸ σανίδι τοῦ παραθύρου, τὰ μπερντεδάκια τῶν τζαμιῶν καὶ τὴν ξυλένια κορνίζα τῆς κουρτίνας.

Ἐκείνη τὴ στιγμή μπῆκε ἡ μεγάλη ἀδερφή ἀπὸ τὴ μέσα πόρτα καὶ φώναξε:

— Κι' αὐτό! κι' αὐτό!

Βαστοῦσε ἕνα μπρούτζινο μενταλιὸν τῆς πεθαμμένης πού εἶχε μέσα μιὰ μικρὴ φωτογραφία τῆς παιδι ἀγαπημένης ἀδερφῆς της.

(1916)

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

Ἐκτίμησις μουσικοῦ ταλάντου

Ἄ Τενόρος (προσκληθεὶς τιμητικῶς εἰς τὴν ἑσπερίδα τῆς ὀμιλουμένης Κυρίας Τροχαντήρη). — Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία μου, θὰ ἤθελα νὰ σὰς τραγουδήσω τὴ σερενάτα τοῦ Barbieri, ἀλλὰ εἶμαι τόσοον βραχνός ἀπόψε...

Ἡ Κα Τροχαντήρη. — Δὲν πειράζει... ἀφοῦ δὲν μορεῖτε νὰ μᾶς τραγουδήσετε, κάμετέ μας ἄλλο τίποτε νὰ περάσῃ ἡ ὥρα...

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

ΒΑΛΗΣ ΕΓΙΝΕΝ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΟΜΩΣ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕΝ

Μαχμούτ ἐφέντης ἦτο εὐπορος ὅπως οὖν Τοῦρκος καὶ ἀγαθὸς ἀνθρώπος, ὅσῳ καὶ εὐφυῆς. Εἶχε δὲ ἕνα ἵππο-κόμον, τὸν Ἄλῃν, ὅστις εἰς πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμὴν προσηγόρευε τὸν κύριόν του μὲ τοὺς πομπωδεστέρους τίτλους.

Ὅτε ὁ Μαχμούτ τὸν ἐκάλεε, ὁ Ἄλῃς τῷ ἀπεκρίνετο «Ὅριστε, μπέη μου! — τί διατάττεις, πασαῦ μου, πού νὰ κόβῃ ὁ Ἄλλάχ ἀπὸ τῆς ἡμέραις μου καὶ νὰ σοῦ δίνη»; Ὁ Μαχμούτ ἐζήτηε τὸν ἵππον του καὶ ὁ Ἄλῃς τὸν ἔφερε πάραυτα καὶ προσκλίγων ἑθαφαιῶς τῷ ἔλεγεν «ἀνέβα, βεζύρη μου».

— Μπρέ, γιατί μὲ λές βεζύρη.

— Γιὰ νὰ γίνῃς καὶ βεζύρης ἐφέντη μ'. Καλομελετάω γιὰ νὰ ἐλθῃ. Τὸ εὐχομαι καὶ μπορεῖ νὰ βρεθῇ ἡ ὥρα ἀνοικτή. Κισμέτ εἶνε ἐφέντη μ' ἡ ζωή.

— Καὶ ἂν γίνω, μωρὲ Ἄλῃ;

— Ἄν γίνῃς βεζύρης, ἐφέντη μ', τότε σὲ παρακαλῶ νὰ ἐνθουμηθῆς καὶ μένα!

— Μασιαλά! προσέθηκεν ὁ Μαχμούτ, ἐπιθεβαίων.

II

Παρήλθον καιροὶ καὶ μίαν ἡμέραν ὁ Μαχμούτ ἐφέντης ἔγινε βεζύρης.

Εἰς τὸ ὕψος ὅμως τῆς εὐτυχίας του, φύσει δεισιδαίμων καὶ προληπτικὸς ἀπέδιδεν αὐτὴν εἰς τὰς εὐφημίας καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ ἱπποκόμου του Ἄλῃ καὶ μὴ λησμονῶν τὴν ὑπόσχεσίν του, τὸν ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ καὶ τῷ εἶπεν:

— Ἄλῃ, ἀφοῦ ἔγινα βεζύρης μὲ τὴν δύναμιν τοῦ προφήτου, θέλω νὰ κάμω καὶ εἰς σὲ ἕνα καλόν. Θυμᾶσαι, πού σοῦ τὸ ἔταξα; Ἐγὼ δὲν τὸ ἐλησμονήσα, τζάνουμ.

— "Ο, τι θέλεις, βεζύρη μου, είμαι εις τὰς προσταγὰς σου, ποῦ ὁ Ἄλλὰχ νὰ σέ πολυχρονάη!

— "Ἄκουσε, Ἄλῃ, εἶπεν ὁ βεζύρης. Ἐσκέφθηκα νὰ σέ κάμω πολὺ πλούσιον. Ἄλλὰ τὴν ἄφῃσα αὐτὴν τὴν ιδέα. Ἐσυλλογίσθη καλλίτερα καὶ ἐπέισθη, ὅτι τὰ χρήματα δὲν εἶνε τίποτε. Εἶνε στρογγυλὰ καὶ φεύγων γρήγορα.

— "Ο, τι σκεφθῆς, βεζύρη μου, αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερον! Ἄπεκρίθη ὁ πάντοτε κόλαξ Ἄλῃς.

— Καὶ τὸ ἐσκέφθηκα τώρα, Ἄλῃ. Σὲ διορίζω βαλῆν τοῦ Βαγδατίου.

Εἰς τὸ ἄκουσμα αὐτὸ ὁ πτωχὸς καὶ ταπεινὸς Ἄλῃς ἔμεινεν ἀναυδός. Αὐτὸς νομάρχης μεγάλης καὶ περιφανοῦς διοικητικῆς περιφερείας τῆς κραταιᾶς Αὐτοκρατορίας, συγκεντρῶν εἰς τὸ πρόσωπόν του ὅλας τὰς ἐξουσίας ἐπὶ τῶν ὑπηρεσιῶν του καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν δικαστικὴν, καὶ ἔχων τότε ἐπ' αὐτῶν καὶ δικαίωμα ἀκόμη ζωῆς καὶ θανάτου!..

Μολαταῦτα, μεθ' ὅλον τὸν ἐγωϊσμόν του, τῆ ἔμεινε καὶ μὴ ἀπορία, δι' ἣν ἐτόλμησε νὰ συμβουλευθῆ τὸν βεζύρην, μετὰ τὰ ἐδαφία προσκυνημάτων, δι' ὧν τῆ ἐξέφρασε τὴν βαθυτάτην ἐγνωμοσύνην του.

— Πολυχρονομένη βεζύρη μου, βελγικουνάμ ἐφέντη μ', πῶς θὰ δικάζω ὑποθέσεις ἢ θὰ κρίνω ἀναφοράς καὶ ζητήματα, ποῦ εἶμαι ἐντελῶς ἀγράμματος;

— Μεγάλῃ δουλειᾷ! εἶπεν ὁ βεζύρης. Μήπως οἱ ἄλλοι βαλῆδες, ποῦ ἔχομεν, ξεῦρουν περισσότερα; Τὸ δίκαιον ἔνοσθε ἐπάνω - κάτω ὅλος ὁ κόσμος, δὲν εἶνε δὲ καὶ δύσκολον νὰ τὸ εὔρη τις. Θὰ σοῦ δώσω καὶ μίαν ἄλλην ὁδηγίαν ἀλάνθαστον. Ἐκεῖνος, ποῦ ἔχει δίκαιον, θὰ ἔχη καὶ ἀποδείξεις! ἂν ὄχι, τότε βέβαια θὰ πέρνη ὄρκον. Ἄν ὄμως οὔτε ἔγγραφα ἔχη, οὔτε ὄρκον πέρνη, τότε θὰ ἦνε κακὸς ἄνθρωπος καὶ θὰ ἔχη ἄδικον.

— Καὶ τότε: παρετήρησε ὁ Ἄλῃς.

— Τότε, προσέθηκεν ὁ βεζύρης, κάμα ἐν ναῦμα εἰς τοὺς ραβδούχους σου νὰ τὸν παραλαμβάνουν καὶ συμπληρῶνουν τὴν δικονομίαν σου ἐπὶ τῆς ἀθλίας ῥάχεώς του. Αὐτὸ εἶνε ὅλον. Ἐκατάλαβες;

Ἄλῃς προσέκλινεν. Ἐλαθε δὲ τὸν διορισμόν καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς ὑπηρεσίας του καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ βλακτικόν του, μέγας καὶ πολὺς καὶ νομομαθῆς τέλειος.

III

Προηγῆθη αὐτοῦ ἡ φήμη καὶ διεάλγησε τὸν διορισμόν καὶ τὴν μεγάλην ἀξίαν του.

Ὅλοι οἱ πρόκριτοι καὶ κάτοικοι τοῦ Βαγδατίου συνήχθησαν περιχαρεῖς καὶ ἐν ὄρτασίμοις στολαῖς καὶ ἐδεξιώθησαν τὸν νέον βαλῆν μετὰ βᾶτων καὶ κλάδων πομπωδέστατος καὶ μετὰ εἰλικρινοῦς ἐνθουσιασμοῦ.

Ἄ βαλῆς, τελείως εὐχαριστημένος ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς ὑποδοχῆς, ἀφίππευσε καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸ λαμπρῶς παρασκευασθὲν κονάκι του.

Οἱ προστώτες τοῦ τόπου ὄψαιλον πρωτίστως νὰ τὸν προσκυνήσουν. Ἄλλ' εὐρέθησαν εἰς μίαν ἀριαν, μὴ γνωρίζοντας προσωπικῶς τὸν νέον βαλῆν. Ἄν δηλ. ἔπρεπε νὰ ὑπάγωσιν ὅλοι μαζί νὰ τὸν προσκυνήσουν ἢ ἕνας - ἕνας. Τὸ ζήτημα τῶν παρουσιάσεων ἦτο τὸ πρόωστον χρέος των.

Ἐπειδὴ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ λύσουν μόνοι τὸ ζήτημα, μετὰ ὄριμον διάσκεψιν καὶ συζήτησιν, ἀπεφάσισαν ν' ἀνέλθῃ εἰς ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ κονάκι καὶ ἐρωτήσῃ περὶ τούτου τὸν νέον βαλῆν.

Πρὸς τοῦτο δ' ἐξελέχθη ὁ περσύτερος καὶ σεβαστότερος τῶν προϋχόντων. Ἀνῆλθεν οὗτος πάραυτα εἰς τὸ κονάκι καὶ εἰσήχθη ἐνώπιον τοῦ βαλῆ. Ἐκάθητο οὗτος μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ πολυτελοῦς διδανίου καὶ περιετοιχίζετο ὑπὸ ῥωμαλέων καὶ ἀγριωπῶν ραβδούχων.

Ὁ εἰσαχθεὶς μετὰ τοὺς ἀπαραίτητους τεμνάδες ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν βαλῆν τὴν ἐπιθυμίαν τῶν προκρίτων.

Ὁ Ἄλῃς ἐγένετο σοβαρότερος, ἐνθυμηθεὶς καὶ τὴν τελευταίαν ὁδηγίαν τοῦ βεζύρου. Καὶ ἀποκρίνεται πρὸς τὸν προϋχοντα ὑπήκοον τὸν ἐρωτῶν καὶ σὺναφρως:

— Ἐχεις ἀποδείξεις;

— Ὅχι, πολυχρονομένη μου βαλῆ, τί τὰς ἠθελα;

— Ὁρκον πέρνει;

— Μὰ τί ὄρκον νὰ πάρω; λέγει ὁ προστώς, ἀπορῶν καὶ ἐκπληγτόμενος διὰ τὴν παράδοξον ἀξίωσιν τοῦ βαλῆ.

Ἄλλ' ὁ βαλῆς, βλέπων, ὅτι ὁ προστώς οὔτε ἔγγραφα εἶχεν οὔτε ὄρκον ἔπερνε, ἐσκέφθη, ὅτι δὲν ἦτο καλὸς ἄνθρωπος καὶ ἔνευσεν εἰς τοὺς ραβδούχους νὰ κάμουν τὸ χρέος των.

Οἱ ραβδούχοι τῆ ἔδωκαν ἀμέσως παρὰ μίαν τεσσαράκοντα ὑπὸ τὰς ἐπιδοκιμασίας τοῦ βαλῆ, ἀναφωνοῦντος εἰς ἕκαστον κτύπημα «Ἄφερμ!»

Μόλις ἐτελείωσε τὸ ἔργον τῆς δικαιοσύνης τοῦ νέου βαλῆ, ὁ θαρσις πρόκριτος κατῆλθε τοῦ κονακίου καὶ εἶρε τοὺς ἀναμένοντας αὐτὸν ἀνυπομένως ἄλλους προϋχοντας, οἵτινες τὸν περιετοίχισαν διὰ νὰ μάθουν, τί τῆ εἶπεν ὁ νέος βαλῆς διὰ τὸ ζήτημα τῆς παρουσίας.

Καὶ ὁ πρόκριτος ἐστάναζε βαθέως καὶ ἀνέκραζεν:

— Ἄς ἔχη δόξαν ὁ Θεός, ποῦ μᾶς τὸν ἐστειλεν! Βαλῆς εἶνε αὐτός ἢ ἓνα κομμάτι μάλαμα; Καλός, χρυσός, διαμαντένιος, περίφημος, εὐφρεστάτος, πεπαιδευμένος, μὲ μέγαν νοῦν, ἀγαθὴ καρδιά, ἀγγελικὴ ψυχή, καθ' ὅλα ἀνεκτίμητος ἄνθρωπος...

— Σ' ἐπεριποιήθη;

— Λαμπρὰ, καθ' ὅλα!

— Ἐμεινες εὐχαριστημένος;

— Μαγευμένος, δὲν λέτε καλλίτερα;

— Καί τί σοῦ εἶπε γιά τὸ ζήτημα τῶν παρουσιάσεων;
— Νά πάτε νά τόν προσκυνήσετε, ὄχι ὅλοι μαζί, ἀλλ' ἕνας-ἕνας
χωριστά διά νά σᾶς γνωρίση καλλίτερα καί σᾶς περιποιηθῆ ὅλους
καλά.

— Μασαλιά! ἐφώνησαν πάντες περιχαρῆς.

Καί ἀνήλθον εἰς τὸ κονάκι τοῦ βαλῆ ἕνας-ἕνας καί ἐπανελήφθη
δι' ὅλους στερεοτύπως ἡ πρώτη σκηνή...

Ἡ αὐτὴ διοικητικὴ ἐξηκολούθησε καί ὕστερον εἰς πᾶσαν περί-
στασιν. Οἷοσδήποτε προσήρχετο εἰς τὸ διοικητήριον διά νά ζητήσῃ
δικαιούνην ἢ νά ὑποβάλῃ παράπονα καθ' οἰουδήποτε ὄργανου τῆς
διοικήσεως ἢ οἰασδήποτε φύσεως ἀναφορὰν πρὸς τὸν βαλῆν, τὴν
αὐτὴν εὗρισκε τύχην. Οἱ βραβδούχοι εἰργάζοντο νυχθημερόν καί μόλις
ἐπήρκουν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των, τριπλασιασθέντες. Τὸ περίργον
δὲ εἶνε, ὅτι ὁ Ἄλῆς δὲν ἦτο φύσει κακὸς ἄνθρωπος καί, ὡς βαλῆς,
ἐφρόνει ἐν χρηστέῳ συνειδότη, ὅτι διοικεῖ μετ' εὐθύτητος καί δι-
καιουσύνης.

IV

Μετά τινα καιρὸν ἤρξαντο τὰ παράπονα καί αἱ καταγγελίαι τοῦ
λαοῦ πρὸς τὸν βεζύρην κατὰ τοῦ προστατευομένου του βαλῆ. Αἱ
κατ' αὐτοῦ ἀναφοραὶ ἤρχοντο ἀλλεπάλληλοι καί σωρηδόν, περιει-
χον δὲ πᾶσα: τὸ διοικητικὸν σύμβολον τοῦ βαλῆ καί τὸ τέλος ἐκά-
στης κρίσεως αὐτοῦ, ὅπερ ἐπεσφράγιζον οἱ βραβδούχοι, ἀφοῦ προη-
γουμένως πάντες ἠρωτῶντο, ἂν εἶχον ἀποδείξεις δι' ὅσα ἔλεγον καί
ἂν ἄλλως πέρουν ὅρκον!

Ὁ βεζύρης ἔρριπτεν ὄλας τὰς μηνύσεις καί ἀναφορὰς εἰς τι κενὸν
προσκεφάλαιον καί οὐδὲν ἐνήργει ἐπ' αὐτῶν.

Ὅτε ὅμως τὸ προσκεφάλαιον ἐπληρώθη ἐγγράφων, ὁ βεζύρης
ἔγραψε τῇ Ἄλῃ νά μεταβῆ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καί παρου-
σιασθῆ ἐνώπιόν του. Ὁ Ἄλῆς ἔσπευσε πάραυτα εἰς ἐκτέλεσιν τῆς
διαταγῆς τοῦ βεζύρου.

Ὁ βεζύρης τὸν ἐρωτᾷ μετὰ πονηρᾶς φιλοφροσύνης:

— Ἐ, πῶς τὰ πέρασε, Ἄλῃ, ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ Βαγδάτι; Ἀπέ-
κτησε δόξαν, πλοῦτη, εὐτυχίαν; Εἶσ' εὐχαριστημένος;

— Ὅπως θέλῃ ὁ Ἄλλᾶχ καί ὁ Προφήτης, βεζύρη μου. Μπερκατὶ
βροσῆ. Ὅπως μοῦ ἔδωκες ὁδηγίας, ἔκαμα. Τούς ἔσπασα ὅλους στο
ἔυλον, πολυχρονήμενε μου βεζύρη!

— Ἐχεις ἀποδείξεις; ἐρωτᾷ βλοσυρῶς ὁ βεζύρης.

— Ἦτον ἀνάγκη νά ἔχω, βεζύρη μου, ἀποδείξεις περὶ τούτου;
καί ἀπό ποίον νά πάρω τὰς ἀποδείξεις;

— Ὅρκον πέρνεις;

— Τί λές, βεζύρη μου; προσθέτει ὁ Ἄλῆς, ἐκπληγτόμενος.

Ὁ βεζύρης ἔνευσεν εἰς τοὺς δορυφόρους βραβδούχους του καί οὗτοι
ἔδειραν καί ἐμαστίγωσαν ἀνγλεῶς τὸν Ἄλῆν.

— Κιαφίρ, ἀνακραῖζει πλήρης ὀργῆς καί μετὰ βδελυγμίας ὁ βε-
ζύρης, λακτίζων τὸν καταμωλωπισθέντα καί κυλιόμενον εἰς τὸ

θάπεδον Ἄλῆν καί ἐκκινῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸ προσκε-
φάλαιον τῶν κατ' αὐτοῦ μηνύσεων καί ἀναφορῶν, Κιαφίρ-πεζε-
βέγκ, νά μὴ σέ ἴδουν ποτέ τὰ μάτια μου! Βαλῆς ἔγινες, ἄνθρω-
πος ὅμως δὲν ἔγινες!

Ἄργος)

ΔΗΜ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ

... *Κι' ἀκαριεῶ τὸ μήνυμα, τὴ φλογερὴ γραφὴ σου...
Κι' ὄντας ξαπλώσω ἀκοίμητος στῆς νύχτας τὴ θαμπάδα
νὰν τὴ φιλῶσω ἀμέτρητα, νὰν τὴ σφιγταγκαλιάσω
κι' ἀπὲ μὲ τὸ σιρόθαιπο, τ' ἀγιοκεροῦ τὸ φῶτο,
νὰν τὰ δουφήξω τρέμοντας τὰ μυρωμένα λόγια...*

✽

*Πάνω στὰ βράχια, στὶς πλαγιές, στὶς ὄμματιές, στὶς ὁδογες
πολεμιστῆς ἀκούρατος, ἄπνοος στρατοκόπος,
στοῦ κόπον τὸ ἰδροκόπημα, στοῦ μαντηλιοῦ σου βροῖσω
τὸ ἀπαλὸ τὸ σφούγγισμα, ὃ τῆς δροσιάς τὰ μῦθα.*

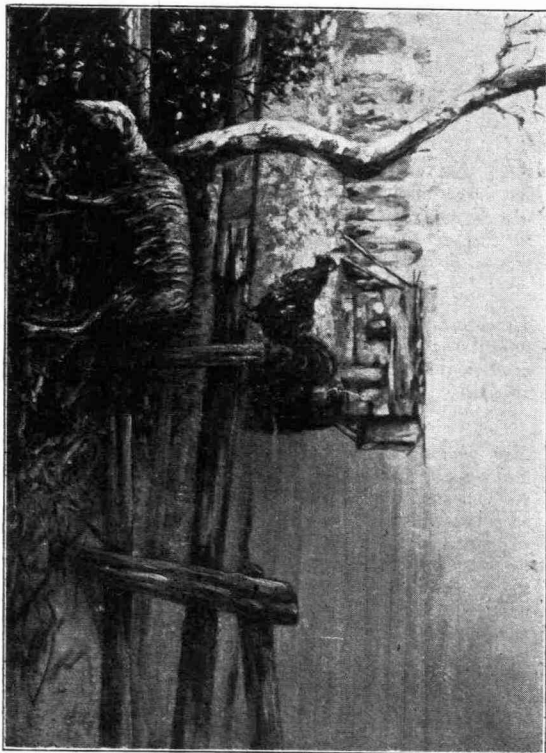
✽

*Σὰν γίγαντες ἐφώνονται οἱ ἀποσταμένοι πόθοι
ἀπὸ τίς πλάγες τῶν βουνῶν κι' ἀπ' τίς ψηλές ὄραοῦλες!
... Κι' ἀκαριεῶ τὸ μήνυμα καί διάταν ἀπαντέγω
νὰ γύρω σὲμορφόσπιτο μέσ' στῆς καλῆς μου τάνθια
τὰ μεσιωμένα, τὰ ξανθά, τὰ μοσχομυρισμένα,
νὰ πῶ χυμὸν ὀλόξανον ἀπὸ δροσατο ἀχειλί
κι' ὀργώνοντας τὸ πλοῦσιον κι' ἀγαθικὸ χωράφι
ναῖρω καρπὸ τ' ἀνεάμηνα, ἀνθῶ, νὰ ξεφουντώσῃ
νὰν τὸν χαρῆ ὁ κορναχτός νὰν τὸν χαρῆ τ' ἀσκέρι,
γιατ' ὁ γονιὸς ἀπόστασε πτουφέκι νὰ βαρῶν.*

✽

*Ὅπως χιτυᾶς τὸν ἀργαλειὸ καί τὸ παιδί βυζαίνεις
καί κλαῖς μὲ τὸ τραγοῦδι σου καί τραγοῦδῆς μὲ δάκρυα
καί τῶς τ' ἀκριβοκέρδιτο τὸ σᾶρι τῆς ὀφάνιας,
μένα τραγοῦδια μοῖζονται, μοῖζονται μοιρολόγια
βαρῶντας τὸ πτουφέκι μου, μὰ σμίγω στὴ λαχτάρα
τὸ δάκρον μὲ τὰ πύργια καί τὸν καῦμό μ' ἐλπίδα
ἀκαριεῶντας τὸν καιρὸ ποῦ θὰ σέ ξεκουράσω.*

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΖΩΗΝ

ΠΕΤΕΙΝΟΣ

ΜΕ τὰ ὄρθρινά θάμβη εἶδα τὸν πετεινὸν τοῦ γειτονικοῦ μου κήπου ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑποστέγου ποῦ χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη ξύλων. Ἀνίχνευε μὲ τὸ κεφάλι σηκωμένον ὑψηλὰ τὴν ὥραν τῆς αὐγῆς, ἐφαίνετο κυττάζων τὰ κοιμώμενα γύρω ὅπως ὁ σαλπικτής ποῦ ἐτοιμάζεται νὰ κτυπήσῃ γεγρατήριον. Δὲν ἐκινεῖτο τίποτε ὅλα ἐφαίνοντο κατεχόμενα ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν νάρκην τοῦ ὄρθρου καὶ μόλις ἐπάνω εἰς τὰ κεραμίδια μετεκινούντο μαῦραι πλατεῖαι κηλίδες. Ἦσαν κότες ἀντιληφθεῖσαι ὅτι ὁ κύριος μὲ τὸν ὑψηλὸν λαϊμόν, τὸ δυνατὸν ράμφος καὶ τὸ κόκκινον στέμμα ἐξύπνησε. Κάτω εἰς τὴν ρίζαν τῆς μάνδρας μέσα εἰς πλατὺ αὐλάκι ἔτρεχε νερό, σφυρίζον ἐλαφρὰ εἰς χαμηλοὺς καταρράκτας καὶ χανόμενον εἰς τὸ βάθος, ὅπου ὄψιμον μυστάνι ἐξίτηι νὰ καταπνίξῃ τὴν δίψαν τοῦ χθεσικοῦ καύματος. Ὁ πετεινὸς ἐσιγολάλει ὑψηλὰ εἰς τὴν σκοπιάν του ὡς ἀποτεινὼν λέξεις μυστικὰς εἰς τὰς ὑψηλοὺς του, ἔκαμε μερικὸς ἐλιγμούς εἰς τὰ κεραμίδια ἀνάμεσα ἀπὸ τὲς κότες καὶ ἀνῆλθε πάλιν ὑψηλὰ μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ Τουρκοβούνια, ὁπόθεν ἐξεχύνετο ἡ αὐγὴ ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐφάνη προσέχων ἓνα χρυσοῦν στίγμα αἰωρηθὲν στιγμιαίως ὑπὲρ τὸν Ὑμητιὸν καὶ ἐβράζε τείνον λαϊμόν καὶ ράμφος καὶ λειρὶ πρὸς τὰ ὕψη. Τὰ πουλιὰ ἐπήδησαν ἀπὸ τὴν στέγην εἰς τὰ κάτω, ὁ πετεινὸς ἐλάλησε μίαν ἀκόμη φορὰν, ἐστάθη πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος, ἔλαβεν ἀπάντησιν ἀπὸ τὴν περιοχὴν ἄλλου πετεινοῦ, ἤκουσε τὸ ἐργαστάσιον τῆς συνοικίας εἰδοποιοῦν μὲ βραχνὸν σφύριγμα ὅτι ἡ μηχανὴ ἀρχίζει νὰ κινηταί, καὶ ἐπήδησε καὶ αὐτὸς κάτω, ἐβούτηξε τὸ ράμφος του εἰς τὸ τρέχον νερὸ καὶ ἐπλησίασε πρὸς τῆς κότες, ποῦ ἐπεριμεναν εἰς τὸ χῶμα τοῦ δρόμου ἐκτελοῦσαι βῆμα σημειωτόν. Ὁ πετεινὸς ἔκαμε μεγαλοπρεπῶς δύο τρία βήματα, ἐφάνη νεῖων μὲ τὸ λειρὶ του καὶ μίαν κότεν ἐπλησίασε μὲ ταχέα μικρὰ βήματα καὶ ταπεινοῦσα τὸ κεφάλι ἀφῆσε νὰ τοιμπηθῇ ἀπὸ τὸν κυρίαρχον. Ἀπὸ τὴν βασιλικὴν εὐλογίαν τοῦ πετεινοῦ ἐπέρασαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὅλες καὶ ἐχώθησαν εἰς μίαν τρύπαν τῆς μάνδρας, πίσω ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑπῆρχε βόσκημα. Ὁ πετεινὸς ἐβράζε μίαν φορὰν ἀκόμη, εἶδε τὰ περιστέρια νὰ τινάζονται ἀπὸ τὸν

περιστερωμένα προς τὰ ὑψηλά ὡς λευκοὶ χαιρετισμοὶ πρὸς τὴν ἡμέραν, ἤκουσε τοὺς τροχοὺς ἐνὸς κάρρου πλησιάζοντος, ἐτρόμαξεν ἀπὸ τὸ ἀιφνίδιον ἀνοίγμα ἐνὸς παραθύρου, πίσω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐφάνη μορφὴ ἀνθρωπίνη μὲ μᾶτια ἐξοιδημένα, καὶ πεισθεὶς ὅτι ἐξετέλεσε τὸν ἐωθινὸν προορισμὸν του, ἠκολούθησε τῆς κώττες. Ἐτράπη εἰς τὸ βασιλεῖόν του ὁ Πατριάρχης.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΣ

ΣΤΟ ΠΑΙΔΑΚΙ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΜΟΥ

*Μία ἡμέρα τέλος πρόβαλες κι' ἀπάστραψε τὸ σπῆτι,
ποῦ ὡς τότε ἄδειο κι' ἀνοιωθὸ καὶ πικραμένο ἐξοῦσε,
καὶ γλύστρησες μὲ τὴ στεγνὴ λαμπρὴ τοῦ Ἀποσπερίτη
στὴν κούνια, ποῦ σὲ πρόσμενε καὶ ποῦ σὲ καρτεροῦσε.*

*Καὶ νά! ἢ καρδιὲς ἀνασκιοτροῦν κι' ἐλευθέρῃ τὰ χέρια
περιγυρῶσόν σου ἀπλώνονται σὰν σκέπη κι' ἐνλογία,
κι' ὅσα ἐπλέξαμε ὄνειρα εἰρήνης, περιστέρια,
μυσέουν καὶ φωλιάζοντε σὴς κούνιας τὴ μαγεία!*

*Γράψε τὸ θεῖο χαμόγελο, γέλα τὸ ποῖο γελᾶκι,
κάνε χαρούλια τὸ πρωτὸ, κάνε χαρὲς τὸ δεῖλι
ταχειὰ μὲ τὸ τυτίβισμα θὰ σκάη καὶ τὸ δοντάκι,
κλωνὶ ὄδοιοῦ στὰ ὄδινα χαριτωμένα χεῖλη.*

*Ἐπανάς κι' ἢ γλώσσά σου ἀρχινᾷ τὸ ψέλλισμα τὸ μάγο,
καὶ μπουσουλῶντας σὰν ἀρνὶ σὴς σάλας τὸ κυλίμι,
ἄζαφρα στέκει καὶ κνιτᾶς ὅρα πολλὴ τὸ ἀγρίμι,
τὸ κεντημένο, ποῦ σπαρνᾷ στὰ δόντια του ἕναν τράγο!*

*Φιλᾶκια δλόγυρα σκοοπᾶς, φιλιὰ σκαστὰ χαρίζεις
στον ἀσπρομάλλη τὸν παποῦ καὶ στὴν καλὴ γιαγιὰ,
κι' ὅταν στὸ μπάνιο σπαριατᾶς, γελᾶς καὶ παιγνιδίζεις,
ὦ! ἐκεῖνο τὸ νάζακι σου κι' ἐκεῖνη σου ἢ λαλιὰ.*

*Τὸ σπῆτι ἐγίνηκε ναὸς κι' ἐοῖ'σαι ἢ λειτουργία
στο ὄσπῆτι μας σ' ἐκλείσαμε σὰν σὴς Στοργῆς τὴ γνάλα,
καὶ σὰν ψαράκι ἀναπηδᾶς πολύχρωμο σὲ κούνα
νερά, ποῦ τὸν Ὠκεανὸ δύνουν σὲ μιά τους στάλα!*

*Χαῖρε, χροσέ, σοῦ προβοδῶ τὸ ἔμπα τῆς ζωῆς σου
κι' ἐπάνω ἀπὸ τὴν κούνια σου θὰ σοῦ ἱστορήσω πάλι
πόσο εἶν' ὠμορφη ἢ Ζωή... μὰ εὖν' ἀγάλι, ἀγάλι,
σὰ νὰ μὴν ἀκονεες τίποτε. γλυκά, γλυκά κοιμήσου...*

ΡΗΜΟΣ ΦΙΛΑΡΕΣ

ΠΕΡΙΔΡΟΜΟΣ

ΠΟ πάντων ὁμολογεῖται ὅτι αἱ παραστάσεις ἡμῶν τότε μόνον καθίστανται ἡμῖν ἐννοιαὶ ὀπωσθήποτε σαφεῖς καὶ ἐναργεῖς καὶ ἅμα διατηροῦνται ἐν τῇ συνειδήσει, ὅταν ὀνομασθῶσιν, ἤτοι ὅταν συνδεθῶσι μετὰ τῶν λέξεων, καθὼς καὶ ὅτι κυρίως διὰ τῶν λέξεων δύνανται νὰ ἐκφράζωνται, ἤτοι ν' ἀνακοινῶνται εἰς ἄλλους καὶ οὕτω γίνονται κτῆμα τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους. Δῆλον ἄρα ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα τῶν λέξεων σημαίνει κυρίως ἱστορικὴν ἐξέτασιν τῶν ἐννοιῶν, τοῦ πολιτισμοῦ. Τοῦτο ἐνόησεν ἤδη τὸ πάλαι ὁ φιλόσοφος Ἀντισθένης, διὸ εἶπε τὸ πολυθρύλητον *Ἀρχὴ παιδεύσεως ὀνομάτων ἐπίσκεψις*. Ὁ βουλόμενος ὡς ἐξέτασιν τίνος σημασίας εἶχε λ. χ. ἢ λέξις *ἀρετῆ* παρ' Ὀμήρω, τίνα παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, τίνα μετέπειτα παρὰ τοῖς Στωικοῖς φιλοσόφοις καὶ τίνα βραδύτερον παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς. Σχεδὸν ὅλος διάφορος ἠθικὸς κόσμος δηλοῦται ἐκάστοτε δι' αὐτῆς. Παραπλήσια δὲ παρατηροῦνται καθόλου εἰπεῖν κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐξέτασιν πάσης λέξεως, διότι πάντοτε καὶ πανταχοῦ αἱ λέξεις ἢ γενικῶς ἢ γλώσσα ἐκάστου λαοῦ τοσαύτας καὶ τοιαύτας ἐννοίας ἐκφράζει ὅσας καὶ ὁποίας ἔχουσιν οἱ μεταχειριζόμενοι αὐτῆν, καθὼς καὶ τὰνάπαυιν τοσαύτας καὶ τοιαύτας ἐννοίας ἔχουσιν ὅσας καὶ ὁποίας παριστᾶ καὶ ἐκφράζει ἢ γλώσσα αὐτῶν. Κατὰ ταῦτα ἐπιθυμῶ νὰ ἐξετάσω τὴν ἱστορικὴν ἀνέλιξιν τῶν σημασιῶν λέξεως ἀρχόντως περιέργου, τῆς λέξεως *περίδρομος*.

Τὰ μετὰ προθέσεως σύνθετα ὀηματικά εἰς -ος ἐτονίζοντο μὲν ὅσον ἐνεδέχτο ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἐλέγοντο δὲ καὶ ἐπὶ ἐνεργείας καὶ ἐπὶ πάθους (πρβλ. Ἀκαδημεικῶν Ἀναγνωσμάτων Τόμ. Β' σ. 47 κέξ.). Κατὰ ταῦτα ἡ λέξις *περίδρομος* ἐλέγτο καὶ ἐνεργητικῶς, *ἄντυγες περίδρομοι, πλῆμαι περίδρομοι ἀμφοτέρωθεν* κτλ., καὶ παθητικῶς, *αὐλὴ περίδρομος* = περιουδευτή, *κολώνη περίδρομος* = περιτρέχουσα δυναμένη, *χώρα ὄρεσι περίδρομος* κτλ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ περιτρέχειν τινὰ δύναται νὰ ἐμφαίνῃ ἀκοσμίαν ἢ καὶ τι χειρότερον, ἢ λέξις ἔλαβε κατὰ μικρὸν κακὴν σημασίαν. Οὕτω γράφει ὁ Μεγαρεύς Θεόγνης *ἐχθαίρω δὲ γυναῖκα περίδρομον, ἄνδρα τε μάρπον, ὃς τὴν ἄλλοτρίην βού-*

λει' *ἀρουραν ἀρουῶν*, ὅπου ἡ *περίδρομος*, ἢ πανταχόσε περιτρέχουσα γυνή καὶ ὁ μάγος ἀνήρ συνάπτονται ὡς ὁμοίως ἀπεχθεῖς τῷ ποιητῇ. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων περιτρεχόντων ἐπ' ἴσης κακῶν παρελήφθη ἡ λέξις, ὅπως διδασκόμεθα ὑπὸ τῆς χρήσεως αὐτῆς ἐν ταῖς σημεριναῖς διαλέκτοις. Οὕτω λ. χ. ὠνομάσθη ἐν Καρῷ-στοφ *περίδρομος* τὸ ἐπὶ τῶν ἄκρων δακτύλων συνήθως ἐμφανιζόμενον ἔκφυμα, τὸ *ἀγκάθι* ἢ *καλαγκάθι* (κατ' εὐφημισμὸν) ἄλλως λεγόμενον, διότι, ὡς ἡ ἄλλη ὀνομασία αὐτοῦ *τριγυρίστρα* (Γαλλ. *tourniolle*) ἐμφαίνει, περὶ τὴν κυρίαν ἐστίαν αὐτοῦ ἀναπτύσσονται πολλάκις ὅπαι τινες περιβάλλουσαι, περιθέουσαι, τριγυρίζουσαι αὐτό. Ἐν Κρήτῃ δὲ καλεῖται *περίδρομος* νόσος τις τῶν ὄνων, καθ' ἣν παρατηρεῖται ἐξοίδημα περιθέον περὶ τὴν κοιλιάν αὐτῶν. Ἐν Δαρδανελλίοις δὲ λεγουσι *περίδρομον* τὸν ἀλλαχοῦ συνήθως καλούμενον *στρόφον τῶν ἐντέρων*. Ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Αἴψῳ ὀνομάζουσι *περίδρομον* τὸν πανταχόσε περιτρεχόντα, τὸν ἀεικίνητον, τὸν ζωηρόν, τὸν ἀγχίνου, τὸν πανούργον. Ἐν δὲ Ἠπειρῷ καὶ Δαρδανελλίοις αὐτὸν τὸν διάβολον, ὅστις περιτρέχει τὰς ὁδοὺς, μηχανάται παντοῖα, καὶ ἄλλοτε ἄλλοις, ὡς τράγος, ὡς παλιὰς ἐμφανίζεται κτλ.

Ἀφοῦ δ' οὕτως ἡ λέξις αὕτη ἐδήλωσεν ἄλλα τε κακὰ καὶ τὸν στρόφον τῶν ἐντέρων, τότε ἦτο εὐκόλον νὰ λεχθῇ καὶ ἐπὶ ἀράς, ὅπως τὸ *σφάχτης, σφαγή, πόνος* κτλ., ἦτοι ὅπως λέγεται *σφαγή* (ἢ *πόνος*) *νὰ τὸν κόψη, νὰ φάγη* (ἢ *ἐφαγε*) *τὴν σφαγή, τὸν σφάχτη, τὸν πόνον, τὸν δρόλυκα* κτλ., οὕτω καὶ *περίδρομος νὰ τὸν κόψη, νὰ φάγη τὸν περίδρομον*. (Ταῦτα νοοῦνται κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν τῇ Γενικῇ Γλωσσικῇ σ. 232, ἦτοι καλεῖται *προληπτικῶς σφαγή, σφάχτης, πόνος, περίδρομος* τὸ φαγεῖ, τὸ ὅποιον εἶθε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὸν φαγόντα αὐτὸ *περίδρομον, σφάχτην* κτλ.). Ἐπειδὴ δὲ τὸ πάθος τοῦτο συμβαίνει συνήθως μετὰ πολυφαγίαν, ἐδηλώθη καὶ αὕτη ἡ ἀδηφαγία διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως *περίδρομος*, λ. χ. *ἐφαγεν* τὸν *περίδρομο*, *τρῶει ἕναν περίδρομο*, καὶ ἐντεῦθεν ὄημα *περιδρομαρίζει, ἐπεριδρομάσασεν*. Πρὸς δὲ τούτοις ὅπως πρὸς τὸν πολλὰ ἐσθίοντα, τὸν ἀδηφάγον, λέγεται ἐπὶ ἀράς τὸ *περίδρομος*, οὕτω καὶ πρὸς τὸν πολλὰ λέγοντα, τὸν φλύαρον ἀπεθυνόμενοι ἐπιβοῶσι πολλάκις *περίδρομος*, ἦτοι λίαν πολλὰ λέγεις, παῦσαι.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ

Στὸ σπίτι μου, στὸ σπίτι μου ξερὴ εἶνε ἡ γλῶσσι
καὶ τὰ λουλούδια ἀπότιστα κ' ἀφρόντιστα ὅλα.
Τὸ λιοπύρι ἀνεμπόδιοτο φράγγει καὶ τρώει
τὸ γιασεμί, τὸν κρινό, τὴ θλιμμένη βιόλα.

[Ἀπὸ τὰ Νουσταλικά]

ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

(ΕΞ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΗΣ)

Φύλλατε κίθιε Σκόπε

Ἐκ τινος συλλογῆς μου τυπογραφικῶν παροραμάτων ἀποσπῶ προχείρως τὰ ἐξῆς ὀλίγα διὰ τὸ Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον, ἄλλα μὲν πρωτότυπα, ὡς τὰ εἶδον δημοσιευθέντα εἰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, ἕτερα δὲ κατὰ μετάφρασιν ἐκ γαλλικῶν ἐφημερίδων καὶ βιβλίων.

1) Πρόκειται περὶ ἐκρήξεως τοῦ Βεσουβίου ἀναγγελθείσης ὑπὸ τινος ἐφημερίδος οὕτω:

«Ὁ Βεσοῦβιος ἦρξις πάλιν τὰς ἐκρήξεις τοῦ ἐσοφενδοῦζινον περιφλεγῆ *φάβαν*» (γρ. λάβαν).

⋆

2) Μία ἑλληνικὴ ἐφημερίς ἐκδιδομένη ἐνταῦθα πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ γνωστὴ διὰ τὰς αὐλικὰς τῆς ἐμπνεύσεως ἐγραφεν ἡ ἀτυχής: «Ὁ πανδαμάτω *θρόνος* (γρ. χρόνος) τὰ πάντα καταστρέφει».

⋆

3) Εἰς Ἄρολόγιον ἐκκλησιαστικὸν παραγγέλλεται ὁ ἱερεὺς ὡς ἐξῆς: «Ἐνταῦθα ὁ ἱερεὺς δέεται ὑψῶν τὸ *βρακίον αὐτοῦ*», (βραχιονία του).

⋆

4) Γνωστὸν ὅτι διὰ νεαροῦ νόμου ἰδρύθησαν ἐνταῦθα Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους. Ἐγραφε λοιπὸν ἐπαρχιακῆ τις ἐφημερίς: «Ὁ κ. Ὑπουργὸς δι' ἐγκυκλίου του διέταξε τὴν περισυλλογὴν ἀρχαίων ἐγγράφων χάριν τῶν *ἀρχεῶν* τοῦ Κράτους».

⋆

5) Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ μεγάλης τινὸς νήσου τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, περὶ τῆς ὁποίας εὐρωπαϊὸς περιηγητὴς ἐγραφεν ἐν τῷ βιβλίῳ του ὅτι εἶναι γεωγραφικῶς γονιμωτάτη. Ὁ τυπογράφος ἀπέδωκε τὴν φράσιν ὡς ἐξῆς: «Ἡ ὠραία αὕτη *χῆρα* (χώρα) καλῶς καλλιεργούμενη θά ἦναι λίαν γόνιμος».

6) Ὁ τυπογράφος βιβλίου τινὸς τοῦ Ἀλφόνσου Κάρο γράφοντος ὅτι καὶ ἡ ἀρετὴ ἔχει τὰ ὅριά της (ses bornes) μετέβαλε τὴν φράσιν οὕτω: «Καὶ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ ἔχει τὰ **κέρατά της**» (πέρατά της).

*:

7) Τὸν θάνατον γάλλου τινὸς ποινικολόγου, ὅστις ἦτο καὶ τμηματάρχης ἐπὶ τῶν φυλακῶν καὶ πολλὰς περὶ τούτων ἔκαμε δημοσίας διαλέξεις, μία ἐφημερίδα ἀνήγγειλε πρὸ τινος χρόνου ὡς ἔξης: «Χθὲς ἀπεβίωσεν ὁ διαπρεπὴς ἡμῶν ποινικολόγος καὶ τμηματάρχης Χ ἀποχωρισθεὶς οὕτω τῶν προσφιλῶν **ὕλακῶν** του» (φυλακῶν του).

*:

8) Γνωστὴ ἀνόνημος μεταλλευτικὴ ἐταιρεία, ἀνακαλύψασα τρεῖς νέας μεταλλικὰς κοίτας εἰς τὰ μεταλλεῖά της, ἐδημοσίευσεν τοῦτο διὰ τῶν ἐφημερίδων κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. «Ἡ Ἐταιρεία ἡμῶν ἐπλουτίσθη ἄρτιως διὰ τριῶν ἔτι νέων **κουτῶν** (κοιτῶν)».

*:

9) Ὀδυνηρὸν ὑπῆρξε τὸ τυπογραφικὸν πάθημα διασήμου Γάλλου φρενιάτρου, διευθυντοῦ μεγάλου φρενοκομείου τῶν Παρισίων, ὅστις, ἀφιερῶσας τὸν βίον του μετ' ἀφοσίωσης ἄκρας εἰς τοὺς ἀτυχεῖς φρενοβλαβεῖς του, ἐξέδωκε πολυσέλιδον ὑπὲρ αὐτῶν σύγγραμμα θεραπευτικῶν μεθόδων, τὸ ὁποῖον ἐπέστεφεν ἢ ἐπομένη τελευταία φράσις, τὴν ὁποίαν ὁ συγγραφεὺς παρετήρησε μετὰ τὴν διανομὴν τῶν ἀντιτύπων: «Καὶ μετὰ τοῦτο πρέπει ὅλοι οἱ φρενοβλαβεῖς νὰ **κατατομηθῶσιν** (κατανεμηθῶσιν) εἰς τὰ κελλία των».

*:

10) Τὸ μᾶλλον πρόσφατον ὄλον τούτων παρόραμα εἶναι τὸ ἐξῆς ἀπαράμιλλον ἐν ἐφημερίδι τινὶ τῆς πρωτευούσης: «Ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν **δέρεται** (δέχεται) τακτικῶς εἰς τὸ γραφεῖόν του τρεῖς τῆς ἐβδομάδος».

I. ΦΡΑΓΚΙΑΣ

Ζ Ω Γ Ρ Α Φ Ι Ε Σ

*Τοῦ φθινοπώρου σύννεφα ἀπ' τὸ νοτιὰ διωγμένα
παίζουν μὲ ὁδίτινες αἰγές, μὲ δειλιὰ θλιμμένα
κ' ἐκεῖ σὴν ἄκρῃ τοῦ γαλοῦ κάποια βαροκοῦλα γέροντι
καὶ ποῖε ὁ ἥμιος τὴν φιλεῖ, ποῖε ἢ βροχὴ τὴν δέονει.*

ΠΗΡΙΝΑ Α. ΒΛΑΧΟΥ

.....

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

[Διὰ τὸν πολλὸν κόσμον τὸ ὄνομα τοῦ ἀειμνήστου Κ. Α. Γουναροπούλου δὲν εἶνε βέβαια γνωστὸν. Ἄλλ' εἰς τοὺς πρὸ πεντηκονταετίας ἐπιστημονικοὺς καὶ φιλολογικοὺς κύκλους κατεῖχεν ἐπίσημον θέσιν ὡς ἱατρὸς, ὡς φιλόσοφος καὶ ὡς ἱστοριογράφος. Καταγόμενος ἐκ Κερυρῶν καὶ γεννηθεὶς ἐν Κέα τῷ 1825 ἐξελαθεύθη ὑπὸ τὸν Σερουῖον ἐν Σύφῳ καὶ τὸν Γεννάδιον ἐν Ἀθήναις, ἀναγορευθεὶς δὲ διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα ἐν Κοζάνῃ καὶ Θεσσαλονικίᾳ κατ' ἀρχάς, εἶτα ὡς δημοτικὸς ἱατρὸς ἐν Γαυρίῳ καὶ Κερυρῳ, βραδύτερον δὲ ἐν Πτολεμαίδι τῆς Συρίας, ὅπου ἐδέχθη καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἑλλην. Προξενείου, τελευταῖον δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐνθα διωρίσθη δημοτικὸς ἱατρὸς ὑπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Κυβερνήσεως. Νεώτερος, διετέλεσε καὶ δημοσιογράφος γράφων τὴν «Ἐνωσιν» ἐν Σύφῳ καὶ τὸν «Ἀσπὴν» ἐν Ἀθήναις, συνεργάτης δὲ τῆς «Πανδώρας», τῆς «Ἱατρικῆς Μελέσεως», τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἐταιρείας κλπ. Περιελθὼν πολλὰ μέρη, φύσει δὲ μελετηρὸς καὶ φιλόστοργος, ἐξέπλησσε πολλὰς ἀξιολόγους ἐπιστημονικὰς καὶ ἱστορικὰς πραγματείας, ἀφῆκε δὲ οὐκ ὀλίγα ἀνέκδοτα ἔργα, ἐν οἷς τὰ «Πυλακιά» ἦτοι ἱστορίαν καὶ τοπογραφίαν τῆς Πύλου, τὴν «Ἱστορίαν τῆς Ἑλλην. Ἱατρικῆς» ἀπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ μέχρι τοῦ Ἱπποκράτους, «Γενικὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν» καὶ τὰ «Ἐθνοκά», ἦτοι ἱστορίαν καὶ τοπογραφίαν τῆς Εὐβοίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιωτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, εἰς ἣν φέρεται ὡς ὁ πρῶτος εἰδικὸς ἀσχοληθεὶς. Ἀπόσπασμα σύντομον ἐκ τῶν «Ἐθνοκάων» του παραθέτομεν κατωτέρω.]

ΕΠΟΧΗ ΡΩΜΑΪΚΗ

(ἀπόσπασμα ἐκ τῶν «Ἐθνοκάων»)

.... Καὶ μέχρι τοῦδε ἡ Εὐβοία καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλάς ἐσπερευτο μὲν πλήρους ανεξαρτησίας, ἀλλ' ἦν ἀπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν δημοφύλων καὶ δημογλώσσων Μακεδόνων, οἵτινες κραταῖαν τὴν Ἑλλάδα κατέστησαν καὶ τὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν Ἀσίαν μετέδωκαν διὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Διαδόχων αὐτοῦ. Καταπιπτούσης δὲ τῆς ἀρχῆς τῶν Μακεδόνων καὶ ἡ Εὐβοία ὑπετάγη τοῖς Ῥωμαίοις, οἵτινες εἰσεχώρησαν ἐπὶ Φιλίπου Ε' βασιλέως τῆς Μακεδονίας (220-178 π. Χ.) ἐν ἣ αὐτὸν περιώρισαν (167 π. Χ.).

Κατὰ τοὺς πρώτους Ῥωμαϊκοὺς χρόνους, ἡ Χαλκίς καὶ αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς Εὐβοίας ἐξ ἀνάγκης συνεμάχωντο τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῆς Ὀμοσπονδίας τῶν Ἀχαιῶν, καὶ διέμεινον σταθεροὶ καθ' ἅπαντα τὴν διάρκειαν τοῦ Αἰτωλικοῦ πολέμου.

Οἱ Ῥωμαῖοι ὑπὸ τὸν ἀνθύπατον Π. Σουλπίκιον καὶ τῇ βοήθειά τοῦ βασιλέως τῆς Περγάμου Ἀττάλου, ἐκ Λήμνου καὶ Πεπαρήθου στρα-

τεύσαντες κατά τῆς Εὐβοίας, ἐκυρίευσαν τὴν Ὠρεὸν (207 π. Χ.). Ἡ πόλις δ' αὕτη εἶχε δύο φρούρια ὄχυρά, καὶ ἡδύνατο, ἵνα ἐπὶ πολὺ ἀντιστῇ· ἀλλ' ὁ διοικητὴς τοῦ Βασιλέως Φιλίππου, Πλάτωρ, προδοσίᾳ αὐτὴν παρέδωκε τοῖς πολιορκηταῖς· διότι βραδέως διὰ σημείων ἀπέσχευεν, ἵνα καλέσῃ βοήθειαν, ὅπως μὴ ἔλθῃ ἐγκαίρως. Ὁ δὲ Σουλπίκιος μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ὠρεοῦ, ἐπολιόρκησε τὴν Χαλκίδα, οὐδὲν ὅμως κατορθώσας, διότι οἱ πολιορκούμενοι ἐγκαίρως ἔδωκαν τὰ περὶ ἐπικουρίας σημεία. Ὁ δὲ φρουράρχος, κωφὸς ταῖς ὑποσχέσεσι τοῦ ἀνθυπάτου, παρσκευάζετο εἰς ἄμυναν ἰσχυράν. Ὁθεν ὁ Σουλπίκιος ἰδὼν, ὅτι ἡ πόλις ἦτο καλῶς ὠχυρωμένη καὶ ἐτέρωθεν ἐπὶ τοῦ Εὐρίπου φηκοδομημένη, καὶ ὅτι ἡ ἀπόπειρα αὕτη ἔσεται ματαία καὶ ἀσύνητος, ἀπεμακρύνθη παρευθὺς.

Ἐπὶ τοῦ πρώτου Μακεδονικοῦ πολέμου ὁ Γαῖος Κλαύδιος ἄγων τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον, ἀφίκετο εἰς Πειραιᾶ. Οἱ δὲ ἐκ Χαλκίδος ἐξόριστοι ὡς Ῥωμαϊζόντες, ἀνήγγειλον νῦν, κατὰ Λίβιον, ὅτι ἡ ἄλωσις αὐτῆς ἦν δυνατὴ ἂνευ ἀντιστάσεως· διότι καὶ ἡ ἐκ Μακεδόνων φρουρὰ οὐκ ἐτήρει τάξιν καὶ πειθαρχίαν καὶ οὐκ εἶχε φόβον ἐχθροῦ ἐκ τοῦ πλησίον· καὶ οἱ πολῖται παρεμέλησαν τὴν φύλαξιν τῆς πόλεως, ὡς ἐμπειστευμένοι τῇ φρουρᾷ. Ὁ Κλαύδιος ὅθεν τῇ προτροπῇ τῶν ἐξοριστῶν ταχέως ἐκ Πειραιῶς ἀφίκετο εἰς Σούνιον. Καὶ ἡδύνατο μὲν, ἵνα ταχέως φθάσῃ εἰς τὰ πρῶτα στενὰ τῆς Εὐβοίας. Ἄλλ' ὅπως μὴ θεαθῆ, μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ ἀκρωτηρίου, ἐν σταθμῇ τὸν στόλον ἐκράτησε μέχρι τῆς νυκτός.

Κατὰ δὲ τὰ πρῶτα σκότῃ ἀποπλεύσας ἐν νημεμίᾳ τὴν αὐγὴν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἀφίκετο παρὰ τὴν πόλιν τῆς Χαλκίδος. Ἀναβὰς δὲ μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν διὰ κλιμάκων κατὰ τὸ ὀλιγάνθρωπώτατον μέρος τῆς πόλεως, κατέλαβε τὸν ἐγγύτατον πύργον καὶ τὸ περίεξ τεῖχος, τῶν φρουρῶν ἀλλαχοῦ καθευδόντων καὶ οὐδενὸς οὐδαμοῦ φυλάσσοντος. Ἐἴτα οἱ Ῥωμαῖοι προσέησαν εἰς τὰ κατηκνημένα μέρη τῆς πόλεως· τοὺς φύλακας δὲ φονεύσαντες καὶ τὰς πύλας διαρρήξαντες, παρέλαβον καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος τῶν ὀπλιτῶν. Κατόπιν διεσπάρησαν καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν, αὐξηθέντος τοῦ θορύβου ἐκ τῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πυρκαϊᾶς τῶν οἰκιῶν. Οἱ βασιλικοὶ σιτοβολώνες καὶ τὸ ὄπλοστάσιον πλήρες πολεμικῶν μηχανῶν, παρεδόθησαν τῇ πυρὶ. Ἐφονεύθησαν δὲ πάντες οἱ ἐν τῇ πόλει εὐρεθέντες στρατιῶται· ὕστερον κατεκόπησαν οἱ ψεύγοντες καὶ οἱ ἀνθιστάμενοι, καὶ πάντες οἱ ἄγοντες στρατεύσιμον ἡλικίαν, καὶ αὐτὸς δ' Ἀκαρνάν φρουράρχος Σώπατρος. Οἱ δὲ Ῥόδιοι ἔθραυσαν τὴν εἰρκτὴν καὶ ἀπῆλλαξαν τοὺς ἐν αὐτῇ οὓς ὁ βασιλεὺς Φίλιππος ἐθέσθαι ἐκεῖ ἐν ἀσφαλείᾳ. Ἄπασα δὲ ἡ λεία συνήχθη πρῶτον ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἀκολούθως μετεκομίσθη ἐν τοῖς πλοίοις. Μετὰ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι, ρίψαντες καὶ ἀκρωτηριάσαντες τοὺς ἀνδριάντας αὐτοῦ, δοθέντος τοῦ σημείου τῆς ἀναχωρήσεως, ἐπέβησαν τοῦ στόλου καὶ ἐπέστρεψαν εἰς Πειραιᾶ.

Ἄν δὲ τότε πολὺς στρατὸς ἦτο παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὅπως καὶ ἡ Χαλκὶς ἀσφαλῶς κατέχεται καὶ αἱ Ἀθῆναι μὴ στερῶνται φρουρᾶς.

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

(Ἔργον τοῦ Ε. Hebert εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λουξεμβούργου)

τό μέγα πολεμικόν ἔργον, ἡ Χαλκίς μετὰ τοῦ Εὐρίπου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀφῆρυντο ἀπὸ τοῦ Φιλίππου· διότι, ὅπως διὰ ξηρᾶς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, οὕτω διὰ θαλάσσης ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου κλείει: τὴν Ἑλλάδα, κατὰ τὴν ὀρθὴν γνώμην τοῦ Διπίου. Ὁ δὲ Φίλιππος ἐκ Δημητριάδος μαθὼν, καίτοι βραδέως, τὴν καταστροφὴν τῆς συμμάχου πόλεως, μᾶλλον εἰς ἐκδίκησιν ἢ βοήθειαν ἔσπευσε μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ τριακοσίων ἵππέων εἰς τὴν Χαλκίδα. Ἀλλὰ μὴ προφθᾶς τοὺς Ῥωμαίους, εἶδε μόνον τὸ φρικτὸν θέαμα τῆς ἡμιπτύτου καὶ καπνῶν τῶν ἀποθρωσκούσης πόλεως. Καταλιπὼν δὲ τινὰς εἰς ἐνταφιασμὸν τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ ταχέως ἀνάβας τὴν γέφυραν, ἦλθε διὰ τῆς Βοιωτίας εἰς Ἀθήνας κατὰ τῶν Ῥωμαίων, καθ' ὧν ὅμως οὐδὲν ἔπραξεν. Ἡ καταστροφὴ δ' αὕτη τῆς Χαλκίδος ἐγένετο τὸ φθινόπωρον (200 π. Χ.).

Μετὰ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ τοῦ Ἀττάλου ἀπῆλθον ἐκ Πειραιῶς εἰς Ἄνδρον, καὶ ὕστερον εἰς Πάνορμον τῆς Ἀττικῆς (Ράφτη κοινῶς). Ἐκεῖ ἠνώθησαν τοῖς Ῥωμαῖοῖς εἰκοσι λέμβοι τῶν πειρατῶν Ἰσσηίων· καὶ αἱ μὲν, ἐπέμφθησαν εἰς λεηλασίαν τῶν περὶ τὴν Κάρυστον μερῶν· ὁ δὲ λοιπὸς στόλος μέχρι τῆς ἐπανόδου τῶν Ἰσσηίων κατέλαβε τὸν λιμένα τοῦ Γεραστοῦ. Ἐξ αὐτοῦ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀπῆλθον εἰς τὰς Βορείους Σποράδας καὶ τὴν Χαλκιδικήν, κἀκείθεν ἐπέστρεψαν εἰς Εὐβοίαν μετὰ πολλῶν λαφύρων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀττάλος καταλιπὼν τότε ἐν τῇ νήσῳ τὸν ἐκ δέκα ἐλαφρῶν νηῶν στόλον, εἰσῆλθεν εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ὅπως διαλεγθῆ μετὰ τῶν Αἰτωλῶν. Ἐἴτα ἐπιστρέψας εἰς τὸν στόλον, συνσκεπάσθη περὶ προσβολῆς τῆς Ὀρεοῦ μετὰ τοῦ Λευκίου Ἀπουστίου, ἀντιστρατήγου καὶ ἡγεμόνος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου. Ἡ Ὀρεὸς ἦτο δυνατὴ, καὶ ὡς πρότερον προσδληθεῖσα, ἦτο νῦν διὰ στερεῶν τευχῶν ὠχυρωμένη καὶ καλῶς πεφρουρημένη. Ὁ Ἀττάλος εἰσέβαλεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ κατὰ μέγα μέρος κρημνίσας τὰ τεῖχη, ἠνάγκασε τοὺς τε φρουροὺς καὶ τοὺς πολίτας, ἵνα καταφύγωσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ μεθ' ἡμέρας δύο παραδοθῶσι μετὰ γενναίων ἀντίστασιν. Καὶ ἡ μὲν πόλις παρεχωρήθη τῷ Ἀττάλῳ, οἱ δὲ αἰχμάλωτοι τοῖς Ῥωμαῖοις. Ἐπειδὴ δὲ ἐπέκειτο ἡ φθινόπωρινὴ ἰσημερία καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐφοβοῦντο τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίας, ἐπέστρεψαν αὐθις εἰς Πειραιᾶ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Δίσιος (Βιβλ. 31, § 45-47). Τὴν καταστροφὴν δὲ τῆς Ὀρεοῦ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων βεβαίως καὶ ὁ Πausanias ἐν «Ἀχαϊκοῖς» (Βιβλ. 7 κεφ. 8 § 2). «Εὐδοῶν γὰρ Ἑσθιαίων πόλιν καὶ Ἀντικυραν τὴν ἐν Φωκίδι ἐλθὼν, ὑπὸ κούρας κατ' ἀνάγκην οὖσας Φιλίππου (Ἀτίλιος) ἐποίησε ἀναστάτους· καὶ τοῦ δε εἴνεκα (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐπεὶ ἐπύθετο ἡ βουλή, ἀποστέλλουσιν Ἀτιλίῳ διάδοχον τῆς ἀρχῆς Φλαμίνιον».

Ἀκολούθως πεμφθεὶς κατὰ τῆς Ἑλλάδος νέος στρατηγὸς ὁ ὑπατος Τίτος Κουίντος Φλαμίνιος, ἐνίκησε τὸν Φίλιππον ἐν τῇ Χαονίᾳ τῆς Ἠπείρου. Συναμα ἐπέμφθη ναύαρχος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λεύκιος Κουίντος διάδοχος τοῦ Λευκίου Ἀπουστίου, σπεύσας μετὰ νηῶν ἐκ Κερκύρας εἰς Πειραιᾶ. Νῦν δὲ δύο στόλοι ἐξ Ἀσίας — ὁ

τοῦ Ἀττάλου ἐξ εἰκοσι καὶ τεσσάρων νηῶν, καὶ ὁ τῶν Ῥοδίων ἐξ εἰκοσι καταφράκτων ὑπὸ τὸν ἐμπειρότατον ναύαρχον Ἀγροσίμβροτον, ἐνωθέντες περὶ Ἄνδρον, διέδοσαν εἰς Εὐβοίαν. Καὶ πρῶτον μὲν ἠρήμωσαν τὰ περὶ τὴν Κάρυστον μερῆ· εἶτα ἀπῆλθον εἰς Ἐρέτριαν ὡς τῆς Καρύστου ἐνισχυθείσης διὰ τῆς ταχέως ἐκ Χαλκίδος πεμφθείσης φρουρᾶς.

Εἰς Ἐρέτριαν δὲ ἀφίκετο νῦν μετὰ τοῦ στόλου ἐκ Πειραιῶς ὁ Λεύκιος Κουίντος, μαθὼν τὴν μετάδοσιν τοῦ Ἀττάλου. Ἐπολιορκήθη τότε ἡ Ἐρέτρια ὑπὸ ἰσχυρᾶς δυνάμεως τριῶν στόλων, φερόντων παντοειδεῖς πολιορκητικὰς μηχανάς. Οἱ πολῖται ὅμως ἀπροθύμως τὰ τεῖχη ἐφύλαττον· οἱ δὲ ἀσθεεῖς καὶ τραυματῖαι ἀπέκλινον εἰς τὴν παράδοσιν διὰ τὴν καταστροφὴν μέρους τοῦ τεύχους ἐκ τῶν μηχανῶν τὸ ἐχθροῦ. Οὗτοι ὅμως ἐφοβοῦντο τὴν φουρᾶν τῶν Μακεδόνων, συναμα καὶ τοὺς Ῥωμαίους. Ὁ δὲ Φιλοκλῆς ἐν Χαλκίδι ἐπίτροπος τοῦ Βασιλέως, ἐπληροφόρει, ὅτι σπεύσει ἐγκαίρως· διὸ ἐκ τῆς ἐλπίδος ταύτης, οἱ Ἐρετρίαις παρέτεινον τὸν χρόνον τῆς παραδόσεως, παρὰ τὴν θέλησιν καὶ δυνάμιν αὐτῶν.

Μαθόντες δὲ κατόπιν, ὅτι ὁ Φιλοκλῆς μετὰ φόβου κατέφυγεν ὀπίσω εἰς Χαλκίδα, καὶ ἀπαλιπθόντες, εὐθὺς πρὸς τὸν Ἀττάλον ἐπεμφαν πρόβεις περὶ συγγνώμης καὶ συμμαχίας. Ἐνθὺ δὲ, τῇ εἰρήνῃ ἐλπίζοντες, ναυελῶς τὰ τοῦ πολέμου ἐξετέλουν, καὶ ἐνθὺ κατ' ἀρχὰς μετ' ἀνδρείας ἀντέστησαν κατὰ τὸ καταστραφέν μέρος τοῦ τεύχους, ὁ σκληρὸς Λεύκιος μὴ δεξάμενος τὴν αἴτησιν τῶν Ἐρετρίων ἠθέλησεν, ὅπως δι' ἐφόδου κυνείσῃ καὶ λεηλατήσῃ τὴν πόλιν· διὸ νύκτωρ ὀρμήσας διὰ τοῦ ἐλάχιστου ὑπόπτου ἐκείνου μέρους, κατέλαβεν αὐτὸ διὰ κλιμάκων. Ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ πάντες οἱ πολῖται σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέφυγον εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ παρεδόθησαν ὕστερον. Πλὴν ἡ λεηλασία μικρὸν ὠφέλησε τὸν πορθητήν· διότι χρήματα, χρυσὸς καὶ ἄργυρος, ὀλίγα εὐρέθησαν· ἀγάλματα δὲ, πίνακες τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ κοσμήματα, εὐρέθησαν πλεονα τοῦ θρόνου, ἀπέναντι τοῦ μεγέθους τῆς πόλεως καὶ τῶν λοιπῶν ἔργων αὐτῆς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Δίσιος (βιβλ. 32, § 16). Μετὰ παρέλευσιν δὲ τριῶν ἑτῶν ἐπέμφθη φρουρὰ Ῥωμαϊκὴ· διότι τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Τίτου Φλαμίνιου ἀπεφασίσθη, ἵνα καὶ ἡ Ἐρέτρια χαίρῃ τῆς πανδήμους τῇ Ἑλλάδι δοθείσης ἐλευθερίας· καὶ ζήτημα δὲ ἐγένετο, ὅπως αὕτη δωρηθῆ Εὐμένει, τῷ υἱῷ τοῦ Ἀττάλου. Ἡ ἐκπύρωσις δ' αὕτη τῆς Ἐρετρίας ἐγένετο τῷ 198 π. Χ.

Κατόπιν οἱ Ῥωμαῖοι ἐξ Ἐρετρίας ἐπέστρεψαν εἰς Κάρυστον. Πρὸ τῆς ἀποβάσεως δὲ τοῦ στρατοῦ ἐκ τοῦ πλοίου ἄπαν τὸ πλῆθος τῶν πόλιν καταλιπὼν, κατέφυγεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἧτις ἦν ὅπου βράχοι καὶ τὸ ἐκκλησιδίου τῆς ἁγίας Μαρίνης. Καὶ τοῖς μὲν πολῖταις πάραυτα ἐδόθη ἡ τε ζωὴ καὶ ἡ ἐλευθερία· τοῖς δὲ φρουροῖς Μακεδόσι ἐπεδλήθη, ἵνα ἕκαστος ἀποτίσῃ τριακόσια νομίσματα (nummus = δραχμῆ), καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν ὅπλων ἀπέλθουσιν, ὡς καὶ ἀπῆλθον ἄοπλοι εἰς Βοιωτίαν. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Καρύστου (198 π. Χ.), αἱ ναυτικαὶ αὐτὰ κυνείαι, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις

κυριεύσασαι δύο τῆς Νήσου ὀνομαστάς πόλεις, ἀπέπλευσαν εἰς Κεγχεράς τῆς Κορίνθου, ὡς λέγει ὁ Λίβιος (Βιβλ. 32. § 17).

Νῦν δὲ ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα δέκα πρέσβεις, οὓς ἐπεμφεν ἡ Ρωμαϊκὴ Σύγκλητος. Οὗτοι συνεβούλευσαν, ὅπως καὶ ἡ Χαλκίς διατελῆ ἔμφρουρος ἕνεκα τοῦ Βασιλείως τῆς Συρίας Ἀντιόχου τὴν δὲ Ὀρεὸν καὶ Ἐρετρίαν παρεχώρουν τῷ Εὐμένει· μὴ συμφωνούντος δὲ τοῦ Τίτου, ἡ ὑπόθεσις ἤχθη ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου, ἧτις καὶ αὐταῖς καὶ τῇ Καρύστῳ ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν. Οἱ δὲ Αἰτωλοὶ προέτρεψαν πολὺ τὸν Τίτον, ὅπως μεταξὺ τῶν ἄλλων πόλεων ἐλευθερώσῃ καὶ τὴν Χαλκίδα καὶ πᾶσαν τὴν Εὐβοίαν. Πεισθεὶς ὁ Τίτος, ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Ἰσθμίων ἀγώνων ἀνεκήρυξε καὶ τοὺς Εὐβοεῖς ἐλευθέρους, αὐτονόμους καὶ ἀφορολογήτους. Ἀφελὼν δὲ τὰς φρουράς ἐξ Ὀρεοῦ καὶ Ἐρετρίας, μετέβη εἰς Χαλκίδα, ὅπου ἐξήγαγε τοὺς φρουροὺς, καὶ συνεκάλεσε συνέδριον πασῶν τῶν πόλεων· καὶ ὑπομνησάμενος τὴν κατάστασιν, ἐν ἣ αὐταῖς παρέλαθε καὶ ἐν ἡ παραδίξει, ἐκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς νήσου (197 π. Χ.). Μετὰ τοῦτο διαλύσας τὸ συνέδριον, μετέβη εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἐλευθέρωσεν τὰς ἐκεῖ πόλεις.

† Κ. Α. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

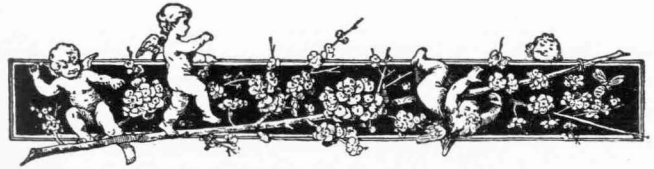

Ζωλογία ἐντὸς δημοσίου γραφείου

Ὁ ἕνας ἐπάλληλος. — Εἶσαι μαϊμῶν, γαιδοῦρι, γουρουνί!...

Ὁ ἄλλος. — Εἶσαι βῶδι, μουλάρι, παληόσκυλο!...

Ὁ προϊστάμενος (προβάλλων ἐκ τῆς θύρας). — Κύριοι, μὴ ἔσχητάς πῶς εἶμαι κ' ἐγὼ ἐδῶ!...

ΧΡΗΣΙΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΟΥ ΡΟΥΒΙΚΩΝΟΣ

ΝΑ ἀπὸ τὰ μεγαλιότερα γλῆντια στὴν Ἑλλάδα εἶναι καὶ ἡ ἐκλογὴ. Ἐν καιρῷ ἐκλογῶν — ὅπως μοῦ ἔλεγε μιὰ φορὰ ἕνας φίλος μου γραμματοδιδάσκαλος — οἱ νόμοι κοιμῶνται, οἱ φόροι σταματοῦν, ἡ Δικαιοσύνη κρεμᾷ τὴν ζυγαριὰ τῆς στοῦ βράφι, οἱ ὑποψήφιοι ἐξοδεύουν καὶ ὁ λαὸς γλῆντᾷ. Ψέματα χονδροκομμένα κυκλοφοροῦν ἀπὸ τοὺς ὑποψηφίους στοὺς ψηφοφόρους καὶ τἀνάπαλιν, ὑποσχέσεις δίδονται μὲ τὸ σακκί καὶ ὄλοι κοροῖδευόνται ἀμοιβαίως καὶ ἐν γνώσει. Οἱ ὑποψήφιοι εἶναι τότε ἐρωτευμένοι μὲ τοὺς ψηφοφόρους. Τοὺς ἐνδιαφέρει πόσα γατάκια ἔκαμιν ἡ γάττα τοῦ Τάδε. Τότε οἱ ὑποψήφιοι φτιάχνουν γεφύρια ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνό, σιδηροδρόμους στὰ κατσάβραχα, τάζουν χρυσὰς βροχὰς καὶ φούρνους μὲ καρβέλια.

Τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ λοιπὸν ἐκλογαὶ ἐπέκειντο ἐν Ἑλλάδι καὶ οἱ ὑποψήφιοι, ἀφοῦ ἔκαμαν βεφενὴ γιὰ τὰ ἐκλογικὰ ἔξοδα καὶ ὤρισαν τὴν περιφέρεια ποῦ θὰ περιῶδευεν ὁ καθένας, σκορπίστηκαν μέσα στὰ χωριά γιὰ ψήφους.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὑποψηφίων ἦτο καὶ ὁ κύρ Ἀντωνάκης, ὁ μοναδικὸς κληρονόμος τῆς περιουσίας καὶ τοῦ κόμματος τοῦ πατρὸς του, τοῦ μακαρίτου Ἀναστάση Ρουσφετοπούλου, ἄλλοτε δημάρχου καὶ βουλευτοῦ.

Ὁ κύρ Ἀντωνάκης ἀπὸ μικρὸ παιδί ἀκόμα εἶδει μεγάλο τάλαντο εἰς τὴν πολιτικὴν. Ἀπὸ δέκα ἐτῶν παιδί ἐτίθητο ἐπὶ κερφαλῆς τῶν διαδηλώσεων. Εἰς ἡλικίαν δεκαῆξ ἐτῶν εμαχαίρωσεν ἕνα ἀντιθέτον των καὶ ἀπηλλάγη διὰ βουλευμάτος, διότι εὗρισκετο ἐν πολιτικῇ ἀμύνη. Εἰς ἡλικίαν εἴκοσιν ἐτῶν ἐτελειώσασε μετὰ πολλῶν ἐπαίνων τὸ ἐπαρχιακὸν γυμνάσιον μὲ τὴν συνδρομὴν τῆς πολιτικῆς. Ἐθεωρήθη περιττὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς

του εις τὸ Πανεπιστήμιον, ἀφοῦ ἐπῆρε δίπλωμα πολιτικῆς εις τὸ πρακτικόν σχολεῖον τοῦ πατρός του.

*
**

Τὰ χωριά, ποῦ θὰ περιώδευεν ὁ κύρ Ἀντωνάκης, ἦσαν καμμιὰ δεκαπενταριά. Ἀπὸ πολλοῦ κατεγίνετο νὰ συνθέσῃ τὸν λόγον ποῦ θὰ ἐβγαίετο σὰ χωριά, καὶ ἐπειδὴ θὰ ἦτο ὁ πρῶτος πολιτικὸς λόγος του, προσεπάθησε νὰ τὸν καταρτίσῃ ὅσον μπορούσε καλλίτερον. Πρὸς τοῦτο κατέφυγεν εἰς ἐφημερίδας ποῦ εἶχαν δημοσιεύσει τέτοιους λόγους, ἐπεκαλέσθη καὶ ὅσα γράμματα εἶχε μάθει στὰ σχολεῖα, ἔγραψε, ξανάγραψε, καὶ ἐπὶ τέλους κατέστρωσεν ἓνα λόγον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον αὐτὸς τοῦλάχιστον ἔμεινε κατενθουσιασμένος.

Τὸ πρῶτο χωριό, ποῦ εἶχε τὴν τιμὴ νὰ δεχθῆ τὴν πρώτη πολιτικὴ ἐπίσκεψιν τοῦ κύρ Ἀντωνάκη καὶ νὰ ἀκούσῃ τὸν πρῶτο πολιτικὸ λόγον, ἦταν τὸ Καλανάκι.

Ἐφθασε λοιπὸν ἐκεῖ, ξεπέζεψε στὸ μαγαζάκι τοῦ μπάριμπα Νικολοῦ, ἀρχαίου πολιτικοῦ φίλου τοῦ μακαρίτου, καὶ στῆ στιγμή ὅλοι οἱ πολιτικοὶ φίλοι του, ἄλλος ἀπὸ τὸ χωράφι, ἄλλος ἀπὸ τὰ πρόβατα, ἐγέμισαν τὸ στενὸ μαγαζάκι τοῦ μπάριμπα Νικολοῦ. Ἄρχισαν πλῆον ἢ χαιρετούρες, τὰ κεράσματα, οἱ λογαριασμοὶ τῶν ψήφων, τὰ ἄσπρα καὶ τὰ μαῦρα, καὶ πάντα τὰ πρῶτα ἐδγαῖναν περισσότερο ἀπὸ τὰ δεύτερα.

Εἰς τὸ τέλος, ἀφοῦ ἦσαν κάμποσα ποτήρια, ἐχαιρέτησαν καὶ ἠυχήθησαν, ὁ κύρ Ἀντωνάκης ἀνέβη σ' ἓνα σκαμνί, ἔλαβεν ὄφρος σοβαροῦ ἀνθρώπου — ἴσως γιὰ πρώτη φορά στῆ ζωῆ του — καὶ μὲ μεγάλη συγκίνησι ἐδιάβασεν ἀπὸ χειρογράφου τὸν πρῶτο πολιτικὸ λόγον του. Σὰς τὸν παραθέτω αὐτολεξεῖ γιὰ νὰ θαυμάσετε τὸ πολιτικὸν τάλαντον τοῦ κύρ Ἀντωνάκη καὶ τῆ ῥητορικῆ του δεονότητα.

« Ἀγαπητοὶ συμπολίται. Ὅταν, χάριτι θεῆς, ἡ ψυχὴ τοῦ μακαρία τῆ λήξει μακαρίτου πατρός μου καὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν βουλευτοῦ σας ἀπέτη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὁ μακαρίτης πατήρ μου ἀφῆκε μέγα κενὸν ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ κόμματι. Τότε ἡ ἐμὴ ψυχὴ, τεθρονημένη καὶ ἐξ αἴγλης ἀπαστράπτουσα πρὸ τοῦ γενομένου μυστηρίου τῆς Φύσεως καὶ τῆς Πατρίδος, ἤσθάνθη ἑαυτὴν ἀναποδράστως ἐξαναγκασμένην ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων νὰ διασταλῆ ἐπ' ἀπειρον, διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ μέγα κενὸν τοῦ μακαρίτου πατρός μου ἐν τῇ Πατρίδι καὶ τῇ κόμματι. Ἐν τῇ πυθμένι τῆς ψυχῆς μου αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης ἐξερράγησαν καὶ ὡς ἄλλαι πομπόλυγες διερράγησαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς καὶ μία φωνή, φωνὴ διάτορος, μυστηριώδης καὶ μεγαλοπρεπῆς μοὶ ἐφώνησεν « Ἐμπρός, Ἀντωνάκη, ἐμπρός ». Ἀλλὰ πρὸ τοῦ μεγάλου διλήμματός ἐστὶν στενάζων καὶ ἀμφίρροπος νὰ κατέλθω εἰς τὴν πολιτικὴν κωνίστραν δι' ἀγχεμάχων δπλων ἢ οὐ. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ ἐπὶ

πολλὰς νύκτας ὑπὸ τὸ γαληνόφως τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστέρων ἐκυμαινόμεν μεταξὺ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας. Ἡ φωνὴ ὅμως ἐξηκολούθει νὰ μὲ φωνάζῃ δυνατώτερα ἀπὸ τὰς πτυχὰς τῆς ψυχῆς μου « Ἐμπρός, Ἀντωνάκη, ἐμπρός ». Τότε καὶ ἐγὼ, ὡς ἄλλος Καῖσαρ ἀπεφάσισα νὰ διαβῶ τὸν Ρουδίκωνα...

— Θὰ τὸν διαβῆς καὶ θὰ τὸν παραδιαβῆς τὸν Ρουδίκωνα — ἐφώνησεν ὁ μπάριμπα Νικολός — ποῦ τοὺς ἦρε τοὺς ψήφους ὁ Ρουδίκωνας ! »

— Κάτω ὁ Ρουδίκωνας — φώνησεν ἄλλος ἐνθουσιασμένος.

— Κάτω, κάτω.

— Κάτω, φώναξε καὶ ὁ κύρ Ἀντωνάκης παρασυρθεὶς ἀπὸ τὸν γενικὸ ἐνθουσιασμό. Ἀφοῦ τέλος πάντων ἀποκατέστη ἡσυχία εἰς τὸ ἀκρατήριον, ὁ κύρ Ἀντωνάκης ἐξηκολούθησεν :

— « Καὶ λοιπὸν, κατερχόμενος εἰς τὴν πολιτικὴν κωνίστραν, πέποιθα ἐπὶ τὴν ἡμετέραν συγκέντρωσιν καὶ ὑποστήριξιν. Ἡ καρδιά μου σπαράσσεται ἀνωδύνως, ὅταν στρέφω τὰ βλέμματά μου εἰς τοὺς ἀφορήτους φόρους, τοὺς ὁποίους ἐνέσκηψεν εἰς τὸν τράχηλόν σας ἡ παροῦσα κυβέρνησις καὶ σὰς ὑπόσχομαι, ὅταν ἔλθω εἰς τὴν ἐξουσίαν, νὰ τοὺς καταστρέψω ὅλους ἐκ θεμελίων. Ἀσφάλεια, Δικαιοσύνη, Παιδεία, διαρρύθμισις τοῦ δασμολογίου, ἐκμετάλλευσις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς χώρας θὰ εἶναι τὰ μόνα μελήματα τῆς Κυβερνήσεώς μου. Καὶ ἦδη παρουσιάζομαι ὑμῖν ὑπὸ τὴν μορφὴν κάλπης καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ ἀσπρίσετε ὅλοι. Ζήτητο τὸ ἔθνος, ζήτητο ὁ μακαρίτης πατήρ μου ».

— Ζήτητωσῶωω ...

Ταῦτα εἶπεν ὁ κύρ Ἀντωνάκης καὶ κατῆλθε τοῦ βήματος. Τότε ἐσχηκῆθη ὁ μπάριμπα Νικολός.

— Ἄκουσε, κύρ Ἀντωνάκη, εἶπε. Τὰ παιδιὰ, γιὰ νὰ ψηφίσουν καλά, πρέπει νὰ φάνε δυὸ ταῖνια, ἓνα πρωτὶ - πρωτὶ πρὶν ἐκινήσουν, καὶ ἓνα τὸ μεσημέρι ἅμα φτάσουν στὸν Ἄγ Λιά καὶ ψηφίσουν. Πέντε παληοπρατίνες φτάνουν. Βάλε τώρα καὶ κάτι κρασί, κάτι κολλήματα στὰ νταούλια, ἓνα κατοστάρικο ἴσια-ἴσια θάρθη. Ἐσὺ μὴν ἀνησυχῆ γιὰ τίποτε, ἐγὼ θὰ τὰ κουμαντάρω ὅλα ».

Ὁ κύρ Ἀντωνάκης κιντρίνισε λιγάκι μόλις ἄκουσε τὴ διατίμησι ποῦ θὰ εἶχε τὸ ἐκλογικὸ γλέντι στὸ Καλανάκι, ξερόδῃξε, ξεροκατάπιε, μὰ δὲν μπορούσε νὰ φέρῃ καὶ ἀντίρρησι. Ἦσαν, βλέπετε, τὰ ἐγκαίνια τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου καὶ ἔπρεπε νὰ ἔορτασθῶν μεγαλοπρεπῶς. Ἐβγαλεν ἓνα κατοστάρικο κολληρισμένο καὶ τῷδωκε στὸν μπάριμπα Νικολό, ξανακέρασε γιὰ τῆς μπενεταδῆς, καδᾶλλησε καὶ τράβηξε γιὰ τὸ ἄλλο χωριό.

*
**

Σὲ λίγες μέρες λαβαίνει ἓνα γράμμα ἀπὸ τὸν μπάριμπα Νικολό : « Ἠγαπιτέ μου κύρ Ἀντωνάκι. Πρότον ἔρχομε νὰ αἰροτήσω διὰ τὴν καλὴν σας ὑγίαν καὶ ἂν ἐροτᾶται καὶ δι' ἐμᾶς τοῦτ' αὐτὸ ὑγαί-

νομαι τὸ αὐτὸ ἐπεθιμοῦμε καὶ δι' ὑμᾶς. Μάθε διτι ὁ Θύμιος Τριγκέ-
λας ἔφυγ' ἀπὸ τὸ κόμμα μας καὶ πήγε, λέει, μὲ τὸ κόμμα τοῦ Ρου-
βίκωνα, γιατί, λέει, τοῦ κακωφάνικαι ποῦ μοῦ δωκες ἐμένα τὸ
κατοστάρικο γιὰ τὰ αἴξοδα καὶ ὄχι σαυτόν. Πῆρε μαζί του καὶ τοὺς
Μητρογιανέους, τὰ παιδιά τῆς Παναγόνουφης καὶ τοὺς Πρέκκηδες,
συμπεθερέθουνε βλέπεις μαντοὺς ἀπὸ τοὺς Μαθρατζάδες. Μάθε
ἀκόμα διτι τὸ κατοστάρικο δὲν πηστῆθω νὰ φτάσι γιὰ τὰ ἔξοδα.
Δὲν εἶνε σὰν ἄλοτε ποῦ μπορούσε κανεὶς νὰ κλέψῃ καὶ πέντε καὶ
δέκα πρατίνες, τώρα ὄλα μὲ τὸν παρά, ἐστένεψαν πολὺ τὰ πρά-
ματα. Γιαυτὸ σῆλε ἀκόμα κανὰ κοσπεντάρικο νὰ βγοῦμε ἀσπρο-
πρόσοποι. Καὶ γιὰ τὸ παληοτριγκέλα μὴ σεκλετήξῃσαι, ἐσύ κ' ἔτσι
θὰ τὸν διαθῆς τὸ Ρουβίκωνα.

Ταῦτα καὶ μαίνο εἰς ἀπάντισίν σου — Νικολὸς Σιντάρης ».

(1916)

Π. Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ἰταλοελληνικὴ συνεννόησις

Ἡ Ἰταλὸς (ζητῶν συγγνώμην ἀπὸ τὸν κοιμηθέντα δανδῆν ποῦ τοῦ
ἐπάτησε ἀπρόσμενα τὸ σκυλάκι). — Scusi, Signor, scusi...

Ἡ δανδῆς. — Σκουζεὶ βέβαια!... ἀφοῦ τὸ τσαλαπάτησες, πὼς νὰ
μὴ σκουζῆ!...

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΙ ΑΡΧΑΙΑΙ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΑΙ

Τέττιξ τέττιγι φίλος,
μύρμηξ μύρμηκι.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= κ' ἡ κοπιὰ τὰ λάχανα.

Ἡ σή, προμηθεῦ,
συμφορὰ διδάσκαλος.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= γερφύρι γίνεται.

Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν,
τὸ δὲ κλεῦσαι ῥάδιον.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= χιτς' ἀνόγια καὶ κατοῖγια.

Μὴ προτρέχεται
ἢ γλώττα τοῦ νοῦ.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= καὶ ἔπειτα στὸ στόμα.

Οὐδ' ὁ Ζεὺς, οὐθ' ἕων πάν-
τας ἀνδάνει, οὐδ' ἀνέχων.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= κ' ὁ κροαμῆς τῆ ἔξου.

Λὸς μοι πᾶ στῶ
καὶ τὰν γὰν σοι κινήσω.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= μὰ δὲν ἔχω πρόβατα.

Τὸν δόλιον ἄνδρα φεῦγε
παρ' ὄλον τὸν βίον.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= μῆτε καὶ ν' ἀγοράζης.

Γλυκαίνει λιμὸς
κυάμους.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= σὲ ὅποιον ἔχει πᾶνα.

Βότρυας οὐ κίει
ἀκανθα.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= τρεῖς ὀκάδες στὸν πυρῶ.

Καὶ γὰρ ἐν ἕπνοις πᾶσα
κίων ἄρτους μαυτεύεται.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= μὲ τὸν ἔπνο ἢ ἀκμαίετα.

Τὸ κινούμενον
ἐνεκά του κινεῖται.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= μῦλος δὲν ἀλέθει.

Γηράσκω δ' αἶ
πολλὰ διδασκόμενος.

Ἵμοιοι τὸν ὄμοιο
= τώρα στὰ γεράματα.

Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν
ἀνθρώποις τέχνη.

Κοιφῶν θύραν κόπτειν,
κοσμίῳ φέρειν ὕδωρ.

Ὁ ὑπομεινας εἰς τέλος
σωθήσεται.

Γλῶσσα κακὴ ὀξυτέρα
ἀμῆς ξίφους.

Ὅτι δεῖ ἀρέσκεισθαι
παντὶ τῷ ἐντυγχάνοντι.

Χώρα καὶ νόμος,
πόλις καὶ τύπος.

Ψωριῶσα κάμηλος
πολλῶν ὄνων ἀχθος φέρει.

Τὰ γὰρ σαπρὰ σώματα
μικρὰ τις ῥοπή κατευναίνει.

Μάγειρος ἠδικασεν,
ἀυλητῆς δ' ἀκίχεται.

Ὄνκ ἂν λάβοις
παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.

Πίθηκος ὁ πίθηκος,
κἂν χρυσὰ ἔχων σανδάλια.

Μάθε τέχνην κα' ἄς τηγνῇ
κι' ἂν πεινάσῃς πιάσ' τηγνῇ.

Κοιφῶν κοιμιάνα κα' ἂν κοιπῆς.
= τυφλὸν κα' ἂν θυμιατίζῃς.

Καλιότυχος τοῦ πόμπευ,
= κι' ἄλλοιὰ τοῦ παραφέρθη.

Κάλλιο φειδιοῦ γλῶσσα γὰρ σὲ φῶ
= παρὰ κακοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ τὰ καλὰ δεχοῦμενα
= καὶ τὰ κακὰ δεχοῦμενα.

Κάθε τόπος καὶ ζακόν.
= κάθε μαχαλᾶς καὶ τάξι.

Τὸ βουβάλι κα' ἂν ξεπίσῃ.
= πάλι ἀξίζει τόνα βῶδι.

Τοῦ γέροντος σκόταμα
= τοῦ Χάρων μῆνυμα.

Φταίει ὁ γάϊδαρος
= καὶ δέρονται τὸ σαμάρι.

Χίλιοι γδόμενοι.
= δὲν ντύνονται ἓνα γδόμενῶ.

Χρυσασμένους γάϊδαρος,
= πάντα εἶνε γάϊδαρος.

ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΡΒΑΡΑ

ΚΑΤΑΡΑ

Ἐὸ βρέφος ἐσπαρτάρησε, ξεψύχησε
στά νύχια τοῦ αἰμοδόρου· ἡ ὠραία κόρη
παράδερνε στά χέρια του, στή λύσσα του·
στηθοκοπώντας ἡ μητέρα ἐθώρει.

Ὁ γέρονς ξαπλωμένος κ' αἱματοπνιχτός,
θαρῶντας τῶν παιδιῶν του τὴ λατᾶρα,
ἔθαψε μέσ' τὰ αἵματα τοῦ χέρι του
κ' ἔγραψε μὲ τὸ δάχτυλο: **κατάρρα!**

ΙΩ. ΠΟΛΕΜΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1916 ἀπέθανε καὶ τὸν φυσικὸν θάνατον καὶ ἐσθεῖσθαι
εἰς τὸν ἀστέρον τοῦ νεοελληνικοῦ Ἠρατοῦ Λόγου, ὁ ἀλησμόνη-

τος Μιχαὴλ Μητσάκης—διότι ὁ δυνατὸς
ὄραιογράφος τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσεως, ὁ
Μητσάκης τοῦ φωτεινοῦ πνεύματος εἶχε
σβύσει ἤδη ποτὶ πολλῶν ἐτῶν. Εἰς τὸ πρό-
σωπὸν του εἶχε συντελεσθῆ ἡ τραγικὴ
εἰρωσμία τῆς τύχης τοῦ Γ' καὶ δὲ Μωρασσάν.
Ἐγεννήθη ἐν Μεγάρῳσι τῷ 1868. ἤρξατο
τὸ φιλολογικὸν του στάδιον ὡς δημοσιο-
γράφος, ἐξελιχθεὶς εἰς πρώτην τάξιν *ὀρα-
λιστῆν λογοτέχνην*. Ἐγραψε πλείστα ἔργα,
κυρίως διηγήματα καὶ ποιητικὰ ἐν τῷ
περὶ εἰκόνας εἰς ἐφημερίδας, ἡμερολόγια
καὶ περιοδικὰ. Διετέλεσε, κατὰ τὴν ἀμῆν
τῆς πνευματικῆς του δημοιοργίας, ἐκ τῶν
τακτικῶν συνεργατῶν τοῦ *Ἡμερολογίου*. Ἐκ τῶν ἔργων του ἐξαι-
ρητικὴν θέσιν κατέχουν αἱ *Ἀθηναϊκαὶ Σελίδες* του, αἱ *Ταξει-
διωτικαὶ Σημειώσεις*, *ἡ Ἠλίφης τοῦ Μαργάρου*, *τὸ Φιλί*. Ὁ
Μητσάκης γράφων *ἔβλεπε τὴν ζωὴν*, κατὰ τὸν Παλαμᾶν.
καὶ τὰ ἐλάχιστα, καὶ τὰ ταπεινὰ καὶ τὰ μηδαμινὰ, ἐνεφανίζοντο
ἐνώπιόν του ὡς εἰκόνας μεγαλοπρεπεῖς. Ἀπέδιδε τὴν ἐξωτερικὴν
μορφήν τῶν πραγμάτων, τὸ ὕλικόν αὐτῶν μέρος τὸ φωτεινὸν καὶ
εὐπεριόγραφον, χωρὶς τίποτε τὸ προβληματικὸν καὶ ἀόριστον. Τὸ
κατωτέρω σκότισσεν, ὅπερ χαρακτηρίζει μίαν δυνατὴν ὀραλιστικὴν ποιη-
σιν, εἶνε ἀπὸ τὰ τελευταῖα του ἔργα, γραφέν καθ' ὄν χρόνον, δια-
μένον εἰς Κέρκυραν, εἶχε πάθει τὴν πρώτην διανοητικὴν διατάρα-
ξιν. Τὸ παραθέτομεν χάριν τοῦ πλείστου μέρους τῶν ἀναγνωστῶν
τοῦ *Ἡμερολογίου*.]

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑΝ

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΜΕΓΑΛΟΜΜΑΤΑ

ΣΥΛΛΑΜΜΕΝΗ μέσα στά παλὰ βενετσάνικα μουράγια, χάμω στή
θάλασσα, ἓνα μέτρο ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ νερό, εἰς τὸ βάθος
τῆς μικρᾶς κρηφῶνας τῆς, ἡ Παναγία ἡ Μεγαλομμάτα, βλέπει
πρὸς τὸ ἀντικρινὸ νησί. Τέλεια γυναῖκα ὡς τῆ μέση, μὲ τὸ θεῖο
παιδί στήν ἀγκαλιά, γραμμένη ἐπάνω στὸν τοῖχο—ποιὸς ξέρει
ἀπὸ ποῦ εὐσεβὲς χέρι, ποῖον μακρυνὸν αἰῶνα—κἀβεται ἀπὸ

κάτ' ἄπ' τὸ μικροσκοπικὸν τῆς βολτάκι ἀπὸ μέσα ἄπ' τὰ μικροσκοπικὰ τῆς καγκελάκια, ὀλομόναγι καὶ ἥσυχη, ἀσυντρόφευτη καὶ ἔρημη. Ἄλλος κανένας δίπλα, καὶ κανένας γύρω τῆς, Βασιλίσσα, κυρὰ μέσα στὸ σπιτάκι τῆς, μέσα στὴ σπηλίτσα τῆς. Μπροστά τῆς, μόνο, τρία κανδηλάκια, κρεμασμέν' ἀπὸ ψηλά, τριγωνικά, ἀκινήτοῦν, ἀνάερα, ὀίχουν τὸ γλυκὸ φῶς τους στὸ γλυκὸ τῆς πρόσωπο, τῆς νύχτες τοῦ χειμῶνα μέσ' στὴ σκοτεινιά τῆς κρατοῦνε συντροφιά, ἐνῶ ἄπ' ὄξω βράζει τὸ ἄγριο πέλαιο. Δεξιᾷ στὸ πλάι, καρφωμένο τὸ κουτάκι τῆς, ξύλινο, μικροῦλι καὶ τετραγώνο, καρτερεῖ κανένα ὄβολο, ἀπὸ κανένα ἀνεπὸλτιστον πιστό, σ' αὐτὸν τὸν ἄπιστον καιρὸν. Καὶ χάμω ἕνας μπότης πῆλινος, γὰ δέχεται τὸ λάδι, ποῦ τῆς πᾶνε ἡ γυναῖκες τοῦ λαοῦ. Γιατὶ ἡ Παναγίτσα εἶνε ἔρημη· ἡ Παναγίτσα εἶνε ἀπροστάτευτη· δὲν ἔχει σῆσι οὔτε μὲ δεσπότη οὔτε μ' ἐκκλησιά· μονάχα ὁ λαὸς τὴν προστατεύει κι' ὁ λαὸς τὴν συντηρεῖ. Καὶ ἡ γυναῖκες του τῆς πᾶνε τὸ λαδάκι τῆς· κ' ἡ γυναῖκες του τῆς πᾶν' τὰ λουλουδάκια τῆς· κ' ἡ γυναῖκες του τῆς φέρουνον τὸν παπὰ νὰ τοὺς διαβάσῃ κάπου-κάπου μιά μικρὴ παράκλησι' καὶ οἱ ψαράδες ποῦ περνοῦν μὲ τὰ καΐκια τους, σὰν πιάσουν κᾶνα ψάρι καὶ πορεύονται, ζυγώνουν στὸ μικρὸ τὸ λιμανάκι τῆς, μαίρουνον καὶ τῆς ἀνάφτουν τὸ κεράκι τῆς.

Κ' οἱ ἄρραστοι, ποῦ πάσχουν κι' ἀπελιπίονται κι' ἀπὸ γιαιτροὺς τοῦ κόσμου δὲν προσμένουν γιαιρεία, τάζονται στὴ Μεγαλομμάτα Παναγιά. Κ' ἡ Παναγιά τοὺς θεραπεύει. Καὶ τῆς πᾶνε τὰ ματάκια τους σὲ φλοῦδα ἀσημένια καὶ τῆς τὰ κρεμοῦν στὸ σπλαχνικὸ τῆς χέρι, τῆς πᾶνε τὰ ποδάρια τὰ σάπια καὶ τῆς τὰ κρεμοῦν — ἀσημένια καὶ χρυσά.

Κι' ὁ σιὸρ Σπύρος ὁ Μπονέλλης, ὁ ἐπιστάτης τοῦ γειτονικοῦ "Ἀη Νικόλα, ὡσὰν γείτονας, ἔρχεται κάθε μέρα, τὴ φροντίζει, τὴ σκουπίζει, τῆς ἀνάφτει τὰ κανδήλια τῆς βράδου κι' ἀγνή, τῆς στρώνει στὰ πόδια τῆς τὴ μπόλια τῆς, ποῦ ἀκουμποῦν τὰ βῆζα μὲ τὰ φύρα τῆς, περῶντας τὸ στενὸ τὸ πεζουλάκι τῆς, ὅπου ἔχτισθη κάτω εἰς τὴ ῥίζα, στὸ μουράγιο τὸ παχύ, γιὰ νὰ συγκοινωνῇ μὲ τὴ στερεὰ ἡ Παναγίτσα, πατῶντας τὰ δύο-τρία τὸ πολὺ σκαλιά, ποῦ κατεβαίνουν ἀπὸ τὴν πορτοῦλα τῆς στὴ θάλασσα, μὲ κίνδυνο νὰ πέσῃ νὰ γλιστρήσῃ στὸ νερὸ.

Κ' ἐνῶ ἀπάνωθε περνοδιαβαίνει ὁ κόσμος, ἄμαξαις, πεζοί, ἐντόπιοι, ταξειδιῶτες, ἡ ζωὴ τῆς πόλεως, κ' ἐνῶ μπροστά περνοῦν καΐκια καὶ βαπόρια, βάρκες καὶ καράβια, ἡ ζωὴ τῆς θάλασσας, εἶτε ἡ ἡμέρ' ἀπλώνει τὸ καθάριο φῶς, εἶτε ἡ νύχτα ὀίχνει τὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς, εἶτε βροντᾷ ἡ μπόρα, εἶτε ἡ γαλήνη ἀνασαινεῖ, ἡ Παναγία ὀλομόναγι καὶ ἥσυχη, ἀσυντρόφευτη καὶ ἔρημη, ἀπροστάτευτη καὶ ἀόρατη, χωμένη μέσα στὰ παλιὰ βενετσάνικα μουράγια, χάμου στὴ θάλασσα, ἕνα μέτρο ἀπὸ πᾶν' ἄπ' τὸ νερὸ, εἰς τὸ βάθος τῆς μικρῆς χρυσιῶνας τῆς, ἀπὸ κάτω ἄπ' τὸ μικρὸ τῆς τὸ βολτάκι, ἀπὸ μέσ' ἄπ' τὰ μικρὰ τῆς

κάγκελα, μὲ τὸ θεῖο παιδί τῆς στὴν ἀγκάλη, ἡ Παναγιά ἡ Μεγαλομμάτα κυττάζει ἀδιάκοπα μὲ τὰ μεγάλα τῆς γλυκὰ μάτια τὸ λευκὸν κῆμα.

† ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Φανάρι

ΚΑΤΑ τὸν Γύλλιον, ἡ ἐν Κων/λει ἱστορικὴ συνοικία «Φανάριον», ἐν τῇ ὁποίᾳ ἤδρευον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ὁ Ἄνωτερος Κλῆρος, ὀνομάσθη οὕτω διότι τὸ περικλείον αὐτὸν δεῦτερον τείχος ἐκτίσθη ἐν μιᾷ νυκτὶ ὑπὸ φανοῖς, ἅτε ἐπικειμένης τῆς πολιορκίας. Ἄλλοι ἔμως συγγραφεῖς διατείνονται ὅτι ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι ἐπὶ τοῦ παρακειμένου ἀκρωτηρίου θὰ ἤψουτο τὸ πάλαι Φανὸς πρὸς ὀδηγίαν τῶν πλοίων διὰ τὰς παρά τὸ Πετρίον ὑφάλους πέτρας. Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ συνφιλοθήσαν, ἄπ' αὐτῶν ἀκόμα τῶν πρώτων μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνων, οἱ λογιώτεροι καὶ ἐπισημότεροι Ἕλληνας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀνομασθέντες «Φαναριῶται».

«Μηδὲν κακὸν εἰσίστω»

Τὸ ῥητὸν τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι ἐπέγραψον ἐπὶ τῆς θύρας τῶν νεονύμφων, ἔδωκε δὲ ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐρώτησιν ἐκείνην τοῦ Διογένοους: «Καὶ πόθεν θὰ εἰσέλθῃ ὁ κύριος τῆς οἰκίας». Σήμερον ἐν Κρήτῃ ἡ νόμφη ἐμβαπτίζει τὸν μικρὸν τῆς δάκτυλον ἐντὸς μέλιτος καὶ δι' αὐτοῦ γράφει τρεῖς σταυροὺς, συγχρόνως δὲ καὶ οἱ παριστάμενοι ἄνδρες, ἐκβάλλοντες τὰς μαχαίρας των, πράττουσι τὸ αὐτὸ, ἵνα ἐκδιώξωσιν οὕτω πᾶσαν δυστυχίαν.

Δύο δῶρα τοῦ Νικητά

Μετὰ τὰς ἐκλάμπρους νίκας τοῦ ὁ Νικητᾶς ὁ Τουρκοφάγος ἔπεμψε εἰς τὴν σύζυγόν του ἐντὸς δέματος καλῶς τετυλιγμένου ταμβακοθήκην ἐκ ξύλου καὶ τὸ ἀκόλουθον γράμμα: «Οἱ στρατιῶταί μου μοὶ προσέφερον τὴν ταμβακοθήκην ταύτην καὶ ἕξιφος κεκοσμημένον διὰ πολυτίμων λίθων. Τὸ ἕξιφος ἐδώρησα εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἰθάρας, ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ στόλου. Τὴν ταμβακοθήκην ἀποστέλλω εἰς σέ, ἥτις μετὰ τὴν πατρίδα εἶσαι τὸ προσφιλέστερόν μου ἐν ἐπὶ τῆς γῆς».

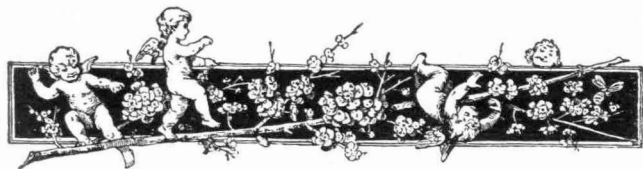
Κληρικοὶ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ

Βασιλεύσοντας τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ Ἁγία Σοφία εἶχε χιλίους κληρικούς. Ἡ Νεαρά τοῦ Ἡρακλείου, βασιλεύσαντος κατὰ τὸν Η' αἰῶνα, ὀρίζει: Προσβυτέρους 80, Διακόνους 150, Διακονίσσας 40, Ὑποδιακόνους 70, Ἀναγνώστας 160, Ψάλτας 25, Θυρωροὺς 75 ἄτομα ἐν ὄλῳ 600. — Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἤλαττουτο κατὰ τὰ τελευταῖα ἐτη τοῦ κράτους, ὅταν τὰ εἰσοδήματα τοῦ Ναοῦ μόλις εἰς φωταφάν αὐτοῦ ἐπήρχουν.

Η ΣΤΑΚΤΟΠΟΥΤΑ

(Έργον τοῦ Bail εἰς τὸ Petit-Balais)

ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΝΕΛΩΜΑΤΑ¹

ΑΟΥΤΗΝΙΑ ἡ ἱστορία γίνηκε ἔτσι λοῆς.
 Ὁ Ἄντρεάς πρῶι-πρῶι, ἀξημέρωτα ἐφόρτωσε τὴ φοράδα τὸν καρπὸ, καὶ κίνησε γιὰ τὴ χώρα. Ἡ μέρα ἠδειχνε πὼς δά κάμει κάψα κι' ἐδιάζουντονε νά φτάξει στὰ χάνια πρίχου τὸ μεσημέρι, νά μὴν τονε φάει ὁ ἥλιος.

Συντρόφους ἄλλους δὲν εἶχε γιατί ἦτονε Κυριακὴ κι' οἱ χωρ-γανοὶ δὲ ζάφουνε² νά κάνουνε στραθιές. Ἐξ ἄλλου, ἓνα δυὸ φονικά, πού ἦσανε γενομένα, ἐδείχνανε πὼς θά ν' εἶχαμε ἀνε-λώματα, καὶ πᾶσα εἷς ἐφοβούντονε νά μπαίνει στὸι στρατές. Ὁ Ἄντρεάς μόνο δὲν ἐχαμπάριζε ἀπὸ τ'ουτανά, γιατί ἦτονε παλη-κάρι πού δὲν ἐχοράτευγε. Σὰν ἤκουσε πὼς ἡ πανάσταση ἦτονε πάλι στὰ σκαργιά, ἄλλο δὲν ἐξάνοιξε, παρὰ τὰ μπιστόλια ντου. Νᾶναι χαζίρι.

Ἡ γυναῖκα ντου μόνο, ἤτρομε ἡ μαυρομοῖρα νά τονε θωρεῖ, μὰ ἴντα νά πεῖ; Πάντιμος³ ἤπιανε λόγο, νά του μιλήσει καὶ χιανεῖς;

Καὶ σήμερο ἡ μέρα ποῦτονε, τὸν ἤπιασε μὲ τὸ συροῦλιο.

— Ἐ, Ἄντρεά, ἄσ' τὸν καρπὸ κι' ἀπὸ Δευτέρα τόνε βάνεις μέσα, πού θά πάει κι' ὁ Παυλῆς τὸν ἐδικό ντου. Λεῖπε ἀπὸ τοῖ στραθιές τῆ Κυριακῆς. Δὲ βγαίνουνε σὲ καλὸ. Ἄκου νου σου μιλῶ.

— Σὰν ἴντα λὲς νά πάθω. Νὰ μὲ βιστιρίζουνε⁴ θέλει οἱ ἀνε-ραῖδες; Εἶπε ὁ Ἄντρεάς καὶ γέλασε.

— Ἐγὼ σοῦ λέω, ν' ἀφήσεις τὸι παληκαργιές καὶ νά φοβᾶσαι μιά ὀλιά⁵. Κατέχω γὼ ἴντα δά πάθει; Ἄπου τοῖ κακὲς ὄρες νά βλέπεσαι.

1) ἀνησυχίες πολιτικές, προανακρούσματα ἐπανάστασης. — 2) συνηθί-ζουνε. — 3) μήπως. — 4) νά μὲ πειράζουνε, πάντα ἐπὶ κακοῦ. — 5) λιγάκι.

Μὰ δὲν τοῦπε, γιὰ τὴν πλιά κακὴ ὥρα, τὸ συναπάντημα μὲ κιανένα Τούρκο, γιατί δὲν τὸ βάστα ἢ καρδιά τζη νὰ τὸ ξεστοματίσει.

Σὰν τὸν εἶδε, νὰ δένει τὴν ἄσπρη μπολίδα στὴ κεφαλὴ ντου, καὶ νὰ παίρνει τὴ βέργα ντου, σὰν τὸν εἶδε νὰ βγάλει τὸ σίδερο τοῦ αὐλόπορτας γιὰ ν' ἀνοίξουνε τὰ δυὸ φύλλα, νὰ πορίσει τὸ φορτωμένο χτήμα, ἐνεκροφύχιασε.

— Ἀμε, στὴν εὐκὴ ντοῦ Θεοῦ Ἄντρεά, τοῦπε, κι' ἢ Χάρη τοῦ Παναγίας μαζί σου. Ἦπηρες τὸ Τίμιο ξύλο; Στάσου νὰ σοῦ τὸ φέρω, νάμαι ξεγνοια.

Καὶ γλάκηξε σὰ κονίσματα. Ἐξεκρέμασε τὸ χαμαῖλι τοῦ τόχε μέσα μαζί μὲ τοῖ χαιρετισμούς τῆς Παναγίας, ἦκαμε τρεῖς μετάνοιες καὶ τὸ πῆε τ' ἀντροῦς τοῦ.

Αὐτὸς τόπιασε, ἦκαμὲ τὸ στραυρὸ ντου, τὸ φίλησε καὶ τὸ πέρασε στὸ λαμποῦ ντου.

— Κι' ἀπὸ τ' ἀγὰ δὲ δὰ περάσεις γιὰ τ' ἄχρα; Τοῦπε ἢ γυναῖκα ντου.

— Ναι, καλὰ καὶ μοῦ τὸ θύμησες. Νὰ περάσω θέλω στὸ γαιερμό¹, ἀνὲ μοῦ βολέσει. Ὑστερα εἶπε, «ἔχε γειά», πράμα ἄλλο, καὶ μίσησε.

Ἡ κάψα ὅσον ἐπήγαυσε ἢ μέρα ἐφούντωνε. Ὁ ἴδρος ἐσύρωσε κούτσουάρα² ἀπὸ τὸ κούτελο ντου, κι' ἢ ἀναπνιά ντου ἐκόβγουντο. Πότε ἐπέργα κιανένα λαγκάδι μὲ τρεχάμενα νερά, μὲ μυρωδιές καὶ πρασινάδες, καὶ πότε ἦτονε βουνὰ ὀλόξερα, πυρωμένα ἀπὸ τὴ λάβρα τοῦ ἡλιου, καὶ κακόβολα. Πότε τραγοῦδιε, καὶ πότε σώπαινε.

Τὸ καταμεσήμερο ἦφταξε στὸ πρῶτο χάνι. Ξεφόρτωσε τὴ φοράδα, ἦβαλε τζὴ ταγὴ, ἐλότισε ντηνε, κι' ἀπόκειας ἦφαι κι' αὐτός. Ὁ Χανιατζῆς εἶχε κουνιά ψημένα καὶ ψαρογάρους³. Γιωματίσε, ἦπτε ἓνα δυὸ ποτήρια κρασί, κέρωσε καὶ τὸ Χανιατζῆ καὶ ξάπλωσε στὸν ἀσιανὸ νὰ ξεκουραστεῖ.

Σὰν ἐξαναζίνησε, δὰν ἦτονε στοι ἐνήά. Στοι τρεῖς τοῦ νυχτας ἐλογάριαζε νὰ φτάνει στὴ χώρα. Ὁ ὕπνος τὸν εἶχε παραπάρει, καὶ χασομέρησε.

Τὸ Κακὸν Ὅρος ἦσπεκε, ἐμπρός του σὰν Κάστρο. Ὁ ζόρος⁴ ἦτονε νὰ τὸ περάσει. Ἀπὸ κειὰ κι' ὀμπρός ἢ στρατὰ δὲ λογαριάζεται. Μὰ ἐδὰ, γιὰ πρώτη βολὰ θυμάται, πὼς ἓνας χριστιανὸς πεντέξε μέρες πρωτῆτερα ἐσοτόωσε ἓναν τούρκο, ἴδια ἐπαέ, στὸ Κακὸν Ὅρος, καὶ πὼς τὴν ἴδια νύχτα βρεθῆκανε σκοτωμένοι τρεῖς χριστιανοί. Συλλογᾶται πὼς δὰ γὰναι μπλιὸ νύχτα σὰ δὰ περνά, καὶ βάνει τὴ χέρα ντου στὴ ζώνη ντου. Μιὰν κοπανιά⁵, σκιάχτηζε, μὴν ξέσφαλε⁶ νὰ πάρει τὸ μαχαίρι ντου.

1) γαιερμό. — 2) ἕδρωσόν. — 3) σαρκῆδες. — 4) ἢ δυσκολία. — 5) αἰφνης: tout à coup. — 6) λησιμόνησε.

Εἶχενε μπλιὸ τοῖ μισές γάγλες¹ τοῦ βουνοῦ περασμένες· ἀλάργο ἐφαίνοντονε τὸ φανάρι τοῦ λιμανιοῦ νὰ φέγγει, σὰν εἶδε ἓναν τούρκο νάρχεται ἀπ' ἀνάδια². Εἶχε τὴ βέργα ντου περασμένη στὸν καρὰ ντου σὰ τζὴ βουκόλους καὶ ἦτονε ἀρματωμένοι.

Πήγαυε σιγά - σιγά καὶ τραγοῦδιενε ἓνα σκοπὸ ποῦτονε στὸ νοῦ ζαράρι³. Ἡ παντέρμη ντου φωνὴ ἐντιλάλιε στὸ ἡῆλος τοῦ βουνοῦ σὰν ντοῦ ἀηδονιοῦ.

— Ὁρα καλὴ, ἀγαδάκι⁴ εἶπε ὁ Ἄντρεάς σὰν ἐσιμώσανε.

— Καλῶς τονε, ἀπτηλοῆθηκε ὁ Τούρκος, στὴ χώρα πᾶς;

— Στὴ χώρα.

— Κι' ἴντα λαλεῖς⁴;

— Ταγὴ.

— Κ' ἐδὰ ποῦ μοῦ χρειάζεται ἐμένα ἢ φοράδα;

Εἶπε καὶ στάθηκε.

— ἴντα θὰ γενεῖ; Ξεφόρτωσε τὰ μυγόμενα⁵, νὰ καβαλικέψω, κι' ἄμε νὰ βρεῖς κιανένα ἄλλο χτήμα⁶ νὰ σὲ πάει στὴ χώρα.

— Ἀγὰ μου, δὲ γίνεται τὸ χατήρι σου. Ἀγαπῶ σε, μὰ δὲ γίνεται.

— Κι' ἐγὼ ποῦ σοῦ λέω, κιαφίρη⁷, πὼς γίνεται.

Κι' ὁ τούρκος ἦπηρε τὸ μαχαίρι. Μὰ ἦπηρε κι' ὁ Ἄντρεάς τὸ δικὸ ντου, κι' ὡς τε νάνοιγοσφαλιζέεις τὰ μάθια σου, τὸν εἶχε κάτω ξαπλωμένο.

Σὰν τονε ἐσοτόωσε, εἶδε τὸ μελὰ ποῦ τὸν ἦρυνε. Ποῦ νὰ πάει ἐδὰ; Μὴδ' ὀμπρός, μὴδ' ὀπίσω. Ἄν ἦρχοῦντονε τούρκοι, ἀπὸ τὴ χώρα καὶ βροῖσανε τὸ σκοτωμένο, τὸ εὐτὺς δὲ θὰν ἐμπαίνανε⁸ στὴ κακαφόρεση⁸, πὼς αὐτὸς τόνε σκότωσε; Μιὰ κοπανιά θυμήθηκε τοῦ ἀγὰ. Μιάς ὥρας δρόμος εἶτονε τὸ μετόχι ντου. Καὶ πάλι ἀνὲ ἀφήσει τὴ δημοσά καὶ πάρει τὰ χάρπασα καὶ τοῦ ἐγγουεμούς θὰ φτάξει σὲ μισὴ ὥρα. Ἐτσά δὰ τὸ κάμει. Ἀφήνει τὴ φοράδα, ὡς ἦτο κι' ὡς βροῖσκοντονε, δίπλα στὸ σκοτωμένο καὶ δίδει κάτω ἀπὸ τὸ βουνὸ σὰν τὴ σαῖτα.

Σκοτεινὰ μπλιὸ φτάνει στὸ μετόχι.

Ζητᾶ νὰ δεῖ τὸν ἀγὰ, γιατί θέλει νὰ τοῦ κουβεντιάσει γιὰ τὰχρα, ποῦ τοῦ μὴνυσε ὀψές.

— Καλῶς τὸν Ἄντρεά. Κάτοσε. ἴντα χαμπάρια. Θὲς ἓναν καβέ; Τοῦ λέει ὁ ἀγὰς.

— Ἀγὰ μου, ἐρχομαι νὰ σοῦ ξεμυστηρευτῶ ἓνα λόγο. Ἐτσὲ κι' ἐτσὲ.

Καὶ τοῦ λέει ὅλη τὴν ἱστορία.

1) στροφές. Zig-zag. — 2) ἀπὸ ἀπέναντι. — 3) ἔβλαπτε τὸ νοῦ. — 4) τί ὀδηγᾶς. — 5) τὰ φορτώματα. — 6) ζῶο. — 7) ἄπιστε. — 8) ὑπόψια.

— Μὲ τὸ δίκιο σου, μὴρ' Ἀντρέα, τοῦ λέει ὁ ἀγᾶς. Σοῦ πι-
στεύω. Κατέχω' τσι ἐγὼ, ἴντα τσανάκια 'ναι, μερδικοί-μερδικοί.
Καὶ γτυπᾶ τὰ παλαμάκια.

— Νάρθει ὁ ἀράτης, προστάζει τὸ φამέγιο πού πρόβαλε ἀπὸ
τὴν πόρτα.

Σὰν ἦρθε ὁ ἀράτης, ἓνας ἀράτακας ὡς ἐκεῖ πάνω, ὁ ἀγᾶς
τοῦ παραγγέλλει:

— Νὰ καθβαλικέψεις, Μπραϊμη, τὴ φοράδα, καὶ νὰ πεταχτεῖς
στὸν Καρτερό, νὰ πεις τοῦ σιμισάτορα¹, πὼς ἐσυμφώνησα μὲ
τὸν Ἀντρέα τὸ Γωνιότη τ' ἄχερα, καὶ νὰ μὴ γυρεύγει ἀπ' ἄλλου.
Σὰν τὸ πούλι νὰ πᾶς καὶ νάρθεις, γιατί θά σ' ἀνημένει ὁ ἄθρω-
πος ἐπαέ.

Σὰν ἐβγήκε ὁ ἄράτης, ὁ ἀγᾶς εἶπε τ' Ἀντρέα:

— Σαργότου² τὸν ἤπερα νὰ μάσε πεῖ, σά γιαγύρει, ἴντα 'πογί-
νηζε, γιὰ νὰ δοῦμε ἴντα δά κάμομε.

Καὶ ὁ ἀγᾶς κουβεδιάζει μὲ τὸν Ἀντρέα γιὰ τ' ἄχερα καὶ
γι' ἄλλες δουλειές καὶ τοῦ φέρνει τὴν ἀθιβολή³ τοῦ συχωρεμέ-
νου τοῦ κυροῦ ντου.

— Καλὸς ἄθρωπος, μὴρ' Ἀντρέα, ὁ κύρης σου ὁ ραχμετλῆς⁴.
Καὶ παληκάρι! Θυμοῦμαι μιὰ βολά, ποῦμουμε κ' ἐγὼ ντελικα-
νῆς⁵ σὰν κι' αὐτό, καὶ σμίξαμε στὸ χωργιό σας. Ὁ μπαμπᾶς μου
μ' ἔχε πεμπάτο⁶ γιὰ μιὰ δουλειά. Ὁ κύρης σου μὲ ποδέχτηκε.
Στολισμένος, ἀρματωμένος, κι' ὁμορφος. Τόνη ποθάμασα.

— Μῶρ' ἀδέρφι, τοῦπα, ἂν εἶγενη ἡ Τουρκιά πολλὰ παληκά-
ρια σὰν ἐσένα, ὅλος ὁ νιουνιας θὰν ἐγίνουντονε ἐδικὸς τση.
Ἐτσά τοῦτ' ἴπα. Μὰ κατέχεις κι' ἴντα μ' ἀτηλοήθηκε;

— Ἀγᾶ μου, τοῦ λόγου σας εἴσατε πολλοί· μπάρε μου, ἄς
εἴμαστε ἐμεῖς οἱ λίγοι καλοὶ ἄντρες⁷ γιὰ νὰ πολεμοῦμε ἴσα:

Καλὸς ἄθρωπος ὁ συχωρεμένος.

Μὲ τσι κουβέντες περνᾷ ἡ γι' ὥρα καὶ στοὶ τέσσερες ποθὲς
γιαέρονει ὁ ἀράτης.

— Ἐ, ἴντα 'πόκαμες; Ἐπῆς; τόνη ρωτᾷ ὁ ἀγᾶς.

— Ἐπῆα. Καλό, λέει.

— Μὰ ἡγησες. Γ' ἡ ἡῦρες συντροφιὰ στὴ στράτα.

— Ψυγή. Μόνον ἓνα σκοτωμένο, δικό μας, στὸ Καζὸν Ὁρος,
καὶ μιὰ φοράδα φορτωμένη ἐκεῖα κοντὰ ντου.

— Τοῦρκο γιὰ ρομηό;

— Τοῦρκο, σοῦπα.

— Καὶ πὼς γίνεται· δὲν ἐπέρασε κιανεῖς νὰ τονε σηκώσει ἀπὸ
κεῖα; Νὰ δώσουνε χαμπάρι;

— Πρέπει πὼς δὲν ἦτονε περασμένος κιανεῖς. Στὸν Καρτερό
δὲν τὸ κατέχανε. Ἐγὼ τὼς τόπα.

— Μασκαραλήκια. Ξεγιβεντίσματα, λέει ὁ ἀγᾶς. Ἐτσά τὰ κά-
νομε, ὡς τε νὰ βάλωμε πάλι τὸν τόπο κουκούλα. Γροῖκα,

1) κολίγα. — 2) ἐπίτηδες. — 3) καὶ τοῦ ἀναφέρει γιὰ... — 4) μακαρί-
της. — 5) νέος ὁμορφος. — 6) Σαλιμένο. — 7) γενναῖοι.

Μπραϊμη. Στρῶσε δυὸ μουλάρια, καὶ χαζιρέψου¹ νὰ πᾶς τον
'Αντρέα στὸ χωργιό ντου, νὰ μὴ τοῦ λάχει κιανεῖς καζᾶς²,
στὴ στράτα.

1) ἐτοιμάσου. — 2) μπελᾶς.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΘΟΡΕΙΤΗ

Z A K Y N Θ O Σ *

...

*Ποδόστειψη Ζακύνθο, παιρῖδα μου ἀφοῖτη,
ἐπάνω ἀφ' τὰ κῆματα προβαίνεις δροσάτη,
καὶ φαίνεσαι ὀλόχαρη νιφρονία στὴ χάρι
μὲ μῦρια χαμάρι.*

*Τὰ δένδρα στοὺς ἄχθους σου γινκὰ ἀνθοβολοῦνε,
κ' ἐπάνω στῆς δάφνης σου πουλιά κελαιδοῦνε,
καὶ μῦρα πολέμια κορυφά, θεῖο χέρι,
σκορπίζει σι' ἄγερσι.*

*Ὡ! εἶσαι ἀπερίγραφη στῆς φύσεως τὰ δῶρα,
σι' ἀτίμητα γινώλια σου, παιρῖδα ἀνθοφόρα,
παιρῖδα βασίλισσα στὰ μῦρια σου κάλλι,
σὰν σὲ δὲν εἶν' ἄλλη.*

*Βοαγῆς ἀνθωνόδιαστες, στὸ κάθε σου μένος,
ἐδῶ τρέχει ὁ Ζέφνρος, ἐκεῖ παίζει ὁ Ἔρως,
κ' ἐπάνω σου χορῶματα καὶ φῶς καὶ μαγεῖα
σκορποῦνε ἀρμονία.*

*Ἡ νύχτες ἢ ἀστροφῶσιες μ' ἀτίμητη χάρι,
μαραῖνον δροσοδόλους τῆς γῆς τὸ χροῖταισι,
καὶ γύρω στοὺς κάμπους σου, σὰν βγαίν' ἡ σελήνη,
σκορπᾷ τὴ γαλήνη.*

*Σ' ἀγάπησα πάντοτε, γινκεία μου παιρῖδα,
σὰ τόσα μου βάσινα ἢ κοῦφια σου ἐλλείδα
ονγνὰ μοῦ διασκέδασε κάθε ἄσημη ἰδέα,
παιρῖδα μου ὠραία.*

† ΔΙΟΝ. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

....

* ΣΗΜ. — Τὸ ποιημάτιον τοῦτο, ἀνεκδοτὸν μέχρι τοῦδε, τοῦ ἀληθο-
νήτου Ζακύνθου ποιητῆ, ἀποτελοῦν ἕμνον λιγὺν πρὸς τὴν ὠραίαν του
παιρῖδα, παρεχώρησεν ἡμῖν ὁ φίλιτος κ. Μαρίνος Σιγοῦρος, σωζόμενον
παρ' αὐτῷ ἐν πρωτοτύπῳ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΟΤΑΝ ὁ Ξέρξης, ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Ἀσίαν, τὸν μὲν στρατόν του παρέδωκεν εἰς τὸν Ὑδάρνην διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν Ἑλλάσποντον, αὐτὸς δὲ ἐκ τῆς παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Στρυμόνος Ἡϊόνος ἐπιβὰς ἐπὶ πλοίου φοινικικοῦ ἐκομίζετο εἰς τὴν Ἀσίαν. Κατὰ τὸν πλοῦν ἠγέρθη τὴσιν τρικυμία, ὥστε τὸ πλοῖον ἐμελλε νὰ καταποντισθῇ, ὑπερφορτωμένον ἄλλως τε ἀπὸ τοῦς συνταξιδεύοντας πολλοὺς Πέρσας. Ὁ κυβερνήτης, ὃν ἠρώτησεν ὁ Ξέρξης ἂν ὑπάρχῃ ἐλπίς σωτηρίας, εἶπεν ὅτι, μόνον ἐὰν ἐλαφρωθῇ τὸ πλοῖον ἐκ τῶν πολλῶν ἐπιβατῶν, θὰ ἠδύνατο νὰ διαφυγῇ τὸν κίνδυνον. Τότε ὁ Ξέρξης, στραφεὶς πρὸς τοὺς Πέρσας εἶπεν: « Ἄς δεῖξῃ τώρα ἕκαστος ἐξ ὑμῶν πόσον ἀγαπᾷ τὸν βασιλέα. Ἀπὸ σᾶς μόνον ἐξαρτάται ἡ σωτηρία μου ». Εὐθὺς τότε οἱ Πέρσαι προσκυνοῦντες ἐπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν, οὕτω δὲ ἐλαφρωθὲν τὸ σκάφος διεπεραιώθη εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐθὺς ὁ Ξέρξης ἐβράβευσε μὲν τὸν κυβερνήτην διὰ χρυσοῦ στεφάνου ὅτι ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως· διέταξε ὁμοῦ νὰ τοῦ ἀποκόψουν τὴν κεφαλὴν, διότι ἔγι-
νεν ἀφορμὴ τῆς ἀπωλείας τῶσαν Περσῶν.

✱

Ἡ αἰγυπτία ἑταῖρα Ροδῶπις ἐφημίζετο ἐπὶ ἐκπάγλῳ καλλονῇ. Ἐνῶ ἐλούετο κάποτε, αἱ δὲ θεραπαινίδες ἐφύλαττον τὰ φορέματα αὐτῆς, αἶφνης ἀετός, κατελθὼν ἀπὸ τὰ ὕψη, ἤρπασε τὸ ἐν τῶν ὑποδημάτων καὶ ἀνοίξας τὰ πτερὰ του ἐξηφανίσθη, ἔφθασε δὲ εἰς Μέμφιν, καθ' ὃν χρόνον ἐδίκαζεν ὁ βασιλεὺς Ψαμμίτιχος, καὶ ἔρριψε τὸ ὑπόδημα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ. Ὁ Ψαμμίτιχος, θαυμάσας τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν χάριν τοῦ ὑποδήματος ὡς καὶ τὴν πράξιν τοῦ ἀετοῦ, διέταξε νὰ ἀναζητήσουν τὴν κάτοχον τοῦ ὑποδήματος. Εὐρῶν δὲ αὐτὴν τὴν ἐνυμφεύθη.

✱

Μενεκράτης ὁ ἱατρός εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀλαζονείας καὶ τύφου εἶχε φθάσει, ὥστε ἀνόμαζεν ἑαυτὸν Δία. Γράφων δὲ πρὸς τὸν Φίλιππον τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων ὡς ἐξῆς ἐπέγραψε τὴν ἐπιστολήν: « Φίλιππῳ Μενεκράτης ὁ Ζεὺς εὖ πράττει ». Ὁ δὲ Φίλιππος τῷ ἀπήντησε: « Φίλιππος Μενεκράτει ὑγιαίνειν' σὲ συμβουλεύω νὰ μεταβῆς εἰς τὰ κατὰ τὴν Ἀντίκυραν μέρη », ὑπαινιττόμενος οὕτως

ὅτι παραφρονεῖ ὁ οἰηματίας ἀνὴρ. Διὰ νὰ περιπαίξῃ δὲ ἔτι μᾶλλον τὴν κουφόνειαν τοῦ Μενεκράτους, ἐκάλεσέ ποτε αὐτὸν ὁ Φίλιππος εἰς ἐστίασιν δαψιλῇ, διατάξας νὰ ἐτοιμᾶσωσι παρὰ τὴν τράπεζαν τοῦ συμποσίου ἰδιαίτεραν κλίνην καὶ παρ' αὐτὴν θυματήριον, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατακλιθεὶς ὁ Μενεκράτης ἐδέχετο οἰνοὶ ὡς Ζεὺς τὸ θυμίαμα. Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν ἔχαιρε διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν. Ὅταν ὁμοῦ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐδείπνουν αὐτὸς ἤρχισεν νὰ αἰσθάνεται ὀξείας τοὺς νυγμοὺς τῆς κεινης, ἐνοσῶν ὅτι ἦτο ἀνθρώπος καὶ ἔχι θεός, ἠγέρθη καὶ ἔφυγε κατασχυμένος ἀπὸ τὴν ὕβριν.

✱

Βδελυρὸς τις ἀνθρώπος ἔβρισε καθ' ὁδὸν τὴν γυναῖκα τοῦ Περικλέους, χωρὶς νὰ τὴν γνωρίζῃ. Μαθὼν κατόπιν ποία ἦτο ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἔδραμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Περικλέους, διὰ νὰ ζητήσῃ συγγνώμην. Ἄλλ' ὁ Περικλῆς, μὴ θέλων οὐδὲ λόγος περὶ τῆς γυναίκος αὐτοῦ νὰ γίνεταί, ἀπέπεμψε τὸν ἄδελφόν του, εἰπών: — « Δὲν ἔβρισε τὴν γυναῖκα μου, διότι αὐτὴ ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ἀσθενοῦσα οἰκουρεῖ ».

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

ἘΠΙ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ὀπισθεν παρατιθεμένης περιγραφῆς τῆς Ἀφροδίτης τῶν Παγασῶν, ἣν ἐξεπόνθησεν ἐπιτήδες διὰ τὸν ἀνὰ χεῖρας τὸμον ὁ φίλτατος συνεργάτης κ. Τιμολέων Ἀμπελάς, παραθέτομεν ὧδε τὴν εἰκόνα τοῦ διακεκριμένου τῆς Ἀρχαιολογίας μύστου κ. Σ. Ἀρβανιτοπούλου, ὑπὸ τὴν ἐρευνητικὴν τοῦ ὁποίου σκαπάνην ἤχθη εἰς φῶς τὸ ὠραῖον καὶ ὄντως πολυτιμον εὑρημα. Ὁ κ. Ἀρβανιτοπούλος, ἀνήρ ἀκαταβλήτου ἐνεργητικότητος, συνδυάζων πρὸς τὴν ἐμβροίθειαν καὶ πείραν μεγάλην τοῦ ἔργου του, ὡς ἔφορος τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ἀκαταβλήτων, εἰσέφερεν ὄχι μικρὰς καὶ τυχαίας ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἔθνος. Αἱ ὑπ' αὐτοῦ δεξιῶς ἐνεργηθεῖσαι ἀνασκαφαὶ ἤγαγον εἰς φῶς τὰ εἰρήτεια τῆς Δημητριάδος καὶ τῶν Παγασῶν, τῆς ἀροπόλεως τῶν Γόννων τὸν πρὸ τῶν Τεμπῶν καὶ πλείστα τῶν Φερῶν. Πλὴν τῶν ἐν Φθιώτιδι καὶ Θήβαις ἐπιτυχῶν αὐτοῦ ἀνασκαφῶν, ὑπηρετῶν κατὰ τὸν τελευταῖον βαλκανικὸν πόλεμον ὡς ἐφεδρὸς λοχαγός, παρυσινήγαγε καὶ ἐταξινόμησε τὰς ἐν Ἐλασσῶνι καὶ ἀλλαγῷ τῆς Μακεδονίας ἀρχαιοτήτας.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΩΝ ΠΑΓΑΣΩΝ

ΑΝΤΙ ἄρθρον ἢ σκαλαθύρματος ἀποστέλλω ἐφέτος εἰς τὸ ἀγαπητὸν «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον» πιστοτάτην φωτογραφίαν τῆς μετὰ δυσχίλιετῃ ἐνταφιασμὸν ὑπὸ τὴν γῆν ἐπανιδούσης τὸ φῶς τῆς ἡμέρας μαρμαρίνης Ἀφροδίτης τῶν Παγασῶν, τῆς καὶ Πασικράτας ὀνομασθείσης, ἢ βαπτισθείσης ὑπὸ τῶν ἀρχαιολογούντων. Ἡ φωτογραφία δὲ αὕτη μοὶ ἐστάλη ὡς μαρτυριάτικον ἐνθύμημα, διότι εἶχον παραστῆ κατὰ τε τὴν ἀνακάλυψίν της, τὴν ἀπόπλουσιν ἐκ τῶν πετρωθέντων ἐπ' αὐτῆς χωμάτων καὶ τὴν βάπτισίν της ὡς Πασικράτας. Συνοδεύω δὲ τὴν ἀποστελλομένην φωτογραφίαν της μὲ τὸ ἐξῆς σημείωμά μου, ἀποσπασθὲν ἐξ ἀνεκδότου μελέτης μου ἢ περιγραφῆς τοῦ ἱεροῦ τῆς Πασικράτας Ἀφροδίτης.

Τὸ ἐλίθετον τοῦτο τῆς φιλομειδούς θεᾶς εἶνε μὲν ἀθησαύριστον ἐτι εἰς τὰ ἐν χρήσει τῶν πολλῶν ἑλληνικὰ λεξικά, δὲν εἶνε ὅμως νέον. Ἀνεγνώσθη κεχαραγμένον ἐπὶ ἐνυπογράφου στήλης εὐρεθείσης ἐγγύτατα τῆς ἀποκαλυφθείσης εἰς τὰς ἐν Παγασαῖς ἀνασκαφὰς θαυμασίας γυναικείας κεφαλῆς, ἐφραμίλλου πρὸς τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου κατὰ τε τὸ σχετικὸν κάλλος καὶ τὸ δυσπεριγράφτον ἐλαφρὸν καὶ ἅμα σοβαρὸν, ἂν ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, μεϊδιάμα τῆς «ποικιλοθρόνου» θεᾶς τῶν ἐρώτων. Εἶνε δὲ ἐκ τῶν μᾶλλον εὐαρμοσίων καὶ κτυπητῶν ἐπιθέτων της, ὑποδηλοῦν ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι σημαίνει τὴν κρατοῦσαν ἐν πᾶσι, ἢ ἐπικρατοῦσαν πασῶν ἢ πάντων. Οἱ ἐτυμολόγοι καὶ γραμματισταὶ δύνανται νὰ ἐτυμολογήσωσι καὶ ἄλλως τὴν σύνθεσιν τοῦ νέου τοῦτου ἐπιθέτου της· δι' ἡμᾶς ὅμως, τοὺς πολλούς, τὸ ἐκ δύο λέξεων συντεθὲν ἐπίθετον ἐκφράζει τοιαύτην περίπου ἔννοιαν.

Ζήτημα ἀρχαιολογικὸν μᾶλλον θὰ ἦτο, ἂν ἢ ἀνευρεθεῖσα κε-

φαλὴ ἀνήκει εἰς ἄγαλμα Ἀφροδίτης καὶ ἂν αὕτη ἐκαλεῖτο Πασικράτα, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐγγὺς ἀνευρεθεῖσα ἐνεπίγραφος στήλη. Ὁ ἐποπτεύσας ἐπὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν Παγασῶν πολυμαθὴς

Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΩΝ ΠΑΓΑΣΩΝ

φίλος μου ἀρχαιολόγος κ. Ἀρθανιτόπουλος, βασιζόμενος καὶ εἰς ἄλλα διδόμενα, μάλιστα δὲ τὴν ἐκεῖ που ἀνεύρεσιν διακοσίῳ ὡς ἐγγύστα πηλίνων ἀγαλμάτων, ὁμοίων περίπου πρὸς τὰ τῶν Ταναγραίων κορῶν, ἅτινα θεωρεῖ ἀναθήματα, συμπεραίνει ὅτι

τ' ἀνακαλυφθέντα εἰς τὸν χώρον ἐκείνιν ἐρείττια ἀνήκουν εἰς ἱερὸν καὶ δὴ τῆς Ἀφροδίτης, εἰς ἣν ἀπέδιδον τὸ ἐπίθετον τῆς Πασικράτας.

Παραθέτω ἐνταῦθα τὴν πιστὴν φωτογραφίαν τῆς θαυμασίας κεφαλῆς, ὡς ἀνεφάνη μετὰ τὴν ἀπόπλυσιν καὶ ἐκκαθάρισίν της. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνευρεσέως της, εὐρισκόμενος ἐν Βόλῳ καὶ πλειστάκις ἐπισκεφθεὶς μετὰ τοῦ φίλου μου ἀρχαιολόγου κ. Ἀρβανιτοπούλου τὰς ἀνασκαπτομένας Παγασάς, παρόστην εἰς τὴν ἐκ τῶν ἐρειπίων ἐκταφὴν τῆς θαυμασίας ταύτης κεφαλῆς καὶ παρηκολούθησα τὴν ἐν τῷ Μουσείῳ πολυήμερον ἐργασίαν τοῦ ἐπίτηδες ἀποσταλέντος κ. Ο. Ρουσοπούλου πρὸς ἀπόπλυσιν αὐτῆς καὶ ἀπόξεσιν τῶν ἀπολιθωθέντων ἐπ' αὐτῆς χωμάτων.

Ἡ κεφαλὴ εἶχεν ἀνευρεθῆ εἰς βάθος ἐνὸς περιπόου μέτρου ἐγγὺς σειρᾶς ἀνωμάλως κατακειμένων ἀρχαίων τάφων καὶ συντριμμάτων κίωνων καὶ στηλῶν, ὧν τινες ἔφερον τὸ ὄνομα **Πασικράτα**.

Μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν καὶ τῶν ἐπεπιγράφων τούτων στηλῶν δὲν ἔμενεν ἀμφιβολία εἰς τὸν πεπειραμένον ἀρχαιολόγον ἔφορον ὅτι τὸ μέρος, ἐν ᾧ εὐρέθη, ἀπετέλει μέρος τοῦ ἱεροῦ τῆς Πασικράτας Ἀφροδίτης. Διότι τινὲς τῶν ἐπιγραφῶν ἀνέφερον καὶ ὀνόματα ἱερειῶν της καὶ εὐχομένων, οἷον: «Θεανὸ ἱερατεύουσα **Πασικράτα** — Φιλοτέρα εὐχομένη Πασικράτα. — Πρωτᾶς Πασικράτα εὐχὴν — Ἰπόλυτος Πασικράτα ὑπὲρ τῶν θυγατέρων» κλπ.

Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ κεφαλὴ τῆς Ἀφροδίτης τῶν Παγασῶν ἐνθυμίζει τὴν τῆς ἐν τῷ Λούβρῳ Ἀφροδίτης τῆς Μήλου, ἀλλ' ὡς ἔγραφον τότε πρὸς φιλαρχαῖον φίλον: «Ἡ Ἀφροδίτη αὕτη, παρ' ὅλην τὴν ὁμοιότητά της πρὸς τὴν ἐν τῷ Λούβρῳ Ἀφροδίτην, ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἀντίγραφον ἐκείνης, λόγῳ τῆς εἰκαζομένης συνθέσεως τοῦ μήτω ἀνευρεθέντος κορμοῦ τοῦ ἀγάλματος τῆς: πρόδηλον δὲ τοῦτο ἐκ σημείων τινῶν, οἷον τῆς μετὰ τὸν τράχηλον (ἐκεῖ ὅπου ἀπεκόπη ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κορμοῦ) φαινομένης πτυχῆς πέλπου ἢ χιτῶνος, ὅστις πιθανὸν ἦλλυτο ἐπὶ τοῦ λοιποῦ σώματος, τοῦθ' ὅπερ δὲν παρατηρεῖται εἰς τὸ γυμνὸν ἄγαλμα αὐτῆς ἐν τῷ Λούβρῳ. Ἴσως δὲ ἡ κατὰ τὸ λοιπὸν σῶμα εἰκαζομένη παραλλαγή τῆς παραστάσεώς του καθιστᾷ τὸ εὑρημα τῶν Παγασῶν πολιμιότερον ἄπλου ἀντιτύπου τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου, καίτοι ἐκ τῆς ὁμοιότητος τοῦ ἀρρήτου μειδιάματος εἰς τὰ χεῖλη ἀμφοτέρων τῶν κεφαλῶν καὶ τοῦ κυκνείου λαίμου αὐτῶν, ἠδύνατό τις νὰ συμπεράνη ὅτι ὁ αὐτὸς τεχνίτης ἔγλυψεν ἀμφοτέρως ἢ ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ γλυπτικοῦ ἐργαστηρίου ἀπεστάλησαν ἐκεῖ.

Πλησίον τῆς ὥραιας ἐκείνης κεφαλῆς ἀνευρέθησαν σωροὶ διακοσίων περίπου πηλίνων ἀγαλματίων, πιθανῶς ἀναθημάτων πρὸς τὴν λατρευομένην θεάν. Ἡ ἀνεύρεσις δὲ τοσούτων ὥραίων ἀγαλματίων ἐν τῇ αὐτῇ θέσει μοὶ εἶχεν ἐνθυμίσει ἄλλας ἐν Κερ-

κῶρα ἀνασκαφᾶς ἐν τῇ θέσει Κανόνι καὶ παρὰ τὴν παραλίαν τῆς γραφικῆς λίμνης Χαλκιοπούλου. Καὶ εἰς τὰς ἀνασκαφὰς ἐκείνας τὰς διενεργηθείσας δαπάναις καὶ ἐπιβλέψει τοῦ φιλαρχαίου φίλου μου μακαρίτου Καραπάνου, εἶχον παραστῆ μετ' αὐτοῦ, ἐλπίζων ὅτι, ἐπεκτεινομένων αὐτῶν, δ' ἀνεκαλύπτοντο καὶ ἐρείττια ἱερῶν ἢ κτιρίων τῆς παρὰ τὸν ἐγγὺς λόφον τῆς Ἀναλήψεως ἀρχαιοτάτης πρωτεύουσας τῶν Φαιάκων. Ἄλλ' ἐκ τῆς πληθύσεως τῶν ἀγαλματίων ἐκείνων, ὧν πλεῖστα ἦσαν ἡμιτελῆ, συνεπέρανον οἱ ἀρχαιολογοῦντες ὅτι ταῦτα ἀνήκουν μᾶλλον εἰς ἐργαστήριον πηλίνων ἀγαλματίων καὶ πλαγγόνων.

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν περὶ τὰς Παγασάς καὶ τὴν Δημητριάδα χώρων, ἐν οἷς εὐρίσκονται τοιαῦτα, ὡς ἡ κεφαλὴ τῆς Ἀφροδίτης, ἀγάλματα καὶ ἑκατοντάδες ἐπεπιγράφων στηλῶν, ἐν αἷς καὶ αἱ περιώνυμοι καταστάσαι ἐγχερωμοὶ αἱ κοσμοῦσαι σήμερον τὸν ἐν Βόλῳ Μουσεῖον, δὲν ἐπερατώθησαν ἐτι, διακοπεῖσαι κατὰ τὴν διάκρισιν τῶν δύο πολέμων. Ἄλλ' ἐκ τῶν μέχρι σήμερον εὐρημάτων δύναται τις νὰ ὑπολογίσῃ ὅποιον ἀρχαιολογικὸν πλοῦτον κρύπτει ἡ ἀνασκαπτομένη μεγάλη καὶ πολυανθρωποτάτη ἐκείνη πόλις, ἢ κατὰ τὸν Λίθιον, *Válida et ad omnia opportuna*.

ΤΙΜΟΛ. ΑΜΠΕΛΑΣ

Δύο λιποθυμῖαι

№ 1. — Ἐνα καπέλλο γουβωτὲ τοῦ ἀνδρουλή της ζητάει.

Αὐτὸς λέει: ὄχι. Καὶ αὐτὴ — οἰμέ! — λιγοθυμῖαι.

Νο 2. — Στο τέλος λέει πλιά τὸ ναί. Μὰ ἔστερα — ὦ! ἄθνηος! —
ὅαν εἶδε τὸ λογαριασμό... λιθομύαι κ' ἐκεῖνος!

ΣΑΤΑΝΑΣ

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ἮΝΑ χορὸ χορεύουμε, κ' ἓνα τραγοῦδι λέμε,
στὸν ἴδιο δρόμον, ὅλοι μας, τραθάμε τὴ ζωή,
κι' ἂν δὲν γελᾶμε ὅλοι μαζί, ἔμωσ ἀντάμα κλαῖμε·
καίμοι μᾶς δέρνουν τὴν καρδιά και πόθοι τὴν ψυχή.

*

Στ' ἀμέτρητα γυρίσματα ποῦ σβένουν οἱ ζωές μας,
ἢ Μοῖρα ἀπλώνει ἀπάνου μας τὰ αἰώνια τῆς φτερά,
ὅαν ἴσκιος μέσα στοῦ Καιροῦ τὸ χάος πᾶνε οἱ ψυχές μας·
οἱ θλίψεις μας εἶναι πολλές, μά εἶναι γλυκειὰ ἢ χαρά.

*

Πάνου ἀπ' τοὺς τάφους, τῆς ζωῆς ἀνθίζει τὸ λουλούδι,
κ' ἔτσι τοῦ Χάρου ὁ στοχασμός σβένει. "Ἄς περνᾷ ὁ καιρὸς"
ὅταν ἢ Μοῖρα χαρωπὸ γιά μᾶς ψάλλη τραγοῦδι.
ἔμορφος εἶναι τῆς ζωῆς ὁ πρόσκαιρος χορὸς.

(Ζάκυνθος, 11 Ἰουνίου 1901)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

...

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

[Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1916 ἀπέθανε και ἐκηδεύθη ἐν Ἀθήναις ὁ πολλὸς
σατυρογράφος διευθυντῆς τοῦ *Ζιζανίου* Γεώργιος Μολφέτας. Εἰς

τοὺς ἀναγνώστας τοῦ *Ἡμερολογίου* εἶνε
ἤδη γνωστὸς ὁ χαριτολόγος και δητικώτα-
τος κεφαλῆν, ὅστις, μετὰ τὸν Λασκαράτον,
ὑπῆρξεν ὁ πνευματωδέστερος και ἰδιορρυθ-
μότερος ὄσο και ὁ πλέον πρωτότυπος τῶν
σατυρικών ποιητῶν τῆς Κεφαλληνίας. Εἰς
τὸ ἀπὸ εἰκοσαετίας και πλέον ἐκδιδόμενον
ἐν Ἀργοστολίῳ ἔμμετρον φύλλον του, τὸ
Ζιζάνιον, ἀποθησαυρίζονται στίχοι πολι-
τικῆς και κοινωνικῆς σατύρας πρώτης δυ-
νάμεως. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἢ ἐφημερίαι του
ὑπῆρξεν τὸ καύχημα και τὸ ἐντύχημα τῶν
ἀπανταχοῦ γῆς ἐγκατεσπλαγμένων Κεφαλλή-

νων οὐ μόνον διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐκαστοτῇ ἀναπαράστασιν τῆς
ἰδιορρυθμοῦ ζωῆς τῆς νήσου τῶν εἰς ἄλλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς,
ἀλλὰ και διὰ τὸ παιγνιδῆς ἕρος και τοὺς ἐπιχωρίους ἰδιωματι-
μοὺς τῆς γλώσσης, τοὺς προσιδόντας κάποιον ἰδιαιτέρον θέλη-
τρον προσφῶδιαι. Τὸ *Ζιζάνιον* ἐθελεγεν οὐχ ἥττον κατακτῶν ὄλονεν
και εὐρύτερους ἀναγνωστικούς κύκλους διὰ τὴν φωτεινὴν και ἀπὸ
περιοπῆς ἀποψιν τῶν μεγάλων ἔθνικῶν και πολιτικῶν ζητημάτων
κοσμιζομένων διὰ τοῦ σατυρικοῦ του ταλάντου. Ὀλίγους μῶνας
πρὸ τοῦ θανάτου του εἶχε μεταφέρει τὴν ἔδραν τῆς δράσεώς του
ἐν Ἀθήναις, ἐπρόφθασε δὲ νὰ ἐκδώσῃ ἀριθμὸν τῶν φύλλον ἐκ-
τάκτου ἐπιτυχίας, τὰ ὅποια ἀπέτελεσαν τὸ κύνειον ἄσμα του.
Πρὸς μείζονα χαρακτηρισμὸν τοῦ Μολφέτα, εἰς τὸ πρόσποπον τοῦ
ὁποίου ἢ ἐπανησιακὴ σάτυρα ἀπόλεσε τὸν τελευταῖον ἴσως ἐπι-
φανῆ ἀντιπρόσωπόν τῆς, παραθέτομεν τὴν κάτωθι σκιαγραφίαν
του, γραφείσαν ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου συμπατριώτου του ἐκ τῶν
κορυφαίων συγχρόνων λογογράφου κ. Χαρ. Ἀννίνου, και ἦτις ἀπο-
τελεῖ ἐναντιῶ και γραμματολογικὸν σημεῖωμα περὶ τῶν σατυρο-
γράφων τῆς Κεφαλληνίας.]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΛΦΕΤΑΣ

... Σὺμπασα ἢ πνευματικὴ ἐργασία τοῦ Μολφέτα περιλαμβάνει-
ται εἰς τὰς σελίδας τοῦ *«Ζιζανίου»* και ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς σατυ-
ρικοὺς στίχους, τοὺς ὁποίους μὲ θαυμαστὴν εὐχέρειαν ἐγραφεν ἐπὶ
τῶν πολιτικῶν και κοινωνικῶν συμβάντων, τῶν τε ἐντοπίων και
τῶν γενικωτέρων, και ἀπὸ μερικὰ παρενειρόμενα εὐθύμα και χα-
ρίεντα στιχορρογήματα, φέροντα και αὐτὰ τὴν σφραγίδα τοῦ πνευ-
ματός του. Τὸ *«Ζιζάνιον»*, ὅπως τὰ περισσότερα τῶν ἐκδοθέντων
ἀπὸ τριακονταετίας και ἐντεῦθεν ἐν Ἑλλάδι ἔμμετρον σατυρικῶν
φύλλον, εἶχεν ὡς ὑπογραμμὸν κατὰ τὸν ρυθμὸν τὸν *«Ρωμχόν»* τοῦ
Σουρῆ, μὲ τὸν διαλογικὸν τύπον και τὴν γοργὴν ποικίλιαν τοῦ
μέτρου. Ἄλλ' εἰς τὴν εὐτυχή τεχνικὴν μίμησιν προσετίθετο τὸ
πλοῦσιον ταλάντον τῆς πρωτοτύπου ἰδιοφυίας τοῦ Κεφαλλήνου

ποιητού, τὸ ὁποῖον προσέδιδεν εἰς τὸ ἔργον του ὅλως ἰδιαιτέραν φυσιογνωμίαν καὶ ἀνύψωνε σημαντικῶς τὴν ἀξίαν του.

Διότι ὁ Μολφέτας ὑπῆρξεν εἰς τῶν γνησιωτέρων ἀντιπροσώπων τοῦ καθαρῶ κεφαλληνιακοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τύπον χωριστὸν ἀνάμεσα εἰς τὰ διάφορα εἶδη τῆς σατύρας, διακλιθῶσιν ἰδιαιτέραν τοῦ καθόλου ἐπανησιακοῦ μέθους. Λόγοι ἱστορικοί, λόγοι φυλετικοί, λόγοι κλιματολογικοὶ ἴσως, λόγοι κοινωνικῆς συγκροτήσεως συντέλεσαν ὥστε νὰ διαμορφωθῇ παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῆς νήσου κάποιος χαρακτήρ ἰδιότροπος καὶ ἰδιορρυθμὸς μὲ αἰσθημα καὶ μὲ διανόησιν ἐν πολλοῖς διαφέροντα τοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ συνήθους. Ὁ χῶρος καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ προχείρου τούτου σημειώματος δὲν μοῦ ἐπιτρέπουν ἐκτενεστέραν ἀνάλυσιν τοῦ χαρακτήρος τούτου, μολοντί μία τοιαύτη ψυχολογικὴ μελέτη πολλὰ θὰ ἤδυνάτο νὰ διδάξῃ καὶ πολλὰ νὰ ἐξηγήσῃ. Σημειῶ μόνον ὅτι, μετὰ τῶν ἄλλων πνευματικῶν χαρακτηρισμῶν τοῦ Κεφαλλήνου, ὑπάρχει ἔμφυτος ἢ ὀξεῖα ἀντίληψις τοῦ κωμικοῦ, ὅπως ὑπάρχει εἰς τὸν ἀληθινὸν γελοιογράφον ἢ ἄμεσος διάγνωσις τῆς ἐλαττωματικῆς γραμμῆς ἢ δὲ τοιαύτη ἰδιότης, λόγῳ τοῦ χαρακτήρος του, τὸν ὀδηγεῖ πρὸς τὸ σκῶμμα, ἀλλὰ μὲ κλίσιν συνηθεστέραν πρὸς τὸν βαθύτερον ὀλιγοπισμὸν διὰ τοῦτο εἰς κάθε ἀστείωτά του κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ὑπάρχει κάποιον ἐλαφρὸν καθίζημα πικρίας καὶ κάποιος ἐσώτερος στοχασμὸς. Ἡ τοιαύτη τάσις παρατηρεῖται εἰς πάσας περίπτω τὰς ἀναλόγους ψυχικὰς ἐκδηλώσεις.

Καὶ εἰς τὰ ἀνώνυμα εὐτράπελα λαϊκὰ ἄσματα τοῦ τόπου καὶ εἰς τῆς *οἴμης*, δι' ὧν διεξάγονται εὐθυμοὶ μονομαχίαι κατὰ τοὺς χοροὺς τῶν ἀγροτικῶν πανηγύρεων, καὶ εἰς τὰς ἐξηγμένους στιχομυθίας τῶν διαπληκτισμῶν, καὶ εἰς τὴν ἐμπαθῆ βοήν τοῦ ἐκλογικοῦ σάλου καὶ τῆς πολιτικῆς διαμάχης, ἀκόμη καὶ εἰς τὰ συνήθη παρωνύμια καὶ τὰς ἀντονομασίας διακρίνεται ἡ εὐφυῆς οἰότης τοῦ ἐπιγραμματισμοῦ καὶ ὁ ἐλαφρὸς συριγμὸς τοῦ ἀρχιλοχεῖου βέλους. Ὁ ἀναφέρω ἐν μόνον παράδειγμα ἐκ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ χαρακτηριστικῶν, ὧς νομίζω. Οἱ ἀγυιόπαιδες, οἱ ἀδέσποτοι καὶ ἐκδιητημένοι καὶ ἀτακτοῦντες, οἱ ἐναυθα ὀνομαζόμενοι ἄλλοτε *μάγκες* καὶ ἔπειτα ἐπὶ τοῦ γαλλοπρεπέστερον *χαμίνα*, τελευταῖον δὲ *μόρτηδες*, ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἐπεκράτησε νὰ λέγονται *μυλόδοι*. Καὶ ἡ ἰδέα τοῦ νὰ προσαγορευῶνται τὰ ρακένδυτα αὐτὰ καὶ πειναλέα πλάσματα μὲ τὴν ὀνομασίαν τῶν ἀλαζόνων Πατρικίων τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐνέχε: προφανῶς κάποιον πικρὸν σαρκασμὸν.

Διὰ τοῦτο ἡ σάτυρα ἢ γραπτὴ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἀπὸ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ 18' αἰῶνος, ὅποτε ἡ μόρφωσις διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς στενωτέρας μὲ τὸν πολιτισμὸν ἐπαφῆς ἐπολλαπλασιάσθη καὶ ἐνισχύθη, ἐκαλλεργήθη περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος τοῦ λόγου. Ἡ σάτυρα εὐρισσε στάδιον δράσεως εἰς τὰ τοπικὰ γεγονότα, εἰς τὰς σφοδρὰς κοιμητικὰς διενέξεις, εἰς τὰς συνήθεις κακολογίας τῶν πολυπραγμόνων μικρῶν κοινωνικῶν, εἰς τὰ διάφορα

κανόν τῶν δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν χορῶν, εἰς τὸ θέατρον, ὅπου δεινοὶ συνήπτοντο ἀγῶνες ὑπὲρ ἢ κατὰ τῶν ἀθοποιῶν τοῦ ἰταλικοῦ μελοδράματος, παντοῦ ὅπου ἤδυνάτο νὰ εἰσχωρήσῃ, συνήθως ἐντυπος εἰς σχῆμα pamphlet, ἀλλ' ὀχι σπανίως καὶ χειρόγραφος, διὰ τὸν φόβον τῆς καταδιώξεως. Γενάρχης τῆς κεφαλληνιακῆς σατύρας καὶ κύριος αὐτῆς διερμηνεὺς ἐχρημάτισεν ὁ πολὺς Δασκαράτος, γνορίζων τὸσον δεξιῶς νὰ προσαρμολῆ τὰ εὐτελῆ συμβόλια τοῦ τόπου του εἰς τὸ ἡρωϊκοκωμικὸν πλάσιον, ὅπως εἰς τὸ ἀθάνατον «Δηξοῦρι» του. Ἡ σάτυρα ἤκμασε καὶ διεξήγαγε γενναῖον ἀγῶνα ἔθνικόν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Ριζοσπαστισμοῦ, διὰ τῆς γραφίδος πολλῶν, μετὰ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο ὁ Μαυρογιάννης, ὁ ποιητῆς τῆς «Φροσύνης» καὶ τοῦ «Ναύτου τοῦ Ἰοῦιου», ὁ ὄξυνουστάτος καὶ αὐτομαθῆς ἐπιπλοπιὸς Μαλάκης καὶ ὁ χρηστός καὶ σεμνὸς Παναγιώτης Πανάς, ὁ καὶ ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ δημοσιογραφίᾳ ἐντίμως καὶ διαπρεπῶς ἀθλήσας. Μεταχειρίσθη αὐτὴν λίαν εὐφυῶς καὶ ἐπιτυχῶς κατόπιν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς προστασίας ὁ Φερδινάνδος Ὁδδης, ἰταλοῦ ἑλληνα κεφαλληνιακῆς καταγωγῆς, μὲ τὴν ἐφημερίδα του «Διαβολοποθήκην», διεξαγαθῶν ἀγῶνα σφοδρὸν κατὰ τῶν Ἐνωσοφύδων ἢ Καταχθονίων. Παρατρέχων ἄλλους τινὰς ὀφείλω νὰ μνημονεύσω τὸν περίφημον ρασοφόρον ἀναγνώστην Ἰωάν. Ἀραβαντινὸν, τὸν αὐτονομασθέντα Κρασοπατέρα, ἀντίπαλον τοῦ Ἰακωβάτου ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν Ὀλύμπιον Γεωργαντάραν, ὅστις ἐχρησιμοποίησεν ὡς ὄπλον τὴν δριμυτάτην σάτυραν καὶ εἰς τὰ γραφόμενά του καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Βουλῆν, ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ὁποίας ἐξηκόντιζε τοὺς πυριφλεγεῖς μύθρους τῶν ἐπιγραμμάτων του κατὰ τῶν ἀντιπάλων του. Ὄφειλω δ' ἐκ καθήκοντος στοργῆς καὶ ἐκτιμήσεως νὰ μὴ παραλείψω δύο ἐκ τῶν ἐπιζώντων ἐργατῶν τῆς παλαιότερας κεφαλληνιακῆς σατύρας, τὸν Ἀναστάσιον Φωκῶν Γεωργακάτον, τὸν μετριόφρονα ποιητὴν τὸσον εὐθύμων στιχογραφῆμάτων καὶ πνευματωδῶν παρῶδιων, καὶ τὸν ἕτερον τῶν δύο ἀδελφῶν Ἀβλιῶν, τὸν γηραιὸν Μιχαὴλ Ἀβλιχον, τὸν βολταϊρίζοντα, εἰς τὴν πλουσίαν φερέτραν τοῦ ὁποίου σῶζονται ἀκόμη δίστοι φλογεραὶ σατύρας, ἐκτοξευόμενοι ἐκάστοτε μὲ χεῖρα ἰσχυρῆς.

Τὸ ἔργον αὐτῶν ἀνέλαβε θαρραλέως νὰ συνεχίσῃ ὁ ἐκλιπὼν ποιητῆς, ὅστις μὲ τὴν νεανικὴν του ζέσιν καὶ μὲ τὰ πλοῦσιά του ἐφόδια, ἀνεδειχθῆ ἐφάμιλλος καὶ ἐν πολλοῖς ὑπέρτερος μερικῶν ἐκ τῶν προκατόχων. Ἡρμοσμένοις περισσότερον μὲ τοὺς σημερινούς καιροὺς καὶ τὴν σύγχρονον καλαισθησίαν, ἔβωκεν εἶρος εἰς τὴν σάτυραν του, ἀνυψώσας αὐτὴν εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον καὶ συνυφαίνων δεξιῶς τὰ ἐντόπια ζητήματα καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα εἰς τὸν μέγαν ἰστόν τῶν γενικωτέρων θεμάτων. Μετὰ σωφροσύνης δὲ ἀποφεύγων τὰς προσωπικὰς συμπληγάδας, μετχειρίζετο ὅσον τὸ δυνατόν μικροτέραν ὄσιν χολῆς εἰς τοὺς στίχους του καὶ περισσοτέραν εὐκαμφίαν καὶ εὐτραπέλιαν. Εἶχε δὲ καὶ τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀρτιωτέρας καὶ τεχνικωτέρας μορφῆς, πλάττων στίχους ἀδιάστους, ρέοντας, καλῶς σφρηγλατημένους, χρησιμοποιοῦν καταλλήλους τοὺς

κεφαλληνιακούς εθφεις ιδιωτισμούς, όπως προσέδω δι' αὐτῶν εἰς τὴν ἔννοιαν ἔξαρσιν κωμικότητος, προσέχων εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πρωτοτυπίαν τῆς ὁμοιοκαταληξίας, ὥστε ἡ τελευταία λέξις νὰ ἐκρήγγνται πολλάκις ὡς πύραυλος καὶ νὰ σκορπίζη σπινθήρας εὐθυμίας. Διὰ τοῦτο τὸ ἔργον του ἔλαβε τοιαύτην ἔκτασιν καὶ ὑπῆρξε τόσοσ ἐπιτυχῆς καὶ τόσοσ ἀρεστόν. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ θὰ ἐπιζήσῃ περισσότερο, ὡς φιλολογικόν μνημεῖον, καὶ ὅταν θὰ γραφῆ ἡ ἱστορία τῆς κεφαλληνιακῆς καὶ ἐν γένει τῆς ἑπτανησιακῆς σατυρογραφίας, τὸ ὄνομα τοῦ Γεωργίου Μολφέτα δικαιούται νὰ καταλάβῃ ἐν αὐτῇ μίαν θέσιν τιμῆς.

(Ἰούλιος, 1916)

ΜΠΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

Η ΑΡΑΧΝΗ

Πανόφθα κόρη, διαλεχτή, κόρη πρωτοτεχνήτρα
σὸ φάσιμο, σὸ πλέξιμο, καὶ ἔς ὅλα τὰ κεντίδια·
τὰ χέρια τῆς στάζουν δροσιά, ἀχτίδα ἢ βελονιά τῆς,
ἔχει τὸ χτένι τ' ἀργαλειοῦ διαμαντοστολισμένο·
ἔχει καὶ τὰ πατήματα ἀπὸ καθάριο ἀσῆμι,
καμάρι τοῦ πατέρα τῆς καὶ ὄλων τῶν δικῶν τῆς.

Εἶχε δασκάλα μιὰ θεά, τὴν πρώτη τοῦ Ὀλύμπου,
τὴ γαλανή, τὴ φρόνιμη, τὴν ὀλοστολισμένη,
ποῦναι πρώτη στὰ γράμματα, πρώτη στὴν κάθε τέχνη,
ποῦ στὴν Ἀθήνα χάρισε τὴν ἀργυροφυλλοῦσα,
καὶ τὴν ἐγέννησε ὁ Θεὸς χωρὶς νὰ ἴῃ μητέρα.

Ἔσσοσ ἢ κόρη κ' ἐννοίωσε στὰ στήθια ἔρηφάνα, αὐὰν ἔβαλ' ἀπ' τὸν ἀργαλειὸ τὸ διάφανο τὸν πέπλο,
ποῦ χέρια δὲν τὸν πιάσανε κ' ἔχει δροσιά στημόνι
καὶ τῆς ἀχτίδες τῆς λαμπρῆς τοῦ ἡλίου ἔχει ἴφάδι,
κ' ἔχει καὶ γιὰ κεντήματα ὄλου τοῦ κάμπου τ' ἄνη.
— «Γιὰ ἔδες, θεά τοῦ Ὀλύμπου, εἶμαι καλλιτέρη σου.
Στὴν τέχνη ποῦ μοῦ ἴδιδες σοῦ πρέπω γιὰ δασκάλα,
κ' ἂν θέλῃς παραβγαίνουμε καὶ δὲν χασομεροῦμε».
Τὰ λόγια αὐτὰ σὰν ἀκουσε, ἐμάζεψε τὰ φρούδια
κ' εἶπ' ἢ θεά: — «Ἔχεις νὰ ἴδῃς τί εἶνε ὁ θυμὸς μου,
ἀνθρώπου θνητοῦ γέννημα! Τώρα εὐθὺς θὰ γίνῃς
συχαμερὸ ζωῦφιο, μαῖρο, καταραμένο,
ὄλομερῆς κ' ὄλονυχτῆς νὰ φαίνῃς τὸ πανί σου
σὲ σπῖτια ὀημαδιάρικα, σὲ μουχλιασμένους τόπους,
χωρὶς μετάξι καὶ κλωστή, μὲ τὴν ἀναπνοή σου.
Καὶ νὰν' ἢ παρουσία σου κατάρα στοὺς ἀνθρώπους!»
Ὁ λόγος ἐξωντάνεψε: γεννήθηκ' ἢ Ἀράχνη.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Κ. ΚΑΤΣΙΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

...

Κατὰ τῆς σκωριάσεως τῶν γραφίδων

ἘΙΣ τὰ προφυλάξετε τὰς χαλυβδίνους γραφίδας σας ἀπὸ τὴν σκωρίασιν, ἐμβαπτίσσατέ τας ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν εἰς διάλυσιν θεϊκοῦ χαλκοῦ, κατόπιν σπογγίσσατέ τας ἐλαφρὰ καὶ ἀφήσατέ τας νὰ στεγνώσουν.

Κηλίδες ἐξ ἐλαίου

Πρὸς ἐξάλειψιν τῶν ἐξ ἐλαίου ἢ λίπους κηλίδων ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων διάλυσον χολὴν βοειᾶν ἐντὸς δύο ὀκάδων ὕδατος, καὶ κτύπησον τὸ ὕδωρ καλῶς διὰ κοχλιαρίου μέχρι σχηματισμοῦ ἰκανοῦ ἀφροῦ· τρίψον ἔπειτα διὰ ψήκτρας τὰ κηλιδομένα μέρη καὶ ἀπόπλυνον διὰ καθαροῦ ὕδατος. Ἢ συνταγὴ αὕτη ἐφαρμόζεται καὶ διὰ τὰ ἐξ ἐριούχου καὶ διὰ τὰ ἐκ μετάξης ἐνδύματα.

Ἐξασφάλισις καθαροῦ ὕδατος

Διὰ νὰ πίνετε πάντοτε καθαρὸν καὶ διαγῆς ὕδωρ, μεταχειρισθήτε τὸν ἐξῆς τρόπον. Λαμβάνετε σταμνίον πλατύστομον· εἰς τὸ κέντρον τοῦ πυθμένος του ἀνοίγετε ὀπὴν ἴσην μὲ πεντάλεπτον· λαμβάνετε ἐν σπογγάριον μὲ λεπτὰς τρύπας, τὸ περνατέ διὰ τῆς ὀπῆς ταύτης, ὥστε τὰ δύο τρίτα νὰ εὐρίσκωνται ἐντὸς τοῦ σταμνίου, τὸ δὲ ἐν τρίτον κἀνωθι τοῦ πυθμένος. Γεμίζετε νερὸ τὸ σταμνί, τὸ κρεμάτε εἰς μέρος κατάλληλον, κἀνωθι δ' αὐτοῦ θέτετε ἔτερον ἀγγεῖον, εἰς τὸ ὅποιον θὰ τρέχῃ τὸ διὰ τοῦ σπόγγου διηθούμενον ὕδωρ. Ἀνὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, καθαρίζετε τὸν σπόγγον.

Συγκολλητικὴ ὕλη

Τὸ λεύκωμα τοῦ αἰγίου μιγνυόμενον μὲ κόνιν ἀσβέστου καθίσταται ἀξιόλογος κολλητικὴ ὕλη, δι' ἧς δυνάμεθα ἀριστα νὰ συγκολλῶμεν τὰ ἐκ πορσελάνης ἢ φαγεντιανᾶ σκευῆ. Ἐπίσης ὁ νεώτερος τυρὸς, ἢ ἡ τυρὸμένη ἀσβεστον παρέχει ἐτι καλλιτέραν κολλητικὴν ὕλην, δι' ἧς δυνάμεθα νὰ συγκολλῶμεν σκευῆ ἐξ ὑέλου, πορσελάνης, λίθων θραυσθέντα ἢ καὶ μέταλλον. Ἢ ὕλη ἧς εἶνε ὄχι πηκτὴ.

Τροφὴ διὰ τὰς ὀρνίθιας

Τὰ τσώφλια τῶν αἰγῶν, κοπανιζόμενα καὶ ἀναμιγνυόμενα εἰς τὰς τροφὰς τῶν ὀρνίθων, τῶν χοιριδίων καὶ ἄλλων κοιτικῶν

δίον, συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὁστέων τῶν ζώων τούτων καὶ εἰς τὴν καθόλου αὔξησίν των. Διδόμενα δὲ ὡς τροφή εἰς τὰς ὄρνιθας τὰ κεύφη ταῦτα προκαλοῦν τὴν γέννησιν αὔγων.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΤΑΛΑΝΤΑ

ΣΑΣ παρουσιάζομεν ἓν μικρὸν δραματικὸν δαιμόνιον. Μίαν γλυκίαν ὑπόσχεσιν διὰ τὸ Ἑθνικὸν μας Θέατρον, ἔαν — ἐνοεῖται —

εὐτυχίῃ ἢ τὴν διεκδικήσῃ μεθούριον ἢ Ἑλληνικὴ Σκηνή. Τὴν μικρὰν Κλειῶ Γ. Γεωργᾶ. Εἶνε παιδίσκη ἀκόμα, εἰς τὸ ἄνθος τῆς πρώτης ἡλικίας. Μαθήτρια τοῦ ἔν Πειραιεῖ Δραματικοῦ Συλλόγου ὑπὸ τὸν καθηγῆτὴν κ. Θωμᾶν Οἰκονόμον. Μὲ τὰ κοντὰ φουστανάκια τῆς, μὲ τὴν παιδικὴν ἀνάθειν τῆς κόμης, μὲ τὴν εὐκαμπτον χάριν τοῦ σώματος καὶ τὰ ἀνήσυχτα σπινθηροβόλα μάτια τῆς — νομίζετε ὅτι θὰ τρέξῃ ἢ παίξῃ τὸ κυνηγητὸ μὲ τὰ ἄλλα δημόσια τῆς. Καὶ ὅμως! Ποῖα ἀπίστευτος μεταμόρφωσις ἐπάνω εἰς τὴν αὐτοσχέδιον σκηνὴν τοῦ Συλλόγου! Ὅταν, πρὸ διετίας ἀκόμῃ, ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ὡς «Μικρὰ Τσιγγάνα» εἰς τὸν δμῶνον δραματικὸν μόνολογον, ὑπῆρξε μία ἐκπληκτικὴ ἀποκάλυψις. Δὲν ἦτο ἀπλὴ ἀπαγγελία ἐκείνη. Ἦτο τελεία ὑπόκρισις πρωταγωνιστρίας ἡθοιοῦ. Ἀργότερον, ἀποδίδουσα τὸν Ζαννέτον εἰς τὸν «Διαβάτην» τοῦ Κοππέ, ἐξῆγγειρε θεῶν ἐπευφημιῶν. Ἡ πλαστικὸτης τῶν κινήσεων, αἱ συσπᾶσεις τοῦ προσώπου, ἡ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν, ὁ χρωματισμὸς τῆς φωνῆς, ὅλον δηλαδὴ τὸ σκημικόν λεγόμενον κάλλος, προαγγέλλον ἓνα φωτεινὸν ἀστέρρα.

Ἄρα γε, θὰ τὸν ἀφήσῃ ἡ κοινωνικὴ πρόληψις ἢ ἀνατείλῃ εἰς τὸν θεατρικὸν ὄριζοντα τῆς Ἑλλάδος;

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΔΥΟ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ

Καπετάν - Ἀποστόλης ὁ Κουμιώτης ἔφτανε πάλι συννεφιασμένος στὸν καφενέ, κάτω στὸ γυαλό. Σκυφτός, μὲ τὴ μεγάλη του μύτη κρεμασμένη ἀπάνω στὸ στόμα, μὲ τὰ φρύδια του, τὰ ψαρά καὶ ἄγρια, ποῦ πέφτανε καὶ τοῦ σκεπάζανε τὸ φῶς του, τράβηξε ὁ γέρος στὴ συνειθισμένη του γωνιά, δίπλα στὸ παρῶθυρο, ποῦ ἄνοιγε κατὰ τὴ θάλασσα, καὶ παραγγεῖλε τὸν ναργιλέ του. Ὅξω μὴ νοτιὰ διαβολεμένη τάραζε στεριά καὶ πέλαγο. Ἡ βοή τῆς θάλασσας ἔφθανε σὰ φοβέρα ἀπὸ μακρὰ, τὰ ξεχαρβαλωμένα τζαμόφυλλα τοῦ καφενέ τρίζανε διαβολικὰ, κ' ἀπὸ τὰ νοτισμένα γυαλιὰ δὲν ἔβλεπε κανένας παρὰ θαμποῦς ἡσκιους νὰ περνοῦν καὶ νὰ χάνωνται στὸ δρόμο. Ὁ καπετάν - Ἀποστόλης ὁ Κουμιώτης, συμμαζεῦτηξε στὴ γωνιά του, σταύρωσε τὴν πατατούκα του στὸ στήθος, πῆρε μὴ βαθειὰν ἀνάσα καὶ μισόκλεισε τὰ μάτια του, σὰν νὰ ἦτανε ἔτοιμος ν' ἀποκοιμηθῇ. Μὲ τὸν καιρὸ ἦρθε κ' ὁ ναργιλές. Κι' ἂν δὲν ἀκούγονταν, ποῦ καὶ ποῦ, τὸ γλουγλούκιμα τοῦ νεροῦ μέσα στὸ θαμπὸ γυαλί, θάλεγε κανένας πὼς ὁ καπετάν - Ἀποστόλης ὁ Κουμιώτης εἶχε ἀποκοιμηθῇ βαρεῖα ἀπάνω στὸ μαρζούτσι του.

Στὸ ἀντικρινὸ τραπέζι, ὁ κύριος Νικολάκης ὁ Ἰγγλέζης, πρῶην οικονομικὸς ἔφορος, ἀνθρώπος γραμματισμένος καὶ πολυλίξερρος, μὲ ὅλο ποῦ περνοῦσε γιὰ λίγο ζευτέκης, εἶχε τὴν εὐχαρίστησι νὰ διαβάξῃ δυνατὰ καὶ νὰ ἐξηγῇ στοὺς νησιώτες, μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σίγμα, τὰ κύρια ἄρθρα τῆς «Παλιγγενεσίας», τῆς μοναχῆς ἐφημερίδος, ποῦ εἶχε πέρασι, ἐκεῖνον τὸν καιρὸ, στὸ νησί. Ἔτσι ὁ κύριος Νικολάκης, μὲ τὸ ψηλὸ του τὸ καπέλλο, ποῦ δὲν τοῦλειπε ποτὲ ἀπὸ τὸ κεφάλι ἀπ' τὴς καλῆς του ἡμέρες, μὲ τὴν μαύρη ρεντιγκότα του καὶ μὲ τὴν ἄσπρη ξεφτυσμένη ἐσάρπα, γύρω ἀπ' τὸ λαιμό, ποῦ ἔσμιγε ἀπάνω στὸ στήθος του, μὲ τὴν κάτασπρη μακρὰ του γενειάδα, μάζεψε γύρω του ὅλον

τὸν καφενὲ καί, τὸ λιγώτερο, δέκα ἄνθρωποι, στριμώχοντας τὰ σκαμνιά τους ὀλόγυρά του, στέκονταν κρεμασμένοι ἅπ' τὰ χεῖλιά του, καὶ μαλλώνανε στὸ τέλος ποῖος νὰ τοῦ πληρώσει τὸν καφέ του καὶ τὸ παξιμάδι του. Ἐκεῖνο τὸ δειλινό, ἀφοῦ διάβασε ὁ κύριος Νικολάκης κ' ἐξήγησε τὸ κύριο ἄρθρο — τὰ πολιτικά ἦτανε σκοῦρα στὴν Ἀθήνα καὶ τὸ Ὑπουργεῖο ἦτανε ἔτοιμο νὰ πέσει ὡρα τὴν ὡρα — τοὺς μίλησε γιὰ τὰ συγγράμματά του πάλι, ὄχι βέβαια γιὰ πρώτη φορὰ.

— Μεγάλος ἄνθρωπος ὁ Τρικούπης. Ποῖος λέει ὄχι; Ἀπὸ οἰκονομικά ὅμως δὲν σκαμπάζει γρῦ. Τοῦ λείπει βλέπεις ἡ πείρα σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα. Ὅταν ἔβγαλα τὸ πρῶτον «Οἰκονομολογικὸν Δοκίμιον» στὴν Ἀθήνα, τοῦ τὸ πῆγα καὶ τοῦ τῶδωκα στὰ χέρια του. Μ' εὐχαρίστησε καὶ μοῦ εἶπε πῶς θὰ τὸ διαβάσει. Ἐπειτα ἀπὸ ἕξι μῆνες, ποῦ ἔβγαλα καὶ τὸ δεύτερο, τοῦ τὸ ἐπῆγα καὶ αὐτό. «Κύριε Πρόεδρε, τοῦ εἶπα, ἡ ἐργασία μου εἶναι προϊὼν μακρᾶς πείρας ἑνὸς παλαιοῦ οἰκονομικοῦ ὑπαλλήλου τοῦ Κράτους. Παρακαλῶ γὰ μελετήσετε ἐπισταμένως τὰ δύο μου φυλλάδια καὶ θὰ ἐκτιμήσετε τὴν ἀξίαν τοῦ συστήματός μου. Ἐγώ, εἰς ἀνταμοιβὴν μου, δὲν ζητῶ παρὰ μίαν μικρὰν ἐνίσχυσιν διὰ τὸ γῆρας μου». Μοῦ ὑπεσχέθη πάλιν καὶ μ' εὐχαρίστησε. Πολυάσχολοι ἄνθρωποι, βλέπετε. Δὲν ἔχουν καιρὸν νὰ συζητήσουν δυστυχῶς...

— Θὰ τὰ πέταξε στὸ χρονοντούλαπο! ἔφριψε ἕνα λόγο ἀπὸ τὴν παρέα ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς «τοῦ Προδότου, ποῦ εἶχε πουλήσει τοὺς Ἀγγλους τὴν πατρίδα του», ἕνας ταγμακὸς ὑπάλληλος, παυμένος ἀπὸ τὸν «φορομπήκτη», γιὰ κάποιες ἀνωμαλίες στὴ διαχείρισή του. Αὐτὸς, φίλε μου κύριε Νικολάκη, νομίζει πῶς τὰ ξέρει ὅλα. Εἶναι οὐρανοκατέβατος! Κρεμάλα ποῦ τοῦ λείπει! Καὶ δὲ θάρρηση...

— Μὴν ἐξάπτεσαι, ἀγαπητὲ συνάδελφε, εἶπε αὐστηρὰ ὁ κύριος Νικολάκης. Ἐγὼ δὲν φθάνω ἕως ἐκεῖ. Ὁ Τρικούπης ἐμελέτησε τὴν ἐργασίαν μου κατὰ βάθος. Ἐδῶ τὸν ἔχω! Ὁ ἐφετερινὸς προϋπολογισμὸς του στηρίζεται ὀλοκλήρως ἐπάνω εἰς τὸ σύστημά μου. Αὐτὸ μὲ ἄρκει. Θέλω νὰ εἰπῶ μόνον, ὅτι κἀνάνας λόγος δὲν ἔγινε διὰ τὸν πτωχὸν Ἰγγλέζην. Αὐτὸς θ' ἀποθάνῃ εἰς τὴν ψάθαν. Καὶ ἄς δρέπουν οἱ ἄλλοι τοὺς καρπούς τὸν κόπων του. Ἐτσι εἶναι, φίλε μου. Οἱ μεγάλοι πατοῦν ἐπάνω εἰς τὰ πτώματα τὸν μικρῶν καὶ φαίνονται μεγαλύτεροι!

— Κράτησε τὸν καφέ καὶ τὸ παξιμάδι τοῦ κυρίου Ἐφόρου! ἐπρόσταξε μὴ φωνῇ ἅπ' τὴν παρέα, ἐνῶ ἕνα χεῖρι ἐπρότεινε κάποιον ἀσημένιο νόμισμα στὸ παιδί τοῦ καφενέ, ποῦ εἶχε σταματήσῃ κ' αὐτὸ μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα μπροστὰ στὴ γερούσια, νὰ ποῦμε, τοῦ νησιοῦ. Ὁ κύριος Νικολάκης ἔφερε τὴν παλάμην στὸ στήθος.

— Εὐχαριστῶ, Δημητράκη μου. Γιατί νὰ πειράζεσαι; Βαφτίσια ἔχεις πάλι ἀπόψε;

— Ἐχω τὴν εὐχαρίστηση... ἀποκρίθηκε ἡ φωνή.

— Ἀς εἶσαι καλά!

Αὐτὰ ἦσαν πάντα τὰ προμηνύματα πῶς ἡ παρέα ἔφριπε νὰ σκορπίσῃ. Μιὰ φορὰ πληρωμένος ὁ καφές καὶ τὸ παξιμάδι τοῦ κυρίου Νικολάκη, ἡ συζήτηση ἔπαιρνε τέλος καὶ κάθε νοικοκυρῆς θυμότανε, πῶς ἦτανε ὡρα νὰ κἀνῃ τὸ γύρο του ἅπ' τὸ παζάρι, νὰ πάρῃ τὰ ὀρεχτικά του, τὴ σαρδέλλα του ἢ τὰ χαψιά του, νὰ ρουφήξῃ τὸ ρακὶ του καὶ νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι του γιὰ τὸ φαγί.

— Εὐτυχισμένοι ἄνθρωποι, ποῦ ἔχετε κάποιον νὰ οἶς περιμένῃ! Ξανάλεγε τακτικά ὁ κύριος Νικολάκης. Ἐμεῖς οἱ μαγκούφρες, ὅπου βρεθοῦμε, ἐκεῖ καὶ τὸ σπίτι μας. Ἀς ὄψεται ἡ Πολιτεία!

Καὶ ἀφοῦ ἀποχαιρετοῦσε τοὺς «φίλους καὶ ἀγαπητοὺς», ἔκανε μίαν βόλταν γύρω στὸν καφενὲ καὶ κύτταξε νὰ βρῇ κἀνέναν ἄλλον μαγκούφρη σὰν κ' αὐτόν, γιὰ νὰ ποῦνε τὰ ρέστα. Ὅλα - ὅλα, ἀλλὰ μοναχὸς του δὲν μποροῦσε νὰ μείνῃ οὔτε στιγμὴν ὁ κύριος Νικολάκης. Ὅλα τὰ παλῆα ξυπνοῦσαν τότε μέσα του καὶ τὸν ἐπινγαν. Τρέλλα τοῦχοτάνε ν' ἀπομείνῃ μόνος κ' ἀσυντρόφευτος μιὰ στιγμὴ. Ὁ κλήρος αὐτὸ τὸ βράδυ ἔπεσε στὸν Καπετάν-Ἀποστόλη τὸν Κουμιώτη, ποῦ λησμονημένος στὴ γωνιά του, ρουφοῦσε τὸν ναργιλέ του, εὐτυχισμένος στὴ μοναξιά του καὶ τὴ δυστυχία του. Μὲ δυὸ βόλτες τοῦ βρέθηκε φάτσα.

— Ἀποκοιμήθηκες, καπετάν-Ἀποστόλη;

— Ὅχι ἀκόμα! εἶπε ξερὰ - ξερὰ ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια του, ποῦ θαμπόφραγγαν ἀνάμεσα ἅπ' τῆς μεγάλης, ἀγριεῖς τριχες τῶν ἀναμαλλιασμένων του φρυδιῶν.

— Νὰ σὲ συντροφέψω λιγάκι;

— Ὅπως ὀρίζεις.

Ἐσυρε ἕνα σκαμνὶ καὶ κάθησε κοντὰ του.

— Λύσσαξε ἡ νοτιά, καπετάν-Ἀποστόλη.

— Ἀσ' τινε νὰ λυσσᾷ, εἶπε ξερὰ ἐκεῖνος.

Ἡ κουβέντα πῆρε δρόμο μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Δέκα λόγια ὁ κύριος Νικολάκης, ἕνα λόγο ὁ Καπετάν-Ἀποστόλης· πενήντα λόγια ὁ κύριος Νικολάκης, μισὸ λόγο ὁ Καπετάν-Ἀποστόλης.

— Αὐτὰ, ποῦ λές, Καπετάν-Ἀποστόλη μου. Κάποτε τώρα στὸν καφενὲ νὰ μετροῦς τὰ νταβανσάνιδα. Καὶ ποῦ νὰ πᾶς, κατομοίση μου; Ποῦ νὰ πᾶμε; Ποῖος μᾶς περιμένει; Ἐρρημοὶ καὶ μαγκούφρες κ' οἱ δυὸ μας. Ὅλοι οἱ χριστιανοὶ πήγανε νὰ φᾶνε ψωμί στὸ σπίτι τους, μὲ τῆς γυναῖκες τους, μὲ τὰ παιδιά τους, μὲ τ' ἀγγόνια τους. Ἐσὺ ποῦ νὰ πᾶς, Καπετάν-Ἀποστόλη μου; Στὸ πατάρι τῆς ταβέρνας, ποῦχεις στημένο τὸ ἀρχοντικό σου; Κ' ἐγὼ ποῦ νὰ πάω; Στοῦ προκομμένου τοῦ ἀνηψοῦ μου; Ἐναν ὕπνο, ποῦ βρισκῶ στὸ σπίτι του κ' αὐτὸ πολὺ εἶναι. Τί νὰ τὰ λέμε;

— Ἐσὺ τὰ λές! ἔκαμε στενόχωρα ὁ Καπετάν-Ἀποστόλης, καὶ γοῦρ - γοῦρ ὁ ναργιλές.

— Τὰ λέω. Τί νὰ κάνω; Ἐσὺ τοῦλάχιστον ἕνας ἄνθρωπος ἀγράφματος, ὅσα-πέρα. Δὲ λέω. Καπετάνιος στὸν καιρὸ σου, ἀξίος, τίμιος, μὲ τὸ δικό σου, μὲ τὴν ὑπόληψιν σου. Ἡ τύχη σοῦ

τάφερε στραβά. "Έτσι ήταν γραφτό σου. Στο τέλος σ' έδιωξε κ' η στρίγγλα ή γυναίκα σου. Ζή αλήθεια ή γυναίκα σου, Κατετάν - Αποστόλη;

— Ζή... Είπε ξερά, και δός του, γούρ - γούρ ό ναργιλές.

— Έγώ όμως; Με τὰ γράμματά μου, με την άξία μου, υπάλληλος άπ' τούς πρώτους. Χειρότερο από μένα, φτάσανε να γίνουν ύπουργοί. "Άς όψεται ή Πολιτεία. Έξατομύρια όφέλιστα τό Δημόσιο. Με πέταξε στους δρόμους. "Άλλοι τό κατάκλεψαν. Γινήκαν μεγάλοι και τρανοί. "Άς όψεται ό Τρικούλης! "Έγώ τού άνοιξα τὰ μάτια. "Όταν τού πήγα τό πρώτο μου «Οικονομολογικόν Δοκίμιον...»

— Μου τάχεις είτωμένα, κύριε Νικολάκη μου. "Άσ' τα να κουρευούνται!

Και γούρ - γούρ ό ναργιλές.

— Τι τὰ θέλεις όμως, Κατετάν - Αποστόλη μου. Ζούμε και σ' έναν έλεεινό τόπο. Οι συντοπίτες μας, γαϊδούρια όλοι, με τό συμπάθειο. Από λόγια στον καφενέ όσα θέλεις. Κάνενας δε βρίζεται να σε πάρη και μιá φορά στο σπίτι του, να σε φιλέψη έναν καφέ. Διπλομανταλωμένες ή πόρτες τους. Τους κάνεις τιμή στο τόπο τους, τούς άνοίγεις τὰ μάτια τους, όλημερίς σε βλέπουνε, σε καταλαβαίνουνε πώς στέκεσαι άπάνω άπ' όλους τους, σου δείχνουνε πώς σ' έκτιμούνε τάχα. Δε βαρύνεσαι! Από μέσα τους δε σε χωνεύουνε. Γιατί; Γιατί είσαι καλύτερός τους. "Ένας Τρικούλης...

— Πάλε ό Τρικούλης; μουρμούρισε ό Κατετάν - Αποστόλης.

Και γούρ - γούρ ό ναργιλές.

— "Άς είναι, Κατετάν - Αποστόλη μου. Τού λόγου σου τί να καταλάβης άπ' αυτά που σου λέω; Άγράμματος άνθρωπος. Δε σε ξεσυνερίζομαι. Σε συμπονώ γιατί ή Μοίρες μας είναι αδερφάδες. Στο ψαθι θα πεθάνουμε κ' οι δύο, με τό παράπονο στ' άχειλι. Μας έπίαρνε ή ζωή π' άναθεμά την!.. Βαστάς καπνό άπάνω σου, αλήθεια;

— Κάνε τσιγάρο! τούπε. Και γούρ - γούρ ό ναργιλές.

— Ούτε για καπνό, πού λές, έτσι μεταξύ μας, πού τὰ λέμε. Ό κύριος οικονομικός έφορος, ό διακεκριμένος υπάλληλος, ό συγγραφεύς των «Οικονομολογικόν Δοκιμίων», ό σύμβουλος ενός Τρικούπη, ούτε για καπνό...

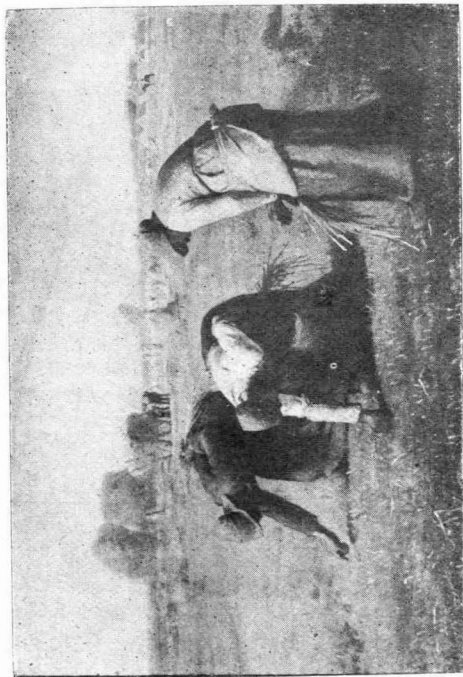
— Στρήψε τώρα τό τσιγάρο σου.

— Τό στρήβω.

"Έδωσε ό Θεός και σήκωσε τὰ φρύδια του ό Κατετάν - Αποστόλης. Τὰ μικρά, στρογγυλά του ματάκια γυάλισαν άπό κάτω, σαν άναμμένα κάρβουνα.

— Μπα! σε καλό σου! Κλαίς, κύριε Νικολάκη μου;

— "Άς όψεται ή Πολιτεία, σου είπα. "Άς τα να πάνε να χαθούνε! Δεν μου λές αλήθεια, έφαγες ψωμί για άκόμα; Κ' έγώ σ' αλικοντάω εδώ με τής κουβέντες;

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΝ

(Από τὸ Μουσείον τοῦ Λούβρου. — ΑΙ ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΟΙ. — Έργον τοῦ J. F. Millet)

— Κάτι τσίμπησα τὸ δειλινό. Τώρα θὰ πάω νὰ γύρω... Δὲν τρώω ἄλλο τὸ βράδυ.

Ὁ κύριος Νικολάκης ἀνασηκώθηκε ἀπ' τὸ σκαμνί του, ὀρθόσθησε τὸ κορμί του, ἐχάιδεψε τὴν ἀσπρη του γενειάδα, ἔκανε ἕνα περήφανο καὶ πικρὸ χαμόγελο, καὶ σκύβοντας πάλι κατὰ τὸν Καπετάν - Ἀποστόλη, ποῦ πάσχιζε νὰ κουλουριασῆ τὸ μαρκοῦτσι τοῦ ναργιλέ του γύρω ἀπ' τὸ λουλά, τοῦ εἶπε σιγά, σάν νὰ τοῦ μιλοῦσε στὸ αὐτί:

— Ὁ κύριος οἰκονομικὸς ἔφορος ὅμως, ὁ διακεκριμένος ὑπάλληλος, ὁ σύμβουλος τοῦ Τριζούπη, δὲν ἔφαγε ἀπ' τὸ μεσημέρι. Νησιτικὸς θὰ πᾶ νὰ κοιμηθῆ...

Κάτι μουρμούρισε ὁ Καπετάν - Ἀποστόλης κάτω ἀπ' τὰ μουσάκια του.

— Εἶπες τίποτε, καπετάν - Ἀποστόλη μου;

— Τίποτα...

— Πᾶμε λοιπόν, νὰ σηκώσουμε τὸ βᾶρος κι' ἀπὸ τὸ μαγαζί. Θέλουνε νὰ σφαλίσουνε καὶ τὰ παιδιά. Νταραβέρι δὲν ἔχει ἀπόψε. Ποιὸς ξεμυτάει ἀπ' τὸ σπίτι του, μὲ τέτοιο καιρὸ;

— Πᾶμε... ἔκανε ὁ Καπετάν - Ἀποστόλης, σταυρώνοντας τὴ χοντρή του πατατούκα στὸ σκελεθρωμένο στήθος του.

Βγήκανε οἱ δύο γέροι ἀπ' τὴ πόρτα. Ὁ Ξω ἢ γιοτιὰ εἶχε δαιμονιστῆ. Τὰ κύματα θεόρατα σπάζανε ἀπάνω στὸ μῶλο, σήκωναν κολώνες ἀπὸ ἄσπρους ἄφρους, μέσ' στὸ σκοτάδι, καὶ καθὼς σπάζανε ἢ κολώνες σὲ χίλια συντριμμια στὸν ἀέρα, τὸ νερὸ ἔπεφτε σὰ βροχή ἀπὸ ψηλά, σωστὴ νεροποντὴ, καὶ πλημμύριζε τὸ καλντεριμί κ' ἔκανε χίλια ποταμάκια, ποῦ τὰ ξαναρουφούσε πάλι ἢ θάλασσα. Ἐνα βαθὺ βουγγητὸ ἔφτανε ὀλοένα ἀπ' τὸ πέλαγο. Στὸν οὐρανὸ μακρινές, βουδές ἀστραπές ἔδειχναν τὸ κυνηγητὸ τῶν συννέφων, ποῦ ὄλο καὶ κοντοζύγωναν, ἔτοιμα νὰ ξεσπάσουνε σὲ κατακλυσμὸ. Χοντρές σταλαγματιές ἄρχιζαν νὰ πέφτουν, ποῦ καὶ ποῦ, ἀπ' τὸν οὐρανὸ.

Οἱ δύο γέροι κοντοστάθηκαν στὴν πόρτα τοῦ καφενέ, ὡς ποῦ νὰ πάρουν τὴν ἀπόφασιν νὰ ξεκινήσουν. Ἡ νοτιὰ ἀνακάτευε τὴν ἀσπρη γενειάδα τοῦ κυρίου Νικολάκη, καὶ τὰ μακρὰ μαλλιά τοῦ Καπετάν - Ἀποστόλη καὶ τὸ νερὸ τοὺς χτυποῦσε τὸ πρόσωπο. Ἀκίνητοι καὶ οἱ δύο κνιτάζανε τὸ μανιωμένο πέλαγο, ὁ ἕνας πασχίζοντας νὰ κρατήσῃ στὸ κεφάλι του τὸ ψηλό, ἐπίσημο καπέλλο τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, ὁ ἄλλος σταυρώνοντας ὀλοένα μὲ τὰ δυὸ του χέρια τὴ χοντρή του πατατούκα καὶ ξεροδιήχοντας ἀπ' τὰ βᾶθη τῶν σωθικῶν του.

— Καλὴ σου νύχτα λοιπόν, Καπετάν - Ἀποστόλη, εἶπε παραπονεμένα ὁ κύριος Νικολάκης.

— Ποῦ πᾶς; τὸν ρώτησε ὁ Καπετάν - Ἀποστόλης.

— Ἀποδῶ εἶναι ὁ δρόμος μου.

— Ἐλα μαζί μου, χριστιανέ.

— Τί με θέλεις;

— Ἄμ' νησιτικὸς θὰ πλαγιάσης, ἀδερφέ; Γίνεται αὐτὸ τὸ πράμμα;

— Τί θέλεις νὰ κάνω, Καπετάν - Ἀποστόλη μου;

— Ἐλα μαζί μου, ὡς τὴν ταβέρνα. Κάτι θὰ βρεθῆ νὰ τσιμπήσης. Θὰ σὲ φιλέσω ἐγώ...

— Γιατί νὰ σοῦ γίνω βᾶρος, Καπετάν - Ἀποστόλη μου;

Ὁ Καπετάν - Ἀποστόλης τὸν τράβηξε ἀπ' τὸ μανίκι.

— Τὰ πολλὰ τὰ λόγια σὲ χαλᾶνε ἐσένα. Σοῦ τὸ εἶπα πολλὲς φορές. Ἐλα κοντά!

Οἱ δύο γέροι ἀνηφορήσανε κατὰ τὸ σοκάκι, σκοντάφτοντας στὸ καλντεριμί καὶ γλυστρῶντας μέσα στὰ νερά. Ὁ ἄνεμος τοὺς ἔσπρωχνε πρῆμα καὶ τοὺς ἀνέμιζε τὰ μαλλιά καὶ τὰ γένεια, ἴδιους σὰ σαπιοσακολέβες, ποῦ ἀρμενίζονε μὲ τὸν καλὸ καιρὸ. Σὲ λίγο δὲν ξεχωρίζανε παρὰ δυὸ ἥσιοι, ποῦ σαλεύανε καὶ χάνονταν στὴν ἄκρη τοῦ ἀνηφορικοῦ δρόμου, ἀνάμεσα στὰ σκοτεινὰ σπίτια, μὲ τὰ κλειστά παράθυρα καὶ τὴς μανταλωμένες πόρτες. Ὅμως ἢ φωνὴ τοῦ κυρίου Νικολάκη ξεχώριζε ἀκόμα μέσα στὴ βουῆ τῆς ἄγριας νυχτιάς:

— Ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος, ὁ διακεκριμένος ὑπάλληλος, ὁ σύμβουλος τοῦ Τριζούπη...

Καὶ γκούχ - γκούχ τὸν ἀντίσκοβε, ποῦ καὶ ποῦ, ὁ ξερὸς γεροντόβηχας τοῦ Καπετάν - Ἀποστόλη. Γκούχ - γκούχ...

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν ζωὴν. — Ξενύχτης τοῦ Ζαπτείου

Ἐξετάσεις τεύρου

Ἄ μαέστρος. — Καλά, χριστιανέ μου, φτάνει. Εἶπαμε νὰ βγάλῃς τὸ ριό, ὄχι ὅμως καὶ τ' αὐτιά μου!...

Η ΠΥΡΑΜΙΣ ΤΟΥ ΧΕΟΠΟΣ

Ἡ μεγάλη πυραμὶς τοῦ Χέοπος ἀνυψοῦται ὀλίγα χιλιόμετρα μακρὰν τοῦ Καΐρου· παρ' αὐτὴν ὑπάρχουν καὶ δύο ἄλλαι μικρότεραι, πᾶσαι δὲ ἔχουν τοιαύτην θέσιν, ὥστε αἱ τέσσαρες αὐτῶν πλευραὶ εἶνε ἐστραμμέναι πρὸς τὰ τέσσαρα κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Εἶνε δὲ τεταγμέναι λοξῶς, παρουσιάζουσαι γωνίαν ἢ μία πρὸς τὴν ἄλλην.

Ἡ ἀνάβασις εἶνε δύσκολος καὶ κοπιώδης· γίνεται δὲ πάντοτε τῇ βοήθειᾳ ὀδηγῶν Βεδουίνων. Εὐκολώτερα εἶνε ἡ διὰ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς πρὸς τὸ Καΐρον ἐστραμμένης, ἐφ' ἣς φαίνεται ὡς τις γιγάντειος κλίμαξ ἡρειπωμένη, ἐκ βαθμίδων ἀνίσων καὶ πολλῶν ὕψων, τὰς ὁποίας ἀδύνατον νὰ διασκελισθῇ τις ἀνευ τῆς βοήθειας τῶν χειρῶν καὶ τῶν γονάτων του, καὶ ταυτοχρόνως ἀνασυρόμενος μὲν ἐκ τῆς χειρὸς ὠθούμενος δὲ ὀπισθεν ὑπὸ τῶν ὀδηγῶν του.

Ἡ κορυφὴ τῆς πυραμίδος εἶνε ἐσχηματισμένη εἰς εἶδος τετραγώ-

νου ὀροπεδίου δέκα περίπου τετραγωνικῶν μέτρων. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ἦτο ἄλλοτε πολὺ μικρότερα, μέχρι τῶν χρόνων, καθ' οὓς οἱ καλίφαι ἀφήρασαν τὸ ἄνωτερον τῆς πυραμίδος μέρος καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων βαθμίδων ἀντερείσματα, μεταχειρισθέντες τὸ ὑλικὸν τοῦτο εἰς κτίσιν τοῦ Καΐρου.

Ἡ ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς πυραμίδος θεὰ εἶνε ἀπαράμιλλος. Μακρὰν φαίνεται ὁ Νεῖλος ἐξελισσόμενος διὰ μέσου τῆς πεδιάδος, ἐφ' ἣς φαίνεται ἐσπαρμένα ὡς κηλίδες λευκοφαῖαι τὰ χωρία. Μακρότερον δ' ἐπιδιαφαίνεται ἡ πόλις τοῦ Καΐρου μετὰ τοῦ φρουρίου, τῶν μιναρῶν καὶ τῶν ἐρυθρῶν θόλων τῶν τζαμιῶν· καὶ πέραν εἰς τὸ βάθος ἡ ἔρημος μὲ τὸν ἀχανῆ αὐτῆς ὀρίζοντα.

Τὸ κάθετον ὕψος τῆς πυραμίδος εἶνε 422 ποδῶν ἢ 137 μέτρων. Ὑπελογίσθη δὲ ὅτι διὰ τῶν λίθων, οἵτινες ἐχρησίμευσαν εἰς οἰκοδομὴν αὐτῆς, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κατασκευασθῇ στερεὸν τεῖχος ὕψους 6 ποδῶν, περιλαμβάνον δολοκλήρον τὴν Ἰσπανίαν.

Ἐλσα Ἐγγελ

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

Ἐπὶ «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον» μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν συγκαταλέγει ἐν τῇ κύκλῳ τῶν ἐπιλέκτων συνεργατῶν του καὶ τὸν ἐκ Κων/λεως νεαρὸν καλλιτέχνην γελοιογράφον κ. Σοφοκλῆν Ἀντωνιάδην.

Ἄντωνιάδης εἶνε ἡγετὴς γνῶριμος καὶ προσφιλεὴς εἰς τὸ ἀνά τὴν Ἀνατολὴν Ἑλληνικὸν δημόσιον καὶ εἰς ὅσους παρακολουθοῦν ἐντεθῆεν τὴν ἔξω φιλολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν κίνησιν. Διετέλεσε συνεργάτης εἰς ὅλα τὰ ἐν Κων/λει Περιοδικὰ καὶ Ἡμερολόγια, εἰς τὸ «Λίθο ἀπ' Ὅλα» — τὸ «Ἐμπρὸς» — τὸ «Ἀνω-Κάτω» — τὸν «Σατανᾶν» — τὸν «Περίεργον» καὶ ἄλλα. Διακρίνεται διὰ τὴν χάριν

τῶν γραμμῶν του καὶ τὴν ἀπόδοσιν τουρκικῶν ἰδιῶς τύπων. Οἱ ἀναγνώσται θὰ λάβουν ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμήσουσιν ἐν τῇ ἀνά χειρᾶς τὸμῃ τὴν γελοιογραφικὴν ἰδιοφυίαν του.

ΤΑ ΚΩΜΙΚΟΤΡΑΓΙΚΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ*

Ο Γιαννάκης έκλεινε πλιά τὰ δεκατέσσερα κ' έπρεπε ν' αφήσει τὸ χωριό και νὰ πιάσει καμμιά δουλειά κάτω στή χώρα.
Άφησε γεία στους γειτόνους,

και τὸ δισάκκι με τὰ βουχαλάκια του στον ώμο, και ξεκίνησε.

— Άκουσε, Γιαννάκη — τοῦ εἶπε ὁ παπα - Φώτης, ποῦ τοῦ φίλησε τὸ χέρι — ἐκεῖ κάτω στή μεγάλη πολιτεία, ποῦ θὰ πᾶς, κῦτταξε καλά: νὰ λές παντοῦ και πάντα τὴν ἀλήθεια, ἂν θές νὰ ἰδῆς χαίρι και προκοπή. Τὸ ψέμμα, παιδί μου, εἶνε τοῦ διαόλου και ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ! Αὐτὸ νὰ ξέρης. Τ' ἄκουσες;

— Ἄν τ' ἄκουσε, λέει; Τ' ἄκουσε και τὸ παράκουσε ὁ κακομοῖρης.

* * *

— Άκουσε, Γιαννάκη, εἶπε ὁ παπᾶς

Στὴν χώρα δὲν ἄργησε ναυρῆ δουλειά. Ὁ κύρ Στάθης, παληός φίλος τοῦ μακαριτῆ τοῦ πατέρα του, τὸν ἔβαλε σ' ἕνα μαγέρικο. Ὁ Γιαννάκης φόρεσε τὴν μαβιά μπλοῦζα κ' ἀνασκουμπώθηκε να σερβίρη τοὺς πελάτες. Ἐξυπνος, σέβλτος, γελαστός, τοὺς ἐμάγευε δλους. Ὁ μάγερρας, ὁ ἀφέντης του, τὸν καμάρωνε:

— Μπράβο, Γιαννάκη! Νά μου ζήσης, Γιαννάκη!

— Μπρὲ Γιαννάκη, τὸν ῥώτησε μιά μέρα ἕνας πελάτης παράξενος* αὐτὸ τὸ «ἀρνάκι τοῦ γαλάτου» ποῦ γράφει ἐδῶ ἢ λίστα, τί σοῦ πρᾶμμα εἶνε; μασιεῖται; νὰ μου πῆς τὴν ἀλήθεια!

* ΣΗΜ. — Τὰ ἐν τῷ κειμένῳ χαριέστατα γελοιογραφικά οἰκία ἐφιλοτέχνησεν ὁ ἐγκριτος φίλος και συνεργάτης κ. Ἠλίας Κουμειτάκης.

Ὁ Γιαννάκης χαμογέλασε και θυμήθηκε τὴ συμβουλή τοῦ παπᾶ.

— Ἄ! μπᾶ! ἕνα ψυροκάτσικο ποῦ νὰ τὸ κολλοῦσες στὸν τοῖχο. Τωῦρε θεόφτηνο ὁ ἀφέντης μου και τὸ φώνισε... Σκυλοπέτσι σωστό!

— Ἔτσι, αἰ; ἂμ' τὰ «φάρια τῆς ὥρας» ποῦ γράφει πάρα κάτω;

— Αὐτὰ δὰ εἶνε κ' ἂν εἶνε!.. Μᾶς ἔμειναν ἀπὸ τὰ προφές. Μὰ τὰ ξανατηγανίζουμε τέτοια ὥρα γιὰ νὰ φέρνουν σὰν φρέσκα...

— Δὲν πᾶτε νὰ χαθῆτε, σεις και τὰ φαγιά σας ἐδῶ μέσα, κατεργαρέοι, κλέφτες! ποῦ φαρμακῶνετε τὸν κόσμο!.. Θεομπαίχτες!..

Και πετώντας περουνόμαχαιρα και πιστοῖτες, ἐπῆρε τὸ καπέλλο του, κ' ἔφυγε βλασφημώντας.

Τὸ ἀφεντικό, σὰν ἔμαθε τὴ σκηνή, ἐνοιωσε με τί παλαβόπαιδο ἔχει νὰ κάνη και τὸ ἴδιο βρόδου τοῦδωσε τὰ παπούτσια στὸ χέρι:

— Ἐλα! μᾶρς! Ἐσκουμπίσου ἀπὸ τ' ὄθ, νὰ μὴ σε τσακίσω στὸ ξύλο!

— Βρέ, κουτεντέ, τοῦ λέει τὸ βράδου ὁ κύρ Στάθης: τί σοῦρθε νὰ κάτσης νὰ πῆς σ' ἕνα ξένο τὰ μυστικά τοῦ μαγαζι:σοῦ;

— Ἐμένα ὁ παπᾶς μοῦ εἶπε, πῶς ἡ ἀλήθεια εἶνε τοῦ Θεοῦ!..

— Βρέ, παιδί μου, δὲν σοῦ λέω ὄχι. Καλὰ σοῦ τὸ εἶπε. Μὰ και τὸ ψέμμα καμμιά φορὰ εἶνε τὸ ἀλάτι τῆς ἀλήθειας!..

Ὁ Γιαννάκης, γούρλωσε τὰ μάτια του και τὸν κῦτταξε σὰν χαζός. Ποῦ νὰ νοῦση τέτοια βαθεῖα κοινωνικὴ φιλοσοφία!..

Ὁς τόσο, ὁ κύρ Στάθης τὸν ἔβαλε τὴν ἄλλη μέρα σὲ γαλατάδικο.

— Βρέ, Γιαννάκη, αὐτὸ τὸ γάλα ποῦ μοῦφερες εἶνε σκέτο; γνήσιο;

— Βρέ, Γιαννάκη, αὐτὸ τὸ γάλα ποῦ μοῦφερες εἶνε σκέτο; γνήσιο; τὸν ῥώτησε ἕνας πελάτης.

Ὁ Γιαννάκης ἔσκασε τὰ γέλια.

Θυμήθηκε τὴ συμβουλή τοῦ παπᾶ.

— Τί λέτε, κύριε; Συφέρνει νὰ δινωμε σκέτο τὸ γάλα;

— Ὅστε βάζετε και νερό μέσα;

— Και νερό και κόλλα κ' ὄ, τι ἄλλο, γιὰ νὰ δειχνη παχύ!..

— Μωρέ, μίλα καλά! Δὲν πᾶς στὸ διάολο, σὺ και τ' ἀφεντικό σου, με τῆς φάμπρικες σας, λωποδύτες!..

Ἐννοεῖται, ὅτι τὴν ἴδια ὥρα ὁ Γιαννάκης ἔφυγε με κλωτσός.

— Βρέ κοδικκο, δὲ θὰ βάλῃς γινῶσι; τοῦπε τὸ βράδου ὁ Στάθης.

Μὲ τέτοιο στραβὸ κεφάλι, θαρρεῖς πῶς θὰ κάνῃς προκοπή;

«Ο Γιαννάκης, αποσβολωμένος, υποσχέθηκε να μη τὸ ματακάνη. Αὐτὴ τὴ φορά δὲ κύρ Στάθης τὸν ἔβαλε σ' ἕνα κουρεῖο. «Τὶ διάολο! εἶπε μέσα του. Ἐδῶ δὲν ἔχει πράγματα πού νά τρώγονται γιὰ νά τὰ μαρτυρή!»

«Ο γιατρός τὸν ἐξέταξε στὸ κρανίο

«Ο πελάτης ἐγινεν ἔξω φρεσῶν. Σηκώθηκε ἐπάνω ἐξαγριωμένος, ἔβγαλε τὴ μπόλια, ἔδωσε μιὰ κλωτσιὰ τῆς καρέκλας, ἔλουσε πατόκορφα τὸν κουρέα, κι' ἀναστάτωσε τὸν κόσμο φωνάζοντας:

— Νά βρῆτε βώδια νά ξουρίζετε κι' ὄχι ἀνθρώπους!

Φωνές, κακὸ, πατιρντί. Τρέξανε κ' οἱ ἀστυφύλακες. Μαζεύτηκε κόσμος. Βρέ, τί τρέχει; Τί εἶνε; Ὁ μπαρμπέρης, γιὰ νά τὸν μαλακῶσῃ, τάρριψε ὄλα στὴν παλαβομάρα τοῦ Γιαννάκη.

— Ἐφέρετε; αὐτουνοῦ τοῦ παιδιοῦ τοῦ στρήβει; κάθε τόσο ἢ βίδα: τὸν πιάνει; μιὰ περιοδικὴ τρέλα καὶ λέει ἄλλα ἀντ' ἄλλα.

Μέσ' τὸν κόσμο τὸν πολὺ βρέθηκε κ' ἕνας γιατρός. Ἐβαλε τὰ γυαλιά του, ἔσκυψε καὶ τὸν ἐξέταξε μὲ σοδαρότητα στὸ κρανίο.

— Ἀλήθεια, εἶπε φαίνεται νά πάσχη τὸ κακόμοιρο ἀπὸ περιοδικὰς ἐξάψεις... κάποιον κύτταρο ἴσως... πρέπει: νά κλεισθῇ στὸ φρενοκομεῖο!

— Ἀκουσε, τοῦ λέει ὁ κύρ Στάθης σὰν πῆγε σπίτι: νά μοῦ ἀδειάσῃς τὴ γωνιά! Δὲ θέλω ἄλλους μπελλάδες πλὴν μαζὶ σου. Ἐτελείωσε!

— Μά γιατί, παπάκη, εἶπε ἡ κόρη του ἢ Πελαγία, ἕνα κομφεῦμένο γεροντοκόριτσο. Ἐπειδὴ τῆς καὶ λέει: τὴν ἀλήθεια, τὸ παιδί; Ἄμ' τί; Νά κάθεται νά πουλάη ψευτιές:

Τὸν ἔπιασ' ἀπ' τ' αὐτὴ...

— Δὲν ξέρω τὸ βράδυ νά μὴ τὸν ἔβρω ἐδῶ. Νά τσακιστῇ, νά πάη στὰ κομμάτια! Εἶπε κ' ἔφυγε ὁ κύρ Στάθης θυμωμένος.

— Ἔννοια σου, Γιαννάκη. Καλὰ κάνεις. Τὴν ἀλήθεια πάντα νά λές, κι' ὁ θεὸς δὲ θά σ' ἀφήσῃ. Τὸν παρηγοροῦσε τὸ γεροντοκόριτσο.

Καὶ γιὰ νά τὸν κἀνῃ νά ξεσκῶσῃ λιγάκι, ἄρχισε ἄλλες κουβέντες:

— Ἐχετε ὄμορφες κοπέλλες στὸ χωριό σας, Γιαννάκη;

— Πολλές, τῆς ἀποκριθῆκε ῥοδομάγουλες, γαλανομάτες...

— Πλιὸ ἔμορφες κι' ἀπὸμένα;

αἰ; Πές μου τὴν ἀλήθεια.

— Πφφφ! Τί ἔχει νά κἀνῃ!

Τὸν λόγου σου εἶσαι ἀσχημῆ!

Ἡ ἔσποινίς Πελαγία τινάχθηκε

ἐπάνω, χύμηξε νά τὸν φάη, πῆγε

νά τοῦ ξεκολλήσῃ τ' αὐτὴ, καὶ

τὸν πέταξε ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα.

Ὁ Γιαννάκης βρέθηκε στὸς

πέντε δρόμους. Ἐστάθηκε ἀδύ-

νατον νά βρῇ πουθενὰ θουλειά.

Ἡ φήμη τῆς τρομερᾶς του εἰλι-

κρινείας τοῦ εἶχε κλεισίσει ὄλες

τῆς πόρτες. Ποιὸς νά βάλῃ τέ-

τοια φωτιά στὸ μαγαζὶ του!

— Βρέ, ἀμάν! Δὲν ματαλέω

πλὴ ἀλήθεια! νά πάθω! νά βράνω!

Κανένας ὅμως δὲν τὸν πίστευε.

Ἐρημος, κουρελῆς καὶ πεινασμένος ξαναγύρισε στὸ χωριό. Ἐκεῖ

ἔδειξε κάποια σημάδια ἔξαρτικῆς τρέλας. Ἐπαίρινε τὰ βουνὰ κ' ἔβγαζε

λόγους μονάχως του κηρύττοντας... τὴν ἀλήθεια τοῦ θεοῦ!

Ἔνα πρωτὶ, μαζὶ μὲ τοὺς λόγους, πῆγε νά βγάλῃ, μὲ συμπάθειο,

καὶ τὰ γένεια τοῦ παπᾶ-Φώτη!...

(Μίμησις)

ΣΑΤΑΝΑΣ

LES VŒUX STÉRILES

(Ἐκ τῶν τοῦ Alfred de Musset)

Μπορεῖ νά σβύσῃ, Ἐλλάδα μου, ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ σου, μπορεῖ καὶ νά ξεράσουμε πῶς λένε τὰ βουνὰ σου.

Μὰ δλον κι' ἂν σκαλίσουμε στὸ ἱερό σου χῶμα —

στὰ δάση, στ' ἄντρα, στὴς σπηλιές, στὸς ποταμούς, στὴς βρύσες,

μὰ Ἀφροδίτη, ἕνας θεός, ἐμπρὸς μας θά προβάλη.

Ἡ γλῶσσα ὅπου μίλαγες, καρδιά οὐ τοῦ Φειδία,

πάντα θε γὰρα ζῶντιανῇ καὶ πάντα θά μιλεῖται.

Τὰ μάγουλα τὴν μάθανε καὶ πλὴν δὲν τὴν ξεχνᾶνε.

(Ἐλευθέρια μετάφρασις)

ΝΤΙΝΤΗΣ Κ. ΚΟΚΚΟΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ

Στα νεῖατα του ὁ γέρω-Μῆτρος ἦτον τίμιος καὶ γενναῖο παλληκάρι. Ἐπολέμησε καλά. Εἶχε μάλιστα καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς Διοικήσεως. Αὐτὸς πῆγε μιὰ φορὰ νὰ δώσῃ στὸν Ὀδυσσεῖ Ἀνδρουτσοῦ ἕνα τρίγωνο ἔγγραφο τῆς. Ἦτον φωτιά μοναχὴ τὸ ἔγγραφο αὐτό, καὶ ὁ Ἀνδρουτσος, ἅμα τὸ διάβασε ὁ γραμματικὸς του, ἐδάκρυσε.

— Τί τοὺς ἔκαμα καὶ μὲ κατατρέχουν; εἶπε, καὶ χτένισε δύο-τρεις φορὲς μὲ τὰ χέρια του τὸ δάσος τοῦ στήθους του, μπρὸς στὴν παραφωτία ποῦ καθώτανε μὲ σταυρωμένα τὰ μακρὰ του σκέλη, ποῦ μὲ τόση γρηγοράδα κνηγοῦσαν τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ροῦμελῆς — σωστὸ ἀντίκρουσμα τοῦ Νικηταρᾶ τῆς Πελοποννήσου — τοὺς ἐχθροὺς, ποῦ τρομαγμένοι ἐφηνγαν στὸ ἄκουσμα τῆς ψηλῆς φωνῆς του, ποῦ περνοῦσε τ' αἰτιά τους σὰν

κοφτερὸ μαχαίρι καὶ τοὺς ἐπάγωνε τὴν καρδιά.

Ὁ Μῆτρος τώρα εἶνε ὑπέρογρος. Τὸ ζερβὶ του πόδι μὲ τὴν βοήθεια ἐνὸς ψηλοῦ ραβδιοῦ παρηγορεῖ τὴν κουσασμάρα τοῦ δεξιοῦ. Ἀνάθεμα στὸ βόλι, ποῦ τοῦ φύτευσε φεύγοντας ὁ δειλὸς ἐχθρὸς. Τῆς ὄρας του — καὶ τοῦ μένουν λίγες — τῆς περᾶ μὲ δύο-τρία προβατάκια, καὶ ξαπλωμένος σὲ χορταριασμένο ἀπάγιο θυμάται τὰ περασμένα, καὶ τὰ θυμάται καλά. Μὰ ἔχει ἕνα παράπονο, πὼς δὲν τὸν ἐρωτᾷ κανεὶς νὰ μάθῃ.

Ὁ Γέρω-Μῆτρος σήμερα ἀνέβαινε τὸ ἀνηφορικὸ στενό, ποῦ χωρίζει τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου ἀπὸ τὰ σπιτάκια τῆς μικρῆς γειτονιάς.

- Κάτι τὸν ἀνήφορο γέρω-Μῆτρο!
- Πᾶω ν' ἀνάψω ἕνα καιρὶ στὸν Ἄϊ-Γεώργη.
- Ἐδῶ Ἄϊ-Γεώργης!

— Βλέπεις ἐκεῖ αὐτὸ τὸ σπιτόπουλο, ποῦ δὲ χωραεὶ καλά-καλὰ ἕνα ἄνθρωπο μέσα;

— Αὐτὸ ποῦ ἔχει ἕνα μικρὸ Σταυρὸ πάνω ἀπ' τὴ γωνιά τῆς πορτίτσας του;

— Σ' αὐτὸ λοιπὸν τὸ σπιτόπουλο μέσα βρίσκεται ἡ Ἁγία Τράπεζα τοῦ Ἄϊ-Γεώργη τ' Ἀλεξανδρινοῦ. Ἦτον παλαιά, μεγάλη καὶ πλούσια ἐκκλησιά, μὰ νὰ! τί τῆς ἀπόμεινε τώρα. Γκρεμίστηκε στὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου. Τώρα μιὰ γερόντισσα σκουπίζει τὴν τρύπ' αὐτὴ καὶ πουλεῖ καὶ κᾶνα κεράκι. Τί νὰ σοῦ κἀνῆ ἡ κακομοῖρα, γῆρα γυναῖκα!... Μὰ ξέρεις κ' ὄλας γιατί ἐρχομ' ἐδῶ κ' ἀνάβω καμμιὰ φορὰ κερί;...

Στυλώνει τώρα τὸ ραβδί του, τὸ πιάνει μὲ τὰ δύο του τὰ χέρια, γέρνει καὶ ἀκουμπᾷ ἀπάνω σ' αὐτὸ τὸ στήθος του.

— Ἐδῶ ἔγεινε τὸ πρῶτο ἴματοκύλισμα Τούρκων καὶ Χριστιανῶν, στὴν ἀρχὴ τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 21. Μιὰ συντροφία ἀπὸ παλληκάρια τριγύριζε βόλτα ἀπ' τὸ Κάστρο. Τοὺς εἶδαν ἀπὸ πάνω οἱ Τούρκοι, βγήκ' ἕνα μεγάλο μπουλοῦκι ἀπὸ δαύτους καὶ τοὺς κινήγησε. Αὐτοὶ μὴχαν στὴν ἐκκλησιά μέσα, ἀμπάρωσαν τὴν πόρτα καὶ ἀπὸ τὰ ψηλά παράθυρα τῆς ἐκκλησίας ἀρχισαν τὸ ντουφεκίδι. Οἱ Τούρκοι δεκατίστηκαν. Μὰ ἦσαν πολλοί, ἐβαλαν καὶ φωτιά στὴν ἐκκλησιά, καὶ ὅσοι δὲν ἐκάναν πετάχτηκαν ὄξω, καὶ κτυπώντας τοὺς Τούρκους, σκοτώθηκαν καὶ αὐτοὶ ὅλοι. Πᾶνε τὰ παλληκαράκια μας!.. Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ ἐρχομαι κάθε τόσο καὶ τοὺς ἀνάβω ἕνα κερί.

— Θυμάσαι τὰ ὀνόματά τους;

— Τί νὰν τὰ κάμης;

— Αἶ, λέω νὰν τὰ περάσω σὲ κανένα βιβλίον.

— Αὐτοὶ δὲν πέθαναν γιὰ τὰ βιβλία, πέθαναν γιὰ τὴν Πατρίδα.

— Δὲν πειράζει νὰ τοὺς μάθῃ καὶ ὁ κόσμος...

— Τοὺς ξέρει ὁ Θεός.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΤΟΥ ΜΕΝΕΛΙΚ

ἩΜΕΡΑΝ τινα ὁ γελωτοποιὸς τοῦ Μενελίκ, τοῦ Φιλέλλημος Αὐτοκράτορος τῆς Ἀδυσσινίας, κατορθώσας νὰ λάθῃ εἰς χεῖρας του ἕν ἐξυπνητήριον ὀρολόγιον, τὸ πρῶτον ἴσως τὸ ὅποιον θὰ εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὴν μακαρίαν αὐτὴν χώραν, ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ ἀπ' ἐσπέρας τὸν Αὐτοκράτορα, ὅτι θὰ τὸν ἔκαμνεν νὰ ἐγερθῆ ἄκουσῶς κατὰ τὴν τρίτην πρωϊνὴν ὥραν διὰ τινος μαγικοῦ ὀρολογοῦ.

Πράγματι ὁ γελωτοποιὸς παρέδωκε πρὸς τὸν Μενελικ ἕνα ἐξυπνητήρι (τὸ ὅποιον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἄγνωστον εἰς αὐτόν) καὶ τοῦ εἶπεν νὰ τὸ τοποθετήσῃ πλησίον τῆς κλίνης του, καὶ ἀπῆλθεν.

Ὁ Βασιλεὺς μὴ λαθὼν ὅπ' ὄψιν τὸ ὑπὸ τοῦ γελωτοποιοῦ του παραδοθὲν μηχανήμα, καὶ ἐκλαθὼν αὐτὸ ὡς ἀπλοῦν ὀρολόγιον, κατεκλίθη ἡσυχῶς, ὅτε κατὰ τὴν τρίτην πρωϊνὴν ἤρχισεν τὸ ἐξυπνητήρι νὰ κτυπᾷ θαυματοῦδως. Ἀφυσπιθεὶς βιαίως ἀπὸ τὸν περιερ-

γον και απροσδόκητον αὐτὸν κρότον ὁ Βασιλεὺς, ἡγέρθη περίτρομος τῆς κλίνης, καὶ παρατηρήσας τὸ ὄρολόγιον μετ' ἐκπληξέως εἶδεν τὴν ὑπὸ τοῦ γελωτοποιοῦ τοῦ ὀρισθῆσαν ἐγεργήριον ὄραν. Πιστεύσας λοιπὸν ὅτι μαγεία τις πράγματι ἐμπεριείχето εἰς τὸ ὄρολόγιον, ἐκάλεισεν παραχρῆμα μερικοὺς ἱερεῖς τῶν ἀνακτόρων, καὶ μετὰ τὴν κεκανονισμένην δέησιν πρὸς τὸν Ὑψιστον ἐναντίον παντὸς κακοῦ δαίμονος καὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων κλ. διέταξεν ὅπως θραύσουν τὸ ὄρολόγιον καὶ ἀνακαλύψουν τὸ ἐμφωλεῖον σατανικὸν μυστήριον! Ἀλλὰ ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του καὶ ἡ λύπη του, ὅταν μετὰ τὴν θραύσιν, μὴ εὐρῶν ἐντὸς τίποτε τὸ σατανικόν, εἶδεν ὅτι τὸ ὄρολόγιον ἔπαυσε νὰ λειτουργῇ. Τότε ἀνεφώνησε τὸ σὺνήθες του ἐπιφώνημα διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, δασάκις τοῦ ἐπαρουσίαζον πράγμα τι πρωτοφανές:

— «ὦ! οἱ Φράγκοι! ὦ, οἱ Φράγκοι!».

(Addis-Abeba, 1916)

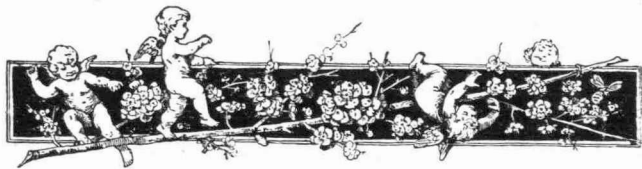
ΒΑΣ. ΚΟΚΚΙΝΑΤΟΣ

Ἐκδίκησις

Ἡ προποσίτης. — Καὶ τί εἶδους παπαγάλον προτιμᾶτε, δεσποινίς;

Ἡ κροτοκόρη. — Θέλω νὰ μοῦ διαλέξετε ἓνα, ποῦ νὰ βρίζῃ πάντων τοὺς ἀνδρας!...

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΧΙΜΑΙΡΑ

Νικολός ὁ Τάταρης, πρωτομάστορας στὸ μικρὸ σαπουναρεῖο τοῦ σιὸρ Γιαννάκη τοῦ Κλοντηρά, ἓνα βράδυ, ἐκεῖ ποῦ κάθονταν οἱ δυὸ τους παράμερα στὸ καφε-νεδάκι τῆς Στράτα-Μαρίνας, κοντὰ στὸν Ἄμμο, μίλησε στὸν παρτινέβελο ἔτσι:

— Ἐσὺ τώρα ξεδουλεύεις ἀπάνου ἀπὸ πεντακόσια φράγκα τὸ μῆνα, καὶ ζῆς χαρισάμενα μετὰ τὴ φαμίλια σου, καὶ βάνεις καὶ ζητὴ μπάνα τὰ μισά. Ἀγόρασες τόπο στὴ Στράτα-Μαρίνα καὶ μεθαῦριο θὰ χτίσης παλατόνι. Ἀργότερα μπορεῖ νὰγοράσης κι' ἀμπέλι καὶ χωράφι. Κι' ἡ φάμπρικα ὅλο θὰ δουλεύῃ, γιὰ νὰ σὲ πλουταίνῃ περισσότερο. Ἐμεῖς ὁμως, οἱ ἀθρῶποι σου, οἱ δουλευτάδες σου, οἱ ὑπάλληλοι σου, εἴμαστε δυστυχισμένοι. Τί νὰ μοῦ κάμουν ἐμένα ὀχθοῦντα φράγκα τὸ μῆνα, ποῦ τρέφω καὶ φαμίλια μεγαλειότερη ἀπὸ τὴ δική σου; Μὲ τούτῃ τὴν ἀκρίβεια, εἶνε καὶ νύχτες ποῦ κοιμώμαστε μετὰ ψυμοτύρι. Στοχάσου τώρα πῶς ζοῦνε οἱ ἄλλοι, ποῦ παίρνουν λιγώτερο. Ἐσὺ ὁμως, μετὰ τὴ δουλειά μας, μετὰ τὸν κόπο μας, ἔχεις τὰ παραπανιστά. Ἡ φάμπρικά σου, σιὸρ Γιαννάκη μου, κάνει μοναχὰ ἓναν ἀθρῶπο εὐτυχισμένο, ἔσένα! Κι' ἄλλους δέκα κοντὰ σου συφοριασμένους, ἐμᾶς. Κι' ὁμως ἐμεῖς δουλεύομε, ἐσὺ κάθουσαι... Πές μου τώρα, ζητὴ συνείδησή σου, ἔτσι ζητὴν ψυχὴ ποῦ θὰ παραδώσης, εἶνε δικιο τέτοιο πρᾶμμα; Γιατί ἐσὺ κι' ἔχῃ καὶ ἡμεῖς; Ἀθρῶποι δὲν εἴμαστε; χριστιανοὶ δὲν εἴμαστε; λομπαρδιανοὶ δὲν εἴμαστε; Τί, ἐπειδὴς εἴρηκες ἀπὸ τὸν πατέρα σου — θεὸς χωρὲς τὸν καλὸ ἀθρῶπο, — ἐκείνο τὸ σπιτί ζητὴν Πλατεῖα-Ρούγα, καὶ τὸ πούλησες γιὰτ' ἦταν ὑποθηγιασμένο, μὰ σοῦ μείνανε λιγα ὄβολα, ἀφοῦ ἐπλήρωσες σὰ γαλαντόμος τοῦ δανεισταδῆς, καὶ μπόρρσες μετὰ ταῦτα νὰγοράσης μία βολὰ τὰ σύνεργα καὶ τὰ χρειαζόμενα, νὰ νοικιάσης τὸ κατῷ καὶ νὰ κάμης, παναπῆ, τὴ φάμπρικα, γι' αὐτὸ στοχάζεσαι πῶς μπορεῖς νὰ πλουταίνῃς μετὰ τὴ δυστυχιά μας; Γιὰ

οκέφου το, σιόρ Γιαννάκη; τὸ θέλει ὁ Θεός;... Θὰ μοῦ πῆς; ἔτσι γένηται παντοῦ καὶ πάντα. Τὸ ξέρω' μὰ τί βγαίνει; Τὸ κακό καὶ τὰ δίκιο τοῦ κόσμου σὲ μποῦναι ἐσένα, τὸν καλὸ ἄνθρωπο, τὸ χριστιανό, νὰ ἰθῆς τὸ σωστό καὶ τὸ δίκιο;... Καὶ ξέρεις ποῖο εἶνε τὸ δίκιο, τὸ θεάρεστο, τὸ χριστιανικό, σιόρ Γιαννάκη; Νὰ μοιραζόμεστε. "Ὅχι οἱ δύο μας, παρὰ οἱ δύο. Κι' ὅπως ζῆς τοῦ λόγου σου, χωρὶς νὰ φτῆς αἷμα, νὰ ζοῦμε καὶ μετς. Νάμαστε, δέκα κ' ἕνας, ἔντεκα εὐτυχισμένοι. Μόνο ποῦ ἔμεις θὰ δουλεύουμε πάλι σὰν πρῶτα, ἐνῶ τοῦ λόγου σου θὰ κάθεται νὰ μᾶς κυττῆς. Μὰ καὶ τοῦτο δίκιο, γιατί μετὰ ὀβολὰ σου ἐσὺ μᾶς ἔδωσες τὸν τρόπο νὰ δουλέψουμε καὶ νὰ ζήσουμε. Ἔκαμες, παναπῆ, τὴ φάμπρικα; ἔχε καὶ σὺ τὴν ἀνάπαφί σου. Τρῶε χωρὶς νὰ κοπιᾶζης, σοῦ μερτάρει. Μὰ τίποτ' ἄλλο. Ἔτσι;

— Μπαρό, Νικολό! ἀποκρίθηκε ὁ σιόρ Γιαννάκης ὁ Κλοντηρᾶς. "Ὅστε παναπῆ, ἀπὸ αὔριο — εἶνε κηλόρα καὶ Δευτέρα, — οἱ φαμπρικάντηδες πρέπει νὰ μοιραζόμε μετς ὅσοι δουλευτάδες μας.

Ἐὶς ὁ πρωτομάστορας ἔσκασε τὰ γέλια.

— Ἀμὴ τί νὰ ποῦμε γιὰ νὰ γελάσουμε; εἶπε. Δὲ βαρυέσαι, ἀφέντη; Κάνε τὴ δουλειὰ σου. Μπαρτζολετάρησα γιὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα... Καὶ πέρασε, ἀλήθεια. Καληνύχτα, σιόρ Γιαννάκη. Πᾶω γιατί θὰ με περιμένη ἡ Νικολίνα. Κουνουπίδι ἔβρασε ἀπόψε καί, περνώντας ἀπὸ τοῦ Ριθρενάου, θὰ πάρω δύο δεκαρῶνε σολομό. Ζοῦμε καὶ μετς, ζοῦμε! Μὴν ἄκουε!..

Ἐὶς ὁ Γιαννάκης ὅμως ὁ Κλοντηρᾶς, ὁ φαμπρικάντης τοῦ σαπουνοῦ, εἶχε ἀκούσῃ καὶ τὰ λόγια τοῦ Νικολοῦ τοῦ Τάταρη, τὰ πρωτάκουστα, τοῦ εἶχαν κάμη μεγάλη ἐντύπωση... μὰ πολὺ μεγάλη.

Τὰ συλλογίσθηκε ἀκόμα μιὰ ἐλακτικὴ ὥρα, καθισμένος ἐκεῖ μονάχος στὰ σκοτεινά, στὸ παράμερο τραπεζάκι τοῦ καφενέ καὶ κυττάζωντας τὴν ἡσυχὴ θάλασσα, ποῦ μαύριζε ὀλοένα. Τὰ συλλογίσθηκε κ' ὅλη νύχτα στὸ σπῆτι του, στὸ κρεβάτι του, τὰ συλλογίσθηκε καὶ τὴν ἄλλη μέρα, καὶ τὴν ἄλλη...

Παραξένος ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ Γιαννάκης ὁ Κλοντηρᾶς. Ἄμα τοῦλεγες ἕνα πράμμα, κ' ἄστειο νάταν, ἐνοσοῦσε νὰ βρῆ τὴν ἀκρη. Γιατ' ἤξερε πὼς ἡ μεγαλειότερες ἀλήθειες, καμμιά φορά, εἶναι ἀρχὴ καὶ μάλιστα ἀπὸ κατώτερους, ἀπὸ ταπεινοὺς ἀνθρώπους, λέγουνται, σὰ μπαρτζολετῆς. Καὶ τί παναπῆ πὼς μπαρτζολετάρησε ὁ Τάταρη, ἀφοῦ ἔλεγε πράμματα σωστά; Μὰ σίγουρα πὼς αὐτὸ ἔβαν τὸ δίκιο, τὸ θεάρεστο καὶ τὸ χριστιανικό; νὰ ζοῦνε κ' οἱ ἄλλοι, ποῦ δούλευαν, ὅπως ζοῦσε κ' αὐτὸς ποῦ τοὺς ἔδινε τὸν τρόπο. Κι' ἀλήθεια ποῦ ἔπρεπε νὰ τοῦ φαίνεται ἀρετό, γιὰ τὰ ὀβολὰ του, ποῦ αὐτὸς δὲν ἔβαν ἄλλη δουλειὰ, παρὰ νὰ τοὺς ἐπιδλέπη. νὰ τοὺς διευθύνῃ, νὰ κρατῆ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ νὰ τοὺς πληρώνῃ. Μικρὸ ἦταν;...

Κι' ἐπιτέλους βρῆκε τὴν ἀκρη: "Ἄν ἦταν χριστιανός, τίμιος ἄνθρωπος καὶ καλὸς λομπαρδιανός, δημοκράτης, ἔπρεπε νὰ κάμη ὅπως τοῦπε ὁ Νικολὸς ὁ Τάταρης: νὰ μοιραζέται τὰ κέρδη τῆς φάμπρικας μετς τοὺς συντρόφους του. Τί θὰ πῆ πὼς δὲν τῶκανε κανένας; Θὰ τῶκανε πρῶτος αὐτός. Ἐθῆνε τὸ καλὸ παράδειγμα εἰς τὴν κοινωνία, εἰς τὸν τόπο. Καὶ θὰ τὸν εὐλογοῦσε εἰς τὴν ζωὴ ὁ κόσμος, ἡ φτωχολογία, καὶ μετὰ θάνατο, ὁ Χριστός, — γιατί ὁ σιόρ Γιαννάκης ἦταν παρὰ πολὺ θρησκός, — θὰ τοῦ ἀνοίγει τὸν Παράδεισο.

Καὶ μιὰ μέρα, ἀπομεινήμερο, πρὶν ξαναρχίσῃ ἡ δουλειὰ εἰς τὴν μικρὴ φάμπρικα, μάζωξε τοὺς δουλευτάδες του εἰς τὴν ἀλλή καὶ τοὺς εἶπε:

— Παιδιά, ἀπὸ σήμερα εἶμαστε συντρόφοι. Ὅτι ξεδουλεύει τὸ σαπουναρεῖο, θὰ τὸ μοιραζόμεστε χριστιανικά. Τὸ ἴδιο θὰ παίρνομε οἱ δύο: Δὲν θὰ σᾶς κρατῶ παραπάνου, παρὰ πενήντα φράγκα τὸ μῆνα, γιὰ τὰ σύνεργα καὶ γιὰ τὸ νοῖο: τοῦ κατογιοῦ. Τάλλα δικά σας καὶ δικά μου. Νὰ τὰ δεφτέρια μου' ὁ Νικολὸς ὁ Τάταρης, ποῦ ξέρε: γράμματα, θὰ τὰ κυττάζῃ σὰν ἀντιπρόσωπός σας. Ὅλοι ἐδῶ-μέσα θάμαστε ἴσοι κ' ὅμοιοι. Ἄπο τὸ Νικολό, τὸν πρωτομάστορα, ποῦ ξέρει τὴν τέχνη κ' ἔτοιμάζει τὸ καζάνι, ὡς τὸν Πέτρο ποῦ τανάκωνει, κ' ὡς τὸν Ἀλέξανδρο ποῦ τὰδεῖαζει εἰς τὴν τζιθιέρες, κ' ὡς τὸ Νόνιο ποῦ χτυπάει τῆς βοῦλες εἰς τὸ σαποῦνι, κ' ὡς τὸ Ντάντο ποῦ τὸ κόβει πλάκες. Ἄπο σήμερα εἶμαστε συντρόφοι. Ἔτσι τὸ θέλει ὁ Θεός!

Κ' ἔτσι ἔγινε, γιατί τὸ ἤθελε προπάντων ὁ σιόρ Γιαννάκης. Τοῦ κάκου ὁ Νικολὸς ὁ Τάταρης, τρέμοντας μὴ τὸν ἐπῆρε στὸ λαμῆ του, θέλησε νὰ τοῦ παραστήσῃ πὼς ἔβαν μιὰ τρέλλα, βοουλοῖα, γιατί ὅσα τοῦ εἶχε πῆ τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ, δὲν εἶχαν καμμιά βᾶση, δὲν τὰ πίστευε οὔτε ὁ ἴδιος. Ἔτσι τοῦρθαν μιὰ στιγμὴ εἰς τὸ νοῦ του, χωρὶς κ' αὐτὸς νὰ ἔβρῃ πὼς κ' ἀπὸ τί. Ὁ Γιαννάκης ὅμως τοῦ ἀπαντοῦσε, πὼς ἦταν Θεοῦ φώτιση καὶ πὼς ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος τὸν ἔκαμε ὄργανό του, γιὰ νὰ γίνῃ εἰς τὸν κόσμον ἕνα καλὸ. Ἐλογοῦσαν, ὁ ἀγαθὸς φαμπρικάντης ἐπέμεινε τόσο πολὺ, ὥστε κ' ὁ πρωτομάστορας ἀναγκάσθηκε νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ πάρῃ μετὰ σωστά του τὸν καινούργιο ρόλο ποῦ τοῦ λάχανε τώρα: τοῦ ἀντιπρόσωπου τῶν ἐργατῶν.

Ἐποῦς ξέρε, ἔλεγε. Μπορεῖ νάνε κ' ἔτσι. Γιὰ, νὰ ἰδοῦμε... τί θὰ ἔβγῃ κ' ἀπ' αὐτό;»

Ἐὶς ὁ Καραντζιᾶν τοῦ «Πανελληνίου»

Κ' ἡ πρώτη ιδέα τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἡ ἀγνώριστη, ποῦ γεννήθηκε ἔτσι αὐθόρμητα, ἀσυνειδητα, ἐν τῇ ψυχῇ ἑνὸς ἐργάτη, καὶ ποῦ τὴν εἶπε σὰ μπαρτζολέτα, ἄρχισε νὰ ριζώνῃ, νὰ τὸν κυριεύῃ καὶ νὰ τὸν κἀν ὁσοδάρ. Ποιὸς ξέρει, ἀλήθεια, μήπως θὰ γίνονταν τώρα ἡ καλὴ ἀρχή, γιὰ νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸν κόσμον τὸ χειρότερον κακό, — ἡ φτώχεια; ...

Ἐλλογιμὴν λοιπὸν ἡ ὥρα κ' ἡ στιγμή!

* *

Ἦταν ἀπὸ ἕξ μῆνες, ὁ σιὸρ Γιαννάκης ὁ Κλοντηράς, ἔν ἀπομνήμερον πάλι, ξαναμάζωξε τοὺς δουλευτάδες του ἐν τῇ αὐτῇ καὶ τοὺς εἶπε:

— Παιδιά, κάτι θέλω νὰ σὰς ρωτήσω. Μὰ νὰ μοῦ πῆτε τὴν ἀλήθεια: Εἴσατε πῆλιο εὐτυχημένοι τώρα ἀπὸ πρῶτα; Καταλαβαίνετε καμμιά μεγάλη διαφορά ἐν τῇ ζωῇ σας;

«Ὅχι» ἦταν ἡ ἀπόκριση. Μὲ τὸ καινούργιον σύστημα, ποῦ λειτουργοῦσε τώρα ἐν τῇ μικρῇ φάμπρικᾳ, κάθε δουλευτῆς εἶχε εἰκοσιπέντε ὡς τριάντα φράγκα τὸ μῆνα παραπάνου. Τίποτα δὲν τοῦκᾶναν. Οὔτε τὰ καταλάβαινε. Στὸ ἴδιον παληόσπιτο ζοῦσε, τὸ στενόχωρον, τὸ ἴδιο φαῖ ἔτρωγε, τὸ μετριώτατο, καὶ τὴν ἴδια δουλειὰ ἔκανε, τὴ σκληρὴ καὶ τὴν τραχειά... Μόνο ποῦ ἡ γυναῖκά του, ἡ ἡ κόρη του, μπορούσαν νὰ κἀνουν δυὸ λούσα παραπάνου. Μὰ ἦταν αὐτὸ καμμιά εὐτυχία; Κ' ἔτσι κ' ἄλλοιὼς φτωχοί, κ' ἔτσι κ' ἄλλοιὼς στενοχωρημένοι, πικραμένοι, δυστυχημένοι.

Αὐτὰ ὅμως τὰ τρακόσια φράγκα, ποῦ μοιράζονταν οἱ συντρόφοι, ἔλειψαν ἀπὸ τὸ εἰσόδημα τοῦ σιὸρ Γιαννάκη. Κι' αὐτὸς τὸ αἰσθάνονταν πολὺ, τὸ καταλάβαινε μὲ τὸ παραπάνου. Γιατὶ τὸ σπῆτι του, τὸ καλομαθημένο, δὲν μπορούσε πιά νὰ ζῆ ὅπως πρῶτα. Εἶχε ἀρχίσῃ ἡ οἰκονομία, ἡ στενοχώρια, ἡ στέρηση, ἡ φτώχεια. Ὁ σιὸρ Γιαννάκης ὁ Κλοντηράς, ὁ μπενεϊάντες, ὁ καλοσυνγίμενος, ὁ φάμπρικιάντης, εἶχε καταντήσῃ κ' αὐτὸς σάν ἕνας δουλευτῆς! Μόνο ποῦ δὲν ἐδούλευε...

— Ἐδυστύχησα ἐγὼ, τοὺς εἶπε ἐπὶ τέλος, χωρὶς νὰ εὐτυχῆσεται κἀν ἐσεῖς. Τὸ σαπουναρεῖο εἶχε πρῶτα δέκα νομάτους δυστυχημένους — ἄς ποῦμε, — ἑσὰς κ' ἕνα μοναχὰ εὐτυχημένο, ἐμένα. Τώρα ἔχει ἔντεκα, καὶ τοὺς ἔντεκα δυστυχημένους! Ἀξίζει τὸν κόπο; Δὲν τὸ πιστεύω. Πάντα καλλίτερον εἶνε, γιὰ τὴν κοινωνία, γιὰ τὸν τόπον, γιὰ τὸν κόσμον, σὲ κάθε ἔντεκα ἀνθρώπους, νὰ εἶνε ἕνας εὐτυχημένος — ἄς ποῦμε, — παρά κανέναν. Ἀφῖνω τώρα — τὸ μοναχὸ μου διάφορον, — πὼς ἔβγαλα κ' ὄνομα παλαβοῦ. Καὶ γι' αὐτὸ, παιδιά, ξαναγυρίζουμε ἔς ἐκεῖνα ποῦ ξέραμε. Αὐτὰ τὰ εἰκοσιπέντε ἢ τριάντα φράγκα, ποῦ ἑσὰς δὲν σὰς κἀνουν τίποτα σπουδαῖο, ἐμένα μοῦ χρειάζονται. Καὶ τὰ ξαναπαίρνω. Ὅποιος δὲν τοῦ ἀρέσῃ, ἄς πάῃ νὰ τὰ εὔρῃ ἄλλου. Γειά σας!

— Ὁχ! ἐφώνησε ὁ Ντάντος, — ὁ ἐργάτης ποῦ ἔκοβε πλάκες τὸ

σαποῦνι ἀπὸ ξεραινούνταν ἐν τῇ τζιβιέρα! — ἀμποδάτε τώρα ἡ Ντάνταινα, ποῦ λογάριζε, τοῦτο τὸ μῆνα, νὰ κἀμῃ ἕνα φόρεμα ἀπὸ μουσοῦλινα!...

— Μὰ δὲν εἶπατε σεῖς οἱ ἴδιοι, ἀποκρίθηκε φεύγοντας ὁ σιὸρ Γιαννάκης, πὼς δυὸ λούσα παραπάνου δὲν εἶνε καμμιά εὐτυχία;

Ὁ Νικολὸς ὁ Τάταρης ἀναστένανε, κουνώντας τὸ κεφάλι του.

«Δὲν ἦταν φώτισῃ Θεοῦ, εἶπε μέσα του ἦταν πείραξῃ τοῦ Διαόλου. Μωρέ, ἰδέα μία βολὰ ποῦ μοῦρθε καὶ μένα! Ἄν ἔχῃ ἀκόμα ἐτοῦτος ὁ κόσμος καὶ λιγοστοὺς εὐτυχημένους, γύρεφα νὰ τοὺς κἀμω σάν καὶ ἡμᾶς! Μὰ γιατί; τί μοῦ χρωστάνε; Δὲν θὰ τὸ θέλῃ οὔτε ὁ Θεός, ἀφοῦ δὲν περισσεύει γιὰ ἄλλους εὐτυχία. Νὰ ἡ φάμπρικά μας. Πλουταίνει ἕνα, μὰ δὲ μπορεῖ νὰ πλουτίσῃ ἔντεκα. Κι' ὅπως εἶνε ἡ μικρὴ τούτη φάμπρικᾳ, ἔτσι θάνε κ' οὔλες ἡ ἄλλες στὸν κόσμον. Ὁ πλοῦτος μπορεῖ νὰ λείψῃ, — καὶ τὸ εἶδαμε, — μὰ ἡ φτώχεια ποτὲ».

Κ' ἡ σοσιαλιστικὴ ιδέα βγήκε ἀπὸ τὸ νοῦ τοῦ ἐργάτη, γιατί τὸ πείραμα τοῦδαίσε πὼς ἦταν μιά χίμαιρα.

(Ἀθήναι, 10 Νοεμβρίου 1916)

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΘΝΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΛΙΓΑ, πολὺ ὀλίγα εἶναι τὰ ἑλληνικὰ ἰδρύματα, τὰ ὁποῖα τόσον ὀρθῶς δικαιούνται νὰ ὀνομαστοῦν «Ἐθνικὰ» ὅσον ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν. Ὁ καθ' ὅλην τὴν διεσπασμένην ἀφυῆν ἐμπορικὸς μας κόσμος, μὲ τοῦ ὁποίου τὴν σταδιοδρομίαν, τὴν ἀκμὴν ἡ ἀτυχίαν, συνδέεται στενότερα ἢ ὁδῶς τῆς Τραπεζῆς αὐτῆς, εἶναι εἴτερο τις καὶ ἄλλος εἶνε θέσιν νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν αὐτήν. Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία ὑπῆρξαν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἰδρυμάτος οἱ πόλοι, ἐντὸς τῶν ὁποίων δύνουνται τὴν οἰκονομικὴν τῆς τροχίαν. Ἦτο ἐπόμενον νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν παλιμβουλον τύχην τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν δυνάμεων καὶ ἦλθον καὶ δι' αὐτήν, ὡς διὰ κάθε μεγάλῃν ἀλτρομιστικὴν ἐργασίαν, αἱ κρίσιμοι στιγμαί. Ἄλλ' ὑπῆρξε τόση ἡ ἐμπορικὴ τῆς εὐκρίνεια, τόση ἡ ἐκ μέρους τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου συμπάθεια καὶ ἐμπιστοσύνη, καὶ τόση ἡ ἐσωτερικὴ ἀσφάλειά τῆς ἡ προερχομένη ἀπὸ τὰς στερεὰς ρίζας τῆς, ὥστε δὲν ἔχρησθη παρά εἰς μοχλὸς — ἀλλ' ἰσχυρότατος — διὰ νὰ τὴν ἀνεγείρῃ καὶ τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἀκμὴν. Ὁ μοχλὸς αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ κ. Τζῶν Ἡλιάσκος, ὁ νῦν Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς, ὅστις, εἰσελθὼν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ λειψαυμοῦντος ἰδρυμάτος ὡς θαυματουργὸς ἰχθῶρ,

αφιέρωσεν ὅλας τὰς τραπεζιτικὰς του διοικητικὰς δυνάμεις — φιλεργίαν, οἰκοκυρωσύνην, συντηρητικότητά, διαύγειαν, ἰδίως δὲ εὐλικρίνειαν καὶ ἐντιμότητα — καὶ κατοίην κοινωδεσπότητος, ἀλλ' ἐπιμόνου ὄχι ἐργασίας ἀλλ' ἀγῶνος, ἀνέστησε κυριολεκτικῶς τὸ ἴδρυμα ἐπὶ νέων βάσεων, στερεῶν καὶ ὑγιῶν, καὶ ἔθεσεν αὐτὸ εἰς νέαν ὁδὸν εὐημερίας, ἣτις τείνει ἤδη νὰ ὑπερβῆ κατὰ πολὺ τὴν παλαιὰν ἀκμὴν του.

Τὰ τελευταῖα ἄλλατά του εἰς τὴν νέαν αὐτὴν πρόοδον μακροῦν ἢ ἀναρρήσις τῶν μετοχῶν τῆς ἀπὸ 18 δραχ. εἰς 80 καὶ ἡ ἀναγνώσις του ὡς ἐπίσημον Τραπεζῆς τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως Βενιζέλου, διὰ τὴν παροχὴν εἰς αὐτὴν δανείων καὶ τὸν ἐπισιτισμὸν τῶν εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα προσχωρησαῶν ἐπαρχιωτῶν.

Οὗτος ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματιῶν καὶ εἰσπράξεις τοιούτων ἐν Ἑλλάδι καὶ τῷ Ἑξωτερικῷ. — Ἀγοράζει καὶ πωλεῖ ξένα νομίσματα καὶ χαρτονομίσματα. — Ἐκδίδει πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ἀπανταχοῦ ἀποστολὴν χρηματικῶν ποσῶν διὰ τηλεγραφικῶν ἢ ταχυδρομικῶν ἐντολῶν. — Ἀνοίγει πιστώσεις ἐπὶ φορτωτικῶν. — Δέχεται τίτλους πρὸς φύλαξιν εἰσπράττει τοκομερίδια καὶ κληρονομήτους εἰς τὸ ἄρτιον τίτλους ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς δέχεται ἀνεξόδως ἐγγραφὰς εἰς νέας ἐκδόσεις καὶ ἐν γένει ἐκτελεῖ πᾶσαν ἐπὶ τίτλων ἐργασίαν: ἀνταλλαγὰς, εἰσπράξεις δόσεων, ἀσφαλείας κατὰ τῆς εἰς τὸ ἄρτιον κληρώσεως κτλ. . . — Χορηγεῖ δάνεια ἐπὶ τίτλων. — Ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμοὺς καὶ δέχεται χρηματικὰς καταθέσεις: ὄψεως ἐπὶ τόκῳ 3% ἐτησίως καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ πρὸς 3½% ἐτησίως διὰ τὰς ἀποδοτέας μετὰ 6 μῆνας, πρὸς 4% διὰ τὰς ἀποδοτέας μετὰ 1 ἔτος καὶ 5% διὰ τὰς μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα ἀποδοτέας. Ἐχει εἰδικὴν ὑπηρεσίαν **Ταμειωτηρίου** πρὸς 4% ἐτησίως. — Ἐκτελεῖ παντὸς εἶδους ναυτιλιακὰς ἐργασίας: ναυλώσεις ἀτμοπλοίων διὰ λ/σμὸν πλοιοκτητῶν ἢ φορτωτῶν πωλήσεις καὶ ἀγορὰς ἀτμοπλοίων ἀσφαλείας ἐπὶ ἀτμοπλοίων, ἐναντίον παντὸς κινδύνου (θαλάσσης καὶ πολέμου), ἐμπορευμάτων, τίτλων εἰσπράξεις ἀβαρίων ἀνθρακίσεως κ.τ.λ. κ.τ.λ. — Ἐχει εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινου, ὑπὸ πάντας τοὺς ἐπιθυμητοὺς ὁρους ἀσφαλείας, ὑπηρεσίαν ἐνοικιάσεως σιδηρῶν διαμερισμάτων ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ τῆς, ἐπὶ ἐνοικίῳ ἀπὸ Δρχ. 30. — ἐτησίως καὶ ἀνω. Εἰδικὴ κλίσις παραδίδεται εἰς ἕκαστον πελάτην, δι' ἧς οὗτος καὶ μόνος δύναται ν' ἀνοίξῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐνοικιασθῆν διαμερίσμα.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ

ΚΑΜΝΕΙΣ ἓνα ἀγάριστο, ὅταν τοῦ χαρτζης.
κάνεις ὅμως κ' ἓνα ἐχθρὸ βέβαιον σάν δανείζης.

Η ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ πρέπει νὰ τονισθῇ ἡ ἀληθῶς ἐθνοφελὴς δράσις τῆς μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Νέας Ὑόρκης λειτουργούσης τακτικῆς γραμμῆς, ἣν ἀπὸ ἐνός καὶ ἡμίσεως ἔτους ἴδρυσεν ὁ προοδευτικώτατος ἐφοπλιστὴς διὰ τῶν ἰδιοκτητῶν αὐτοῦ ἀτμοπλοίων «Μιλτιάδης Ἐμπειρίκος» καὶ «Χαρίτων», χωρητικότητος 6.000 τόννων ἐνὸς ἐκάστου. Μολοντοὶ δὲ, ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας ἀντιξέουσας περιστάσεις, ἡ ἴδρυσις τοῦ ἔργου ἀτήτησε, πλην τῶν ὑπερμέτρων κόπων, καὶ θυσίας ὑλικὰς κολοσοῦσας, ἐν τούτοις κατόρθωσε κατὰ τὸ βραχὺ τοῦτο διάστημα νὰ ἀποκαταστήσῃ μίαν νέαν τάξιν πραγμάτων, ζηλευτὴν, τὰ μάλιστα ἐξυπηρετοῦσαν τὸ Ἑλληνικὸν Ἐμπόριον καὶ ἐν γένει τὰς ἀνάγκας τῆς συγκοινωνίας. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ ἀτμοπλοῖα Γεωργίου Μ. Ἐμπειρίκου πρώτη ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς φιλοτίμου ἀμίλλης διὰ τῆς εἰς τὸ τρίτον σχεδὸν ὑποβιβάσεως τῶν ἄλλοτε δυσπροσίτων ναύλων καὶ συνάμα διὰ τῆς ἀμερικανικῆς αὐτόχημα ὀργανώσεώς της. Διότι δὲν εἶνε μόνον ἡ λογικὴ εὐθηνία ἢ προσελκύουσα τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινου, ἀλλὰ καὶ ἡ τάξις, ἡ ἐνημερότης, ἡ εὐθύτης καὶ ἡ προθυμία ἢ χαρακτηρίζουσα ἅπαν τὸ προσωπικὸν της ἀπὸ τοῦ ἰδρυτοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου ἀνδρός τοῦ πληρώματος. Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὁ κ. Γεώργιος Μ. Ἐμπειρίκος καθιέρωσε καὶ ἐμφυζῶναι διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος ἓνα ἀσυνήθη πολιτισμὸν, μίαν ὡραίαν πρόοδον εἰς τὸν ναυτιλιακὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος. Ἀποδείξεις δὲ ὅτι τὸ ἔργον του ἐστέφθη, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας εἶνε ἡ ἀθρόα ὑποστηρίξις τοῦ κοινου καὶ ἡ ἀμέριστος ἐμπιστοσύνη, μετ' ἧς περιβάλλουν τὴν ἀτμοπλοῖαν αὐτὴν μεγάλοι εἰσαγωγικοὶ καὶ ἐξαγωγικοὶ οἰκοὶ τὸσον ἐν Ἑλλάδι ὅσον καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Ἐξ ἄλλου δὲ τὸ φαινόμενον, ὅτι ἔδωκε καὶ εἰς τὴν λοιπὴν ἑλληνικὴν ναυτιλίαν τὸ σύνθημα τῆς προθυμοτέρας παραλαβῆς φορτίων τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν αἰσθητὴν αἰψήσιν τοῦ ποσοῦ τῆς ἐξαγωγῆς.

Ἡ ἀτμοπλοῖα Γεωργίου Μ. Ἐμπειρίκου, ἡ τὸσον ἀθορύβως καὶ ἄνευ διατυμπανισμῶν λειτουργοῦσα, ἀποβαίνει μία μεγάλη ὑπόσχεσις διὰ τὸ λίαν προσεχὲς μέλλον, ἀληθινὸν σέμνωμα τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς ναυτιλίας.

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

Αί τεράστια πρόοδοι του πιστωτικού μας τούτου ιδρύματος προύκαλεσαν πολλάκις την προσοχήν των ειδικών κύκλων. Άλλα δέν χρειάζεται να είνε τις ειδικός διά ν' αντιληφθῆ ὅτι καί το ἔκτακτον καί ἀσύνηθες εἰς τὰ τραπεζιτικά μας χρονικά συμβαίνει μετὰ τὴν Λαϊκὴν Τράπεζαν. Τὴν ἐνθυμούμεθα ὅλοι ποία ἦτο ὅταν ἤρχισε τὰ πρῶτα τῆς βήματα, πρὸ ἑνδεκαετίας εἰς τὴν Στοᾶν Ἀρσακείου. Καὶ ὅλοι πάλιν τὴν βλέπομεν σήμερον εἰς τὸ περιόριστον μέγαρόν της τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, ὀγκωθεῖσαν εἰς δρόσιν καὶ ἐδραιωθεῖσαν εἰς ἐπιβολὴν καὶ κύρος.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τοὺς ἀριθμοὺς τῶν Ἰσολογισμῶν της νὰ ὀμιλήσωσι κάλλιον ἡμῶν μετὰ τὰ ὀκτὼ σημαντικώτερα κονδύλια τῶν.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ἘΝΔΕΚΑ ἘΤΩΝ

31 Δεκεμβρίου	Διαθέσιμα ἐν ὄρει	Χρεώγραφα	Καταθέσεις	Ἀποθεματικά
1906	726.719,50	24.153,—	1.774.053,95	3.529,40
1907	847.345,03	110.640,90	3.419.993,80	9.485,30
1908	1.255.927,06	164.011,95	4.617.044,96	27.661,80
1909	1.319.717,02	589.516,65	5.818.020,05	33.397,10
1910	1.943.045,28	2.115.304,65	8.173.802,68	39.132,40
1911	3.363.774,65	1.653.230,90	6.671.860,37	44.867,70
1912	3.582.224,04	4.947.053,—	8.825.814,43	50.603,—
1913	3.775.745,01	2.748.849,40	16.221.318,26	111.671,33
1914	7.872.243,41	7.123.555,40	17.557.355,71	544.708,25
1915	25.733.316,90	5.550.034,—	28.650.002,98	888.839,34
30 ¹ Ἰουνίου 1916	27.075.204,38	5.289.579,45	38.741.342,45	1.272.995,51

31 Δεκεμβρίου	Ἡγγυημένοι Λ/μοὶ	Δάνεια ἐπὶ Χρ/φον	Καθαρὰ κέρδη *	Ἄθροισμα μᾶς στήλης Ἰσολογισμοῦ
1906	5.859,55	1.954.577,05	92.106,75	6.191.472,29
1907	234.010,60	3.769.339,68	126.621,35	12.163.790,35
1908	238.737,45	4.125.832,18	143.311,40	12.790.651,90
1909	825.940,15	3.998.003,30	121.931,95	14.319.894,14
1910	826.500,50	3.763.137,60	122.218,75	17.509.714,11
1911	1.190.280,90	4.949.750,20	140.480,10	18.778.532,99
1912	1.374.246,50	4.758.598,55	150.220,81	22.980.749,30
1913	1.285.918,25	5.989.393,25	182.561,78	22.714.632,92
1914	1.327.240,60	5.475.722,95	608.488,74	28.585.011,90
1915	1.571.653,06	4.761.468,30	703.181,81	43.740.289,62
30 ¹ Ἰουνίου 1916	2.809.637,82	7.515.851,05	α' ἑξαμηνίας 539.966,01	52.690.270,83

* Εἰς τὴν στήλην αὐτὴν ἀναγράφονται τὰ καθαρὰ κέρδη ἀμφοτέρων τῶν ἑξαμηνίων, πλὴν τῶν τοῦ ἔτους 1916.

ΕΡΓΟΛΗΠΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΠΑΝΟΥ Δ. ΚΑΠΕΡΩΝΗ

Διπλωματούγου Μηχανικοῦ τῆς ἐν Παρισίοις Ἐθν. Σχολῆς τῶν Ponts et Chaussees

ΙΑΡΥΘΕΝ ΤΩ 1900 — ΑΘΗΝΑΙ 54 ΟΔ. Γ'. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ — (ΤΗΛΕΦ. 523)

ΟΙΚΟΔΟΜΑΙ ΕΚ ΜΠΕΤΟΝ — ΑΡΜΕ

Εἰδικότης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν Οἰκοδομῶν καὶ παντὸς τεχνικοῦ ἔργου ἐκ ΜΠΕΤΟΝ - ΑΡΜΕ

ΟΙΚΟΔΟΜΑΙ ΣΥΝΗΘΕΙΣ

Εἰδικότης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν οἰκοδομῶν κατὰ τὸ σῆνηθες ἐν Ἀθήναις σύστημα τῆς Οἰκοδομικῆς

ΑΡΧΗ καὶ ΒΑΣΙΣ τοῦ Γραφείου ΚΑΠΕΡΩΝΗ

εἶνε "ΕΙΔΙΚΡΙΝΕΙΑ — ΤΑΧΥΤΗΣ — ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ,,

ΤΟ ἐκ Μηχανικῶν καὶ Ἐργοδηγῶν προσωπικόν τοῦ γραφείου ἐξεπαιδεύθη καὶ ἐξετέλεσε πολλὰ ἔργα σπουδαῖα ἐν Ἑλβετία.

ΤΟ μόνον ἐν Ἑλλάδι μέχρι σήμερον Γραφεῖον ὅπερ μεταχειρίζεται ἤλεκτροκίνητα Μηχανήματα παρασκευῆς καὶ ἀνυψώσεως ὀγκῶν δυνάμενον οὕτως νὰ ἐκτελῇ ἀμεμπτον ἐργασίαν καὶ μετὰ ταχύτητος.

ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΑΙ, διαρκεῖς καὶ εἰς μεγάλας ποσότητας ὀγκῶν σιδήρου, τσιμέντου, ξυλείας, ἀμμοχάλικος, οὕτως ὥστε νὰ εἶνε ἐξησφαλισμένη, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, ἡ παράδοσις τοῦ ἔργου εἰς τὴν ταχθεῖσαν προθεσμίαν.

ΤΟ Γραφεῖον ΚΑΠΕΡΩΝΗ ἀπὸ τοῦ 1900 καὶ ἐντεθῆεν, ἐξετέλεσεν ἔργα πλέον τῶν πέντε ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἀξίας.

ΤΟ Γραφεῖον κέκτηται θερμὰ εὐχαριστήρια εἰς κοινὴν ἕξιν μαρτυροῦντα τὴν πεποθησιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν πελατῶν του.

ΕΡΓΑ ΕΚΤΕΛΟΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑ 1916 - 1917

1) Μέγα Θέατρον Ἀττικόν, 2) Γραφεῖα Σιδηροδρόμων Λαοίσης (Τετραώροφον), 3) Δημοτικὴ Γέφυρα εἰς Θέσιν Γουδί, 4) Οἰκοδομὴ Ἀδελ. Γιαννουλάτου (ἑξαώροφος) Πειραιᾶ, 5) Πτέρυξ Κυλινδρουμίου Διανοῦ Σουλακοῦ Γκουμα (τετραώροφος) Πειραιᾶ, 6) Ἐθνικὸν Χημεῖον (τριώροφον), 7) Οἰκοδομὴ Περγάκη (τετραώροφος) Πειραιᾶ.

Η. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ & Σ^Α

68 GORDON STREET

GLASGOW — SCOTLAND

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ:

"DEMETRIADÉS GLASGOW,,

Ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν εἰς τὸ σεβαστὸν κοινόν, ὅτι ἀναλαμβάνομεν:

ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΑΣ ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΙΟΦΟΡΩΝ

ΝΑΥΛΩΣΕΙΣ

διὰ λογαριασμὸν τῶν πλοιοκτητῶν ἢ φορτωτῶν

ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

σκαφῶν καὶ ἐμπορευμάτων, κανονισμὸν ἀβαριῶν
καὶ ἐν γένει παντὸς εἶδους
ναυτικῆν καὶ ἀσφαλιστικῆν ἐργασίαν

ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΩΝ

οἰουδήποτε τύπου σκάφους, Model, καὶ
ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ ΤΩΝ ΝΑΥΠΗΓΙΚΩΝ ὉΡΩΝ
ἐπὶ μετρία ἀμοιβῇ

ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

Ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ "Εὐαγγελισμοῦ,,

ΙΑΤΡΟΣ ΒΟΪΛΑΣ

δέχεται 3—5 μ. μ.

23 Ἀγίου Κωνσταντίνου 23

ΑΘΗΝΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ἘΣΤΙΑΣ,, ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΟΥΪΛΙΑΜ ΜΙΛΛΕΡ

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΤΑΡΡΕΟΥΣΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

ἀπὸ τοῦ 1801 μέχρι τοῦ 1913

μετὰ ἱστορικῆς προσθήκης τῶν δύο τελευταίων πολέμων

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΣΤ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Μετὰ πολλῶν ὡραίων εἰκόνων καὶ 5 πολυχρόμων γεωγραφικῶν χαρτῶν

Πωλεῖται ἄδειος, ἐλευθέρῳ ταχυδρομικῶν τελῶν Λρ. 14

Πανόδετος 16

Χρυσόδετος (δέγμα πανί) 17

❖ ΚΟΝΙΑΚ ΔΗΜΟΣΘ. ΠΟΥΡΗ — ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ ❖

❖ ΚΟΝΙΑΚ ΔΗΜΟΣΘ. ΠΟΥΡΗ — ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ ❖

Π Ι Ν Α Ξ
Τ Ω Ν Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

	Σελ.
* <i>Εορτολόγιον, Μηνολόγιον</i>	3 — 8
* <i>Ο Ντέλφινας, διήγημα</i> ὑπὸ Κ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ	13
<i>Τὸ πατρικὸ σπῆτι, δράμα</i> σὲ μιὰ πράξιν ὑπὸ ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ	17
<i>Εἰς ἱατρὸν αὐτονοσηλευθέντα, ἐπίγραμμα</i> ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	31
<i>Τὸ προικοκάλεσμα, ἠθογραφία φαναριώτικη</i> ὑπὸ Κ. Γ. ΜΑΚΡΙΔΟΥ, μετὰ γελοιογραφῶν ὑπὸ Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ	32
<i>Τὸ τριαντάφυλλο, ποίημα</i> ἐκ τῶν τοῦ γάλλου ποιητοῦ <i>Abis</i> κατὰ μετάφρασιν ὑπὸ ΓΕΩΡ. ΔΡΟΣΙΝΗ	38
<i>Τὸ μέλι ὡς τροφή καὶ ὡς φάρμακον</i>	39
* <i>Ὁ γάμος ἀδύνατος, σατυρ. ποιήματιον</i> ὑπὸ ΛΑΙΛΙΟΥ ΚΑΡΑΚΑΣΗ. 40	40
* <i>Ὅποιοι εὗρε ὁ Θάνατος, ἡπειρωτικὸν διήγημα</i> ὑπὸ τοῦ ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗ	41
* <i>Ἀρχαῖα ποιήματα — Ἔρως γεωργός, ἐκ τῶν τοῦ Μόσχον</i> κατὰ μετάφρασιν ὑπὸ ΣΙΜΟΥ ΜΕΝΑΡΔΟΥ	48
<i>Κάτω στὴν Κύπρο, στὴν Ἀμμόχωστο!</i> ἱστορικὸν διήγημα ὑπὸ ΚΩΝΣΤ. Ν. ΡΑΔΟΥ μετὰ 14 στίχων καλλιτεχνηθέντων ὑπὸ Γ. ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	49
<i>Οἱ ἀδιάκριτοι, χωρακτηρισμοὶ</i> ὑπὸ Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ	73
<i>Εἰς πτωχικὴν κηδεῖαν ἱατροῦ,</i> ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	74
* <i>Ἡ νεώτερα οἰκοδομικὴ ἐν Ἀθήναις</i>	75
<i>Δύο δυστυχησμένοι, ποίημα</i> ὑπὸ ἸΩ. ΠΟΛΕΜΗ	76
<i>Πολεμικαὶ ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν Ἡπειρον — Ἡ Φροσύνη,</i> ὑπὸ Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗ μετὰ γελοιογραφῶν ὑπὸ ΗΛ. ΚΟΥΜΕΤΑΚΗ	77
* <i>Ἐπιτύμβιο, ποίημα</i> Μ. ΣΙΓΟΥΡΟΥ	79
* <i>Ὁ Κοροκέφαλος, διήγημα</i> ὑπὸ Α. ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗ	80
<i>Τὸ ἄφθαστο τραγοῦδι, ποίημα</i> Μ. ΣΙΓΟΥΡΟΥ	96
* <i>Ἡ ἀρραγὴ τῶν Σαβίνων, διήγημα</i> ὑπὸ ΑΓΑΘ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, μετ' εἰκόνων ὑπὸ Γ. ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	97
<i>Εἰς ἀνυπόφορον ψεύστην, ἐπίγραμμα</i> ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	105
* <i>Ἀναμνήσεις «Ἐξηνηταδωῶτου» — Ἡ ὑποδοχὴ τῆς Κυρα-Καλλιόπης Παπαλεξοπούλου εἰς Ἀθήνας,</i> ὑπὸ ΤΕΛΗ ΠΕΤΣΑΛΗ	106

	Σελ.
<i>Τὰ ἐρημοκλήσια, ποίημα</i> ὑπὸ ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ	108
<i>Εἰς τὸ ταχυδρομικὸν παράστημα, διήγημα</i> ἐκ τῶν τοῦ Ἀνωτιοῦ Τότσοφ, ὑπὸ Κ. Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ	109
<i>Σὲ περιβόλι, ποιήματιον</i> ὑπὸ ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ	110
<i>Οἱ δακτύλιοι, ἱστορικὸν σημεῖωμα</i>	111
* <i>Ἀδράνεια γλώσσης, ἀνέκδ. μετὰ γελοιογρ.</i>	112
* <i>Ἐτέρω μὴ ποιήσης, κομωδία μονόπρακτος</i> ὑπὸ Ροβέρτου Μπράκο κατὰ μετάφρασιν ΡΙΧ. ΠΑΡΙΣΗ	113
<i>Καινούρια Δύρα — Amor dei</i> ὑπὸ Α. Μ. Ν. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ	124
<i>Οἱ Φιλόστρατοι τῆς Δήμνον,</i> ὑπὸ ἸΠΠΟΚΡ. ΚΑΡΑΒΙΑ	125
<i>Κοπλιμέντο εἰς γεροντοκόρην, ἀνέκδ. μετὰ γελοιογραφ.</i>	127
<i>Ξένες ἔννοιες, διήγημα</i> ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	128
<i>Ζωγραφιές, ποιήματιον</i> ὑπὸ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ	129
<i>Πολεμικαὶ σελίδες — Ὁ ἀπροσδόκητος σατήρ,</i> ὑπὸ ΜΑΡΙΑΣ Π. ΣΤΑΜΑΤΕΛΛΟΥ	130
* <i>Υπνωτικὸν . . . πρὸ τοῦ ὕπνου!</i> ἀνέκδ. μετὰ γελοιογρ.	134
<i>Ἱστορικαὶ ἀπαντήσεις</i>	135
<i>Εἰς φιλάγγυρον αὐτοκληρονόμον, ἐπίγραμμα</i> ὑπὸ ΣΑΤΑΝΑ	136
<i>Ὁ πόνος ἐνώνει, δραματάκι εἰς δύο εἰκόνας</i> ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Κοβιτέρο, κατὰ μετάφρασιν Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ	137
<i>Κυταρίσοι, ποίημα</i> ὑπὸ ΣΤΕΛΙΟΥ Γ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ	146
<i>Στραβοὶ χρόνοι, διήγημα</i> ὑπὸ ἸΩ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ	147
<i>Εἰς ἀξίωματικὸν κουραμπιέν, ἐπίγραμμα</i> ὑπὸ ΕΞΕΦΟΡΟΥ	157
<i>Νέον ἐν Ἀθήναις ἐπιστημονικὸν ἴδρυμα τοῦ ὀφθαλμο-λόγου Σπήλιου Χαραμῆ</i>	158
<i>Γιὰ τὴν πατριδα, διήγημα</i> ὑπὸ ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑ	162
<i>Γυναικίκα, ποίημα</i> ὑπὸ ΣΤΕΦΑΝΙΑΣ ΔΑΦΝΗ	165
<i>Συνθηκολογία συνειδήσεως, σκηνηκὸς μονόλογος</i> ὑπὸ Κων. Φ. Σκόκου, μετὰ γελοιογρ. στίχων ὑπὸ ΗΛ. ΚΟΥΜΕΤΑΚΗ	166
<i>Οἱ παλαιοὶ, ποίημα</i> ὑπὸ ἸΩΑΝ. ΛΑ. ΧΑΡΙΣΙΑΔΟΥ	171
* <i>Ἡ ὑγιεινὴ τοῦ περιβάλλοντος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι, ὑπὸ τῆς Κων. ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ</i>	172
<i>Σκέψεις καὶ γνώμαι</i>	176
<i>Στὸν Ἑβραῖο, διήγημα</i> ὑπὸ Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ	177
* <i>Ἐκτίμησις μουσικοῦ ταλάντου, ἀνέκδ. μετὰ γελοιογρ.</i>	180
<i>Βαλῆς ἐγενεν, ἀνθρωπος ὅμως δὲν ἐγενεν, διηγήσεις ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν Τούρκων</i> ὑπὸ ΔΗΜ. Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΟΥ	181
<i>Τραγοῦδια τοῦ πολεμιστοῦ, ὑπὸ ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ.</i>	185
<i>Πτευνός, ὑπὸ ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΥ</i>	187
<i>Στὸ παιδάκι τῆς ἀδελφῆς μου, ποίημα</i> ὑπὸ ΡΩΜΟΥ ΦΙΛΥΡΑ	188
<i>Περὶδρομος, φιλολογικὸν σημεῖωμα</i> ὑπὸ ΓΕΩΡ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ	189
<i>Στὸ σπῆτι μου, ποιήματιον</i> ὑπὸ ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ	190
<i>Τυπογραφικὰ παροράματα, ὑπὸ ἸΩ. Γ. ΦΡΑΓΚΙΑ</i>	191
<i>Ζωγραφιές, ποίημα</i> ὑπὸ ΠΙΠΙΝΑΣ Α. ΒΛΑΧΟΥ	192
<i>Ρωμαϊκὴ Ἐποχὴ — ἀπόσπασμα ἐκ τῶν «Ἐθβοϊκῶν», ἱστορικὴ μελέτη</i> ὑπὸ Κ. Α. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΥ	193

<i>Ζωολογία ἐντὸς δημοσίου γραφείου ἀνέκδ. μετὰ γελοιογ.</i>	198
<i>Χωριάτικες Ἱστορίες — Τὸ κόμμα τοῦ Ρουβίκωνος, ἠθογραφικὸν διήγημα ἐπὶ Π. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ</i>	199
<i>Ἱταλοελληνικὴ συνεννόησις, ἀνέκδοτ. μετὰ γελοιογ. . . .</i>	202
<i>Παρουμίαι ἀντίστοιχοι — Ἀρχαῖαι καὶ Νεώτεραι</i>	203
<i>Κατάρτα, ποίημα ἸΩ. ΠΟΛΕΜΗ</i>	204
<i>Φιλολογικὰ μνημόσυνα — Μιχαὴλ Μητσάκης</i>	205
<i>Παναγία ἢ Μεγαλομμάτα, διήγημα ἐπὶ ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗ</i>	206
<i>Ἱστορικὰ περίεργα</i>	207
<i>Κρητικαὶ ἠθογραφίαι — Ἀνελώματα, ἐπὶ ΠΕΤΡΟΥΛΑΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ</i>	209
<i>Ζάκυνθος, ἀνέκδοτον ποίημα ΔΙΟΝ. ΜΑΡΓΑΡΗ</i>	213
<i>Ἱστορικὰ σημειώματα</i>	214
<i>Ἐπιστημονικαὶ φυσιογνωμίαι — Σ. Ἀρβανιτόπουλος, σημεῖωμα μετ' εἰκόνας</i>	215
<i>Ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα — Ἡ Ἀφροδίτη τῶν Παγασῶν, σημειώσεις ἐπὶ ΤΙΜΟΛ. ΑΜΠΕΛΑ</i>	216
<i>Δύο λιποθυμίαι, ποιημάτιον μετὰ δύο γελοιογ. ἐπὶ ΣΑΤΑΝΑ.</i>	219
<i>Ὁ χορὸς τῆς ζωῆς, ποιημάτιον ἐπὶ ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ</i>	220
<i>Φιλολογικὰ μνημόσυνα — Γεώργιος Μολφέτας, σκιαγραφία μετ' εἰκόνας ἐπὶ ΜΠΑΜΠΗ ΑΝΝΙΝΟΥ</i>	221
<i>Ἀράχνη ποίημα ἐπὶ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΤΣΙΦΟΥ</i>	224
<i>Πρακτικαὶ γνώσεις</i>	225
<i>Δραματικὰ τάλαντα — μία ἀνατιέλλουσα καλλιτέχνης</i>	226
<i>Δυὸ δυστυχισμένοι, νησιωτ. διήγημα ἐπὶ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ</i>	227
<i>Ξενύχτης τοῦ Ζαππείου, γελοιογ. σκίτσο</i>	233
<i>Ἐξετάσεις τενόρου, γελοιογ.</i>	234
<i>Ἡ πυρραμὶς τοῦ Χέοπος</i>	234
<i>Πινακοθήκη συνεργατῶν — ὁ γελοιογράφος Σοφοκλῆς Ἀντιωνιάδης, σημεῖωμα μετ' εἰκόνας</i>	235
<i>Ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, εἰθνημογράφημα ἐπὶ ΣΑΤΑΝΑ μετὰ γελοιογραφῶν ἐπὶ ΗΛΙΑ ΚΟΥΜΕΤΑΚΗ</i>	236
<i>Les vœux stériles, ἐκ τῶν τοῦ Alfred de Musset, μετὰφρασίς ἐπὶ ΝΤΙΝΤΗ Κ. ΚΟΚΟΛΗ</i>	239
<i>Ἀπὸ τὰ περασμένα — Ὁ Ἀλεξανδρινός, διηγημάτιον ἐπὶ Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ</i>	240
<i>Ἐν ἀνέκδοτον τοῦ Μενελά, ἐπὶ Β. ΚΟΚΚΙΝΑΤΟΥ</i>	241
<i>Ἐκδίκησις, ἀνέκδ. μετὰ γελοιογραφίης</i>	242
<i>Ἐπαρχιακὰ Διηγήματα — Χίμαιρα ἐπὶ ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ</i>	243
<i>Τὰ Ἐθνικά μας Ἰδρύματα — Τράπεζα Ἀθηνῶν</i>	247
<i>Συμβουλὴ</i>	248
<i>Ἡ ἀτμοπλοῖα Γεωργίου Μ. Ἐμπειρικοῦ</i>	249